Bundel - Commissie Leefomgeving van 26 oktober 2026

Agenda bijlagen
- Spreektijden commissievergadering - regulier
- Conceptagenda commissie Leefomgeving 26 oktober 2026
- Beantwoording technische vragen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026
- Conceptverslag commissie Leefomgeving 26 oktober - ter voorvisie

1 Opening en mededelingen

2 Vaststellen agenda, verslag, lijst moties en lijst toezeggingen
- Conceptagenda commissie Leefomgeving 26 oktober 2026
- Conceptverslag commissie Leefomgeving 21 september 2026
- Lijst openstaande moties commissie Leefomgeving 26 oktober 2026
- Lijst openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

2.a Planningsoverzicht
- Planningsoverzicht commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

3 18:30 - Inspreekhalfuur
- Inspreekbijdrage Centrale Ondernemingsraad Tata Steel

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS en PS leden

4.a Update vergunningen KGF1 en KGF2 Tata Steel door gedeputeerde Olthof

5 A-agenda Algemeen

5.a 19:00 - Begroting 2027 met klimaatbijlage (A-agenda alle commissies oktober 2026)
- Brief aan PS over Begroting 2027
- Voordracht 57-2026 Begroting 2027
- Begroting 2027
- Klimaatbijlage 2027

5.a.1 Memorie van Antwoord Begroting 2027 (A-agenda alle commissies oktober 2026)
- Brief aan PS over Memorie van Antwoord (MvA) - Begroting 2027
- Beantwoording Memorie van Antwoord - Begroting 2027 (finale versie GS)
- Bijlage MvA - ID 5

6 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer (eigenaarschap Omgevingsdiensten)

7 B-agenda Klimaat en Energie

7.a 20:00 - Discussienota D66-Volt-GL-PvdA: Regierol provincie in de Regionale Energie Strategie
- D66-Volt-GL-PvdA Regierol provincie in de Regionale Energie Strategie

8 Rondvraag gedeputeerde Gielen (Klimaat en Energie)
- Rondvraag VVD BBB 50PLUS aan gedeputeerde Gielen over kleine kerncentrales (SMR's) in Noord-Holland
- Schriftelijke beantwoording rondvraag VVD BBB 50PLUS over kleine kerncentrales (SMR's) in Noord-Holland
- Rondvraag CDA aan gedeputeerde Gielen over brief ministerie EZK 380kv NHN
- Schriftelijke beantwoording rondvraag CDA over brief ministerie EZK 380kv NHN

9 B-agenda Gezondheid en Milieu

9.a 20:30 - Informatievoorziening Uitvoering en handhaving provinciale bedrijven 16 september 2026
- Brief aan PS over informatievoorziening uitvoering en handhaving provinciale bedrijven tot 16 september 2026
- Schriftelijke beantwoording vragen Informatievoorziening Uitvoering en Handhaving Provinciale Bedrijven

10 B-agenda Voorzieningen, Cultuur en Sport

10.a 21:45 - Afdoeningsvoorstel motie 38-2026 Veilige en Toegankelijke kleedkamer
Brief aan PS over Update verkenning aanpak “De Veilige Kleedkamer”, inclusief afdoeningsvoorstel motie 38-2026
M38-2025 AANGENOMEN PvdA-D66-GL-SP-PvdD-VVD-Volt-CU-CDA-BBB motie Veilige en Toegankelijke Kleedkamer NH

10.b 22:00 - C- naar B-verzoek PvdA cie. Leefomgeving 21-09-2026 ag.p. 13c Wijziging Wet stelstel bibliotheekvoorzieningen (Wsob)
C- naar B-verzoek PvdA cie. Leefomgeving 21-09-2026 ag.p. 13 C Wijziging Wet stelstel bibliotheekvoorzieningen (Wsob)
Brief aan PS over Wijziging Wet nieuw stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) en Bibliotheekmonitor 2024
Wetsvoorstel wijziging Wsob
Nota van wijziging Wsob - juli 2026
Monitor bibliotheeknetwerk Noord-Holland 2024

11 Rondvraag gedeputeerde Olthof (Gezondheid, Milieu, Voorzieningen, Cultuur en Sport)
Rondvraag D66 over aangepaste website OD NZKG naar aanleiding van signalen van Adem Vrij aan het IJ aan gedeputeerde Olthof

12 Sluiting

13 C-agenda: ingekomen stukken commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

spreektijdverdeling commissies

(opgehoogd voor nieuw AV-systeem, presidium 07-09-2026)

verdeling per fractie	vergadering regulier
VVD (9)	19 min.
BBB (7)	16 min.
GroenLinks (7)	16 min.
PvdA (7)	16 min.
D66 (4)	12 min.
PvdD (4)	12 min.
JA21 (3)	11 min.
PVV (3)	11 min.
CDA (2)	10 min.
Forum voor Democratie (2)	10 min.
SP (2)	10 min.
50PLUS (2)	10 min.
VOLT (1)	8 min.
ChristenUnie (1)	8 min.
Fractie De Weerdt (1)	7 min.
GS	*44 min.*

Provincie Noord-Holland

Agenda Commissie Leefomgeving

Datum	26-10-2026
Tijd	18:30 - 22:30
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Tessa van Wijnen
Griffier/Secretaris	Mariëtte van Boheemen
Toelichting	De commissievergadering vindt in hybride vorm plaats, is openbaar en online live te volgen via https://noord-holland.stateninformatie.nl. De vergadering is toegankelijk voor publiek. Het is mogelijk om in te spreken in de vergadering. Dat kan fysiek of digitaal op punten die ter bespreking staan geagendeerd (A- en B-agenda) of tijdens het inspreekhalfuur op andere punten die tot het werkgebied van de commissie Leefomgeving behoren. Voor het inspreken dient u zich aan te melden. Dat kan tot 15.00 uur op de voorafgaande werkdag (vrijdag 23 oktober) door het aanmeldformulier in te vullen: Aanmeldformulier inspreken commissievergadering Let op: alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen of een beperkt aantal aanmeldingen zijn voor het inspreekhalfuur zullen de agendapunten vanaf punt 4 ca. 30 minuten eerder beginnen.

1	**Opening en mededelingen** Voor deze vergadering geldt de reguliere Spreektijd zoals vastgesteld in presidium van 7 sept jl.
2	**Vaststellen agenda, verslag, lijst moties en lijst toezeggingen**
2.a	**Planningsoverzicht**
3 18:30	**Inspreekhalfuur**
4	**Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS en PS leden** Toelichting: De agendacommissie heeft dit punt aan alle commissieagenda's toegevoegd. Naast terugkoppeling door externe vertegenwoordigers vanuit PS (voor deze commissie geen) geeft het punt ruimte aan GS leden om een korte

terugkoppeling te geven over de activiteiten rond verbonden partijen en andere samenwerkingsverbanden.

4.a **Update vergunningen KGF1 en KGF2 Tata Steel door gedeputeerde Olthof**

5 **A-agenda Algemeen**

5.a **Begroting 2027 met klimaatbijlage (A-agenda alle commissies oktober 2026)**

19:00

Toelichting:
In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2027 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten.

In de memorie van antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de vragen die Provinciale Staten over de begroting 2027 hebben gesteld.

Voorstel voor behandeling:
Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan PS over onderwerpen in de begroting (en de memorie van antwoord) die betrekking hebben op deze vakcommissie.

5.a.1 **Memorie van Antwoord Begroting 2027 (A-agenda alle commissies oktober 2026)**

6 **Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer (eigenaarschap Omgevingsdiensten)**

7 **B-agenda Klimaat en Energie**

7.a **Discussienota D66-Volt-GL-PvdA: Regierol provincie in de Regionale Energie Strategie**

20:00

Toelichting:
D66, Volt, GroenLinks en PvdA hebben bijgaande discussienota over de RES ingediend.

Behandelvoorstel:
Indieners willen in gesprek met de commissie en gedeputeerde over dit onderwerp, specifiek over de in de discussienota staande vragen.

8 **Rondvraag gedeputeerde Gielen (Klimaat en Energie)**

9 B-agenda Gezondheid en Milieu

9.a Informatievoorziening Uitvoering en handhaving provinciale bedrijven 16 september 2026

20:30

Toelichting:
Het college van Gedeputeerde Staten informeert drie keer per jaar de Commissie Leefomgeving over de uitvoering en handhaving (U&H) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen (voorheen VTH brief). Hieronder valt ook Tata Steel.

Behandelvoorstel:
De commissieleden kunnen met elkaar en gedeputeerde bijgaand brief bespreken.

10 B-agenda Voorzieningen, Cultuur en Sport

10.a Afdoeningsvoorstel motie 38-2026 Veilige en Toegankelijke kleedkamer

21:45

Toelichting:
Provinciale Staten van Noord-Holland hebben een motie aangenomen over sociale veiligheid en inclusie in de sport. De motie vraagt GS te verkennen hoe binnen Noord-Holland een aanpak ontwikkeld kan worden, vergelijkbaar met de aanpak 'De Veilige Kleedkamer' in de provincie Drenthe. Het doel is dat iedereen veilig kan sporten en zich welkom voelt. PS worden op de hoogte gesteld van de acties die zijn ondernomen.

Behandelvoorstel:
De commissieleden kunnen desgewenst met elkaar en gedeputeerde bijgaand voorstel bespreken. De commissie wordt specifiek gevraagd of motie 38-2026 kan worden afgedaan.

10.b C- naar B-verzoek PvdA cie. Leefomgeving 21-09-2026 ag.p. 13c Wijziging Wet stelstel bibliotheekvoorzieningen (Wsob)

22:00

Toelichting:
In september jl. heeft mevrouw Ten Ham (PvdA) bijgaand C- naar B-verzoek gedaan over de Wsob.

Behandelvoorstel:
De commissieleden kunnen met indiener en gedeputeerde bijgaande C- naar

B-verzoek en onderliggende stukken bespreken, met specifieke aandacht voor de in het agenderingsverzoek gestelde vragen.

11 **Rondvraag gedeputeerde Olthof (Gezondheid, Milieu, Voorzieningen, Cultuur en Sport)**

12 **Sluiting**

13 **C-agenda: ingekomen stukken commissie Leefomgeving 26 oktober 2026**

Technische vragen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
1	PvdD	9a	Olthof	Informatievoorziening Uitvoering en handhaving provinciale bedrijven 16 september 2026	1) ICL: Er wordt in de brief alleen gesproken over stoffen die geurhinder veroorzaken, maar omwonenden maken zich ook zorgen over gevaarlijke stoffen die uit de fabriek komen. Van welke uitstoot van gevaarlijke stoffen naar de lucht is er sprake bij ICL? En bij welke van die stoffen is er sprake van overschrijding van normen, en zo ja, in welke mate? 2) EVOS East in relatie tot Tata Steel: in het document is te lezen “EVOS heeft een voorstel voor de verplichte Financiële Zekerheidstelling (FiZe) ingediend bij de OD NZKG. Port of Amsterdam (PoA) vereist ook FiZe van EVOS.” De FiZe is een instrument waarmee bedrijven onder de Omgevingswet moeten aantonen dat ze over voldoende financiële middelen beschikken om milieuschade, opruimingskosten of risico's (zoals bodemverontreiniging of calamiteiten) te dekken. Vraag: a) Graag de bevestiging dat deze verplichting om financiële zekerheid te stellen ook voor Tata Steel geldt. b) Is Tata Steel deze verplichting al nagekomen? Zo nee, wat is de stand van zaken hiervan?	1) Bij ICL spelen naast geur ook fijnstof, zoutzuur (HCL), waterstoffluoride (HF) en ammoniak (NH3). Uit de metingen die sinds februari 2026 zijn gedaan bij ICL, zijn geen overtredingen van de normen vastgesteld. 2) a Ja, dit geldt ook voor Tata. b: Het voorschrift waarin de Financiële Zekerheid gesteld wordt, wordt opgelegd middels een ambtshalve wijziging van de milieuvergunning van het bedrijf. De procedure daarvoor loopt. Zodra hierover meer te melden valt, zullen wij u hierover berichten.

Technische vragen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					3) Tata Steel: De gevraagde aanvullingen op het MilieuEffectRapport (MER) zijn door Tata nog steeds niet aan de OD gestuurd. Tata noemt nu december. Tot die tijd kunnen aanvragen voor o.a. de nieuwe installaties dus niet worden beoordeeld. Vraag: Hoeveel vertraging is er nu al opgetreden t.o.v. het oorspronkelijk Heracless tijdpad?	3) Wij gaan ervan uit dat wordt gedoeld op het tijdpad voor het opstellen van het MER en de vergunningverlening voor Heracless zoals dat is omschreven in de eerste notitie voornemen van maart 2023. In de notitie voornemen van maart 2023 staat dat het definitieve MER Q1 2024 is ingediend en dat het projectbesluit en de (eerste)vergunningen definitief zijn vastgesteld Q1 2025.
					4) Tata Steel: Te lezen is: “Op 27 augustus 2026 heeft Tata Steel een Natura-2000-vergunning voor het hele terrein aangevraagd bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Bij beide aanvragen zijn inmiddels verzoeken om aanvullingen gedaan.”? Vraag: Hoeveel te hoog (t.o.v. de KDW) is de stikstofdepositie op de omliggende Natura 2000-gebieden van Tata Steel? Welke stikstofuitstoot door Tata is momenteel vergund? ‘Benut’ Tata deze hele hoeveelheid of is er sprake van latente ruimte? Welke stikstofuitstoot is door Tata voor Heracless aangevraagd? En voor welke activiteiten?	4) De KDW van omliggende Natura 2000-gebieden en de huidige stikstofdepositie zijn te vinden in de recente RIVM monitor: Monitor stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden 2026 | RIVM. Daarbij zit een dashboard met een interactieve kaart per provincie waarin per hexagoon rondom Tata Steel depositie en overschrijdingen van de KDW kunnen worden ingezien: Dashboard Stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden Tata Steel heeft een natuurvergunning uit 2016, deze is naar beneden bijgesteld in 2022. Sinds 2022 is de vergunde stikstofuitstoot 7.530.761 kilo stikstofdioxiden (NOx) en 28.513 kilo ammoniak (NH3) per jaar. De daadwerkelijke uitstoot van Tata Steel is lager. Het emissiejaarverslag 2024 is het

Technische vragen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026						
nr	Partij en indiener	Punt	PFH	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						meest recente verslag dat is vastgesteld en gepubliceerd. De gerapporteerde uitstoot in 2024 was 5.062.000 kilo stikstofoxiden (als NO2) en 18.510 kilo ammoniak. Tata Steel heeft recent de nieuwe natuurvergunning aangevraagd. De nieuwe natuurvergunning omvat alle huidige en toekomstige activiteiten die nu zijn te voorzien, inclusief het in bedrijf nemen van de deNOx bij de Pelletfabriek en Heracless. Zolang de aanvraag in behandeling is kan de aanvraag nog worden aangevuld of aangepast. De stukken kunnen daarom niet worden ingezien en daarom kunnen wij nu ook geen verdere detailinformatie geven over de vergunningaanvraag. Zodra de vergunning in ontwerp af is wordt deze gepubliceerd en kan deze informatie worden ingezien.

Verslag concept

Commissie Leefomgeving

Datum commissievergadering	:	26 oktober 2026
Commissievoorzitter	:	T. van Wijnen
Commissie-adviseur	:	mw. M. van Boheemen
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / boheemenm@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter:		: T. van Wijnen
Commissiegriffier:		: mw. M. van Boheemen
Leden van de commissie:	VVD	: mw. G. Bakker, dhr. N. Roosendaal
	BBB	: dhr. M. Becker, dhr. P. Teeuwen
	GL	: P. Laport, N. van der Waart
	PvdA	: mw. M. Ten Ham, dhr. C. Vonk
	D66	: dhr. W. van der Heijden, dhr. E. Kanik, mw. N.S. Vroom
	PvdD	: mw. A. Egbers, mw. H. Vonck
	JA21	: dhr. G.J.W. Hartog
	PVV	: dhr. R. van Tiggelen
	CDA	: dhr. S. Dijk, mw. R. Engels
	FvD	: dhr. M. Nijman
	SP	: mw. R. Alberts, mw. H. Bouhlel
	50PLUS	: dhr. S. Faassen, mw. A. van der Helm
	Volt	: mw. B. van den Bogaerde
	Christen Unie	: dhr. M. Klein
	Fractie De Weerdt	: dhr. M. de Weerdt
Gedeputeerden:	A. Gielen, dhr. J. Olthof	
Notulist	mw. H. Fuite (Notuleerservice Nederland)	

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 18.30 uur. Er is een afmelding ontvangen van mevrouw Uiterwijk (JA21), zij wordt vervangen door de heer Hartog. Gedeputeerde Beemsterboer wordt vervangen door gedeputeerde Olthof.

De heer **Vonk** (PvdA) geeft een terugkoppeling van het werkbezoek met een grote delegatie van de commissie aan NRG Pallas in Petten op 25 september jl. Centraal stond de vraag of een Small Modular Reactor (SMR) snel en eenvoudig kan worden gerealiseerd. Deze realisatie blijkt ongeveer tien jaar te duren, maar de technologie biedt kansen, onder meer op het gebied van radioactief afval. De heer Vonk spreekt van een leerzaam bezoek.

Er zijn twee insprekers bij het inspreekhalfuur: de heer Bakker namens Ademvrij aan het IJ over een luchtmeetpunt in westelijk-Amsterdam Noord en mevrouw Groos namens de Centrale Ondernemingsraad van Tata Steel Nederland over de maatwerkafspraken.

Er zijn drie rondvragen ingediend. Twee rondvragen voor gedeputeerde Gielen, over kleine kerncentrales (SMR's) in Noord-Holland van VVD, BBB en 50 PLUS en een rondvraag van CDA over een brief aan het ministerie van EZK over het 380kv-traject. Er is een rondvraag van D66 voor gedeputeerde Olthof over de door de OD NZKG aangepaste website naar aanleiding van signalen van Adem Vrij aan het IJ.

2. Vaststellen agenda, verslag, lijst moties en lijst toezeggingen

De heer **Kanik** (D66) wijst erop dat volgens de toezegging het conceptprogramma Gezonde Leefomgeving eerst op de B-agenda wordt besproken alvorens het door GS wordt vastgesteld, maar in het planningsoverzicht staat alleen een voortgangsbrief. Hij vraagt de gedeputeerde de toezegging na te komen en het conceptprogramma voor de B-agenda aan te bieden.
Gedeputeerde **Olthof** bevestigt dat er een brief wordt toegestuurd, op basis waarvan de commissie de inhoud en omvang van het conceptprogramma kan bespreken. De procedure blijft ongewijzigd.

De agenda, het verslag van de commissievergadering van 21 september en de lijst van openstaande moties en de lijst van openstaande toezeggingen worden ongewijzigd vastgesteld.

2.a Planningsoverzicht

De heer **Teeuwen** (BBB) stelt voor om voorafgaand aan de bespreking van het warmtebedrijf op 18 januari een technische briefing te organiseren, vanwege de complexiteit van het onderwerp en de behoefte aan een actuele stand van zaken. Mevrouw **Bakker** (VVD) steunt dit voorstel.

De **voorzitter** constateert dat er in de commissie voldoende steun is voor een technische briefing over het warmtebedrijf en zal het verzoek via de griffie voorleggen aan de agendacommissie. Het planningsoverzicht wordt vervolgens vastgesteld.

3 Inspreekhalfuur

De **voorzitter** geeft het woord aan inspreker de heer Bakker van Adem Vrij aan het IJ.

De heer **Bakker** wijst op de zorgen over de luchtkwaliteit en mogelijke gezondheidsrisico's door industriële uitstoot in Westelijk Amsterdam-Noord. In dit gebied vinden geen luchtmetingen plaats, terwijl bewoners al jarenlang worden blootgesteld aan uitstoot van bedrijven in het Westelijk Havengebied. Hij pleit voor een onafhankelijk onderzoek naar de stoffen die gemeten moeten worden en roept de provincie op om samen met de gemeente Amsterdam een luchtmeetpunt te realiseren, inclusief een concreet stappenplan en tijdspad. Hij vindt dat de omgevingsvisie onvoldoende prioriteit geeft aan de gezondheid van omwonenden. Hij pleit voor verduurzaming van de bestaande industrie, een strengere aanpak van vervuilende bedrijven en meer ruimte voor schone bedrijvigheid. Bij conflicterende belangen moet volgens hem de gezondheid van bewoners vooropstaan.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor het stellen van vragen.

De heer **Teeuwen** (BBB) vraagt of het verzoek om een luchtmeetpunt al bij andere instanties is ingediend en waarom de heer Bakker deze vraag bij de provincie stelt.
Volgens de heer **Bakker** is er contact geweest met de gemeente en de omgevingsdienst, maar daar wordt steeds naar de provincie verwezen. Daarom richt de heer Bakker zich nu tot de provincie.

De **voorzitter** geeft het woord aan de tweede inspreker mevrouw Groos.

Mevrouw **Groos** spreekt in namens de Centrale Ondernemingsraad Tata Steel Nederland over de maatwerkafspraken en de toekomst van Tata Steel in IJmuiden. Zij pleit voor het behoud en de verduurzaming van het staalbedrijf in IJmuiden. Zij verwijst naar de manifestatie op 11 september, waar brede steun werd uitgesproken voor een groene toekomst van de staalindustrie. De intentieverklaring voor de maatwerkafspraken is met vijf maanden verlengd tot 1 maart 2027. Zij roept de provincie op deze periode te benutten om knelpunten op te lossen en een integrale afweging te maken tussen economische, sociale en gezondheidsbelangen. Mevrouw Groos benadrukt het grote belang van Tata Steel voor de

regionale werkgelegenheid en economie. Volgens haar zijn tienduizenden banen direct of indirect afhankelijk van het bedrijf. Zij verwijst naar TNO-onderzoek en geeft aan dat herplaatsing van gespecialiseerd technisch personeel bij een eventuele sluiting niet vanzelfsprekend is.

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt welke concrete oproep mevrouw Groos doet aan de commissie.
Volgens mevrouw Groos roept zij op tot een integrale afweging van de belangen van gezondheid, werkgelegenheid en economie, waarbij ook de positieve effecten van groene staalproductie op de leefomgeving worden meegewogen.

De heer **Nijman** (FvD) vraagt of mevrouw Groos signalen ontvangt van medewerkers die zich zorgen maken over de oplopende kosten van de groen staaltransitie en het risico dat Tata Steel India de plannen stopzet.
Mevrouw Groos erkent de zorgen over de kosten en de lange doorlooptijd, maar benadrukt dat het vertrouwen in de plannen en de steun vanuit India blijven bestaan. Er is volgens haar vooral behoefte aan voortgang en het zetten van concrete stappen.

Mevrouw **Alberts** (SP) vraagt of de 31 lopende juridische procedures de verduurzaming van Tata Steel vertragen.
Mevrouw Groos bevestigt dit, maar benadrukt dat juridische procedures en verduurzamingsmaatregelen parallel kunnen verlopen. Schonere productie is volgens haar het snelst te realiseren door aanpassing van het productieproces. Op de vervolgvraag van mevrouw Alberts over juridische procedures die Tata Steel zelf aanspant, antwoordt zij dat de ondernemingsraad niet beslist over juridische procedures die Tata Steel zelf aanspant.

Statenlid **Laport** (GL) vraagt naar de planning van de vergroening van Tata Steel.
Mevrouw Groos geeft aan dat veel voorbereidingen zijn afgerond en dat de concrete planning afhankelijk is van de maatwerkafspraken.

Statenlid **De Weerdt** (Fractie De Weerdt) vraagt naar de gevolgen van de vertraging en onzekerheid voor medewerkers.
Mevrouw Groos geeft aan dat dit zwaar op de medewerkers drukt en weerslag heeft op het vertrouwen. Ook de negatieve beeldvorming over Tata Steel heeft impact. Duidelijkheid over de maatwerkafspraken en concrete voortgang kunnen het vertrouwen volgens haar herstellen.

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS en PS leden

Er is geen terugkoppeling.

4.a Update vergunningen KGF1 en KGF2 Tata Steel door gedeputeerde Olthof

Mevrouw **Egbers** (PvdD) vraagt of GS een concrete datum kan geven voor het besluit, dat eind augustus binnen enkele weken werd verwacht. Zij benadrukt het belang van zorgvuldigheid, maar wil bij verdere vertraging een transparant tijdspad horen van de gedeputeerde, met de nog te nemen stappen, deadlines en eventuele uitloop.

Gedeputeerde **Olthof** erkent de behoefte aan duidelijkheid, maar benadrukt dat het besluitvormingsproces juridisch gevoelig is en zorgvuldigheid vereist. Hij zegt toe dat zodra een tijdspad kan worden gedeeld, hij de commissie hierover zo snel mogelijk zal informeren.

5 A-agenda Algemeen

5.a Begroting 2027 met klimaatbijlage (A-agenda alle commissies oktober 2026)

5.a.1 Memorie van Antwoord Begroting 2027 (A-agenda alle commissies oktober 2026)

In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2027 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten.

In de memorie van antwoord beantwoordt GS de vragen die PS over de begroting 2027 hebben gesteld.

De heer **Kanik** (D66) constateert dat de klimaatbijlage bij de begroting voor het vierde achtereenvolgende jaar onvoldoende maatregelen bevat om de klimaatdoelen te halen. Hoewel de bijlage inzicht geeft in de voortgang, ontbreken concrete keuzemogelijkheden om extra maatregelen te nemen. Hij vraagt waarom GS, ondanks de uitgesproken ambitie om de klimaatdoelen te halen, niet meer maatregelen treft.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) heeft kritiek op de overheidsuitgaven en stelt dat publieke middelen onvoldoende doelmatig worden besteed. Hij trekt de noodzaak en effectiviteit van het klimaat- en stikstofbeleid in twijfel en stelt dat de energietransitie wereldwijd vooral leidt tot een toename van energiebronnen in plaats van vervanging daarvan. Hij legt een verband tussen immigratie en de druk op de woningmarkt. Volgens hem leiden deze beleidskeuzes tot toenemende financiële lasten voor burgers en toekomstige generaties.

De heer **Vonk** (PvdA) spreekt ook namens GL en is positief over het begrotingsoverschot voor 2027, hij ziet mogelijkheden voor een ambitieus nieuw coalitieakkoord. Hij erkent dat de

klimaatdoelen met de huidige inzet moeilijk haalbaar zijn, maar ziet bij sommige programma's ruimte voor verbetering.
Interruptie van de heer **Kanik** (D66), hij vraagt waarom niet direct aanvullende maatregelen worden genomen.
De heer Vonk verwijst naar de begroting voor 2027 en de komende coalitieonderhandelingen. Hij vervolgt zijn betoog en vraagt GS om bij de begroting voor 2028 de kosten van CO_2-reductie per investeringsprogramma inzichtelijk te maken. Hij wil weten welk effect de sluiting van de kooksfabrieken van Tata Steel heeft op het behalen van de provinciale klimaatdoelen voor 2030.

Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) waardeert het dat de klimaatbijlage eerlijk laat zien dat met het huidige beleid in 2030 circa 40% CO_2-reductie wordt bereikt in plaats van de beoogde 55%. Zij vraagt welke maatregelen per geïnvesteerde euro het meeste opleveren en hoe wordt voorkomen dat inwoners met oudere woningen onevenredig worden belast. Zij vraagt of GS vasthoudt aan het klimaatdoel voor de industrie, wat dit betekent voor de provinciale doelstelling en wanneer PS concrete keuzes krijgt voorgelegd.

De heer **Nijman** (FvD) vraagt hoe GS waarborgt dat de omgevingsdiensten hun toezicht- en handhavingstaken kunnen blijven uitvoeren, ondanks de oplopende bezuinigingen van € 1 miljoen in 2027 naar € 2 miljoen in 2028. Hij vraagt om onderbouwing met concrete capaciteit en prestatie-indicatoren. Ook benadrukt hij dat duurzaamheids- en diversiteitseisen geen extra belemmering mogen vormen voor ondernemers en hij vraagt of GS kan bevestigen dat provinciale MKB-subsidies niet afhankelijk worden gemaakt van dergelijke eisen.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) vindt dat het klimaatdoel voor 2030 uit zicht raakt en pleit voor extra middelen in 2027 om de klimaatmaatregelen voor industrie en bedrijven versneld uit te werken. Zij vindt dat GS noodzakelijke keuzes moet maken in plaats van zich te beperken tot wat haalbaar is. Op het gebied van gezondheid en milieu pleit zij voor behoud van de middelen voor omgevingsdiensten en intensivering van toezicht en handhaving, onder meer ter bescherming van waterkwaliteit en natuurgebieden. Ook vraagt zij de provincie de transitie naar natuurinclusieve landbouw te stimuleren. Zij overweegt hierover moties in te dienen.

Statenlid **De Weerdt** (Fractie De Weerdt) benadrukt de urgentie van klimaatmaatregelen en waardeert de heldere en eerlijke klimaatbijlage. Hoewel de CO_2-reductiedoelen buiten bereik blijven, ziet hij ook positieve ontwikkelingen door de brede betrokkenheid bij de energietransitie. Hij vindt dat de afnemende investeringen onvoldoende recht doen aan de urgentie en pleit voor versnelling van de uitwerking van het transitiepad industrie en bedrijven.

Hij vraagt GS of de klimaatdoelen ook bij volledige uitvoering van de geplande maatregelen buiten bereik blijven en welke risico's GS ziet voor het slagen van het Groen Staalplan van Tata Steel. Hij wil weten of voor versterking van toezicht en handhaving extra budget nodig is en of hierop kan worden vooruitgelopen.

De heer **Roosendaal** (VVD) waardeert de leesbare klimaatbijlage, maar mist concrete doelstellingen en duidelijkheid over de rol en inzet van provinciale middelen. Hij pleit voor een gerichte inzet op maatregelen waarmee de provincie de meeste impact kan maken. Daarbij benadrukt hij het belang van aansluiting van het Noordzeekanaalgebied op de waterstofinfrastructuur in 2030 en hij vraagt hoe realistisch deze planning is. Zijn fractie is voor onderzoek naar kernenergie als onderdeel van een stabiele energiemix. Voor de verduurzaming van woningen ziet hij vooral een rol voor het Rijk en gemeenten. Hij wil dat de provincie haar middelen voornamelijk inzet op het versnellen van procedures, uitbreiding van het elektriciteitsnet en verduurzaming van de energieopwekking.

De heer **Hartog** (JA21) vraagt GS welke concrete maatregelen de provincie neemt om waterstofprojecten te stimuleren en of GS hiervoor subsidiebeleid wil ontwikkelen. Hij wil weten of de oplopende bezuinigingen op de omgevingsdiensten, gezien de toenemende taken haalbaar zijn, en welke gevolgen deze hebben voor toezicht en handhaving. Als laatste vraagt hij of de invoering van de nieuwe geluidregelgeving in 2027 tot belemmeringen kan leiden voor provinciale wegen en industrieterreinen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) waardeert de klimaatbijlage, maar constateert dat het klimaatdoel voor 2030 buiten bereik raakt. Hij pleit voor gerichte inzet van extra middelen op bewezen effectieve maatregelen, zoals zonnepanelen op parkeerplaatsen en bedrijfsdaken en verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Hij vraagt GS waar extra investeringen de CO_2-reductie kunnen versnellen. Voor de industrie mist hij een concrete langetermijnplanning, waarin vanuit het klimaatdoel voor 2050 wordt teruggerekend naar noodzakelijke maatregelen en mijlpalen. Hij vraagt wanneer GS deze planning kan opleveren en waarom op pagina 25 van de klimaatbijlage de kolom van de koppeling met de begroting ontbreekt.

Mevrouw **Alberts** (SP) sluit zich aan bij het pleidooi van de heer Klein voor gerichte investeringen in bewezen effectieve, collectieve maatregelen. Zij vindt dat de nadruk te veel ligt op verduurzaming en te weinig op het beperken van uitstoot en de groeiende energievraag. Interruptie van de heer **Roosendaal** (VVD), hij vraagt of de SP de groei van technologie, zoals datacentra, wil beperken.

Mevrouw Alberts bevestigt dat grenzen nodig zijn en dat kritisch moet worden gekeken naar de noodzaak van verdere uitbreiding.
Vervolginterruptie van de heer Roosendaal, hij vraagt of de SP erkent dat een zekere groei onvermijdelijk is en dat vooral moet worden gekeken hoeveel groei noodzakelijk is.
Mevrouw Alberts benadrukt dat vroegtijdige regulering nodig is om ongewenste groei te voorkomen en dat waarschuwingen hierover serieuzer moeten worden genomen.
Interruptie van de heer **Hartog** (JA21), hij vraagt hoe de SP aankijkt tegen het toenemende elektriciteitsverbruik door de overstap van cv-ketels naar warmtepompen.
Mevrouw Alberts verduidelijkt dat haar zorgen betrekking hebben op de totale energievraag, ongeacht de energiebron. Het gaat haar om de vraag of de voortdurende groei van die energievraag gerechtvaardigd is.
Interruptie van de heer **Teeuwen** (BBB), hij vraagt of het beperken van economische groei realistisch is en of de SP voorbeelden kent van samenlevingen waar dit is gelukt.
Mevrouw Albers benadrukt dat er grenzen aan groei zijn en dat rekening moet worden gehouden met de gevolgen voor onder meer landbouw en industrie.
Mevrouw Alberts vervolgt haar betoog en vraagt GS of de omgevingsdiensten hun taken nog naar behoren kunnen uitvoeren met de voorgestelde bezuinigingen gelet op de eerder genoemde capaciteitsproblemen.

De **voorzitter** geeft het woord aan de gedeputeerden voor het beantwoorden van de vragen in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Gielen** benadrukt dat de klimaatdoelen in alle provinciale beleidsterreinen worden geïntegreerd. Zij erkent de urgentie en de zorgen over het niet behalen van de 55% CO_2-reductie, maar stelt dat de provincie hiervoor afhankelijk is van samenwerking met het Rijk, gemeenten, inwoners en bedrijfsleven. Volgens de gedeputeerde zet de provincie binnen haar mogelijkheden maximaal in op het behalen van de doelen.

Interruptie van de heer **Kanik** (D66), hij wijst op aanvullende mogelijkheden, zoals deelmobiliteit en extra zoekgebieden voor duurzame energie. Hij vraagt waarom deze maatregelen niet als keuzemogelijkheden in de klimaatbijlage zijn opgenomen.
Gedeputeerde Gielen antwoordt dat de klimaatbijlage de huidige inzet weergeeft en dat voortdurend naar aanvullende maatregelen wordt gekeken. Zij noemt de RES-regieroute, het energiebesparingsakkoord en succesvolle subsidieregelingen voor solar carports en maatschappelijk vastgoed als voorbeelden. Voor deze regelingen kan eventueel extra budget worden ingezet.

Gedeputeerde Gielen vervolgt haar betoog en geeft aan dat de klimaatbijlage nog in ontwikkeling is. Zij zegt toe om bij de begroting voor 2028 voor zoveel mogelijk programma's de kosten van CO_2-reductie inzichtelijk te maken. In antwoord op 50PLUS benadrukt zij het belang van klimaatrechtvaardigheid, waarbij de energietransitie ook sociaal rechtvaardig moet verlopen. Zij bevestigt dat de huidige maatregelen onvoldoende zijn om de klimaatdoelen voor de industrie te halen. De provincie is sterk afhankelijk van andere partijen en heeft vooral een faciliterende rol, onder meer bij de ruimtelijke inpassing van waterstofinfrastructuur.

Interruptie van Statenlid **De Weerdt** (Fractie De Weerdt), hij vraagt welke twee veranderingen volgens de gedeputeerde nodig zijn om de CO_2-doelen alsnog te halen.
Gedeputeerde Gielen benadrukt dat de provincie zich richt op haar eigen bevoegdheden en hierover voortdurend in gesprek is met het Rijk en Europa.
Vervolginterruptie van Statenlid De Weerdt, hij vraagt welk resultaat op het gebied van industrie de gedeputeerde over vier jaar als een succes zou beschouwen.
Gedeputeerde Gielen benadrukt dat de huidige maatregelen passen bij de provinciale rol en dat voor de klimaattransitie een gezamenlijke inspanning van overheden nodig is.

Interruptie van de heer **Roosendaal** (VVD), hij vraagt GS om in de klimaatbijlage duidelijker te benoemen wat de provinciale hoofdtaak is bij de realisatie van het waterstofnetwerk in 2030.
Gedeputeerde Gielen onderschrijft dit en geeft aan dat de provinciale rol en verantwoordelijkheden volgend jaar explicieter kunnen worden opgenomen.
Vervolginterruptie van de heer Roosendaal, hij vraagt om concrete stappen en mijlpalen richting de realisatie van het waterstofnetwerk in 2030, zodat PS de voortgang minimaal twee keer per jaar kan volgen en zo nodig kan bijsturen.
Gedeputeerde Gielen verwijst naar de uitvoeringsstrategie waterstof, waarin de acties zijn uitgewerkt en zij is bereid bij nieuwe ontwikkelingen de commissie over de voortgang te informeren.

Interruptie van de heer **Van Tiggelen** (PVV), hij betwist dat sprake is van een klimaatcrisis en vraagt waarop deze kwalificatie is gebaseerd.
Gedeputeerde Gielen verwijst naar een eerder door PS aangenomen motie waarin die crisis is uitgeroepen net zoals in dit huis wordt gesproken over een netcongestiecrisis.
Vervolginterruptie van de heer Van Tiggelen (PVV), hij vraagt op welke waarnemingen de vaststelling van een klimaatcrisis is gebaseerd.

Gedeputeerde Gielen verwijst naar wetenschappelijke rapporten, waaronder die van het IPCC, en de wetenschappelijke consensus over de menselijke invloed op klimaatverandering.

Interruptie van de heer **Hartog** (JA21), hij vraagt of GS van plan is het gebruik van waterstof te subsidiëren en hiervoor met een voorstel te komen.
Gedeputeerde Gielen antwoordt dat zij op korte termijn geen aanvullende voorstellen voorziet buiten de uitvoeringsstrategie waterstof.

Gedeputeerde Gielen vervolgt haar betoog met de beantwoording van de vraag van de PvdD, dat de verdiepingsslag voor het transitiepad industrie en bedrijven wordt uitgewerkt voor de klimaatbijlage 2028. In het voorjaar ontvangt PS ook de nieuwe P-KEV. Op de vraag van de ChristenUnie naar een concrete langetermijnplanning voor de industrie geeft zij aan hierover geen toezegging te kunnen doen, omdat dit deels bij de portefeuille van gedeputeerde Rommel hoort. De ontbrekende begrotingskoppeling op pagina 25 is geen fout, maar komt doordat de maatregelen verspreid zijn over verschillende begrotingsonderdelen. GS streeft ernaar deze koppeling volgend jaar wel inzichtelijk te maken.

Interruptie van de heer **Roosendaal** (VVD), hij vraagt om inzicht in de toegevoegde waarde van provinciale investeringen in energieloketten en individuele warmtepompen, gezien de bestaande inzet van het Rijk en gemeenten.
Gedeputeerde Gielen geeft aan dat de provincie hier relatief weinig middelen aan besteedt en zegt toe een overzicht aan te leveren van de exacte besteding van deze middelen, zodat PS de effectiviteit ervan kan beoordelen.

Interruptie van de heer **Hartog** (JA21), hij vraagt opnieuw of de nieuwe geluidregelgeving voor provinciale wegen en industrieterreinen tot belemmeringen leidt. Zijn andere vraag betrof het functioneren op handhavings- en toezichtcapaciteit van de omgevingsdiensten.
Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat de geluidproductieplafonds beleidsneutraal worden vastgesteld. De effecten worden op termijn geëvalueerd. Op dit moment verwacht hij geen belemmeringen.

Gedeputeerde Olthof antwoordt op de vraag van PvdA dat vooral de hoogovens en niet de kooksfabrieken, verantwoordelijk zijn voor de grootste CO_2-uitstoot van Tata Steel. De transitie naar groen staal levert volgens hem de grootste reductie op. Wat betreft de omgevingsdiensten benadrukt hij dat de voorgestelde bezuinigingen voortkomen uit de wens van PS om de stijgende kosten te beperken. De bezuinigingen worden verdeeld over meerdere

omgevingsdiensten. Voor 2027 zijn voldoende middelen beschikbaar om de afgesproken taken uit te voeren. Voor 2028 wordt opnieuw beoordeeld welke middelen nodig zijn.

Gedeputeerde Olthof antwoordt op de vraag van Fractie De Weerdt dat de risico's rondom Tata Steel en de transitie naar groen staal complex en onderling verweven zijn. Hij verwijst naar de afhankelijkheid van Europese en landelijke regelgeving, de maatwerkafspraken en lopende dossiers. GS zet zich in om deze zorgvuldig af te handelen, maar kan op dit moment geen afzonderlijk risico benoemen.

Interruptie van Statenlid **De Weerdt** (Fractie De Weerdt), hij vraagt wanneer het plan van de omgevingsdiensten voor nagenoeg volledige naleving in 2030 wordt verwacht en of hiervoor extra budget nodig is.
Gedeputeerde Olthof verwijst naar de jaarlijkse U&H-nota, waarin de inzet en het budget voor handhaving worden vastgelegd.
Vervolginterruptie van Statenlid De Weerdt, hij verwijst naar pagina 25, waar dit plan expliciet wordt genoemd.
Gedeputeerde Olthof geeft aan de betreffende passage te zullen bekijken en zegt toe hierop schriftelijk terug te komen.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden in de tweede termijn.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) stelt dat CO_2-reductiebeleid zich richt op het verminderen van de uitstoot, terwijl de CO_2-concentratie in de atmosfeer volgens hem blijft stijgen. Hij betwijfelt de effectiviteit en wenselijkheid van dit beleid. Hij heeft kritiek op waterstof als energiedrager vanwege het energieverlies bij het gebruik en het vrijkomen van waterdamp, dat een broeikasgas is.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of GS positief zou adviseren over een motie voor extra middelen voor bewezen effectieve klimaatmaatregelen. Ook vraagt hij hoe de provincie meer inzicht kan krijgen in de planning en de verwachte CO_2-reductie van de industrie richting 2050. Hij wil weten van de gedeputeerde of binnen het energiebesparingsakkoord nog besparingsplannen van de overige bedrijven worden verwacht en welke aanvullende besparing dit kan opleveren.

De heer **Kanik** (D66) sluit zich aan bij het voorstel van de heer Klein en kondigt aan zelf met een voorstel voor extra klimaatmaatregelen te komen.

Statenlid **De Weerdt** (Fractie De Weerdt) kijkt uit naar eventuele moties van D66 en de ChristenUnie. Hij is tevreden met de beantwoording over de risico's rondom Tata Steel en heeft vertrouwen dat deze voldoende in beeld zijn.

Gedeputeerde **Gielen** geeft aan eventuele moties over extra klimaatmaatregelen pas na indiening te kunnen beoordelen. Zij verwijst naar eerdere besluitvorming bij de kaderbrief, waarbij al budget beschikbaar is gesteld voor klimaatmaatregelen. Zij zegt toe te onderzoeken hoe de planning voor het transitiepad industrie in de volgende klimaatbijlage concreter kan worden uitgewerkt. De P-KEV die in het voorjaar verschijnt, kan hieraan bijdragen.

Interruptie van Statenlid **De Weerdt** (Fractie De Weerdt), hij vraagt of de aangekondigde verdiepingsslag voor het transitiepad industrie in de volgende klimaatbijlage wordt opgenomen. Gedeputeerde Gielen bevestigt dat deze in de klimaatbijlage voor 2028 wordt verwerkt en benadrukt dat de klimaatbijlage voortdurend verder wordt ontwikkeld.

Gedeputeerde Gielen is positief over de verlenging van het Energiebesparingsakkoord, waarvoor € 3,9 miljoen beschikbaar is gesteld. De verlenging biedt ruimte om de aanpak te intensiveren en meer bedrijven te bereiken. Er worden nieuwe energiebesparingsplannen verwacht, maar de aanvullende CO_2-reductie kan pas worden vastgesteld nadat deze plannen zijn ingediend.

De **voorzitter** geeft aan dat de voordracht doorgaat als bespreekstuk naar de PS-vergadering van 9 november.

6 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer (eigenaarschap Omgevingsdiensten)

Er is geen rondvraag aangemeld.

7 B-agenda Klimaat en Energie

7.a Discussienota D66-Volt-GL-PvdA: Regierol provincie in de Regionale Energie Strategie

D66, Volt, GL en PvdA hebben bijgaande discussienota over de RES ingediend.

Behandelvoorstel:
Indieners willen in gesprek met de commissie en gedeputeerde over dit onderwerp, specifiek over de vragen in de discussienota.

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de indieners van de discussienota.

De heer **Kanik** (D66) licht namens D66, GroenLinks en de PvdA de discussienota over de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES) toe. Hij constateert dat RES-afspraken onvoldoende worden vertaald naar gemeentelijk beleid, waardoor de uitvoering stagneert. Hij vraagt GS welke stappen zijn gezet om gemeenten tot actie aan te sporen en welke maatregelen nog volgen.
Hij wijst op de onzekerheid bij initiatiefnemers van windenergie door langdurige procedures en politieke risico's. Hij pleit voor een actievere provinciale rol, waarbij vooraf duidelijk wordt gemaakt welke projecten binnen zoekgebieden kansrijk zijn. Hij vraagt of de gedeputeerde bereid is hierover met initiatiefnemers in gesprek te gaan en de procedures te herzien.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) deelt de zorgen over de achterblijvende uitvoering van de RES-afspraken door gemeenten. Zij vraagt welke maatregelen GS neemt om de voortgang te stimuleren en is benieuwd naar de beantwoording van de vraag hoe het vertrouwen van initiatiefnemers kan worden hersteld.

Statenlid **Van der Waart** (GL) spreekt mede namens de PvdA, haar zorgen uit over het achterblijven van de klimaat- en RES-doelstellingen. Zij verwijst naar de eerder opgestelde regieroute, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen gemeenten die niet kunnen en niet willen meewerken. Ondanks de beschikbare ondersteuning en instrumenten blijft de voortgang onvoldoende.
Interruptie van Statenlid **De Weerdt** (Fractie De Weerdt), hij vraagt of de achterblijvende voortgang bij gemeenten voortkomt uit onvermogen of onwil.
Mevrouw Van der Waart benadrukt dat beide situaties voorkomen en om een passende aanpak vragen. Zij vindt dat ook de voorspelbaarheid van provinciale besluitvorming en het vertrouwen van initiatiefnemers verbetering verdienen. Zij vraagt GS of aanvullende ondersteuning voldoende is of dat verdergaande maatregelen, waaronder juridische interventies, nodig en wenselijk zijn om de RES-doelen richting 2030 te behalen.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor het stellen van vragen in de eerste termijn.

De heer **Becker** (BBB) benadrukt dat de RES-ambities moeten passen binnen de beschikbare ruimte, netcapaciteit, betaalbaarheid en het draagvlak. Hij vindt dat de provincie terughoudend moet zijn met ingrijpen en vindt dat gemeenten ruimte moeten houden voor lokale afwegingen. De provincie moet volgens hem vooral samenwerken en faciliteren.

Interruptie van Statenlid **Van der Waart** (GroenLinks), zij wijst erop dat de RES-afspraken samen met gemeenten tot stand zijn gekomen.

De heer Becker benadrukt dat ook de belangen van inwoners moeten worden meegewogen. Hij vindt dat niet alleen het vertrouwen van initiatiefnemers, maar ook dat van omwonenden aandacht verdient. Hij verwijst naar de besluitvorming over de windturbines bij de Noorder IJplas en pleit voor respect voor het democratisch genomen besluit van PS.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vindt dat gemeenten mogen worden aangesproken op gemaakte RES-afspraken, maar is geen voorstander van een escalatieladder of toenemende bestuurlijke druk. Zij pleit voor inzicht in de bredere verduurzamingsinspanningen van gemeenten en de behaalde resultaten. De provincie moet vooral samenwerken, kennis delen en knelpunten helpen oplossen, met respect voor de gemeentelijke autonomie.

Interruptie van mevrouw **Van der Waart** (GL), zij vraagt of de bestaande regieroute ook kan dienen als escalatieladder.
Mevrouw Bakker benadrukt haar voorkeur voor samenwerking boven escalatie.
Interruptie van de heer **Kanik** (D66), hij wijst erop dat de RES-afspraken gezamenlijk zijn vastgesteld en vraagt hoe de VVD gemeenten wil aanspreken die deze niet nakomen.
Mevrouw Bakker benadrukt dat dit binnen een heldere rolverdeling moet gebeuren, zonder top-downbenadering.

Mevrouw Bakker (VVD) pleit ervoor kernenergie en Small Modular Reactors (SMR's) mee te nemen als mogelijke aanvulling op zonne- en windenergie. Volgens haar moet de provincie zich richten op concrete resultaten en een zorgvuldige afweging van energievoorziening en ruimtelijke belangen.
Interruptie van Statenlid Van der Waart, zij vraagt of de VVD het acceptabel vindt dat gemeenten hun RES-afspraken loslaten vanwege eventuele toekomstige kernenergie.
Mevrouw Bakker benadrukt dat gemeenten op hun afspraken mogen worden aangesproken, maar ook de autonomie hebben om nieuwe afwegingen te maken. Zij geeft de voorkeur aan provinciale ondersteuning en samenwerking boven een top-downbenadering met een escalatieladder.

De heer **Hartog** (JA21) sluit zich aan bij de standpunten van de VVD en BBB en benadrukt het belang van gemeentelijke autonomie. Gemeenten moeten volgens hem de ruimte behouden om na verkiezingen andere beleidskeuzes te maken. JA21 steunt daarom geen voorstellen die deze

autonomie beperken. Ook deelt hij niet de opvatting dat de provincie door de besluitvorming over de verklaring van geen bedenkingen een onbetrouwbare overheid is.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) benadrukt het belang van de RES voor het behalen van de klimaatdoelen en pleit voor een actievere rol van de provincie. Zij vraagt in hoeverre de vastgestelde regieroute wordt toegepast en bij welke stap de verschillende dossiers zich bevinden. Zij is van mening dat het proces van de windturbines bij de Noorder IJplas niet goed is verlopen en te lang heeft geduurd. Volgens haar ligt dit niet aan de besluitvorming door PS, maar aan de aanpak en het ontbreken van provinciale regie of bemiddeling. Dit kan door kansrijke locaties te selecteren, provinciale expertise in te zetten en gemeenten tijdig bij te sturen. Zij pleit voor duidelijke procedures, ondubbelzinnige criteria en een vroegtijdige afweging van belangen op het gebied van natuur, ruimte, milieu en veiligheid.

De heer **Nijman** (FvD) wijst erop dat volgens de inventarisatie in 30 Noord-Hollandse gemeenten geen concrete wind- of zonne-energieopgave is opgenomen in de coalitieakkoorden voor 2026-2030. Volgens de heer Nijman weerspiegelt dit een groeiende weerstand onder inwoners tegen windturbines en klimaatbeleid. Hij vindt dat de provincie de uitkomsten van de gemeenteraadsverkiezingen moet respecteren en stelt voor de komende Provinciale Statenverkiezingen af te wachten, in plaats van gemeenten tot uitvoering van de RES-afspraken aan te zetten.

De heer **Klein** (ChristenUnie) benadrukt het belang van verantwoordelijkheid en betrouwbaarheid bij de uitvoering van de RES-afspraken. Hij vindt dat gemeenten niet uitsluitend op hun coalitieakkoorden mogen worden beoordeeld, maar op hun daadwerkelijke inzet. Hij steunt de regieroute, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen gemeenten die niet kunnen en niet willen meewerken. Hij vraagt of deze route effectief wordt toegepast en welke instrumenten de provincie heeft om gemeenten te ondersteunen of aan te spreken. Hij vindt dat de provincie zelf onvoldoende betrouwbaar is geweest richting initiatiefnemers bij de Noorder IJplas. Hij wil weten hoe GS de verhouding ziet tussen vertrouwen, verantwoordelijkheid en regie.
Interruptie van mevrouw **Bakker** (VVD), zij vraagt hoe sprake kan zijn van onbetrouwbaarheid wanneer PS tweemaal via een democratisch proces een besluit heeft genomen.
De heer Klein antwoordt dat de provincie het gebied jarenlang als zoekgebied heeft aangemerkt en initiatiefnemers heeft gestimuleerd, om vervolgens vanwege veranderde politieke verhoudingen alsnog af te zien van het project.

De heer **Dijk** (CDA) voert het woord namens mevrouw Engels en leest haar bijdrage voor. Het CDA begrijpt de zorgen over de uitvoering van de RES, maar benadrukt dat het ontbreken van afspraken in gemeentelijke coalitieakkoorden niet betekent dat gemeenten deze niet nakomen. Het CDA vraagt of GS signalen heeft ontvangen dat gemeenten afwijken van de RES-afspraken en met hoeveel gemeenten gesprekken worden gevoerd of vervolgstappen binnen de regieroute zijn gezet. Hij pleit ervoor eerst de bestaande regieroute te volgen en de resultaten daarvan af te wachten.

De heer **Faassen** (50PLUS) betwijfelt of uit gemeentelijke coalitieakkoorden kan worden geconcludeerd dat de uitvoering van de RES-afspraken achterblijft. Hij vindt dat eerst nader onderzoek nodig is voordat gemeenten hierop worden aangesproken.
Ook verwerpt hij de suggestie dat de provincie een onbetrouwbare partner is door de besluitvorming over de Noorder IJplas. Hij benadrukt dat PS een democratisch besluit heeft genomen op basis van een bredere belangenafweging. Hij vraagt de indieners welk concreet handelen van GS of PS het vertrouwen heeft geschaad, of zij de afwegingsruimte van PS willen beperken en wanneer volgens hen sprake is van onvoldoende gemeentelijke voortgang die provinciaal ingrijpen rechtvaardigt.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) betwijfelt de duurzaamheid en effectiviteit van windturbines en zonnepanelen en wijst op de volgens hem negatieve gevolgen voor economie, landschap, natuur en leefomgeving. Hij vindt dat eerder gemaakte afspraken bij voortschrijdend inzicht moeten kunnen worden herzien en pleit voor beëindiging van de RES. Volgens hem kunnen zon en wind de groeiende energievraag niet bijhouden en is kernenergie daarom onvermijdelijk.

Statenlid **De Weerdt** (Fractie De Weerdt) benadrukt het belang van lokale democratische besluitvorming en draagvlak bij de uitvoering van de RES. Hij vindt dat volksvertegenwoordigers ruimte moeten krijgen voor het debat, maar ook verantwoordelijkheid moeten nemen voor het uitdragen van genomen besluiten. Hij ziet een actieve en creatieve rol voor GS bij het ondersteunen van gemeenten die hun RES-afspraken niet kunnen uitvoeren. Hij vraagt GS of de belemmeringen die gemeenten ervaren in kaart zijn gebracht en welke maatregelen zijn genomen om deze weg te nemen.
Interruptie van mevrouw **Bakker** (VVD), zij vraagt wat hij onder een creatieve rol verstaat.
Statenlid De Weerdt verwijst naar de aanpak bij woningbouw.

De **voorzitter** geeft het woord aan de gedeputeerde voor de beantwoording in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Gielen** benadrukt dat de RES-afspraken gezamenlijk tot stand zijn gekomen met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners, juist om een top-downbenadering vanuit het Rijk te voorkomen. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering ligt in beginsel bij gemeenten. Gedeputeerde verwacht dat gemeenten hun afspraken nakomen en constateert dat veel gemeenten, ondanks het ontbreken van RES-afspraken in nieuwe coalitieakkoorden, de uitvoering voortzetten. In sommige regio's blijft de ambitie echter achter, wat aanleiding geeft tot zorgen over het behalen van de doelen voor 2030. De provincie spreekt gemeenten hierop aan via de regionale stuurgroepen en bestuurlijke overleggen. De gezamenlijk vastgestelde regieroute biedt mogelijkheden om gemeenten te ondersteunen of aan te spreken wanneer de uitvoering achterblijft. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen gemeenten die niet kunnen en niet willen meewerken. De regieroute begint met onderling overleg en ondersteuning, waarna zo nodig vervolgstappen kunnen worden gezet.
De regieroute wordt momenteel toegepast in drie casussen in Noord-Holland Noord. Hiermee wordt ook ervaring opgedaan met de werking ervan. Als voorbeeld noemt zij Heiloo, waar duurzame energieopwekking naar aanleiding van de regieroute wordt meegenomen in een gebiedsproces, ondanks beperkingen vanuit het beschermde landschap. De gedeputeerde benadrukt dat de regieroute een gezamenlijk instrument van de RES-partners is en niet uitsluitend van de provincie.

Interruptie van de heer **Kanik** (D66), hij vraagt hoe gemeenten die minder bereid zijn de RES-afspraken uit te voeren, reageren op de regieroute.
Gedeputeerde Gielen licht toe dat de gesprekken zich richten op zowel het kunnen als het willen. Gemeenten reageren positief op ondersteuning bij onderzoek, capaciteit en knelpunten zoals netcongestie. Bij onvoldoende bereidheid benadrukt zij dat gemeenten elkaar moeten aanspreken op de gezamenlijk gemaakte afspraken. De provincie heeft hierin een rol, maar de verantwoordelijkheid ligt ook bij gemeenten onderling. Zij verwacht dat de lopende gesprekken de komende maanden meer duidelijkheid geven over de bereidheid om de RES-doelen alsnog te realiseren.

Gedeputeerde Gielen benadrukt het belang van duidelijke regels, transparante procedures en voorspelbare besluitvorming voor initiatiefnemers. De provincie zet in op vroegtijdige afstemming met gemeenten, initiatiefnemers, netbeheerders en omwonenden. Ook vindt periodiek overleg plaats met initiatiefnemers over knelpunten in de uitvoering. Zij wijst erop dat voorspelbaarheid mede afhankelijk is van landelijke regelgeving, waaronder de windnormen.
Interruptie van de heer Kanik (D66), hij vraagt of de procedures naar aanleiding van de besluitvorming over de Noorder IJplas zijn aangepast.

Gedeputeerde Gielen antwoordt dat de procedures niet zijn gewijzigd.

Gedeputeerde Gielen erkent dat het behalen van de RES-doelen voor 2030 onzeker is en benadrukt dat ook na 2030 verdere duurzame energieopwekking nodig blijft. Daarom moeten nu al nieuwe kansen en zoekgebieden worden onderzocht.

Interruptie van de heer **Becker** (BBB), hij vindt dat de gedeputeerde onvoldoende aandacht heeft voor de belangen en leefomgeving van inwoners. Hij pleit voor creatieve oplossingen en samenwerking tussen gemeenten, bijvoorbeeld door onderlinge uitruil van projecten, in plaats van juridische maatregelen.

Gedeputeerde Gielen benadrukt dat de RES juist vanuit participatie en samenwerking tot stand is gekomen. Zij onderschrijft het belang van draagvlak en ziet onderlinge afstemming tussen gemeenten als onderdeel van de regionale samenwerking.

Vervolginterruptie van de heer Becker, hij maakt bezwaar tegen de benadering van de Noorder IJplas als voorbeeld van onbetrouwbaar bestuur. Hij mist bereidheid om gezamenlijk tot oplossingen te komen.

Gedeputeerde Gielen benadrukt dat deze kwalificatie afkomstig is van de indieners van de discussienota en dat zij zelf geen oordeel heeft gegeven over het proces bij de Noorder IJplas.

Gedeputeerde Gielen geeft aan dat kernenergie en Small Modular Reactors (SMR's) geen onderdeel zijn van de RES, omdat deze technieken niet binnen de termijn tot 2030 kunnen worden gerealiseerd. De RES richt zich op bewezen technieken, zoals zonne- en windenergie. De provincie onderzoekt wel de voor- en nadelen van kernenergie.

Interruptie van mevrouw **Bakker** (VVD), zij is van mening dat gesprekken met gemeenten over verduurzaming breder moeten zijn dan alleen de RES-doelstellingen. Ook de mogelijkheden van kernenergie moeten daarbij worden betrokken, met respect voor de gemeentelijke autonomie.

Gedeputeerde Gielen neemt kennis van dit standpunt en verwijst naar het lopende onderzoek, waarbij de provincie via het IPO betrokken is bij de landelijke SMR-agenda.

Gedeputeerde Gielen geeft aan dat de voortgang van de RES wordt bewaakt via de RES-monitor, waarover PS regelmatig wordt geïnformeerd. Zij benadrukt dat de provincie samen met gemeenten en initiatiefnemers voortdurend zoekt naar creatieve oplossingen om projecten mogelijk te maken.

Interruptie van Statenlid De Weerdt (Fractie De Weerdt). Hij vraagt of het zinvol is om de knelpunten die gemeenten ervaren systematisch in kaart te brengen, zodat gerichter ondersteuning kan worden geboden.

Gedeputeerde Gielen antwoordt dat onderzoek en ondersteuning al gericht plaatsvindt. Gemeenten kunnen hiervoor een beroep doen op de energieregio en de provincie.

Interruptie van mevrouw **Bakker** (VVD), zij vraagt naar de wettelijke grondslag voor provinciaal ingrijpen bij gemeenten binnen de regieroute.
Gedeputeerde Gielen geeft aan dat provinciaal-juridische interventie de laatste stap is en geen automatisme of uitgangspunt. De provincie kan als bevoegd gezag ingrijpen via een projectbesluit. De toepassing hiervan verschilt per provincie.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor het stellen van vragen in de tweede termijn.

Mevrouw **Van der Waart** (GL) is tevreden met de beantwoording en de zorgvuldigheid waarmee de gedeputeerde de uitvoering van de RES benadert, hoewel dit niet direct tot versnelling leidt. Zij betreurt dat de BBB bepaalde aspecten in de beantwoording mist en vraagt zich af of dit ook te maken heeft met de bereidheid om deze te horen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of de regieroute voldoende effectief zal zijn.

De heer **Kanik** (D66) wijst op de beperkte tijd tot 2030 en vraagt wanneer provinciaal-juridisch ingrijpen mogelijk nodig wordt.
Gedeputeerde Gielen geeft aan dat het nog te vroeg is om de effectiviteit van de regieroute te beoordelen. De gesprekken met gemeenten zijn pas recent gestart en op verschillende locaties wordt onderzocht welke mogelijkheden er nog zijn. Zij noemt een gepland gesprek met de gemeente Texel als voorbeeld. Zij kan nog niet aangeven of en wanneer juridische interventie nodig zal zijn en benadrukt dat samenwerking en uitvoering van de gemaakte afspraken het uitgangspunt blijven.

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer Kanik als indiener van de discussienota voor een afsluitend woord.

De heer **Kanik** (D66) dankt de gedeputeerde voor de beantwoording en is positief over haar inzet. Hij blijft echter bezorgd dat de procedures voor initiatiefnemers na de besluitvorming over de Noorder IJplas niet zijn aangepast. Volgens hem ligt de onbetrouwbaarheid vooral in het proces en niet in het genomen besluit.

Interruptie van mevrouw **Bakker** (VVD), zij benadrukt dat over de Noorder IJplas tweemaal een democratisch besluit is genomen en verwerpt de kwalificatie ‘onbetrouwbare overheid’.

De heer **Kanik** kondigt een motie en een tweeminutendebat aan over de verbetering van het proces.

De **voorzitter** concludeert dat het aangekondigde tweeminutendebat wordt geagendeerd voor PS-vergadering van november.

8 Rondvraag gedeputeerde Gielen (Klimaat en Energie)

Er zijn twee rondvragen ingediend voor gedeputeerde Gielen.
VVD, BBB en 50PLUS hebben een rondvraag ingediend over kleine kerncentrales (SMR’s) in Noord-Holland.

De **voorzitter** stelt voor de rondvragen aan gedeputeerde Gielen schriftelijk te beantwoorden. De betrokken fracties stemmen daarmee in.

9 B-agenda Gezondheid en Milieu

9.a Informatievoorziening Uitvoering en handhaving provinciale bedrijven 16 september 2026

Toelichting:
Het college van Gedeputeerde Staten informeert drie keer per jaar de Commissie Leefomgeving over de uitvoering en handhaving (U&H) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen. Hieronder valt ook Tata Steel.
Behandelvoorstel:
De commissieleden kunnen met elkaar en gedeputeerde bijgaand brief bespreken.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) waardeert de inzet van de Omgevingsdienst voor de bescherming van de leefomgeving. Zij sluit zich aan bij de oproep van Ademvrij aan het IJ voor een luchtmeetpunt in Westelijk Amsterdam-Noord en vraagt of bij nieuwe overtredingen door ICL opnieuw een hogere last onder dwangsom van € 1,25 miljoen kan worden opgelegd.
Wat Tata Steel betreft, vraagt zij of bij aanhoudende normoverschrijdingen onderdelen van de kooksfabrieken of een continu-gietmachine tijdelijk kunnen worden stilgelegd. Zij vraagt welke

juridische mogelijkheden hiervoor bestaan en of daarbij ook de opeenstapeling van overtredingen wordt meegewogen.
Zij wil weten waarom Tata Steel twee jaar de tijd krijgt om de DeNOx-installatie aan te passen, terwijl strengere stikstofnormen al gelden. Tot slot benadrukt zij dat de problemen rond de opslag van staalslakken en de bijbehorende milieugevolgen strikt gehandhaafd moeten blijven, ongeacht de financiële consequenties voor Tata Steel.

Statenlid **Laport** (GL) spreekt mede namens PvdA en wijst op de aanhoudende milieuovertredingen en de handhaving daarop. Hij vraagt wanneer bij ICL, na meerdere lasten onder dwangsom wegens te hoge zoutzuuremissies, andere maatregelen worden genomen. Hij wil weten waarom de Omgevingsdienst bij het Noord-Europees Wijnopslagbedrijf slechts overweegt handhavend op te treden als de vereiste blus- en schuiminstallatie niet tijdig wordt gerealiseerd.
Wat betreft Tata Steel wijst hij op de vele lasten onder dwangsom en langdurige overtredingen. Hij vraagt of de handhavingsprocedures kunnen worden versneld en waarom kosteneffectiviteit bij de afzuiging van de kooksgasfabriek zwaarder lijkt te wegen dan de gezondheid van omwonenden. Hij informeert wanneer de tweede meting bij de sinterfabriek plaatsvindt en of medewerkers van de Omgevingsdienst nog worden belemmerd in hun werkzaamheden. Als laatste heeft hij kritiek op het niet tijdig melden van ongewone voorvallen door Tata Steel en de vele juridische procedures die het bedrijf aanspant. Hij vraagt de gedeputeerde hierop te reflecteren.

Mevrouw **Alberts** (SP) waardeert de uitgebreide U&H-brief, maar vraagt welke concrete verbeteringen de handhaving oplevert voor omwonenden en hun leefomgeving.
Wat ICL betreft vraagt zij of de provincie samen met de gemeente Amsterdam een luchtmeetpunt kan realiseren en of de opgelegde lasten onder dwangsom daadwerkelijk leiden tot snellere naleving. Zij heeft de indruk dat juridische procedures vooral voor vertraging zorgen.
Zij informeert of de geplande schuimblusinstallatie bij het Noord-Europees Wijnopslagbedrijf, PFAS-vrij wordt, gezien de toekomstige beperkingen. Zij wil verder weten hoe bij de natuurvergunning voor het gehele terrein van Tata Steel rekening wordt gehouden met de verschillende bedrijfsonderdelen en hun afzonderlijke milieueffecten.

De heer **Faassen** (50PLUS) waardeert de uitgebreide U&H-brief en heeft de indruk dat de Omgevingsdienst bij ICL en het Noord-Europees Wijnopslagbedrijf actief toeziet op naleving van

de vergunningseisen. Hij hoopt dat de maatregelen bij ICL de geuroverlast daadwerkelijk verminderen.
Hij constateert dat bij Tata Steel de normoverschrijdingen, lasten onder dwangsom en juridische procedures blijven voortduren. Ook het niet tijdig melden van ongewone voorvallen en de problemen rond staalslakken blijven volgens hem aandachtspunten. Hij stelt voor opnieuw onderzoek te laten doen naar de daadwerkelijke effecten van de getroffen maatregelen op de leefomgeving, waaronder de uitstoot en depositie. Hij vraagt hierbij ook het RIVM te betrekken, zodat voor omwonenden duidelijk wordt of de situatie daadwerkelijk is verbeterd.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) verwijst naar onderzoek van het IPO en de VNG waaruit blijkt dat omgevingsdiensten landelijk jaarlijks € 100 miljoen tekortkomen. Zij vraagt wat dit betekent voor Noord-Holland, of de huidige financiering ook na 2027 toereikend is en of PS moet bijsturen. Zij vraagt welke gevolgen de latere indiening van het milieueffectrapport heeft voor de planning van het Groen Staalproject (Heracless). Zij wil weten waarom Tata Steel bij de DeNOx-installatie niet voor betere technieken kiest en of deze verplicht kunnen worden gesteld.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt hoe de effectiviteit van de nieuwe filters bij ICL wordt beoordeeld en of bij de uitstootmetingen rekening wordt gehouden met het productievolume. Ook vraagt hij waarom bij Evos de grondwatersanering al is gestart, terwijl de financiële zekerheid nog niet is geregeld en het locatiebeheerplan nog niet gereed is.

De heer **Roosendaal** (VVD) wijst op de positieve ontwikkelingen bij ICL, waar de aangescherpte zoutzuurnormen lijken te worden gehaald. Hij vraagt of dit resultaat structureel kan worden vastgehouden en of elektronische geursensoren kunnen worden ingezet om de werking van de nieuwe filters objectief te beoordelen. Hij vraagt zich af waarom de vergunningverlening nog niet rond is voor de DeNOx-installatie bij Tata Steel, terwijl de installatie wel gereed is en nu niet in gebruik wordt genomen. Hij benadrukt dat verdere vertraging nadelig is voor het milieu.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor de beantwoording van de vragen in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Olthof** beantwoordt de vragen over toezicht en handhaving en licht deze per onderwerp toe.
Volgens het RIVM levert een extra luchtmeetpunt momenteel geen aanvullende informatie op. De bestaande rekenmodellen geven voldoende inzicht in de luchtkwaliteit. Luchtmetingen dienen bovendien niet als instrument voor handhaving bij individuele bedrijven.

ICL voldoet momenteel aan de vergunningseisen voor zoutzuuremissies. De Omgevingsdienst bepaalt zelfstandig of een last onder dwangsom (LOD) wordt opgelegd en hoe hoog deze is. Volgens de gedeputeerde blijkt dat toezicht en handhaving resultaat opleveren. Bij aanhoudende overtredingen kunnen hogere dwangsommen of andere maatregelen volgen, waaronder eventueel intrekking van de vergunning.
Het tijdelijk stilleggen van onderdelen van de kooksfabrieken 1 en 2 is technisch niet mogelijk. Voor de continu-gietmachines loopt nog onderzoek naar de mogelijkheden. De termijn van twee jaar om aan bepaalde emissie-eisen te voldoen, volgt uit de geldende handhavingsregels. De gedeputeerde benadrukt dat herhaalde overtredingen aanleiding kunnen geven tot zwaardere maatregelen, waarbij proportionaliteit en juridische houdbaarheid bepalend zijn. Ook kosteneffectiviteit moet volgens de milieuwetgeving worden meegewogen. De tweede meting bij de sinterfabriek vindt in november plaats.
Het niet tijdig melden van ongewone voorvallen heeft geleid tot een opgelegde dwangsom, die nog niet is verbeurd. De vele juridische procedures zijn onderwerp van gesprek met Tata Steel, maar het bedrijf heeft het recht bezwaar en beroep in te stellen.

Interruptie van Statenlid **Laport** (GL), hij vraagt wanneer bij Tata Steel, na de vele lasten onder dwangsom, daadwerkelijk zwaardere maatregelen worden genomen.
Gedeputeerde Olthof antwoordt dat na herhaalde dwangsommen wordt bekeken welke vervolgstappen mogelijk en proportioneel zijn. Daarbij moet rekening worden gehouden met de wettelijke procedures.

De gedeputeerde vervolgt zijn beantwoording.
De Omgevingsdienst handhaaft al met dwangsommen en verscherpt toezicht. Het bedrijf onderneemt inmiddels stappen om aan de eisen te voldoen. Het toezicht op de PFAS-eisen voor blusschuim ligt bij de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).
De nieuwe natuurvergunning heeft betrekking op het gehele terrein, inclusief wijzigingen aan afzonderlijke installaties en toekomstige aanpassingen, zoals het Groen Staalproject.
De onderzoeken naar depositie worden voortgezet. Een volgend onderzoek staat gepland in november. Met het RIVM wordt afgestemd over de onderzoeksaanpak.
Het landelijk geraamde structurele tekort van € 100 miljoen kan nog niet worden vertaald naar een specifiek bedrag voor Noord-Holland. De provincie heeft eerder eigen middelen ingezet om de uitvoering van taken mogelijk te maken. Volgens de gedeputeerde is de financiële druk bij gemeenten vaak groter.

De naleving van emissie-eisen wordt gecontroleerd door geaccrediteerde meetbedrijven. Daarbij wordt ook rekening gehouden met het productievolume, zodat tijdelijke productieverlaging tijdens metingen geen vertekend beeld geeft van de naleving.
Gedeputeerde Olthof geeft aan dat de sanering bij Evos inmiddels vordert, waardoor de benodigde financiële zekerheidstelling afneemt. Hij verwacht dat hierover overeenstemming met de betrokken partijen wordt bereikt.
De elektronische geursensoren (e-noses) zijn al aanwezig in Amsterdam-Noord. Uitbreiding daarvan heeft volgens de gedeputeerde weinig toegevoegde waarde.
De vergunningaanvraag voor de DeNOx-installatie van Tata Steel is op 21 augustus bij de Omgevingsdienst ingediend. Ook is een watervergunning van Rijkswaterstaat nodig. De installatie is gereed, maar de vergunningprocedures lopen nog.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) wijst erop dat twee vragen onbeantwoord zijn gebleven: de gevolgen van de latere indiening van het milieueffectrapport voor de planning van Heracless en de keuze van Tata Steel om bij de DeNOx-installatie geen betere technieken toe te passen.

Statenlid **Laport** (GroenLinks) vraagt welke mogelijkheden er zijn om langdurige handhavingsprocedures en opeenvolgende lasten onder dwangsom te beperken.
Interruptie van de heer **Teeuwen** (BBB), hij wijst erop dat de Omgevingsdienst volgens de landelijke wetgeving handelt en vraagt Statenlid Laport of dit onderwerp niet thuishoort bij de Tweede Kamer.
Statenlid Laport stelt voor dat de provincie haar ervaringen met langdurige procedures onder de aandacht brengt van de Tweede Kamer, om verbeteringen in de wetgeving te stimuleren.

De **voorzitter** concludeert dat de openstaande vragen schriftelijk worden beantwoord.

10 B-agenda Voorzieningen, Cultuur en Sport

10.a Afdoeningsvoorstel motie 38-2026 Veilige en Toegankelijke kleedkamer

Toelichting:
PS van Noord-Holland heeft een motie aangenomen over sociale veiligheid en inclusie in de sport. De motie vraagt GS te verkennen hoe binnen Noord-Holland een aanpak ontwikkeld kan worden, vergelijkbaar met de aanpak ‘De Veilige Kleedkamer’ in de provincie Drenthe. Het doel is dat iedereen veilig kan sporten en zich welkom voelt. PS worden op de hoogte gesteld van de acties die zijn ondernomen.
Behandelvoorstel:

De commissieleden kunnen desgewenst met elkaar en gedeputeerde bijgaand voorstel bespreken. De commissie wordt specifiek gevraagd of motie 38-2026 kan worden afgedaan.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden in de eerste termijn.

Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) waardeert de ondernomen acties, maar vindt dat de motie nog niet als afgedaan kan worden beschouwd. Volgens haar ligt de nadruk te veel op sociale veiligheid en is er onvoldoende aandacht voor toegankelijkheid. Ook vindt zij de betrokken belangenorganisaties te beperkt en ontbreekt inzicht in de aangekondigde gesprekken van september.
Zij mist de eerder besproken aanpak uit Drenthe, waarbij een vignet en het delen van goede voorbeelden gemeenten stimuleren tot verbetering. Ook vraagt zij aandacht voor het onderscheid tussen de regenboogambassadeur en de ambassadeur voor inclusieve kleedkamers. Zij is positief over het tempo en de toepassing van de vier V's, maar vindt de afhandeling van de motie voorbarig.

Mevrouw **Vroom** (D66) sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Ten Ham. Zij vindt dat de ondernomen acties tegenvallen en dat, hoewel gesprekken zijn gevoerd, onvoldoende aansluiting is gezocht bij bestaande initiatieven. Zij benadrukt dat sporten voor iedereen prettig en toegankelijk moet zijn en dat de aandacht niet alleen op sociale veiligheid, maar ook op toegankelijkheid in brede zin moet liggen. Zij vraagt de gedeputeerde hierop te reageren.

De heer **Dijk** (CDA) waardeert de uitvoering van de motie door GS en is benieuwd naar de verdere ontwikkeling van initiatieven zoals Nu Niet, Nooit Niet. Wat hem betreft kan de motie worden afgedaan, maar hij wacht de beantwoording van de vragen van PvdA en D66 af.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vindt het goed dat er gesprekken zijn gevoerd en vraagt wat deze hebben opgeleverd.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) is tevreden over de ondernomen acties en vertrouwt op voortzetting van het initiatief met steun van de provincie. Naar aanleiding van de bijdragen van PvdA en D66 overweegt zij de motie aan te houden, maar wacht eerst de beantwoording door GS af.

Gedeputeerde **Olthof** stelt dat de motie formeel is uitgevoerd, maar dat de gewenste resultaten nog niet zijn bereikt. De provincie wil initiatieven voor veilige en inclusieve sportomgevingen

ondersteunen en verbreden naar toegankelijkheid, inclusie en alle sportverenigingen. Er zijn echter nog weinig initiatieven die deze onderwerpen volledig omvatten.
De provincie verzamelt kennis bij onder meer Sportservice Drenthe en Nu Niet, Nooit Niet en wil initiatieven met elkaar verbinden en onder de aandacht brengen van gemeenten en verenigingen. De gedeputeerde benadrukt dat de provincie geen bevoegdheid heeft om deelname af te dwingen. Hij erkent dat verdere stappen nodig zijn en geeft aan dat het onderwerp ook onderdeel wordt van de sportagenda. Of de motie als afgedaan wordt beschouwd, laat hij aan PS.

Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) vraagt waarom niet is gekozen voor de vignetaanpak van Veilige Kleedkamers en hoe de uitgangspunten daarvan zijn meegenomen. Ook vindt zij de keuze voor een organisatie die zich vooral op jeugdvoetbal richt niet passen bij de ambitie om de gehele sportsector te bereiken. Zij waardeert de ambities en de ingezette stappen, maar vindt deze keuzes nog onvoldoende toegelicht.

Gedeputeerde **Olthof** benadrukt dat een vignet, zoals bij Veilige Kleedkamers, op zichzelf niet voldoende is om het doel te bereiken. De provincie wil aansluiten bij bestaande initiatieven in Noord-Holland en deze verbreden naar de gehele sportsector. Het initiatief Nu Niet, Nooit Niet is hiervoor benaderd, maar heeft die brede aanpak nog onvoldoende ontwikkeld. De provincie is niet aan deze organisatie gebonden en staat open voor samenwerking met andere partijen. De gedeputeerde wil vooral resultaat bereiken, zonder daarvoor een nieuwe organisatie op te richten.

Bij een eerste gewogen peiling is de motie niet afgedaan, maar na hertelling blijkt dat met 27 van de 51 statenleden de motie toch als afgedaan wordt beschouwd.

10.b C- naar B-verzoek PvdA cie. Leefomgeving 21-09-2026 ag.p. 13c Wijziging Wet stelstel bibliotheekvoorzieningen (Wsob)

Toelichting:
In september jl. heeft mevrouw Ten Ham (PvdA) bijgaand C- naar B-verzoek gedaan over de Wet stelsel bibliotheekvoorzieningen (Wsob).
Behandelvoorstel:
De commissieleden kunnen met indiener en gedeputeerde bijgaande C- naar B-verzoek en onderliggende stukken bespreken, met specifieke aandacht voor de in het agenderingsverzoek gestelde vragen.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden in de eerste termijn.

Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) wil PS eerder betrekken bij de invulling van de provinciale interbestuurlijke toezichtrol (IBT) onder de gewijzigde Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). Zij wijst erop dat duidelijke beoordelingsnormen ontbreken en dat de provinciale toezichtrol grenzen kent.
Andere provincies hebben via het IPO aandacht gevraagd voor de inhoudelijke eisen aan gemeentelijke meerjarenplannen, de beschikbaarheid daarvan voor provinciaal toezicht en de uitvoeringslasten en bijbehorende middelen. Zij vraagt of deze aandachtspunten ook in Noord-Holland spelen en of PS voorafgaand aan de invoering van de wet kan meepraten over de invulling van de toezichtrol.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) is positief over de wettelijke zorgplicht voor gemeenten om een bibliotheekvoorziening te bieden. Zij benadrukt het maatschappelijke belang van toegankelijke bibliotheken voor jong en oud. Voordat de provincie generiek financiële middelen beschikbaar stelt, wil zij inzicht in welke gemeenten de kosten niet zelfstandig kunnen dragen. Daarbij wijst zij erop dat bibliotheekvoorzieningen geen kerntaak van de provincie zijn.

Mevrouw **Vroom** (D66) benadrukt het belang van bibliotheken voor leesvaardigheid en digitale vaardigheden en is positief over de voorgenomen wettelijke zorgplicht. Zij vraagt hoe de provincie gemeenten kan ondersteunen om de niet-geoormerkte rijksmiddelen daadwerkelijk aan bibliotheken te besteden, bijvoorbeeld door financiële expertise en kennis beschikbaar te stellen. Zolang deze middelen niet bij bibliotheken terechtkomen, is D66 terughoudend met aanvullende provinciale financiering. Mevrouw Vroom vraagt hoe de gedeputeerde de samenwerking met gemeenten voor zich ziet, mede gezien zijn uitspraak dat hij wil

samenwerken, maar de nieuwe wet als stok achter de deur beschouwt. Zij pleit ervoor alvast te onderzoeken welke stappen mogelijk zijn, met respect voor het nog lopende wetgevingsproces.

De heer **Roosendaal** (VVD) benadrukt het belang van bibliotheken als ontmoetingsplek en voorziening voor lezen en studeren. Hij vraagt hoe de provincie het toezicht op de nieuwe wettelijke zorgplicht gaat inrichten en of bekend is welke gemeenten moeite hebben om een goede bibliotheekvoorziening in stand te houden. Volgens hem moet eerst in overleg met gemeenten worden vastgesteld waar knelpunten bestaan, voordat aanvullende maatregelen worden overwogen.

De heer **Dijk** (CDA) benadrukt de maatschappelijke functie van bibliotheken als ontmoetingsplek, studieplek en ondersteuning bij administratieve en digitale taken. Hij vindt de afname van het aantal bibliotheken zorgelijk en vraagt hoe GS de nieuwe toezichthoudende rol wil invullen. Hij pleit voor een ondersteunende rol richting gemeenten en bibliotheekorganisaties, waarbij kennisdeling en netwerken effectiever zijn dan financiële bijdragen. Hij vraagt of de PvdA dit standpunt deelt.

De heer **Klein** (ChristenUnie) is voorstander van een sterke bibliotheekvoorziening. Hij vindt dat de provincie niet zonder meer financiële middelen moet beschikbaar stellen, maar wel moet bijspringen wanneer doelstellingen niet worden gehaald.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) vindt dat iedereen binnen redelijke afstand toegang moet hebben tot een bibliotheekvoorziening. Waar een volwaardige bibliotheek niet haalbaar is, ziet zij mogelijkheden voor servicepunten of een bibliotheekbus. Zij vraagt welke ondersteuning de provincie kan bieden wanneer gemeentelijke middelen tekortschieten.

De heer **Teeuwen** (BBB) onderschrijft het belang van bibliotheken, vooral in landelijke kernen. Hij benadrukt dat de wettelijke zorgplicht en de financiering bij gemeenten liggen. De provincie kan volgens hem ondersteunen bij het vinden van oplossingen, maar moet terughoudend zijn met financiële bijdragen, mede vanwege precedentwerking.

Gedeputeerde **Olthof** onderschrijft het belang van bibliotheken voor leesvaardigheid en hun bredere maatschappelijke functie. Volgens hem functioneren de bibliotheekvoorzieningen in Noord-Holland goed; slechts één gemeente heeft geen formele bibliotheek. De provincie ondersteunt bibliotheken via ProBiblio en werkt samen met gemeenten aan verdere versterking.

De invulling van het interbestuurlijk toezicht (IBT) is volgens de gedeputeerde afhankelijk van de nieuwe wetgeving, die nog moet worden aangenomen. Het IPO werkt aan een handreiking voor het toezicht. Noord-Holland ontwikkelt samen met de regio Zuid-Kennemerland alvast een meerjarenplan, dat aan deze handreiking zal worden getoetst en mogelijk ook in andere regio's kan worden toegepast.
De gedeputeerde benadrukt dat samenwerking met gemeenten vooropstaat, met de wettelijke zorgplicht als stok achter de deur. Hij vindt aanvullende provinciale financiering voorbarig, zeker wanneer gemeenten de beschikbare rijksmiddelen niet aan bibliotheken besteden. De bevoegdheid voor het interbestuurlijk toezicht ligt bij GS. Een inhoudelijk gesprek met PS over de toepassing van de nieuwe wet blijft mogelijk, maar volgens de gedeputeerde is het daarvoor nu nog te vroeg.

Mevrouw **Ten Ham** (PvdA) is tevreden met de beantwoording, met name over de financiering en de voorbereiding op de nieuwe toezichtrol. Haar belangrijkste aandachtspunten zijn de verplichte onderdelen van gemeentelijke meerjarenplannen en de beschikbaarheid daarvan voor provinciaal toezicht. Het initiatief om samen met Zuid-Kennemerland alvast een meerjarenplan te ontwikkelen, neemt een belangrijk deel van haar zorgen weg. Zij beschouwt dit als een positieve stap in de voorbereiding op de nieuwe wetgeving.

11 Rondvraag gedeputeerde Olthof (Gezondheid, Milieu, Voorzieningen, Cultuur en Sport)

Er is een rondvraag ingediend door D66 aan gedeputeerde Olthof over de aangepaste website van de OD NZKG naar aanleiding van signalen van Adem Vrij aan het IJ.

De **voorzitter** geeft het woord aan D66, de indiener van de rondvraag.

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt naar aanleiding van signalen van Ademvrij aan het IJ over aanpassingen aan de website van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied of hierdoor eerder klachten van omwonenden zijn gemist. Ook vraagt hij waarom de tekortkomingen van de website pas na signalen van omwonenden aan het licht zijn gekomen.

Gedeputeerde **Olthof** erkent dat mogelijk klachten van omwonenden zijn gemist doordat onderdelen van de website het melden bemoeilijkten. Jaarlijks ontvangt de Omgevingsdienst circa 7.000 overlastmeldingen en inwoners kunnen ook telefonisch meldingen doen. De

gedeputeerde vindt het positief dat de website op basis van gebruikerssignalen is verbeterd, maar erkent dat eerdere signalen mogelijk sneller hadden moeten worden opgepakt.

12 Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 22.35 uur.

Provincie Noord-Holland

Agenda Commissie Leefomgeving

Datum	26-10-2026
Tijd	18:30 - 22:30
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Tessa van Wijnen
Griffier/Secretaris	Mariëtte van Boheemen
Toelichting	De commissievergadering vindt in hybride vorm plaats, is openbaar en online live te volgen via https://noord-holland.stateninformatie.nl. De vergadering is toegankelijk voor publiek. Het is mogelijk om in te spreken in de vergadering. Dat kan fysiek of digitaal op punten die ter bespreking staan geagendeerd (A- en B-agenda) of tijdens het inspreekhalfuur op andere punten die tot het werkgebied van de commissie Leefomgeving behoren. Voor het inspreken dient u zich aan te melden. Dat kan tot 15.00 uur op de voorafgaande werkdag (vrijdag 23 oktober) door het aanmeldformulier in te vullen: Aanmeldformulier inspreken commissievergadering Let op: alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen of een beperkt aantal aanmeldingen zijn voor het inspreekhalfuur zullen de agendapunten vanaf punt 4 ca. 30 minuten eerder beginnen.

1	**Opening en mededelingen** Voor deze vergadering geldt de reguliere Spreektijd zoals vastgesteld in presidium van 7 sept jl.
2	**Vaststellen agenda, verslag, lijst moties en lijst toezeggingen**
2.a	**Planningsoverzicht**
3 18:30	**Inspreekhalfuur**
4	**Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS en PS leden** Toelichting: De agendacommissie heeft dit punt aan alle commissieagenda's toegevoegd. Naast terugkoppeling door externe vertegenwoordigers vanuit PS (voor deze commissie geen) geeft het punt ruimte aan GS leden om een korte

terugkoppeling te geven over de activiteiten rond verbonden partijen en andere samenwerkingsverbanden.

4.a **Update vergunningen KGF1 en KGF2 Tata Steel door gedeputeerde Olthof**

5 **A-agenda Algemeen**

5.a **Begroting 2027 met klimaatbijlage (A-agenda alle commissies oktober 2026)**

19:00

Toelichting:
In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2027 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten.

In de memorie van antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de vragen die Provinciale Staten over de begroting 2027 hebben gesteld.

Voorstel voor behandeling:
Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan PS over onderwerpen in de begroting (en de memorie van antwoord) die betrekking hebben op deze vakcommissie.

5.a.1 **Memorie van Antwoord Begroting 2027 (A-agenda alle commissies oktober 2026)**

6 **Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer (eigenaarschap Omgevingsdiensten)**

7 **B-agenda Klimaat en Energie**

7.a **Discussienota D66-Volt-GL-PvdA: Regierol provincie in de Regionale Energie Strategie**

20:00

Toelichting:
D66, Volt, GroenLinks en PvdA hebben bijgaande discussienota over de RES ingediend.

Behandelvoorstel:
Indieners willen in gesprek met de commissie en gedeputeerde over dit onderwerp, specifiek over de in de discussienota staande vragen.

8 **Rondvraag gedeputeerde Gielen (Klimaat en Energie)**

9 B-agenda Gezondheid en Milieu

9.a Informatievoorziening Uitvoering en handhaving provinciale bedrijven 16 september 2026

20:30

Toelichting:
Het college van Gedeputeerde Staten informeert drie keer per jaar de Commissie Leefomgeving over de uitvoering en handhaving (U&H) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen (voorheen VTH brief). Hieronder valt ook Tata Steel.

Behandelvoorstel:
De commissieleden kunnen met elkaar en gedeputeerde bijgaand brief bespreken.

10 B-agenda Voorzieningen, Cultuur en Sport

10.a Afdoeningsvoorstel motie 38-2026 Veilige en Toegankelijke kleedkamer

21:45

Toelichting:
Provinciale Staten van Noord-Holland hebben een motie aangenomen over sociale veiligheid en inclusie in de sport. De motie vraagt GS te verkennen hoe binnen Noord-Holland een aanpak ontwikkeld kan worden, vergelijkbaar met de aanpak 'De Veilige Kleedkamer' in de provincie Drenthe. Het doel is dat iedereen veilig kan sporten en zich welkom voelt. PS worden op de hoogte gesteld van de acties die zijn ondernomen.

Behandelvoorstel:
De commissieleden kunnen desgewenst met elkaar en gedeputeerde bijgaand voorstel bespreken. De commissie wordt specifiek gevraagd of motie 38-2026 kan worden afgedaan.

10.b C- naar B-verzoek PvdA cie. Leefomgeving 21-09-2026 ag.p. 13c Wijziging Wet stelstel bibliotheekvoorzieningen (Wsob)

22:00

Toelichting:
In september jl. heeft mevrouw Ten Ham (PvdA) bijgaand C- naar B-verzoek gedaan over de Wsob.

Behandelvoorstel:
De commissieleden kunnen met indiener en gedeputeerde bijgaande C- naar

B-verzoek en onderliggende stukken bespreken, met specifieke aandacht voor de in het agenderingsverzoek gestelde vragen.

11 **Rondvraag gedeputeerde Olthof (Gezondheid, Milieu, Voorzieningen, Cultuur en Sport)**

12 **Sluiting**

13 **C-agenda: ingekomen stukken commissie Leefomgeving 26 oktober 2026**

Verslag concept

Commissie Leefomgeving

Datum commissievergadering	:	21 september 2026
Commissievoorzitter	:	T. van Wijnen
Commissie-adviseur	:	mw. M. van Boheemen
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / boheemenm@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter:		: T. van Wijnen
Commissiegriffier:		: mw. M. van Boheemen
Leden van de commissie:	VVD	: mw. G. Bakker, dhr. N. Roosendaal
	BBB	: dhr. P. Teeuwen, dhr. V. Valk
	GL	: P. Laport, N. van der Waart
	PvdA	: mw. M. Ten Ham dhr. C. Vonk
	D66	: dhr. W. van der Heijden, dhr. E. Kanik
	PvdD	: mw. A. Egbers, mw. H. Vonck
	JA21	: mw. C. Gordijn, mw. K. Uiterwijk
	PVV	: dhr. P. van Haasen, dhr. R. van Tiggelen
	CDA	: dhr. S. Dijk
	FvD	: dhr. M. Nijman
	SP	: dhr. J. Kes
	50PLUS	: dhr. S. Faassen, mw. A. van der Helm
	Volt	: mw. B. van den Bogaerde
	ChristenUnie	: dhr. M. Klein
	Fractie De Weerdt	: -
Gedeputeerden:	dhr. J. Olthof, A. Gielen	
Notulist	mw. H. Fuite (Notuleerservice Nederland)	

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 19.15 uur en heet iedereen welkom. Er is een afmelding ontvangen van mevrouw Engels (CDA) en gedeputeerde Beemsterboer wordt vervangen door gedeputeerde Gielen.

De **voorzitter** deelt mee dat a.s. vrijdag 25 september het werkbezoek aan Pallas over SMR's (Small Modular Reactors) plaatsvindt. Hiervoor zijn al 15 aanmeldingen uit 10 fracties.

Er is één inspreker aangemeld voor het inspreekhalfuur.

Er zijn drie rondvragen aangemeld. Eén rondvraag van de PvdD voor gedeputeerde Olthof over RIVM depositieonderzoek IJmond en het artikel in Follow the money. Er zijn twee rondvragen voor gedeputeerde Gielen over hoogspanningsverbinding Diemen-Ens van PvdD en VVD.

2. Vaststellen agenda, verslag, lijst moties en lijst toezeggingen

De stukken worden ongewijzigd vastgesteld.

2.a Planningsoverzicht

Geen opmerkingen.

3 Inspreekhalfuur

De **voorzitter** geeft het woord aan de inspreker, de heer d'Arnaud.

De heer **d'Arnaud** spreekt in op persoonlijke titel over de geplande tweede 380 kV-verbinding tussen Diemen en Ens in het gebied tussen knooppunt Muiderberg en de Hollandse Brug. Hij begrijpt dat deze verbinding nodig is en kan zich vinden in de paarse variant, maar pleit binnen die variant voor een minder belastend tracé. Samen met betrokken partijen is daarvoor optie 1 uitgewerkt. Volgens de heer d'Arnaud sluit deze beter aan op bestaande infrastructuur en heeft deze minder gevolgen voor natuur, woningen en andere belangen in het gebied. Hij maakt zich zorgen dat TenneT het tracé juist verder van de A6 wil leggen, waardoor onder meer natuurgebied, een eco-passage en woningen extra worden geraakt. Omdat de ingebruikname volgens de huidige planning pas rond 2038-2041 is voorzien, is er zijns inziens voldoende tijd om optie 1 serieus te onderzoeken. Hij vraagt de provincie daarom om richting het Rijk aan te dringen op een zorgvuldige uitwerking van dit alternatief, met als doel minder aantasting van natuur en meer draagvlak van de omgeving.

De heer **Kanik** (D66) vraagt de heer d'Arnaud om nader toe te lichten waarom hij van mening is dat TenneT met oneigenlijke argumenten aanstuurt op een andere optie. Hij vraagt of dit vooral op vermoedens is gebaseerd of dat hiervoor concrete argumenten zijn. De heer **d'Arnaud** geeft aan dat het door betrokken partijen voorgestelde tracé circa 700 meter korter en ook

goedkoper is dan het tracé van TenneT. De bezwaren tegen het verleggen van de gasleiding en de ligging nabij het spoor zijn volgens hem technisch en financieel oplosbaar. Daarnaast zou de optie van de belanghebbenden, minder dure werkzaamheden in het water met zich meebrengen en zorgen voor een betere bundeling van de infrastructuur.

De heer **Teeuwen** (BBB) vraagt hoe de heer d'Arnaud de rol van de provincie ervaart, aangezien de uiteindelijke besluitvorming bij de minister ligt en de provincie een adviserende rol heeft. De heer **d'Arnaud** geeft aan dat hij de opstelling van de provincie als positief ervaart en vindt dat er goed naar de argumenten van de belanghebbenden wordt geluisterd. Volgens hem is er brede steun voor hun voorstel, terwijl TenneT vasthoudt aan de eerder gekozen richting.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of het klopt dat de verbreding van de paarse strook pas later aan het plan is toegevoegd omdat hij dit niet in het regioadvies heeft gelezen. De heer **d'Arnaud** bevestigt dat het oorspronkelijke tracé smaller was en dichter langs de snelweg lag. Later is de paarse strook met 300 meter verbreed, zodat de hoogspanningsverbinding verder van de snelweg kon worden gelegd.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt hoe het ministerie aankijkt tegen de verbreding van de paarse band. De heer **d'Arnaud** geeft aan dat het ministerie hierover niet duidelijk positie heeft gekozen, maar wel positief heeft gereageerd op hun verzoek om een klein deel aan het onderzoeksgebied toe te voegen. Dit deel is volgens hem essentieel voor de plaatsing van een hoogspanningsmast binnen het door de belanghebbenden voorgestelde tracé.

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS en PS leden

Toelichting:
De agendacommissie heeft dit punt aan alle commissieagenda's toegevoegd. Naast terugkoppeling door externe vertegenwoordigers vanuit PS (voor deze commissie geen) geeft het punt ruimte aan GS leden om een korte terugkoppeling te geven over de activiteiten rond verbonden partijen en andere samenwerkingsverbanden.
Er is geen terugkoppeling bij dit agendapunt.

4.a Update vergunningen KGF1 en KGF2 Tata Steel door gedeputeerde Olthof

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat hij nog geen update kan geven.
De heer **Teeuwen** (BBB) vraagt wanneer meer duidelijkheid komt over de sluitingsdatum en de bijbehorende streefdata. Gedeputeerde Olthof geeft aan dat er op dit moment geen nieuwe informatie is en dat PS wordt geïnformeerd zodra er meer duidelijkheid is.

5 Rondvraag gedeputeerde Olthof (Gezondheid, Milieu, Voorzieningen, Cultuur en Sport)

Er is een rondvraag ingediend door PvdD over het RIVM depositieonderzoek IJmond en het artikel van Follow the Money over incidentmeldingen Tata Steel.

Mevrouw **Egbers** (PvdD) stelt de volgende vragen:
Welke concrete acties, gericht op het verlagen van de uitstoot van PAK's en metalen, verbinden GS eraan richting Tata Steel nu het RIVM-onderzoek laat zien dat er geen substantiële verbetering is vastgesteld in de depositie, ondanks de maatregelen die Tata in de afgelopen jaren heeft genomen?

Het verontrust de PvdD dat er gekozen wordt voor het verlagen van het aantal meetlocaties en dat het juist de meetpunten bij bewoners zijn die weggelaten worden. Dit lijkt in tegenspraak met de adviezen van de expertgroep. Hoe verantwoorden GS dit?

Hoe kijkt GS ertegenaan om ILT te betrekken bij het brede monitoringsonderzoek in de IJmond voor advies?

Follow the Money publiceerde een artikel naar het opmerkelijke verschil in het aantal incidentmeldingen door Tata 's nachts ten opzichte van overdag, terwijl de fabriek 24 uur per dag draait. De omgevingsdienst gaat dit nader onderzoeken. Kan PS hierover geïnformeerd worden in de eerstvolgende U&H-brief?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde **Olthof** wijst erop dat de provincie als bevoegd gezag de vergunningen van Tata Steel zo scherp mogelijk stelt en handhaaft bij overtredingen. Het RIVM-depositieonderzoek is bedoeld om trends in depositie te volgen, maar kan niet worden gebruikt om de exacte bron ervan te herleiden.
De vermindering naar tien meetlocaties gebeurt volgens hem in overleg met en op advies van het RIVM. Tien meetpunten zijn voldoende om de trend te blijven volgen en meetpunten bij bewoners brengen praktische onzekerheden met zich mee, bijvoorbeeld door verhuizing van de bewoner. De ILT wordt niet aanvullend betrokken, omdat dit geen wettelijke taak van de ILT is en het RIVM volgens GS over voldoende expertise beschikt.
Over de incidentmeldingen bij Tata Steel kan hij geen update toezeggen in de eerstvolgende U&H (Uitvoering & Handhaving)-brief, omdat deze al gereed is. In de daaropvolgende brief, begin 2027, zal hij wel aandacht aan dit onderwerp besteden, afhankelijk van de dan beschikbare informatie.

Mevrouw **Egbers** vraagt welke andere handelingsmogelijkheden er zijn zolang de sluiting van de kooksgasfabrieken en de realisatie van overkappingen nog op zich laten wachten. Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat de provincie in de tussentijd de vergunningen blijft aanscherpen en handhaaft bij overtredingen. Daarnaast wordt gewerkt aan de overgang naar groen staal en aan maatregelen rond de kooksgasfabrieken om eerder verdere uitstootreductie te bereiken.

6 A-agenda Gezondheid en Milieu - Omgevingsdiensten

6.a Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond augustus 2026

Toelichting:
De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond wordt gewijzigd. Provinciale Staten zijn in maart 2026 in staat gesteld een zienswijze op het ontwerp van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond naar voren te brengen. Het college van Gedeputeerde Staten vraagt Provinciale Staten thans om toestemming voor het wijzigen van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond.
Behandelvoorstel:
Provinciale Staten adviseren over de voordracht.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden in de eerste termijn.

De heer **Van Haasen** (PVV) vraagt of de voorgestelde wijzigingen in de structuur, financiering, stemverhouding en governance van Omgevingsdienst IJmond aansluiten bij de mogelijke fusie met Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Hij wil voorkomen dat nu wijzigingen worden doorgevoerd die bij een latere fusie opnieuw tot extra kosten en aanpassingen leiden. Ook vraagt hij of de nieuwe regeling vooraf is vergeleken met de governance en financieringssystematiek van de mogelijke fusiepartner en of een toekomstige fusie hierdoor niet ingewikkelder, duurder of trager wordt.
Interruptie van de heer **Van der Heijden** (D66), hij wijst erop dat de conceptwijziging al eerder is besproken en dat de PVV toen hierover geen vragen heeft gesteld. De heer Van Haasen antwoordt dat hij de vragen nu alsnog relevant vindt. Hij benadrukt verder dat een fusie voor de PVV geen doel op zich is, maar wel serieus moet worden overwogen als daarmee structureel op overhead- en organisatiekosten kan worden bespaard zonder dat de kwaliteit van de VTH-taken achteruitgaat.

De heer **Van der Heijden** (D66) spreekt zijn waardering uit voor de ambtelijke voorbereiding en zegt erop te vertrouwen dat GS de voorgestelde wijziging van de gemeenschappelijke regeling zorgvuldig kan uitvoeren.

De heer **Klein** (ChristenUnie) geeft aan dat zijn fractie achter de voordracht staat en een positief advies meegeeft.

Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) concludeert dat de ingediende zienswijzen tot enkele marginale wijzigingen leiden. 50PLUS kan daarom instemmen met de voordracht en deze als hamerstuk afdoen.

De heer **Laport** (GL) geeft aan dat GroenLinks en PvdA zich kunnen vinden in de voorgestelde wijzigingen.

De heer **Roosendaal** (VVD) steunt het voorstel, maar vraagt de gedeputeerde te bevestigen dat de wijzigingen een mogelijke fusie niet op de lange baan schuiven.

Gedeputeerde **Gielen** dankt de commissie voor de steun en bevestigt dat de voorgestelde wijzigingen geen belemmering vormen voor een mogelijke fusie. Tot die tijd blijven de omgevingsdiensten twee afzonderlijke organisaties en worden beide trajecten los van elkaar behandeld.

De heer **Van Haasen** (PVV) vraagt of de werkwijzen van beide omgevingsdiensten parallel lopen, nu het nog twee afzonderlijke organisaties zijn. Gedeputeerde **Gielen** geeft aan dat beide diensten voorlopig zelfstandig blijven functioneren. Er lopen trajecten voor een mogelijke fusie, maar daarop kan niet worden vooruitgelopen zolang hierover nog geen besluit is genomen. De huidige wijzigingen hebben volgens gedeputeerde geen invloed op het fusietraject.

De **voorzitter** concludeert dat het onderwerp voldoende is besproken en dat de voordracht als hamerstuk wordt doorgeleid naar de PS-vergadering.

7 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer (eigenaarschap Omgevingsdiensten)

Er is geen rondvraag ingediend.

8 A-agenda Algemeen

8.a Voordracht Tweede begrotingswijziging 2026

Toelichting:
In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging is een bijstelling van de begroting 2026. Begrotingswijzigingen worden voorafgaand aan de vaststelling in PS behandeld in de Statencommissies. Elke commissie bespreekt deze vanuit de vakinhoudelijke invalshoek. De bespreking vanuit financiële invalshoek vindt voornamelijk plaats in de commissie Bestuur.
Behandelvoorstel:
PS adviseren over de voordracht Tweede begrotingswijziging.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden in de eerste termijn.

Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) vraagt hoeveel in 2026 aan de omgevingsdiensten wordt betaald voor toezicht en handhaving. Daarnaast vraagt zij waarom 1 miljoen euro uit de decentralisatie-uitkering voor versterking van de vergunningverlening over meerdere jaren wordt herverdeeld en of dit samenhangt met de planning of met de bestedingsmogelijkheden van de omgevingsdiensten.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) vraagt naar de financiële bijdrage aan Plein C. Zij wil weten of het doorschuiven van 350.000 euro van 2026 naar 2027 betekent dat geplande activiteiten eveneens worden uitgesteld of wellicht komen te vervallen. Ook wil zij weten hoe de continuïteit van talentontwikkeling en kennisdeling wordt gewaarborgd.

De heer **Vonk** (PvdA), mede namens GL, wijst erop dat van circa 4 miljoen euro aan SPUK-middelen voor de energietransitie ongeveer 3 miljoen euro naar personeel en inhuur gaat. Hij vraagt of de resterende uitvoeringsregeling feitelijk ook grotendeels uit personele inzet bestaat en of het totaal daarmee neerkomt op circa 40 mensjaren. Een deel van de hogere inkomsten bestaat uit 9 miljoen euro aan opgelegde dwangsommen. Hoewel hij handhaving noodzakelijk vindt, ziet hij liever dat bedrijven zich aan de regels houden zodat deze inkomsten niet nodig zijn.
Interruptie van de heer **Van der Heijden** (D66), hij vraagt hoe de opmerking van de heer Vonk zich verhoudt tot een eerdere wens vanuit PvdA/GL om opbrengsten uit dwangsommen in te zetten voor de IJmond. De heer Vonk vindt het terecht dat dwangsommen worden opgelegd en dat de opbrengsten worden besteed, maar hij ziet liever dat bedrijven zich aan de regels houden zodat dwangsommen niet nodig zijn.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) vraagt of het eenmalige begrotingsoverschot van 9 miljoen euro uit ontvangen dwangsommen kan worden ingezet voor verdere versterking van de handhaving op Tata Steel of anderzijds.

De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt hoe zeker het is dat de dwangsommen volledig worden geïnd en spreekt zijn zorgen uit over het doorschuiven van middelen voor bodemsanering, waardoor werkzaamheden mogelijk worden uitgesteld.

De **voorzitter** geeft het woord aan de gedeputeerden voor de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat jaarlijks circa 52 miljoen euro aan de vier omgevingsdiensten wordt besteed. De 1 miljoen euro die wordt doorgeschoven, hangt samen met uitgestelde vergunningaanvragen van Tata Steel; de middelen blijven hiervoor beschikbaar.
Ook de middelen voor Plein C blijven beschikbaar. Het doorschuiven naar 2027 is met Plein C afgestemd en leidt volgens hem niet tot het vervallen van activiteiten.
De 9 miljoen euro aan dwangsommen gaan volgens de gedeputeerde over incidentele inkomsten en wordt niet structureel begroot of automatisch ingezet voor extra handhaving. Volgens de huidige informatie zijn deze bedragen inmiddels ontvangen, waardoor het financiële risico beperkt is.

Gedeputeerde **Gielen** geeft aan dat van de SPUK-middelen circa 2,1 miljoen euro naar vast personeel gaat, 1 miljoen euro naar inhuur en een deel naar de uitvoeringsregeling. Ook deze regeling wordt grotendeels ingezet voor mensuren; maximaal 10 procent mag naar materieel en

materiaal. Ze erkent de zorgen omtrent bodemsanering van de heer Roosendaal. Het gaat om meerdere projecten met verschillende oorzaken voor vertraging. Zij vindt dat vertraging aandacht vraagt wanneer geplande termijnen niet worden gehaald.

De **voorzitter** geeft aan dat deze tweede begrotingswijziging als bespreekstuk naar PS gaat aangezien het al een bespreekstuk was vanuit de commissies Bestuur en Landelijk Gebied.

9 A-agenda Klimaat en Energie

9.a RES actualisatie

Toelichting:
Gedeputeerde Staten hebben een voorstel vastgesteld voor de actualisatie van de Regionale Energiestrategieën (RES) in Noord-Holland. Hierin werken gemeenten, waterschappen en de provincie samen aan duurzame energie. De actualisatie bevat aanpassingen in de gebieden waar zonne- en windenergie mogelijk is, op basis van besluiten van gemeenten. Zo blijft de kaart met
zoekgebieden actueel. Het voorstel gaat naar PS. Na vaststelling kunnen de wijzigingen worden verwerkt in de provinciale regels.
Behandelvoorstel:
Provinciale Staten adviseren over de voordracht.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden in de eerste termijn.

De heer **Valk** (BBB) vraagt waarom Wieringerhoek nog als zoekgebied voor zonne-energie op de RES-kaart staat, terwijl Hollands Kroon en Medemblik hiervan afstand hebben genomen en het Rijk het plan heeft afgewezen. Hij informeert welke bestuurlijke of juridische gevolgen vaststelling van de kaart in deze vorm heeft en of daarmee toekomstige ontwikkeling van zonne-energie in Wieringerhoek mogelijk blijft.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) geeft aan dat de RES-actualisatie voor haar fractie duidelijk is, maar spreekt haar teleurstelling uit over de beperkte realisatie in de afgelopen vijf jaar. Volgens haar zijn meer concrete maatregelen nodig om de RES-doelen te halen en moeten de lusten en lasten van de energietransitie rechtvaardig worden verdeeld.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt wat GS precies onder een wijziging van de RES verstaat, omdat de bijlage van de voordracht voor Noord-Holland-Zuid wel veranderingen in aantallen en opbrengsten laten zien. Zij vraagt waar de grens ligt tussen een technische actualisatie en een inhoudelijke herijking.
Mevrouw Bakker wil van GS weten hoeveel ruimte PS later nog heeft bij de juridische verwerking van de zoekgebieden in de omgevingsverordening. Zij vraagt GS om duidelijk inzichtelijk te maken welke wijzigingen administratief zijn, welke inhoudelijk en welke later juridisch worden vastgelegd.

Mevrouw **Van der Waart** (GL), spreekt mede namens de PvdA en constateert dat de realisatie van de RES-doelen achterblijft. Zij vraagt hoe de commissie aankijkt tegen de uitruil in Medemblik en of het schrappen van zoekgebieden ten gunste van het OER-traject niet te gemakkelijk is. Zij vraagt gedeputeerde Gielen welke mogelijkheden GS nog heeft om meer regie te nemen en welke concrete stappen worden gezet om de RES-doelen dichterbij te brengen.

De heer **Dijk** (CDA) spreekt namens mevrouw Engels. Hij geeft aan positief te zijn over het feit dat de ambitie voor 2030 en de uitgangspunten van de RES ongewijzigd blijven. Hij vraagt hij GS te bevestigen dat de betrokken gemeenten voor de voorgestelde wijzigingen zelf een raadsbesluit hebben genomen, omdat de lokale afweging volgens het CDA bij de gemeenten hoort te liggen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vindt het logisch dat de RES-actualisatie voortvloeit uit gemeentelijke besluiten, maar vindt dat de beperkte realisatie en afnemende potentie teleurstellen. Hij vraagt welke rol de provincie kan spelen om knelpunten weg te nemen, succesvolle aanpakken te stimuleren en gemeenten effectiever te ondersteunen bij het realiseren van de RES-ambities. Hij wil weten of extra middelen, zoals het hogere dividend van Liander, hiervoor kunnen worden ingezet.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) vraagt welk plan er is om het verschil tussen de huidige duurzame opwek en de benodigde potentie te overbruggen en wat er gebeurt als de RES-doelen voor 2030 niet worden gehaald. Zij pleit voor een integraal plan van aanpak en vraagt daarnaast aandacht voor de groeiende energievraag, energiebesparing en de vraag welke industrie en bedrijvigheid in de toekomst binnen de beschikbare energievoorziening past.
Interruptie van de heer **Kanik** (D66), hij vraagt of de discussie over de energievraag na 2030 wel binnen de RES hoort. Mevrouw Vonck antwoordt dat dit weliswaar een ander traject is, maar dat keuzes over het toekomstige energiegebruik medebepalend zijn voor de doelen richting 2040 en 2050.
Mevrouw **Vonck** vervolgt haar betoog en vraagt of het mogelijke tekort aan opwek in Noord-Holland Noord kan worden gecompenseerd door een mogelijk overschot in Noord-Holland Zuid en of de RES-ambities tussen beide regio's kunnen worden uitgewisseld.

De heer **Faassen** (50PLUS) vraagt in hoeverre gemeenten voorwaarden kunnen stellen aan energieopwekking op provinciale gronden en of die kunnen botsen met provinciale uitgangspunten. Hij wil weten wie juridisch en operationeel verantwoordelijk is als een RES

zoekgebied daadwerkelijk voor energieopwekking wordt gebruikt. Daarnaast sluit hij aan bij de vraag van de VVD om verschillen tussen tekst en kaarten duidelijk inzichtelijk te maken.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) spreekt zich kritisch uit over duurzame energie. Volgens hem leidt dit tot problemen met leveringszekerheid en de stabiliteit van de stroomvoorziening. Zijn fractie kan zich daarom niet vinden in het zoeken naar nieuwe gebieden voor duurzame energieopwekking.

De heer **Kanik** (D66) constateert dat de uitvoering van de RES sterk achterblijft en vindt dat de provincie meer regie moet nemen. Volgens de heer Kanik ontbreekt het bij veel gemeenten aan ambities en beleid voor duurzame energie, ondanks eerder gemaakte bestuurlijke afspraken. Hij kondigt daarom aan dat D66 een discussienota voorbereidt en nodigt andere partijen uit om daarbij aan te sluiten.

De heer **Kes** (SP) benadrukt dat naast duurzame opwek ook gekeken moet worden naar het energieverbruik, bijvoorbeeld bij datacenters. Hij steunt meer regie op de RES, maar vraagt daarnaast om discussie over de vraag of de huidige datacenterstrategie nog passend is.
Interruptie van de heer **Kanik** (D66), hij wijst erop dat de provincie al inzet op energiebesparing, onder meer via de omgevingsdiensten en beschikt over een datacenterstrategie die waar nodig kan worden aangescherpt. Volgens hem sluit aandacht voor energieverbruik de noodzaak van extra duurzame opwek niet uit.
De heer Kes benadrukt dat hij de inzet op duurzame opwek en meer provinciale regie steunt maar dat zijn punt is dat daarnaast structureler moet worden gesproken over het toekomstige energieverbruik, waaronder dat van datacenters. Volgens hem is dat ook van belang voor de keuzes die na 2030 moeten worden gemaakt.
Interruptie van de heer **Valk** (BBB), hij vraagt of ook gekeken kan worden naar dubbel gebruik van energie, bijvoorbeeld door restwarmte van datacenters te benutten. De heer Kes steunt het gebruik van restwarmte, maar ziet dit niet als reden om extra datacenters te bouwen.

De heer **Nijman** (FvD) sluit zich aan bij de zorgen van GL over de beperkte bijdrage van de RES aan de toekomstige elektriciteitsvraag. Hij wijst erop dat de vraag naar elektriciteit naar verwachting sterk zal toenemen en vraagt zich af hoeveel extra wind- en zonne-energie daarvoor nodig zou zijn. Hij vraagt hoe gedeputeerde Gielen tegen die toekomstige ruimtelijke opgave aankijkt.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Gielen in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Gielen** licht toe dat de RES-actualisatie vooral een technische verwerking is van wijzigingen die gemeenten in 2025 hebben aangeleverd. Lokale besluiten en het omgevingsplan blijven bepalend voor de vraag of een project daadwerkelijk kan worden gerealiseerd.
Zij erkent dat de realisatie van duurzame opwek achterblijft en ziet voor de provincie een belangrijke rol om hierover regionaal regie te voeren. De provincie is al actief via ruimtelijke afwegingen, natuur- en landschapsbelangen en de regieroute. Ook wil het college met de regio's in gesprek over de achterblijvende voortgang en de afspraken richting 2030.
Over het uitwisselen van ambities tussen Noord-Holland Noord en Zuid zegt zij dat dit hooguit administratief iets oplost, maar geen extra duurzame opwek oplevert en daarom niet het doel van de RES kan zijn.
Interruptie van mevrouw **Vonck** (PvdD), zij wijst erop dat haar voorstel juist tot extra opwek leidt: als Noord-Holland Zuid zijn eigen ambitie haalt en een tekort in Noord-Holland Noord compenseert, wordt er meer duurzame energie gerealiseerd.
Gedeputeerde **Gielen** benadrukt dat dit vooral neerkomt op het verschuiven van cijfers en niet automatisch leidt tot nieuwe projecten. Zij benadrukt dat de RES bedoeld is om daadwerkelijk nieuwe duurzame opwek te realiseren en wil hierover actief met de regio's in gesprek.
Volgens de gedeputeerde zijn in Noord-Holland-Zuid geen zoekgebieden gewijzigd maar zijn alleen de cijfers geactualiseerd op basis van gerealiseerde opwek. Een actualisatie verwerkt bestaande lokale besluiten, terwijl een herijking ook ambities, uitgangspunten en ruimtelijke keuzes opnieuw zou beoordelen.
Wat betreft de juridische doorwerking geeft zij aan dat windinitiatieven alleen binnen aangewezen zoekgebieden mogelijk zijn, maar dat gemeentelijke omgevingsplannen leidend blijven. De provincie bewaakt de regionale samenhang en bespreekt met gemeenten hoe de gezamenlijke opgave kan worden gehaald.
Energiebesparing blijft volgens haar een belangrijke pijler, onder meer via het voorgestelde energiebesparingsakkoord van €3,9 miljoen. Besparing alleen is niet voldoende, omdat ook bestaande woningen en bedrijven verder elektrificeren.
Bij energieopwekking op provinciale gronden worden zoveel mogelijk gezamenlijke voorwaarden gehanteerd. Gemeenten kunnen lokale randvoorwaarden meegeven, bijvoorbeeld over participatie en ruimtelijke inpassing. De marktpartij die het recht krijgt om energie op te wekken, is uiteindelijk verantwoordelijk voor het initiatief.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden in de tweede termijn.

Pagina 14

De heer **Nijman** (FvD) vraagt waarop de uitspraak van gedeputeerde Gielen is gebaseerd dat Noord-Holland op termijn onbewoonbaar kan worden als onvoldoende wordt gedaan aan klimaatverandering. Hij vraagt daarbij of zij doelt op wetenschappelijke scenario's over de veranderingen in de Golfstroom en de zeespiegelstijging.

Mevrouw **Gordijn** (JA21) vraagt welke alternatieven worden onderzocht als gemeenten niet verdergaan met RES-zoekgebieden en de opwek achterblijft. Zij noemt daarbij kernenergie, waterstof en mogelijkheden buiten de provinciegrenzen.
Interruptie van de heer **Kanik** (D66), volgens hem is juist een combinatie van verschillende energiebronnen nodig, waaronder wind, zon en kernenergie. Mevrouw Gordijn antwoordt dat zij vooral wil weten of GS daadwerkelijk naar aanvullende alternatieven kijkt wanneer de huidige aanpak onvoldoende blijkt.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt of PS nog beleids- of beslisruimte heeft bij de latere wijziging van de omgevingsverordening, nu de gemeentelijke wijzigingen in deze RES-actualisatie administratief worden verwerkt. Zij wil weten of PS binnen deze actualisatie zelf nog wijzigingen kan aanbrengen.

De heer **Valk** (BBB) geeft aan dat zijn fractie kan instemmen met de voordracht en verwacht dat de actuele wijzigingen volgend jaar worden verwerkt. Het voorstel is wat de BBB betreft een hamerstuk.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) vindt dat discussie nodig is over de vraag of alle bestaande bedrijvigheid moet elektrificeren en of er alternatieven zijn. Zij kondigt aan hierover aan een discussienota te werken en nodigt andere partijen uit om mee te doen.

Statenlid **Van der Waart** (GL) vraagt hoever de provincie is met de regieroute. Zij wil weten wanneer de provincie daadwerkelijk een instrument kan inzetten als een gemeente een RES-zoekgebied schrapt en of de provincie zo'n lokaal besluit kan tegenhouden.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vindt dat de provincie een extra stap mag zetten en sluit graag aan bij initiatiefvoorstellen die hierover in voorbereiding zijn.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Gielen in de tweede termijn.

Gedeputeerde **Gielen** benadrukt dat de RES onderdeel is van de afspraken uit het Klimaatakkoord en dat de provincie verantwoordelijkheid draagt voor duurzame energieopwekking op land. Zij vindt dat gemaakte afspraken moeten worden nagekomen en dat de provincie daarin haar rol moet nemen.

Interruptie van de heer **Nijman** (FvD), hij vraagt of de gedeputeerde werkelijk verwacht dat Noord-Holland onleefbaar wordt. Gedeputeerde Gielen wijst op toenemende weersextremen en stelt dat zowel klimaatadaptatie als het beperken van verdere klimaatverandering tot de verantwoordelijkheid van de provincie behoort.

Interruptie van de heer **Van Tiggelen** (PVV), hij betwist dat sprake is van een toename van weersextremen en plaatst vraagtekens bij de menselijke invloed op klimaatverandering.

Gedeputeerde **Gielen** geeft aan hierover geen principiële discussie te willen voeren en stelt dat het provinciale beleid is gebaseerd op de wetenschappelijke overeenstemming dat menselijke invloed op klimaatverandering bestaat.

Gedeputeerde Gielen vervolgt haar betoog en licht toe dat de RES-actualisatie hoofdzakelijk bestuurlijk vastgestelde gemeentelijke wijzigingen verwerkt. PS kan formeel zelf een wijziging aanbrengen, maar dat vraagt om een nieuwe inhoudelijke afweging met gemeenten en waterschappen en past volgens haar minder goed bij een technische actualisatie.

Als regionale afstemming onvoldoende oplevert, kan de provincie via de regieroute uiteindelijk zelf de regie overnemen en een projectbesluit nemen. Die stap is tot nu toe niet gezet.

Interruptie van de heer **Klein** (ChristenUnie), hij vraagt of de provincie nog geloofwaardig is als zij zelf een initiatief van een gemeente tegenhoudt. Gedeputeerde Gielen benadrukt dat zij vooral wijst op de formele mogelijkheden en op de gezamenlijke verantwoordelijkheid om de RES-doelen te realiseren.

De **voorzitter** concludeert dat het voorstel als hamerstuk wordt doorgeleid naar de PS-vergadering.

10 B-agenda Klimaat en Energie

10.a Energie/stikstof en andere portefeuilles: C- naar B-verzoek D66 impactanalyse stikstof en netcongestie met uitnodiging van alle commissies

D66 heeft een agenderingsverzoek ingediend voor impactanalyse stikstof en netcongestie. Omdat de analyse portefeuilles uit meerdere commissies raakt zijn ook de andere commissies uitgenodigd.

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan de indiener van het agendaverzoek: de heer Kanik van D66.

De heer **Kanik** (D66) licht toe dat zijn fractie de impactanalyse stikstof en netcongestie heeft geagendeerd vanwege zorgen over de uitkomsten. Volgens de analyse kan met het huidige beleid slechts een zeer beperkt deel van de geplande ontwikkelingen tot 2030 doorgang vinden. De D66-fractie heeft daarom de volgende vragen voor de gedeputeerde:

1. Het aanpakken van netcongestie vraagt niet alleen een verzwaring van het net, maar op korte termijn ook een diversificatie van energiebronnen op datzelfde net. Er wordt in de Regionale Energie Strategieën een disbalans in verhouding van zonne-energie en windenergie verwacht die uitslaat richting zonne-energie. Echter, is de meerderheid van de PS niet bereid geweest om windenergie toe te laten in de Noorder-IJplas. Daarom vraagt onze fractie zich af of partijen überhaupt bereid zijn om zich hard te maken voor meer wind op land om die diversiteit van energiebronnen op korte termijn te kunnen bewerkstelligen? En hoe gaan zij dat dan doen? Is GS ook bereid om zich daarvoor hard te maken?
2. Welke concrete keuzes gaat GS nu maken over wat wél en niet voorrang krijgt om aangesloten te worden op het net?
3. Wat vinden de partijen in PS dat de prioritering zou moeten zijn?
4. Er staat in de analyse dat de provincie veel meer de regierol op de ruimte moet pakken. Dat doorkruist de discussie die tot nu toe is gevoerd over het Ruimtelijk Voorstel. In de planning richting de vaststelling van de omgevingsvisie lijkt er echter geen ruimte meer te zijn voor zienswijzen vanuit de Noord-Hollandse samenleving op deze nieuwe opstelling van GS. Wat vinden de partijen in de commissie hiervan en hoe wil GS hiermee omgaan?
5. Wat vinden de partijen in de commissie van die regierol op de ruimte en hoe willen zij die invullen? Hoe wil GS deze vorm geven?

De **voorzitter** geeft het woord aan de overige commissieleden in de eerste termijn.

De heer **Nijman** (FvD) geeft aan geen voorstander te zijn van meer windenergie op land en vindt dat netcongestie juist samenhangt met de groei van wind- en zonne-energie. De prioriteit moet volgens hem liggen bij een terugkeer naar meer conventionele energiebronnen, waaronder gaswinning. Ook ziet hij geen aanleiding voor een grotere provinciale regierol.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) is van mening dat netcongestie vooral het gevolg is van het gevoerde energiebeleid en pleit voor minder inzet op wind- en zonne-energie en verdere elektrificatie. Volgens hem zorgen omwegen in de energievoorziening voor efficiëntieverlies en ziet hij ook weinig in waterstof als grootschalige oplossing. Hij is kritisch op het stikstofbeleid en wijst hij op andere oorzaken van bodemverzuring. Tot slot benadrukt hij dat landbouwgrond

zoveel mogelijk beschikbaar moet blijven voor voedselproductie en dat energie- en voedselvoorziening basisbehoeften zijn.

Mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) geeft aan dat haar fractie niet tegen wind op land is, zolang dit niet ten koste gaat van omwonenden. Zij benadrukt daarnaast dat ook andere energiebronnen moeten worden benut en ziet onder meer mogelijkheden voor kleine kerncentrales (SMR's). De zorgen over de energievoorziening deelt zij, maar op de eerste twee vragen van D66 is het antwoord van 50PLUS negatief.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) geeft aan voor meer windenergie te zijn en vindt dat projecten die bijdragen aan verduurzaming en het verminderen van netcongestie prioriteit moeten krijgen. Ook pleit zij voor energiebesparing, minder energie-intensieve bedrijvigheid en meer ruimte voor natuur, woningbouw en lokale duurzame opwek. De provincie mag volgens haar nadrukkelijker de regie nemen, mits belangen zorgvuldig worden afgewogen. Zij vraagt GS om een integrale aanpak voor netcongestie, waarin onder meer energiehubs, geothermie, wind op zee, warmtenetten en lokale opwek worden meegenomen.

Statenlid **Van der Waart** (GL) sluit zich grotendeels aan bij de PvdD en spreekt haar steun uit voor meer windenergie. Zij vindt het landelijke prioriteringskader van de ACM een goede basis, maar ziet ruimte voor nadere provinciale duiding of maatwerk. Wat betreft de regierol vindt zij dat de provincie steviger mag optreden, maar niet zonder meer gemeenten of participatie terzijde moet schuiven. Zij ziet vooral kansen in ondersteuning bij grondbeleid, kennisdeling, participatie, energiebesparing en lobby richting het Rijk.

De heer **Klein** (ChristenUnie) sluit zich grotendeels aan bij GL en de PvdD en steunt meer windenergie, mits goed ingepast in de energiemix. Hij onderschrijft de prioriteit voor projecten die netcongestie verminderen, duurzame opwek vergroten en voorzien in basisbehoeften zoals woningbouw en onderwijs. Ook pleit hij voor een kritische blik op grootverbruikers zoals datacenters. De fractie van de ChristenUnie staat positief tegenover een sterkere provinciale regierol. De heer Klein suggereert dat de provincie duurzame energieprojecten verder kan voorbereiden, bijvoorbeeld door vergunningstrajecten zoveel mogelijk vooraf uit te werken. Tot slot vraagt hij hoe deze regierol zich verhoudt tot het ruimtelijk voorstel.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) is voor wind op land, met duidelijke landelijke regels en substantiële zeggenschap en opbrengsten voor de lokale omgeving. Bij prioritering vindt zij congestieverzachting, basisbehoeften en veiligheid het belangrijkst.

De heer **Dijk** (CDA) steunt een grotere provinciale regierol bij netcongestie, maar vindt dat gemeenten, inwoners en ondernemers goed betrokken moeten blijven. Hij vraagt of de provincie straks voldoende capaciteit, grond en middelen heeft om haar rol als bevoegd gezag voor grote projecten waar te maken. Hij vraagt hoe GS, gezien het krappe tijdspad van de impactanalyse, waarborgt dat belanghebbenden voldoende gelegenheid krijgen om een zienswijze in te dienen.

De heer **Kes** (SP) vindt het onderwerp zeer breed en vraagt zich af wat precies het doel is van de bespreking. Inhoudelijk sluit hij zich grotendeels aan bij de bijdrage van de PvdD. Hij onderschrijft het belang om kritisch te blijven kijken naar grootverbruikers zoals datacenters.

De heer **Vonk** (PvdA) pleit voor een actieve provinciale regierol bij duurzame energieopwekking. Hij noemt als voorbeeld de daken van bedrijven op en rond Schiphol die volgens hem beter benut kunnen worden voor zonnepanelen.
Interruptie van mevrouw **Van der Helm** (50PLUS) wijst op mogelijke beperkingen rond Schiphol, zoals schittering en de benodigde toestemming van andere betrokken partijen. Zij vraagt hoe de PvdA aankijkt tegen SMR's als aanvullende energiebron. De heer Vonk geeft aan hierover eerst meer kennis te willen opdoen, onder andere tijdens het geplande werkbezoek aan Pallas.
De heer Vonk vervolgt zijn betoog en stelt voor om bij nieuwe wind- en zonneprojecten nadrukkelijk te kijken naar locaties waar de energievraag groot is, zodat lokale opwek kan bijdragen aan het verminderen van netcongestie.

De heer **Teeuwen** (BBB) vraagt aandacht voor stikstof als factor bij netcongestie en stelt voor om samen met D66 te onderzoeken hoe buurlanden met vergelijkbare stikstofproblematiek omgaan. Hij vraagt zich af waarom stikstof in de discussie over netcongestie relatief weinig aandacht krijgt. Over meer windenergie is de heer Teeuwen terughoudend en wijst op de economische haalbaarheid van windprojecten, het belang van voldoende rendement voor marktpartijen en de gevolgen voor omwonenden. Hij ziet binnen bestaande RES-afspraken nog mogelijkheden, bijvoorbeeld in het Amsterdamse havengebied. De BBB ziet kansen in een bredere energiemix, met onder andere restwarmte uit datacenters, vergisting en groen gas, kernenergie voor de langere termijn en tariefdifferentiatie. Hij stelt voor te onderzoeken waarom congestieverzachters nog onvoldoende verlichting van de netcongestie opleveren. Volgens BBB moet niet alleen worden ingezet op netverzwaring, maar ook op slimmer gebruik van de bestaande capaciteit.

Mevrouw **Bakker** (VVD) sluit zich aan bij het pleidooi van 50PLUS om SMR's verder te onderzoeken. Daarnaast steunt de VVD windenergie vooral op bedrijventerreinen, zoals in het Amsterdamse havengebied, waar de hinder voor omwonenden beperkt kan blijven. Zij wijst daarbij ook op het belang van duidelijke afspraken wanneer windturbines nabij gemeentegrenzen worden geplaatst.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Gielen in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Gielen** geeft aan dat de impactanalyse duidelijk maakt hoe groot de gevolgen van netcongestie en stikstof zijn voor de ontwikkeling van Noord-Holland. Veel belangrijke maatregelen liggen volgens haar bij het Rijk, netbeheerders en andere partijen, maar de provincie moet binnen haar eigen rol zoveel mogelijk regie nemen.
Zij benadrukt dat het energiesysteem meer sturend moet worden in de ruimtelijke ontwikkeling. Vraag, aanbod, opwek en opslag moeten dichter bij elkaar worden gebracht. Windenergie maakt daar onderdeel van uit, maar volgens haar is juist de combinatie van verschillende vormen van opwek, opslag en lokaal gebruik belangrijk.
De prioritering van aansluitingen op het elektriciteitsnet ligt niet bij de provincie, maar volgt uit het verplichte prioriteringskader van de ACM. De provincie kan daarin dus niet zelf andere prioriteiten stellen.
Zij wijst erop dat uitbreiding van energie-infrastructuur tijdens de aanleg zelf stikstofemissies kan veroorzaken. Het kabinet onderzoekt daarom mogelijkheden om netuitbreidingen vrij te stellen van stikstofvergunningen en voert hierover overleg met Brussel.
De impactanalyse sluit volgens haar goed aan bij de concept-Omgevingsvisie, waarin het energiesysteem al als sturend principe is opgenomen. Zij verwacht daarom geen grote koerswijziging, al kan dit uitgangspunt op onderdelen nog verder worden aangescherpt.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden in de tweede termijn.

Mevrouw **Bakker** (VVD) vraagt naar de reactie van GS op het pleidooi voor SMR's. Gedeputeerde **Gielen** verwijst naar het coalitieakkoord, waarin onderzoek naar de mogelijke voor- en nadelen van SMR's is afgesproken. Zij zegt toe de commissie te informeren zodra hierover nieuwe ontwikkelingen zijn.

De heer **Kanik** (D66) geeft aan dat er met BBB nog verschillende raakvlakken zijn om verder te verkennen. Hij wil graag dat gedeputeerde Gielen verduidelijking geeft over het reserveren van

ruimte voor energieprojecten in relatie tot netcongestie. Hij verwijst daarbij naar het Rekenkamerrapport en vraagt hoe dit zich verhoudt tot de huidige impactanalyse.
Interruptie van mevrouw **Uiterwijk** (JA21), zij vraagt wat D66 uit deze bespreking denkt te halen.
De heer Kanik antwoordt dat hij de bespreking vooral ziet als start van de verdere discussie en als gelegenheid om de standpunten van de commissie mee te geven aan GS voor de verdere uitwerking van de impactanalyse.

De heer **Teeuwen** (BBB) vraagt de gedeputeerde naar de ervaringen met congestieverzachters en of deze aanpak wordt geëvalueerd. Hij wil weten of aanvullende maatregelen of aanpassingen nodig zijn om hiermee op korte termijn meer ruimte op het elektriciteitsnet te creëren.

Volgens de heer **Van Tiggelen** (PVV) is het eerdere evenwicht tussen vraag en aanbod door het gevoerde energiebeleid juist verstoord.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Gielen in de tweede termijn.

Gedeputeerde **Gielen** benadrukt dat de provincie al mogelijkheden heeft voor actief grondbeleid, maar dat goed moet worden afgewogen wanneer inzet daarvan nuttig is. Beleid voor strategisch grondbeleid ten behoeve van energie-infrastructuur wordt meegenomen in de verdere uitwerking.
Zij vindt dat het prioriteringskader nog te kort van kracht is om de werking van de congestieverzachters goed te kunnen beoordelen. De discussie gaat vooral over de vraag welke projecten daadwerkelijk als congestieverzachter kunnen worden aangemerkt. Volgens haar ligt een belangrijkere oplossing in een vrijstelling voor energie-infrastructuur binnen de stikstofvergunningverlening.

De **voorzitter** concludeert dat het onderwerp voor dit moment voldoende is besproken.

11 Rondvraag gedeputeerde Gielen (Klimaat en Energie)

Er zijn twee rondvragen ingediend voor gedeputeerde Gielen.
De PvdD heeft vragen over het Regioadvies hoogspanningsverbinding Diemen-Ens en de VVD heeft daar aanvullende vragen op ingediend.

De **voorzitter** geeft als eerste het woord aan mevrouw Vonck (PvdD).

Pagina 21

Mevrouw **Vonck** geeft aan dat GS in de brief van augustus 2026 vasthoudt aan het advies voor het paarse tracé met daarbij de genoemde randvoorwaarden: 'Het bundelen van het nieuwe tracé met bestaande weg- en energie-infrastructuur binnen het paarse alternatief is een "leidend principe" bij de verdere uitwerking van het project.'
De vraag van de PvdD is; Wat betekent "leidend" hier concreet? Onder welke omstandigheden vinden GS het aanvaardbaar om daar toch van af te wijken?

De volgende zin luidt: "Verplaatsing en/of het ondergronds brengen van bestaande energie-infrastructuur, zoals gasleidingen en bestaande 150 kV- en 380 kV-lijnen, dient zorgvuldig te worden onderzocht.'
De vraag van de PvdD is; Als uit het zorgvuldige onderzoek blijkt dat bundeling langs de A6 technisch mogelijk is, maar duurder of ingewikkelder: hoe zwaar wegen GS dan het leidende principe van bundeling ten opzichte van kosten en planning? Hoe wegen zij eventuele schade aan waardevolle natuur hierin mee?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Gielen voor de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde **Gielen** licht toe dat de provincie eerder heeft geadviseerd voor de paarse variant en dat nu wordt onderzocht welke tracé-optie daarbinnen het meest geschikt is. Bundeling met bestaande infrastructuur geldt daarbij als leidend principe. Afwijken daarvan kan alleen als daar zwaarwegende en goed onderbouwde technische, juridische, ruimtelijke of veiligheidsredenen voor zijn. Omdat de onderzoeken nog lopen, kan het college nog geen voorkeur uitspreken voor een specifieke optie binnen het paarse tracé.

Mevrouw **Vonck** vraagt wanneer de lopende onderzoeken naar verwachting beschikbaar zijn.
Gedeputeerde **Gielen** geeft aan dat dit naar verwachting in de eerste helft van 2027 zal zijn.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Bakker van de VVD voor het stellen van de vervolg-rondvragen.

Mevrouw **Bakker** (VVD) heeft in navolging van de ingediende vragen door de PvdD een tweetal vervolg-rondvragen:

Kan de gedeputeerde toezeggen dat GS bij de minister nadrukkelijk zal aangeven dat de nieuwe voorkeur van TenneT voor het tracé Diemen-Ens (met een grotere impact op onder meer het Naardermeer, natuurgebieden en woningen) niet de voorkeur van GS heeft?

Kan de gedeputeerde tevens toezeggen dat GS blijven vasthouden aan het uitgangspunt van bundeling met de reeds bestaande infrastructuur en het serieus onderzoeken van optie 1?

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Gielen voor de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde **Gielen** geeft aan op dit moment geen toezegging te kunnen doen over de keuze voor een specifiek tracé, omdat de onderzoeken nog lopen en ook andere opties negatieve gevolgen kunnen hebben. Wel zegt de gedeputeerde toe vast te houden aan het uitgangspunt van bundeling met de bestaande infrastructuur. Ook optie 1 wordt volgens haar serieus onderzocht, net als de andere tracéopties.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) vraagt hoe de belangen van de natuur worden meegewogen.
Gedeputeerde **Gielen** geeft aan dat dit onderdeel is van de lopende onderzoeken en de integrale afweging van de verschillende tracéopties. Ook eventuele natuurvergunningen spelen daarbij een rol. Op basis van het volledige onderzoek kan het college hierover later een oordeel geven.

12 Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 22.05 uur.

Provincie Noord-Holland

Nummer	Onderwerp	Fractie	Datum PS	Portefeuillehouder	Inhoud	Stand van zaken GS
M93-2026	Wind op bedrijventerreinen verkennen en faciliteren	PvdD, D66, GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, Volt, CDA	29-06-2026	Gielen, A.	Provinciale Staten verzoeken het college: - om het windenergiebeleid op bedrijventerreinen samen met gemeentes verder uit te werken, volgens de RES systematiek; - in beeld te krijgen op welke bedrijventerreinen het realistisch is dit uit te voeren; op basis hiervan met een inschatting te komen voor hoeveel windturbines dit ruimte biedt; - PS de resultaten van deze verkenning voor te leggen vóór de behandeling van de begroting2027;	
M83-2026	Stimulans geothermie gebouwde	GroenLinks, D66, Volt, PvdA, CDA,	29-06-2026	Gielen, A.	PS verzoekt GS: • In te zetten op de stimulans van gebruik van geothermie als warmtebron in de gebouwde omgeving; • een regeling van €600.000 uit te	

	omge ving	SP, PvdD			werken om de ontwikkeling van geothermie te bevorderen • te onderzoeken op welke wijze de provincie deze ontwikkeling het best kan bevorderen • waarbij dit niet verstorend werkt voor de natuur en niet kostenverhogend is voor de eindgebruiker, • dit bedrag van €600.000 op te nemen in de begroting 2027 en te dekken uit de algemene reserve.	
M81-2026	Voort zetten en verbre den 'Ontz orgin gspro gram ma Verdu urzam	CDA, D66, PvdA, Groen Links, VVD, BBB, Volt	29-06-2026	Olthof, J.	Provinciale Staten verzoeken het college van Gedeputeerde Staten: •in de begroting 2027 € 900.000,- te reserveren voor het continueren van het provinciale' Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed' voor de duur van 3 jaar(€ 300.000, - per jaar); •de provinciale regeling te laten aansluiten bij de landelijke regeling DUMAVA;	

	ing Maatschappelijk Vastgoed’				•de verduurzaming van sportaccommodaties door sportverenigingen toe te voegen aan het provinciale ontzorgingsprogramma; •te overwegen of een nieuwe gerichte provinciale subsidie vergelijkbaar met de eerdere subsidie ‘verduurzaming sportaccommodaties Noord-Holland’ van toegevoegde waarde kan zijn, waarbij de subsidie per project gemaximeerd is.	
M67-2026	M67-2026 Tata Steel Uitstoot chroom-6 frequent en onafhankeli	PvdD, SP, Volt, JA21	29-06-2026	Olthof, J.	Provinciale Staten verzoeken Gedeputeerde Staten: - de uitstoot van chroom-6 frequent en onafhankelijk te meten en PS in de U&H-brief hierover te informeren	

Provincie Noord-Holland

	jk meten					
M61-2026	Laat de molens weer draaien	D66, Groen Links, Volt, Partij voor de Dieren	01-06-2026	Gielen, A.	Provinciale Staten verzoeken het college van Gedeputeerde Staten: • Bij het Rijk aan te dringen om zo snel mogelijk definitieve landelijke regels voorwindenergie op land vast te stellen, met name op het gebied van geluid, slagschaduw en afstandsnormen en daarover terug te koppelen aan Provinciale Staten;	20-08-2026: Het Rijk werkt nog aan de definitieve landelijke milieunormen voor windenergie op land. In recente Kamerstukken is bevestigd dat landelijke normen voor onder meer geluid, slagschaduw en afstandseisen in voorbereiding zijn. Definitieve vaststelling heeft echter nog niet plaatsgevonden. Bij het IPO is onlangs bevestigd dat er voor de zomer meer informatie volgt. Provincies volgen dit traject via het IPO en de Bestuurlijke Adviescommissie Klimaat & Energie. Gedeputeerde Gielen zal in lijn met de motie bij de volgende BZC om duidelijkheid vragen. Zodra het Rijk een definitief besluit neemt over de landelijke normen, zullen Provinciale Staten hierover nader worden geïnformeerd.
M59-2026	Oproep nationale crisis netcongestie	VVD, D66, BBB, Groen Links	01-06-2026	Gielen, A.	Provinciale Staten verzoeken het College: • Zich aan te sluiten bij de oproep van het bedrijfsleven en de gemeente Eindhoven om netcongestie als nationale crisis te behandelen en dit standpunt, onderbouwd met specifieke voorbeelden uit onze provincie, over te brengen aan het	20-08-2026: De brief aan het Rijk om de netcongestie tot nationale crisis te benoemen maakt onderdeel uit van de stukken behorende bij de rapport Impactanalyse netcongestie en stikstof.

					kabinet; • Provinciale Staten te informeren over de reactie van het kabinet; • Op basis van de reactie van het kabinet, samen met het Noord-Hollandse bedrijfsleven en relevante partners zoals netbeheerders, te verkennen hoe deze crisisaanpak concreet kan worden uitgewerkt voor Noord-Holland en welke aanvullende maatregelen nodig zijn;	
M56-2026	Inclusieve verenigingen zonder onnodige regeldruk	CDA, JA21, VVD, BBB, D66, 50PLUS	01-06-2026	Olthof, J.	PS verzoeken GS: • Bij de uitvoering van het Regenboog stembusakkoord de administratieve druk voor verenigingen zoveel mogelijk te voorkomen.	20-08-2026: We zijn volop bezig met de verkenning van dit voorstel, na het reces vindt een bestuurlijk overleg hierover plaats.
M49-2026	Gelijk speelveld	VVD, BBB	30-03-2026	Olthof, J.	PS verzoekt het college: 1. Om conform het coalitieakkoord de landelijke wet- en regelgeving uit te	20-08-2026: Gedeputeerde Staten geven uitvoering aan de in deze motie opgenomen verzoeken en nemen deze mee in het handelen van de provincie. De uitwerking en

	industrie en gezondere leefomgeving				voeren en in principe geen kop te zetten op landelijk en Europees beleid en vooral met het Rijk in gesprek te blijven om de gezondheidsaspecten nog duidelijker te verankeren in wet- en regelgeving. 2. Zich actief in te zetten – via het Rijk en interregionale samenwerking – voor zo veel mogelijk harmonisatie en afstemming van normen en uitvoeringspraktijk, in het belang van een gelijk speelveld voor ondernemingen en duidelijkheid en rechtsbescherming voor inwoners; 3. Indien er geen landelijke of EU norm is vastgesteld, om bij zogenaamde RIE1-installaties, de Best Beschikbare Techniek als uitgangspunt te nemen voor vergunningsverlening; 4. En bij het ontbreken van landelijke of EU normen voor (specifieke) zeer zorgwekkende stoffen, geur of luchtkwaliteit, in te zetten op het ontwikkelen van nationale of Europese	concretisering hiervan worden opgenomen in het programma Gezonde Leefomgeving.

Provincie Noord-Holland

					normen. En hier de interregionale samenwerking voor te benutten.	
M38-2026	Veilige en Toegankelijke Kleedkamer (Noord-Holland)	PvdA, GroenLinks, PvdD, SP, ChristenUnie, CDA, Volt, VVD, D66, BBB	02-03-2026	Olthof, J.	PS verzoeken Gedeputeerde Staten: 1. Te verkennen richting de uitvoeringsagenda hoe een soortgelijke aanpak als De Veilige Kleedkamer uitgewerkt kan worden in Noord-Holland, om bij te dragen aan de sociale veiligheid, inclusie en fysieke toegankelijkheid van sport in Noord-Holland; 2. Daarbij aan te sluiten bij de bestaande initiatieven; 3. en hierover in gesprek te treden met gemeenten, Team Sportservice Noord-Holland, NOC*NSF en relevante belangen- en kennisorganisaties	21-09-2026: Uit Besluitenlijst GS d.d. 08-09-2026: Afdoeningsvoorstel motie 38-2026 Veilige en Toegankelijke kleedkamer Provinciale Staten van Noord-Holland hebben een motie aangenomen over sociale veiligheid en inclusie in de sport. De motie vraagt GS te verkennen hoe binnen Noord-Holland een aanpak ontwikkeld kan worden, vergelijkbaar met de aanpak 'De Veilige Kleedkamer' in de provincie Drenthe. Het doel is dat iedereen veilig kan sporten en zich welkom voelt. PS worden op de hoogte gesteld van de acties die zijn ondernomen. Besluit: 1. In het Actieprogramma Sport de kennisontsluiting van acties gericht op sociale veiligheid nader uit te werken in samenspraak met de regio's, Team Sportservice en de Vereniging Sport en Gemeenten; 2. PS te informeren met bijgaande brief; 3. PS voor te stellen de motie 38-2026 als afgedaan te beschouwen. 20-08-2026: Geen wijziging t.o.v. vorige update. We zijn volop bezig met de verkenning van dit voorstel, na het reces vindt een bestuurlijk overleg hierover plaats.

						21-04-2026: Aan de initiatiefnemers van de campagne Nu Niet Nooit Niet, gericht op sociale veiligheid bij verenigingen, hebben wij een projectplan gevraagd om een eventuele samenwerking te bespreken. In gesprekken met Team Sportservice is sociale veiligheid bij verenigingen besproken. Er zal binnenkort een gesprek plaatsvinden met een afgevaardigde van de Veilige Kleedkamer uit de provincie Drenthe om meer informatie in te winnen over dat initiatief. Verdere acties worden verwerkt in het Actieprogramma Sport dat in 2026 klaar moet zijn.
M37-2026	Verminderen regeldruk voor verenigingen	CDA, D66, PvdA, BBB, JA21, ChristenUnie	02-03-2026	Olthof, J.	PS verzoeken GS: • Inzichtelijk te maken hoe de provincie aansluit bij de landelijke inzet om regeldruk voorverenigingen te verminderen; • Regeldruk voor verenigingen structureel te agenderen in gesprekken met gemeenten, met aandacht voor de lokale toepassing van landelijke wetgeving; • Dit expliciet op te nemen in het Actieprogramma Sport Noord-Holland dat in 2026 verschijnt.	20-08-2026: Geen wijzigingen, t.o.v. vorige update. 21-04-2026: Het signaal van de regeldruk gaan wij aankaarten tijdens onze regionale gesprekken met gemeenten, bonden en NOC*NSF. Tevens gaan wij Team Sportservice vragen de regeldruk voor verenigingen te monitoren. In het nog op te stellen Actieprogramma Sport dit jaar, werken wij de kennisontsluiting van acties gericht op dit thema nader uit.

Provincie Noord-Holland

M114-2025	Verkleinachterstand CO2 reductie	Volt, ChristenUnie, PvdD	03-11-2025	Gielen, A.	PS vraagt Gedeputeerde Staten om: ● In de begroting 2026 rekening te houden met extra inzet op intensivering van controle en handhaving op het energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven; ● hierbij een voorstel te doen voor de benodigde middelen en hiervoor een dekkingsvoorstel te doen bij de eerste begrotingswijziging 2026	21-04-2026: Wordt in juni behandeld bij debat Kaderbrief . 06-02-2026: Uitvoering motie wordt samen met gemeenten en Omgevingsdiensten opgepakt. Begin december 2025 zijn aan wethouders diverse opties voor versnelling voorgelegd. Januari/februari 2026 worden voorkeuropties bekend. Na uitwerking zal PS worden geïnformeerd.
M72-2025	Onderzoek naar samenvoeging Omgevingsdiensten Noord-Holland	VVD, GroenLinks, D66, BBB, CDA, PvdA, Volt	30-06-2025	Beemsterboer, J.	Provinciale Staten verzoeken Gedeputeerde Staten: • Te inventariseren wat we kunnen leren van het (beslissings-)proces in de provincie Gelderland, waar gekozen is om te komen tot 1 Omgevingsdienst; • Met alle in Noord-Holland betrokken partijen (zoals OD's en gemeenten) te bepalen hoe we tot een betere samenwerking dan wel fusie van de OD's in Noord-Holland kunnen komen; • Hierbij nadrukkelijk mee te wegen	20-08-2026: De uitwerking van het rapport van Onno Hoes zit na het zomerreces in de commissie. 21-04-2026: Brief met de voorgang van het proces is verstuurd naar de commissie. 6-02-2026: PS heeft het rapport van Onno Hoes ontvangen. Over de verdere uitwerking van het rapport Hoes informeren wij PS eind Q1 begin Q2 2026.

					hoe de robuustheid en kwaliteit van de OD's het beste gewaarborgd kunnen worden en hierbij de financiële en bestuurlijke consequenties van alternatieven duidelijk in kaart te brengen; • En de externe functiescheiding tussen vergunningsverlening en handhaving hierin te betrekken; • PS hierover zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval in het eerste kwartaal van 2026, nader te informeren.	
M105-2024	Onderzoek naar voorkómen combinaties van bestrijdingsmiddelen	PvdD D66 ChristenUnie	11-11-2024	Olthof, J.	PS vraagt GS: - bij de uitwerking van de Beleidsontwikkeling Gezonde Leefomgeving te onderzoeken op welke wijze effecten van blootstelling aan een combinatie van gewasbeschermingsmiddelen onderdeel van het provinciale beleid Gezonde Leefomgeving kan uitmaken; - de uitkomsten van het onderzoek met Provinciale Staten te delen.	20-08-2026: Geen wijzigingen, t.o.v. vorige update. 21-04-2026: De motie is niet als afgedaan beschouwd door de Commissie Leefomgeving 16-3-26. Er wordt verder gewerkt aan de motie binnen de kaders van het beleidskader Gezonde Leefomgeving. Om vervolgens met een afdoeningsvoorstel te komen 12-02-2026: Uit besluitenlijst GS d.d. 10-02-2026: Beleidskader Gezonde Leefomgeving Een gezonde en veilige fysieke leefomgeving voor iedereen in Noord-Holland, dat is waar wij naar streven.

Provincie Noord-Holland

						Daarom stelt de provincie het beleidskader Gezonde Leefomgeving op. Het beleidskader omvat ambities, doelen, het provinciaal belang en prioritering die we hanteren voor gezonde leefomgeving. Doel van het beleid voor gezonde leefomgeving is om blootstelling van onze inwoners aan schadelijke stoffen en hinder in hun leefomgeving te verminderen. Dit doen we onder andere door in te zetten op ambitieus bronbeleid en door gezonde leefomgeving volwaardig mee te wegen bij ruimtelijke besluitvorming. Dit kader vormt de beleidsgrondslag en krijgt uitwerking in een programma Gezonde Leefomgeving. Besluit: 1. PS met bijgaande statenvoordracht voor te stellen om het beleidskader Gezonde Leefomgeving vast te stellen; 2. PS voor te stellen om moties M73-2024 en M105-2024 als afgedaan te beschouwen. 29-08-2025: Geen wijzigingen 28-04-2025: Motie is in behandeling. 07-02-2025: Motie is in behandeling.

Provincie Noord-Holland

M95-2024	Motie bij de Noord-Hollandse Klimaataanpak Meetbare en concrete doelen in het vervolgproces	D66 CDA Volt	30-09-2024	Gielen, A.	PS verzoekt het college: - in het vervolgproces (na de provinciale klimaat en energieverkenning (pKEV)) per transitiepad onder verantwoordelijkheid van de betreffende gedeputeerde concrete, meetbare doelen en keuzes aan Provinciale Staten voor te leggen, waarbij het duidelijk is wat de rol van de provincie is.	20-08-2026: Geen wijzigingen 21-04-2026: De uitvoering van de motie wordt opgepakt in de klimaatbeleidscyclus. De brief met afdoeningsvoorstel volgt bij de pKEV 2027 5-02-2026: De uitvoering van de motie wordt opgepakt in de klimaatbeleidscyclus. De brief met afdoeningsvoorstel volgt in Q2 '26. 11-11-2025: geen wijzigingen 28-04-2025: geen wijzigingen. 07-02-2024: geen wijzigingen 19-11-2024: In de pKEV rapportage, als de voortgang van de provinciale inzet op de huidige doelen bekend is, wordt toegelicht hoe deze motie wordt uitgevoerd.
M17-2024	Vastleggen sluiting kooksgasfa	BBB, VVD, GroenLinks, PvdA	04-03-2024	Olthof, J.	PS verzoekt het college van Gedeputeerde Staten: •Zorg te dragen dat er dit jaar nog, mogelijk in samenspraak met het ministerie van EZK (mbt de zogenoemde maatwerkafspraken),	05-02-2026 t/m 20-08-2026: Geen wijzigingen, er zijn nog geen maatwerkafspraken. Die zijn voorzien (zie JLOI) eind 2026. 19-11-2024 t/m 11-11-2025: Geen wijzigingen.

	briek 2 Tata Steel 2029				bestaande afspraken worden geformaliseerd en er dus een volledige overeenstemming is met Tata dat de KGF2 uiterlijk in 2029 sluit. •Zorg te dragen dat de gemaakte afspraken hierover worden vastgelegd in overeenkomst met Tata, alvorens deze overeenkomst ter goedkeuring voor te leggen aan Provinciale Staten van N-H.	11-09-2024: Hangt samen met de maatwerkafspraken, proces loopt. 15-05-2024 Geen ontwikkelingen
M99-2023	Motie: Ook bij OD NHN scherp aan de wind varen voor welzijn inwoners	PvdD	10-07-2023	Beemsterboer, J.	PS verzoeken de OD NHN - voor de nieuwe VTH-strategie de mogelijkheden te verkennen om scherper te vergunnen en te handhaven, in het belang van het welzijn van inwoners en hun leefomgeving.	21-04-2026 t/m 20-08-2026: Geen wijzigingen, de uitvoering van de motie wordt meegenomen in de actualisatie van de UenH Nota naar verwachting 2027 5-02-2026: Geen wijzigingen 11-11-2025: Geen wijzigingen 28-04-2025: Deze motie wordt meegenomen in de actualisatie van de U&H nota welke voor 2026 voorzien is 10-02-2025: Geen wijzigingen

Provincie Noord-Holland

						19-11-2024: Motie is uitgevoerd, formele afdoening volgt nog. Hoofdstuk 6 van de Nota Uitvoering en Handhaving 2024-2028 beschrijft de voortzetting van scherp vergunnen om bronemissies te minimaliseren. 11-09-2024; Motie is uitgevoerd, formele afdoening volgt nog. Hoofdstuk 6 van de Nota Uitvoering en Handhaving 2024-2028 beschrijft de voortzetting van scherp vergunnen om bronemissies te minimaliseren. 15-05-2024; De Nota Uitvoering en Handhaving 2024 - 2028 wordt medio 2024 aan PS gestuurd. 08-02-2024: De motie wordt meegenomen in twee documenten: 1. Nota Uitvoering en Handhaving Noord-Holland 2024 - 2028. In de huidige nota is voorgeschreven dat scherp wordt vergund voor de milieucompartimenten. We actualiseren deze Nota (besluitvorming voorzien eerste kwartaal 2024). De mogelijkheden om te verkennen om scherper te vergunnen en te handhaven op onder meer de onderwerpen natuurbescherming zijn hierin meegenomen. 2. Uitvoerings- en Handhavingsstrategie 2024-2028. De beleidsopgaven, werkwijzen en methoden voor

						uitvoering en handhaving van de Noord-Hollandse omgevingsdiensten staan hierin beschreven. Deze is in werking getreden per 1 januari 2024. PS is hierover geïnformeerd 13 december 2023 (2145250/2145255). 20-11-2023: Geen wijzigingen. 10-08-2023: De motie wordt meegenomen in twee documenten: 1.Beleidsnota Uitvoering en Handhaving Noord-Holland 2024 - 2028. In de huidige nota is voorgeschreven dat scherp wordt vergund voor de milieucompartimenten. We actualiseren deze Beleidsnota (besluitvorming voorzien eind 2023). De mogelijkheden om te verkennen om scherper te vergunnen en te handhaven op de onderwerpen natuurbescherming worden hierin meegenomen. 2.Uitvoerings- en Handhavingsstrategie 2024-2028. Deze is in voorbereiding en wordt in het najaar aan PS toegezonden. De beleidsopgaven, werkwijzen en methoden voor uitvoering en handhaving van de Noord-Hollandse omgevingsdiensten staan hierin beschreven.

Provincie Noord-Holland

M42-2023	Borging maatwerkafspraken EZK-TSN in vergunningen	JA21, PvdD, CDA, D66, GroenLinks, ChristenUnie	30-05-2023	Olthof, J.	Provinciale Staten roept Gedeputeerde Staten op: - Bij het ministerie van EZK het belang te benadrukken om daar waar het mogelijk is maatwerkafspraken te borgen in vergunningen; - Het ministerie van EZK te verzoeken waar mogelijk (de effecten van) maatwerkafspraken op de gezondheid en leefomgeving zo te formuleren dat deze opgenomen kunnen worden in de vergunningen van TSN; - TSN te verzoeken om de maatwerkafspraken met betrekking tot gezondheid en leefomgeving op te nemen in een vergunningsaanvraag.	05-02-2026 t/m 20-08-2026: Geen wijzigingen, motie kan niet worden afgerond voordat de maatwerkafspraken er zijn. Er zijn nog geen maatwerkafspraken. 19-11-2024 t/m 11-11-2025: geen wijzigingen. 11-09-2024; Geen nieuwe ontwikkelingen, proces loopt nog. 15-05-2024: Er wordt gewerkt aan de maatwerkafspraken, de provincie is daarbij betrokken. Motie wordt daarin meegenomen. 08-02-2024: Geen wijzigingen. 20-11-2023: Voortgang opgenomen in brief van 25 september 2023 (kenmerk 2102310/2102316) 09-10-2023: uit besluitenlijst GS d.d. 12-09-2023: Provinciale Staten hebben verschillende moties aangenomen rond het dossier Tata Steel. Gedeputeerde Staten geven een overzicht van deze moties en stellen voor om een aantal moties als afgedaan te beschouwen (afdoeningsvoorstel voor moties 23-2022 en 45-2023).

						Voor andere moties wordt de stand van zaken weergegeven (stavaza moties M252-2022, M170-2022 en M42-2023). Besluit GS: De brief “Moties Provinciale Staten Tata Steel” vast te stellen en aan Provinciale Staten te zenden. 02-08-2023: Wordt waar relevant meegenomen in gesprekken met EZK en Tata Steel.
M170-2022	Haalbaarheid Planning Groen Staal	VVD, D66, Groen Links, PvdA, ChristenUnie, PvdD, CDA, DENK, JA21	19-09-2022	Olthof, J.	PS Verzoeken GS: • Voor 1 januari 2023 Provinciale Staten te informeren over de route richting Groen Staal; • Voor 1 januari 2023 ook de (resultaats-)verantwoordelijkheden van de provincie in deze route naar Groen Staal duidelijk te hebben en bij EZK en Tata (en overige betrokken partijen) duidelijk te maken hetzelfde van hen te verwachten, zodat voor 1 maart 2023 tot een gezamenlijke concrete integrale planning op hoofdlijnen kan worden gekomen met termijnen, deadlines en (financiële, economische,	20-08-2026: Geen wijzigingen, er zijn nog geen maatwerkafspraken. 08-02-2024 t/m 02-04-2026: Geen wijzigingen 20-11-2023: Voortgang opgenomen in brief van 25 september 2023 (kenmerk 2102310/2102316) 09-10-2023: uit besluitenlijst GS d.d. 12-09-2023: Provinciale Staten hebben verschillende moties aangenomen rond het dossier Tata Steel. Gedeputeerde Staten geven een overzicht van deze moties en stellen voor om een aantal moties als afgedaan te beschouwen (afdoeningsvoorstel voor moties 23-2022 en 45-2023). Voor andere moties wordt de stand van zaken weergegeven (stavaza moties M252-2022, M170-2022

					gezondheids- en milieu) consequenties, opdat duidelijk wordt hoe Tata binnen de gestelde datum van eind 2029 Groen Staal zal produceren. En hiermee rekening te houden met de uitgestelde uitkomsten van het emissieonderzoek; • In aanvulling op het door G5 aangekondigde onderzoek naar het sluiten van de Kooksgasfabriek en in navolging van het Expression of Principles er bij Tata Steel op aan te dringen de Kooksgasfabriek zo spoedig mogelijk te sluiten. • Er bij de staatssecretaris en TATA op aan te dringen dat er voordat er onomkeerbare besluiten worden genomen eerst duidelijkheid is over de effecten van het Groen Staalplan (en de andere scenario's, waaronder die genoemd in de brief van september 2021 van de staatssecretaris) op de gezondheid en leefomgeving.	en M42-2023). Besluit GS: De brief "Moties Provinciale Staten Tata Steel" vast te stellen en aan Provinciale Staten te zenden. 6-9-2023: de interimcommissie van 15-05-2023 heeft niet ingestemd met het afdoen van deze motie. De motie blijft nog openstaan. 05-06-2023 Op 22 maart 2023 is een verzoek aan PS gedaan om deze motie af te doen. (kenmerk 1987567/ 1987583). 02-01-2023 De voortgang van deze motie is opgenomen in brief 14 december 2022 (kenmerk 1938667/1943884). Reactie wordt opgenomen in aanbiedingsbrief aan PS over PCR en projectbesluit Heracless (onderdeel groen staal) 18-10-2022 Op dit moment is nog steeds de planning om PS hier voor 1 januari 2023 nader over te informeren.

Provincie Noord-Holland

M23-2022	Zicht op verbetering leefomgeving	D66, PvdA, Groen Links, VVD	07-03-2022	Olthof, J.	PS verzoeken GS: • voor 1 april 2022 duidelijkheid te bieden m.b.t. de procedures en termijnen voor de afgifte van vergunningen om tot groen staal te komen; • er bij het Rijk op aan te dringen voorwaarden aan mogelijke subsidieregelingen te verbinden m.b.t.: - gezondheid; een termijn te verbinden waarbinnen de DRI gerealiseerd moet zijn en de KooksGasFabriek en de Hoogoven gesloten worden; • voor 1 april 2022 duidelijk te maken welke maatregelen in de Roadmap+ wettelijke afdwingbaar zijn; • met Tata en het Rijk in overleg te treden om te komen tot harde afspraken aangaande de niet afdwingbare maatregelen uit de Roadmap+ en de daarbij geformuleerde resultaten; waarbij	05-02-2026 t/m 20-08-2026: Geen wijzigingen (aantal onderdelen dictum nog onderdeel lopend proces maatwerkafspraken). Er zijn nog geen maatwerkafspraken. 19-11-2024 t/m 11-11-2025: geen wijzigingen 15-05-2024: Geen wijzigingen. Verschillende onderdelen van het dictum zijn onderdeel van het lopend proces voor de maatwerkafspraken. 17-05-2023: de interimcommissie van 15-05-2023 heeft niet ingestemd met het afdoen van deze motie. De motie blijft nog openstaan. 17-10-23 - Cie Leefomgeving heeft niet ingestemd met afdoen van motie 23-2022. 09-10-2023: uit besluitenlijst GS d.d. 12-09-2023: Provinciale Staten hebben verschillende moties aangenomen rond het dossier Tata Steel. Gedeputeerde Staten geven een overzicht van deze moties en stellen voor om een aantal moties als afgedaan te beschouwen (afdoeningsvoorstel voor moties 23-2022 en 45-2023). Voor andere moties wordt de stand van zaken

					tevens wordt vastgelegd wat de gevolgen zijn als doelen niet -binnen de gestelde termijn- worden behaald; • de Staten te informeren over de voortgang van de Roadmap+.	weergegeven (stavaza moties M252-2022, M170-2022 en M42-2023). Besluit GS: De brief “Moties Provinciale Staten Tata Steel” vast te stellen en aan Provinciale Staten te zenden. 6-9-2023: de interimcommissie van 15-05-2023 heeft niet ingestemd met het afdoen van deze motie. De motie blijft nog openstaan. De planning is dat de afhandeling van deze motie in GS van 12 sept aan de orde komt. 05-06-2023 Op 22 maart 2023 is een verzoek aan PS gedaan om deze motie af te doen. (kenmerk 1987567/ 1987583). 02-01-2023 Zie stavaza motie M170/2022. In de daar bedoelde brief wordt ook nader ingegaan op het punt uit deze motie inzake de DRI en een Kooksfabriek en een Hoogoven. 18-10-2022 De voortgang op deze motie zal voortaan gezamenlijk/in samenhang met die op motie 170 worden gecommuniceerd.

Provincie Noord-Holland

						15-08-2022 GS hebben op 30 maart 2022 per brief op de motie gereageerd (kenmerk 1796357/1796358). Als er nieuwe ontwikkelingen zijn worden PS daar opnieuw over geïnformeerd. 16-03-2022 GS werken aan een brief in reactie op de motie.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

Onderwerp	Behandeld in	d.d.	Pfh	Inhoud	Stand van zaken
Hoogspanningsverbinding Diemen-Ens	Leefomgeving	21-09-2026	Gielen, A.	Gedeputeerde Gielen geeft aan op dit moment geen toezegging te kunnen doen over de keuze voor een specifiek tracé, omdat de onderzoeken nog lopen en ook andere opties negatieve gevolgen kunnen hebben. Wel zegt gedeputeerde toe vast te houden aan het uitgangspunt van bundeling met de bestaande infrastructuur. Ook optie 1 wordt volgens gedeputeerde serieus onderzocht, net als de andere tracéopties.	
Incidentmeldingen Tata Steel	Leefomgeving	21-09-2026	Olthof, J.	Gedeputeerde geeft aan geen update te kunnen toezeggen in de eerstvolgende U&H brief omdat deze al gereed is. In de daaropvolgende brief, begin 2027, zal hij wel aandacht aan dit onderwerp besteden, afhankelijk van de dan beschikbare informatie.	
Bestuurlijke verkenning samenwerking Omgevingsdiensten	Leefomgeving	27-08-2026	Beemsterboer, J.	De heer Roosendaal (VVD) is positief over de brede overeenstemming dat omgevingsdiensten sterk, robuust en dichtbij de praktijk moeten zijn, met aandacht voor de medewerkers. Ook is hij blij dat bij een mogelijke fusie breder wordt gekeken dan alleen OD IJmond en OD NZKG. Hij vraagt GS	Update oktober: In december komt er een brief met een update van dit proces naar de commissie.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				om uiterlijk aan het einde van het jaar duidelijk te maken wat de status van de besluitvorming over de fusie is. Gedeputeerde Beemsterboer zegt toe om vóór het einde van het jaar een update te geven over de besluitvorming rond de omgevingsdiensten. Hij verwacht dat deze informatie eventueel in de eerste maand van het nieuwe jaar met PS kan worden besproken. Als er in december nog geen duidelijkheid is, zal hij aangeven waarom.	
Cultuurkaart Noord-Holland	PS	29-06-2026	Olthof, J.	Nogmaals, volgens mij zijn we het niet oneens, maar ik vraag alleen: geef me even de tijd om dit goed uit te werken. Of dat dan de cultuurkaart wordt zoals u haar noemt, of dat het een ander product gaat worden, dat wil ik de komende maanden benutten om met een goed voorstel te komen. Dus nogmaals, ik ben er niet tegen. Alleen ga ik het niet redden in Q3 of Q4. Dat wordt op zijn vroegst Q1 2027. Dan kunt u ook van mij verwachten dat er een gedegen onderbouwing komt.	Update oktober: De gesprekken hierover zijn gaande en er wordt gewerkt aan verdere invulling. De verwachting is nog steeds in Q1 2027 verder uitsluitsel te kunnen geven met advies van de kennisregisseur.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

Fusie omgevingsdiensten	Leefomgeving	15-06-2026	Beemsterboer, J.	PS ontvangen aan het eind van het jaar een update over het fusieproces	Zie toezegging fusie omgevingsdiensten 27-09-2026. **Hiermee kan deze toezegging worden afgedaan.**
Onaangekondigde metingen kunstmestfabriek ICL	Leefomgeving	15-06-2026	Olthof, J.	Resultaten onaangekondigde metingen volgen nog, waarna deze met PS worden gedeeld.	Update oktober 2026: Zodra de meetgegevens van de metingen die maandelijks plaatsvinden bekend zijn, worden deze op de gebruikelijke manier via de pagina over ICL op de site van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied gedeeld.
Gezonde Leefomgeving in IJmond	PS	30-03-2026	Olthof, J.	Ik zal u ook toezeggen dat ik uiteindelijk ook zo snel mogelijk weer in overleg ga met de collega's van IJmond, wat het effect is van het beleidskader op specifieke situaties binnen de IJmond. Dus met andere woorden: ja, ik zeg u toe om zo snel mogelijk met de IJmond-gemeenten in gesprek te gaan over het effect en de mogelijkheden van dit beleidskader.	Update oktober 2026: Er zal een conceptversie van de het programma gezonde leefomgeving worden aangeboden voor de commissievergadering van februari 2027.
Concept-programma Gezonde Leefomgeving in	PS	30-03-2026	Olthof, J.	Maar ik doe u wel een toezegging, laat ik daar duidelijk over zijn, dat ik het conceptprogramma – niet het programma wat vastgesteld wordt door GS, maar het conceptprogramma – op de B-agenda met u	

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

commissie Leefomgeving				bespreek. Dat u vervolgens ook uw bedenkingen, uw opmerkingen mee kan nemen. Die kunnen we wel of niet verwerken in het definitieve programma. Dan wordt daarna door GS het programma vastgesteld.	
Opname terugkoppeling inzet (harmonisatie) in Programma gezonde Leefomgeving	PS	30-03-2026	Olthof, J.	Wanneer informatie over het programma? Daar heeft u inderdaad om gevraagd. Wanneer komt er een terugkoppeling over onze inzet, als het gaat over die harmonisatie? Ik zoek daar even naar, omdat we natuurlijk meerdere plekken hebben waar we met u communiceren over de U&H-brief die we met elkaar bespreken. We zijn bezig met de omgevingsdiensten. Mag ik u toezeggen dat we in het programma ook gaan opnemen hoe we uiteindelijk de terugkoppeling gaan verzorgen? Dat zal hierop zijn, maar dat kan op meer plekken zijn. Dan kunnen we het er ook met elkaar over hebben.	
Reden van keuzes voor te realiseren bezuiniging aangeven bij begroting 2027 OD NHN	PS	02-03-2026	Beemsterboer, J.	De heer KLEIN (ChristenUnie): Ja, dank aan GS voor de nadere toelichting en het advies over het amendement. U zegt dat u bij de begroting van de OD terug gaat komen op de uitslag van die gesprekken. Kan ik er dan ook van uitgaan dat we daar expliciet niet alleen dat we de	Update oktober 2026: Dit komt terug in begroting 2028.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				begroting krijgen, want daar is hij uiteindelijk in verwerkt, maar dat er ook een toelichting is over welke keuzes er zijn gemaakt om die bezuiniging te realiseren? Gedeputeerde BEEMSTERBOER: Dat kan. Dus we kunnen prima in die begrotingen toelichten hoe die afweging is gemaakt en waar die bezuiniging op zien. Om de verwachtingen duidelijk te maken. Dus we kunnen niet aangeven: deze dingen zijn onderzocht en deze drie hebben we gekozen. We kunnen aangeven: dit is de reden waarom we deze drie hebben gekozen. Ja.	
Vervolgonderzoek Small Modular Reactors (SMR's)	Leefomgeving	19-02-2026	Gielen, A.	Binnen het IPO wordt nu besproken of en hoe vervolgonderzoek plaatsvindt. Er zijn nog geen concrete plannen of tijdslijnen. Zodra er meer duidelijkheid is, of een vervolgonderzoek wordt gestart, zal zij PS daarover informeren. De heer De Wit (VVD) vraagt om vóór de zomer een update over de stand van zaken rond de samenwerkingsagenda in IPO-verband. Gedeputeerde Gielen zegt toe dat zij vóór de zomer, via een mededeling over IPO, terugkomt op de voortgang van de werkgroep.	

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

Ondersteuning van verenigingen en vrijwilligers meenemen in het uitvoeringsprogramma Sportief Noord-Holland	Leefomgeving	16-02-2026	Olthof, J.	Interruptie van de heer Heijnen (CDA), hij geeft aan dat hij de woorden van de gedeputeerde over ondersteuning van verenigingen en vrijwilligers waardeert, maar constateert dat dit in de notitie niet expliciet terugkomt bij de oplossingsrichtingen. Het staat wel in de probleemanalyse, maar niet concreet bij de maatregelen. Gedeputeerde Olthof antwoordt dat kennisdeling breder moet worden opgevat en dat ondersteuning van verenigingen en vrijwilligers nadrukkelijk wordt meegenomen in het uitvoeringsprogramma. Daarin zullen de genoemde knelpunten terugkomen. Hij zegt toe dat hij daar opnieuw naar zal kijken.	Update 02-06-2026: Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de verenigingen. In de regionale sessie hebben zij expliciet gevraagd niet op de stoel van de gemeenten plaats te nemen, maar hen juist te ondersteunen d.m.v. de kennisfunctie van de provincie. Dit onderwerp komt daarom in het uitvoeringsprogramma sport (planning Q4 2026) terug bij het hoofdstuk: regionale samenwerking en kennisdeling versterken tussen Noord-Hollandse gemeenten. D.m.v. het organiseren van provinciale kennisbijeenkomsten waarin de genoemde knelpunten op de agenda staan.
Terugkoppeling BAC Cultuur over verdeling van cultuurgelden en de toegankelijkheid van	Leefomgeving	16-02-2026	Olthof, J.	Gedeputeerde Olthof geeft aan dat in IPO-verband, binnen de bestuurlijke adviescommissie Cultuur, wordt gesproken over de verdeling van cultuurgelden en de toegankelijkheid van cultuur in landelijke gebieden. Hij schetst dat Noord-Holland	Update oktober 2026: Een reactie richting PS is zinvol op het moment dat we weten welke denkrichting de Minister opgaat met het nieuwe cultuurbestel na 2029. Medio oktober 2026 wordt een brief

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

cultuur in landelijke gebieden				daarin een dubbele positie heeft: enerzijds Amsterdam met nationale culturele instellingen van betekenis voor heel Nederland, anderzijds landelijke regio's waar de behoefte aan betere bereikbaarheid en spreiding van cultuur groeit. Die spanning speelt ook in andere provincies. De discussie is nog niet afgerond en gedeputeerde Olthof zegt toe de Staten te informeren zodra er meer duidelijkheid of richting is.	aan de Tweede Kamer verstuurd. We verwachten in februari 2027 een brief met de definitieve contouren van het cultuurbestel na 2029. Mocht de brief van oktober al voldoende helder zijn dan wordt u hier proactief over geïnformeerd. Update 04-06-2026: Recent is door OCW het onderzoek naar geografische spreiding van cultuur in Nederland gepubliceerd. Voor (of net na) de zomer worden de Staten geïnformeerd over wat dit onderzoek betekent voor de provincie Noord-Holland.
Technische briefing juridisch handelingsperspectief	Leefomgeving	24-11-2025	Olthof, J.	Statenlid Laport (GL) vraagt bij het planningsoverzicht om uitleg over het juridisch handelingsperspectief voor gewasbeschermingsmiddelen en of de stukken van Natuur & Milieu en Urgenda in de oordeelsvormende fase kunnen worden meegenomen. Gedeputeerde Olthof geeft aan dat dit onderwerp terugkomt binnen het beleid	Oktober 2026: Geen update t.o.v. onderstaande. Update 26-05-2026: Geen update t.o.v. onderstaande. Update 20-02-2026: In de eerste helft van 2025 is

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				Gezonde Leefomgeving en dat hierover een oordeelsvormend gesprek zal plaatsvinden, waarbij ook de genoemde stukken worden betrokken. De gedeputeerde zal met de griffie bespreken of hiervoor eventueel een technische briefing kan worden georganiseerd.	aangekondigd dat wij met u, op basis van een integraal beeld van de provinciale handelingsperspectieven en de daarbij behorende afwegingen, aan het einde van dat jaar in gesprek zouden gaan over dit onderwerp. De aanhoudende actualiteiten en onzekerheden in het speelveld maken het momenteel niet mogelijk om een volledig en afgerond integraal beeld voor te leggen. Op 11 februari 2026 heeft u een brief ontvangen, kenmerk GLK150126SB1, waarin GS PS informeren over het dossier.
Gemeenten wijzen op Europees Sociaal Klimaatfonds	PS	03-11-2025	Gielen, A.	Gedeputeerde GIELEN: Ik had nog één vraag van Volt over motie M115, het Europees Sociaal Klimaatfonds, en of daar nog wat meer reflectie over kan komen over het mogelijk nemen van een actieve rol. Nou, dat zouden we zeker kunnen doen. Zoals ik net eigenlijk ook al aangaf, zijn we ook al een aantal werkgroepen actief rondom lobby activiteiten richting Europa, maar ook onder andere richting het HNP, in het IPO en de VNG. Uw	

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				specifieke vraag was: kunt u nou ook gemeenten erop wijzen dat dit fonds bestaat en wat ze daarmee kunnen doen. Nou, dat kunnen wij best wel doen. Dat zullen we dan doen via het Servicepunt Duurzame Energie, want daarin liggen die contacten op dit punt toch al met de gemeenten.	
Discussienota GL, PvdA, D66 en ChristenUnie over provinciale Klimaat- en Energieverkenning (pKEV)	Leefomgeving	15-09-2025	Kocken, R.	Gedeputeerde Kocken zegt dat in algemene zin de commissie niet alles tot in detail nu hoeft vast te leggen, maar dat zij de opmerkingen en voorstellen serieus neemt. Zij herinnert aan de toezegging om met een procesvoorstel te komen en bereidt nu een voortgangsrapportage voor die in het tweede kwartaal van 2026 naar PS gaat, met daarin concrete maatregelen. Het doel is om met PS het gesprek te voeren over bijsturing en versnelling in alle transitiepaden. De opmerking dat het moet gaan om maatregelen met significante opbrengst en binnen de eigen provinciale bevoegdheden, wordt verwerkt in de menukaart. Gedeputeerde vindt het verstandig dat de commissie een voorzet van het college krijgt over waar bijsturing mogelijk	Update 03-02-2026: Wordt afgedaan met de voortgangsrapportage pKEV en kaderbrief.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				is. De gedeputeerde zegt toe dat zij hierover gesprekken met collega-gedeputeerden zal voeren, waarna dit in Q2 in de voortgangsrapportage wordt verwerkt. De heer Klein (ChristenUnie) noemt het spannend hoe de discussie met de kaderbrief samenhangt en vraagt of de toezegging geldt dat begin Q2 een plan beschikbaar is. Gedeputeerde Kocken antwoordt dat dit in de kaderbrief zal landen, met een plan voor bijsturing. Over de haalbaarheid van het bod van de RES'en zegt zij dat gemeenten hier in november over beslissen en dat GS werkt aan de regieroute. Zij kan nu nog niet concreet antwoorden, maar neemt de gedane suggesties mee.	
Randstedelijke Rekenkamer rapport Een vol stroomnet	Leefomgeving	15-09-2025	Kocken, R.	GS onderschrijft de aanbevelingen en wil deze uitvoeren. De commissie krijgt in de zomer van 2026 een update over de implementatie.	
Zienswijze begroting OD Noord-Holland Noord	PS	30-06-2025	Beemsterboer, J.	Dan neem ik meteen maar even die 690.000 euro in de VTH-reserve mee. Ja, natuurlijk zullen we daar netjes verslag over doen hoe dat geld besteed wordt. Dus dat kan ik u toezeggen.	Update 04-02-2026: Hoe de ODNHN de middelen voor de uitvoering van de provinciale taken over 2025 heeft besteed wordt verantwoord in de jaarrekening 2025. Naar verwachting wordt deze voor de

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

					vergadering van Provinciale Staten op 29 juni 2026 inclusief de voordracht voor de zienswijze op de begroting 2027 van de ODNHN geagendeerd.
Voortgangsbericht Agenda Voorzieningen / handreiking	Leefomgeving	26-06-2025	Olthof, J.	De heer Heijnen ziet dat de gedeputeerde ook bereid is om een handreiking te schrijven. Daarom besluit hij op dit moment geen motie in te dienen. Wel vraagt hij om de Staten eind dit jaar of begin volgend jaar te informeren over de inhoud van die handreiking. Gedeputeerde Olthof zegt toe de besproken handreiking op te pakken. Hij wil hierin geen normenkader opnemen, maar wel onderwerpen benoemen die volgens hem relevant zijn bij het bespreken van voorzieningen. Denk daarbij aan vragen zoals: is er behoefte aan een zwembad, op welke schaal en welk type zwembad past bij de regio? Zo wil hij richting geven aan het gesprek zonder rigide normen op te leggen. Daarbij biedt hij aan om de fracties hierbij te betrekken. Gedeputeerde Olthof verwijst ook naar het	Update oktober 2026: De oplevering van de handreiking 'Voorzieningendialoog in kleine kernen', naar aanleiding van de pilot Voorzienngendialoog, wordt eind oktober 2026 verwacht. Daarnaast werken we onder andere aan de provinciale website om bovengenoemde en andere informatie te ontsluiten. Update 02-06-2026: Zoals vermeld in 2e Voortgangsbericht Agenda Voorzieningen werken we aan de ontsluiting van de informatie via o.a. de provinciale website. Update 20-02-2026: In 2e Voortgangsbericht Agenda Voorzieningen gaan we hierop in.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				cultuurinitiatief van D66, een dossier wat raakt aan het voorzieningenniveau. Hij benadrukt dat dit geen opgave is van het college alleen, maar een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de hele Staten. Op verzoek van de voorzitter bevestigt gedeputeerde Olthof dat hij rond de jaarwisseling een terugkoppeling geeft over de handreiking.	Update 07-08-2025: Op 13 november 2025 vindt het kennis- en netwerkevent Voorzieningen plaats: De kunst van het ontmoeten in beweging. Genodigden hiervoor zijn wethouders en ambtenaren die betrokken zijn bij sport, cultuur en kernenbeleid (dorpswerk), statenleden en betrokken partners cultuur/sport/dorpswerk. Potentiële onderdelen van een handreiking worden onderdeel van het programma. Zo kunnen wij en de potentiële gebruikers verkennen wat in lijn is met hun behoefte aan handvatten voor voorzieningen en wat de gebruikswaarde is van deze onderdelen. Nieuwe informatie over de handreiking zelf is nog niet beschikbaar.
Voortgangsbericht Agenda	Leefomgeving	26-06-2025	Olthof, J.	Gedeputeerde Olthof zegt concreet toe dat de provincie samen met Dorpswerk aan de slag gaat met een pilot in Medemblik, gericht op de	Update 26-05-2026: Zie 2e Voortgangsbericht Agenda Voorzieningen. In het najaar informeren

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

Voorzieningen / pilot				dorpshuizen. Daarnaast wil hij kijken of de provincie een rol kan spelen in de regio Hilversum-Wijdemeren, een fusiegemeente waar behoefte is aan ondersteuning rond de inrichting van voorzieningen.	we PS met een eindrapportage van de pilot handreiking Voorzieningendialoog. Update 20-02-2026: In 2e Voortgangsbericht Agenda Voorzieningen worden PS hierover geïnformeerd. Update 21-08-2025: De contacten met Medemblik zijn gelegd door Dorpswerk-NH. Invulling van de pilot is onderwerp van overleg. De mogelijkheden via het fusieproces Wijdemeren-Hilversum worden nu verkend.
Herijking van de RES / kleine windmolens	Leefomgeving	19-06-2025	Kocken, R.	De gedeputeerde zegt toe dat zij in Q3 op het Groningse onderzoek naar kleine windmolens terug zal komen.	Update 03-02-2026: Het rapport is vanuit Groningen vertraagd. Zou eind januari 2026 opgeleverd worden, maar is teruggetrokken. Nieuwe datum nog niet bekend.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

Herijking van de RES / behalen doelstelling	Leefomgeving	19-06-2025	Kocken, R.	GroenLinks vroeg op welk moment je kunt vaststellen of je de doelstelling al dan niet gaat halen. Gedeputeerde Kocken komt hier na de zomer op terug. D66 had gevraagd of er meer actie nodig is. Gedeputeerde Kocken zegt dat het best ingewikkeld is om tot goede afspraken te komen. Zij komt hier na de zomer graag op terug.	
Jaarstukken 2024	Leefomgeving	19-06-2025	Beemsterboer, J.	Statenlid Laport (GL) had nog gevraagd naar een overzicht van de juridische zaken rondom Tata Steel. Is dat niet een van de factoren waardoor de bijdrage van de provincie steeds verder oploopt? Gedeputeerde Beemsterboer kan zo'n overzicht toezeggen.	Update 20-02-2026: In iedere Uitvoering & Handhaving (U&H) brief is een dergelijke overzicht van juridische zaken opgenomen. Binnenkort deelt de OD een staafdiagram met een overzicht van de juridische zaken rondom Tata Steel.
Provinciale Klimaat- en Energieverkenning (pKEV)	Leefomgeving	19-05-2025	Beemsterboer, J.	In reactie op de vraag van de ChristenUnie geeft gedeputeerde Beemsterboer aan dat de agenda duurzame circulaire economie op dit moment nog niet is verwerkt in het beleid en aanvullend daarop nog zal worden meegenomen. Gedeputeerde Beemsterboer zegt toe met een overzicht te komen van	

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				cijfers over de omvorming naar regeneratieve technieken en plantaardige landbouw. De evaluatie van de voedselvisie is in voorbereiding en wordt in september verwacht.	
Provinciale Klimaat- en Energieverkenning (pKEV)	Leefomgeving	19-05-2025	Kocken, R.	Na de zomer volgt een brief met de inventarisatie van koolstofverwijdering en een reflectie op de provinciale rol daarin. Deze sluit aan bij de routekaart koolstofverwijdering van het Rijk, zodra die beschikbaar is	Update 03-02-2026: Afdoening volgt in de voortgangsrapportage klimaat welke eind maart in GS wordt behandeld.
Toezegging in PS 16-12-2024 over energiebesparingsplicht	Leefomgeving	24-03-2025	Kocken, R.	De heer Van der Heijden (D66) vraagt naar de status van de toezegging die op 16 december jl. is gedaan in de Provinciale Statenvergadering over het extra budget ter ondersteuning van de handhaving van de energiebesparingsplicht. De voorzitter zegt toe dat hierop schriftelijk wordt teruggekomen met een antwoord door de gedeputeerde.	Update 27-05-2025: Wordt meegenomen bij de behandeling van de Kaderbrief.
Onderzoek TNO Klimaatrechtvaardigheid	Leefomgeving	13-02-2025	Kocken, R.	Over de vraag van de ChristenUnie naar de indicatoren per transitiepad geeft gedeputeerde Olthof aan dat in Q2 2025 de provincie terugkomt met een provinciaal klimaat- en energieverhaal, waarin per transitiepad wordt bekeken welke indicatoren van toepassing zijn. Dit zal besproken worden	Update 03-02-2026: In de pKEV is rekening gehouden met rechtvaardigheid. Echter nog niet in de mogelijke maatregelen. Dit zal voor de pKEV 2027 beter in kaart worden gebracht.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				met Provinciale Staten en met andere bestuurslagen. In Q3 2025 zal een dashboard worden gepresenteerd om inzicht te bieden in de voortgang.	De aanbeveling om indicatoren op te stellen wordt meegenomen in het dashboard klimaat & energie. Dit wordt via een brief aan PS in Q3 gedeeld.
Onderzoek publiek warmtebedrijf en mogelijke rolneming provincie	Leefomgeving	20-01-2025	Kocken, R.	De heer Karar (PvdA) vraagt of in het vervolgonderzoek een vergelijking meegenomen kan worden tussen een individualistische aanpak door gemeenten en een aanpak waarin de provincie een grotere rol vervult. Dit hoeft niet alleen te gaan over de rol als aandeelhouder (rol vijf), maar ook over de financiële aspecten en het beperken van de onrendabele top (rol vier). Gedeputeerde Kocken bevestigt dat het financieel participeren als aandeelhouder verder wordt uitgezocht en dat dit vergelijk zal worden meegenomen in het vervolgonderzoek.	Update 27-05-2025: Wordt meegenomen in het onderzoek.
Onderzoek publiek warmtebedrijf en mogelijke rolneming provincie	Leefomgeving	20-01-2025	Kocken, R.	Gedeputeerde Kocken reageert op de suggestie van BBB om de rapporten over warmtenetten minder omvangrijk te maken. Ze geeft aan de wens mee te nemen, maar benadrukt dat het onderwerp complexe en belangrijke beslissingen betreft. Daarom acht zij een gedegen en uitgebreide onderbouwing	Update 27-05-2025: Wordt meegenomen in het onderzoek.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				noodzakelijk om tot goede besluiten te komen. Wel belooft zij dat er een korte en krachtige samenvatting zal worden toegevoegd, zodat de kern van het rapport toegankelijk blijft. De omvang van het uiteindelijke rapport zal nog worden bepaald.	
Onderzoek publiek warmtebedrijf en mogelijke rolneming provincie	Leefomgeving	20-01-2025	Kocken, R.	De gedeputeerde geeft vervolgens aan dat de rechtsvorm van een mogelijke warmte-entiteit deel uitmaakt van het onderzoek en later opnieuw in de Staten besproken zal worden op basis van de resultaten.	Update 27-05-2025: Wordt meegenomen in het onderzoek.
Herijking van de RES, Milieueffectrapport Wind op land 2024	Leefomgeving	20-01-2025	Kocken, R.	Ten slotte beantwoordt de gedeputeerde een eerdere vraag van de PVV over Bisfenol A (BPA). Ze meldt dat volgens onderzoek van de provincie Flevoland nauwelijks BPA vrijkomt bij windturbines. Het RIVM voert momenteel aanvullend onderzoek uit, en de provincie volgt dit nauwlettend. Ze voegt toe dat de hoeveelheid BPA die vrijkomt bij windturbines lager is dan wat men in een gemiddelde broodtrommel aantreft. De gedeputeerde zegt toe de bron van deze informatie te delen met de commissie.	

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

Laatste begrotingswijziging 2024	PS	16-12-2024	Kocken, R.	Dhr. Kanik (D66 verzoekt gedeputeerde: -In 2025 voor de behandeling van de kaderbrief met een voorstel te komen voor een structurele dekking na 2025 voor de handhaving door de omgevingsdiensten op de energiebesparingsplicht van bedrijven. Daarbij rekening te houden met de aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie 'uitvoering energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven 2022-2025'. Gedeputeerde KOCKEN: Ik neem uw suggestie wel mee en ik zal er in ieder geval vanuit mijn eigen Portefeuille zeker op aandringen dat we hier ook naar kijken.	Update 27-05-2025: Wordt meegenomen bij de behandeling van de kaderbrief.
Concept Energievisie 2.0	Leefomgeving	09-12-2024	Kocken, R.	Mevrouw Vonck (PvdD) wijst erop dat juist de opschaling van decentrale, kleinschalige opwek, zoals door Liander benoemd, grote impact kan hebben op het netwerk. Ze pleit ervoor om in toekomstige energievisies meer aandacht te besteden aan deze ontwikkeling. Gedeputeerde Kocken vraagt verduidelijking of het vooral om bewonersinitiatieven gaat, of om het principe dat opwek en verbruik zoveel mogelijk lokaal moeten worden gekoppeld.	Update 12-03-2025: Dit zal in de discussie rondom de Energievisie 3.0 (2027) terugkomen.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				Mevrouw Vonck (PvdD) ziet deze zaken als een samenhangende kwestie en stelt dat een koppeling tussen kleinschalige decentrale opwek en bewonerscollectieven een win-winsituatie kan opleveren. Gedeputeerde Kocken belooft de suggestie mee te nemen, maar geeft aan nog niet te kunnen zeggen in welke vorm dit zal worden uitgewerkt. Ze sluit af met de belofte om het onderwerp op de agenda te houden voor verdere overweging.	
Rondvraag VVD Normering uitstoot stof, geur en lawaai op basis van werkbezoek NRW (Noordrijn-Westfalen)	Leefomgeving	02-12-2024	Olthof, J.	Gedeputeerde Olthof geeft aan dat aanvullende normeringen, zoals die in Noordrijn-Westfalen, mogelijk interessant zijn, maar dat het lastig wordt als Noord-Holland zelfstandig normen opstelt die juridisch niet afdwingbaar zijn binnen de huidige wetgeving. Hij wil onderzoeken wat de Duitse normen kunnen betekenen binnen de Nederlandse context, inclusief hoe die praktisch toepasbaar zijn en wat de juridische mogelijkheden zijn. Daarnaast belooft gedeputeerde Olthof om dit onderwerp op nationaal niveau aan de orde te stellen. Hij wil samen met andere partijen	Update oktober 2026: De verkenning loopt nog. Update 26-05-2026: Het externe bureau is nog bezig met de verkenning. Update 20-02-2026: Er is een extern bureau ingehuurd om een verkenning te doen naar de mogelijkheden en beperkingen van Duitse normen, zoals in Noordrijn-Westfalen, voor depositie van grofstof.

				verkennen of er aspecten van de Duitse aanpak zijn die in Nederland gebruikt kunnen worden, met specifieke aandacht voor de toepassing in Noord-Holland. De gedeputeerde vraagt daarbij wel om realistische verwachtingen, omdat het proces tijd vergt en afhankelijk is van bredere regelgeving en samenwerking. Gedeputeerde Olthof erkent het belang van een level playing field op Europees niveau en ondersteunt het idee om dit onderwerp breder te trekken naar nationale en Europese schaal. Hij stelt voor om de normen te bespreken in bredere samenwerkingsverbanden, zoals de Expertgroep Gezonde Leefomgeving, om te verkennen hoe deze richtlijnen een rol kunnen spelen in het Nederlandse en Europese beleid. Gedeputeerde Olthof belooft de Staten op de hoogte te houden van de ontwikkelingen.	Update 18-04-2025: Op 15 april 2025 is het laatste depositieonderzoek (najaar 2024) met Provinciale Staten gedeeld. In de begeleidende brief (2394477/2394480) geven wij een update hoe we normen en bijbehorende handelingsperspectief voor depositie van grofstof verkennen. Update 07-03-2025: Geen update Update 24-01-2025: Geen update
Noord-Hollandse Klimaataanpak	PS	30-09-2024	Kocken, R.	Dan kom ik bij Volt. Daar is gevraagd volgens mij om participatie en draagvlak en krijgen wij de analyse? De analyse gaat, als het goed is, voor de kerst naar de Staten toe.	Update 03-02-2026 (Volt): Zie Participatie Noord-Hollandse Klimaataanpak (C-agenda Leefomgeving 20-01-2025). Hiermee kan dit deel van deze

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

				Zie Participatie Noord-Hollandse Klimaataanpak (C-agenda Leefomgeving 20-01-2025) 27-05-2025: Geen update. Dan volgens mij meneer Teeuwen. Hij vroeg of er over aardwarmte een update kan komen in de commissie Leefomgeving. Dat lijkt me prima. Dat doen we graag.	toezegging als afgedaan worden beschouwd.
Kaderbrief 2025	PS	08-07-2024	Olthof, J.	Motie 56 van JA21, D66 en de SP over een actieve houding ten aanzien van de Tweede Kamermotie onafhankelijk meten Tata Steel: Gedeputeerde Olthof: Ja, ik maak een afspraak met de staatssecretaris en met de minister; ja, ik ga vragen wat hij met deze motie gaat doen; ja, ik ben bereid om de informatie en alles wat hij nodig heeft om advies te krijgen over deze motie ook beschikbaar te stellen. Dus in die zin, om nu vooraf al die informatie op te zoeken en wat er allemaal nodig is, dat doe ik dan even niet. Maar ik ga wel dat gesprek aan.	Update oktober 2026: Op 2 juni 2026 heeft GS u per brief geïnformeerd over de Uitvoering en Handhaving provinciale bedrijven per 28 mei 2026. In deze brief is voorgesteld om de moties 107-2024 (Robuust meten en monitoren door de omgevingsdienst) en 47-2024 (Positieve houding naar motie Teunissen) als afgedaan te beschouwen. In de PS-vergadering van 29 juni 2026 is dit door PS bekrachtigd. **Hiermee kan deze toezegging als afgedaan worden beschouwd.**

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

					Update 26-05-2026: In juni (U&H brief) volgt een voorstel tot afdoening van de motie. Wanneer de motie is afgedaan kan deze toezegging ook als afgedaan worden beschouwd. Update 20-02-2026: Geen update. Update 07-08-2025: Geen update. Update 18-04-2025: Geen update. Update 07-03-2025: Geen update. Update 24-01-2025: Geen update op onderstaande (ligt nog bij het ministerie van IenW). Update 22-11-2024: Geen update op onderstaande.

Provincie Noord-Holland

Openstaande toezeggingen commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

					Update sept. 2024: In de brief “Voortgangsbrief Actieagenda OVV Industrie en Omwonenden” van 5 september 2024 gaat de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat in op de motie Teunissen. De brief is hier te vinden: pdf (overheid.nl). Aangegeven wordt dat als onderdeel van de Actieagenda Industrie en omwonenden een onderzoek wordt uitgevoerd wat in kaart brengt wat nodig is om onafhankelijke emissiemetingen de standaard te maken binnen het VTH-stelsel, welke verbeteringen er mogelijk zijn ten aanzien van het meten en controleren van schadelijke emissies bij bedrijven die de gezondheid van omwonenden nadelig kunnen beïnvloeden en wat hiervan de voor- en nadelen zijn.

Planningsoverzicht commissie Leefomgeving
26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1)	: BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2)	: ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3)	: Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na laatste commissievergadering

	‘26					Do.				‘27			Behandeling
	19-01	16+ 19- 02	16+ 19-03	18-05	15-06	27-08	21-09	26-10	30-11	18-01	15-02	GS	
Algemeen													
Eerste Begrotingswijziging												allen	16 feb. 2026 in cie., 2 mrt. in PS
												allen	15 feb. 2027 in cie., 8 mrt. In PS
Jaarstukken (Kaderbrief alleen in commissie Bestuur)												allen	15 juni 2026 in cie., 29 juni in PS
Tweede begrotingswijziging												allen	21 sept. 2026 in cie., 5 okt. in PS
Begroting												allen	26 okt. 2026 in cie., 9 nov. in PS
Laatste begrotingswijziging												allen	30 nov. 2026 in cie., 14 dec. in PS
Portefeuille Klimaat en Energie													
NH Klimaataanpak – def.												Gielen	30-09-2024 vaststelling PS (1xp.4 jaar) 18-05-2026 Voortgangsrapportage – B-agenda Deze rapportage bestaat uit een korte stand van zaken per transitiepad met aanvullende maatregelen vanuit GS. De kansrijke maatregelen kunnen worden meegenomen in de Kaderbrief 2027 en uiteindelijk de begroting met daarbij de klimaatbijlage.
Klimaatbegroting (v/h Prognose CO2- reductie). De Klimaatbegroting wordt gelijktijdig met de begroting aangeboden												Gielen	Zie klimaatbijlage bij begroting (A-ag.13-10-2025, PS 03-11-2025) 26-10-2026 in cie, 9 nov. in PS
Jaarlijkse update Dashboard Klimaat & Energie 2025												Gielen	24-11-2025 - C-agenda

Planningsoverzicht commissie Leefomgeving
26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na laatste commissievergadering

	‘26					Do.				‘27			Behandeling
	19-01	16+ 19- 02	16+ 19-03	18-05	15-06	27-08	21-09	26-10	30-11	18-01	15-02	GS	
TNO-onderzoek evaluatie van klimaatrechtvaardigheid in provinciaal beleid												Gielen	02-12-2024 brief Klimaatrechtvaardigheid - C-agenda 20-01-2025 technische briefing TNO-onderzoek 13-02-2025 TNO onderzoek B-agenda 2026 dashboard t.b.v. inzicht in voortgang - C-agenda
Startnotitie van de actualisatie pMIEK Uitvoeringsprogramma pMIEK 2.0												Gielen	24-11-2025 B-agenda: de commissie heeft input meegegeven Volgende actualisatie pMIEK zal vanaf januari 2026 starten met een startnotitie. De actualisatie zal afgerond zijn in feb. 2027.
Provinciale Klimaat en Energieverkenning (pKEV)												Gielen	14-04-2025 Technische briefing 19-05-2025 B-agenda 15-09-2025 Discussienota GL, PvdA, D66, CU ? De nieuwe pKEV prognoses op basis van de landelijke KEV. Met aanvullende maatregelen vanuit GS
Netcongestie												Gielen	10-09 -2025 toelichting onderzoek Netcongestie door Randstedelijke Rekenkamer 15-09-2025 voordracht RRK onderzoek Netcongestie in cie., 29-09 in PS Zomer 2026 update implementatie aanbevelingen RRK Impactanalyse Stikstof en Netcongestie (C-naar B-verzoek D66)
Resultaat onderzoek governance publiek warmtebedrijf en provinciale rolneming												Gielen	02-12-2024 technische briefing 20-01-2025 B-agenda 15-09-2025 C-agenda (= vervolg op ‘Onderzoek publiek warmtebedrijf en mogelijke rolneming provincie’ dat op 20 januari in de commissie is besproken) 18-05-2026 Vervolgverkenning provinciale rolneming in collectieve warmte

Planningsoverzicht commissie Leefomgeving
26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na laatste commissievergadering

	‘26					Do.				‘27			Behandeling
	19-01	16+ 19- 02	16+ 19-03	18-05	15-06	27-08	21-09	26-10	30-11	18-01	15-02	GS	
Verdieping rolneming provincie in collectieve warmte													**18-01-2027 Voordracht in cie., 01-02-2027 in PS**
Vaststellen Waterstofprogramma Noord-Holland (actualisatie Waterstofstrategie 2020)												Gielen	24-03-2025 voordracht in cie., 07-04 in PS Jaarlijks vanaf 2026: update voortgang 19-06-2025 Uitvoeringsregeling subsidie duurzame waterstofprojecten NH 2025-2026 (C-agenda) 16-03-2026 Waterstof Uitvoeringsstrategie (B-agenda) **Q1 2027 Jaarlijkse rapportage op de uitvoeringsstrategie (C-ag.)**
Noord-Hollandse toelichting bij de halfjaarlijkse NPRS-foto												Gielen	02-12-2024 (C-agenda) 27-02-2025 Technische briefing RES data en cijfers 21-09-2026 Technische briefing RES
Regionale Energiestrategieën (RES)												Gielen	21-09-2026 Voordracht RES Actualisatie 2025 **26-10-2026 Discussienota D66-Volt-GL-PvdA: Regierol provincie in de Regionale Energie Strategie**
Rapport SMR’s/Kernenergie (landelijk onderzoek)												Gielen	C-agenda 16-02-2026 19-02-2026 C- naar B-verzoek VVD
Versnellen bouw Energie Infrastructuur												Gielen	15-06-2026, C-agenda
Portefeuille Gezondheid en Milieu													

Planningsoverzicht commissie Leefomgeving
26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1)	: BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2)	: ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3)	: Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na laatste commissievergadering

	‘26					Do.				‘27			Behandeling
	19-01	16+ 19- 02	16+ 19-03	18-05	15-06	27-08	21-09	26-10	30-11	18-01	15-02	GS	
Omgevingsdiensten (OD’s)													
• Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) • Omgevingsdienst (Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) • Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) • Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtsreek (OFGV)												Beem-sterboer	19-01-2026 C-agenda Rapport bestuurlijke verkenning Onno Hoes naar samenwerking omgevingsdiensten Noord-Holland; 16-02-2026 agenderingsverzoek VVD, BBB, GL rapport O. Hoes 16-02 in cie., 02-03 in PS Zienswijze PS kadernota 2027 OD NHN 16-03 in cie., 30-03 in PS Wijziging GR OD IJmond en Kadernota 2027 OD IJmond 15-06-2026 in cie, 29-06-2026 in PS jaarstukken alle OD’s 27-08-2026 Zienswijze op Resultaatbestemming 2025, begrotingswijzigingen 2026+2027 + wijziging GR OFGV 27-08-2026 reactie GS op Rapport Hoes, B-agenda 21-09-2026 Voordracht Toestemming wijziging GR OD IJmond **18-01-2027 Update van het (fusie)proces n.a.v. rapport Hoes**
Gezamenlijk onderzoek Randstedelijke Rekenkamer (RRK) en gemeentelijke rekenkamers naar ODIJ												Beem-sterboer / Olthof	Wo. 21-01-2026 technische toelichting RRK en gemeentelijke rekenkamers op rapport OD IJmond (met 8 deelnemende IJmond raden en gemeentelijke rekenkamers) 16-02-2026 VD rapport RRK met reactie GS in cie., 02-03 in PS
Viermaandelijkse brief Uitvoering & Handhaving (U&H-brief, v/h VTH-brief)												Olthof	3 x per jaar op B-agenda (gelijk aan P&C cyclus: bij 1e begrotingswijziging, kadernota en begroting)
Uitvoeringsprogramma’s 202**7** Omgevingsdiensten												Olthof	**Koppelen aan programma gezonde leefomgeving (zie verder, onder het kopje Gezonde Leefomgeving)**

Planningsoverzicht commissie Leefomgeving
26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na laatste commissievergadering

	‘26					Do.				‘27			Behandeling
	19-01	16+ 19- 02	16+ 19-03	18-05	15-06	27-08	21-09	26-10	30-11	18-01	15-02	GS	
Tata Steel													
Voortgangsrapportage programma Tata Steel 2024-2030												Olthof	19-06-2025 C-agenda 27-08-2026 C-agenda
-Voortgang project Heracless-Groen Staal Tata Steel -MER en vergunningaanvragen Tata Steel Heracless-Groen Staal												Olthof	16-03-2026 C-agenda 15-09-2025 C-agenda (recente brief n.a.v. publiceren MER met toelichting verdere proces) 19-01-2026 C-ag. toetsingsadvies tussentijdse MER rapportage
Eerste concept monitoring rond Tata Steel												Olthof	Dashboard Tata Steel: Er wordt gewerkt aan een dashboard met gegevens uit openbare bronnen rond Tata Steel. Dit wordt eerst aan bewoners voorgelegd om te toetsen op begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Als het dashboard voor eenieder toegankelijk is worden PS daarover geïnformeerd, dit is naar verwachting in de loop van 2027.
RIVM depositieonderzoek (monstername najaar 2025)												Olthof	21-09-2026 C-agenda
RIVM-rapportage ‘Gezonde leefomgeving in Noord-Holland Zuid'												Olthof	21-09-2026 C-agenda
Gezonde Leefomgeving													
Jaarrapportages luchtmeetnetten												Olthof	15-09-2025 voortgang (C-agenda) 13-10-2025 vaststelling (C-agenda)

Planningsoverzicht commissie Leefomgeving
26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1)	: BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2)	: ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3)	: Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na laatste commissievergadering

	'26					Do.				'27			Behandeling
	19-01	16+ 19- 02	16+ 19-03	18-05	15-06	27-08	21-09	26-10	30-11	18-01	15-02	GS	
													19-01-2026 Voortgang vervolgacties voortkomend uit de Evaluatie provinciale luchtmeetnetten (C-agenda) **26-10-2026 Jaarrapportages luchtmeetnetten 2025, voortgang SLA en implementatie EU-richtlijnen luchtkwaliteit (C-agenda)**
Stortplaats Nauerna												Olthof	16-03-2026 Brief met toelichting op persbericht 18-12-2025 vanuit provinciale belangen (C-agenda)
Beleidsvoorstel Gezonde Leefomgeving: beleidskader												Olthof	16-02-2026 technische briefing 16-03-2026 voordracht in cie., 30-03 in PS
Beleidsvoorstel Gezonde Leefomgeving: programma												Olthof	**15-02-2027 Brief met stand van zaken programma Gezonde Leefomgeving. Daarna volgt vaststelling door GS.** **Met Uitvoeringsprogramma 2027 van de Omgevingsdiensten (B-agenda)**
Onderzoeksrapport Randstedelijke Rekenkamer over Gezonde Leefomgeving												Olthof	Q2/Q3 2027 in cie. en PS
Portefeuille Voorzieningen, Cultuur en Sport													
Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland												Olthof	16-02-2026 in cie, 02-03-2026 in PS 30-11-2026 Actieagenda Sport (C-agenda)
Veilig en Toegankelijke Kleedkamer												Olthof	**26-10-2026 Afdoeningsvoorstel voor M38-2026 Veilige en Toegankelijke Kleedkamer (Noord-Holland)**
Actieagenda Sport												**Olthof**	**30-11-2026 (C-agenda)**
Wijziging Wet stelsel openbare bibliotheek-												Olthof	26-10-2026 C- naar B-verzoek PvdA (C-agenda 21-09-2026)

Planningsoverzicht commissie Leefomgeving
26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1) : BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2) : ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3) : Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

vetgedrukt = mutatie na laatste commissievergadering

	'26					**Do.**				**'27**			**Behandeling**
	19-01	**16+ 19- 02**	**16+ 19-03**	**18-05**	**15-06**	**27-08**	**21-09**	**26-10**	**30-11**	**18-01**	**15-02**	**GS**	
voorzieningen (Wsob) en bibliotheekmonitor 2024													
Onderzoeksrapport Randstedelijke Rekenkamer over Cultuurbeleid												Olthof	Onderzoek gestart. Voordracht in cie. en PS n.n.b.
Voortgangsbericht Agenda Voorzieningen												Olthof	18-05-2026 svz maatwerk in de regio + kennisontwikkeling (C-ag) **18-01-2027** Eindrapportage pilot handreiking Voorzieningendialoog (C-agenda)

Geachte statenleden, geachte gedeputeerde,

Fijn om weer de kans te krijgen hier in te spreken. Mijn naam is Cinta Groos, ruim 36 jaar werkzaam bij het staalbedrijf, meer dan 5 jaar nu als voorzitter van de Centrale Ondernemingsraad.

Ik wil graag even terug naar een 11 september, toen vlak bij onze Academy een manifestatie werd gehouden. Georganiseerd door een brede coalitie, van onder andere vakbonden, omwonenden, lokale organisaties, bedrijven uit de omgeving en werknemers van het staalbedrijf. Doel was onder andere laten zien dat er in de omgeving een zeer brede steun en vertrouwen is om het staalbedrijf te verduurzamen en te behouden voor de regio en het gehele land. Daarvoor zijn maatwerkafspraken dus nodig! Dit belangrijke geluid mag meer gehoord worden! Er was ook een bevlogen toespraak van Ahmed Aboutaleb die uit eigen ervaring als burgemeester van havenstad Rotterdam kon uitleggen dat een transitie iets van de lange adem is, en ook waarschuwde voor het verloren laten gaan van vitale industrie. Een tip om dit betoog eens terug te luisteren.

Inmiddels weten we dat de JLoI met 5 maanden is verlengd tot 1 maart 2027, met dezelfde uitgangspunten en afspraken. Deze tijd moet goed benut worden om alle nog aanwezige knelpunten op te lossen. Ook de provincie heeft daarin een belangrijke bijdrage te leveren. Zelf heb ik op 11 september een pleidooi gehouden voor politieke en bestuurlijke moed bij nationale, provinciale en lokale overheden. Die oproep herhaal ik bij deze. Heb de moed om een echte goede integrale afweging te maken, en te kiezen voor de groene toekomst van de staalindustrie in de IJmond

Ik wil hier eerst stilstaan bij de grote positieve economische én sociale impact van het staalbedrijf in de regio. Allereerst de directe werkgelegenheid binnen het bedrijf, daarnaast het directe werk van contractors en daarbuiten nog alle toeleveranciers, én nog alle werkgelegenheid in voorzieningen van de bakker tot tandarts en makelaar. Dat zijn bij elkaar tienduizenden banen in de regio. In eerdere onderzoeken van o.a. Oxford Economics is al aangegeven dat het bedrijf jaarlijks ca 5 miljard aan waarde voor de BV Nederland genereert. Bovendien is ook wetenschappelijk onderbouwd dat het hebben van een baan en een zekere bron van inkomen een groot effect heeft op de gezondheid en welzijn van mensen. De vaak aangevoerde tegenstelling tussen de belangen van werkgelegenheid versus gezondheid is kunstmatig en tendentieus.

Over die werkgelegenheid is ook wel eens gesteld dat het allemaal wel mee zou vallen als Tata Steel zou sluiten: bij iedere verloren baan zouden er wel 3 nieuwe tegenover staan. Ik wil u wijzen op een recent TNO onderzoek, gepubliceerd op ESB. Hierin is onderzocht hoe groot de loopbaanrisico’s voor technisch personeel zijn bij sluiting van zowel Tata Steel in IJmuiden als bij Yara in Sluiskil. Er wordt geconcludeerd: “Herplaatsing werknemers energie-intensieve industrie is niet evident”. Dat geldt voor de IJmond nog meer als voor de omgeving van Yara. Er is vrijwel geen aansluiting op de specialistische vaardigheden.

Dan een veel gehoorde twijfel aan de vergroeningsplannen in de Europese staalindustrie: er is veel vertraging, en soms is er afstel; waarom zou Tata Steel in

Sensitivity: general

IJmuiden dan wel slagen? Klopt dat de EU staalindustrie in zwaar weer zit, het is een complexe wereld om ons heen. Is dit reden om maar van de transitie af te zien, of deze te verzwakken: NEE! Zeker niet in Nederland, aangezien we ten opzichte van andere EU staalbedrijven een aantal voordelen hebben voor een groene en schone staalindustrie mét een DRP: een eigen pelletfabriek, directe toegang tot de open zee, en de binnenwateren van het EU achterland. De huidige Groen Staal koplopers in Zweden gaan op termijn ook immers maar ca 7 mio ton leveren, nauwelijks genoeg voor hun eigen binnenlandse consumptie.

Ook onze klanten, zoals we weer hoorden tijdens de BlechExpo afgelopen week, geven aan: wij kunnen niet zonder jullie! De producten uit IJmuiden zijn qua kwaliteit én kwantiteit nodig in de markt.

Daarom is onze transitie met een DRP en EAF nodig om ook in de toekomst onze klanten met een volledig portfolio te kunnen bedienen, ze rekenen erop.

Tenslotte vraag ik uw aandacht en respect voor mijn collega's. Mensen die dag in dat uit aan het werk zijn om Groen Staal te laten slagen. Alle collega's die aan de nieuwe technologie werken, maar ook degenen die de oude installaties draaiende houden en uiteindelijk gaan sluiten. Het is zwaar om zoveel twijfel en tegenstand over je heen te krijgen, maar ondanks dat blijven wij ervoor gaan in deze weg naar Groen Staal. Wij nemen onze verantwoordelijkheid om CO2 uitstoot bij de bron te verminderen en te werken aan een groener en gezonder proces van staal productie.

Dank voor uw aandacht.

Na mijn bijdrage ben ik nog blijven luisteren naar o.a. uw reacties op de U&H brief, waarin ook de diverse lopende zaken rondom Tata Steel aan de orde kwamen.

Opvallend vond ik hierbij dat vrijwel alle reacties juist tegengesteld waren aan de gewenste en nodige moed om de transitie van het staalbedrijf te bewerkstelligen. Dragen al deze zaken bij aan een snellere transitie? Wanneer is "goed" ook goed genoeg? Staan deze zaken de gewenste ontwikkeling, de transitie naar groen staal, alleen maar in de weg?

Sensitivity: general

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

T. Groenendijk

CZ/FIN

Telefoonnummer +31614545146

Tim.groenendijk@noord-holland.nl

Verzenddatum

03 SEP. 2026

Kenmerk

Begroting27-JZ/TG-001

Betreft: Begroting 2027

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit inclusief bijlagen, over de begroting 2027.

De Begroting 2027 vertaalt de financiële kaders uit de Kaderbrief 2027. Deze begroting laat over de komende jaren een positief begrotingssaldo zien. Dit staat in contrast met de langjarige doorkijk van de financiële kengetallen, waarin kapitaallasten (schulden) naar verwachting en grotere druk op de begroting zullen leggen en naar verwachting zal leiden tot een minder positief resultaat in de toekomst.

De ontwikkelingen die de grootste mutaties (zie financiële ontwikkelingen in tabel hieronder) veroorzaken t.o.v. Kaderbrief zijn:

- de verwerking van de meicirculaire 2026;
- de verwerking van de aangenomen moties bij de Kaderbriefbehandeling van 29 juni 2026.

Daarnaast worden technische mutaties en autonome ontwikkelingen in het financieel kader meegenomen. Na verwerking van hiervan komt de begroting 2027 uit op de onderstaande financieel meerjarenbeeld. De positieve begrotingssaldi worden volledig ingezet voor het versterken van het eigen vermogen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Financieel Kader

Bedragen x € 1 miljoen	2027	2028	2029	2030
Saldo Kaderbrief 2027	**-11,5 (V)**	**-30,2 (V)**	**-20,7 (V)**	**-16,0 (V)**
Financiële bijstellingen	-2,6 (V)	2,9 (N)	-13,3 (V)	-10,7 (V)
Saldo Begroting 2027	**-14,2 (V)**	**-27,3 (V)**	**-34,0 (V)**	**-26,7 (V)**
Versterken eigen vermogen	*14,2 (N)*	*27,3 (N)*	*34,0 (N)*	*26,7 (N)*

In 2027 vinden de provinciale verkiezingen plaats. Deze begroting legt daarom de focus op het voortzetten van de koers op provinciale opgaven. De komende jaren richten wij ons nadrukkelijk op die thema's waar voortgang noodzakelijk is. Voor 2027 betekent dit dat de nadruk ligt op:

- Stikstofaanpak;
- Aanpak netcongestie;
- Natuurontwikkeling;
- Water (beschikbaarheid, veiligheid en droogte);
- Ruimtelijke visie en omgevingsverordeningen;
- Duurzame economie;
- Woningbouw;
- Bereikbaarheid;
- Gezonde organisatie.

Met deze begroting worden ook de moties 118-2025 en 80-2026 afgehandeld.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

Provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlage(n)
- Voordracht begroting 2027
- Begroting 2027
- Klimaatbijlage 2027

Provincie Noord-Holland

2026 | 57

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 1 september 2026

Onderwerp: Begroting 2027

Kenmerk nr.: END5ZVFTENNW-1076595607-9209

1. Inleiding

De Begroting 2027 vormt het financiële en beleidsmatige kader voor de uitvoering van de provinciale taken in 2027. Met deze begroting leggen Gedeputeerde Staten de voorgenomen activiteiten, de beschikbare middelen en de financiële kaders voor het komende jaar ter vaststelling voor aan Provinciale Staten.

2027 markeert een bijzonder moment. Het is de laatste begroting van de huidige bestuursperiode en vormt daarmee de brug naar een nieuwe bestuursperiode. De begroting bouwt voort op de koers die de afgelopen jaren is ingezet en richt zich nadrukkelijk op het realiseren van eerder gemaakte bestuurlijke keuzes. De nadruk ligt daarbij op uitvoering, uitvoerbaarheid en het behalen van concrete resultaten voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners in Noord-Holland.

De provincie blijft investeren in de grote maatschappelijke opgaven op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, natuur, klimaat, economie en leefbaarheid. Tegelijkertijd vraagt de huidige maatschappelijke en financiële context om duidelijke prioriteiten en een realistische inzet van mensen en middelen. De begroting brengt deze afwegingen samen in een financieel gezonde en uitvoerbare meerjarenbegroting.

Gelijktijdig met deze begroting wordt de Klimaatbijlage aangeboden. Hierin wordt inzicht gegeven in de bijdrage van de provinciale middelen aan de klimaatdoelen van Noord-Holland. De Klimaatbijlage ondersteunt de bestuurlijke sturing op de klimaatopgave en maakt zichtbaar hoe maatregelen uit verschillende programma's gezamenlijk bijdragen aan de provinciale klimaatambities.

De maatregelen die wij genomen hebben om faunaschade de komende jaren terug te dringen hebben wij in deze begroting apart samengevat onder 5.2.b om de ontwikkelingen voor u duidelijk inzichtelijk te maken.

Leeswijzer

De begroting bevat veel termen die te maken hebben met de inrichting van de financiële administratie. Om de begroting beter te begrijpen staan de definities van verschillende termen toegevoegd in de leeswijzer. De belangrijkste term die hierin is opgenomen is de begrote lasten, deze worden aangeduid met een positief bedrag (+/+) voor de verduidelijking is daar op uw verzoek de toevoeging (N) van nadelig gedaan. Dit bedrag vertegenwoordigt in de begroting het budget dat in de begroting beschikbaar wordt gesteld voor het bereiken van de bijbehorende doelstellingen. De baten worden aangeduid als een negatief bedrag en hebben een -/- teken en een (V) van voordelig.

De begroting 2027 is per 3 september ook als webversie te benaderen via http://financien.noord-holland.nl/. Tot slot zenden wij de begroting 2027 na vaststelling door Provinciale Staten conform artikel 195 van de Provinciewet aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

2. Voorstel

Wij stellen Provinciale Staten voor te besluiten overeenkomstig het bijgevoegde ontwerpbesluit:

1. De Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2028-2030 vast te stellen;
2. De kredieten ter uitvoering van het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) 2027-2034 beschikbaar te stellen;

3. Onderbouwing besluiten op de begroting 2027

Besluit 1: De Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2028-2030 vast te stellen

Bestuurlijke koers
De Begroting 2027 vormt de laatste begroting van deze bestuursperiode en markeert daarmee een belangrijk moment. De begroting bouwt voort op de koers die de afgelopen jaren is ingezet en richt zich nadrukkelijk op de uitvoering van eerder gemaakte bestuurlijke keuzes. De focus ligt op het realiseren van concrete resultaten binnen de beschikbare capaciteit en financiële middelen en op het bieden van een solide uitgangspositie voor de volgende bestuursperiode.

Noord-Holland staat ook in 2027 voor omvangrijke maatschappelijke opgaven op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, natuur, klimaat, economie en leefbaarheid. Tegelijkertijd wordt de provincie geconfronteerd met onzekerheden zoals netcongestie, stikstof, arbeidsmarktkrapte, geopolitieke ontwikkelingen en een blijvende druk op de beschikbare ruimte. Daarom is in deze begroting bewust gekozen voor focus, prioritering en uitvoerbaarheid. Niet alles kan tegelijkertijd worden gerealiseerd; beschikbare middelen worden gericht ingezet op die opgaven waar de provincie het grootste maatschappelijke verschil kan maken.

Begrotingsresultaat
Sinds de vaststelling van de Kaderbrief 2027 zijn de financiële uitgangspunten geactualiseerd en zijn diverse technische, autonome en beleidsmatige ontwikkelingen verwerkt. Per saldo leidt dit tot een verbetering van het begrotingsresultaat ten opzichte van de Kaderbrief.

De belangrijkste ontwikkelingen betreffen de verwerking van de meicirculaire 2026, actualisaties van diverse ramingen en de verwerking van de door Provinciale Staten aangenomen moties bij de behandeling van de Kaderbrief 2027.

Ontwikkeling begrotingsresultaat

Financieel Kader (Begrotingssaldo (x € 1 miljoen)

Bedragen x € 1 miljoen	2027	2028	2029	2030
Kaderbrief 2027	-11,5 (V)	-30,2 (V)	-20,7 (V)	-16,0 (V)
Financiële bijstellingen	-2,6 (V)	2,9 (N)	-13,3 (V)	-10,7 (V)
Saldo Begroting 2027	**-14,2 (V)**	**-27,3 (V)**	**-34,0 (V)**	**-26,7 (V)**
Versterken eigen vermogen	*14,2 (N)*	*27,3 (N)*	*34,0 (N)*	*26,7 (N)*

De verbetering van het begrotingsresultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door de verwerking van de meicirculaire 2026, de actualisatie van de afschrijvingslasten, de actualisatie van concessiegelden, diverse technische en autonome ontwikkelingen en de verwerking van de financiële gevolgen van de bij de Kaderbrief 2027 aangenomen moties. Het meerjarige begrotingsbeeld laat zien dat de provincie gedurende de gehele planperiode beschikt over een positief begrotingsresultaat.

Financiële hoofdlijnen

De Begroting 2027 laat zien dat de provincie beschikt over een solide financiële uitgangspositie. De afgelopen jaren is gewerkt aan een verdere versterking van de financiële sturing. Daarbij zijn structurele lasten zoveel mogelijk gedekt uit structurele baten, is de inzet van reserves verder aangescherpt en is de samenhang tussen beleidsdoelen, prestaties, capaciteit en financiële middelen verder verbeterd.

Tegelijkertijd blijven de maatschappelijke opgaven en investeringsbehoefte de komende jaren groot. Daarom kiest de provincie ervoor incidentele meevallers niet automatisch in te zetten voor nieuw structureel beleid, maar waar mogelijk te benutten voor het versterken van de financiële positie en het creëren van ruimte voor toekomstige investeringen. Hiermee blijft de provincie ook op langere termijn financieel wendbaar en voorbereid op toekomstige bestuurlijke keuzes.

Financiële ontwikkelingen

Sinds de vaststelling van de Kaderbrief 2027 zijn de financiële uitgangspunten geactualiseerd.
De belangrijkste ontwikkelingen betreffen onder meer:

- verwerking van de meicirculaire 2026;
- actualisatie van de ramingen voor het provinciefonds;
- actualisatie van de concessiegelden;
- actualisatie van afschrijvingslasten;
- verwerking van technische en autonome ontwikkelingen;
- verwerking van de financiële gevolgen van de door Provinciale Staten aangenomen moties bij de behandeling van de Kaderbrief 2027.

Een volledig overzicht van alle financiële ontwikkelingen is opgenomen in hoofdstuk 4 van de Begroting 2027.

Structureel evenwicht
De Begroting 2027 voldoet aan de wettelijke eis van een structureel en reëel sluitende begroting. Structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Hiermee blijft de provincie financieel gezond en wordt tegelijkertijd ruimte behouden om ook toekomstige maatschappelijke opgaven op een verantwoorde wijze te kunnen financieren.

Financiële positie
De provincie kiest nadrukkelijk voor een financieel behoedzame koers. Positieve begrotingssaldi worden waar mogelijk ingezet voor het versterken van de vermogenspositie en het beperken van toekomstige financieringslasten. Daarmee blijft voldoende financiële flexibiliteit beschikbaar om ook toekomstige investeringen en maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren.

Daarnaast wordt verder gewerkt aan het versterken van de samenhang tussen beleidsdoelen, prestaties, capaciteit en financiële middelen. Hierdoor ontstaat een begroting die niet alleen financieel sluitend is, maar ook beter ondersteunt bij de bestuurlijke afwegingen gedurende de uitvoering van de Planning & Control-cyclus.

Besluit 2: De kredieten ter uitvoering van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI) beschikbaar te stellen.

In de financiële verordening is opgenomen dat kredieten (exclusief BTW) bij de begroting ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Per kredietaanvraag melden wij of voor de maatregelen een bijdrage van derden en/of dekking uit eigen reserves wordt verkregen en welke bedragen uiteindelijk ten laste van welke kapitaallasten komen.

De kredietbesluiten zijn in onderstaande tabellen samengevat.

Vervangingsinvesteringen

project-nummer	Kredietbesluiten Vervangingsinvesteringen Begroting 2027	kredietsoort	reeds beschikbaar krediet	krediet-aanvraag	totaal krediet	jaar oplevering	afschrijvings-termijn
25E16-02	Vervanging remmingwerken Willem-I-sluis en renovatie sluisdeuren	vaarwegen		3.500.000	3.500.000	2027	25
K18-05	Vervanging remmingwerken Westfriesesluis	vaarwegen		2.100.000	2.100.000	2028	50
K18a-01	(en K18b-01) Vervanging vaarwegvak 16 (en 17) Westfriesche Vaart	vaarwegen	8.764.000	410.000	9.174.000	2026	40
K18a-02	Aanschaf tweedehands damwanden	vaarwegen	484.000	-484.000	0	2025	40
K18b-02	Aanschaf tweedehands damwanden	vaarwegen	484.000	-484.000	0	2025	40
K20a-03	Vaarwegvak 5 - Noordhollandsch Kanaal	vaarwegen		2.600.000		2027	40
K20z-a-01	Vaarwegvak 12 - Noordhollandsch Kanaal	vaarwegen		4.600.000	4.600.000	2028	40
N247a-06	Vervanging Slochterbrug/duikers	wegen	2.000.000	2.200.000	4.200.000	2029	50
	Totaal kredietbesluiten			**14.442.000**			

Verbeter- en uitbreidingsinvesteringen

project-nummer	Kredietbesluiten Verbeter- en Uitbreidingsmaatregelen Begroting 2027	reeds beschikbaar krediet	krediet-aanvraag	bijdragen derden	kapitaal-lasten	totaal krediet	jaar oplevering	afschrijvings-termijn
N247-25	Bereikbaarheid Waterland: maatregelen N247 Zuid, ged A10-Het Schouw	5.000.000	66.800.000	39.050.000	27.750.000	71.800.000	2029	50
N240-17	Kortetermijnmaatregelen rotonde N240-WFO terrein		1.100.000		1.100.000	1.100.000	2027	50
N515-02	Fietstunnel en faunapassage kruispunt N515-Zuiderweg (voorbereidingskrediet)		3.000.000	2.000.000	1.000.000	3.000.000	2030	50
	Totaal kredietbesluiten		**70.900.000**	**41.050.000**	**29.850.000**			

Kredietaanvragen

a. **25E16-02 Vervanging remmingwerken Willem I-sluis en renovatie sluisdeuren** **€ 3.500.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen.
(jaar oplevering: 2027 / afschrijvingstermijn: 25 jaar)
Het project is uitvoeringsgereed.

b. **K18-05 Vervanging remmingwerken Westfriesesluis** **€ 2.100.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen
(jaar oplevering: 2028 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
Het project is uitvoeringsgereed.

c. **K18a-01 (en K18b-01) Vervanging vaarwegvak 16 (en 17) Westfriese Vaart** **€ 410.000**
De kredietverhoging komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen
(jaar oplevering: 2026 / afschrijvingstermijn: 40 jaar)
Er zijn tweedehands damwanden gebruikt, die niet in de begroting waren meegenomen en de planning is uitgelopen, waardoor de kosten hoger zijn.

d. **K20a-03 Vervanging vaarwegvak 5 Noordhollandsch Kanaal** **€ 2.600.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen
(jaar oplevering: 2027; afschrijvingstermijn: 40 jaar)
Het project is uitvoeringsgereed.

e. **K20z-a-01 Vervanging vaarwegvak 12 Noordhollandsch Kanaal** **€ 4.600.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen
(jaar oplevering: 2028; afschrijvingstermijn: 40 jaar)
Het project is uitvoeringsgereed.

f. **N240-17 Kortetermijnmaatregelen rotonde N240-WFO terrein** **€ 1.100.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen.
(jaar oplevering: 2027 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
De rotonde wordt aangepast, zodat deze het verkeer beter kan verwerken.

g. **N247-25 Bereikbaarheid Waterland: maatregelen N247 Zuid, ged. A10-Het Schouw** **€ 66.800.000**
Een bedrag van € 27.750.000 komt ten laste van de stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen.
Het Rijk levert een bijdrage van € 20.850.000 en de voorlopige bijdrage van de VRA is € 18.200.000.
(jaar oplevering: 2029 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
Het kruispunt N247-A10 wordt aangepast, de verkeersstromen bij Het Schouw worden ontvlochten en er wordt een busoverstappunt, P+R en P+B aangelegd. Om in aanmerking te komen voor de rijksbijdrage dient het uitvoeringskrediet beschikbaar te zijn. Omdat de raming nog onzeker is, wordt 80% van de totale raming aangevraagd,

h. **N247a-06 Vervanging Slochterbrug/duikers** **€ 2.200.000**
De kredietverhoging komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen.
(jaar oplevering: 2029 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
De vervanging wordt gelijktijdig met N247-25 uitgevoerd.

i. **N515-02 Voorbereidingskrediet Fietstunnel en faunapassage N515-Zuiderweg € 3.000.000**
Een bedrag van € 1.000.000 komt ten laste van de stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen. De VRA levert een bijdrage van € 2.000.000.
(jaar oplevering: 2030 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
Voor de planvorming, ontwerpen en conditionering is een apart voorbereidingskrediet nodig.

j. Intrekken krediet K18a-02 Aanschaf tweedehands damwanden -/- € 484.000
Bij de EBW2022 is hiervoor een krediet beschikbaar gesteld (ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen). Een deel van de damwanden is echter gebruikt bij K18a-01 en K18b-01 (fase 1) en bij de kredietaanvraag voor K18a-02/K18b-02 (fase 2) is geen rekening gehouden met dit beschikbare krediet. Het krediet wordt ingetrokken.

k. **Intrekken krediet K18b-02 Aanschaf tweedehands damwanden -/- € 484.000**
Bij de EBW2022 is hiervoor een krediet beschikbaar gesteld (ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen). Een deel van de damwanden is echter gebruikt bij K18a-01 en K18b-01 (fase 1) en bij de kredietaanvraag voor K18a-02/K18b-02 (fase 2) is geen rekening gehouden met dit beschikbare krediet. Het krediet wordt ingetrokken.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 57-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 1 september 2026;

besluiten:

1. De begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 vast te stellen;

2. Ter uitvoering van het iMPI 2027-2034 de volgende krediet in te trekken:

I. ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen:

a.	25E16-02 Vervanging remmingwerken Willem I-sluizen en renovatie sluisdeuren	€ 3.500.000
b.	K18-05 Vervanging remmingwerken Westfriesesluis	€ 2.100.000
c.	K18a-01 (en K18b-01) Vervanging vaarwegvak 16 (en 17) Westfriese Vaart	€ 410.000
d.	K20a-03 Vervanging vaarwegvak 5 Noordhollandsch Kanaal	€ 2.600.000
e.	K20z-a-01 Vervanging vaarwegvak 12 Noordhollandsch Kanaal	€ 4.600.000
f.	N247a-06 Vervanging Slochterbrug/duikers	€ 2.200.000

II. ten laste van de stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen:

a.	N240-17 Kortetermijnmaatregelen rotonde N240-WFO terrein	€ 1.100.000
b.	N247-25 Bereikbaarheid Waterland: N247 Zuid, ged. A10-Het Schouw *€ 46.750.000 komt ten laste van de stelpost*	€ 66.800.000
c.	N515-02 Voorbereidingskrediet Fietstunnel en faunapassage N515-Zuiderweg *€ 1.000.000 komt ten laste van de stelpost*	€ 3.000.000

III. de volgende kredieten in te trekken:

a.	K18a-02 Aanschaf tweedehands damwanden	-/- € 484.000
b.	K18b-02 Aanschaf tweedehands damwanden	-/- € 484.000

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter, statengriffier,

Programmabegroting 2027

Provincie Noord-Holland

Versie 1 september

Bestuurlijk voorwoord

Voor u ligt de begroting 2027 van de provincie Noord-Holland. Dit is de laatste begroting van deze bestuursperiode. Daarmee is dit een natuurlijk moment om terug te kijken op wat we samen hebben bereikt, én vooruit te kijken naar de uitdagingen en kansen die voor ons liggen.

We hebben de afgelopen jaren bestuurd in een wereld die voortdurend in beweging was. Wisselingen op nationaal niveau, geopolitieke spanningen, inflatie, stijgende energie- en grondstofprijzen en aanhoudende druk op ruimte, stikstof, netcapaciteit en arbeidsmarkt vroegen om scherpe keuzes en ook om wendbaarheid. Die context van schaarste is geen tijdelijke fase, maar een realiteit waarmee we ook de komende jaren rekening moeten houden. Juist daarom hebben we ingezet op duidelijkheid: niet alles kan, maar wat we doen, doen we gericht en met bestuurlijke helderheid. Tegen deze achtergrond hebben we belangrijke resultaten geboekt. Op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, natuur, klimaat, economie en leefbaarheid zijn stappen gezet die bijdragen aan een toekomstbestendig Noord-Holland. Niet alles is afgerond, maar de koers is duidelijk en de uitvoering is in gang gezet.

Het jaar 2027 staat in het teken van afronden én doorbouwen. We leveren op wat we hebben afgesproken en richten ons op de uitvoering van bestaand beleid. In deze begroting staat daarom beperkt nieuw beleid. Wij willen de nadruk leggen op het realiseren van concrete resultaten waar inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners in hun dagelijkse praktijk echt iets van merken.

Ook blijft verantwoord financieel beleid een belangrijke pijler. In de afgelopen jaren hebben we gewerkt aan het versterken van onze financiële positie. We hebben structurele dekking voor structurele uitgaven als uitgangspunt genomen, financiële kaders aangescherpt en onze inkomsten beter in balans gebracht met stijgende kosten. De recente aanpassing van het provinciefonds, waarbij een langjarige scheefgroei is gecorrigeerd, draagt bij aan een steviger financieel perspectief.

Tegelijkertijd blijven de opgaven groot en vragen zij om zorgvuldige keuzes. Daarom: een terughoudende begrotingslijn. Incidentele meevallers worden niet automatisch omgezet in uitgaven, maar ingezet om risico's te beheersen, ons eigen vermogen te versterken en ruimte te creëren voor toekomstige investeringen, onder andere in bereikbaarheid en groen.

De provincie staat ook in 2027 voor complexe en samenhangende vraagstukken, op gebied van woningbouw, energietransitie, netcongestie, natuurherstel, landbouw, economie en bereikbaarheid. De recente Impactanalyse stikstof en netcongestie laat helder zien dat de beperkte stikstofruimte en het volle stroomnet grenzen stellen aan de ambities van de provincie. Deze opgaven vragen om integrale oplossingen en dwingt tot heldere en uitlegbare afwegingen van belangen en keuzes. Als provincie Noord-Holland pakken we hiermee meer de regierol. Tegelijkertijd vraagt dit om realistische ambities en een sterke uitvoeringskracht. Niet alles kan tegelijk; prioriteren en soms ook temporiseren is noodzakelijk om daadwerkelijk voortgang te boeken.

Uiteindelijk gaat het niet om plannen op papier. Het gaat erom dat projecten worden afgerond, dat woningen worden gebouwd, dat de bereikbaarheid verbetert en dat natuur en leefomgeving worden versterkt. Als provincie nemen wij daarin onze verantwoordelijkheid als stabiele en verbindende schakel tussen gemeenten en het Rijk.

Met deze begroting leggen we een solide fundament voor de volgende bestuursperiode. We dragen een provincie over met gezonde financiën, lopende investeringen en een duidelijke koers. Tegelijkertijd bouwen we verder aan organisatie die wendbaar, resultaatgericht en uitvoeringskrachtig is.

Tot slot spreken wij onze waardering uit voor iedereen die hieraan bijdraagt: inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, gemeenten, waterschappen en onze medewerkers. De resultaten van de afgelopen jaren zijn alleen mogelijk geweest door samenwerking. Die samenwerking blijft ook in de toekomst onmisbaar.

Esther Rommel

Gedeputeerde Financiën

Foto: Loek Buter

Samenvatting

De Begroting 2027 vertaalt de financiële kaders uit de Kaderbrief 2027. De begroting laat over de komende jaren een positief begrotingssaldo zien. Dit staat in contrast met de langjarige doorkijk van de financiële kengetallen, waarin kapitaallasten (schulden) naar verwachting en grotere druk op de begroting zullen leggen en naar verwachting zal leiden tot een negatief resultaat in de toekomst.

De ontwikkelingen die de grootste mutaties (zie financiële ontwikkelingen in tabel hieronder) veroorzaken t.o.v. Kaderbrief zijn:

- de verwerking van de meicirculaire 2026;
- de verwerking van de aangenomen moties bij de Kaderbriefbehandeling van 29 juni 2026.

Daarnaast worden technische mutaties en autonome ontwikkelingen in het financieel kader meegenomen. Na verwerking van hiervan komt de begroting 2027 uit op de onderstaande financieel meerjarenbeeld. De positieve begrotingssaldi worden volledig ingezet voor het versterken van het eigen vermogen.

Bedragen x € 1 miljoen	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Saldo Kaderbrief 2027	**–11,5 (V)**	**–30,2 (V)**	**–20,7 (V)**	**–16,0 (V)**
Financiële bijstellingen	–2,6 (V)	2,9 (N)	–13,3 (V)	–10,7 (V)
Saldo Begroting 2027	**–14,2 (V)**	**–27,3 (V)**	**–34,0 (V)**	**–26,7 (V)**
Versterken eigen vermogen	*14,2 (N)*	*27,3 (N)*	*34,0 (N)*	*26,7 (N)*

In 2027 vinden de provinciale verkiezingen plaats. Deze begroting legt daarom de focus op het voortzetten van de koers op provinciale opgaven. De komende jaren richten wij ons nadrukkelijk op die thema's waar voortgang noodzakelijk is. Voor 2027 betekent dit dat de nadruk ligt op:

- Stikstofaanpak;
- Aanpak netcongestie;
- Natuurontwikkeling;
- Water (beschikbaarheid, veiligheid en droogte);
- Ruimtelijke visie en omgevingsverordeningen;
- Duurzame economie;
- Woningbouw;
- Bereikbaarheid;
- Gezonde organisatie.

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2027 1
Inhoudsopgave 5
1 Inleiding 8
2 Programma's 19
Programma 1 Bestuur 22
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving 30
Programma 3 Ruimte en Wonen 38
Programma 4 Bereikbaarheid 49
Programma 5 Natuur en landelijk gebied 64
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur 82
Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie 91
3 Paragrafen 97
3.1 Financiering 98
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 103
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 113
3.4 Bedrijfsvoering 116
3.5 Wet open overheid 120
3.6 Verbonden partijen 121
3.7 Grondbeleid 138
3.8 Provinciale heffingen 142
4 Financiële begroting 150
5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 215
Bijlagen 231

Leeswijzer

Inleiding

In het eerste inleidende hoofdstuk worden het meerjarig begrotingssaldo, structureel evenwicht, grootste beleidsmatige uitdagingen en de ontwikkelingen met een effect op het begrotingssaldo toegelicht.

Programmabegroting

In hoofdstuk 2 staat de uitwerking per programma. Deze begint met een samenvatting per programma en de financiële begroting per programma in één oogopslag. In ieder programma staat welk maatschappelijk doel de provincie nastreeft. Dit is verder uitgesplitst per beleidsdoel met een toelichting op de rol van de provincie.

In de begrotingsopzet is een koppeling aangebracht tussen de ambities en de beschikbare middelen. Dit is gedaan aan de hand van de 'W-vragen':

- Wat mag het kosten?
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen?

In de beschrijving van de te bereiken doelen is een nummering aangehouden. Deze nummering komt terug in 'Wat gaan we ervoor doen?'. Het eerste nummer verwijst naar het doel, het tweede nummer naar de actie.

Onder de tabel 'Wat mag het kosten?' staan de financiële ontwikkelingen. Alle fluctuaties in de budgettabel groter dan € 1 miljoen euro of groter dan 10 procent worden hier toegelicht.

Per beleidsdoel wordt (waar mogelijk) een koppeling gemaakt met de Brede Basismonitor. Dit is weergegeven met een link naar de actuele indicatorpagina van de Brede Basismonitor.

Verder is in deze begroting de volgorde van de begrotingsopzet aangepast, met betrekking tot de koppeling tussen ambities en beschikbare middelen, aan de hand van de zogenoemde ‘W-vragen’. Per beleidsdoel worden eerst de beschikbare middelen gepresenteerd, waarna de koppeling met de bijbehorende ambities volgt. Deze aangepaste volgorde legt de nadruk explicieter op het beschikbare budget en biedt meer inzicht in de financiële kaders waarbinnen het beleid wordt uitgevoerd.

Paragrafen

In hoofdstuk 3 staan de verplichte paragrafen. De paragrafen vormen een andere doorsnede van de begroting en geven inzicht in aspecten die door de hele begroting heen kunnen lopen. Zo worden in de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en risicobeheersing’ de financiële kengetallen toegelicht. In de paragraaf ‘Lokale heffingen’ leest u hoe de opcenten worden berekend en in de paragraaf ‘Onderhoud kapitaalgoederen’ gaan we in op het onderhoud van onze wegen en kunstwerken.

Financiële begroting

Hoofdstuk 4 bestaat uit de financiële begroting en de meerjarenraming en geeft inzicht in de financiële positie van de provincie. Dit omvat onder andere de meerjarenramingen, degeprognosticeerde balans en de toelichtingen op de bestemmingsreserves.

Hoofdstuk 5 bevat de lijst subsidies buiten uitvoeringsregelingen. Tot slot is er een aantal bijlagen.

Toelichting op de tabellen bij de programma's

In de 'Budgettabel 2027' staan de lasten en baten van de beleidsdoelen en het bijbehorende saldo. Daarnaast staat het totaal aan onttrekkingen van en stortingen in de beschikbare reserves van het beleidsdoel. In de laatste kolom staat het totaal aan lasten en baten en onttrekkingen en stortingen per beleidsdoel. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot'. Er zijn dan meer baten dan lasten.

In de tabel 'Wat mag het kosten?' staat per beleidsdoel een meerjarig overzicht. In dit overzicht is het resultaat 2025, begroting 2026, begroting 2027 en de meerjarenraming 2028 t/m 2030 opgenomen. Dit is uitgesplitst in lasten, baten en onttrekkingen van en stortingen in de verschillende reserves. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot' (-/- bedrag is voordelig (V)). Er zijn dan meer baten dan lasten.

Financiële terminologie

In de begroting staan veel woorden die te maken hebben met de inrichting van de financiële administratie. Om dit document beter te begrijpen, staan hieronder definities van verschillende termen. De weergave van de cijfers sluit aan bij de inrichting van het financiële systeem.

Lasten: de begrote kosten of uitgaven. Een bedrag voor uitgaven is nadelig (N). Als lasten zijn begroot, betekent het dat de bedragen beschikbaar zijn voor dat doel in dat jaar.
Baten: de begrote opbrengsten van de provincie Noord-Holland (-/- bedrag is voordelig (V)).
Stortingen: afdragen van geld aan de reserves (+/+ bedrag is nadelig (N)).
Onttrekkingen: het opnemen van geld uit de reserves (-/- bedrag is voordelig (V)).
Incidenteel: als er een duidelijke einddatum is gegeven van de baten of lasten door Provinciale Staten, of het project is geen onderdeel van een doorlopend beleid.
Structureel: als er geen duidelijke einddatum is gegeven van de baten of lasten door Provinciale Staten, of het is onderdeel van een doorlopend beleid.
Bestemmingsreserves: incidentele reserves voor een specifiek doel.
Beleidsdoel: een programma kent beleidsdoelen. Vanaf 2024 is besloten dat er op beleidsdoelen wordt gestuurd. Een beleidsdoel bestaat uit verschillende operationele doelen.

Alle financiële stukken en de webversie van deze begroting staan op het financiële portaal en op de website van de provincie Noord-Holland.

1 Inleiding

Voor u ligt de Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2027-2030 van de provincie Noord-Holland. Met deze begroting geven Provinciale Staten invulling aan de financiële en beleidsmatige kaders voor 2027. De begroting bouwt voort op de koers die is uitgezet in de Kaderbrief 2027 en vertaalt deze naar concrete uitvoering en financiële keuzes voor het komende jaar.

2027 wordt een verkiezingsjaar en markeert daarmee een belangrijk kantelpunt. Na de Statenverkiezingen van maart 2027 zal een nieuw coalitieakkoord geschreven worden met nieuwe ambities voor de komende jaren. Tot die tijd draait het om het afronden van lopende opgaven en het leggen van een solide basis voor de volgende bestuursperiode. De provincie Noord-Holland kiest nadrukkelijk voor focus, uitvoerbaarheid en duidelijkheid. Niet alles kan tegelijk; daarom maken wij bewuste keuzes over waar wij onze inzet, capaciteit en financiële middelen op richten. Deze lijn sluit aan bij de koers uit de Kaderbrief 2027 waarin prioritering, realisme en een toekomstbestendige financiële positie centraal staan.

Noord-Holland ondervindt de invloed van externe ontwikkelingen en van de uitvoeringskracht van gemeenten en de markt. Ook is de provincie afhankelijk van bestuurlijke keuzes die in Brussel en Den Haag gemaakt worden. De bestuurlijke en maatschappelijke context waarin onze provinciale begroting tot stand komt vraagt om scherpe keuzes en realisme. Noord-Holland staat voor grote en samenhangende opgaven op het gebied van woningbouw, natuurherstel, bereikbaarheid, energietransitie en economische ontwikkeling. Niet alles kan binnen de beperkte ruimte die Noord-Holland beschikbaar heeft. Schaarste aan stikstofruimte, netcapaciteit, uitvoeringskracht en financiële middelen bepaalt in toenemende mate de mogelijkheden om maatschappelijke ambities daadwerkelijk te realiseren. Daarnaast vragen actuele ontwikkelingen, zoals de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie, geopolitieke ontwikkelingen, digitalisering en klimaatverandering, om een provincie die wendbaar is en haar keuzes voortdurend afweegt in samenhang.

Juist daarom brengt deze begroting meer focus aan in de provinciale opgaven. De komende jaren richten wij ons nadrukkelijk op die thema's waar de provincie het verschil kan maken en waar voortgang noodzakelijk is. Ondermeer omdat de oplossing van bepaalde knelpunten (stikstof en netcongestie) voorwaardelijk is aan de uitvoering van onze ambities (woninbouw, bereikbaarheid). Voor 2027 betekent dit dat de nadruk ligt op:

- Stikstofaanpak;
- Aanpak netcongestie;
- Natuurontwikkeling;
- Water (beschikbaarheid, veiligheid en droogte);
- Ruimtelijke visie en omgevingsverordeningen;
- Duurzame economie;
- Woningbouw;
- Bereikbaarheid;
- Gezonde organisatie.

Naast deze inhoudelijke focus blijven ook de slagkracht van de ambtelijke organisatie en de financiële houdbaarheid van de provincie belangrijke uitgangspunten. Er wordt gewerkt aan de organisatie van een nieuwe directie om de ambtelijke inzet rond natuurherstel en stikstofreductie slagvaardiger te maken. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet om de financiële positie van de provincie structureel te versterken. De treasuryfunctie is verder geprofessionaliseerd, het uitgangspunt 'structurele lasten worden gedekt door structurele baten' is verankerd, de inzet van reserves is aangescherpt en

financiële kengetallen zijn geïntroduceerd om beter te kunnen sturen op de ontwikkeling van de begroting en de balans.

Hoewel de financiële positie op korte termijn is verbeterd, onder meer door het herstel van de weeffout in het provinciefonds, laten de financiële kengetallen op langere termijn een oplopende druk zien als gevolg van de omvangrijke investeringsopgaven. Daarom kiezen wij ervoor incidentele meevallers niet automatisch om te zetten in nieuwe structurele verplichtingen. Positieve begrotingssaldi worden waar mogelijk benut voor het versterken van het eigen vermogen en het reserveren voor toekomstige investeringen. Daarmee beperken wij toekomstige rentelasten, behouden wij financiële flexibiliteit en creëren wij ruimte voor de grote maatschappelijke investeringen die ook na 2030 noodzakelijk blijven.

Ook investeren wij in de verdere ontwikkeling van onze eigen organisatie. Een sterke provincie vraagt om voldoende uitvoeringskracht, goede informatievoorziening, digitale weerbaarheid, vakmanschap en een organisatie die effectief kan inspelen op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. Alleen met een financieel robuuste, resultaatgerichte en wendbare organisatie kunnen wij de provinciale ambities daadwerkelijk realiseren.

Met deze begroting kiezen wij voor een heldere koers. Een koers waarin focus, uitvoering en financieel verantwoord bestuur centraal staan. Wij werken aan een provincie die keuzes durft te maken, betrouwbaar is in haar uitvoering en voorbereid is op de uitdagingen van vandaag én morgen.

Ook de opzet van de planning- en control cyclus, en daarmee de begrotingsdocumenten, zal in 2027 veranderen. Tegelijk met deze begroting worden de eerste contouren afgesproken om te komen tot een herijkte cyclus. Hierin zal in fases worden gewerkt naar kwalitatief betere documenten die integraal een beeld geven van de ontwikkelingen op beleidsdoelstellingen in relatie tot de middelen die hiertegenover staan.

Naast deze begroting, wordt ook de klimaatbijlage 2027 als bijlage meegestuurd met nadere duiding van de klimaatdoelstellingen van de provincie voor 2027 en verder.

Financiële begroting

Financieel kader begrotingssaldo (x € 1 miljoen)

Bedragen x € 1 miljoen	2027	2028	2029	2030
Saldo Kaderbrief 2027	**-11,5 (V)**	**-30,2 (V)**	**-20,7 (V)**	**-16,0 (V)**
Financiële bijstellingen	-2,6 (V)	2,9 (N)	-13,3 (V)	-10,7 (V)
Saldo Begroting 2027	**-14,2 (V)**	**-27,3 (V)**	**-34,0 (V)**	**-26,7 (V)**
Versterken eigen vermogen	*14,2 (N)*	*27,3 (N)*	*34,0 (N)*	*26,7 (N)*

Financieel kader Lasten en Baten (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Lasten	868.589 N	835.059 N	815.718 N	807.608 N
Baten	-766.599 V	-765.920 V	-783.273 V	-798.551 V
Saldo van baten en lasten	101.990 N	69.140 N	32.445 N	9.057 N
Stortingen reserves	104.731 N	86.739 N	93.298 N	90.821 N
Onttrekkingen reserves	-220.873 V	-183.179 V	-159.759 V	-126.587 V
Resultaat	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**

Toelichting op het begrotingsresultaat

De Begroting 2027 vormt de laatste begroting van deze bestuursperiode. Daarmee loopt ook het coalitieakkoord af. In de bovengenoemde cijfers zie je dit ook terug. Incidentele uitgaven lopen in de komende jaren af. Daarnaast kunnen door netcongestie en stikstof niet direct alle investeringen gedaan worden. Deze noodzakelijk investeringen zullen later nog wel gedaan moeten worden en ook daarom is het nu urgent om te sparen.

Door de inzet van de provincie voor de Kaderbrief 2026, waarin besluiten zijn genomen over bezuinigingen en het verhogen van de opcenten, is het meerjarenbeeld stabiel positief. Daarnaast is deze positie versterkt door verbetering van de algemene dekkingsmiddelen (provinciefonds) en de inzet van eerder gevormde bestemmingsreserves voor de uitvoering van provinciale opgaven. Tegelijkertijd blijft sprake van onzekerheden die van invloed kunnen zijn op het financieel perspectief, waaronder ontwikkelingen rondom de economische groei, inflatie en renteontwikkelingen.

De provincie blijft daarom sturen op realistische ramingen, een beheerste inzet van reserves en een structureel sluitende begroting. Daarbij wordt gewerkt aan een verdere versterking van de samenhang tussen beleidsdoelen, capaciteit, prestaties en financiële middelen.

Versterken van het eigen vermogen

In de Kaderbrief 2027 is voorgesteld om positieve begrotingssaldi van de komende jaren volledig in te zetten voor het versterken van het eigen vermogen. In deze begroting worden technische bijstellingen, autonome ontwikkelingen en de aangenomen moties bij de Kaderbrief met financieel effect verwerkt. Na verwerking van deze ontwikkelingen wordt in onderstaande tabel weergegeven welke bedragen worden gebruikt voor het versterken van het eigen vermogen.

Deze maatregel wordt gebruikt om de verslechtering van de meerjarige kengetallen te dempen. Daarbij is deze maatregel nodig om in de toekomst te kunnen blijven investeren.

Versterken eigen vermogen x € 1 miljoen	2027	2028	2029	2030
Kaderbrief 2027	11,6	30,2	20,7	16,0
Mutaties op verwacht resultaat bij Begroting 2027	2,6	-2,9	13,3	10,7
Versterken eigen vermogen Begroting 2027	**14,2**	**27,3**	**34,0**	**26,7**

Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Saldo van baten en lasten	101.990 N	69.140 N	32.445 N	9.057 N
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-116.142 V	-96.440 V	-66.461 V	-35.766 V
Begrotingssaldo na bestemming	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	6.444 N	-1.472 V	-13.506 V	10.494 N
Structureel begrotingssaldo	**-20.596 V**	**-25.829 V**	**-20.510 V**	**-37.203 V**

Structureel evenwicht

De begroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Dat betekent dat structurele lasten door structurele baten gedekt moeten worden. De begroting van de provincie laat een positief resultaat zien in 2027. Gezien de onzekere economische verwachtingen, uitdagingen op het gebied van toenemende schulden en grote maatschappelijke uitdagingen zoals het stikstofdossier dient hier voorzichtig mee omgegaan te worden. In de financiële begroting (hoofdstuk 4) wordt een nadere toelichting gegeven op de incidentele baten en lasten.

Ontwikkeling financiële positie en kengetallen

De provincie wil grip houden op haar financiële positie, met als uitgangspunt een gezonde balans tussen stabiliteit en flexibiliteit. Om effectief te kunnen sturen op onze begroting en vermogenspositie gebruiken we zogeheten financiële kengetallen. Deze geven inzicht in: de betaalbaarheid van investeringen, de schuldenlast en de financiële veerkracht van de provincie. Voor de kengetallen hanteren we signaalwaarden. Bij een gezonde waarde is er weinig reden voor zorg. Wanneer de waarde van een kengetal in de fase alert zit, kijken we naar de trend en bekijken we of er reden is om bij te sturen. Wanneer een kengetal een risicovolle waarde heeft, geven we expliciet aan wat er aan de hand is en welke

maatregelen we nemen om de waarde terug te brengen naar alert of gezond. Wanneer één of meer kengetallen bij de jaarrekening de signaalwaarde 'risicovol' bereiken, maken Gedeputeerde Staten een nadere analyse. Hierin wordt de ontwikkeling van de kengetallen toegelicht en worden handelingsperspectieven geschetst om deze weer binnen de neutrale of gezonde bandbreedte te brengen.

Geprognotiseerde balans

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000		31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Activa						
	Immateriële activa	–	–	–	–	–
	Materiële activa (investeringen)	1.355.609	1.453.806	1.547.459	1.636.436	1.719.203
	Financiële vaste activa	360.509	361.179	361.179	327.979	327.979
	Vlottende activa	151.538	152.082	152.021	152.329	152.236
	Activa	**1.867.656**	**1.967.067**	**2.060.659**	**2.116.744**	**2.199.418**
Passiva						
	Algemene reserves	211.838	238.099	248.901	276.270	308.524
	Begroot resultaat (cumulatief)	31.413	14.152	27.301	34.015	26.709
	Bestemmingsreserves	780.238	669.248	576.157	509.628	475.623
	Voorzieningen	33.899	35.580	37.261	38.942	40.623
	Vaste Schuld (looptijd> dan 1 jaar)	182.396	382.868	547.474	668.369	759.110
	Netto-vlottende schulden	134.604	133.132	129.526	128.631	127.890
	Overlopende passiva	493.268	493.988	494.039	460.889	460.939
	Passiva	**1.867.656**	**1.967.067**	**2.060.659**	**2.116.744**	**2.199.418**

De uitsplitsingen en toelichtingen op deze balans is te vinden in de financiële begroting, hoofdstuk 4.

Overzicht financiële ontwikkelingen

Financieel kader (x € 1.000)	Saldo 2027		Saldo 2028		Saldo 2029		Saldo 2030	
Saldo voor begroting 2027	**-11.500**	**V**	**-30.349**	**V**	**-20.764**	**V**	**-16.162**	**V**
Technische bijstellingen	-4.150	V	2.359	N	-13.926	V	-10.554	V
Autonome ontwikkelingen	297	N	-461	V	-476	V	-643	V
Beleidsvoorstellen	1.200	N	1.150	N	1.150	N	650	N
Eindstand Begroting 2027	**-14.152**	**V**	**-27.301**	**V**	**-34.015**	**V**	**-26.709**	**V**

	Financieel kader (x € 1.000)	Saldo 2027		Saldo 2028		Saldo 2029		Saldo 2030	
	Saldo voor begroting 2027	**-11.500**	**V**	**-30.349**	**V**	**-20.764**	**V**	**-16.162**	**V**
	Technische bijstellingen								
1	Technische bijstellingen bereikbaarheid	-889	V	-800	V	-639	V	-7.425	V
2	Bijstelling Concessiegelden	5.068	N	-2.508	V	-30	V	52	N
3	Actualisatie afschrijvingslasten	-2.919	V	-2.508	V	-5.094	V	333	N
4	Renteresultaat	13	N	23	N	33	N	166	N
5	Omzetten Reserve Monumenten naar exploitatie	738	N	-15	V	-70	V	586	N
6	Correcties reserves Mobiliteit	3.935	N	8.828	N	-4.145	V	117	N
7	Provinciefonds: uitwerking meicirculaire 2026	-10.492	V	-2.693	V	-6.751	V	-8.090	V
8	Omgevingsdiensten DU	1.000	N	0	V	0	V	0	V
9	Overige mutaties <€100.000	-45	V	-45	V	-45	V	-45	V
10	Raming opcenten o.b.v. meicirculaire 2026	3.641	N	3.677	N	3.715	N	3.752	N
11	Europese landbouwprojecten	-4.200	V	-1.600	V	-900	V	0	V
	Subtotaal Technische bijstellingen	*-4.150*	*V*	*2.359*	*N*	*-13.926*	*V*	*-10.554*	*V*
	Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen	**-15.649**	**V**	**-27.990**	**V**	**-34.689**	**V**	**-26.716**	**V**
	Autonome ontwikkelingen								
1	IPO BIJ12 centralisatie	197	N	197	N	197	N	197	N
2	Randstedelijke Rekenkamer	15	N	15	N	15	N	15	N
3	Doorschuif BTW	-400	V	-400	V	-400	V	-550	V
4	Verschuiving last vennootschapsbelasting	551	N	0	V	0	V	0	V
5	Beëindiging verhuur aan Elan Wonen	42	N	27	N	12	N	-5	V
6	Pachten en Huren	-300	V	-300	V	-300	V	-300	V
7	Bijstelling kosten PS-verkiezingen 2027	192	N	0	V	0	V	0	V
	Subtotaal Autonome ontwikkelingen	*297*	*N*	*-461*	*V*	*-476*	*V*	*-643*	*V*

Saldo meerjarenraming na Autonome ontwikkelingen		**-15.352**	**V**	**-28.451**	**V**	**-35.165**	**V**	**-27.359**	**V**
Beleidsvoorstellen									
1	Aangenomen moties bij de Kaderbrief 2027	1.200	N	1.150	N	1.150	N	650	N
Subtotaal Beleidsvoorstellen		*1.200*	*N*	*1.150*	*N*	*1.150*	*N*	*650*	*N*
Saldo meerjarenraming na Beleidsvoorstellen		**-14.152**	**V**	**-27.301**	**V**	**-34.015**	**V**	**-26.709**	**V**

Toelichting Technische bijstellingen

1 **Technische bijstellingen bereikbaarheid**

- Het betreft een aantal aanpassingen in beleidsdoel 4.1 gerelateerd aan:
  Voor de structurele activiteiten die gerelateerd waren aan de reserve mobiliteitsbeleid geldt dat de exploitatiebudgetten verplaatst zijn.
- Aanpassing budget verkeerseducatie in lijn met nieuwe aanpak met een meerjarige aanbesteding in plaats van een subsidieregeling.
- De stortingen in de reserve 'uitvoeren mobiliteit' voor de uitvoeringsregeling verkeersveiligheid en doorfietsroutes zijn voor de periode 2029 en verder omgezet naar de exploitatie.
- Correctie van een enkele budgetten waar geen besteding meer tegenover stond.

2 **Bijstelling Concessiegelden**

Het betreft een aantal aanpassingen in beleidsdoel 4.2 gerelateerd aan:

- Concessiekosten, in de afgelopen jaren zijn kostenstijgingen reeds doorgevoerd in de begroting, maar voor 2027 was dit niet geheel opgenomen.
- Ook voor de concessiekosten in 2028 heeft dit geleid tot een neerwaartse bijstelling. Hierin was een verhoging doorgevoerd die niet in lijn is met de meest recente voorschotten aan de vervoerder.

3 **Actualisatie afschrijvingslasten**

In deze begroting zijn de afschrijvingslasten op de materiele vaste activa geactualiseerd. De mutaties ten opzichte van de Begroting 2026 komen voort uit:
- De afschrijvingen zijn berekend op basis van gerealiseerde investeringen t/m 2025;
- Gedurende het jaar zijn nieuwe kredieten toegekend en deze zijn meegenomen in de berekening;
- De verwachte datum van gereedkomen van projecten is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar.

4 **Renteresultaat**

De rentebaten van de verstrekte langlopende leningen en de rentebaten op de rekening courant zijn geactualiseerd.

5 **Omzetten Reserve Monumenten naar exploitatie**

Conform GS-besluit bij begroting 2026 wordt het monumentenbeleid voortaan gefinancierd vanuit de exploitatie i.p.v. de reserve Monumenten. De stortingen in en onttrekkingen uit de reserve vervallen hiermee en de beschikbare middelen worden per 2027 rechtstreeks op de exploitatie geplaatst. Dit geldt ook voor het restant van de reserve eind 2026.

6. **Correcties reserves Mobiliteit**

Met deze wijzigingen worden de standen van een tweetal reserves in het bereikbaarheidsdomein rechtgezet, zodat de stortingen en onttrekkingen aansluiten op het actuele bestedingsplan.

7. **Provinciefonds: uitwerking meicirculaire 2026**

De verwerking van de meicirculaire 2026 zorgt voor de volgende mutaties in het provinciefonds:
- Mutaties algemene uitkering als gevolg van wijzigingen in accressen
- Nieuwe decentralisatie uitkeringen

Mutaties decentralisatie uitkeringen uit de septembercirculaire 2025:
- Storting in de algemene reserve van de DU Versterking vergunningverlening maatwerk ad €2,07 miljoen uit de septembercirculaire 2025 in 2027 t/m 2029;
- Storting in de algemene reserve van de DU Vogelhabitatrichtlijn ad € 127.000 uit de septembercirculaire 2025 in 2027;
- Storting in de algemene reserve van de DU Versterking omgevingsveiligheidsdiensten ad € 176.000 uit de septembercirculaire 2025 in 2027 en 2028;

8 **Omgevingsdiensten DU**

Aan de hand van het bestedingsplan wordt de decentralisatie uitkering Versterking vergunningsverlening maatwerk voor de omgevingsdiensten verdeeld over de jaren.

9 **Overige mutaties <€100.000**

De post onvoorzien valt vrij.

10 **Raming opcenten o.b.v. meicirculaire 2026**

De raming van de opcenten wordt geactualiseerd op basis van de meicirculaire 2026 van het provinciefonds.

11 **Europese landbouwprojecten**

Aangevraagde subsidies bij het RVO worden in hetzelfde jaar als last verantwoord. Hierop wordt de raming voor de Europese landbouwprojecten aangepast.

Toelichting Autonome ontwikkelingen

1 **IPO BIJ12 centralisatie**

De budgetten voor het Interprovinciaal Overleg (IPO) worden met ingang van 2027 centraal begroot. In dat kader worden de bestaande budgetten op de verschillende beleidsdoelen overgeheveld naar dit centrale budget voor de jaren 2027 en verder, met uitzondering van de budgetten voor het Faunafonds, Grondwater en het budget voor de Nationale Databank Flora en Fauna. Daarbij wordt het IPO-budget structureel bijgesteld op basis van de meest actuele IPO-raming.

2 **Randstedelijke Rekenkamer**

Conform de Begroting 2027 van de Randstedelijke rekenkamer wordt de bijdrage van de provincie Noord-Holland verhoogd naar € 690.000,-.

3 **Doorschuif BTW**

Op basis van de cijfers over 2024 en 2025 mag verwacht worden dat de doorschuif BTW naar boven kan worden bijgesteld. Doorschuif BTW ontstaat doordat de provincie deelneemt in gemeenschappelijke regelingen die zelf niet de BTW over hun kosten kunnen declareren bij het BTW-compensatiefonds. Deze BTW kan dan worden doorgeschoven naar de provincie.

4 **Verschuiving last vennootschapsbelasting**

De uitgifte van gronden door CV Polananpark gaat niet meer in 2026 plaatsvinden, maar verschuift naar 2027. Daardoor verschuift ook de VPB-last naar 2027.

5 **Beëindiging verhuur aan Elan Wonen**

Per 1 juli beëindigt Elan Wonen de huur van de 1e etage van het pand Houtplein 33.

6 **Pachten en Huren**

Bijstelling begrote baten pacht en huur op basis van realisatie 2025 en verwachting 2026.

7 **Bijstelling kosten PS-verkiezingen 2027**

Het budget wordt verhoogd naar € 382.000 in 2027 zodat er voldoende middelen zijn voor de PS-verkiezingen in maart 2027.

Toelichting Beleidsvoorstellen

1 **Aangenomen moties bij de Kaderbrief 2027**

Bij de behandeling van de Kaderbrief 2027 in PS zijn een aantal moties aangenomen. Het gaat hierbij om de volgende moties met een financieel effect op de begroting:

- Motie 75 (BD 3.2): Wonen voor en boven winkels;
- Motie 77 (BD 6.1): Economische verbindingszones;
- Motie 79 (BD 5.6): Regiocertificering t.b.v. verduurzaming bollensector;
- Motie 80 (BD 5.2): Taskforce t.b.v. toerismespreiding en veiligheid versterken
- Motie 81 (BD 2.1): Ontzorgingsprogramma verduurzaming maatschappelijk vastgoed
- Motie 83 (BD 2.1): Stimulans geothermie gebouwde omgeving
- Motie 87 (BD 3.1): Regie op arbeidsmigratie
- Motie 88 (BD 5.2): Natuurtoiletten

Het gaat om beleidsintensiveringen voor een periode van maximaal 4 jaar incidenteel.

Trends uit de brede basismonitor

Brede ontwikkelingen provincie

De Brede Basismonitor Noord-Holland geeft inzicht in de ontwikkeling van de brede welvaart in onze provincie. Naast materiële welvaart gaat het over onder meer welzijn, gezondheid, werkgelegenheid, bereikbaarheid, ruimte, wonen, samenleving, natuur, milieu en klimaat. Deze brede welvaartsbenadering sluit aan bij de ambitie om economische groei en leefbaarheid goed in balans te krijgen en te houden

De Brede Basismonitor brengt de belangrijkste trends overzichtelijk in beeld. Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en provinciemedewerkers kunnen rekenen op actuele en feitelijke informatie op basis van data. De monitor signaleert aandachtspunten en ondersteunt het gesprek over de grotere beleidsvraagstukken in de provincie.

Trends Brede Basismonitor

De Brede Basismonitor 2026 laat een gemengd beeld zien van Noord-Holland: van de tien hoofdthema's scoren er vijf licht positief en vijf licht negatief. Werk, welzijn, samenleving, gezondheid en bereikbaarheid ontwikkelen zich overwegend gunstig: meer mensen zijn aan het werk, de gezondheid is relatief goed en het openbaar vervoer is goed bereikbaar en wordt veel gebruikt. Tegelijk zijn er aandachtspunten, zoals de verkeersveiligheid en doorstroming. Op andere thema's is het beeld soms minder positief. Op het gebied van ruimte en wonen is de woningmarkt gespannen en zijn de huizenprijzen hoog. Het aanbod aan bedrijventerreinen is krap, terwijl bij kantoren een overschot aan locaties bestaat. Bij detailhandel is het aanbod goed in balans. De natuur blijft achter bij het landelijk gemiddelde en ook milieutrends ontwikkelen zich ongunstig. Economisch blijft Noord-Holland sterk, met hoge inkomens en groei, maar het vertrouwen

is laag en veel huishoudens hebben schulden. Investeringen in innovatie nemen toe, maar niet sneller dan de economie als geheel.

2 Programma's

Samenvatting per programma

De provincie Noord-Holland staat voor grote maatschappelijke opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, klimaat, natuur, economie en leefbaarheid. Het bereiken van deze doelen staat sterk onder druk van de congestie op het elektriciteitsnet en het stikstofprobleem die aan veel gewenste ontwikkelingen in de weg staan. Tegelijkertijd blijven we investeren in een sterk openbaar bestuur en een toekomstbestendige organisatie. Met deze begroting zetten we de beschikbare middelen gericht in om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren en werken we aan een provincie die ook op de lange termijn aantrekkelijk, bereikbaar, gezond en economisch sterk blijft.

Bestuur

De provincie werkt aan een sterk, betrouwbaar en weerbaar openbaar bestuur. We ondersteunen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning bij hun taken en versterken de samenwerking tussen gemeenten, regio's en andere overheden. Daarbij hebben we aandacht voor integriteit, participatie, veiligheid en de kwaliteit van het lokaal bestuur. Ook behartigen we de belangen van Noord-Holland in Den Haag en Brussel en benutten we kansen die voortkomen uit rijks- en Europees beleid. In 2027 staan bovendien de verkiezingen voor Provinciale Staten centraal.

Klimaat en gezonde leefomgeving

De provincie draagt bij aan het behalen van de klimaatdoelen en werkt aan een duurzaam en toekomstbestendig energiesysteem. Op een aantal van onze ambities is het pas mogelijk hier voortgang op te boeken als het probleem van congestie op het elektriciteitsnet, grotendeels is opgelost. Ook het stikstofprobleem staat vaak in de weg van het kunnen realiseren van het versterken van de elektriciteitsinfrastructuur die nodig is. We stimuleren energiebesparing, duurzame energieopwekking en innovatieve oplossingen, zoals waterstof en energieopslag, die zowel effect hebben op de energietransitie als op het verzachten van de congestieproblematiek.. Ook werken we aan een gezonde en veilige leefomgeving door toezicht en handhaving, het terugdringen van schadelijke uitstoot en het beschermen van inwoners tegen gezondheidsrisico's in hun leefomgeving.

Ruimte en Wonen

Noord-Holland staat voor een grote ruimtelijke opgave. De vraag naar woningen, ruimte voor economische ontwikkeling, energietransitie, natuur en klimaatadaptatie neemt toe, terwijl de beschikbare ruimte beperkt is. Met de actualisatie van de Omgevingsvisie NH2050 maken we integrale keuzes over de inrichting van de provincie. Daarnaast zetten we ons actief in voor het versnellen van de woningbouw, met bijzondere aandacht voor betaalbare woningen, leefbare woonomgevingen en goed bereikbare locaties. Door netcongestie en stikstof is het echter onvermijdelijk dat het woningtekort eerst verder zal toenemen voordat het verder kan worden ingelopen. Daarom heeft oplossing van beide problemen prioriteit bij ruimtelijke afwegingen.

Bereikbaarheid

De provincie zorgt ervoor dat inwoners en bedrijven zich veilig, duurzaam en efficiënt kunnen verplaatsen. We verleggen de focus van het faciliteren van verkeersgroei naar het waarborgen van bereikbaarheid, waarbij investeringen in toenemende mate worden gericht op openbaar vervoer, OV-mobiliteitshubs en fietsverbindingen in plaats van uitbreiding van wegcapaciteit, omdat nieuwe infrastructuur onder de huidige stikstofbeperkingen nauwelijks vergunbaar is. We investeren in het beheer en onderhoud van wegen, vaarwegen, bruggen en sluizen en werken aan een robuust mobiliteitsnetwerk voor de toekomst. Samen met onze partners verbeteren we het openbaar vervoer en stimuleren we duurzame vormen van mobiliteit. Zo houden we Noord-Holland bereikbaar voor inwoners, bezoekers en ondernemers.

Natuur en landelijk gebied

De provincie werkt aan het versterken van natuur, biodiversiteit en waterkwaliteit.. We zullen dit jaar een uitgewerkte stikstofaanpak presenteren die voortbouwt op het kabinetsbeleid, en die tot doel heeft om op basis van geborgde reductie van stikstofuitstoot en geborgd natuurherstel het verlenen van natuurvergunningen weer op gang te krijgen. Onderdeel daarvan is de afronding van het NNN en ondersteuning van de transitie naar een toekomstbestendige landbouw. Samen met agrariërs, natuurorganisaties, gemeenten en andere partners bouwen we aan een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied.

Economie, leefbaarheid en cultuur

De provincie zet zich in voor een sterke, duurzame en innovatieve economie. Binnen de randvoorwaarden die er in dit drukke deel van Nederland zijn creëren we de condities voor een productieve, innovatieve en zoveel mogelijk circulaire economie. Daarnaast investeren we in cultuur, erfgoed en recreatie; al deze kwaliteiten dragen bij aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van Noord-Holland. Zo werken we aan een provincie waar het prettig wonen, werken en verblijven is.

Algemene middelen en organisatie

De provincie beschikt over inkomsten uit het provinciefonds, opcenten, dividend en rente. Deze middelen vormen de financiële basis voor de uitvoering van onze taken. Binnen de organisatie investeren we in digitalisering, informatievoorziening, bedrijfsvoering en huisvesting. Ook blijven we werken aan een wendbare en toekomstbestendige organisatie die beschikt over voldoende deskundige medewerkers om de maatschappelijke opgaven van Noord-Holland effectief uit te voeren.

Programmabegroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
1 Bestuur	30.481 N	29.853 N	29.796 N	29.619 N
2 Klimaat en gezonde leefomgeving	73.326 N	78.639 N	67.908 N	66.993 N
3 Ruimte en Wonen	26.682 N	21.274 N	16.988 N	12.784 N
4 Bereikbaarheid	289.031 N	281.076 N	293.932 N	274.668 N
5 Natuur en landelijk gebied	199.200 N	195.093 N	160.745 N	159.883 N
6 Economie, leefbaarheid en cultuur	53.902 N	40.694 N	39.261 N	40.078 N
7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-570.632 V	-577.488 V	-576.184 V	-574.967 V
Totaal saldo van baten en lasten	**101.990 N**	**69.140 N**	**32.445 N**	**9.057 N**

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Stortingen	104.731 N	86.739 N	93.298 N	90.821 N
Onttrekkingen	-220.873 V	-183.179 V	-159.759 V	-126.587 V
Totaal mutaties reserves	**-116.142 V**	**-96.440 V**	**-66.461 V**	**-35.766 V**
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**

Programma 1 Bestuur

Doelen

1. Bestuur
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur
1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's
1.3 Verzekeren van openbare orde en veiligheid
1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau

Maatschappelijk doel

Overheden zijn steeds meer verweven. Gemeenten werken veel samen in regionaal verband, terwijl regio's en lidstaten meer te maken krijgen met Europese regelgeving. Dit besef van verbondenheid zet de provincie Noord-Holland aan tot samenwerken over de eigen bestuurlijke grenzen heen.

Het streven is om van Noord-Holland, samen met inwoners en partners, een nog mooiere provincie te maken en de kwaliteit van het openbaar bestuur te versterken. De provincie Noord-Holland werkt als een democratisch, transparant en inclusief provinciebestuur, dat oog heeft voor iedereen, inbreng van buiten waardeert en de verbinding legt tussen de verschillende overheidslagen.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel
(Min is voordelig)

1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	16.206	N
1.2	Werken aan gemeenten en sterke regio's	4.212	N
1.3	Verzekeren van openbare orde en veiligheid	1.105	N
1.4	Belangen van de provincie behartigen	9.017	N
	Totaal lasten	**30.540**	**N**
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	-59	V
1.2	Werken aan gemeenten en sterke regio's	0	V
1.3	Verzekeren van openbare orde en veiligheid	0	V
1.4	Belangen van de provincie behartigen	0	V
	Totaal baten	**-59**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**30.481**	**N**
	Stortingen	0	V
	Onttrekkingen	0	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**30.481**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur

Provinciale rol

Provinciale Staten vervullen een volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol richting het college van Gedeputeerde Staten. De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten bij de uitvoering van hun taken.

De commissaris van de Koning heeft een coördinerende rol in Noord-Holland met betrekking tot de opvang en de huisvesting van vluchtelingen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Faciliteren van het provinciaal bestuur	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	16.753 N	18.147 N	16.206 N	15.502 N	15.448 N	15.488 N
Totaal baten	-66 V	-59 V	-59 V	-59 V	-59 V	-59 V
Saldo van baten en lasten	16.687 N	18.088 N	16.147 N	15.443 N	15.389 N	15.429 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**16.687 N**	**18.088 N**	**16.147 N**	**15.443 N**	**15.389 N**	**15.429 N**

Financiële ontwikkelingen

De lagere lasten in 2027 hangen samen met het aflopen van incidentele rijksmiddelen voor het asielbeleid, die via de septembercirculaire 2025 beschikbaar zijn gesteld. Deze middelen zijn niet structureel van aard. Hierdoor vallen de baten en lasten in 2027 lager uit.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie beschermt de integriteit van het openbaar bestuur in Noord-Holland.
2. De provincie versterkt het vertrouwen en draagvlak door duidelijke, effectieve en betrouwbare communicatie.
3. De provincie betrekt Noord-Hollanders op een actieve manier bij beleidsvorming en besluitvorming.
4. De provincie biedt adequate ondersteuning van het provinciaal bestuur.
5. De provincie draagt bij aan een systeem van voldoende goede opvang en huisvesting van vluchtelingen in de provincie Noord-Holland.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie voert integriteitsonderzoeken uit. Deze kunnen vallen onder de Wet bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Deze onderzoeken richten zich bijvoorbeeld op aanvragers, houders van omgevingsvergunningen, inschrijvers op een aanbesteding en subsidieaanvragers.

1.2 De provincie werkt op basis van het 'Beleidsplan Integere en Weerbare Overheid 2026–2029'. Zo werken we aan een organisatie die transparant, eerlijk en integer handelt en waar mensen veilig hun ambt kunnen vervullen. De provincie gaat niet-integer en anderszins grensoverschrijdend of ongewenst gedrag tegen en stimuleert professionele tegenspraak.

1.3 De provincie voert de doelen en afspraken uit zoals die zijn overeengekomen op dit punt in de 'Noord-Hollandse Norm Weerbare Overheid'.

2.1 Bij de start van deze coalitieperiode zijn de nieuwe communicatiestrategie en het nieuwe sponsorbeleid vastgesteld. Deze vormen de kaders voor de communicatie tot het aantreden van een nieuwe coalitie na de verkiezingen van 2027.

2.2 De provincie zette extra middelen in voor communicatie, participatie en sponsoring. Deze middelen worden besteed aan activiteiten op het gebied van inwonersparticipatie, het scholierenprogramma, grote communicatiecampagnes, de deelname aan Pride, activiteiten om het koloniale verleden onder de aandacht te brengen (Keti Koti) en aan de sponsoring van diverse sportieve en culturele evenementen.

3.1 Op basis van de uitgangspunten voor inwonersparticipatie betrekken we inwoners beter bij de plannen van de provincie. De resultaten van de participatiecampagne 'Jouw Noord-Holland, jouw ruimte' verwerken we in de nieuwe omgevingsvisie. De participatieverordening wordt eind 2026 voltooid en op basis hiervan komt er een vernieuwde werkwijze voor de organisatie.

4.1 De vergaderingen van Provinciale Staten en commissies worden gefaciliteerd; er wordt ondersteuning geboden aan de agendacommissie en het presidium en er wordt zorggedragen voor de vergoedingen en presentiegelden. De activiteiten van Provinciale Staten zijn zichtbaar via live-uitzendingen en via de website, persberichten en sociale media. Denk aan het afleggen van werkbezoeken, het geven van jongerenvoorlichting, participatie in de breedste zin van het woord en aan de Staten- en commissievergaderingen

4.2 De provincie organiseert de Willem Arondéuslezing.

4.3 De provincie faciliteert Gedeputeerde Staten door het bieden van secretariële ondersteuning, het regelen van vervoer van de GS-leden en het organiseren en uitvoeren van representatieve bijeenkomsten.

4.4 Noord-Holland kiest in 2027 nieuwe leden voor Provinciale Staten. Het eerste kwartaal van 2027 maken wij een voorlichtingscampagne en een stemwijzer voor de inwoners, zodat inwoners geïnformeerd naar de stembus kunnen gaan. Daarnaast verzorgt de Statengriffie de overgang van de oude naar de nieuwe statenperiode en organiseert een startprogramma.

5.1 De provincie zorgt voor goed functionerende provinciale en regionale structuren voor het overleg over de opvang van vluchtelingen in Noord-Holland.

1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's

Provinciale rol

De provincie heeft als taak om de kwaliteit van het openbaar bestuur te verbeteren. Dat doen we door het functioneren van andere overheden, zoals gemeenten en waterschappen, te versterken en te borgen voor onze inwoners. De invulling van de provinciale rol is uitgewerkt in de 'Agenda 'Kwaliteit openbaar bestuur Noord-Holland'. Deze agenda verbindt de verschillende beleidsvelden en brengt samenhang in de ondersteuning van gemeenten. Gemeentelijke opgaven hebben steeds vaker een regionaal karakter. De provincie is daarmee medeverantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale bestuur en de regionale samenwerking.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Werken aan gemeenten en sterke regio's	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	4.483 N	5.109 N	4.212 N	4.402 N	4.401 N	4.401 N
Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	4.483 N	5.109 N	4.212 N	4.402 N	4.401 N	4.401 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**4.483 N**	**5.109 N**	**4.212 N**	**4.402 N**	**4.401 N**	**4.401 N**

Financiële ontwikkelingen

1. Vanaf 2027 dalen de structurele lasten voor dit beleidsdoel door de centralisatie van de budgetten van het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Wat willen we bereiken?

1. De provincie bevordert de bestuurskracht van gemeenten en regio's en de kwaliteit van het openbaar bestuur.

2. De provincie voert effectief beleid om de provinciale opgaven te realiseren, tussentijds bij te sturen en zich te verantwoorden op basis van actuele informatie en data.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In alle Noord-Hollandse bestuurlijke regio's zet de provincie regiomanagement in.

1.2 De provincie draagt actief bij aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA) door ambtelijke en bestuurlijke inzet. De MRA-agenda (2025–2028) vormt hiervoor de basis. Daarnaast draagt de provincie bij aan de ontwikkeling van de regionale samenwerking op Noord-Holland-Noord niveau.

1.3 De provincie voert de 'Agenda Kwaliteit openbaar bestuur Noord-Holland' uit.

1.4 De provincie houdt toezicht op andere overheden conform de beleidsnota 'Interbestuurlijk toezicht 2026-2029'. De jaarlijkse oordelen over de taakuitvoering van de gemeenten en waterschappen publiceert de provincie in een Jaarverslag IBT.

2.1 De provincie voert (vraaggestuurde) beleidsevaluaties uit voor robuuste besluitvorming over nieuw beleid en bijsturing van bestaand beleid. Provinciale subsidieregelingen worden eens per vier jaar op doeltreffendheid geëvalueerd, volgens het 'Evaluatiekader Subsidies' dat Provinciale Staten heeft vastgesteld.

2.2 De provincie zet actuele (geo)data in voor een goed onderbouwde besluitvorming. We verzamelen en analyseren data en maken beleidsdata en -informatie inzichtelijk, zowel geografisch als via dashboards. Dat gebeurt onder meer via het 'Portaal Kaart en Data'.

2.3 De provincie monitort beleid en ontwikkelt dashboards, zoals de 'Brede Basismonitor Profieltaart'.

1.3 Verzekeren van Openbare orde en veiligheid

Provinciale rol

De commissaris van de Koning is op basis van zijn ambtsinstructie belast met een aantal taken waarover hij verantwoording verschuldigd is aan de regering: de zogenaamde rijkstaken. De uitvoering van deze taken draagt bij aan de kwaliteit en de integriteit van het bestuur in Noord-Holland.

Voor de aanpak van ondermijning en het stimuleren van een weerbaar openbaar bestuur is de commissaris bestuurlijk opdrachtgever.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Verzekeren van openbare orde en veiligheid	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	1.057 N	1.208 N	1.105 N	1.063 N	1.063 N	846 N
Totaal baten	−5 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	1.052 N	1.208 N	1.105 N	1.063 N	1.063 N	846 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**1.052 N**	**1.208 N**	**1.105 N**	**1.063 N**	**1.063 N**	**846 N**

Financiële ontwikkelingen

- De uitgaven binnen dit beleidsdoel zijn in de periode van 2024 tot en met 2027 hoger dan in andere jaren als gevolg van de ontvangen decentralisatie-uitkering 'Weerbaar bestuur kleine gemeenten' die de provincie bovenop het structurele provinciale budget voor de weerbaarheid inzet.
- In de capaciteitskosten zijn verwerkt: de kaderbriefmutatie als gevolg van een wettelijke wijziging van de definitie van overhead, het effect van de nieuwe provincie-cao en een actualisatie van de verdeelsleutel. Omdat deze wijzigingen beter in samenhang te beoordelen zijn, is in de paragraaf

'Bedrijfsvoering' een nadere toelichting capaciteitskosten opgenomen. Om deze redenen zijn de lasten voor beleidsdoel 1.3 hoger dan in eerdere ramingen.

Wat willen we bereiken?

Voor dit beleidsdoel staan de volgende doelstellingen in 2027 centraal:

1. De provincie leidt het proces rondom het selecteren van burgemeesters in goede banen.
2. De provincie houdt toezicht op en bevordert de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg.
3. De provincie geeft inwoners inzicht in de risico's in hun omgeving die kunnen leiden tot rampen en ongevallen.
4. De provincie onderhoudt goede bestuurlijke contacten met andere overheden.
5. De provincie gaat ondermijning tegen en stimuleert de eigen en de lokale weerbaarheid.
6. De provincie voert taken uit voor het Koninklijk Huis inclusief de uitreiking van koninklijke onderscheidingen.
7. De provincie verzekert de veiligheid van de provinciale tunnels, onafhankelijk van het regulier beheer. In onze provincie gaat het om de Waterwolftunnel en de Abdijtunnel.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De commissaris van de Koning is verantwoordelijk voor goede en zorgvuldige benoemingsprocedures voor burgemeesters. Daarnaast benoemt en ontslaat hij waarnemend burgemeesters. Samen met de burgemeesters draagt hij een bijzondere verantwoordelijkheid als hoeder van een integer bestuur.

2.1 De provincie werkt samen met veiligheidsregio's en gemeenten. Hierin is bijzondere aandacht voor de burgemeester die een wettelijke taak heeft op het gebied van openbare orde en veiligheid.

2.2 De commissaris van de Koning organiseert jaarlijks netwerkbijeenkomsten over veiligheidsthema's.

2.3 De provincie volgt de vergaderingen van de algemene besturen van de veiligheidsregio's.

3.1 Voor het actueel houden van de gegevens op de risicokaart werkt de provincie nauw samen met gemeenten en omgevingsdiensten. De risicokaart is afhankelijk van de input van deze organisaties. De productie gebeurt in IPO-verband.

4.1 De commissaris van de Koning legt reguliere bezoeken aan gemeenten af, bemiddelt, adviseert en intervenieert bij bestuurlijke problemen, en verbindt publieke partijen. Hij organiseert bestuurlijke bijeenkomsten, rapporteert over bestuurlijke problematiek en gaat in gesprek met publieke partijen.

5.1 De provincie streeft de doelen na en voert de afspraken uit die op dit punt zijn overeengekomen in de 'Noord-Hollandse Norm Weerbare Overheid'.

5.2 In de strijd tegen ondermijning zet de provincie het lopende weerbaarheidsprogramma voort, aangevuld met maatschappelijke weerbaarheid en veiligheid van ambtenaren en politieke ambtsdragers.

5.3 Met de inzet van een Coördinator Veilige Publieke taak werken we aan de ambtelijke weerbaarheid (zowel de weerbaarheid van onze eigen organisatie, als die van gemeenten en waterschappen in Noord-Holland). Dit doen we via trainingen, het delen van expertise en door in gesprek te gaan met melders en overlastgevers.

6.1 De koning en leden van het Koninklijk Huis worden in de provincie begeleid door de commissaris. Hij adviseert over organisaties en initiatieven die koninklijke aandacht verdienen en draagt bij aan de organisatie van bezoeken. Hij adviseert over voordrachten voor onderscheidingen en predicaten.

7.1 Jaarlijks doen externe deskundigen onderzoek naar de veiligheid van de tunnels in onze provincie.

1.4 Belangen van de provincie behartigen

Provinciale rol

Veel provinciale taken komen voort of worden sterk beïnvloed door wet- en regelgeving van het Rijk of de Europese Unie (EU). De provincie volgt daarom relevante Europese en landelijke (beleids)ontwikkelingen en signaleert de kansen en belemmeringen die daaruit voortkomen. Samen met partners behartigt de provincie de provinciale belangen in Den Haag en Brussel en stimuleert partijen om de kansen te benutten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Belangen van de provincie behartigen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	5.222 N	4.545 N	9.017 N	8.945 N	8.943 N	8.943 N
	Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	5.222 N	4.545 N	9.017 N	8.945 N	8.943 N	8.943 N
	Stortingen						
		0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	−1.415 V	−1.262 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**3.807 N**	**3.283 N**	**9.017 N**	**8.945 N**	**8.943 N**	**8.943 N**

Financiële ontwikkelingen

1. Vanaf 2027 worden de budgetten van het Interprovinciaal Overleg (IPO) centraal samengevoegd op basis van de geactualiseerde cijfers uit 2026, met uitzondering van het Faunafonds, Grondwater en het budget voor de Nationale Databank Flora en Fauna. Als gevolg hiervan nemen de lasten toe.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie is voorbereid op de gevolgen van wet- en regelgeving van het Rijk en de EU.
2. De provincie maakt het Rijk en de EU bewust van provinciale belangen, zodat hun wet- en regelgeving bijdraagt aan het bereiken van de doelen van ons coalitieakkoord.
3. De provincie benut kansen die voortkomen uit Europees of rijksbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In Brussel werkt de provincie samen in het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) om op de hoogte te zijn van actuele voorstellen en wijzigingen van Europees beleid.

2.1 De provincie is lid van het Interprovinciaal Overleg (IPO) en werkt daarin samen om de belangen van de twaalf provincies bij het Rijk te behartigen.

2.2 De provincie werkt samen met diverse Europese organisaties en netwerken om de belangen in Brussel te vertegenwoordigen. De focus van de inzet van Noord-Holland voor het beïnvloeden van Europees beleid staat in de Europastrategie 2022–2030 Noord-Holland, die in 2026 is geactualiseerd.

3.1 De provincie stimuleert aanvragen voor regionaal beheerde Europese fondsen en is draagt financieel bij aan de uitvoering van de fondsen Kansen voor West en Just Transition Fund IJmond door het Programmabureau Kansen voor West.

Verbonden partijen

Programma 1 Bestuur

Verbonden partij	Doel
Huis van de Nederlandse Provincies	Belangenbehartiging provincies
Randstedelijke Rekenkamer	Rekenkamerfunctie
Interprovinciaal Overleg (IPO)	Belangenbehartiging provincies

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

Doelen

2. Klimaat en gezonde leefomgeving
2.1 Bijdragen aan de energietransitie
2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland werkt samen met gemeenten, het Rijk, netbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en het versterken van een duurzame energievoorziening. De provincie committeert zich aan de nationale en Europese klimaatdoelen: ten minste 55 procent reductie van CO_2-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 en een klimaatneutrale samenleving in 2050. De energietransitie vormt hierbij een belangrijke, randvoorwaardelijke opgave.

De energietransitie vraagt om een ingrijpende verandering van het energiesysteem. Dit betekent een verschuiving van fossiele energiebronnen naar duurzame energie, zoals wind en zon, en een toenemende elektrificatie van mobiliteit, industrie en gebouwde omgeving. De provincie draagt hieraan bij door duurzame energieproductie te stimuleren, de energie-infrastructuur te versterken en samen met partners te werken aan oplossingen voor netcongestie en ruimtelijke inpassing van energievoorzieningen.

De veranderende geopolitieke en economische context vraagt daarbij om een energiesysteem dat robuust, betaalbaar en minder afhankelijk is van fossiele energie uit het buitenland. Daarom werkt de provincie samen met partners aan de ontwikkeling van een toekomstbestendig energiesysteem. Een systeem dat ervoor zorgt dat energie dichter bij de plek van gebruik wordt opgewekt of opgeslagen.

Tegelijkertijd komen er nieuwe energieoplossingen, zoals waterstof, energieopslag en duurzame warmte, en verandert het landelijke beleidskader, bijvoorbeeld met nieuwe warmtewetgeving. Deze ontwikkelingen vragen om een actieve rol van de provincie bij regionale samenwerking, ruimtelijke afwegingen, het versnellen van innovatieve energieoplossingen en het ontwikkelen van data- en monitoringsystemen. Het belang van het energiesysteem neemt toe. De samenhang tussen opwek, opslag, infrastructuur en energiegebruik wordt steeds bepalender voor een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem dat zich steeds meer ontwikkelt richting een meer decentraal en flexibel systeem.

Naast CO2-reductie werkt de provincie Noord-Holland aan een gezondere fysieke en veilige leefomgeving voor de inwoners. De provincie vindt dit een belangrijke opgave, omdat de uitstoot (onder meer door de zware industrie, drukke verkeerswegen en Schiphol) in een aantal gebieden plaatsvindt nabij (nieuwe) woonwijken. Inwoners staan hierdoor bloot aan schadelijke stoffen en/of ervaren hinder.

Daarnaast wil de provincie dat er ook (milieu)ruimte is voor bedrijvigheid en allerlei maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie en een circulaire economie. De provincie zet zich in voor een goede balans tussen de aanwezigheid van de verschillende functies. De bescherming van de gezondheid weegt volwaardig mee bij het maken van ruimtelijke afwegingen. De uitstoot van schadelijke stoffen en de aanwezigheid van hinderfactoren worden teruggedrongen.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel
(Min is voordelig)

2.1	Bijdragen aan de energietransitie	23.017	N
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	63.077	N
	Totaal lasten	**86.094**	**N**
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	-8.024	V
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	-4.744	V
	Totaal baten	**-12.768**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**73.326**	**N**
	Stortingen	2.126	N
	Onttrekkingen	-4.077	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**71.375**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Provinciale rol

De provincie heeft in de energietransitie meerdere rollen:

- Regisserend en verbindend: de provincie brengt overheden, netbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties samen en ondersteunt de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en).
- Ruimtelijk kaderstellend: de provincie zorgt voor ruimtelijke inpassing van energie-infrastructuur, duurzame energie-opwek en warmtevoorzieningen via de omgevingsvisie en omgevingsverordening. Bovendien is zij het bevoegd gezag voor grotere windprojecten (15–100 MW) en grondgebonden zonneparken van 50 MW tot 100 MW.
- Versnellend en faciliterend: de provincie ondersteunt gemeenten en partners met kennis, data- en monitoringssystemen, subsidies en programma's voor onder meer warmtetransitie, energie-opwek en energie-infrastructuur.
- Regionale coördinator energie-infrastructuur: via het 'provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat' (pMIEK) werkt de provincie samen met netbeheerders aan oplossingen voor netcongestie en toekomstige energie-infrastructuur. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de samenhang tussen energie-infrastructuur, energie-opwek, -opslag en -gebruik.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Bijdragen aan de energietransitie	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming

	Totaal lasten	19.761 N	27.374 N	23.017 N	23.348 N	13.921 N	13.321 N
	Totaal baten	-9.206 V	-9.858 V	-8.024 V	-175 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	10.555 N	17.516 N	14.993 N	23.173 N	13.921 N	13.321 N
	Stortingen						
2.1	Reserve Duurzame elektriciteit	-900 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Energietransitie	100 N	840 N	2.000 N	0 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Subsidie Warmtetransitie	0 V	2.000 N	0 V	0 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Warmtetransitie	702 N	1.000 N	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
2.1	Reserve Energietransitie	451 N	-946 V	-2.000 V	-1.500 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Warmtetransitie	-750 V	-4.136 V	-720 V	-262 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Subsidie Warmtetransitie	-1.577 V	-2.610 V	-307 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**8.581 N**	**13.664 N**	**13.966 N**	**21.411 N**	**13.921 N**	**13.321 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten

- Het grootste deel van dit budget bestaat uit structurele middelen (€ 13,7 miljoen per jaar vanaf 2029). De middelen zetten we grotendeels in voor subsidieregelingen voor verduurzaming op verschillende terreinen, zoals de warmtetransitie.
- De lasten zijn in de jaren 2027 en 2028 hoger dan dit bedrag. Dat komt doordat hier ook uitgaven in zitten vanuit de verschillende SPUK's (specifieke uitkeringen) die de provincie ontvangt van het Rijk en die in 2027 of 2028 aflopen. Bovendien wordt in 2027 nog € 2 miljoen in de reserve Energietransitie gestort (volgens afspraken uit het coalitieakkoord). Op basis van de Kaderbrief wordt over de periode 2027 tot en met 2030 cumulatief € 4 miljoen beschikbaar gesteld voor het Energiebesparingsakkoord.
- Ook zijn er incidentele uitgaven in 2027 en 2028 voor verduurzaming van het Paviljoen Welgelegen, gedekt vanuit de reserve Energietransitie.
- Het budget wordt in 2027 t/m 2029 verhoogd met € 300.000 per jaar voor uitvoering van motie M81-2026 voor het Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed, en met € 200.000 per jaar voor uitvoering van motie M83-2026 voor het stimuleren van geothermie in de gebouwde omgeving.

Baten

- De baten die de provincie ontvangt zijn verschillende SPUK's (specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk) en Decentralisatieuitkeringen (DU's) vanuit het Rijk.
- De bijdragen van het Rijk die zeker zijn, zijn in deze begroting opgenomen. In toekomstige begrotingen worden de baten (en daaraan gekoppelde lasten) opgenomen zodra deze bijdragen van het Rijk zijn opgenomen in de provinciecirculaire of als een SPUK wordt toegekend (specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk).

Wat willen we bereiken?

1. Minder uitstoot van broeikasgassen en een duurzaam energiesysteem vormen de kern van de klimaatopgave voor Noord-Holland. De provincie werkt daarom aan een forse verlaging van de uitstoot van koolstofdioxide (CO2) en aan een energiesysteem dat klaar is voor de toekomst.

2. De provincie zet in op een reductie van broeikasgassen van 55 procent ten opzichte van 1990. Tegelijk bouwt de provincie samen met haar partners aan een robuust en flexibel energiesysteem, waarin elektriciteit, warmte, waterstof, groen gas en andere duurzame energiebronnen elkaar aanvullen. Dit systeem ontwikkelt zich steeds meer richting een decentraal energiesysteem, waarin energie dichter bij de plek van gebruik wordt opgewekt, opgeslagen en uitgewisseld.

3. Daarnaast stimuleert de provincie een verdere groei van de duurzame energieproductie. Dit gebeurt onder meer via het transitiepad voor duurzame opwek.

4. Binnen het transitiepad voor de gebouwde omgeving draagt de provincie bij aan de warmtetransitie. De provincie ondersteunt de ontwikkeling en toepassing van duurzame warmtebronnen, zodat deze een groter aandeel krijgen in de energievoorziening.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Met de integrale klimaatbeleidscyclus houden we scherp in de gaten of we voldoende bijdragen aan het behalen van de doelstellingen uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak.

1.2 Het behalen van de klimaatdoelen wordt ondersteund in de relevante transitiepaden en sectoren, waaronder de glastuinbouw, het energiebesparingsakkoord en de verduurzaming van de eigen organisatie.

1.3 De provincie stimuleert en verbindt dwarsdoorsnijdende thema's op het gebied van klimaat.

2.1 De provincie draagt bij aan een robuust energiesysteem dat de groeiende vraag naar elektriciteit kan faciliteren en oplossingen biedt voor netcongestie. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de samenhang tussen opwek, opslag, infrastructuur en energiegebruik.

2.2 Samen met netbeheerders en het Rijk werken we aan de uitvoering van het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Om actuele ontwikkelingen hierin mee te nemen, gaan we de pMIEK actualiseren.

2.3 De provincie maakt ruimtelijke reserveringen voor energie-infrastructuur mogelijk, bijvoorbeeld voor hoogspanningsstations en kabeltracés.

2.4 De provincie stimuleert oplossingen voor netcongestie, zoals energiehubs, opslag en vraagsturing. Deze oplossingen dragen bij aan een flexibeler en meer decentraal energiesysteem.

2.5 De provincie stimuleert innovatie en toepassing van nieuwe energiedragers, zoals waterstof en energieopslag, om het energiesysteem flexibel en toekomstbestendig te maken. Hiervoor ondersteunt de provincie pilotprojecten voor waterstofproductie, transport en toepassing van waterstof en nieuwe energiedragers in industrie en mobiliteit.

2.6 Projecten voor energieopslag en systeemintegratie krijgen ondersteuning van de provincie.

2.7 De provincie werkt samen met kennisinstellingen en bedrijven aan innovatieprogramma's voor nieuwe energiesystemen.

3.1 De provincie ondersteunt en draagt bij aan de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en) en monitort jaarlijks de voortgang van de afgesproken opwekdoelen.

3.2 De ontwikkeling van grootschalige duurzame energieprojecten, waaronder wind- en zonne-energie, worden met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en participatie gefaciliteerd. Daarbij blijft 50 procent lokaal eigendom het doel.

3.3 De provincie ondersteunt lokale energie-initiatieven en participatie van inwoners en bedrijven in energieprojecten.

3.4 De provincie stimuleert de ontwikkeling van duurzame energie, waaronder wind- en zonne-energie, in samenhang met de beschikbare netcapaciteit en de ontwikkeling van het energiesysteem. Zo bereiken we dat Noord-Holland bijdraagt aan de nationale klimaatdoelen en netcongestie beperken we netcongestie zoveel mogelijk.

4.1 De provincie ondersteunt gemeenten en partners bij de ontwikkeling van duurzame warmteoplossingen voor de gebouwde omgeving, in lijn met landelijke wetgeving en regionale warmteprogramma's.

4.2 Gemeenten krijgen via het Servicepunt Duurzame Energie ondersteuning bij het ontwikkelen en uitvoeren van warmteprogramma's.

4.3 De provincie ondersteunt de realisatie van duurzame warmtebronnen, zoals geothermie, aquathermie en restwarmte.

4.4 Regionale samenwerking rondom warmtenetten en warmte-infrastructuur worden door de provincie gefaciliteerd.

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Provinciale rol

Op een aantal terreinen is de provincie voor bedrijven het bevoegd gezag. Op die terreinen is de provincie verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Denk aan de naleving van wet- en regelgeving in het fysieke domein (onder andere milieu, bodem, energie en natuur).

De provincie heeft ook een aantal andere formele taken. Zo is de provincie verantwoordelijk voor het bewaken van de geluidsbelasting die provinciale wegen en industrieterreinen van regionaal belang veroorzaken. De provincie is het bevoegd gezag voor het vaststellen en goedkeuren van (provinciale) plannen en projecten waarvoor een milieueffectrapport (MER) nodig is. De provincie kan ook in het kader van de vergunningverlening het bevoegd gezag voor een MER zijn. Bijvoorbeeld voor de vergunningen van Tata Steel bij de verduurzaming naar groen staal en voor windparken. Gezondheidseffecten hebben hierin nadrukkelijk een plek.

Daarnaast is de provincie beleidsmaker. Op basis van de Omgevingswet heeft de provincie ruimte om eigen regels te stellen die zijn opgenomen in de omgevingsverordening, en om een programma onder de Omgevingswet te maken.

Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de bodemkwaliteit en de provincie voor het grondwater. Daarnaast is de provincie het bevoegd gezag voor overgangsrechtlocaties en voor bodemkwaliteit bij complexe bedrijven.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Bevorderen gezonde leefomgeving	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming

	Totaal lasten	49.382 N	67.000 N	63.077 N	61.479 N	60.101 N	59.897 N
	Totaal baten	−14.850 V	−18.345 V	−4.744 V	−6.013 V	−6.114 V	−6.225 V
	Saldo van baten en lasten	34.531 N	48.656 N	58.333 N	55.466 N	53.987 N	53.672 N
	Stortingen						
2.2	Reserve Bodemsanering	126 N	126 N	126 N	126 N	126 N	126 N
	Onttrekkingen						
2.2	Reserve Bodemsanering	−607 V	−1.942 V	−1.050 V	−1.901 V	−525 V	−560 V
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	−33 V	−1.586 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**34.017 N**	**45.254 N**	**57.409 N**	**53.691 N**	**53.588 N**	**53.238 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten

De lasten nemen in 2027 af ten opzichte van 2026 vanwege de SPUK E94 Cluster 1 en 2 Bosa 2022 waaruit in 2026 nog € 5,8 miljoen aan lasten zijn opgenomen.

Daarnaast is er in de Kaderbrief 2026 een bezuiniging geweest bij de omgevingsdiensten, deze loopt op van € 1 miljoen in 2027 naar € 2 miljoen in 2028 en verder.

Baten

De verschillen ten opzichte van de eerdere raming worden voornamelijk verklaard door bijstellingen in de legesopbrengsten en ontwikkelingen binnen het budget voor bodemsanering

Reserves

De onttrekkingen uit de reserves nemen in 2027 af ten opzichte van 2026, doordat de reserve Gezonde leefomgeving is opgeheven. De onttrekking die zichtbaar is in 2026, is een vrijval vanuit de reserve Gezonde leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

1. Het behalen van gezondheidswinst voor onze inwoners, waarbij we onze aandacht met name richten op die gebieden waar inwoners het meest worden blootgesteld aan schadelijke stoffen en hinder.

2. Een gezonde en veilige fysieke leefomgeving in Noord-Holland die voldoet aan de wettelijke normen, waarin de bescherming hiervan op basis van vergunningverlening, toezicht en handhaving geborgd is.

3. Instandhouding en verbetering van de kwaliteit van de bodem en ondergrond in Noord-Holland.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Vanaf 2027 loopt de uitvoering van het Programma Gezonde Leefomgeving, op basis van het beleidskader Gezonde Leefomgeving, dat in maart 2026 is vastgesteld. In dit programma staan de concrete

activiteiten die we de komende jaren uitvoeren en de maatregelen die de provincie treft om de gezonde leefomgeving beter te beschermen.

1.2 De provincie werkt verder aan het uitvoeren van de afspraken uit het Schone Lucht Akkoord, het in stand houden van het regionaal luchtmeetnet en het uitvoeren van het project Hollandse Luchten. In 2027 moet de apparatuur voor het meten van koolmonoxide en zwaveldioxide vervangen worden.

1.3 De provincie maakte afspraken met de Omgevingsdienst NZKG over het toepassen van de regels op het gebied van zeer zorgwekkende stoffen. Bijvoorbeeld voor het beoordelen van vermijdings- en reductieprogramma's van de bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is. In 2027 vindt de verdere uitvoering plaats. Daarnaast heeft de provincie het voornemen om in 2027 vervolgonderzoek te doen naar de effecten van PFAS in natuur, milieu en de leefomgeving.

1.3 In 2027 implementeert de provincie nieuwe geluidregelgeving (SWUNG-2) voor provinciale wegen en industrieterreinen van regionaal belang.

1.4 In samenwerking met de gemeente Amsterdam en de Port of Amsterdam werkt de provincie aan beleid voor omgevingsveiligheid in Westpoort. Daarnaast stelt de provincie in 2027 groepsrisicobeleid vast.

1.6 Ook in 2027 zet de provincie in op het meten en monitoren rond Tata Steel. De exacte (onderzoeks)invulling is nu echter nog niet bekend. Het onderzoek naar de beleving van de leefomgeving rond Tata Steel door inwoners wordt in 2027 in elk geval opnieuw uitgevoerd.

1.7 De provincie werkt in 2027 verder aan het projectbesluit Heracless-Groen Staal. Hiervoor is met Tata Steel een anterieure overeenkomst gesloten waarbij Tata Steel de kosten die de provincie maakt bij het opstellen van het projectbesluit vergoedt. Deze anterieure overeenkomst wordt automatisch verlengd als het proces om tot een projectbesluit te komen langer duurt. Dit is het geval; de aanvullende kosten die daardoor voor de provincie ontstaan, worden door Tata Steel vergoedt.

2.1 In 2027 financiert de provincie de vier omgevingsdiensten in Noord-Holland, zodat zij hun VTH-taken slagvaardig kunnen uitvoeren en daarmee bijdragen aan een veilige, schone en gezonde leefomgeving. In de uitvoeringsprogramma’s wordt vastgelegd welke concrete activiteiten de omgevingsdiensten dat jaar uitvoeren.

2.2 In 2027 bouwen we verder aan een sterker VTH-stelsel. We zetten de implementatie van de uitkomsten van het ‘Interbestuurlijk Programma versterking VTH-stelsel’ voort en actualiseren de ‘Beleidsnota uitvoering en handhaving’. Ook versterken we de samenwerking tussen de omgevingsdiensten, met nadrukkelijke aandacht voor hun robuustheid en toekomstbestendigheid.

2.3 We gaan verder met de uitvoering van het ’Programma Tata Steel 2024–2030’, dat al loopt sinds 2020, waarbij we de inzet op VTH-taken intensiveren. Het programma Tata Steel 2024–2030 wordt in 2027 geactualiseerd. De Omgevingsdienst NZKG geeft in opdracht van de provincie in 2027 uitvoering aan de VTH-taken voor Tata Steel en krijgt hiervoor ook extra middelen. De provincie Noord-Holland beoordeelt samen met deze omgevingsdienst onder andere de vergunning voor de kooks- en gasfabrieken van Tata Steel. De uitwerking hiervan loopt ook in 2027 door. In 2027 vindt er ook veel VTH inzet van de Omgevingsdienst NZKG plaats voor het project Heracless-Groen Staal van Tata Steel.

3.1 Vanuit haar adviesrol kijkt de provincie naar de gevolgen van de winning van gas en aardwarmte (geothermie) voor onder andere het grondwater en de bovengrondse veiligheid.

3.2 De provincie voert ook in 2027 taken uit voor het gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen (inclusief het beschermen van de drinkwatervoorziening en Natura 2000-gebieden). De bedoeling is het gebiedsbeheerplan hiervoor in 2027 te actualiseren.

3.3 Ook in 2027 loopt bodemsanering van spoedlocaties en nazorg en beheer van restverontreinigingen na sanering door. Ook start de provincie vervolgonderzoek naar locaties die mogelijk met PFAS verontreinigd zijn om na te gaan of sanering nodig is.

3.4 De provincie voert ook in 2027 op twee gesloten stortplaatsen nazorg uit. Twee open stortplaatsen worden in 2027 gesloten (Schoteroog en Hollandse Brug). Daarna voert de provincie ook op deze stortplaatsen nazorg uit.

Verbonden partijen

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

Verbonden partij	Doel
Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Omgevingsdienst IJmond	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland	Beheer fonds voor de nazorg stortplaatsen
Alliander N.V.	Energievoorziening
N.V. Afvalzorg Holding	Efficiënt gebruik stortplaatsen

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 3 Ruimte en Wonen

Doelen

3. Ruimte en Wonen
3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening
3.2 Versnellen en programmeren woningbouw
3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie

Maatschappelijk doel

De Omgevingsvisie vormt het strategische langetermijnbeleid van de provincie Noord-Holland.

De druk op de ruimte is groot en de ruimte is schaars. Alle opgaven vragen om plek, zoals wonen, werken, water en energie. Tegelijkertijd spelen er uitdagingen zoals klimaatverandering, bodemdaling en de beschikbaarheid van zoetwater. . Dit vraagt om samenhangende en zorgvuldige keuzes in de inrichting van de ruimte en dus het voeren van regie op de ruimte

Als woningmarktregisseur zet de provincie zich actief in om de woonopgave te realiseren. Dit doen we via actualisatie van woondeals en provinciale en gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma's (vaststelling in 2027). Hierin worden afspraken gemaakt over voldoende plancapaciteit, bouwlocaties, betaalbare huizen en doorstroming. Daarnaast stimuleert de provincie woningbouw op goed bereikbare locaties, zoals ov-knooppunten.

Met de actualisatie van de omgevingsvisie brengen we de verschillende opgaven in samenhang. Het gaat onder meer om woningbouw, energie-infrastructuur en de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en), maar ook om klimaatadaptatie en de belangen van landbouw, natuur en bedrijvigheid.

De provincie werkt samen met partners aan een veilige en klimaatbestendige leefomgeving en houdt bij ruimtelijke keuzes rekening met de kwaliteit en draagkracht van water en bodem. Op provinciale schaal maken we de integrale afweging: wat kan waar, en onder welke voorwaarden.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel (Min is voordelig)			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	8.200	N
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	14.486	N
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptie	4.013	N
	Totaal lasten	**26.699**	**N**
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	-17	V
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	0	V
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptie	0	V
	Totaal baten	**-17**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**26.682**	**N**
	Stortingen	0	V
	Onttrekkingen	-10.901	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**15.781**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening

Provinciale rol

De rol van de provincies in de ruimtelijke ordening wordt steeds groter als het gaat om bovenlokale ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving en de consequenties daarvan. De provincie is verantwoordelijk voor het maken van integrale afwegingen bij het nemen van beslissingen over ruimtelijke ontwikkelingen. De provincie voert op regionaal niveau de regie in de verdeling van de ruimte. De provincie maakt beleid, stelt kaders, stimuleert en regisseert via provinciale instrumenten, zoals de omgevingsvisie, de Omgevingsverordening NH2022, regionale samenwerkingsagenda's en (integrale) programma's. De rol van de provincie ligt op het bovenlokale en provinciale schaalniveau en richt zich op het provinciaal belang. Gemeenten zijn er zelf voor verantwoordelijk dat hun ruimtelijke plannen in overeenstemming zijn met de Omgevingsverordening NH2022. Ook zijn ze verantwoordelijk voor een goede omgevingskwaliteit. Dat neemt niet weg dat de provincie de doorwerking en borging van haar belangen in de gemeentelijke ruimtelijke plannen monitort, gemeenten ondersteunt en adviseert en juridisch instrumentarium inzet als dat nodig is.

De provincie is bevoegd gezag voor de regionale luchthavens in de provincie. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden. Regionale luchthavens bereiden zich voor op de komst van innovatieve luchtvaarttoepassingen (elektrisch vliegen en drones). De provincie is voorzitter van de Bestuurlijke Regie Schiphol, een samenwerkingsverband van lokale en regionale overheden waarin ontwikkelingen aan de orde komen die hen raken met betrekking tot Schiphol.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Regie voeren ruimtelijke ordening	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	8.349 N	8.696 N	8.200 N	7.995 N	7.989 N	7.989 N
Totaal baten	-310 V	-678 V	-17 V	-17 V	-18 V	-18 V
Saldo van baten en lasten	8.040 N	8.018 N	8.183 N	7.978 N	7.971 N	7.971 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**8.040 N**	**8.018 N**	**8.183 N**	**7.978 N**	**7.971 N**	**7.971 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten en baten

De lasten nemen in 2027 af ten opzichte van 2026. Dat komt doordat de 'Uitvoeringsagenda Novex' en de samenwerkingsovereenkomst 'Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord' eind 2026 aflopen. Voor beide ontvangt de provincie een bijdrage van externe partijen, waardoor de lasten en baten hoger zijn in het jaar 2026.

Daarnaast ontvangt de provincie een SPUK (specifieke uitkering van het Rijk) voor luchtvaart die in 2026 voor het laatst gebruikt kan worden. Bovendien is in dit beleidsdoel in 2026 nog budget opgenomen voor de IPO-bijdrage. Deze bijdrage wordt vanaf 2027 centraal betaald en is dan niet meer zichtbaar in dit beleidsdoel.

Voor de uitvoering van motie M87-2026 (Arbeidsmigranten in Noord-Holland) wordt van 2027 t/m 2030 € 175.000 per jaar toegevoegd om een coördinerende rol te nemen bij het realiseren van huisvesting voor arbeidsmigranten.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie wil regie nemen in de ruimtelijke ordening, door het volgende na te streven:

- De provincie maakt keuzes als het gaat om de ruimtelijke inrichting in Noord-Holland, waarin de grote opgaven een plek krijgen. De gevolgen voor onder meer leefbaarheid, gezonde leefomgeving, water, energievoorziening en landschap weegt de provincie mee. Bij het verbinden van deze opgaven is het creëren van een betere omgevingskwaliteit het uitgangspunt. Bij grote ruimtelijke ingrepen is er oog voor de gevolgen en draagt de provincie zorg voor het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en de lokale leefbaarheid. We zetten onze omgevingsverordening in om aan te geven wat we waar willen en onder welke voorwaarden.

- Onder voorwaarden biedt de provincie ruimte aan initiatieven – zoals woningbouw – aan de randen van de bebouwing, onder meer bij dorpen en kernen. Op deze manier wil de provincie de leefbaarheid, vitaliteit en het voorzieningenniveau in de dorpen versterken.

- De provincie speelt in op veranderingen in het landelijk gebied en stimuleert nieuwe (passende) functies die bijdragen aan onze provinciale opgaven en die passend zijn in de omgeving. Zo versterkt de provincie de ruimtelijke kwaliteit en voorkomt zij leegstand van voormalige bedrijfsgebouwen.

2. Voor de luchtvaart streeft de provincie het volgende na:

- Het bereiken van een evenwicht tussen duurzame (internationale) bereikbaarheid én een gezonde leefomgeving in de regio Schiphol.
- Het zorgvuldig vervullen van de provinciale rol als bevoegd gezag voor de regionale luchthavens. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden.
- Kennis opbouwen over en experimenteerruimte bieden voor nieuwe technologische ontwikkelingen in de luchtvaart, waarbij in het bijzonder aandacht is voor de maatschappelijk toegevoegde waarde (schoner, stiller, efficiënter, veiliger) van ons mobiliteitssysteem en andere maatschappelijke functies.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie werkt aan de uitwerking van de omgevingsvisie in programma's, een ‘Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord’ en aan de uitvoering van het ‘Ruimtelijk Arrangement’ met het Rijk.

1.2 De uitvoeringsagenda’s voor de NOVEX-gebieden Schipholregio, MRA, Noordzeekanaalgebied (NZKG) en het Groene Hart voeren we uit.

1.3 De provincie geeft invulling aan de verbeterdoelen van de Omgevingswet en draagt bij aan het beheer en het doorontwikkelen van het ‘Digitaal Stelsel Omgevingswet’ (DSO) en het instrumentarium dat daarbij hoort.

1.4 De provincie actualiseert de inhoud van de Omgevingsverordening NH2022 volgens een vast, cyclisch proces. Dit proces en de inhoud van de omgevingsverordening worden in 2027 verbeterd naar aanleiding van evaluatie en monitoring. Als het nodig is, zet de provincie aanvullend (Omgevingswet-)instrumentarium in voor het veiligstellen van de provinciale belangen.

1.5 Voor provinciale projecten met een ruimtelijke impact stelt de provincie adviezen op. De provincie voert daarnaast diverse onderzoeken en projecten uit ter versterking van de ruimtelijke structuur van Noord-Holland.

1.6 De provincie adviseert desgevraagd gemeenten over de toepassing van provinciaal beleid en de Instructieregels in de Omgevingsverordening NH2022.

1.7 De provincie werkt aan het versterken en creëren van de omgevingskwaliteit, onder andere door de inzet van het ontwerpteam.

1.8 De provincie werkt in bijzondere gevallen mee aan de uitvoering van maatwerkoplossingen voor woningbouw in beschermd landschap die bijdragen aan de leefbaarheid, vitaliteit en het voorzieningenniveau in kernen en dorpslinten.

1.9 De provincie monitort de werking van de regels in de Omgevingsverordening NH2022, bedoeld om meer ruimte voor wonen mogelijk te maken in beschermd landschap. Mocht deze monitoring daartoe aanleiding geven, dan nemen we actie.

1.10 De provincie brengt de ruimtelijke keuzes en consequenties voor de grote wateropgaven in beeld, zoals waterberging, waterveiligheid en zoetwaterbeschikbaarheid. Dit dient onder andere voor onze deelname in deltaprogramma's, zoals het 'Deltaprogramma Centraal Holland'.

2.1 De provincie werkt via de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) samen met het Rijk aan het versterken van de leefomgevingskwaliteit in de NOVEX-Schipholregio.

2.2 We werken samen met het Rijk aan een betere aansluiting tussen de Wet luchtvaart en de Omgevingswet. Daarbij betrekken we de belangen rond luchthaven Schiphol, regionale luchthavens en de opkomst van nieuwe vormen van luchtvaart.

2.3 De provincie herziet het provinciale luchtvaartbeleid om te kunnen inspelen op innovaties en nieuwe ontwikkelingen in de regionale luchtvaart.

2.4 De provincie is organisator van het provinciaal luchthavenoverleg. Hierin worden de regionale luchthavens uitgedaagd om na te denken over een duurzame toekomst.

2.5 De provincie werkt samen met de gebiedspartners van het Maritieme cluster Den Helder. Het doel is het versterken van de samenwerking tussen het civiel militaire ecosysteem van Vliegkamp en Luchthaven. En om onderwijs, kennis en maakindustrie te betrekken bij het maken van een toekomstbestendige haven en een leefbare stad.

2.6 Voor het vervullen van onze taak als bevoegd gezag voor burgerluchthavens van regionale betekenis beoordelen wij in voorkomende gevallen aanvragen voor nieuwe of aangepaste luchthavenbesluiten en -regelingen.

3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

Provinciale rol

De provincie treedt vanuit de Wet versterking regie volkshuisvesting op als regisseur van de woningmarkt. Daarnaast vervullen wij een aanjagende en helpende rol, zodat er sneller woningen worden gebouwd en ov-knooppunten sneller tot ontwikkeling komen. Ook zorgen wij voor actuele informatie over woningbehoeftes, plancapaciteit, woonzorggegevens en woon-mobiliteitsgegevens in Noord-Holland.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Versnellen en programmeren woningbouw	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	10.219 N	14.676 N	14.486 N	11.400 N	7.122 N	2.918 N
	Totaal baten	-615 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	9.604 N	14.676 N	14.486 N	11.400 N	7.122 N	2.918 N
	Stortingen						
3.2	Reserve Verleende subsidies Woningbouw	25.000 N	5.750 N	0 V	0 V	0 V	0 V
3.2	Reserve Woningbouw	50 N	50 N	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
3.2	Reserve OV-fonds, incl. OV-knooppunten	-8.213 V	-350 V	0 V	0 V	0 V	0 V
3.2	Reserve Woningbouw	-19.398 V	-6.775 V	-1.769 V	0 V	0 V	0 V
3.2	Reserve Verleende subsidies Woningbouw	-1.328 V	-3.298 V	-5.994 V	-6.450 V	-4.098 V	0 V
3.2	Reserve subs. OD 3.4.1	-1.051 V	-1.811 V	-1.138 V	-853 V	-106 V	0 V
	Resultaat	**4.664 N**	**8.242 N**	**5.585 N**	**4.097 N**	**2.918 N**	**2.918 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten

In het coalitieakkoord 2023–2027 is budget toegekend voor Wonen. Tot en met 2027 zijn hiervoor uitgaven vanuit de reserve opgenomen in de begroting. De lasten die in 2028 en 2029 zijn opgenomen, zijn de lasten van subsidies die verleend zijn boven de € 1,5 miljoen. Het gaat om lasten die genomen moeten worden in het jaar dat de prestatie is geleverd en om de capaciteitskosten.

Daarnaast is een afname zichtbaar van de lasten door de bezuiniging die is opgenomen in de Kaderbrief 2026. In 2028 is dat € 1,5 miljoen en vanaf 2029 gaat het om € 3 miljoen. Deze bezuiniging heeft geen effect op ons beleid doordat gemeenten deze kosten kunnen verrekenen in de leges.

Voor de uitvoering van motie M75-2026 (Wonen boven winkels) wordt van 2027 t/m 2029 € 200.000 per jaar gereserveerd om bij te dragen aan het realiseren van meer woningen boven winkels. Dit wordt gedekt binnen dezelfde begrotingspost, waardoor het totale budget gelijk blijft.

Onttrekkingen reserves

In 2028 worden er alleen nog maar onttrekkingen gedaan vanuit de Reserve subsidie voor lastneming reserves boven de € 1,5 miljoen.

Wat willen we bereiken?

1. De prioriteit van de provincie in het wonen betreft het oplossen van de woningnood in Noord-Holland. De provincie maakt afspraken over voldoende plancapaciteit, concrete bouwlocaties en voldoende betaalbare woningen, conform de woondeals en de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting.

2. De provincie helpt gemeenten waar nodig bij de uitvoering van de bouwplannen en gebiedsontwikkelingen. De provincie geeft een extra impuls aan kleinere woningbouwprojecten voor leefbare kernen.

3. De provincie ondersteunt gemeentelijke organisaties in capaciteit bij het versnellen van woningbouw. Nu zetten wij flexpoolmiddelen voor externe inhuur. De provincie heeft sinds juli 2026 een projectmanagementbureau (PMB) dat deze ondersteuning structureler zal maken en zorgen dat kennis behouden blijft.

4. De provincie geeft een impuls aan ov-knooppuntontwikkelingen die nodig zijn voor het behalen en bespoedigen van de woonopgave.

5. De provincie monitort woondoelstellingen en zorgt voor kennisuitwisseling tussen overheden, marktpartijen, corporaties en andere stakeholders.

6. De provincie stimuleert industrieel en toekomstbestendig bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie voert de ‘Actieagenda Wonen en Versnellen Woningbouw 2024–2028’ uit die Provinciale Staten hebben vastgesteld.

1.2 De provincie werkt samen met partners woondeals uit die geactualiseerd worden. Deze deals gaan onder meer over thema’s als betaalbaarheid, aandachtsgroepen en woningen voor jongeren, starters en ouderen. Het uitwerken van de woondeals gebeurt in provinciale, deel-regionale en lokale volkshuisvestingsprogramma’s die in 2027 worden vastgesteld.

1.3 Op basis van de actieagenda en de woondeals kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor regionale projecten en onderzoek, met als doel het opstellen van een regionale woonzorgvisie of een regionaal volkshuisvestingsprogramma.

1.4 De provincie maakt via maatwerk – onder voorwaarden – woningbouw in beschermd landschap mogelijk ter versterking van de leefbaarheid van kleine dorpskernen.

2.1 De provincie stelt subsidie beschikbaar vanuit het ‘Investeringskader Versnellen Woningbouw en Duurzame Bereikbaarheid’ voor gebiedsontwikkelingen, projecten en innovaties die ertoe bijdragen dat er sneller meer woningen worden gebouwd.

2.2 De provincie organiseert samen met marktpartijen, woningcorporaties en gemeenten regionale versnellingstafels. Met als doel knelpunten bij woningbouwprojecten vroegtijdig te signaleren, zo nodig te bespreken met het Rijk en ze (helpen) op te lossen.

2.3 De provincie beschikt over een team gebiedsontwikkelaars en een bouwambassadeur, zoals afgesproken in het coalitieakkoord. Verder verstrekken we extra financiële middelen (€ 3 miljoen), bovenop

de rijksregeling voor de zogenoemde flexibele schil. Gemeenten kunnen op kosten van de flexibele schil ontbrekende capaciteit voor het realiseren van woningbouwlocaties inhuren.

2.4 De provincie introduceert bij een aantal gemeenten zogeheten parallelplannen als nieuw instrument voor de versnelling van de woningbouw.

3.1 De provincie is gestart met een projectmanagementbureau dat gemeenten kan ondersteunen die problemen hebben met de ambtelijke capaciteit om voldoende woningbouwprojecten te realiseren. Meerdere gemeenten hebbem aangegeven hier graag gebruik van te maken. Na de opzet en inrichting van dit projectbureau zullen de middelen voor de flexibele schil afgebouwd worden. Doordat de gemeenten deze extra inzet van het projectmanagementbureau kunnen verrekenen met projectontwikkelaars heeft deze afbouw geen effect op de effectieviteit van het beleid.

4.1 De provincie werkt samen met partners aan de doorontwikkeling van bestaande ov-knooppunten in stedelijke gebieden; door de bereikbaarheid met het ov en de ketenmobiliteit (de overstap van de ene vervoersvorm op de andere) te verbeteren, worden woon- en werkomgevingen aantrekkelijker.

4.2 De provincie actualiseert waar nodig de data en bijbehorende duiding in de kennisproducten van ov-knooppunten (storymap, viewer en kennisportaal). Ook delen we kennis over onderwerpen, zoals parkeernormen, om in gebiedsontwikkelingen meer (betaalbare) woningen mogelijk te maken.

5.1 De provincie zorgt voor een actuele informatievoorziening over onder andere de woningbehoefte, de plancapaciteit en de woonzorggegevens. Deze informatie is op het dashboard te vinden. Ook werkt de provincie aan een betere aansluiting van de marktpartijen en corporaties door in de nieuwe monitor plancapaciteit de mogelijkheden voor publiek-private monitoring te implementeren.

5.2 Minimaal twee keer per jaar organiseert de provincie een klankbordbijeenkomst met marktpartijen in het woondomein.

6.1 De provincie werkt samen met gemeenten en corporaties aan de toepassing van industrieel bouwen om de woningbouw te kunnen versnellen.

6.2 De provincie stimuleert toekomstbestendig bouwen door kennisdelen over circulair en biobased bouwen.

3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie

Provinciale rol

Het 'Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022–2027' (met de deelprogramma's overstromingsrisico's, oppervlaktewater en grondwater) beschrijft het provinciale beleid voor water en de maatregelen die de provincie zelf gaat uitvoeren. Het nieuwe 'Regionaal Water en Bodemprogramma 2028–2033' wordt eind 2027 ter besluitvorming behandeld door Provinciale staten.

De provincie is bevoegd gezag voor het goedkeuren van een projectbesluit 'Omgevingswet bij dijkversterkingsplannen' van waterschappen. Ook is de provincie bevoegd gezag voor het bijbehorende milieueffectrapport (mer-beoordeling) en de verlening van een natuur- en omgevingsvergunning bij dijkversterkingen. Het dijkversterkingsplan (projectbesluit) met de vergunningen wordt door de provincie gecoördineerd ter visie gelegd.

Daarnaast is de provincie bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen, door het stellen van de omgevingswaarden voor de veiligheid. Ook stelt de provincie de omgevingswaarden voor wateroverlast vast in de omgevingsverordening. Deze omgevingswaarden bepalen de gemiddelde kans op overstroming per jaar. Aan de hand daarvan moeten de waterschappen specifieke gebieden waterstaatkundig beheren. De provincie houdt toezicht op waterschappen op basis van jaarlijkse voortgangsrapportages. Deze gaan over de toetsing en verbetering van regionale waterkeringen en over de omgevingswaarden voor wateroverlast door waterschappen.
De Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) verplicht de provincie om data te verzamelen over overstromingsrisico's en om eens in de zes jaar overstromingsrisico- en gevaarkaarten vast te stellen en deze aan te leveren aan de Europese Commissie. Dit doet de provincie in samenwerking met de waterbeheerders en het Rijk.

Naast de wettelijke taken, heeft de provincie ook een rol bij klimaatadaptatie en 'Water en Bodem Sturend', twee opgaven die nauw verbonden zijn.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptie	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	4.032 N	4.018 N	4.013 N	1.896 N	1.895 N	1.895 N
	Totaal baten	−1.330 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	2.702 N	4.018 N	4.013 N	1.896 N	1.895 N	1.895 N
	Stortingen						
		0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustontw.	−669 V	−2.000 V	−2.000 V	0 V	0 V	0 V
3.3	Reserve Klimaatadaptie	−892 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**1.142 N**	**2.018 N**	**2.013 N**	**1.896 N**	**1.895 N**	**1.895 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten

De lasten in 2026 en 2027 zijn de lasten voor afkoop voor het beheer van de dijkplaatsen en de realisatie van de uitvoeringskosten.

Onttrekking reserve

In 2026 en 2027 worden onttrekkingen gedaan vanuit de Reserve Meekoppelkansen voor afkoop voor het beheer van de dijkplaatsen en de realisatie van de uitvoeringskosten.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie staat voor de uitdaging om samen met de waterbeheerders de waterveiligheid te waarborgen. Dat vraagt soms om aanpassingen, omdat het klimaat verandert. De provincie koppelt deze opgave zoveel als mogelijk aan (andere) ruimtelijke opgaven. Ons doel is dat de

primaire waterkeringen in 2050 voldoen aan de wettelijke normen én een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit hebben.

2. Klimaatverandering leidt steeds vaker tot extreme weersomstandigheden met gevolgen voor water en bodem. Door in te zetten op klimaatadaptatie, zorgt de provincie ervoor dat we voldoende zijn voorbereid op wateroverlast, hittestress, verdroging, verzilting en de gevolgen van een overstroming. De provincie streeft naar een klimaatbestendig en waterrobuust Noord-Holland, waarin iedereen ook in 2050 veilig kan blijven wonen en werken.

3. De provincie zet zich er voor in om ons beter voor te bereiden op wateroverlast. Specifiek richten we onze aandacht op het beter voorbereid zijn op toenemende weersextremen, zoals die zich in 2021 in Limburgvoordeden. Zo willen we maatschappelijke ontwrichting zoveel mogelijk voorkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Om als Noord-Hollanders droge voeten te houden, moeten we steeds opnieuw bepalen waar dijken moeten worden versterkt. Het werken aan de waterveiligheid van primaire waterkringen is een permanent proces. In 2027 bereiden de waterbeheersers en de provincie nieuwe rondes voor de versterking van primaire keringen voor.

1.2 Bij dijkversterkingen kiest de provincie voor een gebiedsgerichte aanpak. In 2027 ziet de provincie erop toe dat bij het opstellen van projectbesluiten voor primaire dijkversterkingen waterveiligheid wordt gecombineerd met andere functies.

1.4 In 2026 zal de provincie samen met Zuid-Holland en Utrecht nieuwe regels voor de inliggende waterschappen overeenkomen voor het toetsen en versterken van regionale waterkeringen en de jaarlijkse rapportage daarover. In 2027 nemen de provincies deze regels mee in de trajecten voor aanpassing van hun omgevingsverordeningen.

1.5 De provincie neemt ook in 2027 deel aan en behartigt ons belang in de thematische en gebiedsgerichte deltaprogramma's (Hollandse Kust, Wadden, IJsselmeergebied, Centraal Holland, Waterveiligheid, Zoetwater, Ruimtelijke Adaptatie) en het 'Kennisprogramma Zeespiegelstijging' (KPZSS).

1.6 De provincie voert de maatregelen (deelprogramma's overstromingsrisico's, oppervlaktewater en grondwater) uit die in het 'Regionaal Waterprogramma 2022–2027' zijn vastgesteld.

2.1 De provincie geeft uitvoering aan de 'Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie 2025–2027'. We werken daarbij samen met onze waterpartners en volgen de route die is vastgelegd in het 'Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie' (DPRA).

2.2 We geven uitvoering aan principes van 'Water en Bodem Sturend'. Dit gedachtengoed en onze rol daarbij staan beschreven in de omgevingsvisie van de provincie. Concreter en meer gebiedsgericht gebeurt dat in het 'Regionaal Water- en Bodemprogramma 2028–2033'. De provincie werkt hierbij samen met alle betrokken partners.

3.1 De provincie Noord-Holland is bij extreme weersomstandigheden gevoelig voor wateroverlast. In 2027 werken we aan nieuwe inzichten en handelingsperspectieven. Dat doen we in het 'Deltaprogramma Centraal-Holland' en in het kader van de bovenregionale stresstest, en met de impactanalyse wateroverlast. Zo zorgen we ervoor dat we op extreme weersomstandigheden zijn voorbereid.

Verbonden partijen

Programma 3 Ruimte en Wonen

Verbonden partij	Doel
Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.
N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 4 Bereikbaarheid

Doelen

4. Bereikbaarheid
4.1 Realiseren perspectief mobiliteit
4.2 Openbaar vervoer waarborgen
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Maatschappelijk doel

Iedere dag zijn in Noord-Holland mensen en goederen op weg naar hun bestemming. De provincie helpt ze die bestemming slim, schoon en veilig te bereiken. Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid zijn een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. Tot 2030 moeten in Noord-Holland ruim 174.000 woningen (waar dat kan) dicht bij voorzieningen worden gerealiseerd. Daarnaast moet ook groei van werkgelegenheid worden gefaciliteerd. De toename van het aantal inwoners, woningen en banen leidt tot groei van mobiliteit. Een goede ontsluiting van de stad en het platteland is een basisvoorwaarde voor de leefbaarheid. De provincie zorgt daarom dat het onderhoud van onze infrastructuur op orde is en investeert waar nodig in nieuwe infrastructuur, in het verbeteren van de verkeersveiligheid, in slimme en schone alternatieven, zoals doorfietsroutes en in goede openbaar vervoer voorzieningen.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel (Min is voordelig)			
4.1	Realiseren perspectief mobiliteit	30.139	N
4.2	Openbaar vervoer waarborgen	87.234	N
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	38.582	N
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	139.667	N
	Totaal lasten	**295.622**	**N**
4.1	Realiseren perspectief mobiliteit	100	N
4.2	Openbaar vervoer waarborgen	-325	V
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	-1.963	V
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	-4.403	V
	Totaal baten	**-6.591**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**289.031**	**N**
	Stortingen	55.935	N
	Onttrekkingen	-63.486	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**281.480**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

4.1 Realiseren perspectief mobiliteit

Provinciale rol

In de rol van initiatiefnemer ontwikkelt de provincie beleid en investeert zij in kennisontwikkeling, innovatie, gedrag en infrastructuur. Om te beginnenbeheert en onderhoudt de provincie haar infrastructuur en optimaliseert zij het gebruik daarvan, onder meer door gebruik te maken van beschikbare innovaties (zoals smart mobility). Werken aan infrastructuur doet de provincie duurzaam, als dit haalbaar is. Vanuit een regierol stimuleert de provincie daarnaast andere wegbeheerders te werken aan bereikbaarheids- en leefbaarheidsopgaven in hun gebied. Bijvoorbeeld door kennisdeling en subsidies voor onder andere doorfietsroutes, verkeersveiligheid en ov-knooppunten. Ook heeft de provincie via de ov-concessies een belangrijke rol in (het stimuleren van) het regionale ov. De provincie stimuleert slim en duurzaam reizen en zet gemeenten aan om duurzame mobiliteitsmaatregelen te nemen.

Tenslotte geeft de provincie ruimte aan innovaties en past die waar mogelijk toe. Denk bijvoorbeeld aan het inzetten van slim verkeersmanagement of het inzetten van nieuwe vervoersvormen in het kader van publieke mobiliteit.

Investeringen in de infrastructuur volgen uit de 'investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur' (iNHi) 2024–2028. Daarbij zet de provincie onder andere in op het verbeteren van de doorstroming voor het wegverkeer in Noord-Holland-Noord en op de doorstroming van het (HOV-)busverkeer in Noord-Holland-Zuid. Deze investeringen worden geprogrammeerd in het 'integraal Meerjarenprogramma infrastructuur' (iMPI).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Realiseren perspectief mobiliteit	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	32.846 N	50.883 N	30.139 N	17.449 N	22.593 N	24.025 N
	Totaal baten	−5.939 V	−4.315 V	100 N	100 N	100 N	100 N
	Saldo van baten en lasten	26.908 N	46.568 N	30.239 N	17.549 N	22.693 N	24.125 N
	Stortingen						
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	205 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	23.712 N	4.304 N	6.149 N	5.708 N	5.920 N	7.136 N
4.1	Reserve verleende subsidies	70.723 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	−1.512 V	−490 V	0 V	0 V	0 V	0 V
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	−16.412 V	−9.717 V	−875 V	−375 V	−16.415 V	−17.847 V
4.1	Reserve verleende subsidies	−11.349 V	−26.272 V	−9.421 V	−1.005 V	−550 V	0 V
	Resultaat	**92.274 N**	**14.393 N**	**26.092 N**	**21.877 N**	**11.648 N**	**13.414 N**

Financiële ontwikkelingen

Een groot deel van de lasten in zijn gerelateerd aan projecten die onder mobiliteitsbeleid infrastructuur en onder verleende subsidies weg- en fietsinfra vallen. In 2026 zijn er veel projecten die verwacht worden opgeleverd te zijn, danwel significante bijdragen te hebben geleverd. Deze worden veelal zichtbaar op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling.

We verwachten dat we in 2027 een aanzienlijk deel van de investering in 'Weg om de Zuid' in Hoofddorp hebben gedaan (€ 9,4 miljoen). Voor overige investeringen die impact hebben op de begroting geldt dat ze opgenomen worden, zodra de uitgaven ook met een grote mate van zekerheid vast staan. Dit maakt dat er een duidelijk verschil zichtbaar is tussen 2026–2027 en verdere jaren.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie verdiept de samenwerking met het Rijk, gemeenten, regio en overige partijen, met het oog op de hoofdopgaven voor mobiliteit in Noord-Holland die zijn opgenomen in het 'Perspectief Mobiliteit Noord-Holland', dat in 2026 is geactualiseerd.

2. De provincie zet zich in voor een CO2 reductie veroorzaakt door mobiliteit in onze provincie van 55 procent in 2030, vergeleken met referentiejaar 1990. Zonder bereikbaarheid, veiligheid, leefbaarheid, circulariteit, inclusiviteit en gezondheid uit het oog te verliezen.

3. De provincie wil het aandeel fiets- en voetgangersverplaatsingen vergroten en zet in op een (grote) vermindering van het aantal verkeersslachtoffers.

4. De provincie zet zich middels de modal shiftaanpak in voor een verplaatsing van goederenvervoer over de weg naar het water en het spoor, en draagt hiermee bij aan CO_2-reductie, de leefbaarheid en het ontlasten van wegcorridors en andere mobiliteitsnetwerken.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie geeft nader invulling aan het geactualiseerde 'Perspectief Mobiliteit Noord-Holland', waarin geactualiseerde doelstellingen zijn bepaald en onder andere de onderwerpen publieke mobiliteit, deelmobiliteit en mobiliteitsrechtvaardigheid extra aandacht krijgen.

1.2 De provincie voert de 'investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024–2028' (iNHi) uit, bereidt de iNHi 2028–2032 voor en gebruikt nieuwe inzichten uit onder andere vaarwegen, sociale veiligheid en weerbaarheid van het netwerk.

1.3 Samen met de regio's actualiseert de provincie de 'Regionale Agenda's Mobiliteit' (RAM's) en geeft uitvoering aan de prioritaire acties die hierin staan.

1.4 De provincie neemt deel aan samenwerkingsverbanden, zoals het Platform Mobiliteit MRA, het Platform Mobiliteit Noord-Holland Noord, het programma 'Samen Bouwen aan Bereikbaarheid' (SBaB), de Provinciale Verkeer en Vervoer Beraden (PVVB-en) op deelregio-niveau, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) in het kader van duurzame mobiliteit.

1.5 De provincie geeft samen met partners nadere invulling aan een handelingsperspectief voor gebiedsontwikkeling en mobiliteit, met de focus op alle modaliteiten. Hiermee geven wij invulling aan de bereikbaarheidsdoelstelling uit het geactualiseerde 'Perspectief Mobiliteit' (2026) en willen wij de doorstroming op het provinciale wegennet zo optimaal mogelijk houden.

1.6 De provincie neemt (bestuurlijk en ambtelijk) deel aan het project 'Openbaar Vervoer Verbinding Amsterdam Hoofddorp' (OVAH). Hierin wordt aan het einde van 2027 een besluit genomen over het voorkeurstracé van deze verbinding. Ook neemt de provincie (bestuurlijk) deel aan het project 'Zuidasdok'.

1.7 De provincie geeft verdere invulling aan de afspraken over woningbouw en infrastructuur (waaronder ov) die de afgelopen jaren zijn gemaakt met Rijk en regio. Dit in nauwe samenwerking met gemeenten, zowel binnen Noord-Holland Noord als binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Het gaat vooral om afspraken die zijn gemaakt tijdens de bestuurlijke overleggen 'Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport' (MIRT) in 2022 en 2025 en die in 2026 de prioritering van het Rijk (een bezuinigingsronde) hebben doorstaan.

1.8 Om de provincie boven het Noordzeekanaal in de toekomst bereikbaar te houden, is het noodzakelijk om gezamenlijke studies uit te voeren én keuzes te maken met regionale partners en het Rijk. Het 'Perspectief Mobiliteit Noord-Holland' is daarvoor de leidraad. Daarin staat onder andere, dat wij voor gebieden met een lagere verstedelijking inzetten op álle vormen van vervoer. Alle modaliteiten (inclusief de auto) blijven in de hele provincie nodig.

1.9 De provincie houdt zich bezig met de ontwikkeling, implementatie en uitvoering van het 'Actieplan Geluid 2025–2029' en SWUNG II (samenwerken aan de uitvoering van nieuw geluidbeleid).

2.1 De provincie geeft uitvoering aan het transitiepad Mobiliteit uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak met onder andere de volgende activiteiten:

- Het uitvoeren van het 'Regionaal Mobiliteitsprogramma' (RMP). Dat doen we onder andere door vijf regionale uitvoeringsagenda's (duurzame) mobiliteit op te stellen, samen met de gemeenten.
- Het ontwikkelen van een monitor (RMP monitor) die het effect van maatregelen in beeld brengt.
- Het uitvoeren van de Werkgeversaanpak en Bewonersaanpak (project onder 'Samen Bouwen aan Bereikbaarheid') bij bedrijven en instellingen in Noord-Holland en Flevoland.
- De uitvoering van de landelijke strategie 'Clean Energy Hubs Binnenvaart'.
- De uitvoering van de 'Agenda Slimme en Schone Logistiek'.

2.2 Binnen het project 'MRA-Elektrisch' werkt de provincie samen met Flevoland, gemeente Almere en de Vervoerregio Amsterdam en Utrecht om elektrisch vervoer te stimuleren en een netwerk van publieke oplaadpunten te realiseren.

3.1 De provincie geeft uitvoering aan de actielijnen uit de 'Actieagenda Actieve Mobiliteit 2022-2027' en actualiseert deze voor de periode daarna. De prioriteit ligt bij de realisatie van de doorfietsroutes. Zowel op eigen areaal, als bij de gemeenten. Dit laatste stimuleren we via onze regierol, kennisdeling en subsidies. Vanaf 2025 subsidiëren we aan de hand van een meerjarige, geprioriteerde projectenlijst, in combinatie met verkeersveiligheidsprojecten. Om samen met de gemeenten vooruit te kunnen kijken, is in deze begroting vanaf 2028 structureel geld opgenomen voor doorfietsroutes.

3.2 De provincie voert het 'Regionale Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid' uit, samen met gemeenten en andere belangrijke partners, zoals de politie. Dit programma richt zich zowel op infrastructuur als op verkeersveilig gedrag en de handhaving daarvan. Door gevaarlijke locaties en gedragingen met data en risicoanalyses in kaart te brengen, investeren we zo effectief mogelijk in veiligheid. Dit doen we zowel op onze eigen wegen als (via subsidies) op de infrastructuur van gemeenten. Daarnaast zorgt de provincie voor verkeerseducatie op basis- en middelbare

scholen, ondersteunen we landelijke verkeersveiligheidscampagnes en subsidiëren we voorlichting aan ouderen over veilig fietsen met het project ‘Doortrappen’.

4.1 De provincie neemt deel in programma's waarin we samenwerken met regionale, nationale en internationale partijen. Zoals, ‘Versterken binnenvaart’, ‘Vervoer gevaarlijke stoffen MRA’ en ‘Autonoom varen en rijden op goederenvervoercorridors’.

4.2 De provincie wil meer inzicht verkrijgen in logistieke stromen. Dat doen we door verrijkte datasets te genereren en visualisaties te maken om het inzicht in de logistieke stromen te vergroten. Dit vormt een onderdeel van het ‘Innovatieprogramma Verkeer en Vervoer 2026–2030’.

4.3 De provincie voert onderzoek uit naar mogelijkheden waarmee bedrijven en gemeenten transport van de weg naar water en spoor kunnen verplaatsen (modal shift). Dit gebeurt samen met partners, zoals in het samenwerkingsprogramma ‘Noord West Connect’.

4.4 De provincie zet samen met partners een realisatiepact op in de MIRT ‘Goederenvervoercorridor Zuid’, voor het Knooppunt Amsterdam en omstreken. Verschillende projectvoorstellen voor een betere, duurzame bereikbaarheid van de Greenport Aalsmeer, Schiphol en de haven van Amsterdam maken daar deel van uit. Dit doen we samen met onder andere het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Havenbedrijf Amsterdam.

4.5 De provincie geeft uitvoering aan projecten van het samenwerkingsverband Amsterdam Logistics en stelt een plan op voor de toekomst van dit samenwerkingsverband.

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

Provinciale rol

De provincie heeft een belangrijke verantwoordelijkheid voor de regionale mobiliteit. Daaronder valt onder meer haar wettelijke taak als verlener van openbaarvervoerconcessies. Daarnaast treedt de provincie op als belangenbehartiger en regisseur van regionale samenwerking op het gebied van bereikbaarheid, verstedelijking en klimaatdoelstellingen. Openbaar vervoer speelt daarin een belangrijke rol. De provincie zet zich daarom samen met de Vervoerregio Amsterdam, andere ov-autoriteiten en regionale partners in voor beter en betaalbaar openbaar vervoer. De basis voor het ov-beleid in de komende jaren is de 'Visie Publieke Mobiliteit 2024–2034'.

Deze visie is een nadere uitwerking van het 'Perspectief Mobiliteit' en vormt het kader voor verschillende mobiliteitsvraagstukken. Binnen publieke mobiliteit schetsen we een helder beeld van de ambities van de provincie voor openbaar vervoer in verschillende vormen. Daarbij kijken we naar de volledige reis van inwoners: van deur tot deur. Publieke mobiliteit gaat over al het vervoer waarvoor reizigers geen eigen vervoermiddel gebruiken. Een uitwerking van de visie Publieke Mobiliteit 2024-2034 is de door GS vastgestelde Agenda Publieke Mobiliteit 2026 Structuur voor actie: Anders en beter reizen voor iedereen (Agenda Publieke Mobiliteit Noord-Holland 2026.pdf).

Pilots en onderzoeken worden binnen dit kader uitgevoerd. De financiële dekking voor de daadwerkelijke uitvoering van publieke mobiliteit op de langere termijn valt niet binnen onze bestaande ov-concessies.

Vanuit verschillende beleidsvelden werkt de provincie aan publieke mobiliteit. Als concessiebeheerder en opdrachtgever borgt de provincie de inzet van het regionale openbaar vervoer per bus in drie concessiegebieden: Gooi en Vechtstreek, Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord. De Vervoerregio Amsterdam is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de overige delen van Noord-Holland.

Voor de concessies Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord werkt de provincie aan de nieuwe ov-concessie NoordWest Noord-Holland (NWNH). Deze concessie gaat in op 16 juli 2028. In het eerste kwartaal van 2027 begint de implementatie.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Openbaar vervoer waarborgen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	71.158 N	82.608 N	87.234 N	87.033 N	86.726 N	86.741 N
Totaal baten	0 V	-325 V	-325 V	-325 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	71.158 N	82.283 N	86.909 N	86.708 N	86.726 N	86.741 N
Stortingen						
4.2 Reserve Openbaar Vervoer projecten	2.758 N	7.843 N	7.845 N	67 N	0 V	0 V
Onttrekkingen						
4.2 Reserve Openbaar Vervoer projecten	-4.100 V	-14.615 V	-8.559 V	0 V	0 V	0 V
Resultaat	**69.816 N**	**75.511 N**	**86.195 N**	**86.775 N**	**86.726 N**	**86.741 N**

Financiële ontwikkelingen

Financieel vormen alle initiatieven die verbonden zijn aan de drie concessies de grootste lasten. Er zijn ontwikkelingen die mogelijk nog impact hebben op deze cijfers: de uitvoering van de Grinwis-motie en de bijbehorende besteding van middelen om verschraling van het openbaar vervoer te voorkomen. Ook de aanbesteding van de nieuw te vormen concessie NoordWest Noord-Holland is een grote ontwikkeling die impact op de cijfers kan hebben.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie borgt een betrouwbaar en toekomstbestendig openbaar vervoer en voert goed concessiebeheer uit als onderdeel van de publieke mobiliteit.
2. De provincie zet vervolgstappen in de aanbesteding en implementatie van de toekomstbestendige ov-concessie NoordWest Noord-Holland.
3. De provincie onderzoekt en ontwikkelt maatregelen om het ov-lijnennet in de komende jaren stabiel en toekomstvast te houden.
4. De provincie versterkt ov-knooppunten en verbetert de aansluiting tussen verschillende vormen van mobiliteit.
5. De provincie houdt het openbaar vervoer betaalbaar en toegankelijk voor reizigers.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie besteedt ov-concessies aan met als doel beter ov voor inwoners. Daarnaast beheert de provincie de afgesloten contracten na een aanbesteding.

1.2 De provincie geeft uitvoering aan de Agenda Publieke Mobiliteit.

1.3 De provincie stelt een plan op voor de duurzame inrichting van vraag gestuurd openbaar vervoer binnen haar concessies.

1.4 De provincie zet Bikkergelden in om de bereikbaarheid van Noord-Holland zoveel mogelijk op peil te houden, in lijn met de uitgangspunten van publieke mobiliteit.

1.5 De provincie werkt de samenwerking met de Vervoerregio Amsterdam verder uit om het openbaar vervoer slimmer en efficiënter te organiseren, onder meer op het gebied van lijnvoering rond de concessie Haarlem-IJmond, de inkoop van reizigersinformatiesystemen, tarifering en toegankelijkheid.

1.6 De provincie geeft uitvoering aan het landelijke opgestelde convenant circulariteit.

2.1 De provincie start samen met de nieuwe concessiehouder de implementatie van de nieuwe ov-concessie NoordWest Noord-Holland.

2.2 De provincie treft voorbereidingen voor de aanschaf van nieuwe buurtbussen voor de concessie NoordWest Noord-Holland.

2.3 De provincie werkt verder aan het vastleggen van strategische activa binnen de concessies, zoals stallingen, aansluitingen voor zero-emissie-infrastructuur en pauzelocaties.

3.1 De provincie stelt ov-vervoerplannen vast, met als uitgangspunt het borgen van een toekomstvast ov-netwerk (rekening houdend met chauffeurstekorten).

3.2 De provincie werkt samen met andere overheden aan het Toekomstbeeld OV.

3.3 De provincie levert samen met de Vervoerregio Amsterdam een vervolg op het onderzoek naar Bus Rapid Transit/Metrobus op de corridor Haarlem-Schiphol-Amsterdam, gericht op pilots en quick wins.

3.4 De provincie werkt verder aan innovaties in het openbaar vervoer vanuit het programma Innovatie Verkeer en Vervoer.

3.5 De provincie verkent welke stappen nodig zijn om de samenhang tussen bus en spoor verder te versterken.

4.1 De provincie gaat verder met de uitvoering van de Hubstrategie Noord-Holland en met de ontwikkeling van mobipunten in de Noordkop als netwerk voor hubs en deelmobiliteit.

4.2 De provincie biedt in de Noordkop met Nabogo een carpoolsysteem aan als aanvulling op het ov-systeem.

4.3 De provincie biedt als concessieverlener, in samenwerking met de regio Gooi en Vechtstreek en Amersfoort, een deelfietssysteem aan in deze gebieden.

4.4 De provincie stelt een handelingsperspectief op voor deelmobiliteit in Noord-Holland.

5.1 De provincie geeft uitvoering aan het convenant landelijke ov-toegankelijkheid door acties op te pakken uit het Uitvoeringsprogramma Bestuursakkoord Toegankelijkheid Openbaar Vervoer 2024–2028.

6.1 De provincie zet de uitvoering van de Tarievenvisie OV voort, gericht op de betaalbaarheid van het openbaar vervoer, in samenhang met de invoering van het nieuwe ov-betalen (EMV), samen met de Vervoerregio Amsterdam.

4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken

Provinciale rol

De provincie draagt zorg voor het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur en zorgt er daarnaast voor dat deze infrastructuur ook zo optimaal mogelijk gebruikt kan worden. Dat doen we bijvoorbeeld door de instellingen van verkeerslichten te optimaliseren, een snelle afhandeling van ongevallen en incidenten te organiseren en gebruikers goed te informeren over knelpunten en vertragingen. Dat geldt ook voor de vaarwegen. Dit betekent dat dagelijks vaarweg-inspecteurs op het water toezien op het goede en veilige gebruik van de vaarwegen. Het overgrote deel (42) van de vaarwegobjecten wordt bediend op afstand, vanuit de bediencentrale in Heerhugowaard. Op enkele plekken worden de sluizen en bruggen nog lokaal bediend.

Op de provinciale wegen worden de doorstroming en veiligheid vanuit de verkeerscentrale op afstand gemonitord (VMaaS). Weginspecteurs zorgen ervoor dat er bij knelpunten, evenementen, incidenten en ongevallen direct en adequaat kan worden gehandeld en het verkeer veilig zijn weg kan vervolgen. Daarnaast worden evenementen en werkzaamheden afgestemd met andere (weg)beheerders en zetten we (verkeers)scenario's in om overlast tot een minimum te beperken. Dit draagt bij aan een betere toegang tot mobiliteit, een robuuste en betrouwbare (digitale) infrastructuur en een grotere effectiviteit van de provinciale organisatie.

De provincie kent een groot aantal opgaven op het gebied van bereikbaarheid, veiligheid en een gezonde leefomgeving, waarbij een andere, innovatieve benadering noodzakelijk is. Ook wil de provincie goed voorbereid zijn op ontwikkelingen van buitenaf die bijvoorbeeld invloed hebben op infrastructuur, bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Denk hierbij aan verdergaande digitalisering, de opkomst van deelmobiliteit, klimaatverandering en geopolitieke ontwikkelingen. In het ‘Innovatieprogramma Verkeer en Vervoer 2026-2030’ onderzoeken we deze ontwikkelingen en kijken we welke effecten deze hebben op het provinciale mobiliteitssysteem. Ook beproeven we nieuwe technologische mogelijkheden om mobiliteit slimmer, schoner en veiliger te maken. Dit doet de provincie niet alleen. We werken op dit gebied samen met overheden, bedrijven en kennisinstellingen in de regio, in Nederland en internationaal.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel						(Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)
Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	44.251 N	45.319 N	38.582 N	37.114 N	35.883 N	35.787 N
Totaal baten	-1.877 V	-2.269 V	-1.963 V	-1.978 V	-1.993 V	-2.008 V
Saldo van baten en lasten	42.374 N	43.050 N	36.619 N	35.136 N	33.890 N	33.779 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**42.374 N**	**43.050 N**	**36.619 N**	**35.136 N**	**33.890 N**	**33.779 N**

Financiële ontwikkelingen

Het structurele budget binnen dit beleidsdoel besteden we hoofdzakelijk aan verkeersmanagement, het vaste onderhoud van wegen en vaarwegen en de kapitaallasten van bestaande infrastructuur.

Lasten

De lasten dalen in 2027 met circa € 3,9 miljoen ten opzichte van 2026. Dit komt vooral door de overheveling van het VMaas-budget naar beleidsdoel 4.4 en de bijstelling van de onderhoudsbudgetten op basis van de aangescherpte meerjarige bestedingsplannen. Daarnaast leveren de geactualiseerde afschrijvingslasten op de materiële vaste activa een beperkt voordeel op van circa € 168 duizend, dat ook in latere jaren terug te zien is.

In 2028 en 2029 dalen de lasten verder met respectievelijk € 1,5 miljoen en € 1,2 miljoen als gevolg van de geactualiseerde bestedingsplannen. Hierin is voor die jaren minder werk geraamd. In 2030 blijven de lasten op vrijwel hetzelfde niveau als 2029.

Baten

De baten dalen in 2027 met circa € 0,3 miljoen door lager geraamde inkomsten uit verkeersmanagement en leges. Vanaf 2028 lopen de baten weer geleidelijk op.

Wat willen we bereiken?

De provincie wil zo effectief mogelijk gebruikmaken van het provinciaal netwerk. Nu en in de toekomst. Hierbij staan bereikbaarheid en veiligheid voor de gebruiker voorop. Naast het zo slim mogelijk beheer en onderhoud, zetten we incidentmanagement in om bij calamiteiten snel en veilig verstoring op het netwerk te verhelpen. Hiermee willen wij bereiken dat de bereikbaarheid van de regio voor weg- en vaarweggebruikers veilig is en de reistijden betrouwbaar. Om dit te bereiken zijn afspraken gemaakt in de vorm van prestatie-eisen. Deze afspraken vormen de basis voor de benodigde inzet van de medewerkers op weg en vaarweg. Met het 'Innovatieprogramma Verkeer en Vervoer 2026-2030' kijken we naar de bijdragen van innovaties aan ons mobiliteitssysteem.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met verkeersmanagementmaatregelen benut de provincie de beschikbare verkeersnetwerken zo goed mogelijk. We streven naar een optimale beschikbaarheid van de provinciale infrastructuur. We voeren onder meer de volgende activiteiten uit:

1. Verkeersmanagement op de (vaar)weg

1.1. De provincie zet verkeersmanagement in bij incidenten, zoals ongevallen of storingen. En bij geplande werkzaamheden aan de weg of vaarweg. Met regelscenario's en verkeersmaatregelen wordt het verkeer dan zo veilig mogelijk geleid en blijft de infrastructuur zo goed als mogelijk beschikbaar.

1.2. Gladheidsbestrijding

De provincie zorgt in de winterperiode voor een veilige en betrouwbare bereikbaarheid van de provinciale wegen door tijdige en doelmatige gladheidsbestrijding. Bij kans op gladheid worden preventief en curatief maatregelen ingezet, zoals strooien en sneeuwruimen. Hiermee beperken we risico's voor weggebruikers en dragen we bij aan de verkeersveiligheid en doorstroming.

2. Brug- en sluisbediening

2.1. Bruggen en sluizen bedienen we op afstand vanuit de bediencentrale in Heerhugowaard.

2.2. Daar waar het nog nodig is, kiezen we in de zomermaanden voor lokale bediening van bruggen en sluizen, vanwege de veiligheid en om veiligheidsmaatregelen goed af te stemmen bij werkzaamheden en evenementen.

3. De provincie geeft uitvoering aan het 'Innovatieprogramma Verkeer en Vervoer 2026–2030'

3.1. De provincie voert onderzoeken en verkenningen uit en houdt pilots.

We zoeken en testen slimme toepassingen, technologie en data: kansrijke innovaties die bijdragen aan ons doel om de verkeersveiligheid en bereikbaarheid te verbeteren en te zorgen voor een gezonde leefomgeving. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van data uit voertuigen waarmee we kunnen detecteren kan waar onderhoud aan de weg nodig is. Of aan innovaties die reizigers helpen om een goede en gezonde keuze voor een vervoermiddel te maken, bijvoorbeeld door te organiseren dat er adequate reisinformatie beschikbaar is voor het openbaar vervoer en deelmobiliteit.

Verder onderzoeken we innovaties die elders worden ontwikkeld die impact kunnen hebben op onze infrastructuur, zoals de ontwikkeling van automatische voertuigen en het gebruik van drones. Als provincie hebben we niet altijd invloed op deze ontwikkelingen, maar we kunnen als beleidsmaker, wegbeheerder of concessieverlener wel in overleg gaan of zelf maatregelen treffen om negatieve effecten te beperken.

3.2. Valideren en opschalen van beproefde innovaties

Het innovatieprogramma zorgt ervoor dat kansrijke innovaties zodanig getest en beproefd worden zijn dat de betreffende uitvoeringsorganisatie (zoals de provincie, gemeenten en bedrijven) ze kan oppakken en uitrollen. Het valideren van kansrijke innovaties gebeurt aan de hand van een aantal criteria. De belangrijkste zijn de mate waarin de innovatie bijdraagt aan de provinciale doelen, de uitvoerbaarheid en de kosten. De kennis van beproefde innovaties delen we met gemeenten en regionale en nationale samenwerkingsverbanden.

4. Vergunningverlening. De provincie verleent vergunningen en ontheffingen voor werkzaamheden, activiteiten of aanpassingen op, aan of langs (vaar)wegen. Naar verwachting neemt het aantal aanvragen verder toe, met name door de uitbreidingen en aanpassingen van het elektranetwerk. Het aantal beroep- en bezwaarprocedures stijgt naar verwachting, doordat burgers en bedrijven steeds sneller een juridische oplossing zoeken bij een conflict.

5. De provincie gaat verder met het doorvoeren van cybersecurity voor bruggen en sluizen, wegkantsystemen en bediencentrales. Hiervoor worden naast de sturingsactiviteiten (zoals pentesten, leren en ontwikkelen, rapportage en compliance, configuratiemanagement en monitoring) de maatregelen en ontwerpen bepaald voor alle provinciale assets met automatiseringscomponenten. Op de assetgroepen verkeersregelinstallaties, pompen en gemalen, bediencentrales, en tunnels intensiveren we het doorvoeren van beheersmaatregelen.

4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Provinciale rol

De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor de kapitaalgoederen. Hiertoe wordt vast en variabel onderhoud uitgevoerd. Verder ontwikkelt en verbetert de provincie waar nodig de infrastructuur om de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid te behouden dan wel te bevorderen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	116.893 N	142.964 N	139.667 N	144.152 N	157.697 N	147.048 N
	Totaal baten	-4.702 V	-5.921 V	-4.403 V	-2.470 V	-7.075 V	-17.025 V
	Saldo van baten en lasten	112.191 N	137.043 N	135.264 N	141.682 N	150.622 N	130.023 N
	Stortingen						
4.4	Reserve Dekking Kapitaallasten OV-infras	-819 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Dekking Kapitaallasten Weginfras	5.172 N	193 N	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Groot Onderhoud vaarwegen	7.154 N	7.340 N	7.190 N	7.190 N	7.272 N	6.577 N
4.4	Reserve Groot onderhoud wegen	20.074 N	23.690 N	34.751 N	38.684 N	47.292 N	36.076 N
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	0 V	1.594 N	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Kapitaallasten innovatieprojecten	7 N	9 N	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Ontwikkeling prov infrastructuur	1.200 N	5.025 N	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
4.4	Reserve Dekking Kapitaallasten Weginfras	-589 V	-5.648 V	-637 V	-676 V	-676 V	-676 V
4.4	Reserve Dekking Kapitaallasten OV-infras	-68 V	-1.597 V	-1.680 V	-1.680 V	-1.680 V	-1.680 V
4.4	Reserve Ontwikkeling prov infrastructuur	-72.445 V	-37.526 V	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Groot onderhoud wegen	-27.145 V	-35.089 V	-35.514 V	-37.914 V	-42.385 V	-15.264 V

4.4	Reserve Groot Onderhoud vaarwegen	−6.216 V	−5.769 V	−3.950 V	−7.950 V	−14.950 V	−2.950 V
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	−1.498 V	−338 V	−2.177 V	−2.107 V	−2.000 V	−2.500 V
4.4	Reserve Kapitaallasten innovatieprojecten	−674 V	−672 V	−673 V	−673 V	−390 V	−390 V
	Resultaat	**36.344 N**	**88.254 N**	**132.574 N**	**136.556 N**	**143.106 N**	**149.216 N**

Financiële ontwikkelingen

Het structurele budget binnen dit beleidsdoel besteedt de provincie voornamelijk aan het groot onderhoud van wegen en vaarwegen, de gebiedscontracten, dynamisch verkeersmanagement en aan de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves voor groot onderhoud en kapitaallasten.

Lasten

De lasten dalen in 2027 met circa € 19,0 miljoen ten opzichte van 2026. In 2026 stonden hoge bedragen geraamd voor werken door derden en grote infrastructuurprojecten waarvan een belangrijk deel pas later — vooral in 2030 — tot uitvoering komt; de ramingen voor 2027 zijn aangepast aan wat dat jaar daadwerkelijk wordt uitgevoerd. In de Kaderbrief 2027 is € 3,6 miljoen aanvullende dekking beschikbaar gesteld voor het project A9 Aansluiting Heiloo; de totale provinciale bijdrage komt daarmee op bijna € 20 miljoen.

Ook in 2028 en 2029 blijven de lasten lager dan in 2026. De lagere ramingen voor werken door derden en grote projecten werken in die jaren door. Daarnaast wordt de structurele onderbesteding op het exploitatiebudget voor beheer en onderhoud niet langer in de exploitatie verwerkt, maar in de reserve Groot Onderhoud gestort (zie Stortingen). De geactualiseerde afschrijvingslasten leveren in 2027 een voordeel op van circa € 2,2 miljoen. Dat zien we ook in latere jaren terug.

In 2030 lopen de lasten op met circa € 16,2 miljoen ten opzichte van 2029. Het zwaartepunt van een aantal grote infrastructuurprojecten en van het variabel wegonderhoud (onder de nieuwe tussencontracten gebied 2, 3 en 7) ligt in dat jaar. Kortom, er is geen sprake van meer projecten, maar van een concentratie van eerder geplande werkzaamheden in 2030.

Baten

De baten dalen in 2027 met circa € 1,5 miljoen ten opzichte van 2026, door minder bijdragen van gemeenten voor werken door derden. In 2029 en vooral 2030 lopen de baten weer op, aansluitend bij de uitvoering van die werken.

Stortingen

De storting in de reserve Groot Onderhoud wegen wordt in 2027 verhoogd met circa € 11,1 miljoen. Achtergrond is dat de huidige gebiedscontracten aflopen en worden vervangen door tussencontracten voor gebied 2, 3 en 7. De kosten daarvan vallen beduidend hoger uit door een krappere markt en een uitgebreider variabel onderhoud. Omdat het zwaartepunt van de uitgaven onder deze contracten in 2030 ligt, wordt in 2027–2029 binnen de bestaande financiële kaders ruimte gevonden en in de reserve gestort. Zo zorgen we ervoor dat de financiering op het moment van uitvoering beschikbaar is. De storting wordt gedekt uit de aframing van de stelpost ‘Vervangingen’ en uit onderbesteding op het B&U-exploitatiebudget voor beheer en onderhoud, in lijn met het structurele patroon van voorgaande jaren. Het betreft geen vrije ruimte en geen nieuwe projecten, maar een meerjarige financieringsopbouw binnen de bestaande kaders.

Onttrekkingen en vrijval

De totale onttrekkingen aan en vrijval uit de reserves nemen in 2027 met circa € 57,6 miljoen af ten opzichte van 2026. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door twee incidentele effecten in 2026. Ten eerste vond in dat jaar een vrijval plaats van circa € 38,8 miljoen uit de reserve Ontwikkeling Provinciale Infrastructuur. Daarnaast werd in 2026 incidenteel meer onttrokken aan de reserve Groot Onderhoud Wegen ter dekking van hogere onderhoudsuitgaven.

Een aandachtspunt betreft de reserve Ontwikkeling Provinciale Infrastructuur. Op basis van de huidige meerjarige prognose komt de stand van deze reserve ultimo 2030 uit op circa € 1,3 miljoen negatief. Bij de verdere uitwerking van de begroting en het meerjarenperspectief wordt bezien op welke wijze dit financieel wordt verwerkt en opgelost.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie vervangt en verbetert de provinciale infrastructuur en breidt deze uit. We lossen verkeersveiligheidsknelpunten op en verbeteren openbaarvervoerhaltes. Dit binnen de opgestelde beleidskaders en kwaliteitseisen die zijn vastgelegd in de 'Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024–2027' en de investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) 2024–2028.

2. De provincie onderhoudt en beheert de provinciale infrastructuur op basis van een afweging (kosten, prestaties en risico's). Wij zijn daarbij een goede samenwerkingspartner die efficiënt omgaat met maatschappelijk geld.

3. We committeren ons aan het landelijke klimaatakkoord en de gemaakte afspraken voor het tegengaan van klimaatverandering. Gedurende de levenscyclus van onze assets bouwen we klimaatadaptief, dragen we bij aan het verminderen van CO2-uitstoot en het beperken van hinder, zoals stank- en geluidsoverlast.

4. De provincie werkt aan een efficiënter gebruik van het wegennet door innovatieprojecten, waaronder smart mobility-toepassingen in samenwerking met partners. Dit naast de lopende maatregelen, zoals incidentmanagement, verkeersmanagement en het optimaal bedienen van de (vaar)wegen.

5. Door goed beheer en onderhoud van ons areaal dragen we bij aan bereikbaarheid, verkeersveiligheid en een veilige leefomgeving.

6. Als provincie hebben we veiligheid hoog in het vaandel staan. Naast het constant streven naar de optimale veiligheid op onze weg- en vaarwegnetwerk, besteden we ook veel aandacht aan het veilig werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

De provincie geeft uitvoering aan het 'integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur 2025–2029' (iMPI). Een actueel overzicht van de infraprojecten in studie-, plan- en realisatiefase staat in het iMPI, dat jaarlijks wordt opgesteld en halverwege de looptijd wordt geactualiseerd. Hieronder valt het uitvoeren van projecten in studie- en realisatiefase. Voor de komende jaren zijn in ieder geval enkele oevertrajecten, kunstwerken en remmingswerken voorzien voor het doorlopen van de studiefase. In 2027 bevinden zich meerdere projecten in de realisatiefase, waaronder diverse kunstwerken, oevertrajecten, HOV-verbindingen en wegreconstructies.

1.2. De beschikbaarheid van de provinciale infrastructuur hangt ook af van de beschikbaarheid van de infrastructuur van de omliggende wegbeheerders. Hierover voert de provincie dan ook met verschillende partijen gesprekken, met als doel deze beschikbaarheid te optimaliseren en te borgen.

2.1. Bij de uitvoering van projecten hanteert de provincie duurzaamheid en natuurinclusief bouwen als belangrijk criterium. Ook bevorderen we de biodiversiteit langs oevers en in bermen. Bijvoorbeeld door natuurvriendelijk maaibeheer en de aanleg en het beheer van natuurvriendelijke oevers.

2.2. Om de infrastructuur te beheren en in stand te houden, wordt vast en variabel onderhoud uitgevoerd. Dit werk besteden we uit aan aannemerscombinaties. In de periode 2027–2030 wordt geleidelijk overgegaan naar contracten per assetgroep. Hierbij kan nog worden gediversifieerd naar contracten voor vast en voor variabel onderhoud. Het programmeren en plannen van werkzaamheden wordt dan weer binnen de eigen organisatie uitgevoerd.

Een totaaloverzicht van de gebiedscontracten en de lopende variabele onderhoudsprojecten naar nieuwe onderhoudscontracten is opgenomen in het iMPI.

3.1. Om te kunnen voldoen aan de klimaat opgave zullen er projecten worden ingericht die op basis van Industrieel Flexibel en Demontabel (IFD) worden uitgevraagd. Daarvoor zal de regelgeving worden aangepast en met de markt gekeken worden op welke wijze dit in uitvoering kan worden opgenomen.

3.2. Bij onderhoud en vervanging streven we bij het opdragen van werkzaamheden naar een zo groot mogelijke bijdrage in het behalen van de klimaatdoelstellingen.

4.1. Voor slimme logistiek stimuleert de provincie goederenvervoer over water door de principes van het ‘metropolitaan hubsysteem’ toe te passen. Met inzet van data maken we de impact ervan zichtbaar.

4.2. Met een proef wil de provincie het in- en uitstappen in het ov versnellen. Dat doen we met slimme technieken en het verkennen van verdere automatisering voor zowel drukke lijnen als ontsluitingsgebieden.

4.3. De provincie stimuleert actieve mobiliteit en het eenvoudig overstappen op andere vervoersvormen door uitwerking te geven aan de hubstrategie. Dat doen we door het voorzieningenniveau van hubs aan te passen, gebruikersonderzoek te doen en samen met gemeenten pilots uit te voeren.

4.4. De provincie stimuleert duurzaam reizen door bij wegwerkzaamheden en bij evenementen maatregelen uit de toolbox ‘Smart Mobility in te zetten. We geven hier bekendheid aan, met als doel dat er gebruik wordt gemaakt van deze maatregelen.

4.5. In samenwerking met marktpartijen en wegbeheerders gebruikt de provincie data uit voertuigen om de verkeersveiligheid te verhogen.

4.6. De provincie toetst de toekomstvastheid van mobiliteitsontwikkelingen op basis van omgevingsscenario’s.

In omgeving scenario's zal met samenwerkende partijen gekekenn worden op welke wijze de toekomstvastheid kan worden vormgegeven. Hiervoor zal er overleg gevoerd worden om te komen tot langjarige oplossingen.

4.7. Met deelname aan het Nationale Groeifonds-project TBL (‘Toekomstbestendige Leefomgeving’) stimuleert de provincie innovaties op het gebied van standaardisatie, levensduurverlenging en datagedreven werken. We passen deze innovaties toe binnen verschillende projecten.

5.1. Het vast en variabel onderhoud is belegd bij gebiedscontractanten via Gebiedscontracten.

5.2. Onderhoudsaspecten die moeilijk passen in een gebiedscontract zijn omwille van efficiency centraal belegd. Denk aan de centrale brugbediening, dynamisch verkeersmanagement en gladheidscoördinatie.

5.3. In 2027 gaat de provincie verder met het aanbestedingstraject voor de nieuwe onderhoudscontracten die de huidige gebiedscontracten gaan vervangen. Voor de nieuwe onderhoudscontracten gaan we bekijken of het variabel onderhoud past binnen de nieuwe contracten.

6.1. Om de veiligheid te verbeteren en veilig werken te stimuleren is gedragsverandering nodig. Om die reden zetten we de Safety Culture Ladder (SCL) in. Ons doel is het behalen van de volgende stap op de veiligheidsladder binnen B&U: trede 3 (SCL3). Dat doen we in een periode van 3 jaar.

Om deze volgende stap te kunnen zetten, zijn trainingen, interne campagnes en begeleiding bij gedrags- en cultuurverandering nodig. Het aanpassen en borgen van de werkwijzen in de organisatie, het versterken van kennis en eigenaarschap binnen teams en de voorbereiding op en uitvoering van de certificeringsaudit zijn trajecten waar wij het komende jaar aandacht aan besteden. Op deze manier wordt niet alleen de invoering van SCL3 mogelijk, maar is er ook aandacht voor een zorgvuldige toetsing en duurzame verankering in de dagelijkse praktijk van B&U.

Verbonden partijen

Programma 4 Bereikbaarheid

Verbonden partij	Doel
Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer.
Beheersregeling Amstel	Het beheer van de Amstel

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

Doelen

5. Natuur en landelijk gebied
5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur
5.2 Beheren van natuur
5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen
5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water
5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied
5.6 Versterken kansrijke landbouw

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland bouwt aan een vitaal en leefbaar landelijk gebied met economisch toekomstperspectief. In dit landelijk gebied zijn natuur, bodem, water en landbouw in balans en kunnen mensen prettig wonen, werken en recreëren. De provincie zorgt voor voldoende en kwalitatief goed en gezond water, versterkt de biodiversiteit en draagt zorg voor de kwaliteit van het landschap. Dat doen we samen met de waterschappen, natuurbeheerders, agrariërs en andere partijen. Daar waar nodig maken we keuzes, in afstemming met de landelijke aanpak ‘Ruimte voor landbouw en natuur’.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel
(Min is voordelig)

5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	93.967	N
5.2	Beheren van natuur	90.000	N
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	7.164	N
5.4	Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	2.294	N
5.5	Regisseren Programma Landelijk Gebied	26.964	N
5.6	Versterken kansrijke landbouw	7.520	N
	Totaal lasten	**227.909**	**N**
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	-14.460	V
5.2	Beheren van natuur	-1.513	V
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	0	V
5.4	Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	-1.446	V
5.5	Regisseren Programma Landelijk Gebied	-11.290	V
5.6	Versterken kansrijke landbouw	0	V
	Totaal baten	**-28.709**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**199.200**	**N**
	Stortingen	19.373	N
	Onttrekkingen	-107.536	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**111.037**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

Provinciale rol

De provincie beschermt natuurgebieden en kwetsbare landschappen. Dit doen we op grond van landelijke en provinciale wet- en regelgeving, zoals de Omgevingswet en de Noord-Hollandse omgevingsvisie met bijbehorende omgevingsverordening. De provincie draagt bij aan de doelen voor natuur, water en klimaat. We hebben hierbij de taak natuurgebieden te ontwikkelen, te herstellen en te beheren, evenals het stimuleren van recreatieve mogelijkheden voor bewoners en bezoekers.

De provincie werkt al actief aan een eigen Programmamatische aanpak Natuurherstel en Stikstofreductie (wordt nog overwogen om een programma van te maken). Samen met sectoren en gebiedspartners werken we aan geborgd natuurherstel, geborgde vermindering van stikstofemissies, juridisch houdbare vergunningverlening en monitoring. Aan de basis van deze aanpak ligt een overeenkomst die de provincie Noord-Holland heeft gesloten met vier agrarische organisaties. Uiterlijk in 2035 moet de stikstofuitstoot uit de landbouw met 30 procent zijn verminderd. De overeenkomst is gericht op natuurherstel én op het behoud van toekomstperspectief voor boeren. De provinciale aanpak wordt verder uitgewerkt en

vastgesteld. De landelijke kaders en maatregelen sluiten aan op deze provinciale aanpak, waaronder de ‘Samenhangende aanpak Landbouw, Natuur en Stikstof’ (Kamerbrief 27 maart 2026) en ‘Weer ruimte voor boer, natuur en bouw' (Kamerbrief 26 juni 2026). We werken landelijke regelingen en beleidsontwikkeling nader uit, gericht op de doelen zoals genoemd in de Vogel- en Habitatrichtlijnen, de Natuurherstelverordening, de Kaderrichtlijn Water en de klimaatafspraken.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Beschermen en ontwikkelen van natuur	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	43.307 N	65.527 N	93.967 N	99.355 N	76.590 N	73.968 N
Totaal baten	−7.741 V	−18.591 V	−14.460 V	−14.001 V	−16.678 V	−13.448 V
Saldo van baten en lasten	35.566 N	46.936 N	79.507 N	85.354 N	59.912 N	60.520 N
Stortingen						
5.1 Reserve Groen	122.522 N	115.337 N	13.215 N	12.961 N	12.961 N	12.961 N
5.1 Reserve Groene Uitweg	3.797 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve Kapitaallasten Groen	−32 V	199 N	0 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve Oostelijke Vechtplassen	4.058 N	3.099 N	58 N	58 N	58 N	58 N
5.1 Reserve Subsidies Groene Uitweg	1.730 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve verleende subsidies 5.1.1	3.273 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Onttrekkingen						
5.1 Reserve Groen	−37.238 V	−42.036 V	−77.414 V	−89.484 V	−64.499 V	−74.734 V
5.1 Reserve Kapitaallasten Groen	−79 V	−69 V	−75 V	−75 V	−75 V	−75 V
5.1 Reserve Groene Uitweg	−6.397 V	−864 V	−2.862 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve Oostelijke Vechtplassen	−4.848 V	−2.798 V	−4.248 V	−3.876 V	−1.745 V	−2.174 V
5.1 Reserve Laag Holland	−97 V	−438 V	0 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve verleende subsidies 5.1.1	−6.392 V	−4.549 V	−2.968 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve Subsidies Groene Uitweg	−1.243 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Resultaat	**114.620 N**	**114.817 N**	**5.213 N**	**4.938 N**	**6.612 N**	**−3.445 V**

Financiële ontwikkelingen

Lasten:

De begrote lasten voor dit beleidsdoel volgen de programmering en de planning, zoals die zijn uitgewerkt voor het Programma Natuurnetwerk (PNN) 2027. Dit verklaart de verschillen tussen de jaren van de lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserve Groen, de reserve Oostelijke Vechtplassen en de reserve Groene Uitweg.

Baten:

De grootste verschillen tussen de jaren aan de batenkant komen voor rekening van de SPUK's (specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk) voor het Programma Natuur (L16 en L33). Ze hangen samen met de geraamde bestedingsritmes van de aangevraagde subsidies uit de uitvoeringsregelingen die voor deze SPUK's zijn opengesteld. Deze baten lopen gelijk op met de geraamde lasten voor deze SPUK's.

Stortingen:

Bij de Kaderbrief 2026 is besloten om € 200 miljoen te storten in de Reserve Groen. Deze extra stortingen zijn terug te zien in de jaren 2025 en 2026. Daartegenover zien we hogere uitgaven en onttrekkingen in de jaren daarna.

Wat willen we bereiken?

1. Het doel van de provincie is volledige realisatie van het Noord-Hollandse deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in 2040, ter versterking van ecosystemen en biodiversiteit.

2. De provincie werkt aan het herstel van de natuur in de veertien Noord-Hollandse Natura 2000-gebieden, waarbij de effecten van drukfactoren zoals stikstofneerslag, invasieve exoten, bemesting en ongunstige hydrologische condities waaronder lage waterpeilen zijn verminderd. De twaalf meest stikstofgevoelige gebieden hebben prioriteit.

3. Met het Programmamatische aanpak Natuurherstel en Stikstofreductie werkt de provincie samen met landbouwpartijen, , natuurbeheerders, gemeenten, waterschappen , bouw en industrie aan een duurzame en aantoonbaar, geborgde vermindering van de stikstofuitstoot. Zo versterken we het natuurherstel En creëren we ruimte voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen, zoals woningbouw en verduurzaming van bedrijven.

4. In veengebieden streeft de provincie naar een verminderde uitstoot van broeikasgassen, afgeremde bodemdaling en een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het water- en bodemsysteem. Veenoxidatie is beperkt door vernatting, waardoor ook de biodiversiteit is verbeterd en het systeem beter aansluit bij de natuurlijke omstandigheden. Deze ontwikkeling draagt bij aan een duurzaam en toekomstbestendig landelijk gebied, waarin landbouw, natuur en water in balans zijn.

5. Het doel van de provincie is een toename van bomen en bos in Noord-Holland, waardoor de koolstofvastlegging is versterkt en wordt bijgedragen aan het tegengaan van klimaatverandering, een grotere biodiversiteit en meer recreatieruimte.

6. De provincie streeft naar voldoende ruimte voor recreatie in Noord-Holland, met een beleefbaar en toegankelijk landschap. Dit draagt bij aan een gezond en aantrekkelijk leefklimaat, een sterke natuur en een duurzame economie. De vrijetijdssector is vitaal en duurzaam, en agrotoerisme versterkt zowel het platteland als de landbouwsector.

7. Agrarisch natuurbeheer draagt bij aan ecologisch herstel in het landbouwgebied. Het doel van de provincie is een toename van het areaal en de effectiviteit van het beheer, waardoor overgangszones zijn versterkt, landschapselementen zijn gerealiseerd en de leefgebieden van weide- en akkervogels zijn verbeterd. Hiermee wordt ook bijgedragen aan het behalen van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)-doelen buiten natuurgebieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De provincie realiseert het Natuurnetwerk Nederland (NNN) volgens de geactualiseerde Realisatiestrategie NNN (2025). We maken onderscheid tussen focusgebieden en buiten-focusgebieden. In de focusgebieden nemen we een actieve regierol en zetten we extra capaciteit en middelen in voor natuurrealisatie. In de buiten-focusgebieden faciliteren en stimuleren we andere partijen, onder andere door het benutten van kansen en het openstellen van subsidieregelingen.

2. Rond de Natura 2000-gebieden zorgt de provincie samen met beheerders en andere overheden voor de uitvoering van maatregelen voor natuurherstel, met prioriteit voor stikstofgevoelige natuur. Onderdeel daarvan zijn overlevingsmaatregelen om verslechtering te voorkomen, zoals maaien en plaggen. Dit gebeurt naast de systeemherstelmaatregelen, om de ecologische condities structureel te verbeteren, zoals ingrepen in de waterhuishouding en het graven van kerven in de duinen. Hiermee verminderen we de stikstofdepositie op kwetsbare natuur. De uitvoering sluit aan bij de Natura 2000-beheerplannen en natuurdoelanalyses. Zie verder paragraaf 5.6.

3. De provincie werkt de stikstofaanpak verder uit zoals beschreven in paragraaf 5.6. We realiseren de NNN-opgaven en zorgen voor uitvoering van natuurherstelmaatregelen zoals benoemd onder 1 en 2. Daarnaast verbeteren we de natuurkwaliteit in brede zin, onder andere via het stelsel Agrarisch Natuurbeheer.

4. De provincie streeft naar vermindering van de uitstoot van de broeikasgassen en remmen van de bodemdaling door maatregelen in veengebieden, zoals vernatting en aanpassing van het beheer. We combineren deze maatregelen met andere opgaven in het landelijk gebied, zoals versterking van weidevogelgebieden, verbetering van waterkwaliteit, aanleg van groenblauwe dooradering, vermindering van stikstofuitstoot en versterking van biodiversiteit. We werken gebiedsgericht en houden rekening met randvoorwaarden zoals zoetwaterbeschikbaarheid en wateroverlast. Daarbij ondersteunen we de transitie naar een duurzaam, water- en bodemrobuust en toekomstbestendig landelijk gebied en agrarische bedrijfsvoering.

5. Om de koolstofvastlegging in bomen en bos te bevorderen, voert de provincie ons aandeel in de landelijke Bossenstrategie uit. We werken samen met partners aan uitbreiding en versterking van bos en bomen. Met behulp van SPUK's vanuit het Rijk geven we subsidies voor boscompensatie en bosrevitalisering aan gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. We zetten in op bosaanleg, boscompensatie, bosrevitalisering en het vergroten van het aantal bomen buiten het bos, bijvoorbeeld via agroforestry. Hiermee vergroten we de koolstofvastlegging en dragen we bij aan biodiversiteit en recreatieve waarde.

6. De provincie houdt natuurgebieden zo veel mogelijk toegankelijk voor recreatie, zoals wandelen en fietsen. Tegelijk beschermen we kwetsbare natuur door waar nodig maatregelen te nemen tegen overbelasting, bijvoorbeeld door voorzieningen elders te faciliteren. We stimuleren recreatieve toegankelijkheid en spreiding van bezoekers, onder andere via informatievoorziening over bestemmingen en routes, ondersteuning van agrotoerisme en onderhoud van het netwerk aan boerenlandpaden.

De provincie werkt het stelsel Agrarisch Natuurbeheer (ANB) uit in samenhang met het rijksbeleid. We combineren beheermaatregelen met inrichting, zodat het grondgebruik beter aansluit bij de natuurdoelen. Waar nodig zetten we herwaardering en ruiling van gronden in om dit financieel mogelijk te maken. Specifieke aandachtsgebieden zijn de leefgebieden voor de grutto en gebieden in en rond stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.

5.2 Beheren van natuur

Provinciale rol

De provincie is op grond van de Omgevingswet verantwoordelijk voor de instandhouding en het herstel van in het wild levende planten en dieren en hun leefgebieden. Ook het treffen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden is een wettelijke verantwoordelijkheid. Door goed beheer van gebieden, creëren we gunstige condities voor biodiversiteit en natuurbeleving, gaan we de ontwikkeling van ongewenste soorten tegen en voorkomen we schade.

De provincie voert hierbij de regie door koersbepaling en kaderstelling, De uitvoering ligt bij (gecertificeerde) beheerders, zoals terreinbeherende organisaties, natuur- en agrarische collectieven, recreatieschappen en wildbeheereenheden. Bij dit alles houdt de provincie rekening met ontwikkelingen van factoren zoals recreatie en beheer van de natuurgebieden.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Beheren van natuur	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	78.633 N	100.516 N	90.000 N	90.302 N	86.601 N	87.130 N
Totaal baten	-2.867 V	-1.373 V	-1.513 V	-1.523 V	-1.035 V	-1.045 V
Saldo van baten en lasten	75.766 N	99.143 N	88.487 N	88.779 N	85.566 N	86.085 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**75.766 N**	**99.143 N**	**88.487 N**	**88.779 N**	**85.566 N**	**86.085 N**

Financiële ontwikkelingen

De grootste uitgaven binnen dit budget betreffen de kosten voor faunaschade, natuurbeheer en de recreatieschappen.

Ten opzichte van 2026 stijgen de lasten vanaf 2027 structureel met € 1 miljoen per jaar door de overheveling van het budget van Waterrecreatie (BD 5.4) naar het budget voor de Recreatievoorziening. Zodat alle middelen voor recreatie voortaan onder het beleidsdoel 5.2 vallen.

Ten opzichte van 2026 dalen de lasten vanaf 2027 structureel met € 2,3 miljoen per jaar. De budgetten voor het Interprovinciaal Overleg (IPO) worden met ingang van 2027 centraal begroot in beleidsdoel 1.4.

Voor het budget voor Natuurbeheer is bij de Kaderbrief 2025 (Tabel 5.2 regel L) budget beschikbaar gesteld voor het oplossen van het tekort (agrarisch) natuurbeheer. Voor de jaren vanaf 2029 wordt een hoger bedrag dan de jaren daarvoor voorzien. Voor de jaren 2026 t/m 2028 hebben we via de Meicirculaire 2026 een Decentralisatie uitkering ontvangen van € 6,6 miljoen per jaar voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer.

Voor uitvoering van motie M80-2026 aangenomen bij de Kaderbrief 2027 (Taskforce tbv toerismespreiding en veiligheid versterken) wordt voor de jaren 2027 t/m 2030 een bedrag van € 100.000 per jaar toegevoegd aan het budget voor Recreatie.

Voor uitvoering van motie M88-2026 aangenomen bij de Kaderbrief 2027 (Natuurtoiletten) wordt voor 2027 een bedrag van € 50.000 toegevoegd aan het budget voor Recreatie.

In de Kaderbrief 2027 is vanaf het jaar 2027 extra budget beschikbaar gesteld voor 'Faunaschade op prijspeil 2026 brengen' (KB 2027, Tabel 4, regel Ta).

In de Kaderbrief 2027 is vanaf het jaar 2027 minder budget beschikbaar gesteld in verband met het 'niet vergoeden houtduiven' (KB 2027, Tabel 4, regel Tb). In 2026 is hiermee nog geen rekening gehouden. Dat is de voornaamste oorzaak van de hogere lasten in 2026 ten opzichte van 2027.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie faciliteert het beheer van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en agrarische natuurgebieden volgens de beleidsdoelen en criteria die landelijk zijn opgesteld.

2. We streven naar behoud en versterking van de weidevogelpopulatie zoals die van oudsher in Noord-Holland voorkomt.

3. De provincie stelt de beheerders van de Natura 2000-gebieden in staat om te voldoen aan de landelijke beleidsdoelen, volgens de afspraken die Rijk en provincies maken.

4. De provincie streeft naar de versterking van de biodiversiteit door bescherming en het herstel van bedreigde dier- en plantsoorten in Noord-Holland.

5. We streven naar de beperking van de negatieve effecten van invasieve exoten in Noord-Holland, ter bescherming van inheemse soorten en ecosystemen.

6. De provincie werkt samen met andere overheden en beheerders aan een gedragen aanpak voor het beperken van de risico's van natuurbranden.

7. De provincie draagt bij aan het beheer van voldoende passende en aantrekkelijke recreatiegebieden en recreatieve routes.

8. De waterrijke provincie Noord-Holland biedt veel mogelijkheden voor recreatie op of rondom het water, die goed benut worden.

9. Faunaschade in de provincie is zoveel mogelijk voorkomen en beperkt. Tegemoetkomingen voor resterende schade worden zorgvuldig en volgens geldend beleid afgehandeld. Faunabeheer vindt plaats met inachtneming van dierenwelzijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De provincie stelt het 'Natuurbeheerplan (NBP)' vast en verstrekt subsidies via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Dit betreft zowel beheersubsidies voor natuurgebieden als subsidies voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb).

2. De provincie voert het landelijke 'Aanvalsplan Grutto' uit en zorgt voor provinciale doorwerking hiervan, met een breed pakket aan maatregelen om de populaties van boerenlandvogels (weide- en akkervogels) stabiel te houden.

3. De provincie Noord-Holland stelt de beheerplannen vast voor veertien Natura 2000-gebieden. Samen met belanghebbenden uit de omgeving, zoals (agrarische) ondernemers, gemeenten en natuur-, recreatie- en waterbeheerders, monitoren we de kwaliteit van de natuur en de staat van instandhouding voor alle doelen van de beheerplannen.

4. Als het gaat om passieve soortenbescherming kunnen gemeenten in afstemming met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord werken aan een soortenmanagementplan, als onderbouwing voor een gebiedsgerichte ontheffing. Voor de actieve soortenbescherming voeren we projecten uit om specifieke, kwetsbare soorten te beschermen. Dit doen we in samenwerking met onder meer natuurbeheerders en soortenorganisaties.

5. De provincie werkt samen met partners aan de aanpak van invasieve exoten, met inzet op bestrijding en beheersing van invasieve planten en dieren, samenwerking, monitoring, kennisuitwisseling en de ontwikkeling van handelingsperspectieven. De bestrijding van invasieve exoten focust op natuurgebieden en wordt gestimuleerd door jaarlijks een subsidieregeling voor invasieve exotische planten open te stellen en is onderdeel van de lopende subsidies voor natuurherstel. Voor beheer van invasieve vogelsoorten zoals de rosse stekelstaart en Nijlgans subsidieert de provincie de Faunabeheereenheid Noord-Holland (FBE).

6. De provincie stelt een Provinciaal Natuurbrandbeheersingsplan op en werkt samen met veiligheidsregio's, gemeenten en terreinbeheerders beheer- en inrichtingsmaatregelen uit voor gebieden met een verhoogd natuurbrandrisico. De maatregelen zijn gericht op preventie en mitigatie van natuurbranden.

7. De provincie neemt deel aan vijf recreatieschappen en draagt zo bij aan het beheer van natuurgebieden. Daarnaast zetten we ons in om vanuit de ‘Visie Recreatie & Toerisme Noord-Holland 2030’ en de ‘Visie Waterrecreatie Noord-Holland 2030’ inwoners en bezoekers optimaal te faciliteren.

8. De provincie stimuleert de ontwikkeling van waterrecreatie, ontwikkelt het vaarnetwerk voor de kleinere recreatievaart, ondersteunt voorzieningen en diensten (zoals cleanup-acties) en neemt deel aan het convenant ‘Varen doe je samen’, voor voorlichting over veiligheid op het water.

9. De provincie komt faunaschade tegemoet: de provincie heeft de wettelijke plicht om agrarische ondernemers een tegemoetkoming te geven voor schade aan gewassen door beschermde diersoorten. Dit geldt wanneer ondernemers de schade niet voldoende kunnen voorkomen of beperken, bijvoorbeeld omdat beschermde soorten niet mogen worden verjaagd of bestreden.

   De provincie faciliteert de uitvoering van het nieuwe 'Faunabeheerplan Ganzen 2025–2031', zoals is vastgesteld door de 'Faunabeheereenheid Noord-Holland' (FBE). We stellen extra middelen beschikbaar voor ganzenbeheer, versterken de regionale samenwerking en stimuleren en faciliteren gecoördineerd populatiebeheer en ondersteuning in het veld. In 2026 is de nieuwe werkwijze provinciebreed van start gegaan. In de eerste helft van het jaar is de beoogde aanpak van de populatie grauwe ganzen succesvol in uitvoering gebracht. Op Texel waar dit nieuwe beheer al langer in uitvoering is, is in de eerste helft van 2026 een reductie van de omvang van de faunaschade te zien. Zoals in het faunabeheerplan is aangegeven loopt deze aanpak door in 2027 en 2028. Naast de extra beheerinspanning wordt ook onderzoek uitgevoerd, onder andere naar schade veroorzaakt in de winter. Bij de uitvoering van het beheer en bij de onderbouwing van faunabeheerplannen borgen we dat rekening wordt gehouden met dierenwelzijn.

5.2.b Faunaschade

Faunaschade is onderdeel van beleidsdoel 5.2 en de doelstellingen zijn hierboven toegelicht. Om een goed beeld te geven van dit onderdeel van de begroting wordt in deze paragraaf duiding gegeven aan dit specifieke onderdeel van beleidsdoel ‘beheren van natuur’.

Wat willen we bereiken?

Faunaschade in de provincie is zoveel mogelijk voorkomen en beperkt. Tegemoetkomingen voor resterende schade worden zorgvuldig en volgens geldend beleid afgehandeld. Faunabeheer vindt plaats met inachtneming van dierenwelzijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

De provincie komt faunaschade tegemoet: de provincie heeft de wettelijke plicht om agrarische ondernemers een tegemoetkoming te geven voor schade aan gewassen door beschermde diersoorten. Dit geldt wanneer ondernemers de schade niet voldoende kunnen voorkomen of beperken, bijvoorbeeld omdat beschermde soorten niet mogen worden verjaagd of bestreden.

De provincie faciliteert de uitvoering van het nieuwe 'Faunabeheerplan Ganzen 2025–2031', zoals is vastgesteld door de 'Faunabeheereenheid Noord-Holland' (FBE). We stellen extra middelen beschikbaar voor ganzenbeheer, versterken de regionale samenwerking en stimuleren en faciliteren gecoördineerd populatiebeheer en ondersteuning in het veld. In 2026 is de nieuwe werkwijze provinciebreed van start gegaan. In de eerste helft van het jaar is de beoogde aanpak van de populatie grauwe ganzen succesvol in uitvoering gebracht. Op Texel waar dit nieuwe beheer al langer in uitvoering is, is in de eerste helft van 2026 een reductie van de omvang van de faunaschade te zien. Zoals in het faunabeheerplan is aangegeven loopt deze aanpak door in 2027 en 2028. Naast de extra beheerinspanning wordt ook onderzoek uitgevoerd, onder andere naar schade veroorzaakt in de winter. Bij de uitvoering van het beheer en bij de onderbouwing van faunabeheerplannen borgen we dat rekening wordt gehouden met dierenwelzijn.

Wat gaat dat kosten?

Binnen de totale lasten van € 90 miljoen in 2027 voor beleidsdoel 5.2, is € 39 miljoen gereserveerd voor faunabeheer en faunaschade. Naast de vergoedingen voor schade, zit hier ook budget in voor aanvullend beheer. De verwachting is dat door de huidige maatregelen om schade te verminderen, de lasten de komende jaren gaan dalen. Indien er mee- of tegenvallers zijn binnen de posten voor faunabeheer en faunaschade heeft dit geen invloed op de andere taken en doelstellingen binnen beleidsdoel 5.2.

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Provinciale rol

De provincie werkt in de regio’s samen met partners aan de integrale uitvoering van meerdere doelen. Daarbij vervult de provincie verschillende rollen, afhankelijk van de opgaven die voorliggen.
Als middenbestuur is de provincie toegerust om partijen te verbinden, kennis te genereren en te delen, en verschillende doelen en programma’s te integreren.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	14.705 N	21.616 N	7.164 N	3.306 N	3.182 N	2.715 N
	Totaal baten	−515 V	−2.567 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	14.190 N	19.049 N	7.164 N	3.306 N	3.182 N	2.715 N
	Stortingen						
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	1.000 N	1.000 N	1.000 N	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	−2.180 V	−4.455 V	−755 V	−300 V	−130 V	0 V
5.3	Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	−253 V	−3.413 V	−3.857 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**12.756 N**	**12.181 N**	**3.552 N**	**3.006 N**	**3.052 N**	**2.715 N**

Financiële ontwikkelingen

- De begrote lasten vanaf 2027 zijn lager dan in 2026, omdat 2026 het laatste jaar is van de Decentralisatie Uitkering Waddengebied (€ 9,6 miljoen).
- De storting in de reserve Cofinanciering Waddenzee is geraamd tot en met 2027, dit is gebaseerd op het 'Investeringskader Waddengebied 2017–2026' (Kaderbrief 2020, 5.2.1 regel R).
- De onttrekking uit de reserve Cofinanciering Waddenzee is in 2026 hoger ten opzichte van 2027. Deze onttrekking is vooral gebaseerd op het in 2026 opengestelde bedrag van € 3,1 miljoen voor de 'Uitvoeringsregeling subsidie cofinanciering Waddenfonds'.
- Ten opzichte van 2027 dalen de lasten vanaf 2028 met € 3,9 miljoen. Dit komt door lagere uitgaven en doordat er minder uit de reserve Cofinanciering Waddenzee wordt gehaald. In de jaren daarna nemen de onttrekkingen verder af, onder andere omdat het Waddenfonds per 1 januari 2030 stopt. In de aanloop daarnaartoe worden naar verwachting minder en kleinere projecten gestart. Tegelijk kan er juist behoefte zijn aan extra cofinanciering voor een beperkt aantal grotere gebiedsontwikkelingsprojecten. Dat kan er tijdelijk voor zorgen dat er meer middelen nodig zijn, ondanks de dalende trend op de langere termijn.
- Ten opzichte van 2026 dalen de lasten en baten vanaf 2027 met € 2,6 miljoen, dit heeft betrekking op de SPUK Impuls Veenweiden (L10) (SPUK staat voor: specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk).
- In de Kaderbrief 2027 is vanaf het jaar 2026 extra budget beschikbaar gesteld voor 'Waddengebied' (Tabel 3.3 regel Y).

De grootste uitgaven betreffen de kosten voor het waddengebied en de subsidie voor de vrijwilligers in het groen.

Wat willen we bereiken?

1. Via de aanpak Groen Kapitaal streeft de provincie naar structurele versterking van natuur en biodiversiteit, door deze te integreren in ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Dit gaat

bijvoorbeeld om natuurinclusief bouwen en meer aandacht voor natuur bij de inpassing van zonnevelden en windparken.

2. Via het programma 'Betrekken bij Groen' worden zoveel mogelijk vrijwilligers actief betrokken bij natuur en landschapsbeheer. Deze vrijwilligers leveren een grote bijdrage aan het beheer van, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap.

3. Het gebied Groene Hart kent dusdanige complexe opgaven, dat het de status van NOVEX-gebied heeft. In een NOVEX-gebied werken Rijk en regio, waaronder de provincie, samen aan grote, complexe ruimtelijke opgaven en ontwikkelingen. Het streven is vermindering van broeikasgasuitstoot, vermindering van de bodemdaling, een toekomstbestendige agrarische sector, bescherming van landschap en een goed woon- en werkgebied.

4. De nationale parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland richten zich op natuurbescherming en -ontwikkeling, landschappelijke beleving, recreatie (inclusief het beheersen van de recreatiedruk in natuurgebieden), educatie, promotie en onderzoek. De provincie heeft belang bij de ontwikkeling van de nationale parken tot robuuste, kwalitatief hoogstaande natuur- en recreatiegebieden.

5. Samen met de provincies Groningen en Fryslân streeft Noord-Holland naar een Waddengebied dat in 2050 veilig, vitaal en veerkrachtig is. De Waddenzee is duurzaam beschermd en ontwikkeld als natuurgebied, met behoud van het unieke open landschap. Er is een goede balans tussen ecologie en economie, waarbij natuurherstel, leefbaarheid en duurzame economische ontwikkeling elkaar versterken. Het Waddenecosysteem is hersteld en versterkt, en de kennis over klimaatverandering en natuur is vergroot.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De provincie investeert in het netwerk van Groen Kapitaal om de doelen van natuurinclusieve ontwikkeling te bereiken. We sluiten hiermee aan op de landelijke 'Agenda natuurinclusief'. We zetten in op vergroening van buiten naar binnen met inwoners, overheden en bedrijven om de leefomgeving te vergroenen. Concreet hebben we hiervoor projecten als de toekomstacademie, de toekomstmakers en het platform Groen Kapitaal opgezet.

2. De provincie subsidieert de uitvoering van het 'Meerjarenbeleidsplan Betrekken bij Groen 2025–2029'. Dit leidt tot kennisuitwisseling en vrijwilligersinzet bij projecten op het gebied van monitoring (bijv. weidevogels), landschapsbeheer en natuureducatie.

3. De provincie draagt bij aan de doelstellingen van NOVEX-gebied Groene Hart door de uitvoering van sleutelprojecten uit de vastgestelde ‘Regionale Investeringsagenda NOVEX Groene Hart’.

4. De provincie ondersteunt beide nationale parken bij de uitvoering van het nationale 'Beleidsprogramma Nationale Parken 2023-2030'.

5. De provincie stimuleert met de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds en het Investeringskader Waddengebied projecten en programma’s die de natuur en duurzame economie in het Waddengebied versterken. Initiatiefnemers kunnen samenhangende en kansrijke projecten indienen bij het Waddenfonds. De provincie ondersteunt dit indien mogelijk met cofinanciering.

   In 2027 ligt de focus op de verdere uitwerking van een programmaplan voor het Noord-Hollandse Waddengebied, met initiatieven zoals Mee met de Zee in Den Helder en het recreatieve Rondje Waddenbaai. Daarnaast investeert de provincie in kennisontwikkeling en integraal beheer, en

versterken we onze samenwerking met partners om tot een duurzame balans tussen ecologie en economie te komen.

5.4 Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water

Provinciale rol

De provincie zorgt er – samen met de waterpartners – voor dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor onder andere (drink)waterbereiding, landbouw, natuur en recreatie. De provincie heeft daarbij kaderstellende en uitvoerende taken.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	4.770 N	4.219 N	2.294 N	1.582 N	1.581 N	1.581 N
Totaal baten	-2.635 V	-2.441 V	-1.446 V	-846 V	-846 V	-846 V
Saldo van baten en lasten	2.135 N	1.778 N	848 N	736 N	735 N	735 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**2.135 N**	**1.778 N**	**848 N**	**736 N**	**735 N**	**735 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten en baten

Ten opzichte van 2026 dalen de lasten vanaf 2027 structureel met € 1 miljoen per jaar door de overheveling van het budget van Waterrecreatie naar het budget voor de Recreatievoorziening. Daarmee vallen alle middelen voor recreatie voortaan onder het beleidsdoel 5.2.

Van het Rijk ontvangt de provincie een specifieke uitkering voor de subsidie op de lijst buiten uitvoeringsregeling PWN, ondergrondse drinkwaterberging. De lasten en baten opgenomen in de begroting zijn in 2026 en 2027 daardoor € 600 duizend hoger dan in de latere jaren.

De 'Uitvoeringsregeling Kennisontwikkeling Bodem en water 2017' wordt jaarlijks opengesteld. Deze regeling wordt bekostigd door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (90 procent) en het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (10 procent) voor een totaal bedrag van € 495 duizend. In 2026 wordt een deel van SPUK L35 (specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk) als dekking toegevoegd (€ 500 duizend). De lasten en baten opgenomen in de begroting van 2026 zijn hierdoor in totaal € 995 duizend hoger ten opzichte van de lasten en baten vanaf 2027.

Wat willen we bereiken?

1. Doel van de provincie is schoon en voldoende grondwater. De ondergrond wordt duurzaam gebruikt, onder andere voor de drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast is het grondwaterbeheer afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verontreiniging van

grondwatervoorraden, en verdroging en verzilting van gebieden worden voorkomen. In 2027 voldoen de Noord-Hollandse grondwaterlichamen aan de doelen van de KRW.

2. De provincie streeft naar schoon oppervlaktewater. In 2027 moeten de oppervlaktewaterlichamen in Noord-Holland aan de doelen van de KRW voldoen.

3. Noord-Holland is in 2050 weerbaar als er een tekort aan water dreigt. Dit betekent dat bij verminderde waterbeschikbaarheid geen crisissituatie ontstaat waarbij de verdringingsreeks ingezet moet worden. De verdringingsreeks is een rangorde voor de verdeling van drinkwater bij schaarste.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie zorgt via vergunningverlening, toezicht en handhaving voor duurzaam gebruik van de ondergrond. We verlenen vergunningen voor grondwateronttrekking, voor drinkwatervoorziening, grote industrieën en bodemenergie. Het beleid en de maatregelen voor grondwater zijn vastgelegd in het deelprogramma 'Grondwater' van het 'Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022–2027'. Hiermee geven we invulling aan Europese verplichtingen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn.

1.2 De provincie ondersteunt drinkwaterbedrijven bij het ontwikkelen en beschermen van nieuwe wingebieden in de Duinen, Gooi, Hoorn en de Horstermeerpolder, onder andere met subsidie. Verder stimuleren we het toepassen van nieuwe technologieën, zoals ondergrondse opslag van (drink)water en winning van brak water en zetten we in op drinkwaterbesparing, binnen onze bevoegdheden.

1.3 De provincie monitort de toestand van de kwaliteit van het grondwater met een provinciaal grondwatermeetnet en rapporteert hier één keer in de drie jaar over aan Provinciale Staten. In 2027 vindt een nieuwe meetronde plaats. Daarnaast voert de provincie verdiepend onderzoek uit naar de herkomst van de overschrijding van fosfaat in het grondwaterlichaam Deklaag Rijn West.

1.4 De provincie legt in 2027 de acties en maatregelen voor de planperiode 2028–2033 ter inzage als onderdeel van het Stroomgebiedbeheerplan 4. Ook leggen we de verantwoording over de realisatie van de KRW-doelen voor grondwater per 2027 ter inzage. Eind 2027 stellen Gedeputeerde Staten het KRW-deel voor grondwater vast als onderdeel van het Regionaal Waterbeheerprogramma (RWBP) 2028–2033.

2.1 De provincie stelt ecologische doelen voor het regionale oppervlaktewater vast in het kader van de KRW. Ook voeren we maatregelen uit van het Regionaal Waterprogramma (RWP), het deelprogramma Oppervlaktewater en de Tussenevaluatie Kaderrichtlijn Water in Noord-Holland. Daarnaast houden we toezicht op het behalen en behouden van een goede kwaliteit van het oppervlaktewater. In 2027 leggen we de acties en maatregelen voor de planperiode 2028–2033 ter inzage als onderdeel van het Stroomgebiedbeheerplan 4. Ook ligt de verantwoording over de realisatie van de KRW-doelen per 2027 ter inzage. Eind 2027 stellen Gedeputeerde Staten het KRW-deel over oppervlaktewater vast als onderdeel van het RWBP 2028–2033. 2.2 De provincie wijst officiële zwemlocaties aan, beoordeelt de veiligheid en informeert het publiek. Daarnaast stimuleren we het ontwikkelen van nieuwe zwemlocaties en het verbeteren van de waterkwaliteit met een subsidieregeling. In 2027 ronden we de vervanging van de zwemwaterborden af.

3.1 De provincie draagt bij aan de beschikbaarheid van voldoende zoetwater voor industrie, landbouw, natuur, recreatie en consumptie. Dit doen we via onze inbreng in het 'Deltaprogramma Zoetwater, IJsselmeergebied en Centraal Holland'. Daarnaast dragen we in 2027 bij aan onderzoek naar het omgaan met verzilting in landbouw en natuur.

5.5 Regisseren Programma Landelijk Gebied

Provinciale rol

De provincie geeft in haar rol van gebiedsregisseur de ontwikkeling naar een toekomstbestendig landelijk gebied vorm, samen met andere partijen. Hierbij gaat het vooral om die gebieden waar de opgaven het grootst zijn en er middelen en mogelijkheden zijn om gebiedsgericht samen te werken.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Regisseren Programma Landelijk Gebied	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	6.387 N	19.714 N	26.964 N	15.344 N	13.167 N	7.765 N
	Totaal baten	−885 V	−7.746 V	−11.290 V	−5.140 V	−6.393 V	−1.550 V
	Saldo van baten en lasten	5.502 N	11.968 N	15.674 N	10.204 N	6.774 N	6.215 N
	Stortingen						
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen	4.900 N	19.200 N	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen	−758 V	−5.907 V	−11.579 V	−5.255 V	−829 V	−270 V
	Resultaat	**9.643 N**	**25.261 N**	**4.095 N**	**4.949 N**	**5.945 N**	**5.945 N**

Financiële ontwikkelingen

- De projecten en maatregelen uit de 'Korte Termijn Agenda Landelijk Gebied 2025-2027' (KTA) zijn meerjarig in de begroting verwerkt. Ongeveer de helft van de KTA-projecten wordt gefinancierd uit rijksmiddelen (SPUK L35). Tegenover deze lasten is hetzelfde bedrag aan baten geraamd.

De KTA-projecten die uit de reserve PPLG worden gefinancierd, zijn meerjarig geraamd. Hier tegenover staan onttrekkingen aan de reserve begroot.

De begrote lasten van de KTA-projecten volgen de programmering en de planning zoals die zijn uitgewerkt in de Voortgangsrapportage 2026 Korte termijn agenda Landelijk Gebied Noord-Holland 2025-2027. Dit verklaart de verschillen tussen de jaren van de lasten, baten en de begrote onttrekkingen.

- Stortingen: in 2026 wordt het laatste deel van de € 35 miljoen uit de reserve Coalitieakkoord overgeheveld naar de reserve PPLG.

Wat willen we bereiken?

In het landelijk gebied van Noord-Holland worden opgaven voor natuur, stikstof, water en bodem, klimaat, landbouw, landschap, erfgoed en recreatie in samenhang gerealiseerd. Dit leidt tot natuurherstel, een gerealiseerd Natuurnetwerk Nederland (NNN), vermindering van stikstofuitstoot, een klimaatbestendig en robuust water- en bodemsysteem, toekomstbestendige kringlooplandbouw, versterkte biodiversiteit en een sociaaleconomisch vitaal landelijk gebied.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Gezien de samenhang en complexiteit van de opgaven is een brede blik en een integrale aanpak nodig. De provincie voorziet hierin met het 'Programma Landelijk Gebied' (PLG). Het PLG is een vrijwillig

programma dat als uitwerking van de Noord-Hollandse omgevingsvisie is opgesteld. De omgevingsvisie bevat de strategisch beleidskeuzes van de provincie, ook voor het landelijk gebied. Het PLG scherpt deze keuzes aan en geeft een doorkijk naar de inzet van maatregelen door de provincie. In het PLG kiest de provincie waar zij zelf het voortouw neemt, waar er met partners wordt opgetrokken en waar partners leidend zijn. Deze prioritering zorgt ervoor dat de provincie haar inzet primair richt op die doelen waarvoor de provincie zowel hoofdverantwoordelijk is als waar sprake is van hoge urgentie. We voeren het PLG uit tot en met 2035 en actualiseren dit programma periodiek, afhankelijk van ontwikkelingen in het rijksbeleid.

1.2 De provincie voert de 'Korte Termijn Agenda Landelijk Gebied Noord-Holland 2025–2027' (KTA) uit. Dit is een onderdeel van het PLG. We realiseren uitvoeringsprojecten en -trajecten die bijdragen aan de PLG-doelen. Per thema bepalen we de inzet op basis van actuele beleidskaders en beschikbare middelen.

5.6 Versterken kansrijke landbouw

Provinciale rol

De provincie ondersteunt de ontwikkeling naar kringlooplandbouw en biedt ruimte voor een sterke en kansrijke sector. Wij stemmen af met het IPO, het Rijk en Europa, en ondersteunen het gemeenschappelijk (Europees) landbouwbeleid. Verder werken we aan ruimtelijke kaders en formuleren we binnen het 'Programma Landelijk Gebied' beleid om de ontwikkeling naar kringlooplandbouw mogelijk te maken. We werken een systematiek van gebiedsgerichte doelsturing uit om samen met de landbouw en andere partijen inhoud te geven aan alle doelen en kaders die op het boerenerf hun weerslag hebben.

De provincie levert met de 'Programmatische aanpak natuurherstel en stikstof in ontwikkeling' een stikstofaanpak die een structurele bijdrage levert aan geborgde stikstofreductie en geborgd natuurherstel in onze provincie. 'Geborgd' wil zeggen structureel, meetbaar, resultaatgericht, en zowel financieel als juridisch verankerd. Zowel stikstofreductie als natuurherstel zijn noodzakelijk: voor de natuur zelf, maar ook om vergunningverlening voor onder andere de woningbouw en economische activiteiten weer op gang te helpen. De nieuwe stikstofaanpak bouwt voort op de geleerde lessen uit de vorige stikstofaanpak van 2019.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Versterken kansrijke landbouw	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	12.656 N	10.455 N	7.520 N	6.714 N	4.576 N	3.613 N
	Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	12.656 N	10.455 N	7.520 N	6.714 N	4.576 N	3.613 N
	Stortingen						
5.6	Reserve Europese projecten Landbouwsubsidies	2.900 N	10.400 N	5.100 N	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
5.6	Reserve Europese projecten Landbouwsubsidies	-8.152 V	-6.705 V	-3.778 V	-3.035 V	-900 V	0 V
	Resultaat	**7.404 N**	**14.150 N**	**8.842 N**	**3.679 N**	**3.676 N**	**3.613 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten en onttrekking reserve

De landbouwsubsidies worden verstrekt voor de provincie door de RVO. Zodra de subsidie wordt aangevraagd vinden de volledige lasten van de subsidie in het jaar van de aanvraag. De meeste subsidies worden in 2025 tot en met 2027 aangevraagd, waardoor deze lasten hoger zijn dan in latere jaren. In de latere jaren zien de lasten vooral op de uitvoeringskosten van de RVO.

Voor de uitvoering van motie M79-2026 (Regiocertificering/verduurzaming bollenteelt) wordt van 2027 t/m 2030 € 200.000 per jaar toegevoegd om via regiocertificering bij te dragen aan de verdere verduurzaming van de bollensector.

Storting reserve

Verwachte uitgaven voor 2026 zijn hoger dan het beschikbare budget in de reserve. Daarom worden de stortingen in de reserve voor 2027 tot en met 2029 naar voren gehaald.

Kaderbrief

In de Kaderbrief 2027 is €5,1 miljoen extra budget begroot voor de landbouwsubsidies.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie biedt toekomstperspectief aan agrariërs en zet zich in voor de omslag naar kringlooplandbouw. Kringlooplandbouw kent zeven ontwikkelingssporen: hightech gesloten systemen, hightech open systemen, extensivering, biologische landbouw, natuurbeheer en -ontwikkeling, multifunctionele landbouw en stoppen Daarbij ontwikkelen en behouden we sterke, duurzame agroclusters.

2. De provincie realiseert een structurele bijdrage aan stikstofreductie en natuurherstel, in lijn met gemaakte afspraken met de industrie en de landbouw.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie zorgt voor de uitvoering van het 'Nationaal Strategisch Plan 2023–2027' en de afronding van het derde Plattelandsontwikkelingsprogramma (2015–2025) in het kader van het gemeenschappelijk (Europees) landbouwbeleid. Met het openstellen van subsidieregelingen ondersteunen we projecten en investeringen. Het gaat om regelingen die bijdragen aan onder meer innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht in de landbouw, jonge boeren, LEADER (versterken landelijk gebied), klimaat, biodiversiteit en het verduurzamen van het watersysteem. De provincie doet de openstelling samen met het Rijk en de waterschappen. In IPO-verband werken we aan de voorbereidingen van het 'Gemeenschappelijke Landbouwbeleid 2028–2032'. Dat doen we onder andere via gebiedsgerichte doelsturing en het hanteren van prestatie-indicatoren. Hiervoor ontwikkelen we een ondersteunend pakket (we belonen prestaties, delen kennis, geven advies en bieden coaching en transitieondersteuning aan).

1.2 De provincie ondersteunt agrariërs met coaching en meerjarige projecten, onder andere gericht op doelsturing en key performance-indicatoren (KPI's), emissiereductie veehouderij, nutriëntenkringloop en mestverwerking. We zorgen voor afstemming met het IPO (interprovinciaal overleg), het Rijk en Europa over onder andere voedselzekerheid, ruimtelijk instrumentarium, kringlooplandbouw en doelsturing. Een duurzame, sterke en kansrijke landbouw in overgangszones en zoetwateropslag wordt nader vormgegeven. We zetten in op pilots, onder andere met gebieds-KPI's.

1.3 De uitvoering van de Voedselvisie richt zich dit jaar op het voortzetten van de deelname aan de Bean Deal 2.0 (eiwittransitie) in samenwerking met het Provinciaal Eiwitnetwerk NL. Daarnaast zet de provincie zich in IPO-verband in om de uitvoering van de Nationale Voedselagenda mede te faciliteren en de biologische productie én afzet te versterken. Ook in dit jaar wordt er een provinciaal streekdiner georganiseerd om banden tussen politici, boeren en burgers aan te halen. Daarnaast werkt de provincie in de Metropoolregio Amsterdam samen met het platform Voedsel Verbindt aan robuuste korte ketens en de verbinding tussen stad en platteland.

1.4 De provincie blijft zich inzetten voor samenwerking, het stimuleren van kennisdeling, data(deling) en innovatie in samenwerking met partners. Met subsidie aan de Greenports werken we aan klimaatdoelen via projecten gericht op duurzame en circulaire glastuinbouw met hergebruik van water en inzet van duurzame energie.

2.1 De provincie participeert samen met alle provincies en andere partijen in het 'Regieorgaan Versnellen innovatie emissiereductie duurzame veehouderij' en continueert de samenwerking met de gebiedspartners in het Fieldlab Groene Hart (toegekend koplopersproject).

2.2 De provincie werkt aan de 'Programmatische Aanpak Natuurherstel en Stikstofreductie'. Het gaat om reductiemaatregelen in alle sectoren.

Verbonden partijen

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

Verbonden partij	Doel
Recreatieschap Spaarnwoude	Beheer recreatiegebied
Recreatieschap Groengebied Amstelland	Beheer recreatiegebied
Recreatieschap Twiske-Waterland	Beheer recreatiegebied
Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Beheer recreatiegebied
Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.	Beheer recreatiegebied
Openbaar lichaam Waddenfonds	Beheren en besteden Waddenfonds
Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)	Beheer en onderhoud recreatiegebieden

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

Doelen

6. Economie, leefbaarheid en cultuur
6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie
6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed
6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Maatschappelijk doel

De provincie streeft onder meer naar een goede balans tussen economie en ruimtelijke en sociale opgaven en draagt zo bij aan de brede welvaart, de kwaliteit van leven van haar inwoners nu en in de toekomst. Het provinciaal beleid bevordert brede welvaart door de transitie naar een duurzame, circulaire economie te versnellen en zorg te dragen voor goede omgevingskwaliteit door o.a. in te zetten op vitale dorpen en steden, met een veelzijdig en bereikbaar aanbod van sport-, culturele en maatschappelijke voorzieningen.

De provincie heeft de kerntaak om de regionale economie te stimuleren door het creëren van een gunstig vestigingsklimaat en wil de sterke economische positie van Noord-Holland behouden. De provincie streeft daarom naar een toekomstbestendige economie die weerbaar, duurzaam en circulair en concurrerend is. Zo'n economie draagt bij aan strategische autonomie en cruciale schakels in nationale en Europese (waarde)ketens en netwerken, werkt aan schone productie, is klimaatneutraal en benut grondstoffen optimaal. Ook versterkt zo'n economie de innovatiekracht van onze regio's wat bijdraagt aan de verhoging van de arbeidsproductiviteit. Deze economische activiteiten zijn op langere termijn houdbaar, gegeven de bestaande en verder verwachte schaarste aan (fysieke en milieu-) ruimte, energie, zoetwater en arbeid. Op die manier kunnen we er het beste voor zorgen dat mensen in Noord-Holland ook in de toekomst een goed inkomen kunnen blijven verwerven.

Tegelijkertijd heeft de provincie de wettelijke verplichting vanuit de Omgevingswet om zorg te dragen voor een goede Omgevingskwaliteit. De provincie zet hiervoor in op het behouden, verduurzamen en versterken van haar cultureel erfgoed en draagt bij aan een goed aanbod en samenhangend netwerk van culturele en maatschappelijke voorzieningen (cultuur, bibliotheken, sport en dorpshuizen). Zo versterken we de identiteit en leefkwaliteit van de regio's en dragen we bij aan het welzijn van onze inwoners.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel (Min is voordelig)			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	33.326	N
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	13.051	N
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen	8.092	N
	Totaal lasten	**54.469**	**N**
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	-267	V
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	-300	V
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen	0	V
	Totaal baten	**-567**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**53.902**	**N**
	Stortingen	4.925	N
	Onttrekkingen	-15.945	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**42.882**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

Provinciale rol

De provincie heeft zowel een opdrachtgevende, financiële als beleidsontwikkelende rol. De opdrachtgevende rol komt onder meer tot uitdrukking in het versterken van het innovatie-ecosysteem als opdrachtgever van het versnellingsprogramma voor ondernemers ‘GO!-NH’, het ‘Programma Investeringsgereed innovatief MKB’ (PIM Noord-Holland), maar ook van het programma voor verduurzaming van bedrijfsvastgoed. Daarnaast is de provincie aandeelhouder van onder ROM InWest en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord.

De financiële rol komt onder andere terug in het aandeelhouderschap van de regionale ontwikkelingsmaatschappij ROM InWest, maar bijvoorbeeld ook als aandeelhouder van het Innovatiefonds Noord-Holland. De beleidsontwikkelende rol wordt vooral zichtbaar in het ontwikkelen van een toekomstbeeld van de economie en het datacenterbeleid.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	30.374 N	31.114 N	33.326 N	20.883 N	19.457 N	19.539 N
	Totaal baten	-4.339 V	-4.516 V	-267 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	26.035 N	26.598 N	33.059 N	20.883 N	19.457 N	19.539 N
	Stortingen						
6.1	Reserve Circulaire economie	1.255 N	25 N	25 N	0 V	0 V	0 V
6.1	Reserve MKB	4.971 N	5.275 N	4.900 N	4.900 N	4.900 N	4.900 N
6.1	Reserve subsidies regionale economie	1.550 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
6.1	Reserve Circulaire economie	-611 V	-1.477 V	0 V	0 V	0 V	0 V
6.1	Reserve ontwikkeling Havencomplexen	-162 V	-1.276 V	-10.388 V	0 V	0 V	0 V
6.1	Reserve MKB	-4.041 V	-19.033 V	-5.330 V	-5.076 V	-4.924 V	-4.924 V
6.1	Reserve Herstructurering bedrijventerreinen	-43 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
6.1	Reserve subsidies regionale economie	0 V	-678 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**28.955 N**	**9.434 N**	**22.266 N**	**20.707 N**	**19.433 N**	**19.515 N**

Financiële ontwikkelingen

- In 2025, 2026 en 2027 is sprake van extra lasten voor havencomplexen van respectievelijk € 1,3 miljoen, € 1,1 miljoen en € 10,4 miljoen. Voor 2027 gaat het om kosten voor de Boerenverdrietsluis in Den Helder. Al deze lasten worden gedekt door onttrekkingen uit de reserve Ontwikkeling Havencomplexen.
- Afgelopen jaren maakten we ook gebruik van de SPUK Herstructurering bedrijventerreinen en SPUK-MKB. Daarnaast zijn lasten opgenomen voor de regiodeal Waddeneilanden. Daardoor is er in die jaren sprake van extra lasten en baten.
- In het kader van de doorlichting van de reserves zijn er in 2026 meer onttrekkingen dan in de jaren 2027 en verder.
- Na uitvoering van de laatste werkzaamheden in 2026 en een uitloop naar 2027 vinden er geen stortingen en onttrekkingen meer plaats na 2027.
- Het budget wordt voor 2027 t/m 2030 verhoogd met € 175.000 per jaar voor uitvoering van motie 77 voor economische verbindingszones.

Wat willen we bereiken?

De provincie helpt de juiste randvoorwaarden te creëren voor bedrijven en andere partijen om te kunnen ondernemen en verduurzamen. De provincie werkt aan vier speerpunten.

1. Duurzame en circulaire bedrijvigheid: de provincie stimuleert, faciliteert en ondersteunt bedrijven om te verduurzamen en de omschakeling naar een circulaire economie te maken.

2. Ruimte voor economie: de provincie werkt aan toekomstbestendige werklocaties met behoud van de bestaande ruimte voor bedrijven en industrie in de zware-milieucategorieën, zodat er ook voldoende ruimte blijft voor de energietransitie en de omschakeling naar een circulaire economie.

3. Innovatie: de provincie bevordert een missiegedreven, innovatief mkb en bevordert een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor het mkb.

4. Arbeidsmarkt en onderwijs: de provincie draagt bij aan het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de (toekomstige) regionale vraag naar arbeidskrachten in de techniek en technologie.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In samenwerking met het (internationale) bedrijfsleven, kennisinstellingen en inwoners stimuleert de provincie circulair ondernemerschap en het circulair maken van grondstofketens. Dat gebeurt via de 'Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen NHN en MRA', een aanpak 'Biobased Bouwen' en een aanpak gericht op het aanjagen van circulariteit in de maakindustrie. Ook zetten we in op de verduurzaming van de industrie. Met het Programmabureau Noordzeekanaalgebied werkt de provincie aan de uitvoering van de circulaire grondstoffenstrategie.

2.1 Om het (internationale) vestigingsklimaat te versterken, stuurt de provincie op een goede balans tussen vraag naar en aanbod van werklocaties. Dat doen we via de omgevingsverordening en het maken van regionale afspraken over planning en programmering.

2.2 De provincie stimuleert het verduurzamen en toekomstbestendig maken van werklocaties, waaronder ruimte voor circulaire economie. Daarvoor zetten we subsidieregelingen in voor het versterken van de organisatiegraad en het uitvoeren van fysieke maatregelen. Ook ondersteunen we ondernemers via ontzorgingsprogramma's bij het verduurzamen van hun vastgoed. Daarnaast werken we aan het opstellen van een ruimtelijke strategie voor een circulaire economie.

2.3 Het Rijk en de regio werken gezamenlijk aan een actualisatie van het 'Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied'. Daarnaast wordt op basis van de nieuwe omgevingsvisie bekeken of in het Noordzeekanaalgebied uitbreiding van het Industrieterrein van Provinciaal Belang aan de orde is.

2.4 Het programma om het Maritiem Cluster in Den Helder te ontwikkelen, zet de provincie in 2026 voort. Dit programma is gericht op het versterken van de regionale economie en de economische kansen voor Den Helder en de Kop van Noord-Holland, de energietransitie en de versterkte focus op nationale veiligheid. De provincie Noord-Holland, de gemeente Den Helder en het ministerie van Defensie werken in deze fase gezamenlijk aan de realisatie van bereikbaarheidsmaatregelen die hieraan bijdragen. Daartoe wordt de gezamenlijke programma-organisatie versterkt.

3.1 De provincie ondersteunt (duurzame) innovatie in het mkb. Dat gebeurt via investeringsfondsen (bijvoorbeeld via de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij ROM InWest en het Innovatiefonds Noord-Holland), via subsidieregelingen (zoals de 'MKB Innovatiestimulering Topsectoren') en via programma's ter ondersteuning van het innovatief mkb, zoals 'PIM' en 'GO!-NH'.

3.2 De provincie ondersteunt via de MRA de Amsterdam Economic Board, om zo de samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven (grootbedrijf en mkb) en overheden in de Metropoolregio

Amsterdam te versterken. De focus ligt op drie thema's tech & AI, life sciences & health, en circulair gebruik van grondstoffen en hernieuwbare energie.

3.3 De provincie geeft het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord opdracht om activiteiten uit te voeren voor de versterking van de economische structuur in Noord-Holland Noord. Onder meer door het collectief van ondernemers op bedrijventerreinen te begeleiden bij verduurzaming en het mkb te ondersteunen.

4.1 De provincie versterkt de publiek-private samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven en coördineert het 'Manifest Werken en Ontwikkelen 2030 NH 2.0', inclusief het organiseren van een arbeidsmarktdashboard.

4.2 De provincie verstrekt subsidie aan het netwerk van twaalf regionale techniek- en technologie samenwerkingen van onderwijs, overheid en bedrijfsleven en drie bovenregionale samenwerkingen. Het gaat hier om de thema's agrifoodketen, bouw en mobiliteit en maak- en havenindustrie.

6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed

Provinciale rol

De provincie heeft een stimulerende en autonome rol als het gaat om het behoud van het cultuurlandschap en het hierin gelegen erfgoed. De provincie stimuleert en ondersteunt restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten. Daarnaast treedt de provincie waar mogelijk op als verbinder van erfgoed met gebiedsopgaven. De provincie heeft als site-houder een zorgtaak voor het behoud van het Noord-Hollandse deel van het UNESCO Werelderfgoed. Ook hebben we een wettelijke taak om een toegankelijk archeologisch depot te beheren. In het Archeologiemuseum Huis van Hilde worden de provinciale archeologische collecties beheerd.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Behouden kwaliteit van erfgoed	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	14.873 N	14.357 N	13.051 N	12.057 N	12.054 N	12.789 N
	Totaal baten	−360 V	−300 V	−300 V	−300 V	−300 V	−300 V
	Saldo van baten en lasten	14.513 N	14.057 N	12.751 N	11.757 N	11.754 N	12.489 N
	Stortingen						
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenborgfonds)	9.080 N	5.135 N	0 V	0 V	0 V	0 V
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	25 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenborgfonds)	−5.121 V	−11.436 V	0 V	0 V	0 V	0 V
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	−1.782 V	−1.835 V	0 V	0 V	0 V	0 V
6.2	Reserve Subsidie Stelling van Amsterdam/ NHW Werelderfgoed	−880 V	−1.033 V	−227 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**15.835 N**	**4.888 N**	**12.524 N**	**11.757 N**	**11.754 N**	**12.489 N**

Financiële ontwikkelingen

- De lasten nemen na 2026 af door het beëindigen van de reserve SvA/NHW Werelderfgoed. De reserve is per jaareinde 2025 beëindigd, maar een aantal subsidies buiten de uitvoeringsregeling loopt nog door.

- De grootste uitgavenpost binnen dit beleidsdoel is het monumentenbeleid. Conform het besluit van Gedeputeerde Staten bij de begroting over 2026 wordt het monumentenbeleid voortaan via de structurele begroting gefinancierd. Daarvoor wordt vanaf 1 januari 2027 de reserve Monumenten opgeheven. De beschikbare middelen worden vanaf dat moment direct beschikbaar gesteld aan het budget voor monumentenbeleid, in plaats van via de reserve. Op dit moment bekijken we wat de gevolgen zijn van de opheffing van de reserve op de uitvoering van de uitvoeringsregeling Rijksmonumenten. Voor de jaren 2027 tot en met 2030 neemt het monumentenbudget toe met € 1,1 miljoen per jaar als gevolg van de Kaderbrief 2027.

- De baten geven een stabiel beeld weer ten opzichte van 2026 en betreffen de inkomsten van Huis van Hilde.

Wat willen we bereiken?

1. Het versterken van de cultuurhistorische waarden van het landschap.

2. Het behoud en toegankelijk maken van archeologisch erfgoed.

3. Behouden, herbestemmen en verduurzamen van onze monumenten. Voor rijks- en provinciale monumenten streeft de provincie naar een restauratievolume van 10 procent in 2030.

4. Het behouden van de ‘Outstanding Universal Value’ van het Noord-Hollandse deel van het het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies en het uitdragen van de waarde en betekenis van dit werelderfgoed.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie geeft het Steunpunt Cultureel Erfgoed opdracht om gemeenten te ondersteunen op het gebied van erfgoedbeleid en de Omgevingswet. En ook bij het onder de aandacht brengen van de cultuurhistorie in relatie tot ruimtelijke opgaven en beleidsvisies. Daarnaast ondersteunt de provincie activiteiten rond ruimtelijke opgaven in relatie tot archeologie en herbestemming. Zoals het organiseren van bijeenkomsten en het uitbrengen van publicaties voor kennisoverdracht.

1.2 De provincie versterkt de cultuurhistorische waarden van het landschap door het actualiseren van de 'Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018'. Deze leidraad geeft aan hoe initiatiefnemers van concrete ruimtelijke plannen in het landelijk gebied kunnen omgaan met het borgen en versterken van de cultuurhistorische waarden. Ook worden hiervoor bijeenkomsten georganiseerd en adviezen gegeven. De ruimtelijke kwaliteit, waaronder de cultuurhistorische waarden, is gewaarborgd in de omgevingsverordening.

2.1 Archeologische waarden zijn een belangrijk onderdeel van het waardevolle cultuurlandschap van de provincie Noord-Holland. In tien geselecteerde gebieden met een bovengemeentelijk archeologisch belang bieden we informatie en inspiratie aan gemeenten, gebruikers en beheerders van vindplaatsen. Met als doel ze aan te zetten tot een zorgvuldige omgang met deze waarden.

2.2 De provincie is eigenaar en beheerder van de collectie archeologische vondsten in het archeologisch depot. Via Huis van Hilde (depot en museum) maakt de provincie dit erfgoed zichtbaar en toegankelijk voor een breed publiek en bevordert zij kennis

3.2 De provincie ondersteunt eigenaren en initiatiefnemers van herbestemmingsopgaven van niet-rendabele monumenten.

4.1 Als mede site-houder voor het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies coördineert de provincie het behoud van dit werelderfgoed binnen Noord-Holland, en draagt zij de betekenis ervan uit.

6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen

Provinciale rol

De provincie zet in op versterking van de culturele en sportinfrastructuur in Noord-Holland. De provincie heeft een wettelijke taak om via de provinciale ondersteuningsinstelling Probiblio het bibliotheeknetwerk in Noord-Holland te ondersteunen op de gebieden collectie-uitwisseling, innovatie en kennisontwikkeling. Daarnaast stimuleert de provincie cultuureducatie op scholen in Noord-Holland. Voor een toekomstbestendige Noord-Hollandse cultuursector is daarnaast talentontwikkeling van belang. Ook faciliteert de provincie talentontwikkeling in de sport, om zo een brug te slaan tussen top- en breedtesport. Op het gebied van cultuur en voorzieningen (sport, cultuur en dorpshuizen) vervult de provincie een verbindende rol voor gemeenten door regionale samenwerking en kennisuitwisseling te stimuleren.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	8.088 N	7.015 N	8.092 N	8.054 N	8.050 N	8.050 N
	Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	8.088 N	7.015 N	8.092 N	8.054 N	8.050 N	8.050 N
	Stortingen						
		0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
6.3	Reserve Verleende subsidies beleidsdoel bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	−2.540 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**5.548 N**	**7.015 N**	**8.092 N**	**8.054 N**	**8.050 N**	**8.050 N**

Financiële ontwikkelingen

- De lasten zijn in 2027 en de jaren daarna stabiel. Ze komen voor een belangrijk deel ten goede aan het ondersteunen van culturele samenwerking, het verbeteren van sportvoorzieningen en de leefbaarheid in kleine kernen.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie ondersteunt bibliotheken in hun ontwikkeling naar een bredere maatschappelijke en educatieve functie.

2. De provincie werkt aan goede cultuureducatie op zoveel mogelijk Noord-Hollandse scholen.

3. De provincie versterkt de regionale samenwerking in de cultuurregio's Metropoolregio Amsterdam en Noord-Holland Noord.

4. De provincie versterkt de regionale samenwerking in de bestuurlijke regio's van Noord-Holland op het gebied van culturele voorzieningen, sportvoorzieningen en dorpshuizen.

5. De provincie stimuleert regionaal cultuur- en sporttalent.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie verleent Probiblio subsidie om de Noord-Hollandse bibliotheken te ondersteunen en bij te staan op het gebied van de vijf opgaven: Geletterdheid, Meedoen met de Maatschappij, Digitale Geletterdheid, Strategie & Beleid en Effectieve Bibliotheek.

2.1 De provincie subsidieert (cofinanciering) het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2025–2028'.

3.1 De provincie draagt bij aan het MRA-programma 'Kunst, cultuur en erfgoed' en het programma vanuit het Cultuurprofiel Noord-Holland Noord.

4.1 De provincie gaat met gemeenten in gesprek om de onderlinge samenwerking en kennisdeling over voorzieningen te stimuleren, met de focus op sport, cultuur en dorpshuizen.

5.1 De provincie slaat een brug naar topcultuur via de ondersteuning van jonge professionals in het programma 'Startende Makers'.

5.2 De provincie ondersteunt talentontwikkeling in de brede basis van cultuur door de matchingsregeling (cofinanciering) 'Versterking Infrastructuur Amateurkunst'.

5.3 De provincie ondersteunt talentontwikkelingsactiviteiten cultuur via de subsidieregeling 'Bovenregionale Talentontwikkeling'.

5.4 De provincie ondersteunt talentontwikkeling cultuur via het crowdfundingsplatform 'Voordekunst'.

5.5 De provincie ondersteunt talentontwikkeling van Noord-Hollandse sporters via het crowdfundingsplatform 'Talentboek' van het Yvonne van Gennip Talent Fonds.

Verbonden partijen

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

Verbonden partij	Doel
Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO Werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies.
Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden, marketing en acquisitie
Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)	Ontwikkeling economie
PolanenPark B.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
PolanenPark C.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
Life Sciences Fund Amsterdam B.V.	Ontwikkeling economie
Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie
Innovatiefonds Noord-Holland B.V.	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen om (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.
InWest Regio B.V. (ROM)	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op het gebied van energie en circulariteit. Dit doet deze vennootschap onder andere door het beschikbaar stellen van financiering, het adviseren en begeleiden van ondernemingen, en het stimuleren en faciliteren van innovatie.
ROM InWest B.V.	De vennootschap heeft ten doel het stimuleren van de economische ontwikkeling in de regio Noord-Holland, en hiermee het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland.

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie

Doelen

7. Overzicht Algemene middelen en organisatie
7.1 Algemene dekkingsmiddelen
7.2 Overhead
7.3 Vennootschapsbelasting
7.4 Onvoorzien
7.5 Overige

Budgettabel

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig

7.1	Algemene dekkingsmiddelen	11.132	N
7.2	Overhead	118.163	N
7.3	Vennootschapsbelasting	2.519	N
7.4	Onvoorzien	0	N
7.5	Overige	15.443	N
	Totaal lasten	**147.256**	**N**
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	-711.683	V
7.2	Overhead	-105	V
7.3	Vennootschapsbelasting	0	V
7.4	Onvoorzien	0	V
7.5	Overige	-6.100	V
	Totaal baten	**-717.888**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**-570.632**	**V**
	Stortingen	22.372	N
	Onttrekkingen	-18.928	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**-567.188**	**V**

Toelichting

Elk programma heeft in de begroting naast lasten ook baten die direct tot dat programma behoren, zoals specifieke uitkeringen van het Rijk of bijdragen uit reserves. Deze baten zijn meestal niet toereikend om de

lasten van het programma te dekken. Tegenover de nadelige saldi op de programma's staan de algemene dekkingsmiddelen. Onder 7.1 zijn deze opgenomen. De algemene dekkingsmiddelen dragen bij aan het sluitend maken van de begroting.

De begroting kent naast de zes programma's en de algemene dekkingsmiddelen nog een aantal andere centrale posten, zoals de overhead, de vennootschapsbelasting en de post onvoorzien. Deze zijn opgenomen onder 7.2 tot en met 7.4.

Het opnemen van de hierboven genoemde posten in een apart overzicht is een verplicht onderdeel van het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Hierna volgt een korte toelichting bij de verschillende onderwerpen.

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

Onder de algemene dekkingsmiddelen zijn de volgende posten opgenomen:

- Provinciale heffingen
- Uitkering uit het provinciefonds
- Dividenduitkeringen
- Financieringsfunctie (renteresultaat)
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Provinciale heffingen

De provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting vormen na de uitkering uit het provinciefonds de grootste post binnen de structurele algemene dekkingsmiddelen. Een nadere toelichting op de opcenten op de motorrijtuigenbelasting vindt u in de paragraaf 'Lokale heffingen' van deze begroting.

Uitkering provinciefonds

De uitkering uit het provinciefonds is bij deze begroting aangepast op basis van de meicirculaire 2026.

Dividend

De dividenden worden behoedzaam geraamd. Een toelichting op de deelnemingen is opgenomen in de paragraaf 'Verbonden partijen' in deze begroting.

Financieringsfunctie

Onder de post financieringsfunctie wordt het renteresultaat van de provincie begroot. Een overzicht van het renteresultaat is opgenomen in de paragraaf 'Financiering' van deze begroting.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder 'overige algemene dekkingsmiddelen' worden middelen verantwoord die niet bij één van de inhoudelijke programma's horen, maar wel dienen ter algemene dekking. Voorbeelden zijn het verhuren van onroerend goed, de facilitering van de dienstverlening voor het bedrijfsbureau voor de recreatieschappen en de externe detachering van provinciepersoneel. Bij het verhuren van onroerend goed gaat het om de verhuur van de parkeergarage onder de Dreef. De begroting houdt geen rekening met het extern detacheren van provinciepersoneel. De incidentele middelen die beschikbaar zijn gesteld in het

coalitieakkoord, zijn opgenomen in de ‘reserve Coalitieakkoord’. Deze reserve is onder de ‘overige algemene dekkingsmiddelen’ geplaatst. De gelden worden bij de komende planning- & control-momenten toebedeeld aan de juiste beleidsdoelen en bestemmingsreserves.

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Algemene dekkingsmiddelen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	9.987 N	7.591 N	11.132 N	13.129 N	14.259 N	14.247 N
	Totaal baten	−674.442 V	−709.761 V	−711.683 V	−726.965 V	−736.652 V	−749.914 V
	Saldo van baten en lasten	−664.454 V	−702.170 V	−700.551 V	−713.836 V	−722.393 V	−735.667 V
	Stortingen						
7.1	Reserve Coalitieakkoord	14.177 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
7.1	Reserve Coalitieakkoord	−20.900 V	−20.794 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**−671.177 V**	**−722.964 V**	**−700.551 V**	**−713.836 V**	**−722.393 V**	**−735.667 V**

Financiële ontwikkelingen

Lasten:

- De stijging van de lasten wordt vooral veroorzaakt door het renteresultaat. Het gaat hierbij om een toename van de verwachte rentelasten van het vreemd vermogen. Dit komt vooral door toename van de schuld.

Baten:

- Het stijgende verloop van de baten wordt veroorzaakt door een verwachte jaarlijkse stijging van zowel de opbrengst aan opcenten als de provinciefonds uitkering. De toename van de opbrengst aan opcenten wordt verklaard door een verwachte jaarlijkse groei van 1% van de opbrengst. Het provinciefonds neemt toe door hogere verwachte accressen in de komende jaren.

Stortingen:

- Niet van toepassing

Onttrekkingen:

- De onttrekkingen in 2026 betreffen de laatste overheveling vanuit de reserve Coalitieakkoord. Deze worden in 2026 overgeheveld naar de reserve PPLG en de reserve Innovatieve Projecten Mobiliteit.

7.2 Overhead

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Overhead	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	101.856 N	114.558 N	118.163 N	112.681 N	106.923 N	107.914 N
	Totaal baten	-278 V	-205 V	-105 V	-108 V	-110 V	-113 V
	Saldo van baten en lasten	101.577 N	114.353 N	118.058 N	112.573 N	106.813 N	107.801 N
	Stortingen						
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	5.045 N	5.500 N	7.300 N	2.100 N	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	-4.598 V	-10.796 V	-10.622 V	-6.355 V	-100 V	0 V
7.2	Reserve Huisvesting	-762 V	-782 V	-782 V	-782 V	-782 V	-782 V
	Resultaat	**101.262 N**	**108.275 N**	**113.954 N**	**107.536 N**	**105.931 N**	**107.019 N**

Financiële ontwikkelingen

De lasten stijgen in 2027 structureel ten opzichte van 2025 in verband met drie Kaderbrief-voorstellen:

- stijgende ICT-kosten € 1,0 miljoen,

- stijgende huisvestingskosten € 0,4 miljoen voor 2027 en € 0,8 miljoen structureel vanaf 2028,

- extra kosten NH Archief € 0,3 miljoen.

In de begroting 2026 zijn eenmalige kosten opgenomen voor I-projecten (€ 2,1 miljoen) en huisvestingsprojecten (€ 0,9 miljoen) die gedekt worden door een onttrekking uit de reserve bedrijfsvoering.

Daarnaast zijn er voor de jaren 2026 tot en met 2028 incidentele kosten voor de uitvoering van programma BVS (het programma voor de vervanging van de belangrijkste bedrijfsvoeringssytemen): € 4,1 miljoen in 2026, € 7,5 miljoen in 2027 en € 3,6 miljoen in 2028.

De ICT-kosten die vanuit het IPO worden doorbelast (€ 1,2 miljoen) worden met ingang van 2027 niet meer onder Beleidsdoel 7.2 verantwoord, maar onder Beleidsdoel 1.1.

In 2026 en 2027 vallen bedragen vrij uit de reserve bedrijfsvoering, respectievelijk € 3,0 miljoen en € 2,0 miljoen.

7.3 Vennootschapsbelasting

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Vennootschapsbelasting	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	52 N	40 N	2.519 N	-15 V	-15 V	-15 V
Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	52 N	40 N	2.519 N	-15 V	-15 V	-15 V
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**52 N**	**40 N**	**2.519 N**	**-15 V**	**-15 V**	**-15 V**

Financiële ontwikkelingen

Lasten:

De hogere lasten in 2027 worden verklaard door afdracht van vennootschapsbelasting in verband met de verwachte fiscale winst van de CV Polanenpark. In de jaren na 2027 is sprake van een fiscaal compensabel verlies, waardoor sprake is van negatieve belasting.

7.4 Onvoorzien

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Onvoorzien	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	0 V	0 V	0 N	0 N	0 N	0 N
Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	0 V	0 V	0 N	0 N	0 N	0 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**0 V**	**0 V**	**0 N**	**0 N**	**0 N**	**0 N**

7.5 Overige

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Overige	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	-3.306 V	6.024 N	15.443 N	29.889 N	45.511 N	59.013 N
	Totaal baten	-9.608 V	-13.512 V	-6.100 V	-6.100 V	-6.100 V	-6.100 V
	Saldo van baten en lasten	-12.914 V	-7.488 V	9.343 N	23.789 N	39.411 N	52.913 N
	Stortingen						
7.5	Algemene reserve	13.017 N	10.413 N	2.372 N	2.245 N	2.069 N	0 V
7.5	Reserve Waardevermindering grondaankopen Groen	7.777 N	3.878 N	12.700 N	12.700 N	12.700 N	22.987 N
	Onttrekkingen						
7.5	Algemene reserve	-118.207 V	-36.036 V	-7.524 V	-5.595 V	-2.000 V	-1.761 V
7.5	Reserve Waardevermindering grondaankopen Groen	-66 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**-110.393 V**	**-29.233 V**	**16.891 N**	**33.139 N**	**52.180 N**	**74.139 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten:

- De toename van de lasten wordt met name verklaard door de stelpost 'Indexeringen'. In de begroting zijn de budgetten vanuit de stelpost opgehoogd tot het prijspeil van het lopende jaar. Met deze stelpost wordt ook al rekening gehouden met toekomstige prijsstijgingen.

Baten:

- Het saldo van de baten bestaat vooral uit verkoopopbrengsten van gronden, huuropbrengsten en pachtopbrengsten. De hogere opbrengst in 2026 komt door een hogere verwachte opbrengst van grondverkopen.

Stortingen:

- De stortingen in de algemene reserve betreffen een aantal decentralisatie-uitkeringen uit de septembercirculaire 2025.

Onttrekkingen:

- De onttrekkingen aan de algemene reserve betreft vooral onttrekkingen die volgen uit de doorlichting van de bestemmingsreserves, zoals die bij de begroting in 2026 zijn verwerkt. Daarnaast worden middelen uit de algemene reserve onttrokken met betrekking tot decentralisatie-uitkeringen. Deze middelen zijn eerder gestort in de algemene reserve. Ze mogen aan de algemene reserve worden onttrokken als verwacht wordt dat deze middelen ook uitgegeven worden in het betreffende jaar.

3 Paragrafen

3.1 Financiering

Algemeen

De treasuryfunctie omvat alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen en de hieraan verbonden risico's.

Het treasurybeleid beslaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten die voor het uitvoeren van de treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke en provinciale kaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido);
- Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden;
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden;
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Financiële verordening Noord-Holland 2023;
- Financieringsstatuut Provincie Noord-Holland 2024;
- Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen Noord-Holland 2020.

De provincie moet altijd over voldoende geld beschikken om aan haar verplichtingen te voldoen zoals het betalen van facturen en subsidies. Omdat uitgaven en inkomsten, op de korte en lange termijn, niet synchroon lopen, is financiering als werkveld binnen de treasuryfunctie van groot belang. De wettelijke kaders van de treasuryfunctie worden bepaald door de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de onderliggende wetgeving. Belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat voorzichtig omgegaan moet worden met publieke middelen. In deze wettelijke kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico). De provincie Noord-Holland beschikt niet over uitzettingen en derivaten. Deze worden ook, gezien de financieringsbehoefte, in 2027 niet verwacht.

Om dit te bereiken dient de provincie Noord-Holland zich bij het uitvoeren van de treasuryfunctie aan de wettelijke kaders en provinciale regelgeving te houden. Met de keuze voor het integraal schatkistbankieren (besluit Provinciale Staten november 2009) heeft de provincie de risico's van de treasuryfunctie kunnen begrenzen. Hierbij worden de overtollige liquide middelen ondergebracht bij het Rijk waardoor het debiteurenrisico nihil is.

Uit bovenstaande wettelijk kaders vloeien onderstaande kwantitatieve normen voort:

Wettelijke normen	Norm	Prognose 2027
Kasgeldlimiet	7%	€ 68,1 miljoen
Renterisiconorm	20%	€ 194 miljoen
Drempelbedrag Schatkistbankieren	*	€ 10 miljoen

De wettelijk norm over de kasgeldlimiet en renterisiconorm worden berekend over het totale begrotingstotaal aan lasten inclusief toevoegingen reserves. Het drempelbedrag Schatkistbankieren wordt berekend op basis van een staffel. Het streven is erop gericht om binnen deze normen te opereren.

De belangrijkste doelstellingen van het provinciale treasurybeleid zijn:

- Duidelijke richtlijnen voor eenduidige behandeling van aanvragen voor geldleningen en garantstellingen (vanuit publieke taak);
- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen;
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Daarmee draagt Treasury bij aan de financiële continuïteit van de provincie op korte en lange termijn.

Liquiditeitsprognose en financieringstekort

Op basis van de actuele liquiditeitsprognoses verwacht de provincie in 2027 structureel nieuwe geldleningen te moeten aantrekken om de benodigde liquiditeit op peil te houden.

De provincie gaat pas over tot het daadwerkelijk aantrekken van langlopende geldleningen gedurende het jaar als het 100% zeker is dat deze ook nodig zijn. De omvang van de behoefte aan nieuwe (langlopende)leningen en het tijdstip van aantrekken worden daarom bepaald aan de hand van de regelmatig geactualiseerde liquiditeitsprognoses op korte, middellange en lange termijn. Met name de daadwerkelijke realisatie van de geraamde investeringen is daarbij bepalend. Dit om overliquiditeit en onnodige rentekosten te voorkomen. Naast de liquiditeitsprognoses die nodig zijn voor het bepalen van de omvang van de geldleningen is het ook van belang om de verwachtingen rondom de renteontwikkelingen te betrekken bij de besluitvorming over het aantrekken van langlopende geldleningen. Hierbij maakt de provincie gebruik van maandelijks actuele marktinformatie en verwachte ontwikkeling van de markt.

De provincie hanteert het systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat niet voor iedere investering apart een lening wordt afgesloten. Investeringen worden gefinancierd uit het totaal van eigen vermogen en het lang vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe relatie tussen een bepaald(e) investering/project en de rentelasten voor een afgesloten lening. De rentekosten worden aan de desbetreffende taakvelden met behulp van een (rente)omslag toegerekend. Hierdoor is er inzicht in de volledige kosten van de taakvelden.
Deze werkwijze is in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de Wet fido en het Financieringsstatuut provincie Noord-Holland 2024. De bevoegdheid voor het aantrekken van geldleningen met een looptijd langer dan 1 jaar ligt bij Gedeputeerde Staten. De bevoegdheid voor het afsluiten van geldleningen korter dan 1 jaar ligt bij de sectormanager financiën. In de paragraaf Financiering van de begroting en de jaarstukken worden Provinciale Staten jaarlijks geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het financieringsbeleid.

Voor het begrotingsjaar 2027 gaat de provincie op basis van de actuele liquiditeitsprognoses uit van het aantrekken van middelen. Deze liquiditeitsprognoses zijn gebaseerd op de voorliggende begroting. De rentelast is gebaseerd op het huidige inzicht van de financieringsbehoefte en is met terughoudendheid begroot voor de jaren 2029 en verder. Dit gezien de onvoorspelbaarheid van de renteontwikkelingen en het verloop van onze lening portefeuille.

Voor het jaar 2027 en verder zal de liquiditeitsbehoefte toenemen. Er zal een concreet voorstel gedaan worden om in haar financieringsbehoefte te voorzien. Een tekort wordt in eerste instantie met

kasgeldleningen en waar dit structureel is met langlopende financiering gedekt. In de aanloop van het aantrekken van langlopende financiering zal conform het financieringsstatuut gehandeld worden. De liquiditeitsprognose 2026-2030 resulteert in onderstaande kasstroomoverzicht:

Bedragen * € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Stand schatkistbankieren 1-1	+ 123.820	+ 19.816	+ 20.310	+ 20.199	+ 20.457
Kasstroom uit exploitatie	-/- 46.004	-/- 68.506	-/- 31.112	+ 10.259	+ 39.857
Kasstroom uit investeringen	-/- 130.000	-/- 130.000	-/- 130.000	-/- 130.000	-/- 130.000
Kasstroom financiering	+ 72.000	+ 199.000	+ 161.000	+ 120.000	+ 90.000
Stand schatkistbankieren 31-12	+ 19.816	+ 20.310	+ 20.199	+ 20.457	+ 20.314

In de komende jaren verwachten wij dat onze schuldpositie op zal lopen van 180 miljoen tot 822 miljoen in 2030. Door de stijgende schuld zal de rentelast toenemen in de komende jaren, deze hogere structurele lasten hebben we verwerkt in deze begroting. De stijgende schuldpositie heeft ook invloed op de diverse kengetallen en zijn verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Lening verloop (bedragen * € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Stand leningen 01-01	180.000	252.000	451.000	612.000	733.000
Aflossing	- 90.000	- 45.000		- 45.000	
Nieuwe langlopende leningen	92.396	175.868	96.474	101.369	27.110
Kasgeldleningen (kort)	69.604	68.132	64.526	63.631	62.890
Stand leningen 31-12	252.000	451.000	612.000	732.000	822.000

Bovenstaande verloop van vreemd vermogen is gebaseerd op de voorliggende begroting. Bij het werkelijk aantrekken van vreemd vermogen wordt er gekeken naar de realisatie van de begroting en de investeringsraming om onze financieringsbehoefte te bepalen.

Schatkistbankieren

De Staat verzekert met schatkistbankieren dat met de middelen van de provincie geen onnodige financiële risico's worden gelopen. Schatkistbankieren biedt de 2 volgende hoofdactiviteiten:

Rekeningcourantverhouding met de Staat. Een positief saldo op de bankrekeningen van de provincie wordt dagelijks afgeroomd ten gunste van de rekening-courant. Andersom wordt een negatief saldo op de bankrekeningen dagelijks aangezuiverd vanaf deze rekening-courant. Deze saldoregulatie wordt gedaan door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën.

Plaatsing van deposito's bij genoemd Agentschap. Hierbij worden dagelijks onafhankelijk vastgestelde tarieven gehanteerd en aanvragen worden nooit geweigerd indien het saldo toereikend is. Vanwege de naar verwachting aflopende financiële ruimte wordt van het plaatsen van deposito's geen gebruik gemaakt.

Kasgeldlimiet / Renterisiconorm

Kasgeldlimiet

De Wet fido stelt normen voor de hoogte van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Bij het uitvoeren van het treasurybeleid blijft de provincie in 2027 binnen deze normen. Overschrijding van de kasgeldlimiet wordt beheerst door het aantrekken van langlopende leningen. De renterisiconorm is bedoeld om

(her)financiering en aflossing van die meerjarige leningen over de jaren te spreiden. De kasgeldlimiet bedraagt 7% van de lasten inclusief toevoegingen reserves vanuit de primaire begroting. Dit geeft het volgende financieringsoverzicht. Voor 2027 bedraagt de kasgeldlimiet € 68,1 miljoen

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de provincie rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting. De omvang van de begroting 2027 geldt volgens de wet ook als grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren.

Bedragen * € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	994.357	973.320	973.320	973.320	973.320
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	198.871	194.664	194.664	194.664	194.664
Renteherzieningen	-	-	-	-	
Aflossing	90.000	45.000	-	45.000	
Risicobedrag	90.000	45.000	-	45.000	
In % van de begroting	9,1%	4,6%	0%	4,6%	0%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	+ 108.871	+ 149.664	+ 194.664	+ 149.664	+ 194.664

Renteverwachting

Een tweede belangrijke basis is de renteverwachting en de daaruit voortkomende renteramingen in de begroting voor de nieuwe financieringsbehoefte en herfinanciering van leningen. Dit wordt iedere maand bijgesteld op basis van 2 rentevisies van verschillende banken. Volgens de renteverwachting verwacht de provincie dat de rente in 2027 nog licht zal stijgen. Voor de begroting 2027 gaan we uit van een verwachte rente van:

- 2,23 procent voor de nog aan te trekken kortlopende schuld.
- 3,5 procent voor de nog aan te trekken langlopende schuld

Deze rentes zijn gebaseerd op de marktrente van 3-maands kasgeldleningen (kort) en 10-jaarsleningen (lang) voor gemeenten.

Renteresultaat

De feitelijke realisatie van het treasurybeleid weerspiegelt het renteresultaat van de provincie. Het rente resultaat voor 2027 - 2030 geeft het volgende beeld:

	Renteresultaat (x € 1.000)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				
A.	Financiering	7.096 N	9.211 N	10.348 N	10.341 N
B.	De externe rentebaten	-1.190 V	-1.190 V	-1.190 V	-1.057 V
	Totaal door te rekenen externe rente	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
C.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N

De provincie Noord-Holland zal, op basis van de Financiële verordening Noord-Holland 2024, rente intern doorberekenen aan taakvelden. Voor 2027 zal deze omslagrente naar verwachting 0,35% zijn oplopend naar 0,45% in 2030. Bij de jaarrekening zal deze, op basis van de begroting, doorberekende rente herberekend worden op basis van het gerealiseerde renteresultaat en indien nodig gecorrigeerd worden. Het renteresultaat zal bij de 1e begrotingswijziging van 2027 worden doorbelast aan de taakvelden.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft inzicht in de mate waarin de provincie financiële gevolgen van risico's kan opvangen. Gedekte risico's, al dan niet via een voorziening of verzekering, zijn uitgesloten van de risico-inventarisatie. De paragraaf begint met de uitwerking van de door Provinciale Staten vastgestelde kengetallen, waaronder de verplichte BBV-kengetallen. Daarna worden de provinciale visie en het beleid op risicomanagement benoemd, gevolgd door een uitwerking van de relevante risico's. Het verloop en de benodigde weerstandscapaciteit voor één en vier jaar worden weergegeven en vergeleken met de beschikbare weerstandscapaciteit om het weerstandsvermogen te bepalen

Kengetallen

Conform het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) zijn de volgende 6 kengetallen opgenomen:

1. Netto-schuldquote
2. Netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Kengetal grondexploitatie
5. Structurele exploitatieruimte
6. Opcenten (zie hiervoor de paragraaf 'Provinciale heffingen')

	Rekening 2025	Begroting 2026*	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
1. Netto schuldquote	68%	82%	112%	133%	141%	150%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	47%	63%	99%	121%	133%	142%
3. Solvabiliteitsratio	58%	55%	47%	41%	39%	37%
4. Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5. Structurele exploitatieruimte	14%	2%	8%	9%	8%	10%
6. Belastingcapaciteit	88,6%	92,5%	91,4%	91,4%	91,4%	91,4%

**2026 t/m tweede begrotingswijziging 2026*

1. Netto-schuldquote

De netto-schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

2. Gecorrigeerde netto schuldquote

Om te weten te komen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto-schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto-schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto-schuldquote. Met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is om aan de financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te hoger de weerbaarheid. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie van de financiële positie van de provincie.

4. Grondexploitatie

De provincie beschikt niet over gronden die in exploitatie zijn genomen. Dit past bij het grondbeleid van de provincie.

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij dit onderscheid is de aard van de activiteit leidend. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd.

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting.

6. Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot een bepaald maximaal. Dit wordt door het Rijk bepaald. De provincie Noord-Holland blijft onder het landelijk gemiddelde als het gaat om de heffing van opcenten; de provincie heeft het laagste opcententarief van alle provincies.

Signaleringswaarden

Voor een beoordeling van de kengetallen is het belangrijk om deze in relatie tot elkaar te bekijken en tegen een norm te houden. Bij de Kaderbrief 2026 zijn vrijwillige kengetallen en signaalwaarden door Provinciale Staten vastgesteld.

	Waarderingscijfer	Minst risicovol	Alert	Meest risicovol	JR 2024	JR 2025	BGR 2026*	BGR 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
1a	NSQ	< 150%	150 - 200%	> 200%	62%	68%	82%	112%	133%	141%	150%
1b	NSQ (gecorr. verstrekte leningen)	< 150%	150 - 200%	> 200%	48%	47%	63%	99%	121%	133%	142%
2	Solvabiliteit	> 50%	20 - 50%	< 20%	61%	58%	55%	47%	41%	39%	37%
3	Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
4	Structurele begrotingsruimte	> 0%	0%	< 0%	6%	14%	2%	8%	9%	8%	10%
5	Belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%	89%	89%	93%	91%	91%	91%	91%
6	Weerstandsratio 1 jaar	> 2,0	1,0 - 2,0	< 1	3,8	2,3	2,7	3,6	3,6	3,6	3,6
7	25% norm algemene reserve	> 25%	25%	< 25%	27%	27%	37%	39%	40%	43%	47%
8	Kapitaalslastenratio	< 10%	10 - 15%	> 15%	4%	4%	6%	7%	8%	10%	11%
9	Rente risiconorm	< 20%	20%	> 20%	0%	8%	9%	5%	0%	5%	0%
10	Kasgeldlimiet	< 7%	7%	> 7%	< 7%	< 7%	< 7%	< 7%	< 7%	< 7%	< 7%

**2026 t/m tweede begrotingswijziging 2026*

Voor de begroting 2027 zien we met uitzondering van de solvabiliteit dat alle cijfers positief zijn. Over de hele linie bezien stijgen de netto- schuldquote en de kapitaalslastenratio en daalt de solvabiliteit. Dit is te verklaren door de gewenste investeringen die de provincie de komende jaren voornemens is te doen met behulp van externe middelen. Doordat niet alle gewenste investeringen tot realisatie komen, blijkt bij de jaarrekening dat deze trend zich minder snel doorzet.

De norm voor de hoogte van de algemene reserve, zoals die is vastgelegd in de Financiële verordening, is 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen, zoals die zijn verantwoord in de laatst vastgestelde jaarrekening. De berekening van de norm in 2027 is dus gebaseerd op de gegevens uit de jaarrekening 2025. Het kengetal neemt in 2026 significant toe als gevolg van het hoge gerealiseerd resultaat bij de jaarrekening 2025 welke is toegevoegd aan de algemene reserve. Hiermee wordt een negatievere trend voor de NSQ en solvabiliteit voorkomen doordat de provincie minder hoeft te lenen.

Concluderend kan worden gesteld dat er voor de begroting 2027 sprake is van een gezonde financiële positie op basis van de door Provinciale Staten vastgestelde signaleringswaarden. Bij bovenstaande cijfers past de kanttekening dat als uitgangspunt geldt een volledige realisatie van de provinciale ambities.

Visie risicomanagement

De visie van de provincie op risicomanagement luidt als volgt: de provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch inzichtelijk maken van alle significante risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, spreiden, vermijden, of accepteren van risico's draagt bij aan het 'in control zijn' van de organisatie. De provincie anticipeert actief op risico's en kansen om de doelstellingen te bereiken.

Beleid

Het risicobeleid is vastgelegd in de kadernota 'Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2022–2025' en in de Financiële verordening. De kadernota bevat beleidsregels en normen over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet. De Financiële verordening is bepalend voor de minimale hoogte van de algemene reserve (minimaal 25 procent van de structurele algemene dekkingsmiddelen) en de hierin aan te houden risicoreservering (zie berekening weerstandsvermogen).

Risico's

De provincie doet continu aan risicomanagement. Twee keer per jaar worden de risico's geïnventariseerd en tegen de weerstandscapaciteit gehouden.

Alleen risico's met een risicoscore (gevolgklasse x kansklasse) van 4 of hoger staan in de risicotabel. Risico's met een lagere score worden wel meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

	Risico's	Risicobedrag	Risicoscore		Dekking
			Rekening 2025	Begroting 2027	
	Strategische risico's				
1.	Deelneming ROM	€ 11.900.000	8	8	Weerstandsvermogen
2.	UAV-GC 2025 aansprakelijkheid 'overige indirecte schade'	€ 5.000.000	8	8	Weerstandsvermogen
3.	Verkeerde procedures en/of fouten in uitvoering omgevingswet	€ 3.000.000	6	6	Weerstandsvermogen
4.	Lening Pallas	€ 43.984.173	4	4	Weerstandsvermogen
5.	Lening Nationaal Restauratiefonds	€ 9.100.000	4	4	Weerstandsvermogen
6.	Deelneming PDENH	€ 6.600.000	4	4	Weerstandsvermogen
7.	Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel	€ 1.048.000	4	4	Weerstandsvermogen
8.	Kosten opruimen afvalinrichting	€ 1.000.000	4	4	Weerstandsvermogen
	Externe risico's				
9.	Dividenduitkering	€ 1.825.000	6	4	Weerstandsvermogen

Gekwantificeerde risico's

Strategische risico's

1. Deelneming ROM
ROM InWest investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat de ROM deels wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen ook tot een financieel risico voor de provincie. De provincie is voor € 40 miljoen aandeelhouder in ROM InWest. Het totaalkapitaal van de ROM is circa € 160 miljoen. Bij het besluit tot deelname in de ROM (18 mei 2021) is er een risicopercentage van 30 procent opgenomen. Dit komt neer op een risico van maximaal € 12 miljoen. De ROM hanteert een 'waarderingstemplate' en heeft een 'valuation committee' om de investeringen te monitoren.

2. UAV-GC 2025 aansprakelijkheid 'overige indirecte schade'
Voor aannemingsovereenkomsten waarbij de provincie Noord-Holland de uitvoering en het ontwerp van het werk geïntegreerd uitvraagt, hanteert de provincie de Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen (UAV-GC). In januari 2025 is de herziene UAV-GC (UAV-GC 2025) door het kenniscentrum CROW gepubliceerd. Op 1 oktober 2025 heeft de directie van de provincie besloten de UAV-GC 2025 te implementeren in de provinciale contractstandaard. Onder UAV-GC 2025 is de provincie als opdrachtgever aan te spreken voor ‘overige indirecte schade’ die door een opdrachtnemer is veroorzaakt en wordt geleden door een derde, als die schade de drempel van 10 procent van de aanneemsom overschrijdt.
Om dit risico zoveel mogelijk te beheersen, is in de provinciale contractstandaard een aanvullende verduidelijking opgenomen. Die verduidelijking beschrijft onder welke voorwaarden de provincie in haar rol als opdrachtgever van projecten onder de UAV-GC 2025 kan worden aangesproken voor dergelijke ‘overige indirecte schade’. Verder volgt de provincie de jurisprudentie en casuïstiek bij andere opdrachtgevers. Bovendien zal zij indien nodig gespecialiseerde capaciteit inschakelen om verweer te kunnen voeren tegen eventuele vorderingen.
Het risico van overige indirecte schade kan doorlopend optreden, terwijl de kans dat dit gebeurt en het risicobedrag lastig vooraf zijn in te schatten. Daarom gaat de provincie ervan uit dat dit risico eens in de vijf jaar optreedt, waarbij de overige indirecte schade € 5 miljoen per keer bedraagt.

3. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij Wabo-procedure
De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en daarop betrokken wetten ligt bij de omgevingsdiensten. Als mandaatgever is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de besluiten die deze diensten namens de provincie nemen. Fouten in de procedures kunnen leiden tot schadeclaims van bedrijven bij de provincie. Dit doet afbreuk aan het imago van de provincie. Schadeclaims kunnen oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen.
De provincie heeft privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten met de omgevingsdiensten over de eisen waaraan de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving moeten voldoen. De aansprakelijkheid voor tekortkomingen in de uitvoering van de VTH-taken ligt tot het bedrag van de betreffende dienstverlening bij de omgevingsdiensten. Zij moeten voldoen aan de Verordening Kwaliteit VTH Omgevingsrecht.

4. Lening Pallas
De provincie Noord-Holland heeft in 2015 een lening verstrekt aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor. De rechtsopvolger van deze stichting is vanaf medio 2025 de besloten vennootschap NRG Pallas B.V., een 100 procent staatsdeelneming. In een nog af te sluiten nieuwe leningovereenkomst wordt opgenomen dat de provincie in 2035 als eerste schuldeiser wordt afgelost. Er bestaat een risico dat de lening niet kan worden afgelost; dan wordt het openstaande bedrag niet terugbetaald.

De kans dat dit eenmalige risico optreedt, wordt gedurende de looptijd van de lening ingeschat op 20 procent. De beheersmaatregelen voor dit risico zijn:

- De provincie heeft een preferentie ten opzichte van andere schuldeisers.
- De Rijksoverheid heeft de financiering van de B.V. verzorgd.
- Er vindt periodiek overleg plaats met de enig aandeelhouder van de B.V., de minister van VWS.

5. Lening Nationaal Restauratiefonds
De provincie heeft geld uitgeleend aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) dat op zijn beurt geld leent aan eigenaren voor het herbestemmen, restaureren en verduurzamen van monumenten. Het risico bestaat dat de lening niet (volledig) wordt terugbetaald aan het NRF en in het verlengde daarvan aan de provincie. Om dit risico te beperken, toetst het NRF of de ontvangers van de leningen voldoende kredietwaardig zijn. Door hypothecaire leningen, met het monument als onderpand, verkrijgt het NRF voldoende zekerheid. Ook bekijkt het NRF in hoeverre daadwerkelijk voldoende zekerheid kan worden verkregen uit het te financieren onderpand. Het risico bedraagt maximaal € 9,1 miljoen.

6. Deelneming Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V. (PDENH)
Het PDENH investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat het PDENH wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen ook tot een financieel risico voor de provincie. De financiële risico's zijn relatief beperkt, omdat wordt geïnvesteerd in bedrijven die al op de markt actief zijn. Verder wordt als beheersmaatregel voor iedere investering een uitgebreid boekenonderzoek uitgevoerd. Ondanks dat het risico relatief beperkt is, gaat het in absolute zin om grote bedragen. Het aantal investeringen en het uitgezette kapitaal door het PDENH neemt in de toekomst verder toe. Voor de zekerheid is bij de berekening van het benodigde risicobedrag voor het PDENH uitgegaan van 10 procent van het geïnvesteerde vermogen. Dit bedrag dient ter dekking van onvoorziene risico's, in de vorm van (onvoorziene) faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd. Waardering van participatie aan dit fonds verloopt in de jaarrekening via de post 'Financiële vaste activa'.

7. Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel
Wateroverlast in polder Waalenburg heeft allereerst gevolgen voor de agrarische productie. In periodes van droogte kan verzilting optreden. Daardoor is de kans op botulisme in warme, droge zomers gering. Daarnaast zijn er voorzieningen waarmee altijd water kan worden in- of uitgelaten. De provincie blijft het waterpeil in polder Waalenburg tot en met 2030 monitoren en de resultaten met het hoogheemraadschap delen. Treedt er ondanks alle onderzoeken en maatregelen toch waterschade op, dan wordt gekeken wat daarvan de oorzaak is. Eventuele schade die voortvloeit uit direct aan het project toerekenbare gevolgen, wordt vergoed. Schade die niet het gevolg is van het project of daar niet aan kan worden toegerekend, valt hier dus buiten.

8. Kosten opruimen afvalinrichting
De provincie is het bevoegd gezag voor majeure risicobedrijven. Als dergelijke bedrijven in continuïteitsproblemen komen, dan is het denkbaar dat het bevoegd gezag de eventuele opruim- en saneringskosten moet dragen. Deze problemen kunnen bijvoorbeeld ontstaan door brand of wijzigingen in regelgeving, mogelijk met faillissement als gevolg. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt het mogelijk bij dergelijke risicobedrijven een financiële zekerheidsstelling te eisen. Hiervoor moet wel na de inwerkingtreding van de Omgevingswet de vergunning van de betreffende bedrijven worden geactualiseerd. Tot dat moment is de provincie verantwoordelijk voor dit risico. Het gaat om zo'n 145 bedrijven.

Externe risico's

9. Dividenduitkeringen
Jaarlijks ramen we de dividendinkomsten van een aantal deelnemingen. Deze mogelijke inkomsten zijn een risicopost, doordat pas na afloop van een boekjaar bij een deelneming blijkt of het verwachte positieve resultaat is behaald. De dividendinkomsten maken deel uit van de structurele dekkingsmiddelen. Daarom reserveert de provincie volgens besluitvorming van Provinciale Staten 25% van de inkomsten die voor dat jaar zijn geraamd als onderdeel van de algemene reserve. Door hetzelfde bedrag op te nemen in de risico-inventarisatie, wordt het risico afgedekt dat 25% van de geraamde dividenden niet wordt uitgekeerd. De impact van het risico beperkt de provincie door de dividendontvangsten voorzichtig te ramen. Daarnaast vinden jaarlijks diverse overleggen met de deelnemingen plaats. Hierbij worden de mogelijke risico's binnen de bedrijfsvoering besproken. Eventueel worden maatregelen genomen. Tenslotte kan in bepaalde gevallen de keuze worden gemaakt om dividend uit te keren uit winsten die in het verleden zijn behaald.

Niet–gekwantificeerde risico's

De hierboven genoemde risico's zijn inherent aan het type instrument dat de provincie toepast om doelen te realiseren. Denk hierbij aan leningen, deelnemingen en fondsen. Daarnaast zijn er financiële afspraken gemaakt en/of geldt wet- en regeling rondom aansprakelijkheid. Deze risico's zijn goed kwantificeerbaar.

De provincie heeft ook te maken met risico's rondom het te voeren beleid en risico's die van buiten komen. Deze risico's zijn minder goed definieerbaar en daardoor lastiger te kwantificeren. Toch is het de moeite waard om hier kort bij stil te staan.

Extreme weersomstandigheden
Het ontwerp van onze infrastructuur is gebaseerd op uitgangspunten voor een klimaat dat minder extreme situaties kent. Deze extreme situaties kunnen gevolgen hebben voor onze (water)wegen, bruggen, viaducten en dijken. Door het monitoren van het provinciaal areaal houden we deze risico's in beeld.

Cybersecurity & Informatiebeveiliging
Het aantal informatiebeveiligingsincidenten neemt wereldwijd elk jaar toe. De provincie moet er rekening mee houden dat zij getroffen wordt. Daarom richt de organisatie zich zowel op het voorkomen van beveiligingsincidenten als op het beperken van de impact wanneer deze zich voordoen. Het is daarom belangrijk om te voldoen aan de gestelde wet- en regelgeving en daar proactief invulling aan te geven. Dit vermindert de kans op en mogelijke impact van digitale incidenten. Als een incident zich voordoet, kan dit leiden tot verstoring van bedrijfsprocessen, hoge (herstel)kosten, reputatieschade en inbreuk op het vertrouwen in de overheid.

Hogere kwaliteitseisen assets
Aanscherping van wet- en regelgeving kan zorgen voor hogere kwaliteitseisen aan assets. Dit leidt in het geval van vervanging en/of onderhoud tot hogere investeringen en/of lasten.

Indexering bijdragen gemeenschappelijke regelingen
De provincie neemt deel aan verschillende gemeenschappelijke regelingen. Wanneer de indexering van de bijdragen aan deze regelingen hoger uitvalt dan eerder in de begroting is opgenomen, kan dit leiden tot hogere kosten. Deze indexering is vaak gebaseerd op ontwikkelingen zoals loonstijgingen (bijvoorbeeld cao-ontwikkelingen) en prijsinflatie van materiële kosten.

De timing en hoogte van deze indexeringen sluiten niet altijd aan op de provinciale planning- en controlcyclus, waardoor onverwachte stijgingen kunnen optreden. Daarnaast hebben ook andere deelnemende partijen binnen de gemeenschappelijke regeling instemmingsrecht over de begroting. Hierdoor is de provincie ook van andere deelnemers in het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling afhankelijk bij de besluitvorming over de hoogte van de deelnemersbijdragen.

Gevaarlijke stoffen in de bodem
Bij civiele werken moet de grond worden onderzocht op de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen, zoals PFAS en andere verontreinigingen. Als de bodem meer schadelijke stoffen bevat dan de geldende normen toestaan, kan dit leiden tot extra maatregelen en vertraging in de uitvoering van projecten.

Verloop risico's

Om het verloop van de risico's inzichtelijk te maken, wordt het bruto-risicobedrag per categorie weergegeven in de volgorde van de begroting en jaarrekening.

Risico-inventarisatie (bruto x € 1.000)	Begroting 2025	Rekening 2024	Begroting 2026	Rekening 2025	Begroting 2027	Afname / toename*
Strategische risico's	€ 46.465	€ 90.171	€ 86.661	€ 89.799	€ 88.804	Afname
Externe risico's	€ 1.725	€ 4.642	€ 2.150	€ 3.375	€ 1.825	Afname
Overig niet-gekwantificeerd	PM	PM	PM	PM	PM	-
Bruto risicobedrag	€ 48.190	€ 94.813	€ 88.811	€ 93.174	€ 90.629	Afname

**ten opzichte van de meest recente inventarisatie bij de Jaarrekening 2025*

Ten opzichte van de jaarrekening 2025 (stand januari 2026) is het risicoprofiel bij de begroting 2027 (stand mei 2026) gedaald. Dit is met name toe te wijzen aan lagere geraamde dividendopbrengsten.

Berekening risico's

Bij de begroting en de jaarrekening wordt jaarlijks het actuele totale weerstandsvermogen (voor een periode van vier jaar) en het actuele incidentele weerstandsvermogen (voor een periode van één jaar) berekend. Om tot het weerstandsvermogen te komen, wordt de beschikbare weerstandscapaciteit vergeleken met de uitkomst van de simulatie van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit). Het quotiënt van beide bedragen wordt het weerstandsvermogen genoemd. De totale bruto-omvang van deze risico's bedraagt € 90,6 miljoen (exclusief PM-posten). Op basis van de Monte-Carlosimulatie, een statistische rekenmethodiek, wordt een risicobedrag berekend waar de gevolgschade voor de termijn van één en vier jaar met 99 procent zekerheid onder zal vallen. Bij de begroting 2027 betreft dit risicobedrag € 66,4 miljoen (één jaar) en € 74,4 miljoen (vier jaar).

Berekening weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Toelichting weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit kan de provincie eenmalig inzetten om financiële tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit kan terugkerend worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen.

Toelichting weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen drukt uit in welke mate de provincie in staat is om met financiële reserves risico's op te vangen. Het kengetal weerstandsvermogen wordt berekend door de totale (huidige) weerstandscapaciteit te delen door de hoogte van de risico's over een periode van één jaar (incidentele

weerstandsvermogen) of vier jaar (structureel weerstandsvermogen). De norm voor het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt 1. Als ondanks genomen beheersmaatregelen het totale of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan 1, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen om het weerstandsvermogen weer terug te brengen tot het minimale niveau. Daarnaast kent de Financiële verordening de norm om de algemene reserve op minimaal 25 procent van de structurele algemene dekkingsmiddelen te houden. Deze structurele algemene dekkingsmiddelen worden verder toegelicht in beleidsdoel 7.1.

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening incidentele weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2027
Algemene reserve	238
Onvoorzien (huidig boekjaar)	–
Totaal incidentele capaciteit	**238**
Berekende risico's voor 1 jaar	66,4
Kengetal Weerstandsvermogen voor 1 jaar	**3,6**

Totale weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Totaal
Algemene reserve	238				238
Onvoorzien (huidig boekjaar)	–				–
Totaal incidentele capaciteit	238	–	–	–	238
Onbenutte belastingcapaciteit		300,1	303,1	306,1	909,3
Onvoorzien (komend boekjaar)		–	–	–	–
Meerjarenbegrotingsruimte		–	–	–	–
Totale structurele capaciteit	–	**300,1**	**303,1**	**306,1**	**909,3**
Totale weerstandscapaciteit					1147,3
Berekende risico's voor 4 jaar					74,4
Kengetal Weerstandsvermogen voor 4 jaar					**15,4**

Uit voorgaand overzicht blijkt dat het berekende weerstandsvermogen op basis van de incidentele capaciteit 3,6 bedraagt (dit was 2,7 bij de jaarrekening 2025). Voor een periode van vier jaar bedraagt het weerstandsvermogen 15,4 (dit was 15,0 bij de jaarrekening 2025). Deze toename komt door de stortingen in de Algemene reserve. Zowel het incidentele als structurele weerstandsvermogen valt hoger uit dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen het totale weerstandsvermogen groter is dan de hoogte van de risico's.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Het verbeteren en beheren van de (provinciale) infrastructuur zijn kerntaken van de provincie. De provincie is eigenaar en wegbeheerder van ongeveer 607 km wegen, 60 km busbanen en 253 km vaarwegen. Langs een groot deel van deze N-wegen liggen fietspaden (circa 351 km) die eigendom van de provincie zijn. Op deze infrastructuur beheert de provincie een groot deel van haar (ongeveer) 630 kunstwerken, zoals bruggen, sluizen, tunnels en ecoducten, DVM-systemen (dynamisch verkeersmanagement), een verkeers-, tunnel- en brugbediencentrale en dertien gebouwen (waarvan vier huur). Onderdeel van de beheertaak is de wettelijke zorgplicht en provinciale ambitie om de kapitaalgoederen volgens afgesproken kwaliteitseisen in stand te houden door onderhoud en vervanging. Hiermee houdt de provincie de functionaliteit en de kwaliteit van deze kapitaalgoederen op peil en wordt kapitaalvernietiging voorkomen.

Infrastructuur

De instandhouding van de provinciale infrastructuur legt een groot beslag op de provinciale begroting. Hierdoor is de behoefte ontstaan om de infrastructuur professioneler, doelmatiger en efficiënter in stand te houden.

De provincie gaat in 2027 verder met de ontwikkeling van het assetmanagement. Het beheer van de provinciale assets wordt verder in lijn gebracht met de provinciebrede doelstellingen. Thema's die aandacht blijven krijgen, zijn duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatverandering, stikstofproblematiek, energieverbruik, digitalisering en innovatie. Voor deze thema's wordt via pilotprojecten geleerd, bijgestuurd en gehandeld op basis van de opgedane ervaringen. We maken altijd een afweging tussen de prestaties, risico's en kosten.

Het bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau voor het functioneren van het areaal is leidend. De systematiek is gebaseerd op de landelijke afspraken. Dit alles is vastgelegd in de 'Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen' (NIKG).

De afweging over beleidswijzigingen, trends en ontwikkelingen, zoals omschreven in de NIKG, wordt (jaarlijks) bij de Kaderbrief gemaakt.

Type areaal	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau
Stroomwegen	B
Overige wegen	C
Fietspaden	B
Milieuaspecten bij wegbeheer	B
Vrij liggende busbanen	B
Haltes/stations hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)	B
Vaarwegen / oevers	D

Programmering Onderhoud

Alle maatregelen aan het infrastructurele areaal worden begroot en in de 'Provinciale Programmaplanning Infrastructuur' opgenomen, zodat gestuurd kan worden op de voortgang in de studiefase. Bestuurlijk wordt een doorkijk van het infrastructurele programma vastgelegd in het 'integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur' (iMPI).

Het iMPI geeft onder andere aan welke (vervangings)investeringen noodzakelijk zijn. De kredieten hiervan worden met de behandeling van de begroting aangevraagd en door Provinciale Staten beschikbaar gesteld.

Het vast en variabel onderhoud is in uitvoering bij een gebiedscontractant. Deze gebiedscontractant is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van de uitvoering. Bijna al het variabel onderhoud voor de gebieden met een gebiedscontract wordt geprogrammeerd door de gebiedsaannemer binnen de vaste jaarlijkse contractprijs.

Het beheer wordt gebiedsgericht uitgevoerd. Een belangrijk instrument hierin zijn de gebiedscontracten, waarbij het vast en variabel onderhoud van het areaal naar de markt is gebracht. Daarnaast zijn er ook aspecten van het onderhoud die moeilijk passen in een gebiedscontract en waarvan het efficiënter is om deze centraal te beleggen, zoals centrale brugbediening, dynamisch verkeersmanagement (DVM) en gladheidscoördinatie.

In 2027 gaat de provincie verder met het aanbestedingstraject voor de nieuwe onderhoudscontracten die de huidige gebiedscontracten vervangen. Voor de nieuwe onderhoudscontracten wordt in de toekomst gekeken of het variabel onderhoud past binnen de nieuwe contracten. Naar verwachting zullen de kosten van het onderhoud (door veroudering van het areaal) in totaal duurder worden. Hiervoor zal in de toekomst ruimte in de begroting moeten worden gezocht om aan het kwaliteitsniveau te kunnen blijven handhaven.

Gebouwen

De provincie Noord-Holland heeft verschillende panden in beheer. De meeste panden zijn in gebruik voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. Het onderhoud aan de panden voor 2027 kan als volgt worden ingedeeld.|

- Vast onderhoud; het contractueel afgesproken onderhoud
- Variabel onderhoud; niet geplande onderhoudswerkzaamheden
- Storingen; de kosten die samenhangen met het oplossen van storingen (niet gepland).

Voor al het onderhoud aan de panden Houtplein 33, Dreef 1 & 3, Paviljoen Welgelegen, huis van Hilde en de fractiehuizen is in 2023 een nieuw 'maincontract' afgesloten, op basis van een prestatiecontract. Dit houdt één contract in, voor het onderhoud aan alle technische disciplines, waaronder bouwkunde, verwarming, lucht en elektrotechniek. De scoop van het contract is ook uitgebreid met keukentechniek en legionella beheer.

Vast onderhoud

Voor het vast onderhoud werken wij met contractuele afspraken en een meerjarenonderhoudsplan. Dit meerjarenonderhoudsplan bevat het planmatig onderhoud van de panden en het contractueel afgesproken onderhoud om de panden in stand te houden.

In 2027 zal onder andere onderhoud worden uitgevoerd aan de lucht behandelkasten, het schilderwerk aan Paviljoen Welgelegen in combinatie met de verduurzaming van het pand en de beveiligingsinstallatie Dreef 3.

Variabel onderhoud

Het variabel onderhoud beslaat het noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden die niet vooraf gepland zijn of contractueel zijn vastgelegd.

Storingen

Onder storingen vallen alle werkzaamheden voor het oplossen van storingen. Deze zijn niet gepland en worden opgelost binnen het maincontract. De kosten van storingen vallen onder het variabel onderhoud.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (x € 1 miljoen)

Beheer en onderhoud meerjarig (wegen)	2027	2028	2029	2030
A. Groot onderhoud gepland	€ 22.552.000	€ 22.258.000	€ 18.526.000	€ 18.302.000
B. Projecten reserve kap. lasten VIK v/h Res. GO	€ 4.230.000	€ 4.589.000	€ 5.028.000	€ 5.031.000
C. Vast onderhoud wegen	€ 1.648.000	€ 1.648.000	€ 1.648.000	€ 1.648.000
D. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 36.464.000	€ 36.805.750	€ 37.235.750	€ 37.621.500
E. Tunnels	€ 7.142.000	€ 7.142.000	€ 7.142.000	€ 7.443.000
F. DVM-areaal wegen	-€ 2.636.000	-€ 2.636.000	-€ 2.636.000	-€ 2.636.000
G. Planmatig onderhoud gebouwen	€ 1.067.386	€ 1.110.505	€ 1.155.780	€ 1.203.319
H. Correctief onderhoud gebouwen	€ 1.410.000	€ 2.668.000	€ 3.525.000	€ 1.725.000
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**€ 71.877.386**	**€ 73.585.255**	**€ 71.624.530**	**€ 70.337.819**

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (vaarwegen)	2027	2028	2029	2030
A. Variabel onderhoud vaarwegen	€ 2.600.000	€ 2.500.000	€ 2.500.000	€ 2.500.000
B. Beheer vaarwegen	€ 90.000	€ 1.060.000	€ 60.000	€ 60.000
C. Vast onderhoud vaarwegen	€ 1.211.000	€ 454.000	€ 554.000	€ 554.000
D. Gebiedscontracten (GBC1/GBC7)	€ 4.600.000	€ 4.650.000	€ 4.700.000	€ 4.750.000
E. DVM areaal vaarwegen	€ 5.066.849	€ 4.070.063	€ 3.223.372	€ 2.817.344
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**€ 13.567.849**	**€ 12.734.063**	**€ 11.037.372**	**€ 10.681.344**

3.4 Bedrijfsvoering

Personeel

De geraamde kosten voor capaciteit zijn gebaseerd op ramingen van de personele capaciteit (eigen personeel en inhuur) die nodig is om de opgaven uit te voeren, inclusief persoonsgebonden kosten, zoals reis- en opleidingskosten. De capaciteitskosten worden via een verdeelsleutel op basis van werkprogramma's toegerekend aan de programma's en aan de investeringskredieten.

Bedrijfsvoeringsprocessen

Het programma 'Bedrijfsvoeringssysteem' (BVS) vervangt SAP ECC en realiseert uiterlijk per 1 januari 2028 een modern, toekomstbestendig systeem voor onder andere HR, financiën en inkoop, gebaseerd op zoveel mogelijk standaard SaaS-oplossingen (software as a service).

De uitvoering ligt op koers. In 2027 staat de livegang van het HR- en salarissysteem centraal, evenals de verdere implementatie van de oplossingen voor financiën en inkoop richting de geplande livegang in 2028. Tegelijk vragen met name de realisatie van koppelingen en procesvernieuwing blijvende aandacht.

Het programma heeft grote impact op de organisatie en raakt kritieke processen, zoals salarisbetaling en factuurafhandeling. Daarom wordt strak gestuurd op continuïteit, standaardisatie en risicobeheersing.

De totale investeringskosten voor het programma bedragen circa € 17,6 miljoen (2025–2028) en zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. Het programma ligt financieel op koers; uitgangspunt is dat de structurele kosten na implementatie niet toenemen, met tijdelijke dubbele kosten in de overgangsfase.

ICT

In de afgelopen jaren heeft de provincie Noord-Holland haar ICT-basisdiensten, waaronder de digitale werkplek, telefonie, samenwerkingsdiensten en het onderliggende ICT-beheer, vernieuwd en toekomstbestendig ingericht. In 2027 ligt de focus op het verder optimaliseren van deze dienstverlening en het borgen van een stabiele, veilige en betrouwbare digitale infrastructuur. De migratie van applicaties naar de nieuwe beheeromgeving is afgerond en de nieuwe beheer- en netwerkcontracten zijn volledig operationeel.

Daarnaast werkt de provincie verder aan het versterken van haar digitale autonomie. In 2027 wordt uitvoering gegeven aan de strategie om stapsgewijs minder afhankelijk te worden van individuele ICT-leveranciers en in het bijzonder van grote buitenlandse technologiebedrijven. Daarbij wordt ingezet op het vergroten van de regie op data, systemen en dienstverlening, zodat de provincie haar digitale weerbaarheid versterkt en meer flexibiliteit behoudt bij toekomstige keuzes in de ICT-voorziening.

E-dienstverlening

Vanuit Nederland en Europa komt er steeds meer wetgeving over digitale dienstverlening, waaraan de provincie moet voldoen. Bijvoorbeeld op het gebied van digitalisering, security en toegankelijkheid. Vanuit een programma e-Dienstverlening dragen we er zorg voor dat de provincie Noord-Holland voldoet aan deze wetgeving. In 2027 zal een aantal wetten verder worden geïmplementeerd.

AI- en datastrategie

Het document 'Werk maken van data en AI' benoemt de uitgangspunten voor verantwoorde inzet van data en artificiële intelligentie (AI) door de provincie Noord-Holland voor de periode 2026–2027. Het beschrijft

de waarden en wet- en regelgeving die richting geven aan de keuzes van de provincie, maakt duidelijk waarvoor data en AI wel en niet worden ingezet en schetst het fundament van mensen, data en IT dat daarvoor wordt gebouwd.

Concrete onderwerpen voor 2027 zijn onder meer de bouw van een veilige en flexibele data- en AI-infrastructuur, aansluiting op nationale datastandaarden en -initiatieven, de ontwikkeling van kennis en vaardigheden van medewerkers en het verminderen van leveranciersafhankelijkheid.

Informatiebeveiliging en privacy

Informatiebeveiliging en privacy blijven onverminderd essentieel voor een veilige, betrouwbare en weerbare organisatie. Door de groeiende afhankelijkheid van digitale systemen en gegevens neemt ook het belang van digitale weerbaarheid verder toe. Technologische en geopolitieke ontwikkelingen, een veranderend dreigingsbeeld en strengere eisen aan informatiebeheer vragen om een organisatie die informatiebeveiliging en privacy aantoonbaar op orde heeft.

In 2027 ligt de nadruk daarom op het verder versterken van het fundament van informatiebeveiliging en privacy. We investeren in de implementatie en doorontwikkeling van het Information Security Management System (ISMS), zodat risico's, beheersmaatregelen en opvolging structureel en organisatie breed inzichtelijk worden. Hiermee werken we aan een duurzaam en aantoonbaar volwassen beveiligingsniveau en brengen we ons digitale 'huis' op orde.

Daarnaast blijven we inzetten op bewustwording en preventieve maatregelen, zoals trainingen voor alle medewerkers en bestuur, en het versterken van basisbeveiliging. Tegelijkertijd besteden we nadrukkelijk aandacht aan de situatie waarin ondanks alle maatregelen toch incidenten ontstaan. We versterken daarom de inrichting van processen rondom incidentmanagement, continuïteit en herstel, zodat de organisatie ook in geval van verstoringen snel en beheerst kan handelen en de continuïteit van dienstverlening geborgd blijft.

Rechtmatigheidsverklaring

Sinds de jaarstukken 2023 geeft het college van Gedeputeerde Staten zelfstandig een rechtmatigheidsverantwoording af. De organisatie is hiervoor toegerust met een goed ingerichte en werkende (verbijzonderde) interne controlefunctie. Naast deze interne controle voor de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarstukken, vinden in 2027 ook tussentijdse planmatige periodieke controle plaats.

Het afleggen van een rechtmatigheidsverantwoording door het college bij de jaarstukken is conform landelijke regelgeving. Deze rechtmatigheidsverantwoording geeft aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met de door de Provinciale Staten vastgestelde kaders, zoals de begroting en provinciale verordeningen, en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. De externe accountant controleert de jaarrekening en geeft daar door de controleverklaring een oordeel over. Op 8 december 2025 hebben Provinciale Staten de 'Beleidsnota rechtmatigheid 2023–2026', inclusief tweede wijziging, vastgesteld.

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording dient het college ook een uitspraak te doen in hoeverre misbruik en oneigenlijk gebruik wordt voorkomen en bestreden en of de getroffen maatregelen werken.

Sturing en beheersing

De provincie Noord-Holland werkt continu aan een effectieve en transparante sturing en beheersing van haar organisatie. Door middel van de Planning- en Controlcyclus, risicomanagement, capaciteitssturing en periodieke monitoring van prestaties en middelen wordt gestuurd op het realiseren van bestuurlijke doelen

binnen de beschikbare financiële en personele kaders. In 2027 wordt verder gewerkt aan het versterken van de samenhang tussen beleidsdoelen, capaciteit, financiën en resultaten, zodat de organisatie beter in staat is om tijdig bij te sturen en verantwoording af te leggen over de bereikte maatschappelijke effecten.

Kosten bedrijfsvoering en actualisatie capaciteitskosten

De kosten voor bedrijfsvoering bestaan uit capaciteitskosten voor bedrijfsvoering (personele kosten van eigen medewerkers en externe inhuur) en materiële kosten zoals huisvesting en ICT.

Voor de bepaling van personele overhead gaan we uit van de functies zoals genoemd in de notitie Overhead van de commissie BBV, aangevuld met een aantal interne uitgangspunten. Hierin is voor specifieke functies in lijn met de uitgangspunten van de BBV-notitie vastgelegd, of deze tot overhead of tot programmakosten behoren.

Materiële kosten voor bedrijfsvoering worden voor het overgrote deel gerekend tot de overhead. Dit zijn bijvoorbeeld het onderhoud aan de panden, schoonmaak, beveiliging, catering en kosten van informatisering.

Er worden geen overheadkosten aan investeringen toegerekend. Dat geldt zowel voor personele kosten als voor materiële kosten.

Een deel van de materiële en personele kosten wordt gedekt uit reserves. Het betreft de reserves Huisvesting en Bedrijfsvoering.

Deze kosten worden toegelicht in de programmabegroting onder programma 7, onderdeel overhead. Daar zijn ook de kosten die gerekend worden tot overhead toegelicht.

Kosten van overhead

Bedragen * € 1 miljoen	2026	2027	2028	2029	2030
Capaciteit	70,3	72,8	68,8	68,9	68,9
Materiële kosten	44,5	45,4	43,8	38,1	39,0
Totaal	114,8	118,2	112,7	106,9	107,9

Van deze kosten wordt een deel gedekt uit de reserves bedrijfsvoering en huisvesting. Zie hiervoor ook de toelichting onder programma 7.2.

Toerekening van capaciteitskosten aan programma's en investeringen

Bedragen in € miljoen	2026		2027		2028		2029		2030	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
1. Bestuur	11,2	6,4%	12,0	6,9%	11,4	6,8%	11,4	6,8%	11,4	6,8%
2. Klimaat en gezonde leefomgeving	9,9	5,7%	7,5	4,3%	7,3	4,4%	7,3	4,4%	7,3	4,4%
3. Ruimte en Wonen	10,2	5,8%	10,5	6,1%	10,1	6,1%	10,1	6,1%	10,1	6,1%
4. Bereikbaarheid	34,6	19,8%	33,5	19,4%	33,2	19,9%	33,2	19,9%	33,2	19,9%
5. Natuur en landelijk gebied	15,2	8,7%	15,0	8,7%	14,7	8,8%	14,7	8,8%	14,7	8,8%
6. Economie, leefbaarheid en cultuur	6,0	3,4%	6,5	3,8%	6,3	3,8%	6,3	3,8%	6,3	3,8%
7. Algemene middelen en organisatie	74,8	42,8%	76,3	44,2%	72,3	43,4%	72,3	43,4%	72,3	43,4%
Investeringen (kredieten)	13,0	7,4%	11,5	6,7%	11,4	6,8%	11,4	6,8%	11,4	6,8%
Totaal capaciteitskosten	**174,9**	**100%**	**172,8**	**100%**	**166,7**	**100%**	**166,7**	**100%**	**166,7**	**100%**

Verschilverklaring met de begroting 2025, jaarschijf 2026

Bedragen in € 1.000	Jaarschijf 2027 in de begroting 2026	Indexering (cao)	Verhoging capaciteit uit programmabudget	Kaderbrief	Actualisatie toerekening	Begroting 2027
1. Bestuur	10.696	0	248	81	975	12.000
2. Klimaat en gezonde leefomgeving	7.592	0	2137	117	-2.313	7.533
3. Ruimte en Wonen	9.669	0	0	79	713	10.461
4. Bereikbaarheid	33.248	0	0	1.264	-1.068	33.444
5. Natuur en landelijk gebied	12.853	0	1398	1.659	-864	15.046
6. Economie, leefbaarheid en cultuur	5.810	0	0	48	655	6.513
7. Algemene middelen en organisatie	67.659	2.973	340	3.472	1902	76.346
Investeringen (kredieten)	12.982	0		0	-1513	11.469
Eindtotaal	160.509	2.973	4.123	6.720	-1.513	172.812

3.5 Wet open overheid

Algemeen

De provincie zet in 2027 de verdere implementatie en borging van de Wet open overheid (Woo) voort. De processen voor actieve en passieve openbaarmaking zijn in de afgelopen jaren verder ontwikkeld en worden in 2027 bestendigd en waar nodig geoptimaliseerd. De uitvoering van de Woo vraagt blijvende aandacht voor een robuuste informatievoorziening, juridische zorgvuldigheid en digitale toegankelijkheid.

In 2027 blijft de capaciteit gelijk en wordt kennis op peil gehouden via trainingen, met blijvende focus op goed contact met verzoekers voor een passende, waar mogelijk een informele afhandeling.

De gefaseerde invoering van de verplichte openbaarmaking van Woo-informatiecategorieën (in tranches) staat onder druk door technische uitdagingen bij de generieke Woo-voorziening (GWV), de landelijke voorziening. Deze hebben invloed op de planning van tweede tranche en de volgende tranches. Omdat de GWV nog niet gereed is en er een vertraging is in de ontwikkeling, is de inwerkingtreding van de volgende tranche van de Woo uitgesteld. Ondanks de vertraging blijft de provincie zich in 2027 inzetten om zoveel mogelijk verplichte documenten en informatie uit eigen beweging actief openbaar te maken via de eigen kanalen. Het Rijk stelt hiervoor voorlopig middelen beschikbaar.

Om informatie voor iedereen digitaal toegankelijk te maken, werkt het Woo-team samen met de adviseur digitale toegankelijkheid. Dit is belangrijk voor mensen met een visuele, auditieve, motorische of cognitieve beperking, maar ook voor mensen met een tijdelijke beperking, zoals een gebroken arm of slecht internet.

Daarnaast blijft de provincie investeren in goed informatiebeheer als randvoorwaarde voor een transparante overheid. In 2027 ligt de focus op het verder verbeteren van de kwaliteit van dossiervorming en archivering, onder andere binnen SharePoint-omgevingen. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn de kwaliteit van metadata op documenten en trainingen over informatiebeheer. Informatie wordt hierdoor beter vindbaar, volledig, betrouwbaar en toegankelijk.

Ter ondersteuning van de uitvoering van de Woo zet de provincie in op de verdere toepassing van slimme technologieën, zoals het geautomatiseerd doorzoeken en analyseren van documentverzamelingen. Dit draagt bij aan een efficiëntere afhandeling van Woo-verzoeken en een verdere verlaging van de doorlooptijden.

3.6 Verbonden partijen

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaat- of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit een bedrag dat de provincie ter beschikking heeft gesteld en niet kan verhalen als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook gaan om een bedrag waarvoor de provincie aansprakelijk is als de verbonden partij de verplichtingen niet nakomt. Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht.

De verbonden partijen van de provincie Noord-Holland bestaan uit de provinciale deelnemingen (A), de gemeenschappelijke regelingen waaraan de provincie deelneemt (B) en een aantal overige rechtspersonen met een voor de provincie financieel en bestuurlijk belang (C).

A. Deelnemingen

Naar hun aard kunnen deelnemingen worden onderscheiden in de categorieën: (voormalige) nutsbedrijven, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, beleggingen en overige.

De deelnemingen in de (voormalige) nutsbedrijven (PWN, Alliander, Afvalzorg) zijn historisch ontstaan. Regelmatig beoordeelt de provincie of aanhouding ervan nog een provinciaal belang dient.

Voor de participaties in ontwikkelingsvennootschappen (SADC en PolanenPark) gelden sociaaleconomische redenen en motieven vanuit ruimtelijke ordening. Zolang de doelstelling van de betreffende ontwikkelingsmaatschappij actueel is, blijft de provincie in principe deelnemen. Tenzij nieuwe ontwikkelingen tot andere keuzes leiden.

De deelnemingen met een beleggingskarakter in de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank dienen geen direct provinciaal belang, maar worden aangehouden vanwege het geringe risico en het hoge rendement.

Recreatie Noord-Holland is een uitvoeringsorganisatie waarin de provincie deelneemt. Deze organisatie beheert en onderhoudt gebieden van een aantal recreatieschappen.

De provincie neemt deel in vier fondsen (PDENH, INH, ROM InWest en LSFA). Deze fondsen zijn actief op het gebied van duurzaamheid, innovatieve bedrijven en life sciences.

B. Gemeenschappelijke regelingen

De provincie is actief in een aantal recreatieschappen in het kader van landschapsbeheer en het creëren van recreatievoorzieningen.

De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling en oefent voor de provincies Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland de wettelijk verplichte rekenkamerfunctie uit.

Het openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.

De gemeenschappelijke regeling siteholderschap werelderfgoed Hollandse Waterlinies is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant.

De provincie neemt deel in vier omgevingsdiensten. Dat betreft gemeenschappelijke regelingen tussen de provincie en een aantal gemeenten in Noord-Holland. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en

Vechtstreek is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland en Flevoland en een aantal gemeenten in beide provincies.

C. Overige verbonden partijen

De provincie is lid van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Deze samenwerking optimaliseert de condities waaronder provincies werken en stimuleert provinciale vernieuwingsprocessen.

De provincie is lid van de coöperatieve vereniging samenwerkingsverband DOVA. Deze vereniging behartigt de belangen op het gebied van openbaar vervoer.

De provincie is betrokken bij een tweetal stichtingen. Deze worden als verbonden partij opgenomen als door de provincie een bestuurder wordt benoemd en er sprake is van jaarlijkse financiële bijdragen. Daarmee wordt een ruime invulling gegeven aan de definitie van verbonden partijen.

Het gaat hierbij om de volgende stichtingen:

- Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied,
- Stichting Administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden.

Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland is op grond van de Wet milieubeheer tot stand gekomen als publiekrechtelijk rechtspersoon. Doel is het beheren van de gelden in het fonds. Hiermee betalen we de kosten van de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Sturen op bijdrage aan provinciale doelen

De provincie stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan de provinciale doelen. De beleidsmatige afweging of voortzetting van participatie in bestaande verbonden partijen wenselijk is, komt aan de orde bij de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partij. Naast (her)definiëring van het publieke belang wordt voor elke verbonden partij getoetst of deze bijdraagt aan de provinciale beleidsdoelstellingen. Dit gebeurt zowel bij het aangaan van de verbintenis als bij de periodieke evaluatie. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief wordt beoordeeld of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is. In alle gevallen maakt de provincie periodiek de beleidsmatige afweging om betrokken te blijven of te zijn bij activiteiten van de verbonden partij.

Invulling aandeelhouders- en commissarisrol

De belangen van de provincie bij de deelnemingen worden primair via de aandeelhoudersrol behartigd. Deze rol is geplaatst in de portefeuille van de gedeputeerde die ook belast is met het beleidsveld. Voor het benodigde contact met de belangrijkste deelnemingen houden de portefeuillehouder en bestuurders van de onderneming elk jaar verschillende afstemmingsoverleggen.

Informatie over de overige aspecten van de invulling van de aandeelhoudersrol vindt u in de ‘Kadernota Verbonden partijen 2020’.

Relevante ontwikkelingen verbonden partijen

De volgende wijzigingen vonden de afgelopen periode plaats op het gebied van de verbonden partijen:

- Bij het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer vond in 2019 een duikongeval plaats. Hieruit volgde een schadeclaim. Bij de jaarrekening 2025 van de provincie is er een voorziening opgenomen om de provinciale bijdrage verplichting bij eventuele tekorten als gevolg van deze claim te kunnen voldoen. De afhandeling van de schadeclaim loopt nog door.

- Daarnaast heeft het bestuur van het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer op 16 april 2025 besloten te onderzoeken wat de effecten zijn van het opheffen van het recreatieschap. Wanneer het bestuur daadwerkelijk het voorgenomen besluit neemt tot opheffing, worden de raden en staten van haar deelnemers gevraagd om een zienswijze.

- De evaluatie van de verbonden partijen is afgerond en wordt er gewerkt aan een nieuwe 'Kadernota Verbonden Partijen' waarin de voorgestelde aanpassingen uit de evaluatie worden overgenomen die in het najaar van 2026 worden voorgelegd aan Provinciale Staten.

Lasten

De lasten voor de verbonden partijen staan in de verschillende programma's. De lasten (rentelasten) voor de deelnemingen in SADC en Zeehaven IJmuiden staan in programma 6 'Economie, leefbaarheid en cultuur' onder beleidsdoel 6.3.

De bijdragen aan de recreatieschappen zijn opgenomen in programma 5 onder beleidsdoel 5.2. De bijdragen aan de omgevingsdiensten staan onder beleidsdoel 2.2. De bijdragen van de provincie aan het Interprovinciaal Overleg (IPO) zijn verdeeld over de programma's op basis van de kerntaak waarvoor het IPO deze middelen inzet.

Inkomsten

In 2025 heeft de provincie Noord-Holland tot op heden € 11,2 miljoen aan dividend ontvangen. Zie hiervoor het overzicht van de ontvangen bedragen per deelneming. In 2026 verwacht de provincie € 10,8 miljoen aan dividenden. Voor 2027 raamt de provincie de te ontvangen dividenden op circa € 7,3 miljoen. De ontvangen dividenden gebruikt de provincie als algemeen dekkingsmiddel.

Leningen en garantstellingen verstrekt aan verbonden partijen

Aan een aantal provinciale verbonden partijen heeft de provincie bij oprichting of bij een latere financieringsbehoefte leningen dan wel garanties verstrekt. Hier volgt een overzicht:

- Voor het Polanenpark staat de provincie garant voor het rekeningcourantsaldo bij de BNG (€ 0,3 miljoen). De provincie is 50 procent aandeelhouder, hetgeen betekent een garantstelling van afgerond maximaal € 0,2 miljoen. In 2025 is hier geen aanspraak op gemaakt.

- Aan Zeehaven IJmuiden heeft de provincie in 2011 een lening verstrekt van € 0,6 miljoen. Deze lening is in 2021 verlengd tot 2026.

- Aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor verleende de provincie een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor.

- De provincie verstrekte in december 2021 een converteerbare lening van € 55 miljoen aan Alliander voor de oplopende investeringen in de energietransitie.

- De provincie verstrekte in december 2023 een lening van € 5 miljoen aan Het Innovatiefonds Noord-Holland B.V. voor de uitvoering van de Vroege Fase Financiering Noord-Holland. In 2025 is de derde en laatste tranche verstrekt aan het fonds.

- In maart 2026 heeft de provincie een lening van € 2,5 miljoen verstrekt aan het Innovatiefonds Noord-Holland B.V. voor de uitvoering van de Vroege Fase Financiering Noord-Holland deel II.

Risico's verbonden aan verbonden partijen

De financiële risico’s gerelateerd aan verbonden partijen zijn als volgt (zie ook de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'):

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. Als de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit moet dan op de provinciale balans worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winst behaalt, kan een deel ervan als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze dividenden zijn onzeker, doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

De provincie dekt in het weerstandsvermogen het risico af dat 25 procent van het verwachte dividend niet wordt uitgekeerd. Dit risico is in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' opgenomen als ‘risico’s verbonden partijen’.

Overzicht verbonden partijen

Deelneming

1	Alliander N.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Arnhem	Eigen vermogen	€ 6.038.000.000	€ 6.203.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 62.654.400	Vreemd vermogen	€ 6.908.000.000	€ 7.960.000.000
% belang	9,16	Resultaat	€ 976.000.000	€ 289.000.000
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 15.872.000	€ 8.717.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Energievoorziening			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	In december 2021 is door de PNH een lening van € 55 miljoen verstrekt aan Alliander.			

2	N.V. Afvalzorg Holding			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 73.717.000	€ 55.465.000
Nominale waarde aandelen	€ 12.600.000	Vreemd vermogen	€ 171.425.000	€ 200.935.000
% belang	90	Resultaat	-€ 2.779.000	-€ 16.758.000
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 1.125.000	€1.350.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Efficiënt gebruik stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	De solvabiliteit van Afvalzorg bedraagt over 2025 22%, dit is minder dan de vereiste ondergrens van 30% voor het uitkeren van dividend waardoor er over 2025 geen dividend wordt uitgekeerd.			

3	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Velserbroek	Eigen vermogen	€ 289.548.000	€ 328.748.000
Nominale waarde aandelen	€ 6.806.703	Vreemd vermogen	€ 643.859.000	€ 700.842.000
% belang	100	Resultaat	€ 3.887.000	€ 39.199.000
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Er is geen dividend uitgekeerd in 2026 over het boekjaar 2025, het resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen. Dit is gedaan vanwege het perspectief van de investeringsagenda van PWN, die nodig is voor de leveringszekerheid van drinkwater. De verwachting is dat dit de komende jaren zo blijft.

4	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 3.275.939	€ 3.658.003
Nominale waarde aandelen	€ 370.000	Vreemd vermogen	€ 1.576.087	€ 1.661.734
% belang	100	Resultaat	€ 577.873	€ 382.063
Programma	Natuur en landelijk gebied	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Beheer en onderhoud recreatiegebieden
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

5	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 129.288.000	€ 144.474.000
Nominale waarde aandelen	€ 3.424.680	Vreemd vermogen	€ 21.018.000	€ 8.012.000
% belang	25	Resultaat	€ 6.080.000	€ 2.410.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht lid RvC
Publiek doel	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden, marketing en acquisitie
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

6	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Alkmaar	Eigen vermogen	€ 1.225.055	€1.621.755
Nominale waarde aandelen	€ 26.460	Vreemd vermogen	€ 4.252.334	€2.751.133
% belang	49	Resultaat	€ 21.432	€396.700
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht voorzitter RvC			
Publiek doel	Ontwikkeling economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

7	PolanenPark B.V.			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 461.300	
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 1.321.390	
% belang	50	Resultaat	€ 35.894	
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8	PolanenPark C.V.			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 5.724.072	
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 5.497.774	
% belang	50	Resultaat	€ 0	
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9	Zeehaven IJmuiden N.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	IJmuiden	Eigen vermogen	€ 34.672.000	€ 36.740.000
Nominale waarde aandelen	€ 408.402	Vreemd vermogen	€ 32.805.000	€ 32.283.000
% belang	8,40	Resultaat	€ 2.600.000	€ 2.248.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 24.500	€ 24.500
Bestuurlijk belang	Benoeming bestuurslid beherende stichting.			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€4.777.000.000	€4.863.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 1.525.875	Vreemd vermogen	€123.164.000.000	€110.701.000.000
% belang	1,10	Resultaat	€ 294.000.000	€172.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 1.318.356	€ 1.531.978
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€2.094.000.000	€2.157.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 11.845	Vreemd vermogen	€76.674.000.000	€70.711.000.000
% belang	0,2	Resultaat	€94.000.000	€113.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 106.591	€ 88.826
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

14	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 5.445.516	€ 6.544.518
Nominale waarde aandelen	€ 36.038	Vreemd vermogen	€ 46.040	€ 32.001
% belang	20	Resultaat	-€ 204.871	€ 7.810.615
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 243.026	€ 1.819.793
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100% Fondsomvang: €10 miljoen			

15	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 65.031.600	€ 65.031.600
Nominale waarde aandelen	€ 1	Vreemd vermogen	€ 278.852	€ 278.852
% belang	100	Resultaat	-€ 1.381.939	-€ 1.381.939
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100% Fondsomvang: €85 miljoen In 2023 is de beheerfase van het fonds ingegaan. Er worden geen nieuwe participaties/leningen aangegaan. In 2025 is het door de provincie Noord-Holland ter beschikking gestelde fondsvermogen (€ 85 miljoen) volledig gebruikt voor investeringen in de portefeuille. Vervolginvesteringen worden sinds het derde kwartaal 2025 gefinancierd met de opbrengsten uit rente, aflossingen en verkoopopbrengsten.			

16	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 12.613.863	€ 14.375.751
Nominale waarde aandelen	€ 8.000	Vreemd vermogen	€ 7.016.406	€ 9.937.458
% belang	50	Resultaat	€ 296.591	-€ 363.112
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen om (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%			

17	InWest Regio B.V. (ROM)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 41.579.147	€ 53.574.979
Nominale waarde aandelen	€ 40.000	Vreemd vermogen	€ 386.742	€ 141.293
% belang	33,25	Resultaat	-€ 1.853.809	-€ 1.239.062
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op het gebied van energie en circulariteit. Dit doet deze vennootschap onder andere door het beschikbaar stellen van financiering, het adviseren en begeleiden van ondernemingen, en het stimuleren en faciliteren van innovatie.
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

18	ROM InWest B.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 37.202.572	€ 56.851.097
Nominale waarde aandelen	€ 9.996	Vreemd vermogen	€ 2.800.255	€ 5.561.344
% belang	16,66	Resultaat	-€ 2.070.777	€ 796.235
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	De vennootschap heeft ten doel het stimuleren van de economische ontwikkeling in de regio Noord-Holland, en hiermee het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland.
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

Gemeenschappelijke regelingen

1	Recreatieschap Spaarnwoude			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 3.582.770	€ 3.698.852
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 14.033.832	€ 15.024.466
		Vreemd vermogen	€ 5.660.195	€ 9.295.995
		Resultaat	€ 305.794	€ 990.635
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Eén lid van Provinciale Staten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Per 1 juli 2024 is de gemeenschappelijke regeling gewijzigd en is deze conform de per 1 juli 2022 gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen.			

2	Recreatieschap Groengebied Amstelland			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Amstelveen	Bijdrage Provincie NH	€ 1.213.020	€ 1.252.322
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	14,28		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 2.303.402	€ 2.699.561
		Vreemd vermogen	€ 3.092.551	€ 3.669.507
		Resultaat	€ 148.769	€ 396.159
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3	Recreatieschap Twiske-Waterland			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 1.757.461	€ 1.821.635
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	21,5		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 5.417.155	€ 5.365.672
		Vreemd vermogen	€ 755.886	€ 676.376
		Resultaat	€ 213.370	-€ 51.483
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Per 1 juli 2024 is de gemeenschappelijke regeling gewijzigd en conform de per 1 juli 2022 gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen.			

4	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 1.273.702	€ 1.367.908
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	12,5		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.452.448	€ 1.505.764
		Vreemd vermogen	€ 1.634.332	€ 6.174.910
		Resultaat	€ 26.345	€ 53.315
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Op maandag 15 april 2025 heeft het algemeen bestuur besloten voornemens te zijn het recreatieschap op te heffen.			

5	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 817.968	€ 892.918
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.465.886	€ 1.916.491
		Vreemd vermogen	€ 4.963.578	€ 7.330.776
		Resultaat	€ 428.864	€ 453.850
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het bestuur van het Plassenschap.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

6	Beheersregeling Amstel			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	n.v.t.	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
		Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Door de beheerregeling is het beheer bij één provincie belegd: de provincie Noord-Holland.			
Publiek doel	Het beheer van de Amstel			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

7 Randstedelijke Rekenkamer

			2026	2027
Vestigingsplaats	Amsterdam	Bijdrage Provincie NH	€ 513.945	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25		**2024**	**2025**
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 416.433	€ 230.151
		Vreemd vermogen	€ 685.287	€ 1.093.352
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan om gezamenlijk op een effectieve en efficiënte wijze de wettelijke opdracht voor het instellen van een rekenkamer vorm en inhoud te kunnen geven.			
Publiek doel	Rekenkamerfunctie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 Openbaar lichaam Waddenfonds

			2026	2027
Vestigingsplaats	Leeuwarden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 51.917.239	€ 66.448.021
		Vreemd vermogen	€ 159.202.222	€ 138.737.515
		Resultaat	-€ 78.557.738	€ 763.882
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Water is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Twee leden van Provinciale Staten nemen deel aan het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheren en besteden Waddenfonds			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

			2026	2027
Vestigingsplaats	Lelystad	Bijdrage Provincie NH	€ 289.696	€ 306.210
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	4,24		**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 2.781.502	€ 2.014.893
		Vreemd vermogen	€ 3.695.465	€ 3.078.795
		Resultaat	€ 144.369	€ 15.579
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Eigenaarsrol Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Zaandam	Bijdrage Provincie NH	€ 38.775.000	€ 40.428.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	20		**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 9.357.000	€ 5.056.000
		Vreemd vermogen	€ 40.341.000	€ 35.260.000
		Resultaat	€ 4.486.000	€ 412.000
Bestuurlijk belang	De gedeputeerde Milieu is lid van het algemeen bestuur. De gedeputeerde Omgevingsdiensten is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Hoorn	Bijdrage Provincie NH	€ 12.080.000	€ 15.180.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30		**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 3.566.000	€ 2.461.000
		Vreemd vermogen	€ 6.759.000	€ 5.133.000
		Resultaat	€ 1.690.000	€ 184.000
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Eigenaarsrol Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12	Omgevingsdienst IJmond			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Beverwijk	Bijdrage Provincie NH	€ 529.000	€ 581.718
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	13		**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 742.091	€ 1.604.528
		Vreemd vermogen	€ 13.348.423	€ 13.447.364
		Resultaat	€ 124.232	€ -7.305
Bestuurlijk belang	De gedeputeerde Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13	Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 300.000	€ 300.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30		**2024**	**2025**
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	€ 613.000	
		Vreemd vermogen	€ 0	
		Resultaat	-€ 219.543	
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Cultureel erfgoed is lid van het bestuur van het gemeenschappelijk orgaan.			
Publiek doel	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO Werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Opgericht in 2022			

Privaatrechtelijke rechtspersonen

14	Interprovinciaal Overleg (IPO)			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Den Haag	Bijdrage Provincie NH	€ 7.108.000	€ 7.338.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	8,33		**2024**	**2025**
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 2.808.088	€ 3.34.237
		Vreemd vermogen	€ 53.222.050	€ 45.463.034
		Resultaat	€ 1.472.000	€ 2.314.237
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder IPO-bestuur is lid van het bestuur van het IPO. Twee leden van Provinciale Staten nemen deel aan de algemene vergadering van het IPO.			
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

15	Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 290.576	€ 260.462
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 1.114.496	€ 2.144.312
		Vreemd vermogen	€ 3.688.950	€ 6.738.212
		Resultaat	€ 288.777	€ 1.029.816
Bestuurlijk belang	Namens Gedeputeerde Staten is de teamsenior openbaar vervoer van de sector Mobiliteit de gevolmachtigde om deel te nemen aan de Algemene Ledenvergadering van de DOVA U.A.			
Publiek doel	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

18	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Ruimte en Wonen	Eigen vermogen	€ 541.412	
		Vreemd vermogen	€ 2.260.263	
		Resultaat	€ 225.215	
Bestuurlijk belang	De gedeputeerde Havens is voorzitter van het Bestuursplatform NZKG.			
Publiek doel	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	€ 34.672.000	€ 36.740.000
		Vreemd vermogen	€ 32.805.000	€ 32.283.000
		Resultaat	€ 2.600.000	€ 2.248.000
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap van het bestuur van de Stichting			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

22	Huis van de Nederlandse Provincies			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Brussel	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	7,69%		**2024**	**2025**
Programma	Bestuur	Eigen vermogen		
		Vreemd vermogen		
		Resultaat		
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Esther Rommel neemt deel aan het bestuur.			
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Publiekrechtelijk rechtspersoon

21	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 59.143.288	
		Vreemd vermogen	€ 252.384	
		Resultaat	€ 2.588.298	
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Staten zijn beheerder van het Fonds.			
Publiek doel	Beheer fonds voor de nazorg stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3.7 Grondbeleid

Algemeen

Grondaankoop, -bezit en -verkoop is voor de provincie een middel voor het realiseren van provinciale doelen en dus geen doel op zich. Onze grondactiviteiten vinden plaats binnen de kaders van de 'Vijfde Nota Grondbeleid'. Belangrijkste uitgangspunten hierin zijn: rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. De aankoop van gronden gebeurt in beginsel op basis van onafhankelijke taxaties. De verkoop van gronden is in beginsel openbaar. Hiermee voldoen we aan het gelijkheidsbeginsel (arrest Didam) en waarborgen we de marktconformiteit. Als overheid mag de provincie namelijk geen verstorende werking op de grondmarkt hebben en geen onrechtmatige staatssteun verlenen. Ook moet zij als overheid iedereen gelijk behandelen. Bij de verhuur, verpachting en verkoop van gronden heeft dan ook iedereen dezelfde positie. Hiervan kan, op basis van een integrale afweging met inachtneming van het zorgvuldigheidsbeginsel, worden afgeweken als een provinciaal doel aan de orde is. Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt zoveel mogelijk op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart.

Natuur

Grond vormt een essentiële schakel in de transitie van het landelijk gebied, in bijzonder de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor die transitie zetten we verschillende instrumenten in, zoals de vestiging van kwalitatieve verplichtingen en kavelruilen. Ook wordt grond binnen de NNN-begrenzing of daarbuiten aangekocht om in te zetten als ruilgrond. Het vestigen van een kwalitatieve verplichting is een bijzondere vorm die specifiek voor de NNN-realisatie is ontwikkeld: de provincie gaat een overeenkomst aan met een eigenaar die zijn agrarische grond omzet in grond met een natuurfunctie. De eigenaar wordt vervolgens gecompenseerd voor de waardevermindering.

In 2025 heeft Provinciale Staten de werkwijze uit de realisatiestrategie NNN 2020 herbevestigd en besloten om voor de NNN-realisatie in focusgebieden zo nodig het onteigeningsinstrument in te zetten. Hiermee is het mogelijk om op basis van volledige schadeloosstelling de benodigde gronden minnelijk aan te kopen. Het onteigeningsproces wordt pas opgestart als de minnelijke verwerving niet gelukt is na een zorgvuldig doorlopen proces.

Conform het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) worden de aankopen voor het NNN op de balans opgenomen tegen de verwervingskosten (inclusief eventuele schadeloosstelling en aanvullende kosten). De aankoop van (meestal) agrarische gronden voor het NNN leidt tot een forse waardedaling. Dit geldt zeker voor de extra kosten ten gevolge van de aankoop van opstallen en de schadeloosstelling. Hierdoor is de balanswaarde van de NNN-gronden fors hoger dan de daadwerkelijke waarde. Dit vormt een risico voor het moment dat deze grond, zijnde natuurgrond, weer verkocht wordt. Daarom is in 2020 een reserve voor de toekomstige afwaardering NNN-gronden aangelegd. Deze reserve wordt, ten laste van de reserve Groen, steeds bij de tweede begrotingswijziging van het opvolgende jaar aangevuld met het verschil tussen de verwervingskosten van de NNN-gronden die in het vorige jaar zijn aangekocht en de potentiële verkoopopbrengsten van NNN-gronden. Dit is gestandaardiseerd op € 1 per vierkante meter.

Een bijzondere vorm van activering zijn aankopen in het kader van de zogenaamde SPUK-regelingen (specieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk). Zo heeft het Rijk met een SPUK-regeling budget beschikbaar gesteld voor de verwerving van gronden, om deze vervolgens in te zetten voor de bodemdalingsopgave.

Gronden die we in dit kader aankopen, komen voor de verwervingsprijs op de balans. En direct daarna met de SPUK-rijksbijdrage (zijnde: bijdrage derde) afgewaardeerd tot € 1. Hiermee blijven deze aankopen wel zichtbaar op de balans.

De provincie heeft in het verleden een grote grondportefeuille gekregen van het Rijk voor de afronding van het NNN. Deze Strategische Gronden Groen worden in eerste instantie ingezet als ruilgrond voor de NNN-realisatie. Voor de Strategische Gronden Groen is in 2025 een nadere analyse uitgevoerd en hieruit komt naar voren dat een deel van de gronden overtollig is. Overtollige percelen worden verkocht, waarbij de opbrengst ten goede kwam van de reserve Groen. De ervaring leert dat grondpositie hét vliegwiel is voor gebiedsprocessen in het landelijk gebied.

Infrastructuur

Projecten waar grondverwerving aan de orde is, zijn de aanpassingen aan meerdere provinciale wegen (N-wegen) en de realisatie van enkele HOV-verbindingen. Grootschalige, projectmatige verwervingen zijn niet aan de orde. Het gaat om diverse kleinere projecten, waarbij bijvoorbeeld sprake is van verwerving voor onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en de aanleg van rotondes. Deze taakgebonden verwervingen vallen onder het budget dat Provinciale Staten beschikbaar hebben gesteld voor het desbetreffende project. Vaak lopen die budgetten via een projectkrediet in het kader van het ‘integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur’ (iMPI). De rol van de grondverwerving binnen deze projecten heeft een faciliterend karakter, waarbij tegelijkertijd de wettelijke kaders en de kaders in de ‘Vijfde Nota Grondbeleid’ worden bewaakt.

Grondbanken

Niet van toepassing.

Strategische grondaankopen

Met het krediet Strategische grondaankopen hebben Provinciale Staten het mogelijk gemaakt om anticiperend op mogelijke ontwikkelingen voor provinciale doelen in brede zin, gronden aan te kopen. Met de PS-voordracht 2023-12 (6 maart 2023) is het krediet € 60 miljoen. Hiervan zit per 31 december 2025 circa € 39,2 miljoen ‘vast’ in de (grond)eigendommen, zoals vermeld in onderstaande tabel ‘materiële vaste activa (strategische grondaankopen)’.

Beheer en verkoop

De provincie Noord-Holland bezit in totaal circa 13.500 hectare grond, ongeveer 5 procent van de gehele provincie Noord-Holland. Circa 3.100 hectare van deze grond valt binnen de beheergrenzen van de provinciale (vaar)wegen en circa 7.250 hectare grond is in beheer gegeven aan het Waterleidingbedrijf Noord-Holland en 100 hectare grond aan Staatsbosbeheer via beheerovereenkomsten. Van de resterende 3.050 hectare grond wordt circa 2.300 hectare verpacht aan in totaal circa 300 agrariërs. Het overige deel van 750 hectare bestaat uit water, kleine incourante percelen, bermen en overhoeken.

De provincie verhuurt meer dan 1.005 ligplaatsen en steigerplekken en de grond onder 25 tankstations langs provinciale wegen. Ligplaatsen en tankstations zijn in permanent beheer uitgegeven. Het overige vastgoed wordt tijdelijk beheerd, in afwachting van een definitieve bestemming, verkoop, ontwikkeling of sloop.

De percelen binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en/of met een weidevogeldoelstelling worden verpacht met gebruiksbeperkingen. Deze beperkingen dragen bij aan doelstellingen voor natuur, duurzame landbouw en biodiversiteit. Eind 2025 bedroeg het areaal NNN-eigendommen circa 525 ha.

De afgelopen jaren is het in eigen bezit houden van grond een belangrijke schakel geweest in de prioritaire gebieden voor het realiseren van de opgave en dat zal zo blijven, wel zal er goed afgewogen worden of buiten deze gebieden het eigen grondbezit nog wel een provinciaal doel dient. Gronden die geen beleidsdoel meer dienen en om strategische redenen niet behouden hoeven te worden, kunnen worden verkocht. Het vestigen van het aantal opstalrechten of het verkopen van grond voor de energietransitie is gestegen. Deze trend zet zich de komende jaren voort.

Verantwoording GS aan PS

De provincie streeft naar maximale transparantie als het gaat om grondtransacties. In de begroting worden kosten en opbrengsten in enig jaar zo goed mogelijk geraamd. Hierbij gelden enkele kanttekeningen:

- Aan- en verkoop van grond is vaak een grillig proces dat sterk gekoppeld is aan de actuele economische situatie. Het is dan ook niet altijd goed te plannen of te voorspellen. Daarom wijkt de realisatie altijd af van de raming. Dit verschil wordt achteraf altijd verklaard.
- Zolang er onderhandeld wordt over aan- en verkoop van gronden kan vrijgeven van informatie (bijvoorbeeld over taxaties) de onderhandelingspositie van de provincie of derde partijen schaden. Er wordt daarom zo nodig een beroep gedaan op geheimhouding.

Overzicht provinciale gronden op balans

Perceel	Boekwaarde per 31-12-2025	Oppervlakte (m2)
1. Zonneweide Jaagweg, Koggenland	€7.300.000,00	1.122.735
2. Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein, Anna Paulowna	€ 2.011.000	165.988
3. Bergweg 30, Bloemendaal (in erfpacht gegeven)	€ 225.807	3.082
4. Perceel Hoofdweg 511, Haarlemmermeer	€ 380.000	48.000
5. Percelen Wieringen (aan- en verkopen in kader van kavelruilingen)	€ 4.717.894	1.009.723
6. NW-deel SLP-zuid, Rijssenhout	€ 4.626.281	48.050
7. Aankoop Gansoord 30 en Turfspoor 47 Lissebroek	€ 5.075.985	149.208
8. perceel grond aan de Horndijk, Loosdrecht	€ 170.000	705
9. Grasland Parallelweg, Burgerbrug	€ 981.492	170.077
10. Bollengrond Kolonel Sneepweg, Bergen	€ 1.071.708	67.880
11. Percelen kavelruil Zonnevanck, Starnmeer/Bergen	€ 2.112.405	378.839
12. Percelen fietspad Wierdijk, Wieringen	€ 390.846	72.875
13. Percelen kavelruil Schoorldam, Schoorl	€ 347.590	63.768
14. Jaagweg 1, Broek in Waterland	€ 1.087.698	768
15. Percelen Burgerweg 2, Hippolytushoef	€ 1.671.920	232.872
16. Balgweg 105 te Breezand	€ 6.704.724	277.665
17. Aankopen Strategische Grond Weesp, Keverdijk	€ 198	166
18. Aankopen Strategische Grond Overschenseweg 3b, Naarden	€ 316.768	13.385
Subtotaal	**€ 39.192.316**	**3.825.786**
19. Percelen voormalig Wieringerrandmeer	€ 4.703.504	2.182.570
20. Percelen voormalige beheergrondbank Laag-Holland	€ 936.040	859.265
21. Strategische Gronden Groen (samenvoeging BBL & PASO per 31.12.2019)	€ 22.080.096	11.653.407
22. NNN eigendom	€ 47.208.870	6.175.073
23. Ronde Hoep Bodemdaling	€ 1	4.720.879
24. Renovatie Houtplein Grond	€ 7.700.000	
25. Grond archeoligisch depot te Casticum	€ 1.308.715	
Subtotaal	**€ 83.937.226**	**25.591.194**
Totalen	**€ 123.129.542**	**29.416.980**

VOORRAAD jaarrekening 2025

Omschrijving	Categorie	Boekwaarde per 31-12-2025	Oppervlakte (m2)
Voorraad gronden		€ 0	0

3.8 Provinciale heffingen

Algemeen

Algemeen

De provinciale belastingen en heffingen zijn inkomsten van de provincie. Ze worden betaald door de inwoners en ondernemers in Noord-Holland. Met de provinciale belastingen en heffingen, aangevuld met onder meer de uitkering uit het provinciefonds, financiert de provincie collectieve voorzieningen. Deze zijn in de verschillende programma's opgenomen. Bij het heffen gaat de provincie uit van het profijtbeginsel. Uitgangspunt is dat degene die profiteert van een voorziening voor die voorziening betaalt. Het profijtbeginsel doet zich sterker voor bij heffingen (bijvoorbeeld leges) dan bij belastingen (bijvoorbeeld opcenten motorrijtuigenbelasting). In de paragraaf Provinciale heffingen worden de beleidslijnen die Provinciale Staten hebben vastgesteld en de te realiseren belastingopbrengsten weergegeven. Bij het heffen houden we rekening met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet (artikel 222 t/m 226).

Lastendruk

Provinciale belastingen en heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk. Zij zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen van de inwoners van Noord-Holland. Wettelijk mag het bedrag van provinciale belastingen en heffingen niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige.

Provinciale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgen burgers en bedrijven terug voor de belastingen en heffingen die zij betalen aan de provincie? De provincie streeft naar evenwicht tussen de mate waarin burgers en bedrijven het optreden door de provincie ervaren en de hoogte van de bijdrage die ze betalen. De Provinciewet stelt een grens aan de hoogte van de provinciale opcenten. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat de provinciale heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Bij overtreding van deze regels kan de belastingrechter bij een bezwaar- en/of beroepsprocedure de legesverordening onverbindend verklaren.

Structurele uitgaven moeten structureel gedekt worden. Voor een aanpassing van de leges- en belastingtarieven 2026 moest Provinciale Staten vóór 31 december 2025 een besluit nemen. Een wijziging van het tarief opcenten motorrijtuigenbelastingen moet eveneens door Provinciale Staten worden vastgesteld. De wijziging van het tarief opcenten 2027 moet vóór 1 december 2026 kenbaar worden gemaakt bij het ministerie van Financiën.

Kwijtscheldingsbeleid (artikel 10 BBV)

Gezien het karakter van de heffingen past de provincie Noord-Holland geen kwijtschelding toe.

Onderbouwing per heffing

De provincie Noord-Holland kent de volgende provinciale belastingen en heffingen:

- Belastingen: betalingen voor het uitvoeren van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De provincie kent provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.
- Heffingen: betalingen voor de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening, die verband houden met collectieve voorzieningen. In de provincie Noord-Holland is dit de grondwateronttrekkingsheffing.
- Leges: betalingen voor individuele dienstverlening van overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De provincie Noord-Holland kent leges en overige rechten.
- Nazorgheffing: In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd.

Onderbouwing per heffing

Belastingen: opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren provinciale opcenten. De provincies stellen het opcententarief vast. Zij zijn daarbij gehouden aan een wettelijk maximum dat het Rijk bepaalt. Het huidige wettelijk maximum bedraagt voor 2026 144,0% (Provinciewet artikel 222, tweede lid). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiecorrectiecijfer. Het maximum opcententarief voor 2027 wordt in september van dit jaar bekendgemaakt

De provincie Noord-Holland heeft sinds 2001 het laagste opcententarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de tarieven per provincie. Let wel, de tarieven voor 2027 zijn voorlopig en gebaseerd op de beschikbare informatie per ultimo juni 2026. In het onderstaand overzicht is ervan uitgegaan dat de provincie Noord-Holland de opcenten in 2027 ongewijzigd laat.

Provincie	2027	2026
Noord-Holland	82,1	82,1
Overijssel	82,2	82,2
Flevoland	85,5	84,7
Utrecht	86,4	86,4
Zeeland	84,4	84,4
Limburg	88,5	88,5
Noord-Brabant	89,2	87,0
Drenthe	92,0	92,0
Friesland	92,1	92,1
Groningen	95,7	95,7
Gelderland	101,5	98,3
Zuid-Holland	104,4	104,4
Gemiddeld	90,3	89,8

Maximum tarief	-	144,0

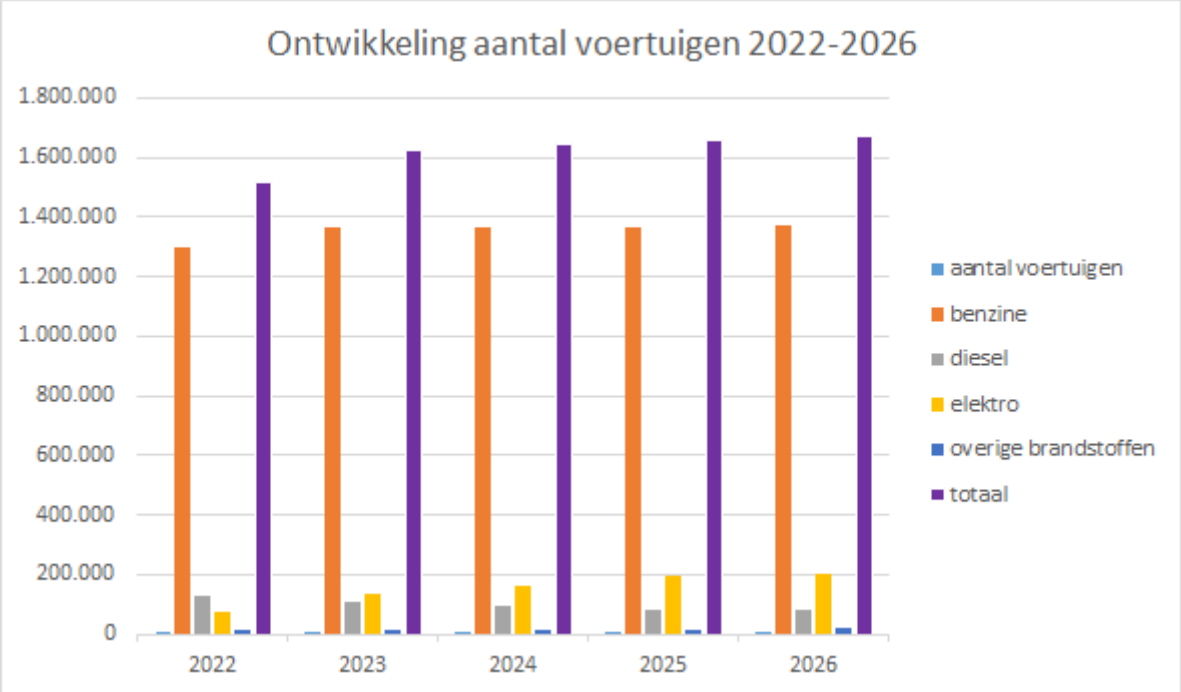
Ontwikkeling van aantal voertuigen per brandstofsoort

De tabellen hieronder tonen voor de jaren 2022 tot en met 2026* de samenstelling van de voertuigen die in Noord-Holland zijn geregistreerd. Ze laten een jaarlijks stijgende trend zien. Daarnaast valt op dat het aandeel van zowel benzine- als elektrische voertuigen blijft stijgen. Het aantal dieselvoertuigen daalt de laatste jaren.

*2026 naar de stand van 01-04-2026

Aantal voertuigen	2022	2023	2024	2025	2026*
Benzine	1.300.845	1.364.231	1.367.942	1.368.923	1.372.570
Diesel	128.338	111.306	94.683	83.235	79.444
Elektro	73.488	133.801	163.643	192.260	202.794
Overige brandstoffen	17.141	17.030	15.989	15.588	18.995
Totaal	**1.519.812**	**1.626.368**	**1.642.257**	**1.660.006**	**1.673.803**

% Brandstofverbruik	2022	2023	2024	2025	2026*
Benzine	85,6%	83,9%	83,3%	82,5%	82,0%
Diesel	8,4%	6,8%	5,8%	5,0%	4,7%
Elektro	4,8%	8,2%	10,0%	11,6%	12,1%
Overige brandstoffen	1,1%	1,0%	1,0%	0,9%	1,1%
Totaal	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Overzicht gerealiseerde en geraamde opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting

Uit de meicirculaire 2026 van het provinciefonds blijkt dat de verwachting van de opbrengst aan opcenten in 2026 €367,9 miljoen bedraagt. Voor 2027 en verder houden we rekening met een jaarlijkse stijging van 1%. We volgen hierbij de groeipercentages van de opcenten zoals ze ook zijn verwerkt in het

provinciefonds. Op deze wijze wordt bereikt dat de raming van de opcenten meerjarig gelijk is aan het bedrag aan opcenten waarmee meerjarig gerekend wordt voor aftrek in het provinciefonds.

Voorgesteld wordt om voor 2026 tot en met 2030 rekening te houden met een structurele opbrengst, zoals in de tabel hieronder is opgenomen.

De huidige meerjarenraming van de opcenten is structureel ongeveer €3,8 miljoen lager dan eerder werd verwacht. Dit wordt vooral verklaard door het feit dat de opcenten vanaf 2026 zijn gewijzigd in 2026. Een dergelijke wijziging geldt niet meteen voor alle auto's op 1 januari maar is afhankelijk van moment van betalen. Hier was geen rekening mee gehouden in de voorgaande raming.

Opbrengsten opcenten MRB	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Jaarrekening	-272,1 V	-297,4 V	-	-	-	-	-
Begroting	-	-	-367,9 V	-371,7 V	-375,4 V	-379,1 V	-382,9 V

Onbenutte belastingcapaciteit

Het maximum aantal opcenten dat provincies mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Dit wordt jaarlijks in de septembercirculaire van het provinciefonds gepubliceerd. Voor 2026 ligt het maximum op 144 opcenten. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2026 van € 367,9 miljoen en het huidige opcententarief (82,1) is de opbrengst per opcent €4,48 miljoen. Uitgaande van het maximumtarief opcenten 2026 (144) zijn 61,9 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond € 277,2 miljoen.

overzicht onbenutte belastingcapaciteit

Opbrengst opcenten (*€ 1 mln.)	Opcenten tarief 2026	Opbrengst per opcent (*€ 1 mln.)	Maximum opcenten tarief 2026	Maximale opbrengst 2026 (*€ 1 mln.	Onbenutte belastingcapaciteit 2026 (*€1 mln.)
-367,9 V	82,10	-4,48 V	144,00	-645,12 V	-277,2 V

Grondwater(ontrekkings)heffing

Sinds 1 januari 2010 werd de grondwaterheffing geregeld via de Waterwet. Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is de grondslag van deze heffing opgenomen in de nieuwe wetgeving. Vanaf dat moment wordt de heffing aangeduid als grondwateronttrekkingsheffing. De opbrengsten van deze heffing zijn bedoeld voor het bekostigen van het grondwaterbeheer waarvoor de provincie verantwoordelijk is. In 2025 bedroeg de opbrengst € 818.203 (afgerond). Om grote schommelingen in het tarief te voorkomen, is een financiële voorziening getroffen. Deze voorziening kan worden gebruikt bij onverwachte en niet-verhaalbare schade. De heffing geldt voor gebruikers die jaarlijks 25.000 m³ of meer grondwater onttrekken. Het tarief is vastgesteld op € 0,0085 per onttrokken kubieke meter grondwater. Voor het jaar 2027 wordt een opbrengst van € 846.000 geraamd.

Leges

Provincies hebben een aantal taken die leiden tot de afname van individuele diensten door bewoners of bedrijven. De afnemers van zo'n dienst betalen leges om de kosten te dekken (zoals personeels-, huisvestings- en materiaalkosten). In de tarieventabel die hoort bij de legesverordening zijn de provinciale legestarieven opgenomen voor onder andere het verstrekken van vergunningen in het kader van de bouwactiviteiten, wateractiviteiten, ontgrondingsactiviteiten, flora- en fauna-activiteiten en milieubelastende activiteiten.

Uitgangspunt van Provinciale Staten is dat leges voor een vergunningsaanvraag kostendekkend zijn of worden. Dat wordt in eerste instantie bereikt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het verhogen van de tarieven. Dit beleid vereist inzicht in de kostenstructuur, -beheersing en -toerekening. Om te berekenen of de leges de kosten dekken, gaan we uit van een gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. Deze wordt jaarlijks met de vergunningverlenende organisaties (waaronder de omgevingsdiensten) afgestemd. Het uurtarief van de omgevingsdienst en provincie wordt gehanteerd om de hoogte van de leges te berekenen. De legesverordening 2027 (met de daarbij behorende legestabel 2027) wordt gelijktijdig met de behandeling van de begroting 2027 ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten.

Kostendekkendheid leges in 2027

De uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH- taken) is gemandateerd aan de omgevingsdiensten: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG), Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN), Omgevingsdienst IJmond (OD IJmond) en Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek (OFGV). De integrale kosten voor de uitvoering van de VTH- taken worden per omgevingsdienst, op basis van hun eigen opgestelde dienstverleningsovereenkomst, betaald.

Bij de berekening van de leges en de kostendekkendheid mogen alleen de kosten van de vergunningverlening worden doorberekend. Toezicht en handhaving worden dus niet doorberekend in de kostendekkendheid.

Het onderstaande overzicht geeft enig inzicht in de mate waarin de leges de kosten dekken. De te realiseren opbrengsten voor 2027 zijn gebaseerd op de kostendekkende tarieven en het aantal vergunningsaanvragen dat naar verwachting het komende jaar wordt ingediend.

Kostprijsberekening methode

Om de kostprijs van de diverse vergunningsaanvragen te berekenen, maken we gebruik van de Activity Based Costing method (ABC-methode). Deze methode wordt beschreven in de handleiding kostentoerekening 2016 van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De ABC-methode is de meest transparante methode. Bij deze methode worden alle handelingen om te komen tot een vergunning onderzocht en vervolgens vermenigvuldigd met een uurtarief van een behandelend ambtenaar bij de provincie Noord-Holland en/of de uurtarieven omgevingsdiensten. Met ingang van 2020 maakt de provincie gebruik van de Rijkstarieven. Voor het uurtarief van de provincie wordt gerekend met schaal 9.

Volgens artikel 10 van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente (BBV) mogen de geraamde baten niet de geraamde lasten overschrijven. De kostendekkendheid mag maximaal 100 procent zijn. Eventueel kruis subsidiëren is wel toegestaan.

De geraamde baten, zoals zijn opgenomen in de begroting 2027, zijn al volgt berekend:
'het aantal verwachte aanvragen vermenigvuldigd met de in de tarieventabel 2027 opgenomen tarieven behorende bij het in behandeling nemen van de vergunningsaanvraag'.

De geraamde lasten, zoals zijn opgenomen in de begroting 2027, zijn als volgt berekend:
'het verwachte aantal uren dat door de medewerker wordt besteed aan het afhandelen van de aanvraag vermenigvuldigd met het uurtarief van de omgevingsdienst en het aantal verwachte aanvragen in 2027'.

Overzicht kostendekkendheid leges

Tarieventabel leges	Uitvoerende organisatie	Baten begroot 2027	Lasten begroot 2027	Kostendekkendheid begroot 2027
Bouw activiteiten	OD NZKG	€ 2.300.000	€ 1.067.857	215,4%
Milieubelastende activiteiten	OD NZKG ODIJ	€ 1.500.000	€ 3.620.302	41,4%
Wegen/waterwegen	PNH	€ 736.000	€ 726.000	101,4%
Wateractiviteiten	OD NZKG	€ 200.000	€ 534.706	37,4%
Baden en zwemmen	OD NHN	€ 10.000	€ 26.183	38,2%
Ontgrondingswet	OD NZKG	€ 32.000	€ 158.767	19,0%
Natura 2000 activiteiten	OD NHN	€ 660.000	€ 2.494.847	26,5%
Luchtvaartwet	OD NZKG en PNH	€ 17.000	€ 18.648	91,2%
Overige	PNH	€ 5.000	€ 9.712	51,5%
Grondwaterbeschermingsgebied	OD NZKG	€ 20.000	€ 21.109	94,7%
Wadlopen*	Provincie Friesland	€ 3.882	€ 28.663	13,6%
Schadevergoeding*	BIJ12/ Faunaschade	€ 408.000	€ 1.070.000	38,1%
Totaal provinciale heffingen		**€ 5.891.882**	**€ 9.776.794**	**60,3%**

* De leges voor faunaschade (BIJ12) en het wadlopen (provincie Friesland) worden geïnd door de uitvoerende organisaties zelf. Deze opbrengsten worden verrekend met de bijdragen die de provincie Noord-Holland verschuldigd is aan BIJ12 en de provincie Friesland. De betreffende legesbaten lopen daarom niet via de begroting van de provincie.

Ontwikkelingen met betrekking tot leges

De verruimde reikwijdte van de Omgevingswet en de ervaringen in 2024 en 2025 hebben ertoe geleid dat in 2025 en 2026, in IPO-verband, een werkgroep is ingesteld om de tarieventabel voor milieubelastende activiteiten te vereenvoudigen. Het streven is om deze aangepaste tarieventabel met ingang van de legesverordening 2027 in werking te laten treden.

Als gevolg van achterstanden bij het opleggen van legesaanslagen door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, in 2025, zijn de eerste ervaringen met milieuleges nog beperkt. Op basis van de voorlopige inzichten bestaat het beeld dat de huidige tarieven nog niet volledig kostendekkend zijn en dat er ruimte is om de legesinkomsten de komende jaren te verhogen door meer kostendekkende tarieven te hanteren.

Voor een gedegen onderbouwing is echter aanvullende informatie nodig, die naar verwachting in de periode 2026–2027 beschikbaar komt. De aanpassingen in de legesverordening en de tarieventabel 2027 (en de berekening van de legestarieven) worden aan Provinciale Staten ter besluitvorming voorgelegd.

In aansluiting op het in de kaderbrief 2026 opgenomen voorstel tot verhoging van de legesopbrengsten, zijn deze opbrengsten verwerkt als een ophoging van de milieuleges in de begroting 2027. Dit verklaart het verschil in opbrengsten tussen 2027 en de voorgaande jaren.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

De nazorgregeling Wet milieubeheer geldt sinds 1 april 1998. Deze geldt voor stortplaatsen waarop of na 1 september 1996 afval is gestort.
De stortplaatsen mogen na sluiting geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken. Daartoe moet

eeuwigdurende nazorg plaatsvinden waarvoor de provincie verantwoordelijk is.
De provincie moet maatregelen nemen om bode beschermende voorzieningen op gesloten stortplaatsen in stand te houden, te onderhouden, te herstellen en eventueel te vervangen. Ook moeten deze voorzieningen regelmatig worden geïnspecteerd en moet de bodem onder de stortplaats worden onderzocht. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld, die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De jaarlijkse heffing wordt vastgelegd in een door Provinciale Staten vast te stellen tarieventabel en berekend aan de hand van het doelvermogen dat aanwezig moet zijn bij sluiting van de stortplaats en het opgebouwde kapitaal in het Nazorgfonds. De heffingen worden in het uitsluitend voor nazorg bestemde Nazorgfonds gestort. Het Nazorgfonds is een bij wet vastgestelde rechtspersoon. In dit fonds wordt een zodanig kapitaal opgebouwd, dat uit het rendement daarvan de eeuwigdurende nazorg gefinancierd kan worden.

Voor het begrotingsjaar 2027 wordt vooralsnog geen opbrengst geraamd. In het derde kwartaal van 2026 wordt het voorstel tot vaststelling van de tarieventabel 2027 (nazorgheffing) van het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland en het besluit tot het vaststellen van de begroting 2027 van dit Fonds voorgelegd aan Provinciale Staten.

Opbrengst belastingen en lokale heffingen x € 1 mln.

Belasting / Heffing	Jaarrekening 2024	Jaarrekening 2025		Begroot 2026		Begroot 2027	
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-€ 272,1	-€ 297,4	V	-€ 367,9	V	-€ 371,7	V
Grondwaterheffing	-€ 0,8	-€ 0,8	V	-€ 0,8	V	-€ 0,9	V
Leges							
* Bouwactiviteiten	-€ 2,4	-€ 2,1	V	€ 2,2	V	€ 2,3	V
* Overige leges	-€ 1,8	-€ 2,6	V	€ 1,8	V	€ 3,1	V
Totaal	**-€ 277,1**	**-€ 302,9**	**V**	**-€ 364,7**	**V**	**-€ 367,2**	**V**

4 Financiële begroting

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan diverse uitsplitsingen van de meerjarenraming. De uitsplitsingen zijn op exploitatiekosten als op opbrengstenniveau en geven een overzicht van de meerjarige ontwikkeling van de begrotingssaldo's van de provincie. Het hoofdstuk is conform de wettelijke eisen zoals opgenomen in artikel 3 en de artikelen 17 tot en met 23 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Over het algemeen is in dit hoofdstuk de volgorde van de wetsartikelen aangehouden. Om de leesbaarheid en de verbanden tussen jaren zo goed mogelijk in beeld te brengen, is gekozen om de tabellen en toelichtingen voor het begrotingsjaar 2027 en de meerjarenraming 2027-2030 te integreren in 1 hoofdstuk. Daarnaast is er op programmaniveau, in hoofdstuk 2, ook een uitsplitsing van de financiën. Hierdoor ontstaat een compleet meerjarig beeld.

4.2 Meerjarenraming

4.2.1 Meerjarenraming 2027-2030

Bestuur (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	27.514 N	29.009 N	30.540 N	29.912 N	29.855 N	29.678 N
Baten	-71 V	-59 V	-59 V	-59 V	-59 V	-59 V
Saldo van baten en lasten	27.443 N	28.950 N	30.481 N	29.853 N	29.796 N	29.619 N
Stortingen						
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-1.415 V	-1.262 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Resultaat	**26.029 N**	**27.688 N**	**30.481 N**	**29.853 N**	**29.796 N**	**29.619 N**

Klimaat en gezonde leefomgeving (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	69.143 N	94.374 N	86.094 N	84.827 N	74.022 N	73.218 N
Baten	-24.057 V	-28.203 V	-12.768 V	-6.188 V	-6.114 V	-6.225 V
Saldo van baten en lasten	45.087 N	66.172 N	73.326 N	78.639 N	67.908 N	66.993 N
Stortingen						
Storting reserves	28 N	3.966 N	2.126 N	126 N	126 N	126 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-2.516 V	-11.220 V	-4.077 V	-3.663 V	-525 V	-560 V
Resultaat	**42.599 N**	**58.918 N**	**71.375 N**	**75.102 N**	**67.509 N**	**66.559 N**

Ruimte en Wonen (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	22.601 N	27.390 N	26.699 N	21.291 N	17.006 N	12.802 N
Baten	-2.255 V	-678 V	-17 V	-17 V	-18 V	-18 V
Saldo van baten en lasten	20.346 N	26.712 N	26.682 N	21.274 N	16.988 N	12.784 N
Stortingen						
Storting reserves	25.050 N	5.800 N	0 V	0 V	0 V	0 V
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-31.550 V	-14.234 V	-10.901 V	-7.303 V	-4.204 V	0 V

Resultaat	**13.846 N**	**18.278 N**	**15.781 N**	**13.971 N**	**12.784 N**	**12.784 N**

Bereikbaarheid (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	265.149 N	321.774 N	295.622 N	285.749 N	302.900 N	293.601 N
Baten	−12.517 V	−12.830 V	−6.591 V	−4.673 V	−8.968 V	−18.933 V
Saldo van baten en lasten	252.631 N	308.944 N	289.031 N	281.076 N	293.932 N	274.668 N
Stortingen						
Storting reserves	130.187 N	49.998 N	55.935 N	51.649 N	60.484 N	49.789 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	−142.009 V	−137.733 V	−63.486 V	−52.380 V	−79.046 V	−41.307 V
Resultaat	**240.809 N**	**221.208 N**	**281.480 N**	**280.344 N**	**275.370 N**	**283.150 N**

Natuur en landelijk gebied (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	160.457 N	222.047 N	227.909 N	216.603 N	185.697 N	176.772 N
Baten	−14.643 V	−32.718 V	−28.709 V	−21.510 V	−24.952 V	−16.889 V
Saldo van baten en lasten	145.814 N	189.329 N	199.200 N	195.093 N	160.745 N	159.883 N
Stortingen						
Storting reserves	144.148 N	149.235 N	19.373 N	13.019 N	13.019 N	13.019 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	−67.638 V	−71.234 V	−107.536 V	−102.025 V	−68.178 V	−77.253 V
Resultaat	**222.324 N**	**267.330 N**	**111.037 N**	**106.087 N**	**105.586 N**	**95.649 N**

Economie, leefbaarheid en cultuur (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	53.335 N	52.486 N	54.469 N	40.994 N	39.561 N	40.378 N
Baten	−4.698 V	−4.816 V	−567 V	−300 V	−300 V	−300 V
Saldo van baten en lasten	48.636 N	47.670 N	53.902 N	40.694 N	39.261 N	40.078 N
Stortingen						
Storting reserves	16.881 N	10.435 N	4.925 N	4.900 N	4.900 N	4.900 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	−15.180 V	−36.768 V	−15.945 V	−5.076 V	−4.924 V	−4.924 V
Resultaat	**50.338 N**	**21.337 N**	**42.882 N**	**40.518 N**	**39.237 N**	**40.054 N**

Overzicht Algemene middelen en organisatie (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	108.588 N	128.213 N	147.256 N	155.684 N	166.678 N	181.159 N
Baten	-684.328 V	-723.478 V	-717.888 V	-733.173 V	-742.862 V	-756.127 V
Saldo van baten en lasten	-575.740 V	-595.265 V	-570.632 V	-577.488 V	-576.184 V	-574.967 V
Stortingen						
Storting reserves	42.016 N	19.791 N	22.372 N	17.045 N	14.769 N	22.987 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-146.465 V	-70.698 V	-18.928 V	-12.732 V	-2.882 V	-2.543 V
Resultaat	**-680.189 V**	**-646.172 V**	**-567.188 V**	**-573.175 V**	**-564.297 V**	**-554.523 V**

Totaal 2027 tot en met 2030 (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	706.787 N	875.292 N	868.589 N	835.059 N	815.718 N	807.608 N
Baten	-742.569 V	-802.781 V	-766.599 V	-765.920 V	-783.273 V	-798.551 V
Saldo van baten en lasten	-35.782 V	72.511 N	101.990 N	69.140 N	32.445 N	9.057 N
Stortingen						
Storting reserves	358.310 N	239.225 N	104.731 N	86.739 N	93.298 N	90.821 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-406.773 V	-343.149 V	-220.873 V	-183.179 V	-159.759 V	-126.587 V
Resultaat	**-84.246 V**	**-31.413 V**	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**

4.2.2 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens het BBV is het gemodificeerd stelsel van lasten en baten van toepassing. In overeenstemming met de BBV-regelgeving is het autorisatieniveau bepaald op het totaal van de lasten en het totaal van de baten per programma. De begroting geeft in overeenstemming met de normen van het BBV een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten. De baten en lasten worden – tenzij anders vermeld – toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Basis voor de ramingen in de begroting

De begroting 2027 bestaat uit de oorspronkelijke ramingen van ongewijzigd beleid met daarbij de effecten van de door Provinciale Staten vastgestelde kaderbrief 2027 en de onvermijdelijke ontwikkelingen meegenomen. Daarnaast zijn in de begroting 2027 de ambities uit het coalitieakkoord 'Verbindend voorruit!' verwerkt.

Verantwoording subsidies

Subsidies worden geraamd in het jaar dat deze worden toegekend. Voor meerjarige lopende projectsubsidies zijn binnen IPO-verband afspraken gemaakt met BBV en de accountants. Deze afspraken houden in dat wanneer de subsidies niet voor het eind van het jaar zijn afgerond, het restantbedrag in een reserve 'Subsidieverplichtingen' beschikbaar blijft voor de restant uitbetalingen de komende jaren. Omdat de provincie werkt met één doel per reserve, worden daarvoor zo nodig meerdere reserves ingesteld. Op die manier blijven per doel de lopende subsidieverplichtingen inzichtelijk.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, vermeerderd met bijkomende kosten en verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven. Als basis voor de berekening van de afschrijving wordt de netto aanschafwaarde gehanteerd. Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze activa worden lineair afgeschreven met inachtneming van de volgende afschrijvingstermijnen (in jaren):

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	40
Renovatie bedrijfsgebouwen	25
Machines, apparaten en installaties	15
Overige materiële vaste activa	3/10

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen voornamelijk infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals de aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken. Deze worden vermeerderd met bijkomende kosten en onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd. Deze activa worden lineair afgeschreven in maximaal (in jaren):

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	50
Vaarwegen	40/80
Wegen	50
Technische installaties	5/8/15

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen worden –tenzij anders wordt vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

De onder de financiële vaste activa opgenomen deelnemingen worden tegen nominale en/of aanschafwaarde opgenomen tenzij blijkt dat de marktwaarde lager is dan de nominale c.q. verkrijgingsprijs ofwel nihil is.

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Uitzondering hierop is de Voorziening pensioenen (oud-) leden Gedeputeerde Staten die tegen contante waarde van de pensioenaanspraken wordt gewaardeerd.

Rente

De kapitaallasten van investeringen komen ten laste van de exploitatie en maken daarmee onderdeel uit van de uitgaven in de begroting. De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving. De doorbelasting van de totale rentelasten gebeurt op basis van een (voorcalculatorisch) omslagpercentage. Dit omslagpercentage wordt berekend door de totale rentelast te delen door de totale boekwaarde van de vaste activa op 1 januari.

Dividenduitkering

De provincie ontvangt dividend vanuit de deelnemingen waarin zij een aandeel heeft. De hoogte van de dividenduitkering wordt gebaseerd op berichtgeving vanuit de deelnemingen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

Salariskosten en toerekening van organisatiekosten

De geraamde kosten voor capaciteit zijn gebaseerd op ramingen van de personele capaciteit die nodig is om de opgaven uit te voeren. De personele capaciteit bestaat uit zowel het eigen personeel als ingehuurde capaciteit. De kosten worden verantwoord in de jaarrekening op de operationele doelen en taakvelden en investeringen op basis van de bij de begroting (inclusief begrotingswijzigingen) vermelde verdeelsleutel.

Algemene uitkering en decentralisatie-uitkeringen van het provinciefonds

De raming van de inkomsten uit het provinciefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2026.

4.2.3 Verklaring van aanmerkelijke verschillen

Overzicht aanmerkelijke verschillen lasten (x 1.000 euro/ Min is voordelig)

Nr	Lasten per programma	Rekening 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Verschil t.o.v. jaarrekening 2025	Verschil t.o.v. begroting 2026
1	Bestuur	27.514 N	29.009 N	30.540 N	3.025 N	1.531 N
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	69.143 N	94.374 N	86.094 N	16.951 N	-8.280 V
3	Ruimte en Wonen	22.601 N	27.390 N	26.699 N	4.098 N	-691 V
4	Bereikbaarheid	265.149 N	321.774 N	295.622 N	30.473 N	-26.151 V
5	Natuur en landelijk gebied	160.457 N	222.047 N	227.909 N	67.451 N	5.862 N
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	53.335 N	52.486 N	54.469 N	1.134 N	1.983 N
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	108.588 N	128.213 N	147.256 N	38.668 N	19.043 N
	Totaal van de lasten	706.787 N	875.292 N	868.589 N	161.802 N	-6.703 V

Overzicht aanmerkelijke verschillen baten (x 1.000 euro/ Min is voordelig)

Nr	Baten per programma	Rekening 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Verschil t.o.v. jaarrekening 2025	Verschil t.o.v. begroting 2026
1	Bestuur	-71 V	-59 V	-59 V	12 N	N
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-24.057 V	-28.203 V	-12.768 V	11.289 N	15.435 N
3	Ruimte en Wonen	-2.255 V	-678 V	-17 V	2.238 N	661 N
4	Bereikbaarheid	-12.517 V	-12.830 V	-6.591 V	5.926 N	6.239 N
5	Natuur en landelijk gebied	-14.643 V	-32.718 V	-28.709 V	-14.066 V	4.009 N
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-4.698 V	-4.816 V	-567 V	4.131 N	4.249 N
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-684.328 V	-723.478 V	-717.888 V	-33.560 V	5.590 N
	Totaal van de baten	-742.569 V	-802.781 V	-766.599 V	-24.030 V	36.182 N

Algemene oorzaken van verschillen

Veel verschillen tussen de jaarschijven heeft als oorzaak de variaties in uitvoering van projecten en subsidies. Deze zijn ongelijkmatig over de jaren verdeeld. Het ene jaar gebeurt een voorbereiding, terwijl in het volgende jaar de uitvoering van start gaat. Veel van deze projecten dekt de provincie vanuit de reserves. Het overzicht van stortingen en onttrekkingen in de financiële tabellen geeft hier op hoofdlijnen een inzicht. De afspraken uit de kaderbrief 2027 is een andere belangrijke verklaring voor de veranderingen in de jaarschijven. in hoofdstuk 1 is dit in 'Overzicht financiële ontwikkelingen' in de tabel 'Totaaloverzicht nieuwe niet begrotingsneutrale mutaties begroting' weergegeven en in het kort verklaard. De belangrijkste

verschillen worden hieronder per programma weergegeven. In hoofdstuk 2 staat per programma een nadere verklaring op beleidsdoelniveau.

4.2.4 Presentatie van het structureel begrotingssaldo

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Saldo van baten en lasten	101.990 N	69.140 N	32.445 N	9.057 N
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-116.142 V	-96.440 V	-66.461 V	-35.766 V
Begrotingssaldo na bestemming	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	6.444 N	-1.472 V	-13.506 V	10.494 N
Structureel begrotingssaldo	**-20.596 V**	**-25.829 V**	**-20.510 V**	**-37.203 V**

4.2.5 Structureel en reëel evenwicht

Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig

2027	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		**144.154**	**-42.164**	**101.990**
Baten		-35.557	-731.042	-766.599
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-3.987	-8.781	-12.768
	3 Ruimte en Wonen	0	-17	-17
	4 Bereikbaarheid	-3.098	-3.493	-6.591
	5 Natuur en landelijk gebied	-26.715	-1.994	-28.709
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-157	-410	-567
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-716.288	-717.888
Lasten		179.711	688.878	868.589
	1 Bestuur	-473	31.013	30.540
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	8.848	77.246	86.094
	3 Ruimte en Wonen	10.987	15.712	26.699
	4 Bereikbaarheid	19.305	276.317	295.622
	5 Natuur en landelijk gebied	119.192	108.717	227.909
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	12.846	41.623	54.469
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	9.006	138.250	147.256

Totaal Reserves		**-137.710**	**21.568**	**-116.142**
Baten		-217.026	-3.847	-220.873
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-4.077	0	-4.077
	3 Ruimte en Wonen	-10.901	0	-10.901
	4 Bereikbaarheid	-60.496	-2.990	-63.486
	5 Natuur en landelijk gebied	-107.461	-75	-107.536
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-15.945	0	-15.945
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-18.146	-782	-18.928
Lasten		79.316	25.415	104.731
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	2.126	0	2.126
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	55.935	0	55.935
	5 Natuur en landelijk gebied	6.158	13.215	19.373
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	25	4.900	4.925
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	15.072	7.300	22.372
Eindtotaal		**6.444**	**-20.596**	**-14.152**

Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig

2028	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		**111.043**	**-41.904**	**69.140**
Baten		-22.416	-743.504	-765.920
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-145	-6.043	-6.188
	3 Ruimte en Wonen	0	-17	-17
	4 Bereikbaarheid	-1.165	-3.508	-4.673
	5 Natuur en landelijk gebied	-19.506	-2.004	-21.510
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	-300	-300
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-731.573	-733.173
Lasten		133.459	701.600	835.059
	1 Bestuur	-473	30.385	29.912
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	4.796	80.031	84.827
	3 Ruimte en Wonen	7.414	13.877	21.291
	4 Bereikbaarheid	8.203	277.545	285.749
	5 Natuur en landelijk gebied	106.520	110.083	216.603

	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	40.994	40.994
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	6.999	148.685	155.684
Totaal Reserves		**-112.515**	**16.075**	**-96.440**
Baten		-179.293	-3.886	-183.179
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-3.663	0	-3.663
	3 Ruimte en Wonen	-7.303	0	-7.303
	4 Bereikbaarheid	-49.351	-3.029	-52.380
	5 Natuur en landelijk gebied	-101.950	-75	-102.025
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-5.076	0	-5.076
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-11.950	-782	-12.732
Lasten		66.778	19.961	86.739
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	126	0	126
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	51.649	0	51.649
	5 Natuur en landelijk gebied	58	12.961	13.019
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	4.900	4.900
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	14.945	2.100	17.045
Eindtotaal		**-1.472**	**-25.829**	**-27.301**

Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig

2029	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		**67.213**	**-34.768**	**32.445**
Baten		-30.481	-752.792	-783.273
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	0	-6.114	-6.114
	3 Ruimte en Wonen	0	-18	-18
	4 Bereikbaarheid	-5.445	-3.523	-8.968
	5 Natuur en landelijk gebied	-23.436	-1.516	-24.952
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	-300	-300
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-741.262	-742.862
Lasten		97.694	718.024	815.718
	1 Bestuur	-473	30.328	29.855
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	1.575	72.447	74.022
	3 Ruimte en Wonen	4.315	12.691	17.006

	4	Bereikbaarheid	13.146	289.754	302.900
	5	Natuur en landelijk gebied	78.281	107.416	185.697
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	39.561	39.561
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	850	165.828	166.678
Totaal Reserves			**-80.719**	**14.258**	**-66.461**
Baten			-156.156	-3.603	-159.759
	1	Bestuur	0	0	0
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-525	0	-525
	3	Ruimte en Wonen	-4.204	0	-4.204
	4	Bereikbaarheid	-76.300	-2.746	-79.046
	5	Natuur en landelijk gebied	-68.103	-75	-68.178
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-4.924	0	-4.924
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-2.100	-782	-2.882
Lasten			75.437	17.861	93.298
	1	Bestuur	0	0	0
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	126	0	126
	3	Ruimte en Wonen	0	0	0
	4	Bereikbaarheid	60.484	0	60.484
	5	Natuur en landelijk gebied	58	12.961	13.019
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	4.900	4.900
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	14.769	0	14.769
Eindtotaal			**-13.506**	**-20.510**	**-34.015**

Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig

2030		Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie			**60.518**	**-51.461**	**9.057**
Baten			-32.358	-766.193	-798.551
	1	Bestuur	0	-59	-59
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	0	-6.225	-6.225
	3	Ruimte en Wonen	0	-18	-18
	4	Bereikbaarheid	-15.395	-3.538	-18.933
	5	Natuur en landelijk gebied	-15.363	-1.526	-16.889
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	-300	-300
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-754.527	-756.127
Lasten			92.876	714.732	807.608
	1	Bestuur	-473	30.151	29.678

	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	1.010	72.208	73.218
	3 Ruimte en Wonen	111	12.691	12.802
	4 Bereikbaarheid	22.251	271.350	293.601
	5 Natuur en landelijk gebied	69.227	107.545	176.772
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	40.378	40.378
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	750	180.409	181.159
Totaal Reserves		**-50.024**	**14.258**	**-35.766**
Baten		-122.984	-3.603	-126.587
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-560	0	-560
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	-38.561	-2.746	-41.307
	5 Natuur en landelijk gebied	-77.178	-75	-77.253
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-4.924	0	-4.924
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.761	-782	-2.543
Lasten		72.960	17.861	90.821
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	126	0	126
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	49.789	0	49.789
	5 Natuur en landelijk gebied	58	12.961	13.019
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	4.900	4.900
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	22.987	0	22.987
Eindtotaal		**10.494**	**-37.203**	**-26.709**

Incidentele baten (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Toelichting	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
2.1	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. verduurzamen Paviljoen Welgelegen	-500 V	0 V	0 V	0 V
2.1	Onttrekking aan de reserve Energietransitie t.b.v. verduurzamen Paviljoen Welgelegen	-1.746 V	-1.500 V	0 V	0 V
2.1	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. CDOKE-regeling	-2.824 V	0 V	0 V	0 V
2.2	Onttrekking aan de reserve Bodemsanering t.b.v. dekking capaciteit en div. projectlasten	-927 V	-1.778 V	0 V	0 V
3.2	Onttrekking aan de reserve Woningbouw voor (subsidies) versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid	-1.000 V	0 V	0 V	0 V

3.2	Onttrekkingen aan de reserve Woningbouw subsidies voor de verleende subsidie aan de Poort van Hoorn	-1.138 V	-938 V	0 V	0 V
3.2	Onttrekkingen aan de reserve subsidie OV-fonds voor de verleende subsidie Haarlem knooppunt Nieuw-Zuid	-5.730 V	-6.300 V	-3.820 V	0 V
3.3	Onttrekkingen aan de reserve Meekoppelkansen t.b.v. diverse projecten cf. samenwerkingsovereenkomst	-2.000 V	0 V	0 V	0 V
4.1	Onttrekking aan reserve Uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden voor o.a. lasten kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals voor de subsidieregeling fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer	-360 V	100 N	-15.940 V	-17.372 V
4.1	Onttrekking aan reserve verleende subsidies OD 4.1 t.b.v. subsidie Weg om Zuid	-8.600 V	-1.005 V	-550 V	0 V
4.2	Onttrekking aan de reserve OV projecten ter dekking van activiteiten vallend onder Bikkergelden en voor OV concessies	-8.559 V	134 N	0 V	0 V
4.4	Onttrekking aan de reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur t.b.v. studiekosten voor het aanleggen en verbeteren van infrastructurele projecten	950 N	950 N	200 N	0 V
4.4	Onttrekking aan de reserve Groot onderhoud wegen ter dekking van lopende projecten	-35.634 V	-38.167 V	-42.894 V	-15.012 V
4.4	Baten uit bijdragen van derden t.b.v. project verbinding A9 Heiloo	-1.740 V	-628 V	-5.445 V	-15.395 V
4.4	Onttrekking aan de reserve Groot onderhoud vaarwegen i.v.m. indexatie voor invulling taakstelling	-4.343 V	-7.965 V	-14.965 V	-2.500 V
4.4	Onttrekking aan de reserve Innovatieprojecten Mobiliteit t.b.v. de lasten voor uitvoeren Innovatieprogramma verkeer- en vervoer 2026-2030	-2.000 V	-2.000 V	-2.000 V	-2.500 V
5.1	Onttrekking aan reserve Groen voor diverse projecten zoals Programma Natuurnetwerk Nederland, Kaderrichtlijn Water en Masterplan Biodiversiteit en overhevelen van middelen i.v.m. waardevermindering NNN gronden	-77.038 V	-89.326 V	-64.400 V	-74.734 V
5.1	Onttrekking aan de reserve Groene Uitweg t.b.v. lasten van uitvoeringsprogramma	-2.862 V	0 V	0 V	0 V
5.1	Onttrekking aan de reserve Oostelijke Vechtplassen (OVP) t.b.v. lasten projecten Natuurnetwerk en natuurontwikkeling OVP	-4.000 V	-3.628 V	-1.555 V	-2.116 V
5.1	Baten uit bijdragen derden t.b.v. groenprojecten B&U	0 V	-805 V	0 V	0 V
5.1	Onttrekking aan reserve verleende subsidies Groen voor het programma natuurnetwerk	-2.968 V	0 V	0 V	0 V
5.1	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. SPUK L33 Programma Natuur fase II	-14.365 V	-13.196 V	-16.583 V	-13.448 V
5.3	Onttrekking aan de reserve Cofinanciering Waddenzee t.b.v. project- en proceskosInveteringskader Waddengebied	-755 V	0 V	0 V	0 V

5.3	Onttrekking aan de reserve subsidies Cofinanciering Waddenzee o.a. voor dekking van de kosten project Ruim baan voor Vissen II	-3.857 V	0 V	0 V	0 V
5.4	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. projecten BUVR PWN - ondergrondse drinkwaterberging	-600 V	0 V	0 V	0 V
5.5	Onttrekking aan de reserve PPLG t.b.v. lasten KTA recreatiemaatregelen	-11.440 V	-4.420 V	0 V	0 V
5.5	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - uitvoering koplopers	-8.776 V	-3.610 V	-5.093 V	0 V
5.5	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - verleggen fietspad Blijdensteinsweg	-788 V	0 V	0 V	0 V
5.5	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - SPA pachtafkoop Laag Holland	-1.000 V	-1.250 V	-1.250 V	-1.500 V
5.6	Onttrekking aan de reserve Europese landbouwprojecten voor t.b.v. cofinanciering en uitvoeringskosten RVO van landbouwsubsidies cf. convenant	-3.725 V	-3.035 V	-900 V	0 V
6.1	Onttrekking aan de reserve Ontwikkeling havencomplexen ter dekking van de lasten projecten toekomstbestendige ontwikkeling	-10.388 V	0 V	0 V	0 V
6.1	Onttrekking aan de reserve MKB voor haalbaarheid en uitvoeringskosten i.h.k.v. MIT regelingen R&D	-4.462 V	-4.462 V	-4.462 V	-4.462 V
7.2	Onttrekking aan de reserve Bedrijfsvoering ter dekking van kosten aanschaf ICT-apparatuur, voor het Programma Bedrijfsvoeringssysteem en voor diverse huisvestingsprojecten	-9.468 V	-6.218 V	-412 V	-512 V
7.5	Baten uit grondverkopen	-1.500 V	-1.500 V	-1.500 V	-1.500 V
7.5	Baten specifiek uit verkoop BBL- en PASO-gronden	-25 V	-25 V	-25 V	-25 V
7.5	Onttrekking aan de Algemene reserve ter dekking van lasten vallend onder DU uitkeringen zoals Toekomstige bedrijfsterreinen, CDOKE-regeling en Versterking vergunningverlening maatwerk	-5.928 V	-4.448 V	-2.000 V	-1.761 V
	Overige mutaties <€500.000	-12.487 V	-6.689 V	-3.043 V	-2.505 V
Eindtotaal		**-252.583 V**	**-201.709 V**	**-186.637 V**	**-155.342 V**

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Toelichting	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
2.1	Lasten i.h.k.v. verduurzamen Paviljoen Welgelegen	2.246 N	1.500 N	0 V	0 V
2.1	Lasten i.h.k.v. energiebesparingsakkoord	1.200 N	1.100 N	900 N	800 N
2.1	Lasten i.h.k.v. CDOKE-regeling	2.678 N	0 V	0 V	0 V
2.1	Storting aan de reserve Energietransitie t.b.v. project Energieneutraal Paviljoen Welgelegen	1.900 N	0 V	0 V	0 V

2.2	Lasten a.g.v. aanpassing kasritme projecten voor bodemsanering B&U	927 N	1.778 N	0 V	0 V
3.2	Lasten i.h.k.v. subsidie Haarlem knooppunt Nieuw-Zuid	6.730 N	6.300 N	3.820 N	0 V
3.2	Lasten i.h.k.v. subsidie Poort van Hoorn voor versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid	1.138 N	938 N	0 V	0 V
3.3	Lasten i.h.k.v. Meekoppelkansen o.a. voor fiets-/wandelverbinding	2.000 N	0 V	0 V	0 V
4.1	Lasten i.h.k.v. subsidie Weg om Zuid	7.595 N	0 V	0 V	0 V
4.1	Storting aan de reserve Mobiliteitsbeleid i.h.k.v. verkeersveiligheid, voor projecten doorfietsroutes, verbinding A9 Heiloo en lasten i.v.m. correctie budget	5.019 N	4.373 N	4.585 N	5.801 N
4.2	Storting aan de reserve OV projecten i.v.m. indexering budgetten Bikkergelden en voor OV concessies	7.845 N	67 N	67 N	0 V
4.4	Uitgaven voor ontwikkeling en studiekosten van provinciale infrastructuur	2.600 N	2.600 N	3.350 N	4.100 N
4.4	Lasten i.v.m. project verbinding A9 Heiloo en voor het beheer en in stand houden infrastructuur	3.622 N	1.519 N	6.658 N	16.658 N
4.4	Lasten i.h.k.v. Innovatieprogramma verkeer- en vervoer 2026-2030	2.000 N	2.000 N	2.000 N	2.500 N
4.4	Storting aan de reserve Groot onderhoud wegen i.v.m. indexering en voor areaaluitbreiding variabele onderhoud	34.351 N	38.562 N	46.664 N	36.186 N
4.4	Storting aan de reserve Groot onderhoud vaarwegen i.v.m. indexatie voor invulling taakstelling	7.025 N	7.025 N	7.152 N	5.112 N
5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor opdrachten en subsidies binnen Programma Natuurnetwerk Nederland incl. Masterplan Biodiversiteit	52.571 N	69.984 N	49.394 N	50.542 N
5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor Kaderrichtlijn Water	2.580 N	0 V	0 V	0 V
5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor herprogrammering en maatregelen groenprojecten B&U	7.721 N	5.746 N	2.401 N	1.205 N
5.1	Uitgaven i.v.m. verleende subsidies Programma Natuurnetwerk Nederland	2.968 N	0 V	0 V	0 V
5.1	Lasten i.v.m. SPUK L33 Programma Natuur fase II	14.365 N	13.196 N	16.583 N	13.448 N
5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor maatregelen Programma Groene Uitweg	2.862 N	0 V	0 V	0 V

5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme Programma Natuurnetwerk en Natuurontwikkeling OVP	4.000 N	3.628 N	1.555 N	2.116 N
5.3	Storting aan de reserve Cofinanciering Waddenzee i.v.m. Investeringskader Waddengebied	1.000 N	0 V	0 V	0 V
5.3	Lasten i.v.m. verleende subsidies Waddenzee o.a. voor project Ruim baan voor Vissen II	755 N	0 V	0 V	0 V
5.3	Lasten i.h.k.v. UVR Cofinanciering Waddenfonds NH en voor het Investeringskader Waddengebied incl. proceskosten	3.857 N	0 V	0 V	0 V
5.4	Storting aan de reserve Waterrecreatie i.v.m. indexering budgetten	600 N	0 V	0 V	0 V
5.5	Uitgaven voor SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - uitvoering koplopers	8.776 N	3.610 N	5.093 N	0 V
5.5	Uitgaven voor SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - verleggen fietspad Blijdensteinsweg	788 N	0 V	0 V	0 V
5.5	Uitgaven voor SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - SPA pachtafkoop Laag Holland	1.000 N	1.250 N	1.250 N	1.500 N
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor projectmaatregelen landbouw en stikstof cf. KTA Landelijk Gebied	2.673 N	0 V	0 V	0 V
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor projectmaatregelen water en klimaat cf. KTA Landelijk Gebied	3.750 N	0 V	0 V	0 V
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor projectmaatregelen recreatieve voorzieningen cf. KTA Landelijk Gebied	711 N	647 N	0 V	0 V
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme m.b.t. KTA NNN Binnenduinrand	2.550 N	3.100 N	0 V	0 V
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor stikstofreductie	665 N	623 N	0 V	0 V
5.6	Storting aan de reserve Europese landbouwprojecten voor uitvoeringskosten RVO landbouwsubsidies	5.100 N	0 V	0 V	0 V
5.6	Lasten i.h.k.v. Cofinanciering NSP en Uitvoeringskosten RVO	3.725 N	3.035 N	900 N	0 V
6.1	Lasten i.h.k.v. bijstellen kasritme toekomstbestendig ontwikkelen van havencomplexen	10.262 N	0 V	0 V	0 V
6.1	Uitgaven voor diverse projecten i.v.m. toekomstbestendig ontwikkelen van bedrijfsterreinen	2.200 N	0 V	0 V	0 V
7.2	Uitgaven voor Programma Bedrijfsvoeringssysteem en diverse huisvestingsprojecten binnen de ambtelijke organisatie	7.029 N	5.777 N	0 V	0 V

7.5	Storting aan de Algemene reserve i.h.k.v. DU Versterking vergunningverlening maatwerk cf. septembercirculaire 2025	2.069 N	2.069 N	2.069 N	0 V
7.5	Lasten i.h.k.v. de meerjarige afwaardering van de verkoop gronden	500 N	500 N	500 N	500 N
7.5	Overheveling de reserve Waardevermindering grond Groen i.v.m. NNN gronden	12.700 N	12.700 N	12.700 N	22.987 N
	Overige mutaties <€500.000	12.374 N	6.610 N	5.490 N	2.381 N
Eindtotaal		**259.027 N**	**200.237 N**	**173.131 N**	**165.836 N**

Structurele stortingen aan de reserves (bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
5.1	Resv. Groen	13.215 N	12.961 N	12.961 N	12.961 N
6.1	Resv. MKB	4.900 N	4.900 N	4.900 N	4.900 N
7.2	Resv. Bedrijfsvoering	7.300 N	2.100 N	0 V	0 V
Eindtotaal		**25.415 N**	**19.961 N**	**17.861 N**	**17.861 N**

Structurele onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
4.4	Resv. Kaplst. Wegen	-637 V	-676 V	-676 V	-676 V
4.4	Resv. Kaplst. OV	-1.680 V	-1.680 V	-1.680 V	-1.680 V
4.4	Resv. Kaplst. Innov	-673 V	-673 V	-390 V	-390 V
5.1	Resv. Kaplst. Groen	-75 V	-75 V	-75 V	-75 V
7.2	Resv. huisvesting	-782 V	-782 V	-782 V	-782 V
Eindtotaal		**-3.847 V**	**-3.886 V**	**-3.603 V**	**-3.603 V**

4.2.6 EMU-saldo

	Omschrijving	Begroting 2026*	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
	Min is nadelig	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
(0)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-72.511 N	-101.990 N	-69.140 N	-32.445 N	-9.057 N
(1)	Mutatie (im)materiële vaste activa	105.104	98.197	93.653	88.977	82.767
(2)	Mutatie voorzieningen	1.681	1.681	1.681	1.681	1.681
(3)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-	-
(4)	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-	-
(0-1+2-3-4)	**EMU-saldo**	**-175.934**	**-198.506**	**-161.112**	**-119.741**	**-90.143**

* t/m tweede begrotingswijziging 2026

4.3 Uiteenzetting financiële positie

4.3.1 Opbouw van het begrotingssaldo

4.3.1.1 Opbouw exploitatie

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de Kaderbrief 2027. Deze begroting bevat echter ook een aantal nieuwe ontwikkelingen. De mutaties die nieuw zijn, worden hieronder gespecificeerd en kort toegelicht.

Opbouw exploitatie

Financieel kader (x € 1.000)	Saldo 2027		Saldo 2028		Saldo 2029		Saldo 2030	
Saldo voor begroting 2027	-11.500	V	-30.349	V	-20.764	V	-16.162	V
Technische bijstellingen	-4.150	V	2.359	N	-13.926	V	-10.554	V
Autonome ontwikkelingen	297	N	-461	V	-476	V	-643	V
Beleidsvoorstellen	1.200	N	1.150	N	1.150	N	650	N
Eindstand Begroting 2027	**-14.152**	**V**	**-27.301**	**V**	**-34.015**	**V**	**-26.709**	**V**

4.3.1.2 Geprognotiseerde balans

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000		31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Activa						
	Immateriële activa	–	–	–	–	–
	Materiële activa (investeringen)	1.355.609	1.453.806	1.547.459	1.636.436	1.719.203
	Economisch nut	*178.112*	*174.926*	*170.853*	*166.780*	*162.707*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.177.497*	*1.278.880*	*1.376.606*	*1.469.656*	*1.556.496*
	Financiële vaste activa	360.509	361.179	361.179	327.979	327.979
	Kapitaalverstrekkingen	*210.181*	*265.135*	*265.135*	*265.135*	*265.135*
	Verstrekte langlopende leningen	*150.328*	*96.044*	*94.044*	*62.844*	*62.844*
	Vlottende activa					
	Voorraden	40	40	40	40	40
	Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	125.544	126.038	125.927	126.185	126.042
	Liquide middelen	954	1.004	1.054	1.104	1.154
	Overlopende activa	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	Activa	**1.867.656**	**1.967.067**	**2.060.659**	**2.116.744**	**2.199.418**
Passiva						
	Algemene reserves	211.838	238.099	248.901	276.270	308.524
	Begroot resultaat (cumulatief)	31.413	14.152	27.301	34.015	26.709
	Bestemmingsreserves	780.238	669.248	576.157	509.628	475.623
	Voorzieningen	33.899	35.580	37.261	38.942	40.623
	Vaste Schuld (looptijd> dan 1 jaar)	182.396	382.868	547.474	668.369	759.110
	Netto-vlottende schulden	134.604	133.132	129.526	128.631	127.890
	Overlopende passiva	493.268	493.988	494.039	460.889	460.939
	Passiva	**1.867.656**	**1.967.067**	**2.060.659**	**2.116.744**	**2.199.418**

4.3.2 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x €1.000)	2026	2027	2028	2029
Vakantiedagen	–	–	–	–
Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit	–	–	–	–
Werkloosheidsuitkeringen				
* Overige werkloosheidsuitkeringen	€ 200	€ 180	€ 175	€ 175
Totaal	**€ 200**	**€ 180**	**€ 175**	**€ 175**

4.3.3 Investeringen

Bedragen x € 1.000	Overzicht van netto investeringen per programma	2027	2028	2029	2030
Programma	**Lopende investeringen:**				
	Materiële vaste activa				
	Investeringen met een economisch nut				
	nvt	500	–	–	–
	Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut				
4	Investeringen provinciale infrastructuur	19.156	37.378	52.231	577
4	Groenprojecten	943	885	–	–
4	Investeringen Openbaar Vervoer	13.684	9.146	15.562	5.705
4	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	29.954	32.583	28.596	15.186
4	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	16.430			
4	PMO kunstwerken	16.238	6.951	1.244	25.673
	netto investeringen studie- en planfase	33.095	43.057	32.367	82.859
	Totaal materiële vaste activa	**130.000**	**130.000**	**130.000**	**130.000**
	Financiële vaste activa				
6	Begrote investeringen in financiele vaste activa*	54.954	–	–	–
	Totaal financiële vaste activa	**54.954**	**–**	**–**	**–**
	Totaal netto investeringen	**184.954**	**130.000**	**130.000**	**130.000**

4.3.4 Activa

4.3.4.1 Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen (art. 34, 35 een 52)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01-2027	Netto investeringen 2027	Desinvesteringen 2027	Afwaarderingen 2027	Afschrijving 2027		Boekwaarde per 31-12-2027
1. Immateriële activa							
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-		-
Totaal immateriële activa	-	-	-	-	-		-
2. materiële vaste activa							
A. Investeringen met een economisch nut	**178.111**	**500**	**-**	**-**	**3.686**	**N**	**174.925**
- Gronden en terreinen	123.130		-	-	-		123.130
- Bedrijfsgebouwen	52.453		-	-	3.686	N	48.767
- Machines en gebouwen	2.528	500	-	-	-		3.028
B. Investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut	**1.177.497**	**129.500**	**-**	**-**	**28.117**	**N**	**1.278.880**
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.177.497	129.500	-	-	28.117	N	1.278.880
Totaal materiële vaste activa	**1.355.608**	**130.000**	**-**	**-**	**31.803**	**N**	**1.453.805**
Totaal geactiveerde investeringen	**1.355.608**	**130.000**	**-**	**-**	**31.803**	**N**	**1.453.805**

4.3.4.2 Staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van bijdragen aan activa in eigendom van derden (art. 36)

	Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01-2027	Investeringen in 2027	Desinvesteringen in 2027	Herwaarderingen in 2027	Afschrijvingen in 2027	Boekwaarde per 31-12-2027
A.	**Kapitaalverstrekkingen aan:**						
	- Deelnemingen	210.181	54.954	-	-	-	265.135
B.	**Leningen aan:**						
	- Openbare lichamen	33.200	-	-	-	-	33.200
	- Deelnemingen	59.897	-	-54.954	-		4.943
C.	**Overige langlopende leningen**	57.231	670,00	-	-		57.901
	Totaal financiële vaste activa	**360.509**	**55.624**	**54.954-**	**-**	**0**	**361.179**

4.3.5 Kapitaallasten

Omschrijving	2027		2028		2029		2030	
A. Capaciteitskosten								
Grond Houtplein	–		–		–		–	
Renovatie Houtplein	1.643	N	1.643	N	1.643	N	1.643	N
Nieuwbouw Dreef	557	N	557	N	557	N	557	N
Totaal A	2.200	N	2.200	N	2.200	N	2.200	N
B. Directe kosten								
Parkeergarage Dreef	407	N	407	N	407	N	407	N
Aanleg van provinciale wegen	10.884	N	11.168	N	11.250	N	12.047	N
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten wegen	637	N	676	N	676	N	676	N
Vervangingsinvesteringen wegen PMO	3.952	N	3.993	N	3.994	N	6.204	N
Vervangingsinvesteringen kunstwerken	4.230	N	4.589	N	5.028	N	5.031	N
DVM (intelligente verkeerslichten)	35	N	35	N	35	N	35	N
Duurzame infrastructuur	673	N	673	N	390	N	390	N
Steunpunten B&U	800	N	800	N	800	N	800	N
Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	2.782	N	3.583	N	3.608	N	3.608	N
Investeringen OV	1.085	N	1.865	N	1.872	N	2.666	N
Vast onderhoud wegen	28	N	28	N	28	N	28	N
Onderhoud tunnels/aquaducten	113	N	113	N	113	N	113	N
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten OV	1.680	N	1.680	N	1.680	N	1.680	N
Investeringen groen (reserve kapitaallasten)	75	N	75	N	75	N	75	N
CIO - I-portfolio	305	N	305	N	305	N	305	N
Vervanging en onderhoud zwemwaterborden	30	N	63	N	63	N	63	N
Archeologie opdrachten	279	N	279	N	279	N	279	N
Totaal B	27.995	N	30.332	N	30.603	N	34.407	N
C. Stelposten								
Stelpost Vervangingsinvesteringen	0	N	1.100	N	4.600	N	6.100	N
Stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen	1.608	N	2.715	N	3.620	N	4.526	N
Totaal C	1.608	N	3.815	N	8.220	N	10.626	N
Totaal A + B + C	**31.803**	**N**	**36.347**	**N**	**41.023**	**N**	**47.233**	**N**

4.3.6 Financiering

4.3.6.1 Overzicht van het renteresultaat

	Renteresultaat (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				
A.	Financiering	7.096 N	9.211 N	10.348 N	10.341 N
B.	De externe rentebaten	-1.190 V	-1.190 V	-1.190 V	-1.057 V
	Totaal door te rekenen externe rente	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
C.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N

4.3.6.2 Staat van investeringen en financiering

Bedragen x € 1.000		Begin 2027	Vermeerderingen 2027	Verminderingen 2027	Afschrijvingen 2027		Eind 2027
Activa							
	Immateriële activa	–	–	–	–		–
	Materiële activa (investeringen)						
	Economisch nut	*178.112*	*500*	–	*3.686*	*N*	*174.926*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.177.497*	*129.500*	–	*28.117*	*N*	*1.278.880*
	Financiële vaste activa						
	Deelnemingen	*210.181*	*54.954*	–	–		*265.135*
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	–	–	–	–		–
	Verstrekte langlopende leningen	150.293	–	54.954		N	*95.339*
	Activa	**1.716.083**	**184.954**	**54.954**	**31.803**	**N**	**1.814.280**
Passiva							
	Algemene reserves	211.838	33.785	7.524	–		238.099
	Bestemmingsreserves	780.238	102.359	213.348	–		669.249
	Voorzieningen	33.899	1.681		–		35.580
	Vreemd vermogen	182.396	200.472	–	–		382.868
	Passiva	**1.208.371**	**338.297**	**220.872**	**–**		**1.325.796**
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-507.712**					**-488.484**

Bedragen x € 1.000		Begin 2028	Vermeerderingen 2028	Verminderingen 2028	Afschrijvingen 2028		Eind 2028
Activa							
	Immateriële activa	–	–	–	–		–
	Materiële activa (investeringen)						
	Economisch nut	*174.926*	–	–	*4.073*	*N*	*170.853*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.278.880*	*130.000*	–	*32.274*	*N*	*1.376.606*
	Financiële vaste activa						
	Deelnemingen	*265.135*	–	–	–		*265.135*
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	–	–	–	–		–
	Verstrekte langlopende leningen	95.339	–	–	–		*95.339*
	Activa	1.814.280	130.000	–	36.347	N	1.907.933
Passiva							
	Algemene reserves	238.099	16.397	5.595	–		248.901
	Bestemmingsreserves	669.249	84.494	177.584	–		576.159
	Voorzieningen	35.580	1.681		–		37.261
	Vreemd vermogen	382.868	164.606		–		547.474
	Passiva	1.325.796	267.178	183.179	–		1.409.795
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-488.484**					**-498.138**

Bedragen x € 1.000		Begin 2029	Vermeerderingen 2029	Verminderingen 2029	Afschrijvingen 2029		Eind 2029
Activa							
	Immateriële activa	–	–	–	–		–
	Materiële activa (investeringen)						
	Economisch nut	*170.853*		–	*4.073*	*N*	166.780
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.376.606*	*130.000*	–	*36.950*	*N*	1.469.656
	Financiële vaste activa						
	Deelnemingen	*265.135*	–	–	–		265.135
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	–					–
	Verstrekte langlopende leningen	95.339	–	33.200	–		62.139
	Activa	1.907.933	130.000	33.200	41.023	N	1.963.710
Passiva							
	Algemene reserves	248.901	29.369	2.000	–		276.270
	Bestemmingsreserves	576.159	91.229	157.759	–		509.629
	Voorzieningen	37.261	1681		0		38.942
	Vreemd vermogen	547.474	120.895		–		668.369
	Passiva	1.409.795	243.174	159.759	–		1.493.210
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-498.138**	**113.174**	**126.559**	**-41.023**	**N**	**-470.500**

Bedragen x € 1.000		Begin 2030	Vermeerderingen 2030	Verminderingen 2030	Afschrijvingen 2030		Eind 2030
Activa							
	Immateriële activa	–	–	–	–		–
	Materiële activa (investeringen)						
	Economisch nut	*166.780*			*4.073*	*N*	162.707
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.469.656*	*130.000*		*43.160*	*N*	1.556.496
	Financiële vaste activa						
	Deelnemingen	*265.135*	–	–	–		265.135
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	–	–	–	–		–
	Verstrekte langlopende leningen	62.139			–		62.139
	Activa	1.963.710	130.000	–	47.233	N	2.046.477
Passiva							
	Algemene reserves	276.270	34.015	1.761	–		308.524
	Bestemmingsreserves	509.629	90.821	124.826	–		475.624
	Voorzieningen	38.942	1.681		–		40.623
	Vreemd Vermogen	668.369	90.741		–		759.110
	Passiva	1.493.210	217.258	126.587	–		1.583.881
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-470.500**					**-462.596**

4.3.7 Stand en mutaties van reserves

4.3.7.1 Staat van het verloop van de reserves (art. 54)

2027

BD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaat bestemming 2026	Storting	Over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	Over-heveling naar andere reserve	Vrijval ten gunste van rekening van lasten en baten	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	211.838	31.413	2.372	–	-7.524	–	–	238.099
	Totaal algemene reserves	**211.838**	**31.413**	**2.372**	**–**	**-7.524**	**–**	**–**	**238.099**
	Programma 1 Bestuur								
	nvt	–	–	–	–	–	–	–	–
	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving								
2.2	Reserve Bodemsanering	18.564		126		-1.050	–	–	17.640
2.1	Reserve energietransitie	4.369		2.000		-2.000	–	–	4.369
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	677	–	–	–	–	–	–	677
2.1	Reserve Warmtetransitie	1.064				-720			344
2.1	Reserve Subsidie warmtetransitie	356	–	–	–	-307	–	–	49
									–
	Programma 3 Ruimte en Wonen								
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustontw.	3.152	–	–	–	-2.000	–	–	1.152
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	7.104	–	–	–	–	–	–	7.104
3.2	Reserve woningbouw	55.175	–	–	–	-1.744	-25	–	53.406
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	2.097	–	–	–	-1.138	–	–	959
3.2	Reserve Woningbouw subsidies	29.118	–	–	–	-5.994	–	–	23.124
	Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	73.399	–	6.149	–	-875	–	–	78.673

4.4	Reserve Groot onderhoud wegen	1.565		34.751		-35.514			802
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	8.937	-	7.190		-3.950	-	-	12.177
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	10.353	-	-	-	-2.177	-	-	8.176
4.2	Reserve Openbaar vervoer projecten	9.697	-	7.845	-	-8.559	-	-	8.983
4.1	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2	37.692	-	-	-	-9.421	-	-	28.271
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied								-
5.1	Reserve Groen	254.309	-	13.215	-	-64.714	-12.700	-	190.110
5.1	Reserve Groene Uitweg	4.418	-	-	-	-2.862	-	-	1.556
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen (OVP)	19.169	-	58	-	-4.248	-	-	14.979
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	185	-	1.000	-	-755	-	-	430
5.1	Reserve Subsidies >1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	5.241	-	-	-	-2.968	-	-	2.273
5.3	Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	3.856	-	-	-	-3.856	-	-	-
5.1	Reserve Subsidies Groene Uitweg	1.684	-	-	-	-	-	-	1.684
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen Coalitieakkoord 2023	27.926	-	-	-	-11.579	-	-	16.347
5.6	Reserve Europese landbouwprojecten	3.695	-	5.100	-	-3.778	-	-	5.017
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur								
	Reserve Circulaire economie	53	-	0	25	0	-	-	78
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	11.379	-	-	-	-10.388	-	-	991
6.1	Reserve MKB	1.952	-	4.900	-	-5.330	-	-	1.522
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	658	-	-	-	-	-	-	658
6.2	Reserve subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	227	-	-	-	-227	-	-	-
6.1	Reserve subsidie Regionale economie	872	-	-	-	-	-	-	872
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie								

7.1	Reserve Waardevermindering grond groen	41.703	–	–	12.700	–	–	–	54.403
7.2	Reserve huisvesting	9.128	–	–	–	–782	–	–	8.346
7.2	Reserve bedrijfsvoering	8.251	–	7.300	–	–8.599	–	–2.023	4.929
	Reserves ter dekking van kapitaallasten								
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma: 4)	29.634	–	–	–	–637	–	–	28.997
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma: 4)	83.839	–	–	–	–1.680	–	–	82.159
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	4.865	–	–	–	–673			4.192
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma: 5)	3.875	–	–	–	–75	–	–	3.800
	Totaal bestemmingsreserves	**780.238**	**–**	**89.634**	**12.725**	**–198.600**	**–12.725**	**–2.023**	**669.249**
	Totaal reserves	**992.076**	**31.413**	**92.006**	**12.725**	**–206.124**	**–12.725**	**–2.023**	**907.348**

2028

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2027	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	238.099	14.152	2.245	–	–5.595	–	–	248.901
	Totaal algemene reserves	**238.099**	**14.152**	**2.245**	**–**	**–5.595**	**–**	**–**	**248.901**
	Programma 1 Bestuur								
	nvt	–	–	–	–	–	–	–	–
	Programma 2 Klimaat en gezonde leegomgeving								
2.2	Reserve Bodemsanering	17.640	–	126	–	–1.901	–	–	15.865
2.1	Rerserve energietransitie	4.369	–	–	–	–1.500	–	–	2.869
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	677	–	–	–	–	–	–	677
2.1	Reserve warmtetransitie	344	–	–	–	–262	–	–	82
2.1	Reserve Subsidie warmtetransitie	49	–	–	–	–	–	–	49

	Programma 3 Ruimte en Wonen								
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	1.152	–	–	–	–	–	0	1.152
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	7.104	–	–	–	–	–	–	7.104
3.2	Reserve woningbouw	53.406	–	–	–	–	–	–	53.406
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	959	–	–	–	-853	–	–	106
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	23.124	–	–	–	-6.450	–	–	16.674
	Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	78.673	–	5.708	–	-375	–	–	84.006
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	802	–	33.684	5.000	-37.914	–	–	1.572
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	12.177	–	7.190	–	-2.950	-5.000	–	11.417
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	8.176	–	–	–	-2.107	–	–	6.069
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	8.983	–	67	–	–	–	–	9.050
4.1	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2	28.271	–	–	–	-1.005	–	–	27.266
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied								
5.1	Reserve groen	190.110	–	12.961	–	-76.784	-12.700		113.587
5.1	Reserve Groene Uitweg	1.556	–	–	–	–	–	–	1.556
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	14.979	–	58	–	-3.876	–	–	11.161
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	430	–	–	–	-300	–	–	130
5.1	Resverve subsidies > € 1,5 miljoen groen, OD 5.1.1	2.273	–	–	–	–	–	–	2.273
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	1.684	–	–	–	–	–	–	1.684
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	16.347	–	–	–	-5.255	–	–	11.092
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	5.017	–	–	–	-3.035	–	–	1.982
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur								
6.1	Reserve circulaire economie	78	–	–	–	–	–	0	78
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	991	–	–	–	–	–	–	991

6.1	Reserve MKB	1.522	–	4.900	–	–5.076	–	–	1.346
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	658	–	–	–	–	–	–	658
6.1	Reserve subsidie Regionale economie	872	–	–	–	–	–	–	872
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie								
7.2	Reserve huisvesting	8.346	–	–	–	–782	–	–	7.564
7.2	Reserve bedrijfsvoering	4.929	–	2.100	–	–6.355	–	–	674
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	54.403	–	–	12.700	–	–	–	67.103
	Reserves ter dekking van kapitaallasten								
4.4	Reserve kapitaallasten Wegen (programma 4)	28.997	–	–	–	–676	–	–	28.321
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	82.159	–	–	–	–1.680	–	–	80.479
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	4.192	–	–	–	–673	–	–	3.519
5.1	Reserve Kapitaallasten groen (programma 5)	3.800	–	–	–	–75	–	–	3.725
	Totaal bestemmingsreserves	**669.249**	**–**	**66.794**	**17.700**	**–159.884**	**–17.700**	**–**	**576.159**
	Totaal reserves	**907.348**	**14.152**	**69.039**	**17.700**	**–165.479**	**–17.700**	**–**	**825.060**

2029

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaat bestemming 2028	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	248.901	27.300	2.069	–	–2.000	–	–	276.270
	Totaal algemene reserves	**248.901**	**27.300**	**2.069**	**–**	**–2.000**	**–**	**–**	**276.270**
	Programma 1 Bestuur								
	nvt	–	–	–	–	–	–	–	0

	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving								
2.2	Reserve bodemsanering	15.868	–	126	–	-525	–	0	15.469
2.1	Reserve energietransitie	2.869	–	–	–	–	–	0	2.869
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	677	–	–	–	–	–	0	677
2.1	Reserve warmtetransitie	82	–	–	–	–	–	0	82
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	49	–	–	–	–	–	–	49
	Programma 3 Ruimte en Wonen								
	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterking en Kustontw	1.152	–	–	–	–	–	0	1.152
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	7.104	–	–	–	–	–	–	7.104
3.2	Reserve woningbouw	53.406	–	–	–	–	–	–	53.406
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	106	–	–	–	-106	–	–	0
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	16.674	–	–	–	-4.098	–	–	12.576
	Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1	Reserve Uitvoeren van mobiliteit	84.006	–	5.920	–	-16.415	–	–	73.511
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	1.572	–	35.292	12.000	-42.385			6.479
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	11.417	–	7.272	–	-2.950	-12.000	–	3.739
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	6.069	–	–	–	-2.000	–	–	4.069
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	9.050	–	–	–	–	–	–	9.050
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1.2	27.266	–	–	–	-550	–	–	26.716
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied								
5.1	Reserve groen	113.584	–	12.961	–	-51.799	-12.700	–	62.046
5.1	Reserve Groene Uitweg	1.556	–	–	–	–	–	–	1.556
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	11.161	–	58	–	-1.745	–	–	9.474
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	130	–	–	–	-130	–	–	0
5.1	Resverve subsidies > € 1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	2.273	–	–	–	–	–	–	2.273

5.1	Reserve subs. Groene Uitweg	1.684	–	–	–	–	–	–	1.684
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	11.092	–	–	–	-829	–	–	10.263
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	1.982	–	–	–	-900	–	–	1.082
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur								
6.1	Reserve Circulaire economie	78	–	–	–	–	–	0	78
6.1	Reserve ontwikkeling havencomplexen	991	–	–	–	–	–	0	991
6.1	Reserve MKB	1.346	–	4.900	–	-4.924	–	–	1.322
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	658	–	–	–	–	–	–	658
6.1	Resv. subs. regionale economie	872	–	–	–	–	–	–	872
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie								
7.1	Reserve coalitieakkoord								0
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	67.103	–	–	12.700	–	–	–	79.803
7.2	Reserve huisvesting	7.564	–	–	–	-782	–	–	6.782
7.2	Reserve bedrijfsvoering	674	–	–	–	-100	–	0	574
	Reserves ter dekking van kapitaallasten								
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	28.321	–	–	–	-676	–	–	27.645
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	80.479	–	–	–	-1.680	–	–	78.799
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	3.519	–	–	–	-390	–	–	3.129
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	3.725	–	–	–	-75	–	–	3.650
	Totaal bestemmingsreserves	**576.159**		**66.529**	**24.700**	**-133.059**	**-24.700**	**–**	**509.629**
	Totaal reserves	**825.060**		**68.598**	**24.700**	**-135.059**	**-24.700**	**–**	**785.899**

2030

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaat bestemming 2029	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	276.270	34.015	–	–	1.761–	–	–	308.524
	Totaal algemene reserves	**276.270**	**34.015**	**–**	**–**	**–1.761**	**–**	**–**	**308.524**
	Programma 1 Bestuur								
	nvt	–	–	–	–	–	–	–	0
	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving								
2.2	Reserve bodemsanering	15.466	–	126	–	–560	–	–	15.032
2.1	Reserve energietransitie	2.869	–	–	–	–	–	–	2.869
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	677	–	–	–	–	–	–	677
2.1	Reserve warmtetransitie	82	–	–	–	–	–	–	82
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	49	–	–	–	–	–	–	49
	Programma 3 Ruimte en Wonen								
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustontw.	1.152	–	–	–	–	–	0	1.152
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	7.104	–	–	–	–	–	–	7.104
3.2	Reserve woningbouw	53.406	–	–	–	–	–	–	53.406
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	12.576	–	–	–	–	–	–	12.576
	Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	73.511	–	7.136	–	–17.847	–	–	62.800
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	6.479	–	36.076	–	–15.264	–	–	27.291
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	3.739	–	6.577	–	–2.950	–	–	7.366
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	4.069	–	–	–	–2.500	–	–	1.569
4.2	Reserve Openbaar Vervoer projecten	9.050	–	–	–	–	–	–	9.050

4.1	Reserve verleende subsidies 4.1	26.716	–	–	–	–	–	–	26.716
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied								
5.1	Reserve groen	62.049	–	12.961	–	-51.747	-22.987	–	276
5.1	Reserve Groene Uitweg	1.556	–	–	–	–	–	–	1.556
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	9.474	–	58	–	-2.174	–	–	7.358
5.1	Resverve subsidies > € 1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	2.273	–	–	–	–	–	–	2.273
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	1.684	–	–	–	–	–	–	1.684
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	10.263	–	–	–	-270	–	–	9.993
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	1.082	–	–	–	–	–	–	1.082
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur								
6.1	Reserve Circulaire economie	78	–	–	–	–	–	0	78
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	991	–	–	–	–	–	–	991
6.1	Reserve MKB	1.322	–	4.900	–	-4.924	–	–	1.298
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	658	–	–	–	–	–	–	658
6.1	Resv. subs. regionale economie	872	–	–	–	–	–	–	872
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie								
7.1	Reserve waardevermindering grond Groen	79.803	–	–	22.987	–	–	–	102.790
7.2	Reserve huisvesting	6.782	–	–	–	-782	–	–	6.000
7.2	Reserve bedrijfsvoering	574	–	–	–	–	–	–	574
	Reserves ter dekking van kapitaallasten								
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	27.645	–	–	–	-676	–	–	26.969
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	78.799	–	–	–	-1.680	–	–	77.119
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	3.129	–	–	–	-390	–	–	2.739

5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	3.650	–	–	–	–75	–	–	3.575
	Totaal bestemmingsreserves	**509.629**	**–**	**67.834**	**22.987**	**–101.839**	**–22.987**	**–**	**475.624**
	Totaal reserves	**785.899**		**67.834**	**22.987**	**–103.600**	**–22.987**	**–**	**784.148**

4.3.7.2 Toelichting op de reserves

	Reserve Bodemsanering
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige bodemsaneringskosten te dekken op basis van de landelijke Bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023–2030, die aansluiten op het bodemconvenant 2016–2020 en de afspraken voor de tussenjaren 2021 en 2022. Deze afspraken beschrijven de bodemdoelen die de provincie Noord-Holland realiseert en de rijksmiddelen die het Rijk daarvoor beschikbaar stelt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Energietransitie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Gezonde leefomgeving
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, is een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Momenteel is er geen bestedingsplan meer bij deze reserve.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2026

	Reserve Warmtetransitie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten op het gebied van het stimuleren van de warmtetransitie die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	2030

	Reserve Subsidies Warmtetransitie
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bijdragen aan meekoppelkansen gekoppeld aan dijkversterkingsprojecten. Dijkversterkingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie en andere regionale partijen en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of een aan de dijkversterking gerelateerd ruimtelijk kwaliteitsprogramma op te stellen.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	De reserve loopt t/m 31 december 2027. Dijkversterkingen zijn zowel qua voorbereiding als uitvoering langlopende projecten. Meekoppelkansen kunnen vaak pas worden uitgevoerd als de waterkering is versterkt.

	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van cofinanciering van projecten die een bijdrage leveren aan de verbetering van de ov-bereikbaarheid, het optimaliseren van de ketenreis (deur-tot-deur reis), efficiënt ruimtegebruik door het clusteren van functies rondom OV-knooppunten en/of het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in het (bus- of trein) stationsgebied. In het Bestedingsplan OV-fonds (PS-besluit 14 september 2020, nr. 1413429/1413431) zijn hiervoor uitgangspunten en randvoorwaarden bepaald. Het betreft veelal langjarige integrale projecten met meerdere (co)financiers. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanvraag.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Woningbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2031

	Reserve Subsidie OV-fonds
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2021

Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Verleende subsidies woningbouw
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	
Instellingsbesluit	Tweede begrotingswijziging 2022
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de uitvoering van Mobiliteitsbeleid waarmee de Provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bv. op gebied verkeersveiligheid) in staat stelt om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Onder dit doel valt de subsidieregeling kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals de subsidieregeling voor fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer. Verder valt hieronder de jaarlijkse storting die we ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer in de OV terminal in de Zuidas en de stortingen die we voor de OLV Greenport doen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groot Onderhoud Wegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI), binnen de kwalitatieve kaders van de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI), binnen de kwalitatieve kaders van de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel uitgaven te dekken voor innovatieve projecten op het gebied van Mobiliteit, zoals Smart Mobility, Beter Benutten, Intelligente kruispunten, I-Centrales en SolaRoad.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Openbaar Vervoer Projecten
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van provinciale middelen voor de uitvoering van Visie Openbaar Vervoer 2020 (Visie Openbaar Vervoer 2020, vastgesteld door PS op 6 februari 2012, punt 9 bij voordracht 03). Egalisatie van nog niet bestede middelen voor infrastructuur, aanleg en constructie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48. Kaderbrief 2012, vastgesteld door PS op 27 juni 2011, punt 8 bij voordracht 50.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: Geen einddatum

	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de juridische verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2021
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel: • het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), inclusief de daarvoor benodigde natuurverbindingen, • het uitvoeren van natuurcompensatieprojecten, • het uitvoeren van Natura2000 Herstelmaatregelen, • het uitvoeren van maatregelen in het kader van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering en • het realiseren van recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Programma Natuurnetwerk (PNN), dat mogelijk per begrotingsjaar 2024 wordt geïntegreerd in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). De Reserve Groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.

Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 31 december 2030

	Reserve Groene Uitweg
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het uitvoeren van het programma De Groene Uitweg. Dit programma heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten van de Vechtstreek te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het programma maakt onderdeel uit van het pakket van Groen Blauwe investeringen die zijn gekoppeld aan de uitvoering van het Stroomlijnalternatief Schiphol Amsterdam Almere (SAA). Diverse projecten vallen onder de zes thema's, zoals beschreven in de Noordvleugelbrief uit 2006. De thema's zijn: Natuurboulevard/Waterberging Horstermeer/Recreatieve vaarverbindingen/Fietspaden en -bruggen/Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie/Behoud weidelandschap.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: eind 2027

	Reserve Oostelijke Vechtplassen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel de uitgaven voor uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te dekken. In december 2017 wordt het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen getekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000), Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve verbindingen.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Afronding van de opgaven uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen is vooralsnog voorzien in 2027.

	Reserve Cofinanciering Waddenzee
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Provinciale cofinanciering realiseren van projecten in het kader van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 en Waddenfonds.
Instellingsbesluit	Zomernota 2011, vastgesteld door PS op 26 september 2011, punt 10 bij voordracht 70.

Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 26 september 2011 Eindigt op: 31 december 2030

	Reserve Verleende subsidies OD 5.1.1
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2021
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Verleende cofinanciering Waddenzee
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de juridische verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2022
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Subsidies Groene Uitweg
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Tweede begrotingswijziging 2023
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Onbepaald

	Reserve PPLG
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het doel van de reserve is het doorontwikkelen van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en het opstarten van de uitvoering. De nieuwe coalitie heeft € 35 miljoen beschikbaar gesteld om te voorkomen dat de voortgang wordt vertraagd of beperkt door externe of financiële factoren. De reserve kan worden ingezet voor extra capaciteit, voor voorfinanciering van maatregelen waarvoor Rijksmiddelen worden verwacht, om in cofinancieringsconstructies te kunnen deelnemen en voor andere incidentele initiatieven. Voor deze bestemmingsreserve zijn kaders vastgesteld waar binnen bestedingsvoorstellen door GS kunnen worden goedgekeurd. Overige bestedingen worden ter goedkeuring aan PS voorgelegd.
Instellingsbesluit	Eerste begrotingswijziging 2024
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2027

	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Cofinanciering en uitvoeringskosten Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO-POP3) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). Naast dat de middelen uit de reserve worden ingezet voor realiseren van provinciaal beleid voor met name landbouw en visserij, zijn ze ook bestemd voor de uitvoeringskosten van RVO die de functie vervult van beheersautoriteit en betaalorgaan om de Europese bijdrage aan de subsidie EU-conform uit te voeren.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2029 is vastgesteld in Doorlichting bestemmingsreserves

	Reserve Circulaire Economie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie, zoals vastgesteld in 2017, voor het uitvoeringsjaar 2019. De Uitvoeringsagenda geeft concrete invulling aan de Ontwikkelagenda circulaire economie “We maken het rond” uit 2017.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	2019 t/m 2027

	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserve voor versterken van de rol van havencomplexen in de Noord-Hollandse economie.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2028

	Reserve MKB innovatie-instrumenten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel financiële dekking te bieden aan de MKB innovatie-instrumenten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	Onbepaald

	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, het uitdragen en breed bekend maken van deze waarde en de restauratie in combinatie met herontwikkeling van forten en andere geschikte gebouwen langs de Stelling.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2026

	Reserve Subsidies regionale economie
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve

Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2025
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Waardevermindering Grondaankopen Groen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve wordt dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2021
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Huisvesting
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve is bestemd voor het dekken van de kapitaallasten die volgen uit de recente investeringen in de huisvesting van de provincie.
Instellingsbesluit	Lentenota 2009, vastgesteld door PS op 22 juni 2009, punt 10
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Vanaf: 22 juni 2009 Eindigt op: 2038

	Reserve Bedrijfsvoering
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bestemd voor het egaliseren van de bedrijfsvoeringskosten en strategische ICT-investeringen (Impulsbudget).
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Wegen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Begroting 2017
Programma	4 Bereikbaarheid

Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten OV
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Tweede Begrotingswijziging 2020
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Groen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Groen binnen programma Groen te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van betreffende reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Groen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Cofinanciering Europese projecten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Ambitie: De provincie Noord-Holland benut ‘met verstand’ optimaal de Europese subsidiemogelijkheden voor het realiseren van haar eigen doelstellingen.

Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.
Programma	1 Bestuur
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2027 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	a. verstrekken van onderhouds- en restauratiesubsidies ten behoeve van provinciale monumenten; b. verstrekken van een onderhoudssubsidie voor molens in Noord-Holland.
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit van het fonds stamt van voor 1989.
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2026. De resterende middelen worden bij de begroting 2027 overgeheveld naar het programmabudget. Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor het aanleggen en verbeteren infrastructuur en ter dekking van uitgaven met betrekking tot het jaarlijks door PS vastgestelde 4 jarig programma Mobiliteit of separate krediet besluiten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	t/m 2026 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Mobiliteitsbeleid
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de voorbereiding van het opstellen en uitvoeren van beleid. In het jaarlijkse door PS vast te stellen programma Mobiliteit maken we dit inzichtelijk. Het gaat hierbij om activiteiten voor onder andere fiets, het goederenvervoer, duurzame respectievelijk slimme mobiliteit, waaronder ook verkeersmanagementbeleid, het openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en mobility-as-a-service en de samenwerkingsverbanden met Regio en Rijk. De reserve bevat eind 2026 geen middelen meer.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	t/m 2026 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Waterrecreatie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve

Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid. De reserve bevat eind 2026 geen middelen meer.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2026 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Laag Holland
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het dekken van de kosten voor de provinciale doelen binnen het integrale gebiedsprogramma Laag Holland waarin onder provinciale regie en in samenwerking met alle relevante partners wordt gewerkt aan de integrale opgaven voor natuur, landbouw, water, bodemdaling, klimaat, recreatie en landschap en aan de daarbij behorende projecten. De reserve bevat eind 2026 geen middelen meer.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2020
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2026 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Coalitieakkoord
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het doel van de reserve coalitieakkoord is het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord. Wanneer in het akkoord incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld voor een specifieke ambitie worden deze in de reserve coalitieakkoord gereserveerd voor deze ambitie. Wanneer voor de ambitie een uitvoeringsgereed plan is vastgesteld worden de incidentele middelen overgeheveld naar de inhoudelijke bestemmingsreserve waar vanuit de daadwerkelijke bestedingen plaatsvinden.
Instellingsbesluit	Begroting 2024
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	t/m 2027 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

4.3.8 Stand en mutaties van de voorzieningen

2027

2027	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	3.400	0	0	0	3.400
2. Pensioenen leden GS	12.604	586 N	0	0	13.190
3. Grondwaterheffing	2.338	0	0	0	2.338
4. Bodembeheertaken	636	0	0	0	636
6. Voorziening Agriport	5.000	0	0	0	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	9.921	1095 N	0	0	11.016
Totaal voorzieningen	**33.899**	**1.681 N**	**0**	**0**	**35.580**

2028

2028	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	3.400	–	–	–	3.400
2. Pensioenen leden GS	13.190	586 N	–	–	13.776
3. Grondwaterheffing	2.338	–	–	–	2.338
4. Bodembeheertaken	636	–	0	–	636
6. Voorziening Agriport	5.000	–	0	–	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	11.016	1.095 N	0	–	12.111
Totaal voorzieningen	**35.580**	**1.681 N**	**0**	**0**	**37.261**

2029

2029	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	3.400		–	–	3.400
2. Pensioenen leden GS	13.776	586 N	–	–	14.362
3. Grondwaterheffing	2.338		–	–	2.338
4. Bodembeheertaken	636		0	–	636
6. Voorziening Agriport	5.000		0	–	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	12.111	1.095 N			13.206
Totaal voorzieningen	**37.261**	**1.681 N**	**0**	**0**	**38.942**

2030

2030	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	3.400	–	–	–	3.400
2. Pensioenen leden GS	14.362	586 N	0	–	14.948
3. Grondwaterheffing	2.338	–	0	–	2.338
4. Bodembeheertaken	636	–	0	–	636
6. Voorziening Agriport	5.000	–	–	–	5.000

7. Voorziening bovenwettelijk verlof	13.206	1.095	N	–	–	14.301
Totaal voorzieningen	**38.942**	**1.681**	**N**	**0**	**0**	**40.623**

4.3.8.2 Toelichting op de voorzieningen

	Voorziening Bodembeheertaken
Doel	Uitvoering van bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen. Hierna zijn er twee opvolgende convenanten getekend te weten 2014-2020 en het huidig geldende 2021-2030.
Instellingsbesluit	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Ingesteld op: 26 januari 2010 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Financiële Risico's
Doel	De voorziening dient als buffer voor de opvang van concrete financiële risico's, waarvan de kans groot is dat deze binnen afzienbare tijd daadwerkelijk tot verplichting zullen leiden.
Instellingsbesluit	Najaarsbericht 2005
Programma	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: November 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Grondwaterheffing
Doel	Het voorkomen van continue aanpassing van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd, kan dit verschil verrekend worden met de gevormde voorziening.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2004 op grond van invoering BBV per 1 januari 2004.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Pensioenen Leden GS
Doel	Het zeker stellen van de opgebouwde pensioenrechten van (ex)gedeputeerden.
Instellingsbesluit	Volgens het BBV (artikel 44) dient een voorziening te worden ingesteld voor verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs is vast te stellen. Daarom is besloten een voorziening in te stellen voor de pensioenen van (oud) leden van GS.

Programma	1 Bestuur
Looptijd	Ingesteld op: 1 juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Bovenwettelijk verlof
Doel	Voorziening is gevormd ter dekking van de toekomstige opname van (gespaard) bovenwettelijk verlof.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2022. Op basis van uitspraken van de commissie BBV, in aanvulling op de Notitie-Arbeidsgerelateerde verplichtingen 2013, moet een voorziening worden gevormd voor bovenwettelijk verlof die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen.
Programma	7 Economisch herstel en duurzaamheid
Looptijd	Ingesteld op: December 2022 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Agriport
Doel	Herinrichten van een kruispunt A7 met de N239. Provincie Noord-Holland ontvangt hiervoor gelden van derden, welke besteed moeten worden voor dit specifieke doel.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2021. Op basis van het BBV (artikel 44 lid 2) moet een voorziening worden ingesteld voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2021 Eindigt op: Geen einddatum (bij besteding middelen)

4.4 Overige financiële overzichten

4.4.1 Langlopende leningen

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Rente	Restant bedrag per 01-01-2027	Te verstrekken leningen in 2027	Totaal van de rente in 2027	Aflossing in 2027	Restant schuld per 31-12-2027	Laatste jaar van aflossing
Leningen aan openbare lichamen								
Gemeente Hilversum (1)	18.681	variabel	16.081	-	-64	-	16.081	2029
Gemeente Laren (1)	10.011	variabel	8.617	-	-35	-	8.617	2029
Gemeente Gooische Meren (1)	9.877	variabel	8.502	-	-34	-	8.502	2029
Leningen aan openbare lichamen	38.569	-	33.200	-	-133	-	33.200	
Leningen aan deelnemingen								
Alliander (3)	54.954	1,98%	54.954	-	-369	54.954,00	-	2081
Innovatiefonds Noord-Holland B.V. (4)	3.400		4.943	-	-4	-	4.943	2036
Leningen aan deelnemingen	58.354		59.897	-	-373	54.954	4.943	
Overige langlopende leningen								
Nationaal Restauratiefonds (5)	9.100		9.100	-	-	-	9.100	2060
CPO (Collectief Particuloer Opdrachtgeverschap) (6)	1.380		220				220	
Villa Nieuwland (9)	123		97				97	2030
Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)	40.000	1,50%	45.314	670	-670	-	45.984	2035
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	3.000		2.500				2.500	2035
Overige langlopende leningen	53.603		57.231	670	-670	-	57.901	
Totaal	**150.526**		**150.328**	**670**	**-1.176**	**54.954**	**96.044**	

Organisatie/instelling	Datum & nummer besluit PS of GS
Gemeente Hilversum (1)	976112/1013313
Gemeente Laren (1)	976112/1013313
Gemeente Gooische Meren (1)	976112/1013313
Alliander (3)	GS 30-11-2021/1553143
Innovatiefonds Noord-Holland B.V. (4)	2131983
Nationaal Restauratiefonds (5)	21-06-2011;27350
CPO (6)	GS 2012-6149 20-03-2012
Stichting voorbereiding Pallas reactor (7)	GS 309599/340912
Villa Nieuwland (9)	226465/561131
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	GS 1753324/1753428

4.4.2 Investeringskredieten

Voor een overzicht van de nieuw aangevraagde kredieten verwijzen we naar de voordracht van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI). Voor nadere informatie over alle lopende en voorziene projecten wordt verwezen naar het iMPI zelf.

4.4.3 Staat van gewaarborgde leningen

Door wie de geldlening is aangegaan	Doel van de geldlening	Oorspronkelijk bedrag (x € 1.000,-)	% of deel gewaarborgd provincie	Verwachte boekwaarde 1-1-2026	Verwachte boekwaarde 31-12-2026
nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Totaal		**nvt**		**nvt**	**nvt**

#	Naam rechtspersoon	Inhoud garantieverplichting	Garantiebedrag per 31-12-2027 (x € 1.000)
	BNG Bank	(Her-) financiering van PolanenPark CV	2.000
	Totaal		**2.000**

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

Taakvelden (x € 1.000)		Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0	**Algemene dekkingsmiddelen**	**246.149**	**-932.645**	**-686.496 V**	**236.699**	**-910.235**	**-673.536 V**	**254.256**	**-896.504**	**-642.248 V**	**266.259**	**-876.596**	**-610.337 V**
0.1	Uitkering provinciefonds	0	-330.563	-330.563 V	0	-343.114	-343.114 V	0	-349.035	-349.035 V	0	-358.624	-358.624 V
0.2	Opbrengst Provinciale belastingen	0	-371.652	-371.652 V	0	-375.369	-375.369 V	0	-379.122	-379.122 V	0	-382.913	-382.913 V
0.3	Geldleningen en uitzettingen	7.096	-1.190	5.906 N	9.211	-1.190	8.021 V	10.348	-1.190	9.158 V	10.341	-1.057	9.284 V
0.4	Deelnemingen	0	-7.325	-7.325 V	0	-6.325	-6.325 V	0	-6.325	-6.325 V	0	-6.325	-6.325 V
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige b	13.641	-937	12.704 N	28.083	-950	27.133 V	43.701	-963	42.738 V	57.198	-977	56.221 V
0.6	Overhead	118.163	-105	118.058 N	112.681	-108	112.573 V	106.923	-110	106.813 V	107.914	-113	107.801 V
0.7	Vennootschapsbelasting	2.519	0	2.519 N	-15	0	-15 V	-15	0	-15 V	-15	0	-15 V
0.8	Mutaties reserves	104.731	-220.873	-116.142 V	86.739	-183.179	-96.440 V	93.298	-159.759	-66.461 V	90.821	-126.587	-35.766 V
1	**Bestuur**	**31.890**	**-75**	**31.815 N**	**31.219**	**-76**	**31.143 N**	**31.161**	**-76**	**31.085 N**	**30.984**	**-77**	**30.907 N**
1.1	Provinciale Staten	5.929	0	5.929 N	5.727	0	5.727 N	5.637	0	5.637 N	5.677	0	5.677 N
1.2	Gedeputeerde Staten	5.015	0	5.015 N	4.647	0	4.647 N	4.686	0	4.686 N	4.686	0	4.686 N
1.3	Kabinetszaken	1.859	-43	1.816 N	2.055	-43	2.012 N	2.055	-43	2.012 N	2.055	-43	2.012 N
1.4	Bestuurlijke organisatie	7.950	0	7.950 N	7.799	0	7.799 N	7.795	0	7.795 N	7.795	0	7.795 N
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regi	1.814	0	1.814 N	1.761	0	1.761 N	1.760	0	1.760 N	1.760	0	1.760 N
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.149	-16	1.133 N	1.107	-16	1.091 N	1.107	-16	1.091 N	890	-16	874 N
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	8.174	-16	8.158 N	8.123	-17	8.107 N	8.121	-17	8.104 N	8.121	-18	8.104 N
2	**Verkeer en vervoer**	**296.109**	**-6.591**	**289.518 N**	**286.235**	**-4.673**	**281.562 N**	**303.386**	**-8.968**	**294.418 N**	**294.088**	**-18.933**	**275.155 N**

2.1	Landwegen	174.259	-4.998	169.261 N	165.410	-3.075	162.335 N	180.039	-7.690	172.349 N	168.788	-17.650	151.138 N
2.2	Waterwegen	28.268	-1.268	27.000 N	26.366	-1.273	25.093 N	25.694	-1.278	24.416 N	25.338	-1.283	24.055 N
2.3	Openbaar vervoer	90.256	-325	89.931 N	90.084	-325	89.759 N	89.778	0	89.778 N	90.587	0	90.587 N
2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en	3.326	0	3.326 N	4.375	0	4.375 N	7.874	0	7.874 N	9.374	0	9.374 N
3	**Water**	**12.170**	**-1.931**	**10.239 N**	**6.907**	**-1.341**	**5.566 N**	**6.765**	**-1.341**	**5.424 N**	**6.765**	**-1.351**	**5.414 N**
3.1	Waterkeringen	3.188	0	3.188 N	1.097	0	1.097 N	1.097	0	1.097 N	1.097	0	1.097 N
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	336	0	336 N	336	0	336 N	336	0	336 N	336	0	336 N
3.3	Kwantiteit grondwater	2.288	-1.046	1.242 N	2.288	-1.056	1.232 N	2.288	-1.056	1.232 N	2.288	-1.066	1.222 N
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	4.826	-600	4.226 N	1.686	0	1.686 N	1.546	0	1.546 N	1.546	0	1.546 N
3.5	Kwaliteit grondwater	722	-285	437 N	716	-285	431 N	715	-285	430 N	715	-285	430 N
3.9	Water, overige baten en lasten	810	0	810 N	784	0	784 N	783	0	783 N	783	0	783 N
4	**Milieu**	**73.733**	**-12.283**	**61.450 N**	**72.453**	**-5.693**	**66.760 N**	**61.644**	**-5.619**	**56.025 N**	**60.840**	**-5.720**	**55.120 N**
4.1	Bodembescherming	1.983	0	1.983 N	2.821	0	2.821 N	1.445	0	1.445 N	1.480	0	1.480 N
4.2	Luchtverontreiniging	145	0	145 N	142	0	142 N	142	0	142 N	142	0	142 N
4.3	Geluidhinder	408	0	408 N	402	0	402 N	402	0	402 N	402	0	402 N
4.4	Vergunningverlening en handhaving	43.268	-3.885	39.383 N	41.218	-5.486	35.732 N	41.217	-5.587	35.630 N	40.978	-5.688	35.290 N
4.5	Ontgrondingen	0	-32	-32 V	0	-32	-32 N	0	-32	-32 N	0	-32	-32 N
4.6	Duurzaamheid	25.111	-8.366	16.745 N	25.087	-175	24.912 N	15.656	0	15.656 N	15.056	0	15.056 N
4.9	Milieu, overige baten en lasten	2.818	0	2.818 N	2.783	0	2.783 N	2.782	0	2.782 N	2.782	0	2.782 N
5	**Natuur**	**209.847**	**-27.263**	**182.584 N**	**202.384**	**-20.664**	**181.720 N**	**173.165**	**-24.106**	**149.059 N**	**165.237**	**-16.043**	**149.194 N**
5.1	Natuurontwikkeling	106.832	-15.460	91.372 N	110.597	-15.251	95.346 N	87.802	-17.928	69.874 N	85.300	-14.948	70.352 N
5.2	Beheer natuurgebieden	59.882	-10.542	49.340 N	48.703	-4.258	44.445 N	44.353	-5.143	39.210 N	38.927	-50	38.877 N
5.3	Beheer flora en fauna	42.789	-1.015	41.774 N	42.859	-1.025	41.834 N	40.915	-1.035	39.880 N	40.915	-1.045	39.870 N

5.9	Natuur, overige baten en lasten	344	−246	98 N	225	−130	95 N	95	0	95 N	95	0	95 N
6	**Regionale economie**	**51.413**	**−284**	**51.129 N**	**38.407**	**−17**	**38.390 N**	**35.424**	**−18**	**35.406 N**	**34.846**	**−18**	**34.828 N**
6.1	Agrarische aangelegenheden	6.536	0	6.536 N	5.762	0	5.762 N	3.625	0	3.625 N	2.662	0	2.662 N
6.2	Logistiek	19.718	−284	19.434 N	7.028	−17	7.011 N	7.099	−18	7.081 N	7.174	−18	7.156 N
6.3	Kennis en innovatie	10.234	0	10.234 N	10.646	0	10.646 N	9.152	0	9.152 N	9.159	0	9.159 N
6.4	Recreatie en toerisme	12.172	0	12.172 N	12.384	0	12.384 N	12.962	0	12.962 N	13.265	0	13.265 N
6.9	Regionale economie, overige baten en	2.753	0	2.753 N	2.587	0	2.587 N	2.586	0	2.586 N	2.586	0	2.586 N
7	**Cultuur en maatschappij**	**20.605**	**−300**	**20.305 N**	**19.587**	**−300**	**19.287 N**	**19.582**	**−300**	**19.282 N**	**20.317**	**−300**	**20.017 N**
7.1	Cultuur	14.307	−300	14.007 N	13.306	−300	13.006 N	13.302	−300	13.002 N	14.037	−300	13.737 N
7.2	Maatschappij	6.298	0	6.298 N	6.281	0	6.281 N	6.280	0	6.280 N	6.280	0	6.280 N
8	**Ruimte**	**31.405**	**−6.100**	**25.305 N**	**27.908**	**−6.100**	**21.808 N**	**23.635**	**−6.100**	**17.535 N**	**19.094**	**−6.100**	**12.994 N**
8.1	Ruimtelijke ordening	16.919	−6.100	10.819 N	16.508	−6.100	10.408 N	16.513	−6.100	10.413 N	16.176	−6.100	10.076 N
8.2	Volkshuisvesting	13.237	0	13.237 N	10.436	0	10.436 N	6.905	0	6.905 N	2.807	0	2.807 N
8.3	Stedelijke vernieuwing	1.249	0	1.249 N	964	0	964 N	217	0	217 N	111	0	111 N
	Totaal taakvelden	**973.320**	**−987.472**	**−14.152 V**	**921.798**	**−949.099**	**−27.301 V**	**909.017**	**−943.032**	**−34.015 V**	**898.429**	**−925.138**	**−26.709 V**

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Programma 1 Bestuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
1.1	Gemeente Schagen (voor regio Noord-Holland Noord). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 100.000
1.1	Gemeente Zaanstad (voor regio Zaanstreek). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 100.000
1.1	Gemeente Haarlem (voor regio Kennemerland). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 170.000
1.1	Regio Gooi en Vechtstreek. Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 100.000
1.1	Gemeente Amstelveen (voor regio Amsterdam-Amstelland). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 50.000

1.1	Gemeente Amsterdam (voor regio Amsterdam-Amstelland). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 50.000
1.2	Amsterdam InChange (voormalig Amsterdam SmartCity) onder Amsterdam Economic Board Toelichting: Subsidie om als grote partner deel te kunnen nemen aan het kennisnetwerk Amsterdam InChange).	€ 80.000
1.3	Ondermijningscentrum Midden Nederland (RIEC Midden Nederland) Toelichting: Oprichting van een gezamenlijke trainingslocatie waar de expertise op de aanpak van ondermijning vergroot kan worden.	€ 75.000
1.3	Bestuurlijk Interventie Team West-Friesland (Gem.Hoorn) Toelichting: Oprichting van een bestuurlijk interventie team (BIT). In dit team werken de 6 West-Friese gemeenten samen aan complex integraal toezicht en handhaving op ondermijnende criminaliteit en complexe handhavingsvraagstukken.	€ 100.000

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
2.1	Greenport Aalsmeer Energieconsultant Greenport.	€ 150.000
2.1	Natuur en milieufederatie Noord-Holland, Participatie coalitie, energieregio's.	€ 150.000
2.1	New Energy Coalition (NEC), Aanjagen waterstofontwikkelingen in Noord-Holland	€ 150.000
2.1	Energie Samen Noord-Holland (ESNH), Verbinden en kennis ontwikkelen voor energiegemeenschappen en gemeenten.	€ 120.000
2.1	Staatsbosbeheer, Project Bokashi.	€ 315.000
2.1	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, Impuls toezicht en handhaving energiebesparingsplicht bedrijven in Noord-Holland 2027. Toelichting:	€ 855.000

	In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt. Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026: artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v) De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.	
2.1	Omgevingsdienst IJmond, Impuls toezicht en handhaving energiebesparingsplicht bedrijven in Noord-Holland 2027. Toelichting: In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt. Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026: artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v) De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.	€ 240.000
2.1	Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord, Impuls toezicht en handhaving energiebesparingsplicht bedrijven in Noord-Holland 2027. Toelichting:	€ 315.000

	In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt. Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026: artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v) De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.	
2.1	Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek, Impuls toezicht en handhaving energiebesparingsplicht bedrijven in Noord-Holland 2027. Toelichting: In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt. Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026: artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v) De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.	€ 90.000
2.2	Gemeente Hilversum – Huydecopersweg, aanleg pijpleiding voor afvoer van overtollig water bij piekbelasting. Vanwege tegenvallers in de uitvoering is met samenwerkingspartners afgesproken de kosten naar rato te verdelen. Toelichting:	€ 235.000

In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt.

Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026:

artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v)

De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.

2.2	Hoogheemraadschap Rijnland, - Bodemsanering terrein voormalig AWZI Rijsenhout fase 2.	€ 2.195.600

Programma 3 Ruimte en Wonen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
3.2	Gemeente Dijk en Waard Investeringskader, OV knooppunt Heerhugowaard	€ 12.000.000
3.2	Gemeente Drechterland, Hoogkaspel Zuid	€ 2.750.000
3.2	Schagen, ketenreismiddelen.	€ 75.000
3.2	Gemeente Amsterdam namens MRA, huisvesting aandachtsgroepen.	€65.000
3.2	Gemeente Velsen, inhuur versnelling woningbouw	€ 240.000
3.2	Gemeente Hilversum, inhuur versnelling woningbouw	€ 350.000
3.2	Uitvoeringsorganisatie Building Balance, biobased bouwmateriaal	€ 100.000
3.2	C-creators bouwprogramma	€ 100.000
3.2	Vervoerregio, planuitwerkingsfase Guisweg	€ 510.000
3.3	HHNK, programmaplan ruimtelijke adaptatie NK.	€ 44.000

3.3	Wageningen University & Research, WWW.veiligheidslandschappen (Waarderijke, Waterrijke en Waterveiligheidslandschappen).	€ 120.000

Programma 4 Bereikbaarheid

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
4.1	Cosun Beet company: Bijdrage modal shift van weg naar water Toelichting: Subsidie als bijdrage voor het mogelijk maken van modal shift bietentransport over water ipv weg door Cosun Beet Company van Noord-Holland naar de fabriek in Groningen. Motivatie: Cosun Beet Company is de enige opdrachtgever in het gebied, met werkzaamheden, op- en overslaglocaties en verwerking in de fabriek in het gebied. Zij zijn de enige partij die bietenverwerking en -transport in de regio organiseren. De modalshift van bietentransport over water ipv over de weg, past bij het beleid van PNH. Criteria: 2ci, 2cii, 2ciii en 2cv, 2fi en 2fii, 2g.	€ 100.000
4.1	Vervoerregio Amsterdam: Doorbeschikken van rijkssubsidie t.b.v. werkgeversaanpak Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) Toelichting: In 2025 heeft de provincie een SPUK vanuit het Ministerie van I&W ontvangen voor de uitvoering van de werkgeversaanpak, hierin was een reservebedrag opgenomen. Dit reservebedrag wordt in 2027 doorbeschikt aan de Vervoerregio, penvoerder van de nieuwe werkgeversaanpak organisatie in naam van SBaB Motivatie: Het Rijk heeft bepaald dat de VRA de subsidieontvanger is, als penvoerder van de nieuwe werkgeversaanpak Criteria: 2.e	€ 300.000
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Stimuleren om op duurzame wijze richting het dierenpark Hoenderdaell te reizen Toelichting: Subsidie aan gemeente voor de inzet van een pendelbus van station Anna Paulowna naar het dierenpark Hoenderdaell Motivatie: De provincie werkt al meerdere jaren met betrokken gemeenten samen aan de besteding van hiervoor beschikbaar gestelde middelen. In regionaal verband is een projectenlijst opgesteld en is ingestemd met het project voor promotie van dierenpark Hoenderdaell (i.e. stimuleren om per OV in plaats van de auto naar het dierenpark te reizen). Gelet op deze bestuurlijke inbedding, de regionale afstemming en de bijzondere binding van gemeente Hollands Kroon met dit project en het betrokken gebied, is gemeente Hollands Kroon de enige serieuze gegadigde. Criteria: 2.f sub II	€ 100.000

4.1	Gemeente Landsmeer: Bijdrage Pont Ilpendam 2027 Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het expoiteren van de pont bij Ilpendam volgens bestuurlijke afspraken uit 2023. Motivatie: Alleen de gemeenten Landmeer en Waterland zijn bevoegd deze pont aan te besteden. Waterland en Landsmeer hebben afspraken gemaakt dat Landsmeer de penvoerder is Criteria: 2b	€ 102.000
4.1	Gemeente Uitgeest: Fietsonderdoorgang Station Uitgeest Toelichting: Opknappen en op doorfietsroute kwaliteit brengen van de fietstunnel onder station Uitgeest. Motivatie: Gemeente Uitgeest is beheerder van de openbare ruimte hier Criteria: 2b	€ 1.641.000
4.2	Gemeente Gooise Meren: Kortetermijnmaatregelen P+R Muiden Toelichting: fietsenstallingen, (sociale)veiligheid, ruimtelijke kwaliteit Motivatie: Gemeente Gooise Meren is uitvoerende partij en beheerder Criteria: 2b	€ 300.000
4.2	Gemeente Schagen: Kustbus Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van de kustbus in de zomervakantie Motivatie: Gemeente Schagen is al vele jaren opdrachtgever van deze activiteit. Bij deze activiteit wordt nauw samengewerkt met regionale partners. Criteria: 2.f sub II	€ 40.000
4.2	Gemeente Bergen: Kustbus Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van de kustbus in de zomervakantie Motivatie: Gemeente Bergen is al vele jaren opdrachtgever van deze activiteit. Bij deze activiteit wordt nauw samengewerkt met regionale partners. Criteria 2.f sub II	€ 40.000

4.2	Gemeente Castricum: Kustbus Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van de kustbus in de zomervakantie Motivatie: Gemeente Castricum is al vele jaren opdrachtgever van deze activiteit. Bij deze activiteit wordt nauw samengewerkt met regionale partners. Criteria: 2.f sub II	€ 40.000
4.1	Gemeente Haarlem: Fiets Filevrij - Stimuleren gebruik fietsroute F200 (Amsterdam-Haarlem) Toelichting: Subsidie voor evaluatie, monitoring en/of fietsstimulering van de F200, de doorfietsroute tussen Haarlem en Amsterdam. Motivatie: Specifiek wordt gedacht aan het aanbrengen van bebording en andere attenties op het fietspad dat in eigendom is van de gemeente Haarlem, Haarlemmermeer en Amsterdam. Criteria: Artikel 2, tweede lid, sub b	€ 159.441
4.2	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer (ROCOV): Bijdrage 2027 Toelichting: Inhuur van een onafhankelijk voorzitter en secretaris. Motivatie: ROCOV is de officiele adviesraad voor consumentenorganisaties welke opkomt voor reizigersbelangen Criteria: 2c1, 2fii	€ 60.000
4.2	Gemeente Hilversum: Bijdrage Vechtplasexpress Toelichting: Subsidie aan gemeenten voor het laten rijden van een busje naar de vechtplassen. Motivatie: Gemeente Hilversum is opdrachtgever van deze activiteit Criteria: 2c, 2f	€ 50.000
4.4	Stichting CROW, Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI).	€ 95.000

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027

5.1	Gemeente Gooise Meren, ontsnippering 't Gooi (GV53) Toelichting: Ontsnipperingsmaatregelen en faunapassages in de vrijgevallen schootsvelden bij de A1.	€ 150.000
5.1	Gemeente Den Helder, Streepjesberg (NHN14) Toelichting: Realisatie NNN	€ 235.000
5.1	Natuurmonumenten, Horstermeer landschapsbeleving.	€ 63.910
5.1	Gemeente Diemen: Strandje tweede Diem	€ 188.000
5.1	Regio Gooi en Vechtstreek, strategie veenweidegebied. Toelichting: Opstellen van een strategie die leidraad vormt voor de diverse opgaven in het veengebied, zoals vitale landbouw, bodemdaling, natuurontwikkeling	€ 80.000
5.1	Staatsbosbeheer, Opperwoud-Zuid (Waterland Oost/project PON) Toelichting: Het project Opperwoud-Zuid betreft de eerste fase van de uitvoering van het Inrichtingsplan Peereboom-Opperwoud-De Nes. Het project behelst een kwaliteitsverbetering van het bestaande NNN/weidevogelgebied in Waterland-Oost. De maatregelen bestaan uit het verbeteren van het watersysteem, het aanleggen van een beheerpad en het verbreden van de greppels op de percelen van Staatsbosbeheer om het functioneren van het gebied voor de weidevogels te verbeteren.	€ 3.000.000
5.1	Landschap Noord-Holland:Project ‘Innovatie Programma Veen’, terugbrengen van de onderzoekslocatie in de oorspronkelijke staat. Toelichting: Het ontmantelen van de onderzoekslocatie en het terugbrengen van het onderzoeksterrein naar zijn oorspronkelijke staat (natuurfunctie).	€ 50.000
5.1	Stichting Waternet, Bosrevitalisering Amsterdamse Waterleidingduinen. Toelichting: Het gaat om 100 ha bosrevitalisering op basis van een decentralisatie uitkering van het Rijk gericht op dit project. Het draagt bij aan het doel bosrevitalisering van de Bossenstrategie en natuurherstel in dit N2000 gebied.	€ 50.000
5.1	Gebiedscoorperatie de Hoge Berg Texel, Resterende NNN realiseren op de Hoge Berg. Toelichting: Subsidie aan de Gebiedscoöperatie De Hoge Berg Texel, ten behoeve van de realisatie van de resterende NNN	€ 500.000

	Motivering: Er is voor gekozen de subsidie te verlenen aan Gebiedscoöperatie De Hoge Berg Texel, omdat deze organisatie is opgericht ter vertegenwoordiging van de agrariërs op de Hoge Berg, de betrokken partijen bijeenbrengt en daarmee de meest aangewezen partij is voor de uitvoering en coördinatie van het initiatief.	
5.2	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000
5.2	Unie van Bosgroepen, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000
5.2	Natuurcollectief Water, Land en Dijken, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000
5.2	Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging De Lieuw, beheer tuinwallen Texel Toelichting: In afwachting van een toegesneden Anlb-pakket wordt het tuinwallenbeheer tijdelijk via de BUVR vergoed.	€ 221.000
5.2	Faunabeheereenheid, faunabeleid van de Provincie Noord-Holland. Toelichting: Uitvoering Faunabeleid van de Provincie Noord-Holland.	€ 2.270.000
5.2	Faunabeheereenheid, uitvoering gecoördineerd beheer, door de FBE Noord-Holland Toelichting: : Uitvoering en voorbereiding gecoördineerd beheer, en uitvoering ganzenplan.	€ 2.000.000
5.2	Stichting Wandelnet, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2026-2027	€ 51.000
5.2	Stichting Fietsplatform, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2026-2027	€ 49.000
5.2	LTO, Pilot houtduiven verjaging Toelichting: De subsidie is bedoeld voor een project van de LTO in Noord-Holland waarmee boeren schade veroorzaakt door fauna in het algemeen en houtduiven in het bijzonder kunnen bestrijden. Het project heeft als doel dat de bestrijding door de grondgebruikers op een efficiënte en effectieve manier uitgevoerd kan worden door een goede samenwerking tussen telers en jagers.	€ 300.000
5.3	Veenweide innovatiecentrum, JUMP; Innovatie voor nieuwe business concepten voor veen (aanvulling)	€ 312.000
5.3	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, uitvoeren jaarlijks activiteitenplan	€ 160.789
5.3	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, project Beleidsprogramma Nationale Parken	€ 214.500

5.3	Nationaal Park Duinen van Texel, uitvoeren jaarlijks activiteitenplan	€ 166.530
5.3	Nationaal Park Duinen van Texel, project Beleidsprogramma Nationale Parken	€ 214.500
5.3	Landschap Noord-Holland, Betrekken bij Groen	€ 658.000
5.3	Landschap Noord-Holland Natuurlijke Zaken. Veenweiden Innovatie Programma Nederland. Toelichting: Project 'Veen aan Zee'	€ 440.000
5.3	Stichting FieldLab Bol, FieldLab Bol op klei. Toelichting: Stichting FieldLab Bol is de aanjager van verduurzaming in de bollensector met groepen telers en experimenten op verschillende locaties. Onder meer leren van biologische teeltwijzen en praktijktoepassingen in gangbare teelt. Focus op bodem, water, biodiversiteit. De projectleider zorgt voor begeleiding en delen van best practices en benchmarking. Het FieldLab Bol uit het Noordelijk zandgebied gaat uitbreiden met nieuwe groepen telers. De subsidie ondersteunt deze uitbreiding. Motivering: FieldLab Bol is een stichting zonder winstoogmerk die ondermeer is opgericht om met name kennis van biologische teelt toe te passen in gangbare teelt en meerjarige proeven opzet en begeleidt. De kracht van FieldLab Bol is open source, transparantie over proeven, delen van successen en mislukkingen. Praktijkproeven bij deelnemers worden na het FieldLab opgeschaald naar andere telers. Daarmee is FieldLab Bol een belangrijke schakel in innovatie en verduurzaming, verbinden van koplopers met het peloton. Het is van belang de werkwijze die de afgelopen drie jaar is ontwikkeld door te zetten en meer telers en meer hectares bollengrond te bereiken. Daardoor komen er ook meer data beschikbaar voor benchmarking. FieldLab Bol heeft een groot draagvalk bij telers en in het FieldLab Bol werken ketenpartijen samen. Het FieldLab Bol met experimenteerlocaties en op individuele bedrijven proeven, is een belangrijk voorportaal voor groepen telers die meedoen aan regiocertificering, de innovaties van Het FieldLab Bol worden benut in de regiocerticering, waar in gebied telers samenwerken. Het Fieldlab is gevestigd en gericht op bollenteelt in Noord-Holland met deelnemers in Noord-Holland.	€ 250.000
5.4	Gemeente Hollands Kroon, Versterking belevingsroute IJsselmeerdijk Oude Zeug - Wieringen.	€ 100.000
5.5	Natuurcollectief Water, Land en Dijken, Coaches en Studiegroepen (PPLG10) Toelichting: In de stikstofaanpak van de provincie Noord-Holland staat het vakmanschap van de boer centraal. Met dit project worden 200 boeren ondersteund om in studiegroepen gezamenlijk aan de slag te gaan, gericht op het opbouwen van kennis en het zetten van verdere stappen richting een emissiearme bedrijfsvoering.	€ 200.000
5.5	Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid, Versnellingsproject De Ronde Hoep (VRSN01)	€ 129.512

	Toelichting: De maatregel en het verbonden gebiedsproces hebben de doelen: vitale landbouw, stikstofreductie, verminderen bodemdaling en CO2-uitstoot, verbeteren waterkwaliteit-, en kwantiteit en versterken biodiversiteit.	
5.5	WUR of Wing, Pilot KPI-vorming op gebiedsniveau. Toelichting: In dit project werken we gebiedskpi's uit voor een pilotgebied in Noord-Holland. We willen gebiedskpi's ontwikkelen om tussentijds inzicht te geven in de voortgang richting natuurherstel en andere gebiedsdoelen.	€ 178.000
5.5	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier Landbouwportaal, onderdeel investeringen. Toelichting: Vervolg van de samenwerking met het waterschap HHNK in het kader van het landbouwportaal Noord-Holland. Financiering o.a. ten behoeve van investeringen die bijdragen aan het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit op agrarische bedrijven. Het volledige bedrag wordt gedekt uit de Koplopersgelden (SPUK L35).	€ 1.400.000
5.6	Greenport Aalsmeer/programmabureau. Samenwerkingsverband glastuinbouw regio Aalsmeer.	€ 177.000
5.6	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma. Projecten op gebied van ruimtelijke clustering, versterking en verduurzaming glastuinbouw.	€ 100.000
5.6	Greenport Noord-Holland Noord /programmabureau. Samenwerkingsverband agrosector regio Noord-Holland Noord.	€ 165.000
5.6	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma: Projecten op gebied van versterking en verduurzaming agrosector.	€ 100.000
5.6	Greenports Nederland/programma, landelijk samenwerkingsverband agrosector. Toelichting: bedrag verlaagd	~~€ 95.000~~ € 75.000
5.6	KAVB (Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur) Toelichting: Regioaanpak zorgt voor een leerproces waarbij kwekers hun maatregelen in de bedrijfsvoering én hun gemeten emissies spiegelen aan hun collega's en daarbij worden begeleid door adviseurs uit de praktijk. Op deze wijze maken de kwekers voortdurend stappen in de verduurzaming via een meerjarige aanpak.	€ 250.000
5.6	Stichting Voedsel Verbindt, bijdrage aan het programmabureau. Toelichting: Bijdrage aan het programmabureau op het faciliteren van het regionaal organiserend vermogen op voedselvraagstukken.	€ 75.000

5.6	Stivas, Gebiedsproces Noordelijke Vechtstreek (GV13) Toelichting: Grootschalige Kavelruil in het kader van Agrarische structuurverbetering en versterking natuur bij het Naardermeer ten behoeve van behoud open veenweidelandschap.	€ 266.589
5.6	Stichting Vertify, Digitalisering en AI in de groenteteelt in Noord-Holland. Toelichting: Digitalisering en A in de groenteteelt gaan helpen om met minder arbeidskrachten en minder bestrijdingsmiddelen groente te telen. De vollegrondsgroenteteelt in Noord-Holland is toonaangevend en innovatief, vanwege gunstige condities bodem en klimaat en ondernemerschap. Digitalisering en AI draagt bij aan verduurzaming. Motivering: Stichting Vertify is een regionaal onderzoekscentrum in Noord-Holland, met ervaring om meerjarige innovatieve projecten te zetten en uit te voeren op locaties in Noord-Holland in samenwerking met telers. Vertify beschikt over specialistische kennis, certificaten, eigen onderzoekslocaties in Noord-Holland en langdurige samenwerkingsverbanden met o.a. InHolland en Greenport Noord-Holland Noord en groentetelers en het samenwerkingsverband van groentetelers in Noord-Holland.	€ 100.000

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
6.1	Greenport NHN / HIP Greenchain: versterking bovenregionale samenwerking Toelichting: t.b.v. veerkrachtige arbeidsmarkt rondom agrifoodsector	€ 270.000
6.1	Techlands, Restauratie Opleiding Projecten Toelichting: t.b.v. restauratie-opleidingen en vakmanschapsbevordering regio midden west	€ 17.000
6.1	Gemeente Ameland / Regio Deal De Waddeneilanden 2023-2027 Toelichting: Bijdrage aan de uitvoering van de Regio Deal De Waddeneilanden “Waardevol leven in een kwetsbare omgeving”.	€ 2.325.000
6.1	Gemeente Den-Helder, regionale detailhandelsvisie Kop van NH Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Kop van NH.	€ 10.000
6.1	Gemeente Alkmaar, regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar.	€ 10.000

6.1	Gemeente Haarlem, regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland.	€ 10.000
6.1	Gemeente Hilversum, regionale detailhandelsvisie omgeving Hilversum Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie omgeving Hilversum.	€10.000
6.1	Gemeente Velsen, binnenvaartkade Grote Hout vervangen door Zeekade Toelichting: de Grote Hout is een havengebonden en deels kadegebonden bedrijventerrein in Velsen Noord met 2 kades: een zeekade en een binnenvaartkade. De binnenvaartkade is in slechte staat en buiten gebruik gesteld. De gemeente Velsen is voornemens de binnenvaartkade te vervangen door een zeekade zodat kan worden ingespeeld worden op de vraag naar kaderuimte voor het onderhouden van windparken op zee.	€ 1.000.000
6.1	Gemeente Den Helder, Boerenverdrietsluis Subsidie aan de gemeente Den Helder voor het renoveren van de Boerenverdrietsluit, voortkomend uit een Overeenkomst met de gemeente van 11 juli 2023.	€ 10.262.000
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds-NR2 eenmalig voor de jaren 2026-2027-2028	€ 2.500.000
6.1	Gemeente Alkmaar: namens Regio Alkmaar, Toelichting: actualisatie regionale strategie en convenant werklocaties	€ 30.000
6.1	Gemeente Hoorn: namens Westfriesland, Toelichting: actualisatie regionale strategie en convenant werklocaties	€ 30.000
6.1	Gemeente Den Helder: namens de Kop van NH, Toelichting: actualisatie regionale strategie en convenant werklocaties	€ 30.000
6.1	Stichting Centrum voor Verduurzaming Regio Alkmaar Toelichting: Nadere opstartwerkzaamheden	€ 80.000
6.1	Route Circulair: Circulaire Routekaart Toelichting: Uitvoering van het programma Circulaire Routekaart in 2026 tot en met 2028 gericht op ondersteunen van MKB bij Circulair ondernemen	€ 300.000
6.1	Impact Hub Amsterdam: Ketenincubator Toelichting: Uitvoering Ketenincubator Maak-NH Circulair gericht op ketensamenwerking in de maakindustrie	€ 165.000

6.1	Circular Plastics Foundation: Circulair Plastic Toelichting: Samenwerking stimuleren circulair plastic voor periode 2026-2028	€ 150.000
6.1	Groene Chemie, Nieuwe Economie Toelichting: deelname provincie aan het netwerk Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) en financiële bijdrage aan het programma 2027 Het platform GCNE richt zich op het versnellen van de duurzame en circulaire transitie in de chemische maakindustrie Onderbouwing: GCNE is een onafhankelijke stichting die de afgelopen jaren is ondersteund door 7 provincies, Investnl, ROMS, wetenschapsinstituut TNO en het bedrijfsleven. Het platform GCNE richt zich op het versnellen van de duurzame transitie in de chemische-, recycling- en bio-based industrie. Het platform wil bijdragen aan het verbeteren van het innovatie- en ondernemersklimaat in samenwerking met de regio's. De missie van GCNE is om barrières rondom opschaling weg te nemen. GCNE is uniek in haar expertise, de focus op gamechangers en de rol in samenwerking met de regio’s. Het voorkomt dat de regio’s en andere partners zelfstandig en versnippert gaan werken op dit belangrijke dossier. Criteria: C-i	€37.500 Nieuw
6.1	Projectbureau NZKG, Novex Toelichting: het projectbureau NZKG ondersteunt activiteiten binnen NOVEX die bijdragen aan een veerkrachtige en circulaire economie in de havencomplexen.	€ 30.000
6.2	Recreatieschap Spaarnwoude, Fort benoorden Spaarndam Voor restauratie en herontwikkeling van het Fort.	€ 1.000.000
6.2	Fort Pampus, nieuw entreegebouw/paviljoen Pampus Een reservering van extra € 250.000 voor de bouw van een duurzaam nieuw entreegebouw van Pampus.	€ 250.000
6.2	Gemeente Haarlemmermeer, Geniepark Toelichting: doelstelling is deze groepsschuilplaats en kazemat zichtbaar te maken en een unieke beleving te geven voor bezoekers aan Haarlemmermeer.	€ 829.000
6.2	Molenfederatie Toelichting: projectsubsidie voor het organiseren van onder andere Molencontactdag.	€ 15.000
6.3	Plein C Toelichting: uitvoering programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028.	€ 800.000

6.3	Probiblio Toelichting: uitvoering van de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel.	€ 4.273.000
6.3	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland Toelichting: De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Via Dorpswerk worden initiatieven ondersteund op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang.	€ 110.000
6.3	Plein C Toelichting: De Provincie stimuleert talent-ontwikkeling binnen cultuur. Via Plein C worden bovenregionale activiteiten in NH ondersteund voor versterking van de infrastructuur en kennisdeling rond cultuurbeoefening.	€ 350.000
6.3	ST. Sportservice Noord-Holland Toelichting: De Provincie gestimuleerd kennisdeling binnen Sport tussen gemeente.	€ 300.000
6.3	Stichting Voor de Kunst, Crowdfundingsplatform Toelichting: ia crowdfundingsplatform voordekunst.nl kunnen makers en instellingen hun cultuurprojecten realiseren door een crowdfundingscampagr in te zamelen bij het publiek en bij fondsen. Stichting Voordekunst adviseert en begeleidt de campagnetrajecten en koppelt via een matchfunding-syste fondsen en overheden, wat de kans op succes aanzienlijk vergroot en een breder publiek betrekt bij kunst en culturele initiatieven. Onderbouwing: Stichting voordekunst is een bewezen en gespecialiseerde organisatie voor crowdfunding voor makers en instellingen binnen de kunst- oprichting in 2010, waarbij de provincie Noord-Holland betrokken was, zijn via het platform meer dan 9.100 campagnes gerealiseerd en ruim 66 miljoe opgehaald voor meer dan 8.200 makers en culturele initiatieven door heel Nederland. Stichting voordekunst begeleidt startende initiatieven, kunstena diverse kunstdisciplines en biedt middelen aan om het ondernemerschap in gang te zetten door hen een podium te bieden, hun projecten te realiseren publiek aan zich te verbinden. Criteria: 2ci; 2fii	€70.000 Nieuw
6.3	Stichting Veilig Sportklimaat, Nu Niet Nooit Niet Toelichting: Stichting Veilig Sportklimaat biedt met het programma Nu Niet Nooit Niet! een concreet en effectief programma om bij te dragen aan een veilig sportklimaat voor ieder kind, ongeacht achtergrond, identiteit of persoonlijke ontwikkeling. Onderbouwing: De Stichting Veilig Sportklimaat heeft met Nu Niet Nooit Niet een programma ontwikkeld dat ondersteund wordt door de lokale adviseurs sport van NOC*NSF en de KNVB. De methodiek sluit aan bij de landelijke richtlijnen en voldoet aan de kwaliteitseisen voor sociale veiligheid in de sport, zoals de 4 V's voor Veiligheid van NOC*NSF. Zij begeleiden sportverenigingen om een sociaal veilige sportomgeving te creëren zodat iedereen zich veilig en welkom voelt. Criteria: 2Ci, 2f ii	€100.000 Nieuw

Bijlagen

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Programma 1. Bestuur

Wettelijk beleidskader

- Gemeentewet
- Provinciewet
- Wet algemene regels herindeling
- Beleidskader gemeentelijke herindeling

Provinciaal beleidskader

- Evaluatiekader Subsidies 2018
- MRA-agenda 2025-2028
- Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland - Provincie Noord-Holland
- Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Holland
- Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht
- Beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing
- Instellingsbesluit Eenheid Screening en Bewakingsaanpak 2019
- Beleidsregel Wet Bibob Noord-Holland 2019
- Gedragscode integriteit voor Statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commisaris van de Koning van de provincie Noord-Holland 2012
- Regeling gedragscode ambtelijke integriteit
- Regeling melden vermoeden misstand
- Agenda toekomst van het toezicht

Programma 2. Klimaat en gezonde leefomgeving

Wettelijk beleidskader

- Klimaatwet
- Warmtewet
- Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie
- Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie
- Omgevingsverordening
- Verkenning ondergrondvisie
- Beleidsregel geurhinder
- Actieplan geluid
- Actieprogramma klimaat
- Plan van aanpak waterstof
- Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie
- Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025

Programma 3. Ruimte en Wonen

Wettelijk beleidskader

- Woningwet
- Wet versterking regie op de Volkshuisvesting
- Omgevingswet
- Wet luchtvaart
- Luchthavenverkeersbesluit (LVB) Schiphol
- Luchthaven Indelingsbesluit (LIB) Schiphol
- Wijzigingswet Wet luchtvaart (regelgeving burgerluchtvaart en militaire luchthavens (RBML))
- Waterwet
- Waterschapswet
- Drinkwaterwet
- Europese Richtlijn Overstromingsrisico's
- Europese Kaderrichtlijn Water
- (Ontwerpbesluit) versterking regie volkshuisvesting

Provinciaal beleidskader

- Provinciale Omgevingsvisie NH2050
- Omgevingsverordening Noord-Holland
- Actieagenda Wonen 2024-2028
- Actieagenda Wonen
- Visie Noordzeekanaalgebied 2040
- 5e Nota Grondbeleid
- Water, bron van recreatie, Visie op de waterrecreatie 2030
- Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens
- Visie publieke mobiliteit (2024-2034)
- Regionaal waterprogramma 2022–2027

Programma 4. Bereikbaarheid

Wettelijk beleidskader

- Omgevingswet (in werking januari 2024)
- Wet Personenvervoer 2000
- Wegenverkeerswet (1994)
- Wegenwet (1930)

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie NH2050
- Perspectief Mobiliteit
- Investeringsstrategie Noord-Hollandse Infrastructuur (iNHi)
- Focus Smart Mobility 2022-2025
- Actieagenda Actieve Mobiliteit
- Opgave Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030
- Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid Noord-Holland 2024-2030
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030

Programma 5. Natuur en landelijk gebied

Wettelijk beleidskader

- Omgevingswet

Provinciaal beleidskader

- Programma Natuurnetwerk 2025
- Masterplan Biodiversiteit
- Visie Recreatie & Toerisme
- Groen Kapitaal
- Betrekken bij Groen
- Gebiedsakkoord Oostelijke-Vechtplassen
- Agenda Natuurinclusief

Programma 6. Economie, leefbaarheid en cultuur

Wettelijk beleidskader

- Erfgoedwet
- Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
- Besluit Kwaliteit Leefomgeving
- Omgevingswet
- Wet op de archeologische monumentenzorg
- Wet op het specifiek cultuurbeleid
- Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

Provinciaal beleidskader

- Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022
- Omgevingsverordening NH2022
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018
- Noord-Hollandse waarderingskaart voor stolpboerderijen
- Datacenterstrategie
- Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023
- Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2021-2023

Brede basismonitor

De Brede Basismonitor geeft inzicht in de ontwikkeling van de brede welvaart in de provincie Noord-Holland. Hierbij wordt welvaart opgevat in brede zin: naast materiële welvaart (zoals economie) omvat dit onder meer welzijn, gezondheid, werkgelegenheid, bereikbaarheid, ruimte, wonen, samenleving, natuur, milieu en klimaat. Deze brede welvaartsbenadering sluit aan bij de provinciale ambitie om de balans tussen economische groei en leefbaarheid in de toekomst te versterken.

Met de Brede Basismonitor Noord-Holland worden belangrijke trends in de provincie op overzichtelijke en systematische wijze gevolgd. De monitor voorziet Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de provinciale organisatie van actuele en feitelijke, datagedreven informatie. De Brede Basismonitor vervult een signalerende en agenderende functie en ondersteunt zo de integrale bespreking van grotere beleidsvraagstukken binnen de provincie.

De sector Onderzoek & Informatie van de provincie is verantwoordelijk voor de inhoudelijke invulling, visuele presentatie en actualisatie van de monitor. Hierbij wordt samengewerkt met ABF Research, dat het databeheer verzorgt. Het onderzoeksbureau PON & Telos was betrokken bij de initiële ontwikkeling van de monitor.

Aanleiding voor de ontwikkeling van deze monitor waren meerdere trendmonitoringvragen vanuit het provinciaal bestuur en vanuit de politiek. Deze vragen vertoonden veel onderlinge samenhang. In de Brede Basismonitor zijn deze trendmonitoringvragen daarom samengevoegd tot één samenhangend geheel.

Deze toelichting beschrijft de zesde editie van de Brede Basismonitor Noord-Holland. De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Opzet en gebruik van de Brede Basismonitor
- Belangrijkste trends in de provincie Noord-Holland
- Koppeling tussen de begroting en de Brede Basismonitor
- Beschrijving en ontwikkeling van indicatoren
- Samenhang met landelijke monitoring van brede welvaart

De Brede Basismonitor Noord-Holland is hier te bekijken:

https://cijfers.noord-holland.nl/content/bredebasismonitor

Bestuur en directie

Provinciale Staten

Zetelverdeling Provinciale Staten	Aantal zetels
VVD	9
BBB	7
GroenLinks	7
PvdA	7
D66	4
Partij voor de Dieren	4
JA21	3
PVV	3
CDA	2
Forum voor Democratie	2
SP	2
50Plus	2
Volt	1
ChristenUnie	1
Fractie De Weerdt	1

Provinciale Staten leden

Voor informatie over de leden van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier.

Gedeputeerde Staten

Voor informatie over de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier.

De directie

Miriam van Kuijk	Algemeen directeur/ Provinciesecretaris
Saskia van der Haagen	Directeur Concernzaken
Herman Schartman	Directeur Beleid
Lindy Molenkamp	Directeur Beheer en Uitvoering

Noord-Holland in feiten en cijfers

Voor informatie over Noord-Holland in feiten en cijfers kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier. Hier kunt u zelf tabellen, grafieken en kaarten samenstellen.

Waar zijn wij te bereiken

Bezoekadres

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland

Dreef 3,2012 HR Haarlem

Ambtelijke organisatie van Noord-Holland

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Algemene telefoonnummer

023-5143143

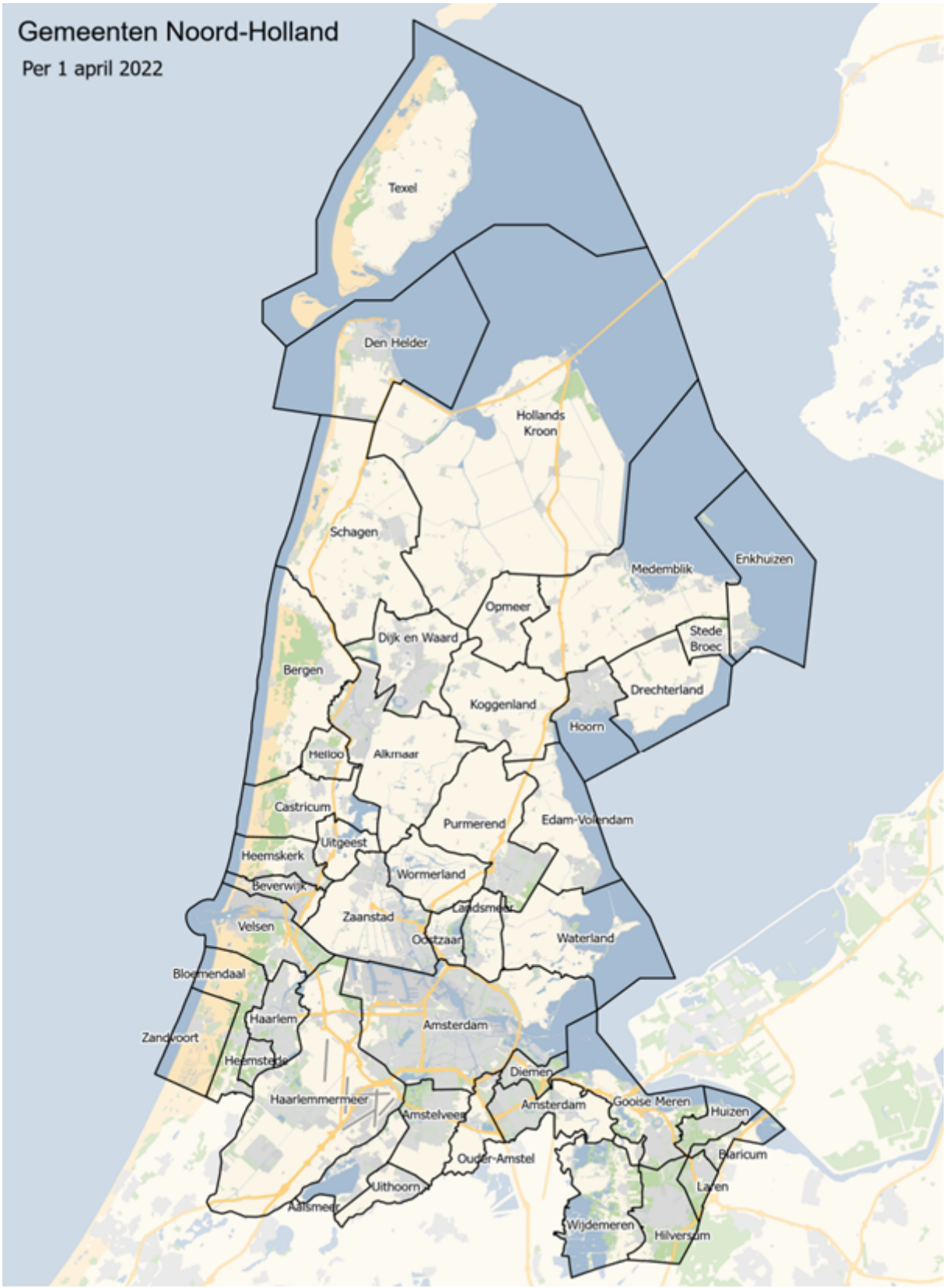
Website

www.noord-holland.nl

Algemene email

post@noord-holland.nl

Lijst met gemeenten

A	**K**
Aalsmeer	Koggenland
Alkmaar	**L**
Amstelveen	Landsmeer
Amsterdam	Laren
B	**M**
Bergen (NH.)	Medemblik
Beverwijk	**O**
Blaricum	Oostzaan
Bloemendaal	Opmeer
C	Ouder-Amstel
Castricum	**P**
D	Purmerend
Den Helder	**S**
Diemen	Schagen
Dijk en Waard	Stede Broec
Drechterland	**T**
E	Texel
Edam-Volendam	**U**
Enkhuizen	Uitgeest
G	Uithoorn
Gooise Meren	**V**
H	Velsen
Haarlem	**W**
Haarlemmermeer	Waterland
Heemskerk	Wijdemeren
Heemstede	Wormerland
Heiloo	**Z**
Hilversum	Zaanstad
Hollands Kroon	Zandvoort
Hoorn	
Huizen	

Klimaatbijlage bij de begroting 2027

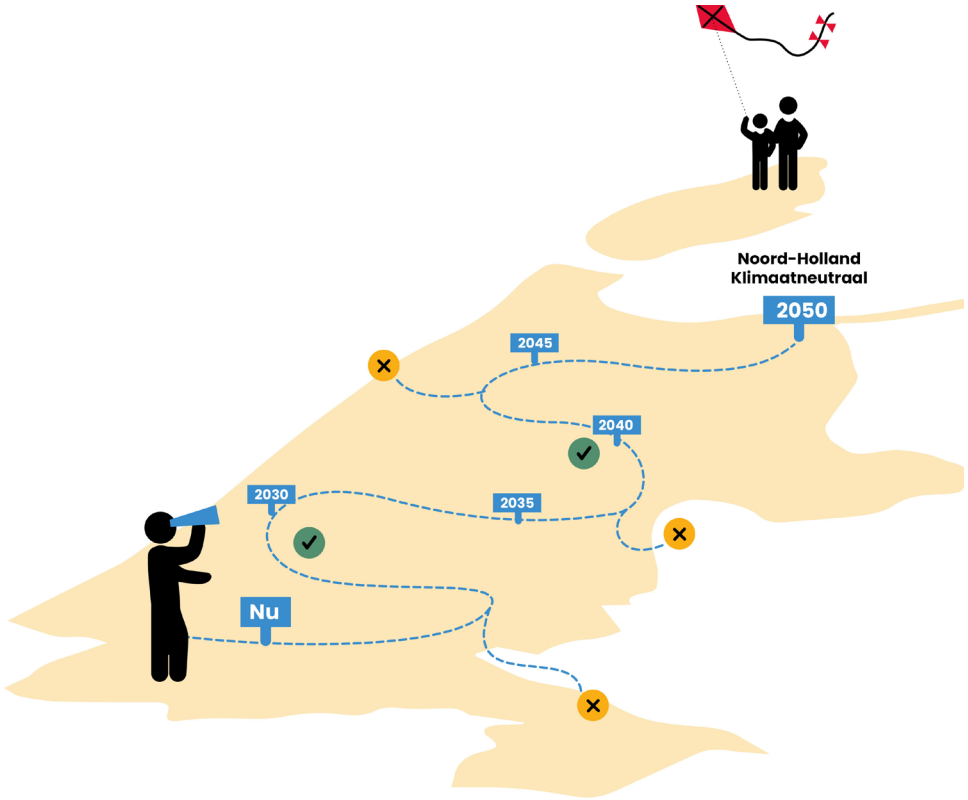
Provincie Noord-Holland

Provincie
Noord-Holland

Inhoud

1.	**Inleiding**	**3**
2.	**Klimaatbeleidcyclus**	**4**
3.	**Opgavegericht werken**	**5**
4.	**Monitoring & indicatoren**	**6**
5.	**Verantwoordelijkheden**	**8**
6.	**Maatregelen en activiteiten per transitiepad**	**9**
	Leeswijzer	10
	Klimaatdoelen en acties	11
	Coördinatie en sturing	12
	Energie-infrastructuur	14
	Duurzame opwek	17
	Gebouwde omgeving	20
	Industrie en bedrijven	23
	Landbouw en landgebruik	26
	Mobiliteit	29
	Eigen organisatie	35

1. Inleiding

Klimaatambitie

Eén van de speerpunten van het coalitieakkoord *Verbindend Vooruit! 2023-2027* is het tegengaan van klimaatverandering. De provincie committeert zich aan het landelijke Klimaatakkoord van 2019 en de daarna gemaakte afspraken. In de Noord-Hollandse Klimaataanpak (NHK) heeft de provincie haar klimaatbeleid vastgelegd: in 2030 moet de uitstoot van broeikasgassen 55% lager zijn dan in 1990, en de provincie streeft ernaar om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn.

Klimaatbijlage bij de begroting 2027

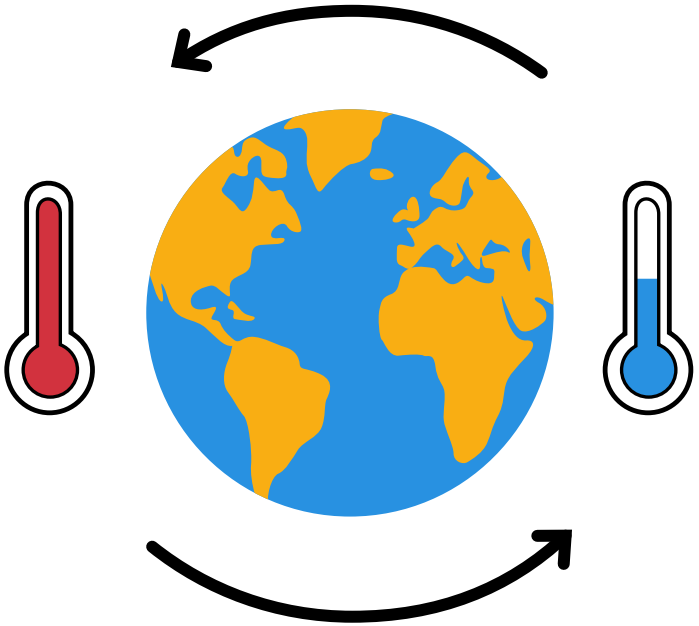
Met de Klimaatbijlage bij de begroting sturen we strategisch op CO2-reductie. De Klimaatbijlage dient om klimaatbeleid te benaderen als integraal onderdeel van breder beleid, en niet als een opzichzelfstaande opgave. We beoordelen systematisch of en hoe uitgaven bijdragen aan broeikasgasreductie en andere klimaatdoelen. De Klimaatbijlage bij de begroting is verweven met de provinciale beleidscyclus en wordt jaarlijks up-to-date gemaakt. Daarnaast geeft de bijlage inzicht in de voortgang per transitiepad, en is klimaatbeleid onderdeel van beleid en uitvoering in alle portefeuilles. De aanleiding om de Klimaatbijlage te ontwikkelen en de invulling ervan in de Klimaatbegroting, is motie 200-2022.

Verdieping ten opzichte van vorig jaar

Vergeleken met de vorige Klimaatbijlage koppelen we voor meer transitiepaden de uitgaven en middelen aan doelen. Zo wordt de Klimaatbijlage een beter instrument om te sturen, transparanter te zijn, prioriteiten te stellen en verantwoording af te leggen.

Realistische keuzes

Om de klimaatdoelen te bereiken hebben we een datagedreven, cyclisch proces ingericht van plannen, uitvoeren, controleren en bijsturen. Zo ontstaat een steeds completer en effectiever instrument. Tegelijkertijd hebben we te maken met beperkte middelen, bevoegdheden en ruimte. Om onze klimaatdoelen te halen zijn we grotendeels afhankelijk van het Rijk en andere partners. De uitvoering staat onder druk door onder meer inconsistent Rijksbeleid, forse bezuinigingen op de Rijksmiddelen voor medeoverheden en het volle stroomnet. Dit alles vraagt om realistische keuzes en inzet.

2. Klimaatbeleidcyclus

Doel

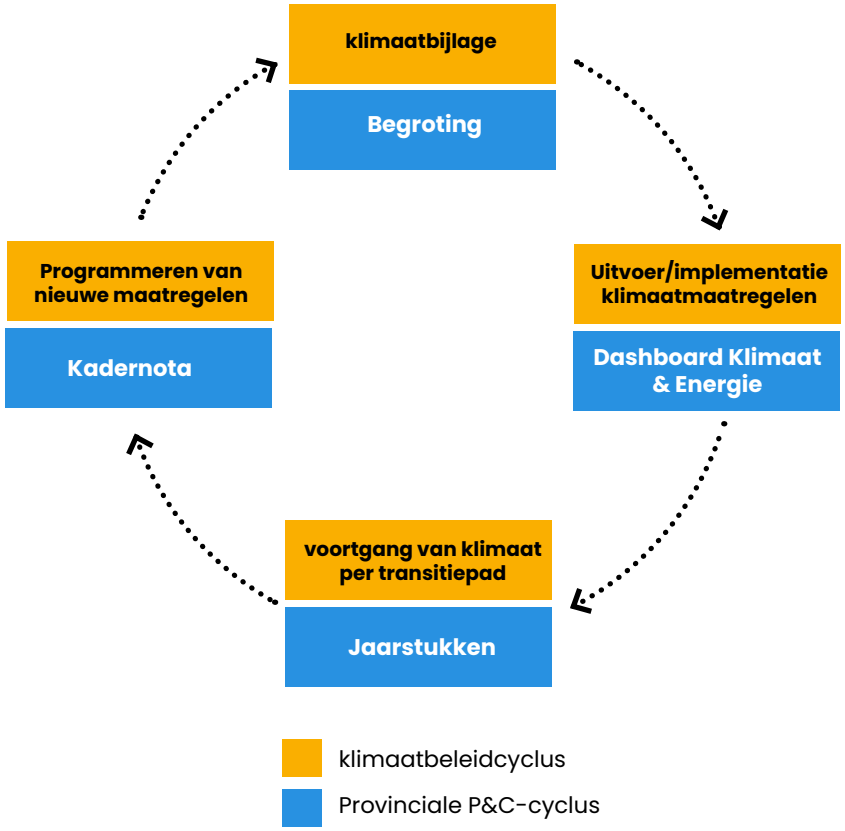
De Klimaatbijlage koppelt klimaatdoelstellingen aan de financiële planning en besluitvorming. Onderstaand figuur laat zien hoe de klimaatopgave structureel is verweven met de provinciale Planning & Control (P&C)-cyclus. Zo wordt de opgave integraal onderdeel van ons bredere beleid. Plan-Do-Check-Act is een cyclische aanpak voor sturing en monitoring.

Sturing

In de planfase is de Klimaatbijlage het vertrekpunt: we koppelen beschikbare middelen en doelstellingen expliciet aan klimaatmaatregelen. Naast de bestaande inzet zijn er aanvullende maatregelen uit de Voortgangsrapportage Klimaat.

Monitoring

Jaarlijks monitoren we de effecten van de maatregelen in de transitiepaden. De indicatoren komen uit de interbestuurlijke kerndataset Klimaat & Energie en de Handreiking duurzaamheidsrapportage van de Coalition of the Willing, bestaande uit onder andere een groot aantal (decentrale) overheden (zie hoofdstuk 4). De uitkomsten verwerken we in de jaarstukken en zijn basis om nieuwe activiteiten te programmeren. Zo ontstaat een cyclisch proces van Plan-Do-Check-Act: plannen, uitvoeren, controleren en bijsturen.

3. Opgavegericht werken & sturen

Verschil overbruggen

Voor 2030 is een helder klimaatdoel vastgesteld. Daartegenover staat een prognose van de broeikasgasuitstoot op basis van het huidige beleid. Het verschil daartussen is de resterende opgave. De Klimaatbegroting helpt om dit verschil te overbruggen: we kunnen doelgericht sturen op aanvullende maatregelen die aantoonbaar broeikasgassen verminderen.

Integraal en samenhangend

We werken dan ook opgavegericht: we beginnen bij het doel en bepalen daarna welke acties, inzet en middelen nodig zijn om dat doel te bereiken. Dit betekent dat we middelen, maatregelen, resultaten én risico's in samenhang en integraal afwegen. Zo is de Klimaatbijlage niet alleen een financieel document, maar ook een strategisch sturingsinstrument dat richting geeft aan complexe transities, zoals de weg naar klimaatneutraliteit.

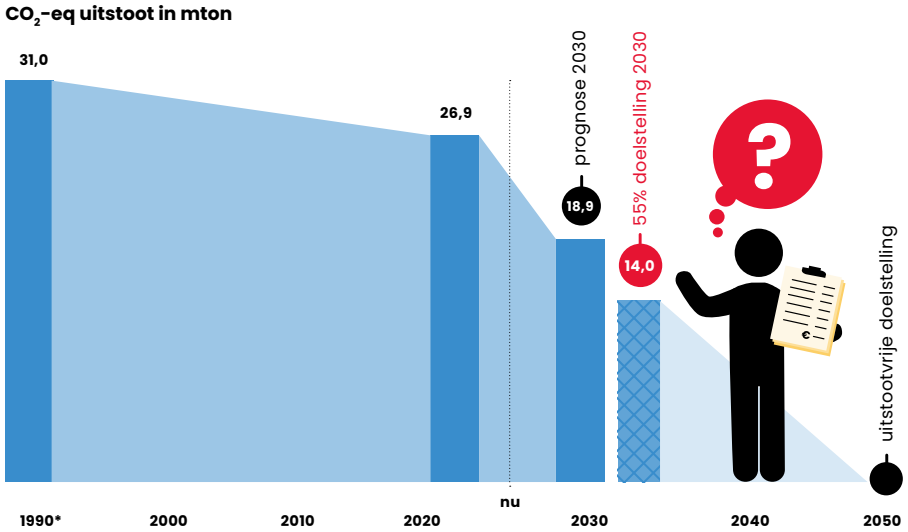
Inzicht per transitiepad

Opgavegericht werken betekent ook: kunnen bijsturen als omstandigheden veranderen of doelen niet haalbaar blijken. In dit document vertaalt zich dat naar tabellen per transitiepad: daarin maken we de samenhang tussen doelen, inzet, voortgang en verwachte effecten inzichtelijk.

Extra reductie nodig

Het doel is dat in Noord-Holland in 2030, vergeleken met 1990, 55% minder CO_2-eq wordt uitgestoten en om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

In 1990 werd in Noord-Holland 31 megaton CO_2-eq uitgestoten. Om het doel van 55% reductie te halen, mag de uitstoot in 2030 niet hoger zijn dan 14 megaton CO_2-eq. Met het huidige beleid komt Noord-Holland uit op een reductie van zo'n 40% in 2030. Er is nog een extra reductie van 4,9 megaton CO_2-eq nodig om de doelen te halen.

4. Monitoring & indicatoren

Combinatie van indicatoren

Om op onze klimaatdoelen te sturen en de Klimaatbijlage verder te ontwikkelen, gebruiken we een combinatie van indicatoren. Deze zijn gebaseerd op de kerndataset Klimaat & Energie van gezamenlijke overheden en de Handreiking Duurzaamheidsrapportage en -verantwoording voor decentrale overheden (2024).

De kerndataset bevat per transitiepad actuele informatie over doelen, maatregelen, middelen en verwachte CO_2-effecten. De set is ontwikkeld op basis van het Gemeenschappelijk Functioneel Ontwerp Monitoring Klimaatbeleid (2022).

Met de handreiking kunnen decentrale overheden op een vergelijkbare manier monitoren en rapporteren binnen hun P&C-cyclus. Het kader is opgesteld door een brede coalitie en sluit aan bij de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Per transitiepad

Per transitiepad kijken we primair naar de afname van de broeikasgasuitstoot en het energieverbruik (plus de bronnen). Aanvullende indicatoren geven inzicht in activiteiten die hieraan bijdragen. We kiezen bewust voor een beperkte, bestuurlijk relevante set indicatoren. Binnen de transitiepaden monitoren we meer gedetailleerd.

Brede Basismonitor

De Brede Basismonitor Noord-Holland (BBM) volgt en presenteert indicatoren over thema's als economie, werk, welzijn, milieu en klimaat. De Klimaatbijlage en de BBM versterken elkaar: deze bijlage maakt keuzes transparant en stuurbaar, de BBM legt de focus op monitoring.

In de BBM scoren de klimaatindicatoren voor energieverbruik, hernieuwbare energie en CO_2-uitstoot (licht) negatief: de gestelde doelen nog niet zijn bereikt. Wel is er een positieve trend bij hernieuwbare energie en de daling van de CO_2-eq-uitstoot.

Transitiepad/onderdeel	Primaire indicatoren	Aanvullend
Klimaat algemeen	· Uitstoot · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie	
Energie-infrastructuur		· X procedures voor netuitbreidingen · X energiehubs zijn gerealiseerd
Duurzame opwek	· Totale hernieuwbare elektriciteitsproductie	· % lokaal eigendom bij energieprojecten
Gebouwde omgeving	· Uitstoot gebouwde omgeving NH · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie gebouwde omgeving NH	· Isolatie koopwoningen (uitfasering E, F, G-labels) · Isolatie huurwoningen · Isolatie utiliteitsbouw · Aansluiting op duurzame warmtebron
Industrie en bedrijven	· Uitstoot Industrie en bedrijven · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie Industrie en bedrijven	· % Energie-efficiëntie datacenters
Mobiliteit	· Uitstoot Mobiliteit · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie Mobiliteit	· Aantal kilometer auto/fiets/trein/bus · % toename elektrische auto’s
Landbouw en landgebruik	· Uitstoot Landbouw en landgebruik · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie Landbouw en landgebruik	· % uitstoot uit veengebied · % kringlooplandbouw
Eigen organisatie	· Uitstoot eigen organisatie · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie	· % gebruik secundaire materialen

5. Verantwoordelijkheden

Klimaatverandering tegengaan is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Elke gedeputeerde van de provincie Noord-Holland levert een bijdrage vanuit het eigen beleidsterrein. De uitvoering gebeurt via bestaande programma's en wordt gefinancierd uit reguliere provinciale budgetten, vaak aangevuld met rijksmiddelen.

Programma 2.1 'Bijdragen aan de energietransitie' vormt het kader voor het coördinerende klimaatbeleid. Het is gericht op energie-infrastructuur en de transitiepaden duurzame opwek en gebouwde omgeving.

De coördinerend gedeputeerde Klimaat en Energie stuurt op samenhang, CO_2-reductie, monitoring, rapportage, innovatie en onderzoek. De basis hiervoor is de Noord-Hollandse Klimaataanpak.

De Klimaatbijlage bij de begroting laat zien hoe alle portefeuilles gezamenlijk bijdragen aan de klimaatopgave. Binnen de bestaande middelen en bevoegdheden gebeurt al veel. Tegelijkertijd vraagt het behalen van de doelstellingen om een gezamenlijke inspanning. Veel maatregelen binnen de transitiepaden kunnen alleen samen met partners zoals het Rijk, gemeenten en netbeheerders worden uitgevoerd. Daarom gaat het om inspanningsverplichtingen en niet om resultaatsverplichtingen

Onderwerp	Relevante portefeuilleonderdelen	Verantwoordelijke GS-lid
Klimaat en Energie	Coördinatie Noord-Hollandse Klimaataanpak	A. Gielen
Transitiepaden		
Duurzame opwek	Energietransitie	A. Gielen
Gebouwde omgeving	Energietransitie	A. Gielen
	Bestaande bouw	J.C.J. Beemsterboer
	Nieuwbouw	
Mobiliteit	Mobiliteit	J. Olthof
	(Regionale) Luchtvaart (excl. Schiphol)	J. Olthof
Industrie en bedrijven (incl. datacenters)	Industrie en circulaire economie NZKG	E.A.S. Rommel & A. Gielen (besparing) J. Olthof
	Tata Steel	
Landbouw en Landgebruik	Landbouw	J.C.J. Beemsterboer
	Landgebruik	J.C.J. Beemsterboer
Energie-infrastructuur	Energietransitie	A. Gielen
Eigen organisatie	Verduurzamen eigen organisatie	E.A.S. Rommel & A.Th.H van Dijk
Klimaat en Ruimte	Ruimtelijke ordening	E.A.S. Rommel

6. Maatregelen en activiteiten per transitiepad

De klimaatdoelen in de Noord-Hollandse Klimaataanpak zijn uitgewerkt in transitiepaden: energie-infrastructuur, duurzame opwek, gebouwde omgeving, industrie en bedrijven, landbouw en landgebruik, mobiliteit en de eigen organisatie. Energie-infrastructuur is voor alle paden een randvoorwaarde. Voor de eigen organisatie committeren we ons expliciet aan het behalen van het resultaat.

De Klimaatbijlage bij de begroting geeft een integraal overzicht van wat de provincie doet om de klimaatdoelen te halen en hoe de voortgang per transitiepad verloopt.

Leeswijzer

Een korte uitleg om de tabellen en toelichtingen makkelijker te lezen en te interpreteren

- Elk transitiepad heeft een eigen hoofdstuk met een inleiding waarin onder meer doelen, voortgang, trends en concrete maatregelen staan.
- Per transitiepad is een tabel opgenomen met: de provinciale doelen voor 2030 en de bijbehorende beleidsmaatregelen, gekoppeld aan de provinciale activiteiten en een indicatie van de jaarlijkse inzet van middelen.
- Waar mogelijk is de beoogde reductie van CO_2-eq geschat met behulp van het EnergyTransition-Model (ETM) en bijbehorende indicatoren, gebaseerd op actuele data en prognoses.

Generieke maatregel
Categorieën van interventies die in de hele provincie worden uitgevoerd door gezamenlijke inspanningen van diverse stakeholders

Indicatoren en vermeden CO_2
Elementen die de voortgang en effectiviteit van maatregelen meten en de hoeveelheid CO_2-uitstoot die door gezamenlijke inspanningen in de provincie is vermeden als de maatregel is uitgevoerd.

IN de provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1 en 3.2	Generieke maatregel in de provincie	Operationaliserings-doel 2030	Vermeden CO_2 in 2030	Hoofdstuk programma-begroting	Hoofdactiviteiten van de provincie	Begroting 2027*

Maatschappelijk doel
Het overkoepelende doel dat de hele provincie nastreeft, gericht op het verminderen van CO_2-uitstoot in de regio.

Operationaliseringsdoel
Specifieke, meetbare doelstellingen die in de gehele provincie zijn vastgesteld om de voortgang naar het maatschappelijk doel te evalueren en sturen.

Hoofdactiviteiten
Wijze waarop de provincie zelf haar middelen aanwendt om bij te dragen aan het maatschappelijke doel en operationaliseringsdoel

Budgetten
De geplande uitgaven die de provincie als organisatie nodig heeft voor de uitvoering van haar activiteiten en maatregelen, gericht op het behalen van het maatschappelijke doel en operationaliseringsdoel

!

De Klimaatbijlage is een groeimodel. Dit betekent dat de inhoud gaandeweg meegroeit. In deze versie is – vergeleken met de vorige versie - een verdiepingsslag gemaakt met landbouw en landgebruik en mobiliteit, naast de transitiepaden voor de energiesector. Voor deze onderdelen zijn de doelen en maatregelen uitgewerkt, onder meer door de middelen te koppelen aan het begrotingsonderdeel en waar mogelijk de CO_2-reductie in te schatten. **Voor industrie en bedrijven is dit nog niet op deze manier uitgewerkt.** De komende jaren doen we dit stapsgewijs voor alle transitiepaden. Zo ontstaat een steeds completer en effectiever instrument dat inzicht geeft in de bijdrage aan onze klimaatdoelen.

Klimaatdoelen en acties

Ambitie 2050

In 2050 is Noord-Holland een klimaatneutrale, gezonde en schone provincie, waarin we leven binnen de grenzen van de planeet, met duurzame gebouwen, een rechtvaardige energievoorziening en groene, leefbare steden en dorpen. Industrie, landbouw en mobiliteit zijn vrijwel emissievrij en circulair ingericht, met aandacht voor natuurherstel, biodiversiteit en sociale rechtvaardigheid. **Noord-Holland streeft ernaar om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn: netto nul uitstoot van CO_2-eq**.

Doelen voor 2030

De provincie Noord-Holland streeft naar **55% minder uitstoot van CO_2-eq** in 2030, vergeleken met 1990.

Trends en ontwikkelingen

- De tijdelijke SPUK-regeling CDOKE is vervangen door een decentralisatie-uitkering, en met structureel 10% minder geld.
- De Raad voor het Openbaar Bestuur berekende dat er € 68.000.000,- nodig is voor provinciale capaciteit – landelijk wordt er slechts € 37.300.000,- beschikbaar gesteld.
- Noord-Holland kreeg via de SPUK CDOKE in totaal € 17.300.000,- voor klimaat- en energie-uitvoering. Een vol stroomnet zet alle provinciale opgaven onder druk.

Prognose 2030

Volgens de meest recente prognose wordt een reductie van circa 40% verwacht in 2030, wat resulteert in een uitstoot van 18,9 Mton CO_2-eq in 2030. Om het doel van 55% reductie te behalen in 2030 moet de provincie naar een maximale uitstoot van 14 Mton CO_2-eq. Er is dus nog een gat te dichten van 4,9 Mton CO_2-eq tot 2030. Dit betekent extra inspanningen per transitiepad.

Welke indicatoren gebruiken wij hier onder meer voor?

- Totaal emissies Noord-Holland
- Totaal energieverbruik Noord-Holland

Een greep uit onze maatregelen

- De integrale klimaatbeleidscyclus wordt gemonitord op het bijdragen aan het behalen van de doelstellingen uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak.
- Het behalen van de klimaatdoelen wordt ondersteund in de relevante transitiepaden en sectoren, waaronder de glastuinbouw, het energiebesparingsakkoord en de verduurzaming van de eigen organisatie.
- De provincie stimuleert en verbindt dwarsdoorsnijdende thema's op het gebied van klimaat.

Coördinatie en sturing

De overkoepelende coördinatie van het klimaatbeleid is erop gericht doelen, maatregelen en middelen te verbinden, voortgang te monitoren en klimaatdoelen in beleid, uitvoering en besluitvorming te borgen.

Nu is het nog niet altijd mogelijk om maatregelen één-op-één te vergelijken op effectiviteit (zoals CO_2-reductie per euro).

De Klimaatbijlage helpt om gerichter het gesprek te voeren over welke middelen waar het meeste effectief zijn en waar het nodig is om bij te sturen, andere prioriteiten te stellen of andere keuzes te maken.

> Programmabegroting Programmadoel 2 > Klimaat en gezonde leefomgeving en Beleidsdoel 2.1 > Bijdragen aan de energietransitie

IN provincie			ALS provincie	
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie 2026**	**Begroting 2027***
55% reductie in 2030	Effectieve beleidscyclus	2.1	· Doorontwikkeling van het dashboard Klimaat & Energie · Doorontwikkeling Klimaatbijlage bij de begroting · Provinciale Klimaat- en Energieverkenning CO_2-eq 2027 opstellen · pKEV beschikbaar maken voor (pilot)gemeenten	€ 200.000
	Integratie van de klimaardoelen in de transitiepaden	2.1	· Verdere ontwikkeling van de provinciale Klimaat- en Energieverkenning (pKEV) om klimaatmaatregelen uit te werken, nieuwe reductiekansen te verkennen en broeikasgassen af te vangen en op te slaan · Doorontwikkeling van de klimaatmonitor en strategische onderzoeks- en evaluatieagenda · Inventarisatie van belemmerend provinciaal beleid voor klimaatdoelen in 2030	€ 300.000
	De dwarsdoorsnijdende thema's stimuleren	2.1	· TNO-aanbevelingen vertalen naar beleid en inzet provinciale sectoren · Inzet van SPDE op energierechtvaardigheid · Rechtvaardigheid binnen provinciale trajecten borgen · Expertpanel en klimaatburgemeesters betrekken · Uitwerken van een multi-criteria analyse voor klimaatbeleid · Samenwerken met hogescholen en universiteiten · Met andere provincies een gezamenlijke aanpak op koolstofverwijdering	€ 500.000

Door klimaatdoelen te integreren in de P&C-cyclus sturen we in het klimaatbeleid structureel op voortgang. Onze rapportages zijn jaarlijks via de Klimaatbijlage en het dashboard maakt trendanalyse en gerichte bijsturing mogelijk. Daarnaast actualiseren we de prognoses voor 2030 elke twee jaar in de provinciale Klimaat- en Energieverkenningen (pKEV).

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Een greep uit onze maatregelen

- Binnen de klimaatbeleidscyclus wordt de voortgang van de doelen uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak gemonitord o.a. door updaten van data, dashboards en de pKEV en wordt dit waar mogelijk op gemeentelijk niveau beschikbaar gesteld.
- De provincie stimuleert en verbindt dwarsdoorsnijdende thema's in klimaat zoals rechtvaardigheid en koolstofverwijdering.

Trends en ontwikkelingen

- De tijdelijke SPUK-regeling CDOKE is vervangen door een decentralisatie-uitkering, met structureel 10% minder geld. Dit vraagt om een scherpe en gerichte inzet op middelen.
- De Raad voor het Openbaar Bestuur berekende dat er € 68.000.000,- nodig is voor provinciale capaciteit – landelijk wordt er slechts € 37.300.000,- beschikbaar gesteld. Dit betekent dat er realistisch moet worden bijgestuurd. De nationale kaders en financiële kaders bepalen de speelruimte, maar niet de ambitie.
- De opgave voor 2030 vraagt om blijvende focus op continuïteit in de uitvoering binnen de bevoegdheden en afhankelijkheden. Daarbij ligt de prioriteit op netcongestie en de programmering in alle transitiepaden.

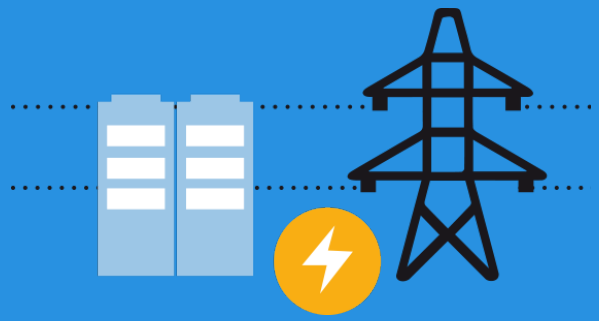
Energie-infrastructuur

Het transitiepad energie-infrastructuur omvat de aanleg, uitbreiding en verduurzaming van infrastructuur voor elektriciteit, warmte, gas en waterstof. De energie-infrastructuur voor mobiliteit, zoals laadinfrastructuur voor vervoer, valt hier niet onder en wordt binnen het transitiepad mobiliteit ontwikkeld.

Randvoorwaarde – De infrastructuur is geen directe bron van CO_2-reductie, maar is sterk randvoorwaardelijk om de doelen in de andere transitiepaden te halen.

Focus – Dankzij een robuust en toekomstbestendig netwerk kunnen woningen, bedrijven en mobiliteit overstappen op schone energie. Het transitiepad is erop gericht om de netcongestie op te lossen, energiehubs te ontwikkelen en een toekomstbestendig energiesysteem te realiseren dat vraag en aanbod betrouwbaar verbindt.

Duurzaam – De energie-infrastructuur in Noord-Holland is in 2050 volledig toegerust op een klimaatneutraal energiesysteem. Alle energiestromen worden duurzaam opgewekt, efficiënt vervoerd en flexibel opgeslagen. Met deze toekomstbestendige infrastructuur komen vraag en aanbod van duurzame energie in balans, ook wanneer deze sterk schommelen.

Voortgang en prognose

De uitbreiding van de energie-infrastructuur houdt de ambities om te verduurzamen in Noord-Holland niet bij. De vraag naar en aanbod van duurzame energie is groter dan de infrastructuur kan voorzien. Met netcongestie tot gevolg. Netcongestie zet de verduurzaming, economische ontwikkeling en woningbouw onder druk.

Trends en ontwikkelingen

- Snellere ruimtelijke procedures zijn nodig voor netuitbreidingen.
- Het sneller vinden van geschikte locaties voor netuitbreidingen zijn nodig om te kunnen versnellen.
- De AmvB bij de Energiewet is cruciaal om te kunnen sturen en vraag en aanbod van energie bij elkaar te kunnen brengen.
- TenneT en Liander kunnen de groeiende vraag naar en aanbod van energie niet bijhouden met de netuitbreidingen.
- Goede data en samenwerking zijn nodig om netcongestie aan te pakken, en om energiehubs en waterstofinfrastructuur versneld te realiseren.

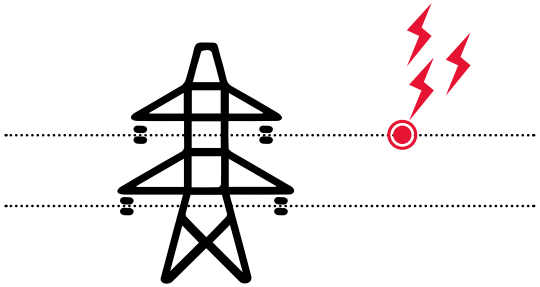
2050
klimaatneutraal

Ambitie 2050

In 2050 is een betrouwbaar en duurzaam energiesysteem nodig dat bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelstellingen in Noord-Holland

Doelen voor 2030

Noord-Holland streeft naar een geïntegreerd, hybride energiesysteem waarin elektriciteit, warmte, waterstof, groen gas en overige duurzame brandstoffen elkaar aanvullen en deels kunnen vervangen.

IN provincie				ALS provincie	
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten 2026 van de provincie**	**Begroting 2027***
Een geïntegreerd, hybride energiesysteem waarin elektriciteit, warmte, waterstof, groen gas en overige duurzame brandstoffen elkaar aanvullen en deels kunnen vervangen	(Sneller) bouwen van nieuwe energie-infrastructuur	Procedures voor netuitbreidingen zijn samen met netbeheerders en gemeenten goed georganiseerd	2.1	· Versnelling geplande energie-infrastructuur in investeringsplannen van TenneT en Liander · Afspraken Rijk en gemeenten over bevoegd gezag van de aanleg van energie-infrastructuur (A9 Zuid, regionale waterstofinfra) · Gemeenten ondersteunen bij ruimtelijke procedures voor energie-infrastructuur en onderstations · Versnelling vergunningsprocedures door overnemen bevoegd gezag en grondbeleid	€1.900.000
	Samenwerken aan het energiesysteem van de toekomst	Een integrale visie op een hybride regionaal energiesysteem is ontwikkeld		· Grootschalige warmtenetten en energieopslag onderzoeken en stimuleren (zoals batterijen), inclusief beleidsontwikkeling · Regionale energieschetsen maken en lokale energyhubs en slimme netoplossingen ondersteunen · Energiebeleid verankeren in de Omgevingsvisie en datatools verder ontwikkelen, zoals de pMIEK-tool	€1.700.000
	Bestaande net efficiënter benutten	30 energiehubs zijn gerealiseerd		· Slimme netoplossingen sneller opschalen door kennisontwikkeling en kennisdeling · Subsidieregeling voor het verkrijgen van inzicht in energieverbruik · Verkennen ondersteuning kleine MKB'ers die vanaf 1 juli geen aansluiting meer krijgen · Energiehubs stimuleren	€1.000.000
	Aanlanding wind op zee ondersteunen	Aanlanding van 2,1 GW wind op zee bij Wijk aan Zee is gerealiseerd		· Het Rijksprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) 2031 – 2040 is opgesteld en wordt vastgesteld door de ministerraad	-
	Waterstof-infrastructuur aanleggen	NZKG en Den Helder zijn aangehaakt op het nationale waterstofnetwerk		· Investeren in regionale waterstofinfrastructuur / Aansluiten focusgebieden op landelijk waterstofnetwerk · Bijdragen aan de realisatie van elektrolysecapaciteit in de Amsterdamse haven · Ontwikkeling Clean Energy Hubs met tanklocaties voor zwaar transport op waterstof · Voorbereiden vergunningskaders voor veilige opslag, productie en toepassing van waterstof(-dragers) · De subsidieregeling voor duurzame waterstofprojecten is in 2025 opengesteld en staat tot oktober 2026 open · Ondersteunen van pilots en demonstratieprojecten · Versterken van H2-hub Noord-Holland voor kennisdeling en samenwerking · Internationale lobby en samenwerking gericht op Europese wetgeving en grensoverschrijdende infrastructuur	€350.000

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Duurzame opwek

Het transitiepad duurzame opwek omvat de grootschalige productie van hernieuwbare energie uit bronnen als zon, wind, aardwarmte en (duurzame) biomassa, in samenhang met energie-infrastructuur, opslag en gebruik binnen het bredere energiesysteem.

Cruciaal – De opwek van hernieuwbare energie vormt de kern van het toekomstige energiesysteem en is cruciaal om de klimaatdoelen in alle sectoren te behalen. Wel staat het doel van 6,3TWh in 2030 onder druk. Zonder versnelling wordt hoogstens driekwart van het doel behaald.

Focus – De provincie werkt aan een forse opschaling van hernieuwbare energiebronnen als zon en wind, in balans met beschikbare ruimte, natuur en netcapaciteit. Dit doen we in nauwe samenhang met energie-infrastructuur, opslag en flexibiliteit in vraag en aanbod. De focus ligt op maatregelen met relatief veel potentie binnen bestaand ruimtebeslag: zoals windprojecten versnellen, grote daken en eigen gronden benutten, innovaties in opwek toepassen zoals Agri-PV. Daarnaast stimuleren we lokale initiatieven en beter gebruik van bestaande netcapaciteit en combinaties van opwek met opslag en slimme energiesystemen (zoals energiehubs). Zo dragen we bij aan een schone, betaalbare en betrouwbare energievoorziening voor inwoners, bedrijven en toekomstige generaties.

Uitstootvrij – In 2050 is de energievoorziening in Noord-Holland volledig CO_2-neutraal. Al in 2035 is de elektriciteitsproductie uitstootvrij, aangedreven door een robuuste mix van zonne- en windenergie, aangevuld met opslag, conversie (zoals waterstof) en andere duurzame technologieën.

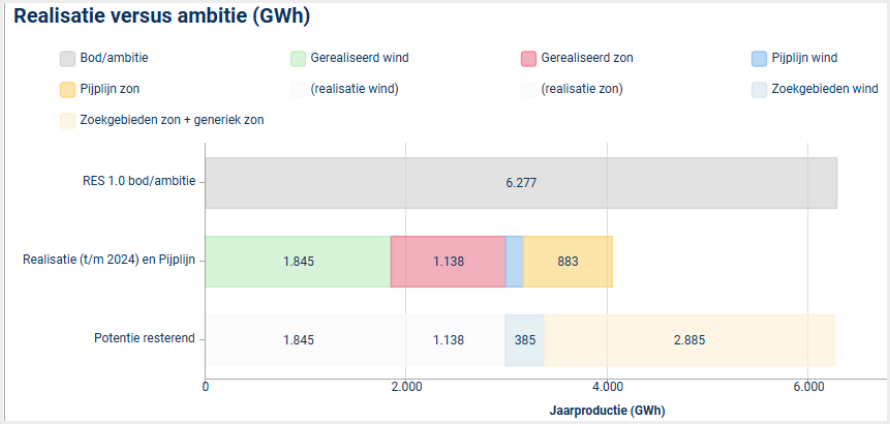

Doelen voor 2030

Voor 2030 is het doel om in totaal 6,3 TWh duurzame energie op te wekken: 3,6 TWh in Noord-Holland Noord en 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid.

Voortgang en prognose

Het doel van 6,3 TWh in 2030 staat onder druk; zonder versnelling, met name bij windenergie, wordt hoogstens driekwart van het doel gehaald. 2050 als moment van behalen van de doelen blijft haalbaar bij tijdige structurele keuzes. Stimulering van lokale initiatieven, investeringen in innovatieve technieken, zoals Agri-PV, en het daadwerkelijk ontwikkelen van de herijkte RES-zoekgebieden zijn cruciaal om het opwekkingspotentieel te versterken.

Trends en ontwikkelingen

- Toenemende druk op energie-infrastructuur door groei hernieuwbare energie.
- Netcongestie belemmert de realisatie van duurzame opwek en vraagt om slimme oplossingen zoals opslag, vraagsturing en energiehubs.
- Urgentie neemt toe voor waterstofinfrastructuur en energiehubs.
- Focus op maatregelen met relatief veel potentie binnen bestaand ruimtebeslag.
- De provincie heeft gewerkt aan een escalatieproces om partners aan hun bod te houden en uitvoering te versnellen.
- De provinciale handelingsruimte wordt in belangrijke mate bepaald door het Rijk.
- De uitvoerbaarheid hangt daarbij sterk af van netcapaciteit, ruimtelijke inpassing en bestuurlijke samenwerking.
- Toenemende noodzaak tot integrale afstemming tussen opwek, opslag, infrastructuur en energiegebruik.

Ambitie 2050

In 2050 is de energievoorziening (bijna) volledig duurzaam en CO_2-neutraal. Het energiesysteem is robuust, weerbaar en betaalbaar en draait volledig op duurzaam opgewekte energie, met een mix van zonne- en windenergie en andere technologieën. Het systeem is ingericht op opwekking, gebruik, transport en opslag van energie, waarbij vraag en aanbod flexibel op elkaar worden afgestemd.

De energievoorziening is rechtvaardig, met een eerlijke verdeling van lasten en lusten tussen arm en rijk, bedrijven en burgers, stad en platteland, en tussen huidige en toekomstige generaties.

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO_2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten 2026 van de provincie**	**Begroting 2027***
6,3 TWh, waarvan 3,6 TWh in Noord-Holland Noord en 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid	Zonne-energie op land (incl. parkeerplaatsen, geluidschermen)	NHZ 1005 GWh extra (672 hectare) NHN 456 GWh extra (453 hectare)	0,75 Mton	2.1	· UVR Agri-PV Regeling. Agri-Pv is een nieuwe vorm van meervoudig ruimtegebruik. Om agrariërs hiermee ervaring op te laten doen zijn we pilotprojecten gestart · De provincie stimuleert meervoudig ruimtegebruik via een subsidieregeling voor de ontwkkeling van o.a. solar carports · De provincie stimuleert via bovenstaande subsidieregeling en onderzoek ook het gebruik van circulaire zonnepanelen	€1.000.000
	Zonne-energie op dak	NHZ 1043 GWh extra (899 hectare) NHN 716 GWh extra (617 hectare)	0,90 Mton		· Nog lang niet alle geschikte daken zijn voorzien van zonnepanelen. De provincie wil erop inzetten om zo veel mogelijk daken van zonnepanelen te voorzien. We zetten daarom in op een subsdie voor de ontwikkeling van grote zonnedaken op bedrijventerreinen	€300.000
	Windenergie	NHZ 260 GWh extra (13 windturbines) NHN 120 GWh extra (13 windturbines)	0,15 Mton		· De provincie is bevoegd gezag voor windturbineprojecten boven de 15 MW. Voor windturbineprojecten moeten sinds de invoering van de Omgevingswet projectbesluiten worden verleend. Er is een aantal projectbesluiten in voorbereiding · Repoweren van windturbines is onder bepaalde voorwaarden mogelijk, maar beperkt uitvoerbaar we onderzoeken of de voorwaarden verruimd kunnen worden	€500.000
	Uitvoer van de Regionale Energie Strategieën	-	Niet uit te drukken in CO_2		· Voor de ondersteuningsregeling bij uitvoering RES: De provincie ondersteunt gemeenten, waterschappen en initiatiefnemers bij de verdere uitwerking van RES-zoekgebieden via verschillende ondersteuningsregelingen gericht op onder meer haalbaarheidsstudies, ruimtelijke inpassing, participatieprocessen en tijdelijke projectcapaciteit · 2027 ligt de focus op de uitvoering van de RES-afspraken, in samenhang met de Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA). De provincie werkt samen met partners aan het realiseren van projecten, het oplossen van knelpunten en het versterken van de samenhang tussen opwek en energie-infrastructuur	€1.800.000
	Draagvlak	Stimuleren 50% lokaal eigendom bij energieprojecten	Narratief		· Voor het stimuleren van 50% lokaal eigendom ondersteunt de provincie lokale initiatieven voor duurzaamheid en energie van burgercollectieven met een financiële ondersteuningsregeling · De provincie Noord-Holland draagt bij aan het landelijke Ontwikkelfonds voor energiecooperaties en ondersteunt daarmee lokaal eigendom door energiecoöperaties financieel te helpen bij de ontwikkeling van grootschalige wind- en zonneprojecten, met als uitgangspunt dat zij minimaal 50% eigenaar worden van het project. Dit is een revolverend fonds	€500.000
	Opwek Energie op Rijksgronden (OER)	NHZ 145 GWh extra (92 hectare) NHN 18 GWh extra (11 hectare)	0,05 Mton		· Alle rijkswegen in Noord-Holland zijn aangemeld voor het OER. De OER-projecten bevinden zich in verschillende fasen van uitvoering. Onderzocht wordt of ook provinciale wegen in het OER-traject ingebracht kunnen worden. Een proef is gestart bij de N307	€500.000

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Gebouwde omgeving

Het transitiepad gebouwde omgeving omvat de verduurzaming van woningen, kantoren en maatschappelijk vastgoed.

Cruciaal – De doelen voor 2030 worden met het huidige beleid niet gehaald. De realistische reductie ligt rond 40%. De resterende 0,4 Mton CO_2-eq vereist forse versnelling in isolatie en verduurzaming van de warmtevoorziening.

Focus – De focus bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving ligt op isolatie, energiebesparing en gebouwen aardgasvrij maken door alternatieve warmtebronnen zoals warmtepompen, warmtenetten. Dit doen we door gemeenten, bedrijven en particulieren te stimuleren via het Servicepunt Duurzame Energie, het Energiebesparingsakkoord en diverse regelingen voor isolatie en elektrische warmtepompen. De provincie ziet via gemeenten toe op de energiebesparingsplichten van bedrijven. Ook brengt de provincie kansen over nieuwe warmtebronnen, zoals geothermie en restwarmte uit datacenters, in beeld via de Warmteviewer.

Klimaatneutraal – De provincie, een mix van landelijke en dichte stedelijke gebieden, is in 2050 volledig klimaatneutraal, met volledig uitstootvrije gebouwde omgevingen met een CO_2-arme vastgoedportefeuille. In de steden en de landelijke gebieden wordt er uitsluitend uitstootvrij gebouwd en met betaalbare, duurzame warmte worden huizen en kantoren en andere utiliteiten verwarmd.

Trends en ontwikkelingen

- Wegens netcongestie is er beperkte ruimte voor elektrificatie en warmtepompen.
- Toename gebruik warmtepompen en focus op isolatie en warmtenetten dankzij stimulerende regelingen.
- Samenwerking met gemeenten essentieel om warmtetransitie te versnellen en projecten van de grond te krijgen. Gemeenten kampen met beperkte capaciteit en het ontbreekt hen aan de benodigde kennis/middelen/aandacht voor vlotte implementatie van warmtenetten
- Afhankelijk van politiek draagvlak binnen GS/PS en voldoende gemeenten die aansluiten bij het warmtebedrijf.
- Juridische spanning tussen isolatie en soortenbescherming.
- Inconsistent en onduidelijk Rijksbeleid, bijvoorbeeld een duidelijk omschrijving van een klimaatneutrale gebouwde omgeving ontbreekt.

Ambitie 2050

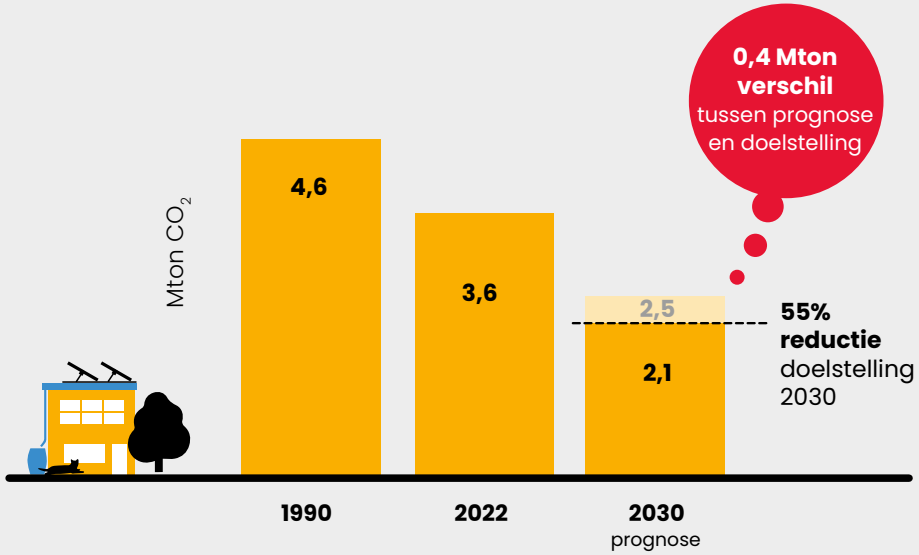
De provincie, een mix van landelijke- en dichte stedelijke gebieden, is in 2050 volledig klimaatneutraal, met volledig uitstootvrije gebouwde omgevingen met een CO_2-arme vastgoedportefeuille. In de steden en de landelijke gebieden wordt er uitsluitend uitstootvrij gebouwd en met betaalbare, duurzame warmte worden huizen en kantoren en andere utiliteiten verwarmd.

Doelen voor 2030

De gebouwde omgeving veroorzaakt in Noord-Holland circa 3,6 Mton CO_2-eq (2022) aan uitstoot. Met het huidige beleid wordt verwacht dat de gebouwde omgeving in Noord-Holland 2,5 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030. Om in dit transitiepad dezelfde 55% reductie op uitstoot te bereiken, mag deze maximaal 2,1 Mton CO_2-eq zijn. Dit betekent een extra reductie van 0,4 Mton CO_2-eq.

Voortgang en prognose

De gebouwde omgeving veroorzaakt in Noord-Holland circa 3,6 Mton CO_2-eq (2022) aan uitstoot. Met het huidige beleid wordt verwacht dat de gebouwde omgeving in Noord-Holland 2,5 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030. Om in dit transitiepad 55% reductie op uitstoot te bereiken, mag deze maximaal 2,1 Mton CO_2-eq zijn. Dit betekent een extra reductie van 0,4 Mton CO_2-eq.

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1 en 3.2	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO_2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten 2026 van de provincie**	**Begroting 2027***
Uitstoot van CO_2-eq terugbrengen tot maximaal 3,7 Mton CO_2-eq	Samenwerking en ondersteuning warmtetransitie in NH	Geen	-	2.1	· Servicepunt Duurzame Energie ondersteunt gemeenten bij versnellen warmtetransitie door kennisontwikkeling en advisering · Gemeenten ondersteunen bij de aanleg van warmtenetten (bronzijde, transport en afnamezijde) met regionaal warmtebedrijf	€3.100.000
	Provinciale invulling en rol t.a.v. effectieve uitvoering transitievisie warmte	Aansluiting van 172.000 bestaande woningen op een (hybride) warmtepomp Aansluiting 86.000 woningequivalenten op een warmtenet	0,1 - 0,3 Mton		· Aansluitingen op warmtenetten sneller realiseren · Snellere groei individuele warmtepompen (t.o.v. cv-ketels) · Uitrol en verduurzaming van de warmtenetten versnellen · Energieloketten	€600.000
	Duurzame opwek/ warmtebronnen.	Geen	-		· Onder meer data verzamelen van duurzame warmtebronnen zoals geothermie en datathermie (restwarmte uit datacenters). Dit onder de aandacht brengen en actief promoten via de warmteviewer · Met subsidie aanvullend onderzoek naar de potentie van geothermie ondersteunen · Toetsen en adviseren warmtekavels en onderzoek naar potentie van warmtebronnen · Inzet op verduurzaming warmtebronnen Diemercentrale	€300.000
	Isolatie woningbouw en gebouwen	Isolatie van 226.000 koopwoningen (uitfasering van E-, F- en G-labels) 128.000 sociale huurwoningen, 72.000 particuliere huurwoningen en utiliteitsbouw (label C verplichting kantoren (> 100 m²) per 1 januari, 10.600 utiliteit in 2027 naar label C en 10.600 utiliteit in 2030 naar label C)	0,1 - 0,5 Mton		· Subsidieprogramma energiebesparing woningen · Ontwikkelen pilot contigentenaanpak · Stimuleren natuurinclusief isoleren · Provinciale inzet Inzet verduurzaming van het mkb ·	€400.000
	Energiebesparings-akkoord	Nader te bepalen	-		· Samen met gemeenten en Omgevingsdiensten wordt er ingezet op energiebesparing bij bedrijven	€1.200.000

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Industrie & Bedrijven

Het transitiepad Industrie & Bedrijven omvat de verduurzaming van industriële productieprocessen en bedrijventerreinen.

Focus – De provincie stimuleert innovatieve technieken om de industrie te verduurzamen: CO_2-afvang en -opslag (CCS) en waterstofproductie via elektrolyse. Daarnaast ziet ze toe op de naleving van de energiebesparingsplicht bij bedrijven. Hier ligt 4,18 Mton CO_2-eq aan potentiële besparing. Met grote industriële uitstoters zoals Tata Steel maakt de provincie specifieke klimaatafspraken. Ook heeft bijvoorbeeld de gemeente Amsterdam maatwerkafspraken gemaakt met sleutelbedrijven als het Afval Energie Bedrijf in Amsterdam (AEB). Veel van de gemaakte afspraken met bedrijven zullen pas na 2030 hun volledige effect hebben. Daarnaast zorgen netcongestie, stikstofregels en ontbrekende cruciale infrastructuur voor vertraging. Het is daarom realistischer om dit transitiepad voorbij 2030 te trekken.

Klimaatneutraal en circulair – Industrie en bedrijven zijn in 2050 klimaatneutraal (netto nul CO_2-uitstoot) en dragen bij aan een volledig circulaire economie. Onder meer door zuinig energiegebruik, hergebruik van grondstoffen en groene waterstof in plaats van fossiele brandstoffen. Ook hebben de industrie en bedrijven fors minder negatieve impact op de leefomgeving. De provinciale warmtevoorziening komt deels van industriële restwarmte. Een flexibele vraag naar elektriciteit helpt vraag en aanbod van hernieuwbare elektriciteit op het net in balans te houden. Kritieke industriële functies kunnen de gevolgen van klimaatverandering aan. En het zoetwaterverbruik is tot een minimum beperkt.

Trends en ontwikkelingen

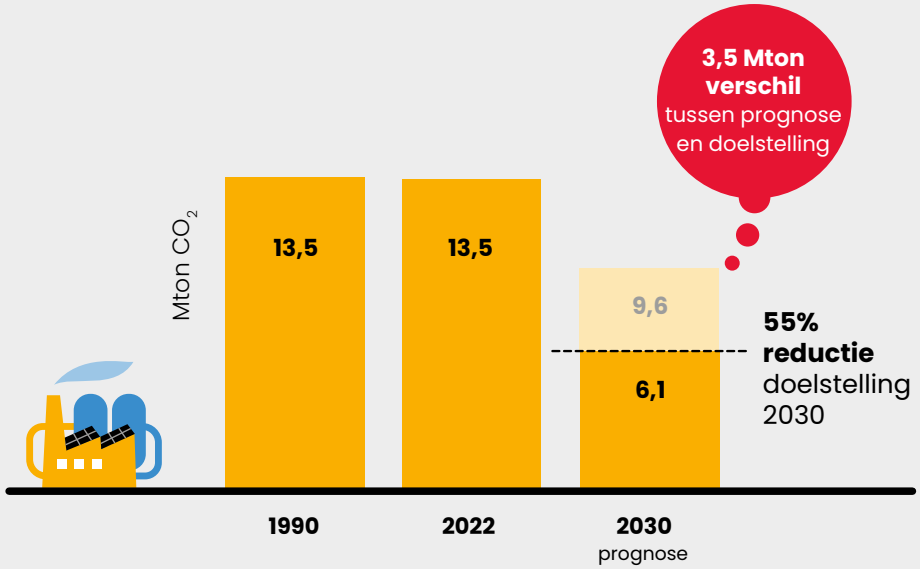
- Netcongestie remt elektrificatie en vertraagt investeringen in verduurzaming van de industrie. Partijen wachten op elkaar met investeringen.
- Toenemende focus op circulariteit, maar barrières zoals lage vraag en verouderde wetgeving belemmeren opschaling.
- Belang van maatwerkafspraken met sleutelbedrijven zoals Tata Steel en AEB voor CO_2-reductie.
- Nieuwe technologieën zoals CCS en elektrolyse vragen om stevige financiële ondersteuning en beleid (Rijksoverheid). Ook ontbreekt cruciale infrastructuur.
- Toezicht en handhaving onder druk, door gebrek aan capaciteit bij omgevingsdiensten.

Ambitie 2050

Industrie en bedrijven zijn in 2050 klimaatneutraal (netto nul CO_2-uitstoot) en dragen bij aan een volledig circulaire economie. Onder meer door zuinig energiegebruik, hergebruik van grondstoffen en groene waterstof in plaats van fossiele brandstoffen. Ook hebben de industrie en bedrijven fors minder negatieve impact op de leefomgeving. De provinciale warmtevoorziening komt deels van industriële restwarmte. Een flexibele vraag naar elektriciteit helpt vraag en aanbod van hernieuwbare elektriciteit op het net in balans te houden. Kritieke industriële functies kunnen de gevolgen van klimaatverandering aan. En het zoetwaterverbruik is tot een minimum beperkt.

Voortgang en prognose

In 2022 was de uitstoot van de industrie en bedrijven 13,5 Mton CO_2-eq. De prognose voor 2030 verwacht een reductie naar 9,6 Mton CO_2-eq, een vermindering van ongeveer 29%. Maatregelen voor industrie en bedrijven zijn vooral indirecte maatregelen. Bovendien zullen veel gemaakte afspraken met bedrijven pas na 2030 hun volledige effect hebben. De volledige impact hiervan is op de langere termijn (na 2030) zichtbaar.

Doelen voor 2030

Tegen 2030 moet de CO_2-uitstoot in Noord-Holland met 55% zijn verminderd. Dit betekent dat de uitstoot maximaal 6,1 Mton CO_2-eq mag bedragen, terwijl de huidige prognose (inclusief Tata Steel) op 9,6 Mton ligt. Dit creëert een aanvullende reductieopgave van 3,5 Mton voor 2030.

IN provincie			ALS provincie	
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Vermeden CO2eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**
CO_2-uitstoot terugbrengen tot maximaal 6,7 Mton CO_2-eq	Verduurzamen Industrie	6,8 Mton CO_2-eq reductie voor NZKG en 40% CO_2-reductie voor CES6	2.1	· DIVIT · CO_2-afvang AEB · Inzet elektrolyser · Gebruik restwarmte, waterstof en elektrificatie · Onderzoeken knelpunten verspreide industrie
	Verduurzamen bedrijventerreinen	In de Uitvoerings-agenda Duurzame en Circulaire Economie staat hoe we bedrij-venterreinen helpen verduurzamen, met nadruk op de ener-gietransitie	6.1	· De subsidie Toekomstbestendige Bedrijventerreinen ondersteunt gemeenten bij de realisatie van fysieke maat-regelen ten behoeve van de verduurzaming van bedrijventerreinen · Subsidie OTW stimuleert onderzoek, procesbegeleiding en samenwerking voor verduurzaming van werklocaties · Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB) zet 'aanjagers' in die samenwerking stimuleren en be-drijven begeleiden bij energiemaatregelen. Looptijd van het programma wordt verlengd van medio 2027 naar medio 2028 (zonder extra financiële middelen) · Ondersteuning via kennisbijeenkomsten en hulp bij subsidieaanvragen · Het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming MKB (OMKB) heeft als doel om tot mei 2028 1130 ondernemers te helpen bij het verduurzamen van hun bedrijfspand of -proces
	Stimuleren circu-laire economie	De transitie naar een circulaire econo-mie draagt bij aan CO_2-reductie door grondstofgebruik te beperken	6.1	· Stimuleren circulair bouwen: uitvoering van de Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen in Noord-Holland Noord en de MRA · Stimulering circulariteit MKB: uitvoering van 2 programma's (Circulaire Routekaart en Ketenincubator) gericht op ondersteuning van MKB bij ontwikkelen van circulaire producten en innovaties · Aanpak Biobased Bouwen: stimuleren van vraag naar biobased materialen · Circulaire grondstoffenstrategie NZKG: in samenwerking met het programmabureau NZKG is een strategie opgesteld om het grondstofgebruik te verminderen. In 2026 wordt een uitvoeringsagenda voor de strategie opgesteld
	Energiebesparing	4,18 Mton CO_2-eq besparing	2.2	· Het Energiebesparingsakkoord versterkt tijdelijk het toezicht op bedrijven, onder zowel gemeentelijk als pro-vinciaal bevoegd gezag, op de energiebesparings- en informatieplicht, en biedt ondersteuning via energiescans en dataloggers (zie Gebouwde Omgeving) · Bijna 70% van de gecontroleerde bedrijven voldoet inmiddels aan de wettelijke verplichtingen, boven het lande-lijk gemiddelde · Omgevingsdiensten stellen dan een plan op om uiterlijk in 2030 nagenoeg volledige naleving te bereiken. · Van de 112 provinciale bedrijven zijn 46 rapportages ingediend, goed voor 4,18 Mton CO_2-besparing
	Groenstaal Tata	5,4 Mton CO_2-eq reductie	2.2	· Voor het project HeraCless-Groen Staal (onderdeel CES NZKG, zie ook hierboven) zijn wij bevoegd gezag en faciliteren we een zorgvuldige en versnelde vergunningprocedure · Volgens de planning stellen GS in 2027 het benodigde projectbesluit op en stelt de Omgevingsdienst NZKG namens provincie de eerste vergunningen op. Deze worden in ontwerp ter inzage gelegd voor eenieder om zienswijzen in te dienen. De zienswijzen worden betrokken voor de definitieve besluitvorming · Conform Joint Letter of Intent van september 2025 (en brief aan PS erover) is de CO_2-reductie niet 5 Mton maar 5,4. En deze loopt verder op tot 7,2 Mton in 2037
	Datacenterstra-tegie	Geen	6.1	· Datacenters >500 kW moeten energiebesparingsmaatregelen onderzoeken en rapporteren. Toezicht hierop ligt bij de Omgevingsdienst via de meerjarenafspraken energie-efficiëntie · Er is op dit moment geen nieuwe groei mogelijk van datacenters in de bestaande clusters. Onder strenge voorwaarden is solitaire datacenterontwikkeling mogelijk buiten de bestaande clusters. De toename van AI en rekenkracht kan leiden tot extra CO_2

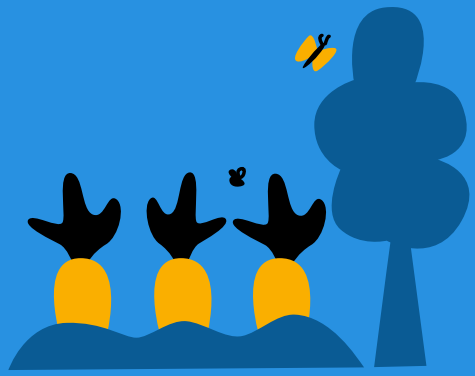
* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Landbouw & landgebruik

Het transitiepad Landbouw & Landgebruik omvat alle activiteiten in landbouw, veehouderij en landgebruik voor bijvoorbeeld natuur, bos en veenweiden.

Kansen – Deze sector is verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de landelijke broeikasgasuitstoot (zoals methaan en lachgas). maar biedt ook kansen voor CO_2-opslag (bijvoorbeeld via bodembeheer, bosaanplant en veenherstel).

Circulair en productief – In 2050 levert de landbouw in Noord-Holland gezond voedsel met respect voor klimaat, natuur en landschap. Het systeem van landbouw en landgebruik is klimaatneutraal. Boeren werken circulair, natuurvriendelijk en toekomstgericht, met zorg voor bodemkwaliteit, waterbeheer en biodiversiteit. Het landelijk gebied is productief, leefbaar en veerkrachtig – een groene long voor de provincie en een belangrijke schakel in de klimaatopgave.

Trends en ontwikkelingen

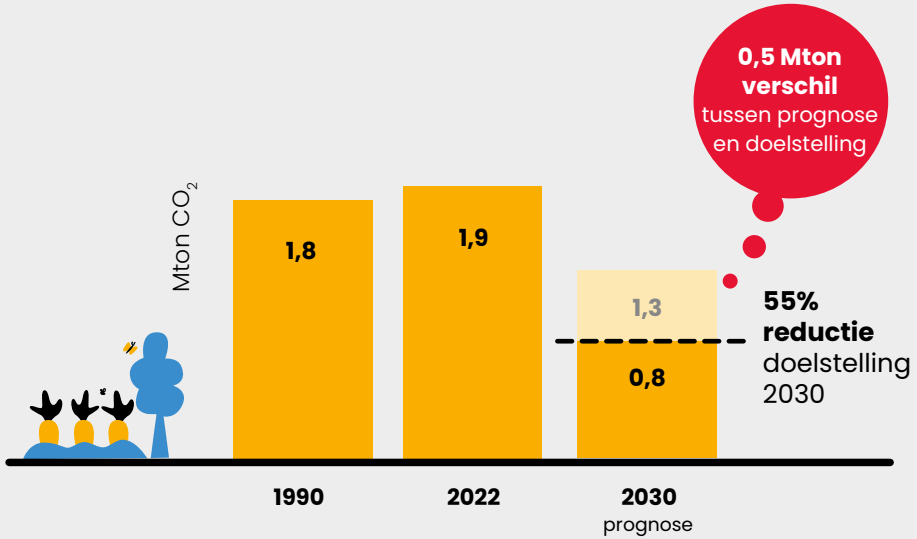
- Gebrekkige datatoegang en monitoring belemmeren sturing op CO_2-reductie in glastuinbouw.
- Onzekerheid over nationale veehouderij- en mestregelgeving
- Financieringstekort voor wettelijke doelen landelijk gebied, ondanks brandbrief aan het Rijk.
- Toenemende aandacht voor kringlooplandbouw en agroforestry, maar uitvoering stuit op ruimte- en financieringsproblemen.
- Onzekerheid over het nieuwe landbouwbudget vanaf 2028 (GLB).
- Ruimtelijke beperkingen en trage vergunningprocedures voor warmtenetten, mestverwerking en bosaanplant.
- Verkenning en herprioritering binnen bossenstrategie, met focus op revitalisering en koppelkansen in de ruimte.
- Uitvoeringscapaciteit bij gemeenten en agrarische ondernemers is beperkt.
- (Collectieve) mestverwerking biedt kansen maar ruimtelijke inpassing is nog niet uitgewerkt.
- Onderzoeken naar de effecten van lopend beleid en verkenning behoefte aanvullende maatregelen.

Doelen voor 2030

Tegen 2030 streeft Noord-Holland ernaar de landbouwsector en het landgebruik aanzienlijk te verduurzamen. Dit omvat een jaarlijkse reductie van 0,35 Mton CO_2-eq voor de glastuinbouw en een totale reductie van 0,3 Mton CO_2-eq voor de bredere landbouwsector. Daarnaast hebben we volledige kringlooplandbouw in 2040 als doelstelling. Voor landgebruik streeft de provincie naar een reductie van 0,09 Mton CO_2-eq uit veenweidegebieden en een koolstofopslag van 0,049 Mton CO_2-eq in minerale landbouwbodems.

Voortgang en prognose

In 2022 was de uitstoot van landbouw en landgebruik 1,9 Mton CO_2-eq. De prognose voor 2030 voorziet een reductie naar 1,3 Mton CO_2-eq, wat een vermindering van ongeveer 32% betekent. Om de 55% reductiedoelstelling te behalen, moet de uitstoot verder dalen naar 0,8 Mton CO_2-eq, wat inhoudt dat er nog een extra reductie van 0,5 Mton CO_2-eq nodig is.

Ambitie 2050

In 2050 moet het systeem van landbouw en landgebruik netto klimaatneutraal zijn. Dit houdt in dat de landbouwsector en landgebruik geen netto broeikasgassen meer produceren, dankzij duurzame landbouwmethoden, verbeterd bodemgebruik en toegenomen koolstofvastlegging.

> Programmabegroting Beleidsdoel: 5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur, Beleidsdoel: 5.2 Beheren van natuur, Beleidsdoel: 5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen, Beleidsdoel: 5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water, Beleidsdoel: 5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied en Beleidsdoel: 5.6 Versterken kansrijke landbouw

IN provincie			ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Vermeden CO_2eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**	**Begroting 2027***
Landbouw: 0,35 Mton CO2-eq reductie voor glastuinbouw; 0,3 Mton CO2-eq reductie in de bredere landbouw. Landgebruik: 0,09 Mton CO2-eq reductie in veen-weidegebieden; 0,053 Mton CO2-eq koolstofop-slag in minerale land-bouwbodems.	Verduurzamen glastuinbouw	0,35 Mton CO_2-eq	5.6	· Uitrol van geothermie · Gebiedsgerichte energiecoöperaties en warmtenetten · Ruimtelijke clustering en verduurzaming van glastuinbouwbedrijven · Actieve rol in Netwerken Greenports	€150.000 €100.000
	Verduurzamen landbouw	0,3 Mton CO_2-eq	5.6	· Pilots (KPI-Kringlooplandbouw en REMAS) · Voedselvisie · LandbouwPortaal & Ondernemerscoaches · GLB:NSP · Versnellingsproject de Ronde Hoep	€75.000 €275.000 €129.512
	Verduurzamen veenweide	0,09 Mton CO_2-eq	5.1 & 5.3	· Gebiedsgerichte verhoging grondwaterpeil · Subsidiëring van innovatieve drainagesystemen · Regionale Veenweide Strategie · Natte Teelten · Jump, Base programma's	€100.000 €100.000 €150.000 €312.000
	Melkveehouderij	Mton CO_2-eq : N.T.B. 30% van drijfmest bewerkt 15% reductie veestapel	5.6	· FieldLab Groene Hart en andere experimenteerlocaties · ActiePlanMest · Stimulering van mestbewerking middels kwartermaker mest en aan-passing van de omgevingsverordening · Extensivering via NNN-realisatie en stikstofaanpak · Onderzoek Effecten Lopend Beleid · Handreiking Mestverwerking	€900.000 €125.000 €100.000
	Innovatie & Onderzoek	Geen	5.6	· Aeres Hogeschool samenwerking · Experimenteerlocaties (Assendelft) · Pilot KringloopLandbouw · VIP-NL samenwerking	€30.000 €500.000 €75.000 €500.000
	Koolstof-Opslag	0,053 Mton CO_2-eq Vergroten Bosareaal 10%	2.1	· Stimulering koolstof-opslag in minerale landbouwbodems · Pilot Koolstofvastlegging op Veen · Pilot Bokashi Waterland	 €10.000 €30.000
	Bossenstrategie	Landelijke doelstellingen	5.1	· Stimuleren Agroforestry · Compensatie SubsidieRegeling · Stimuleren groenstroken · Duurzaam Bosbeheer · Biobased Bouwmateriaal gebruik stimuleren	

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Mobiliteit

Het transitiepad Mobiliteit omvat het verduurzamen van vervoer van mensen en goederen.

Focus - Het transitiepad is erop gericht om duurzame modaliteiten (zoals OV, fietsen en elektrisch rijden) en logistieke efficiëntie te bevorderen, en fossiele brandstoffen in de transportsector terug te dringen. Daarbij is het besef van belang dat er grenzen zijn aan wat de provincie wel en niet kan doen. De provincie kan aanvullende inspanningen leveren om de klimaatdoelen te realiseren, maar deze inzet is begrensd. Daar waar andere partijen primair verantwoordelijk zijn, wordt van hen verwacht dat zij verantwoordelijkheid volledig nemen en hun bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelen.

Schoon en toegankelijk - In 2050 is mobiliteit in Noord-Holland schoon, efficiënt en voor iedereen toegankelijk. Vervoer stoot dan geen CO_2 of andere broeikasgassen meer uit, met uitzondering van zee- en luchtvaart. In stedelijke gebieden ligt de nadruk op lopen, fietsen en openbaar vervoer. In het landelijk gebied gaat het om een slimme mix van auto, fiets en ov. Tussen steden zorgen trein, bus en auto met hoge bezettingsgraad voor verbinding. Zo benutten we ruimte, energie en grondstoffen optimaal en verbeteren we de bereikbaarheid.

De opgave in Mobiliteit is aanzienlijk. Vooral omdat publieke en private actoren wederzijds sterk afhankelijk zijn. De provincie richt zich vooral op coördinatie en samenwerking, vanuit een sturende en ondersteunende rol. We sturen op maatregelen die CO2-reductie realiseren. We realiseren randvoorwaarden voor de mobiliteitstransitie.

Speerpunten

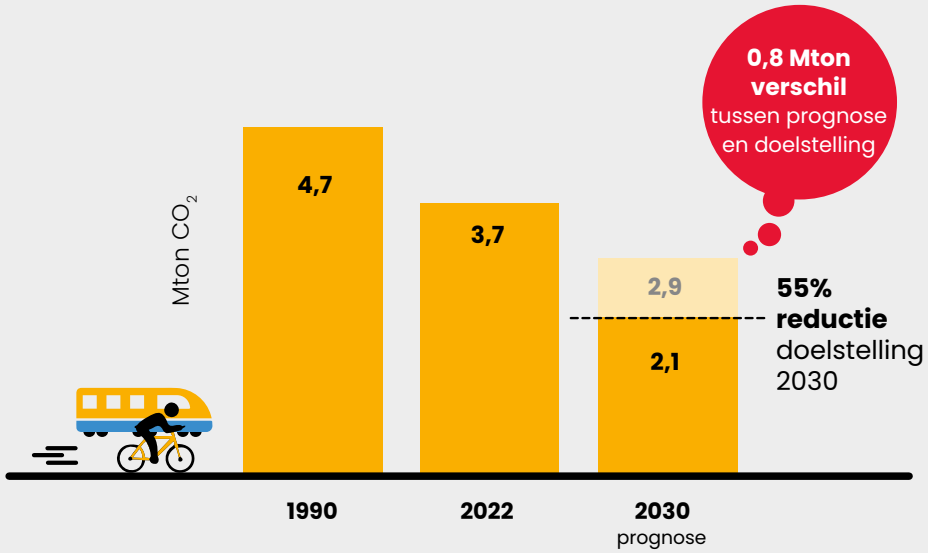
- Alle bussen in 2030 emissievrij.
- Dekkend netwerk van laad- en tankinfrastructuur voor voer- en vaartuigen realiseren met aantrekkelijk prijspeil, conform de Nationale Agenda Laadinfrastructuur en Clean Energy Hubs.
- Werkgeversaanpak uitvoeren en ontwikkelen naar gedragsaanpak.
- Uitvoeren visie Publieke Mobiliteit 2024-2034.
- Opstellen regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit binnen Regionaal Mobiliteitsprogramma.
- Verbeteren (door)fiets- en wandelinfrastructuur en uitvoeren Actieagenda Actieve Mobiliteit.
- Stimuleren bundelen goederentransport via spoor, water en hubs.
- Stimuleren mobiliteitstransitie door nabijheid, passende infrastructuur en OV-Knooppunten.

Trends en ontwikkelingen

- Totale levensduurkosten van elektrische voertuigen regelmatig al lager dan van fossiele brandstofvoertuigen. Trend is dat voor 2030 in de meeste segmenten elektrisch het goedkoopst is.
- Uitstoot mobiliteit groeit door de groei van de bevolking, het aantal huishoudens en de welvaart.
- Fietsgebruik en wandelen in aandeel vervoersbewegingen groeit.
- Elektrificatie groeit, maar netcongestie vormt een knelpunt.
- Beperkte capaciteit en middelen bij overheden remmen uitvoering.
- Draagvlak voor effectieve regulerende maatregelen als ZE-zones staat onder druk.
- De uitdaging ligt niet alleen in het bedenken van extra maatregelen, maar vooral om binnen de gegeven situatie maatregelen tot uitvoering laten komen.
- Innovatie via Smart Mobility en deelmobiliteit biedt kansen. Opschaling is een uitdaging.
- Nationale Agenda Laadinfrastructuur beweegt naar vraaggestuurd aanleggen laadinfrastructuur.
- Ontwikkeling Duurzame Stedelijke Mobiliteitsplannen (SUMP) vanuit Europees beleid.
- Terugtrekkende beweging beleid vanuit de Rijksoverheid m.b.t. duurzame mobiliteit.

Voortgang en prognose

De uitstoot van de mobilteitssector bedroeg in 2022 3,7 Mton CO_2-eq . Met het huidige beleid wordt verwacht dat de mobiliteit in Noord-Holland 2,9 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030. Om 55% reductie te bereiken, mag de uitstoot maximaal 2,1 Mton CO_2-eq zijn. Dit betekent een extra reductie van 0,8 Mton CO_2-eq. Ondanks de verhoogde inzet van de provincie worden de 2030 doelen met het huidige beleid niet gehaald. De reductie voor mobiliteit in de provincie blijft steken rond 40%.

Inzet 2027

- Voortzetten beleid openbaar vervoer, deelvervoer, werkgeversaanpak, OV-Knooppunten, actieve mobiliteit, duurzame mobiliteit en logistiek.
- Behouden en versterken laadinfrastructuur voor elektrisch busvervoer in de concessiegebieden.
- Vraaggestuurd publieke laadinfrastructuur toevoegen aan het dekkende netwerk.
- Laadwerk faciliteert en stimuleert het plaatsen van laadinfrastructuur. Verder ontwikkelen inzet aanpak bedrijventerreinen. Daarnaast wordt met overheden, netbeheerders en brancheorganisaties gewerkt aan mitigerende maatregelen tbv netcongestie zoals netbewust laden.
- Versterken regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit met additionele maatregelpakketten.
- Ondersteunen gemeenten met kleinschalige maar (bestuurlijk) zichtbare klimaatmaatregelen.
- Subsidieregelingen Clean Energy Hubs, buurtbussen, OV-Knooppunten, doorfietsroutes en verkeersveiligheid, doortrappen, deelfietshubs, en toegankelijke bushaltes.
- Start modal shift programma Noordwest Connect 3.0.
- Ontwikkelen actualisatie Actieagenda Actieve Mobiliteit 2022-2027 en voortzetten ontwikkeling doorfietsroutes en verkeersveiligheidsverbetering.
- Ontwikkelen pilot besloten autonoom busvervoer.
- Verbeteren doorstroming op kruispunten op logistieke corridors.
- Onderzoeken en bepalen vervolginzet verduurzaming regionale luchthavens en regionale luchtvaart, incl. totale kosten en onderverdeling van de kosten.

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**	**Begroting 2027***
2,3 Mton CO_2-eq reductie (55% minder uitstoot t.o.v. 1990)	Samen met gemeenten regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit opstellen aan de hand van drie maatregelpakketten	· Streven naar 2,2 megaton uitstoot in Noord--Holland en Flevoland in 2030 · Alle regio's in Noord-Holland hebben een Uitvoeringsagenda Duurzame Mobiliteit met meerdere maatregelenpakketten	· Kan bij maximale inzet op alle maatregel- · pakketten in alle regio's de reductieopgave voor 2030 nagenoeg behalen. Dat is echter niet de verwachting. Inzet van gemeenten is bekend in 2e helft 2026 en zal geringer zijn dan rond 1 megaton (doorrekening 2024)	4.1.B1	· Aanjagen, ondersteunen en stimuleren van de uitvoering van duurzame mobiliteitsmaatregelen bij gemeenten door samen met de gemeenten regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit op te stellen en tot uitvoering te brengen · In 2027 wordt de aanpak versterkt met regionale doorontwikkeling van extra maatregelpakketten · Aanvullen van gemeentelijke maatregelen binnen de uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit met provinciale maatregelen	€ 390.000
	Verduurzamen woonwerk verkeer en zakelijk verkeer door inzet op: Modal shift Personenvervoer & Verminderen personenvervoer	· Werkgeversaanpak in heel Noord-Holland · Aanvulling werkgeversaanpak met algemene gedragsaanpak bewoners · Maatregelen Coalitie Anders Reizen · Samen Reizen NHN	· Bandbreedte 0 tot 0,3 megaton reductie	4.1.B1	· Werkgeversaanpak MRA en Noord-Holland Noord uitvoeren · Maatregelen Coalitie Anders Reizen uitvoeren · Deelnemen aan Samen Reizen NHN	€ 200.000
	Clean Energy Hubs	· Dekkend netwerk Clean Energy Hubs · Succesvolle uitvoering subsidieregeling Clean Energy Hubs	· Randvoorwaarde voor verduurzaming	4.1.B1	· Uitvoering geven aan de landelijke strategie Clean Energy Hubs via Learning Community samenwerking van alle provincies · Identificatie van gewenste locaties voor Clean Energy Hubs (CEH) · Uitvoeren subsidieregeling Clean Energy Hubs voor wegtransport en binnenvaart	€35.000 €300.000
	Modal shift en bundelen goederenstromen	· 300 TEU per dag verplaatst van weg naar water en spoor	· 4,34 kiloton reductie voor modal shift	4.1.B1	· Uitvoeren Agenda Slimme en Schone Logistiek · Uitvoeren Regionale Uitvoeringsagenda Stadslogistiek (RUAS) incl. uitrollen Mobiliteitsprogramma van Eisen voor bedrijventerreinen en uitvoeringsplan logistieke hubs · Uitvoeren modal shiftprogramma Noord West Connect incl. ondersteunen gemeentelijke havenontwikkeling t.b.v. overslag van weg naar water · Samenwerkingsprojecten MIRT Goederenvervoercorridors	€60.000 €20,000 €400,000 €100,000
	Verduurzamen binnenvaart	· Voldoen aan vereisten AFIR voor waterstof · Realisatie basisnetwerk waterstof en walstroom in havens en bij ligplaatsen	· Randvoorwaarde voor verduurzaming	4.1.B2 en 2.1	· Continueren deelname aan de programma's RH2INE en CONDOR voor technische ontwikkeling en standaardisatie waterstofgebruik in binnenvaart · Uitrol walstroom via Regionale Agenda Laadinfrastructuur	Zie energie-infrastructuur
	Verschonen personenvervoer en goederenvervoer	· Laadwerk probeert te voorzien in de verwachtte groeiende behoefte aan meer laadpalen. · Er worden maximaal 600 snellaadlocaties gerealiseerd door Laadwerk. · Geprofessionaliseerd concessiebeheer laadinfrastructuur	· Randvoorwaarde voor verduurzaming	4.1.B3	· Binnen het Laadwerk werken we met Flevoland en Utrecht samen om elektrisch vervoer te stimuleren en een netwerk van publieke oplaadpunten te realiseren · Advisering laadinfrastructuur bij vve's en deelvervoer door Laadwerk · Uitvoeren door Laadwerk van de Regionale Agenda Laadinfrastructuur met daaronder Concessie publieke laadinfrastructuur en Concessie snellaadinfrastructuur · Uitrollen Programma Slim Laden door Laadwerk	€5.600.000

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**	**Begroting 2027***
2,3 Mton CO_2-eq reductie (55% minder uitstoot t.o.v. 1990)	Meer actieve mobiliteit en verminderen behoefte autogebruik	· 75% actieve verplaatsingen tot 7,5 km in 2027 · 25% actieve verplaatsingen tot 15 km in 2027	· Realisatie ambitie kan leiden tot 0,2 tot 0,4 megaton reductie	4.1	· Uitvoeren Actieagenda Actieve Mobiliteit · (Financieel) ondersteunen van gemeenten in de aanleg van fietsinfrastructuur incl. realiseren van doorfietsroutes · Verbeteren verkeersveiligheid fiets- en wandelnetwerken · Verbeteren van de fietsinfrastructuur langs provinciale infrastructuur	€200.000 €4 miljoen €5.100.000 (dit is 50% van de verkeersveiligheidsmiddelen In verschillende verkeersprojecten worden ook fietsmaatregelen genomen. Informatie daarover is te vinden in het iMPi en voert te ver voor deze bijlage
	Studietrajecten naar verkeersknelpunten op provinciale infrastructuur	· Identificeren oplossingen voor de knelpunten door het uitvoeren van de mobiliteitstransitie via 3V's (Verminderen, Veranderen, Verbeteren)	· Randvoorwaarde, kan uitstoot verhogen	4.1	· In opdrachtverlening voor studieprojecten ten behoeve van een knelpunt op provinciale infrastructuur wordt verkend welke maatregelen een oplossend vermogen hebben waarbij de 3V's uitgangspunt zijn	€400.000
	Bouwen extra mobiliteitsnetwerken in Noord-Holland	· Versterken bereikbaarheid Noord-Holland door o.a.: · Afspraken over doortrekken Noord-Zuidlijn naar Hoofddorp · Financiële dekking Zuidasdok en Amsterdam-Hoorn · Afspraken onderhoudsproblemen Rijksinfrastructuur · Afspraken woningbouw en bereikbaarheid, o.a. ring Alkmaar	· Randvoorwaarde, kan uitstoot verhogen	4.1	· Het organiseren en mede-investeren in grootschalige (Rijks)-infrastructuur om de duurzame bereikbaarheid van de provincie te verbeteren	Afhankelijk van onderhandelingen met het Rijk en besluitvorming in het BO-MIRT

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**	**Begroting 2027***
2,3 Mton CO_2-eq reductie (55% minder uitstoot t.o.v. 1990)	Concessieverlening openbaar vervoer en verduurzamen concessies openbaar vervoer	· Zero-emissie busvervoer in 2030 · Basisbereikbaarheid via openbaar vervoer en P&R netwerk in 2030 · Convenant circulair openbaar vervoer	Randvoorwaarde. 0,1 megaton met huidig reizigersaantal	4.2	· Uitvoeren concessiebeheer openbaar vervoer · Verduurzamen openbaar vervoer waaronder aanbesteding zero-emissie concessies · Organiseren van laadvoorzieningen openbaar vervoer · Deelfietsen Gooicorridor	€67.300.000 (prijspeil 2026) *Dit is het totale bedrag. Verduurzaming is een indirect resultaat Overige OV lasten: €8.300.000 waarvan €300.000 voor deelfietsen Gooicorridor
	OV-Knooppunten, realiseren van nabijheid en deelmobiliteit met als doel het realiseren van wonen, werken en voorzieningen rondom of in de nabijheid van OV-Knooppunten	· Verminderde behoefte aan autogebruik door goede alternatieven en nabijheid van voorzieningen · Verhoging van het aandeel lopen, fietsen en openbaar vervoer in de modal split van het aantal vervoersbewegingen en de afgelegde reizigersafstand	Randvoorwaarde Rond 0,1-0,5 megaton potentie in Noord-Holland	3.2	· Het optimaliseren van de deur-tot deur reis (de ketenreis) · Het beter benutten van de ruimte rond stationsgebieden voor wonen, werken en voorzieningen · Het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving rond bus- en treinstations · Versterken van bewust mobiliteitsgedrag en verminderen van autobezit door het uitvoeren van het OV-knooppuntenbeleid, het stimuleren van deelmobiliteit, en het ondersteunen van mobiliteitshubs · Versterken van de P&R structuur in de provincie	€850.000 (Ketenreis, specifiek voor kleinere projecten € 600.000 (ondersteunen mobiliteitshubs € 12 miljoen (OV-knooppuntontwikkeling, indicatief bedrag)
	De markt stimuleren duurzaam te werken	· Duurzaam aanbesteden gemeen goed	15 kiloton reductie afhankelijk van deelname gemeenten	4.3	· Ondersteuning gemeenten voor duurzame aanleg en beheer van infrastructuur via de provinciale werkwijze duurzaam aanbesteden · In subsidieregelingen zo duurzaam mogelijk uitvoeren als voorwaarde opnemen	€50.000 €10.000
	De markt stimuleren duurzamere vliegtuigen en urban air mobility te gebruiken	· Eerste toepassingen van elektrisch vliegen in Noord-Holland zijn geïntroduceerd. · Drones hebben een grotere rol in het beleveren van kritieke goederen in Noord-Holland	Voor 2030 zeer beperkt.	3.1	· Uitvoeren en herzien provinciaal luchtvaartbeleid · Onderzoeken en bepalen vervolginzet verduurzaming regionale luchthavens en regionale luchtvaart, incl. totale kosten en onderverdeling van de kosten · Gerichte ondersteuning ontwikkeling van de markt voor drones en elektrisch vliegen in Noord-Holland	€150.000

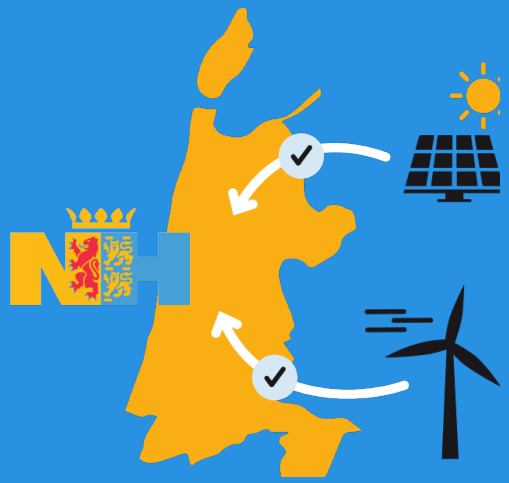
* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Eigen organisatie

Het onderdeel eigen organisatie omvat de verduurzaming van de eigen provinciale organisatie. Denk aan vastgoed, mobiliteit en inkoop verduurzamen, minder CO_2-uitstoot binnen bedrijfsvoering, en voorbeeldgedrag laten zien aan inwoners en partners.

Focus – De eigen organisatie ligt op dit moment op koers voor de klimaatdoelstellingen van 2030. De voortgang van de circulaire doelstellingen loopt wel achter op de verwachtingen. Dit komt vooral doordat er minder gerecycled asfalt is toegepast in wegverhardingen dan verwacht. Gerecycled asfalt kan de kwaliteit van wegverhardingen niet waarborgen bij externe factoren zoals slecht weer. De verwachting is wel dat we de circulaire doelstelling voor 2030 behalen, ook gelet op de nieuwe verhardingscontract waar duurzaamheid een belangrijke aspect in is.

Volledig klimaatneutraal en circulair – In 2050 is de eigen organisatie van de provincie volledig klimaatneutraal en circulair. Dit is een ambitieus, maar theoretisch haalbaar doel. Gebouwen zijn aardgasvrij, het wagenpark is uitstootvrij en gebruikte materialen zijn hergebruikt of biobased. De provincie wekt zelf voldoende schone energie op en koopt uitstootvrij in. Zo geven we het goede voorbeeld en dragen we bij aan een gezonde leefomgeving, met meer biodiversiteit en schonere lucht.

Doelen voor 2030

- **55% CO_2-reductie in inkoop- en afvalketen** De reductie t.o.v. 1990 is nu al 52%. De uitstoot daalde van ca. 34.000 ton CO_2-eq in 1990 naar ca 16.000 ton in 2025. Het doel voor 2030 is 15.000 ton en dat doel lijkt haalbaar.
- **Energieneutraal in 2030** Al onze energie is duurzaam, via groene stroom en eigen opwek. Sinds 2018 wordt alleen Nederlandse windstroom ingekocht. De CO_2-footprint elektriciteit is daardoor ~95% lager, en het verbruik is ~30% gedaald t.o.v. 2018.
- **De ambitie is om in 2030 50% circulair materiaalgebruik** te realiseren voor de gehele organisatie en 60% voor de provinciale infrastructuur. In 2025 bedraagt het aandeel secundaire materialen 37%, waarbij asfalt het grootste deel bepaalt. In 2025 is minder circulair asfalt toegepast dan vooraf was geprognotiseerd. De verwachting is dat dit aandeel de komende jaren toeneemt en dat onze doelstelling voor 2030 kunnen behalen, mede door de inzet van het nieuwe duurzame assetcontract voor verhardingen.
- **Gebouwen** Isolatie, aardgasvrij maken, duurzame installaties en vervanging verlichting. Doel: vrijwel gasloos in 2030.
- Provinciale Wagenpark en vaartuigen in 2030 uitstootvrij.
- **Inkoop** Duurzaamheid als vaste voorwaarde bij aanbestedingen en contracten, met focus op CO_2-reductie in asfalt, beton, staal, materieel en ook in de logistiek rondom onze inkopen.
- **Duurzaam eten en afval** Vanaf 2025 is dit structureel onderdeel van het cateringbeleid van de provincie.
- **Paviljoen Welgelegen** Hiervoor is een zwaardere energieaansluiting nodig om volledig gasvrij te worden. Deze aansluiting is pas rond 2034 beschikbaar. Tot die tijd zal voor piekbelasting nog een van de drie gasketels gebruikt worden.
- **Aandachtspunten** zijn de vergunningsverlening voor zonneweides, netcongestie en de energieprijs. Daarnaast zijn intern draagvlak en structurele borging van financiering cruciaal.

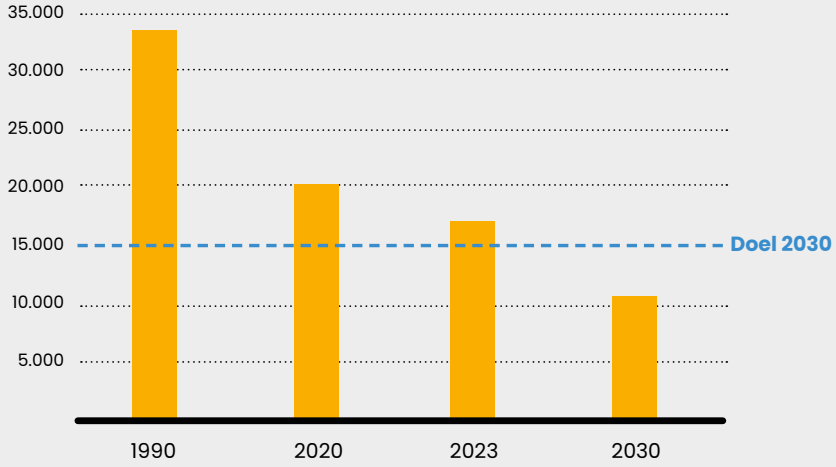
Randvoorwaarde

De provincie ligt op dit moment op schema in de reductie van CO_2-eq uitstoot voor 2030. Op dit moment ervaren wij geen structurele keuzes of dilemma's hierbij. Wel is het cruciaal dat de randvoorwaarden (financieel, en intern draagvlak) blijven doorgaan.

Voortgang en prognose

De provincie ligt op koers bij het behalen van de klimaatdoelstellingen van de eigen organisatie. De verwachting is dat de provincie in 2030 zelf vrijwel geen fossiele brandstoffen gebruikt. Een duurzame bedrijfsvoering ondersteunt diverse doelen, zoals klimaatmitigatie en -adaptatie, biodiversiteit en eerlijke sociale ketens. Met haar eigen bedrijfsvoering wil de provincie Noord-Holland bijdragen aan de verduurzaming van Nederland.

Totale emissie eigen organisatie PNH
ton CO_2eq

ALS provincie				
Doelen 2030	**Generieke maatregel in de provincie**	**Programma**	**Operationaliserings-doel 2030**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**
55% minder CO_2-uitstoot door inkoop t.o.v. 1990 60% minder gebruik van primaire grondstoffen in de provinciale infrastructuur, 50% organisatie breed en volledig circulair in 2050 75% minder gezondheidsschade (fijnstof) door werktuigen en 60% minder stikstofuitstoot door werktuigen	Verduurzamen eigen organisatie (infrastructuur, energie, facilitair, catering) door middel van duurzaam inkopen Verduurzamen infrastructuur door middel van duurzaam inkopen (incl. inkoopeisen uitstootloos materieel)	7.2 en 4.4. 7.2. en 4.4. 4.4	CO_2-footprint van de inkoopactiviteiten van PNH in 2030 met 55% gedaald is ten opzichte van 1990. De reductie t.o.v. 1990 is nu 52%. De uitstoot daalde van ca. 34.000 ton CO_2-eq in 1990 naar ca 16.000 ton in 2025 60% secundair materiaalgebruik: Gebruik van secundair materiaal is in 2025 37%; dit loopt achter op de verwachtingen, maar doel voor 2030 blijft haalbaar Door de routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) uit het convenant SEB uit te voeren zijn de doelen voor reductie uitstoot fijnstof en stikstof werktuigen haalbaar	· Duurzaam Inkoop (leveringen, diensten en werken): Duurzaamheid, waaronder CO2-reductie, wordt bij vrijwel alle inkoopactiviteiten als volwaardig thema meegenomen in het gehele inkooptraject. Dit resulteert in: · Het afwegen van duurzaamheidscriteria bij de studiefase naar verschillende typen producten (of diensten) bij een inkoopopdracht; · Het stellen van duurzame eisen en criteria bij aanbestedingen; · Het meenemen van duurzaamheid bij langjarige lopende contracten · Algemene duurzaamheid bij subsidieregelingen meewegen · Implementatie duurzaamheid in het assetmanagentproces (van beleid tot uitvoering) met het programma Duurzame Infrastructuur
				· Uitvoeren van duurzame maatregelen · Toepassen van circulair en gerefurbished kantoormeubilair en bouwmaterialen bij verbouwing van panden · verlengen levensduur (verjongen asfalt, epoxy asfalt, versterken bruggen, etc). · Lagere temperatuur en biobased asfalt · Hergebruik materiaal (asfalt, staal en beton) · Hergebruik elementen zoals damwanden en liggers · Demontabel bouwen (IFD) · Inzet elektrisch en waterstofmaterieel en -transport (SEB) · Duurzamere wegmarkering en bebording · Natuurinclusief bouwen (natuurvriendelijk berm- en oeverbeheer, aanleg faunapassages, aanleg natuurvriendelijke oevers, etc) · Ondersteuning gemeenten voor duurzame aanleg en beheer van infrastructuur t.b.v. mobiliteit
Verduurzaming inkoop catering	Gezond eten en afvalscheiding in samenwerking met cateringbedrijf	7.2	Bijdrage aan de eiwittransitie: minimaal 60% plantaardig in 2030	· Verduurzaming catering · Reductie afval en betere scheiding · Duurzame criteria bij onder meer meubilair, printen en beplanting
Volledig over op duurzame energie; energieneutraal in 2030	55% reductie van CO2-eq uitstoot in de inkoop- en afvalverwerkingsketen	4.4 en 7.2	Ca 4.500 ton CO2-eq ten opzichte van 1990 (schatting), incl. overgang van grijze stroom naar windstroom	· Invoering van led en dimmen bij openbare verlichting · Energiezuinig objecten (bruggen, verkeersregel installaties) · Isolatie panden · Elektrificeren van eigen voer- en vaartuigen · Zonnepanelen · Warmtepompen · Groene stroomcontract · Aanvullend onderzoek naar meervoudige aansluitingen
	De provincie is energieneutraal én gebruikt alleen nog groene stroom	2.1, 4.4 en 7.2		

Provincie Noord-Holland
2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 3143
www.noord-holland.nl
klimaat@noord-holland.nl

Provincie Noord-Holland

Gedeputeerde Staten

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Houtplein 33
2012 DE Haarlem

Verzenddatum	08 OKT. 2026
Ons kenmerk	MvA - Begroting 2027
Uw kenmerk	
Uw contactpersoon	J. Zweers CZ/FIN
Telefoonnummer	+31235143573
E-mailadres	jeroen.zweers@noord-holland.nl
Betreft	Memorie van Antwoord (MvA) - Begroting 2027

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter kennisgeving de Memorie van Antwoord over de door u gestelde vragen met betrekking tot de Begroting 2027.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

Provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

- Memorie van Antwoord Begroting 2027

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
1	GroenLinks	Peter Korzelius	41	3 Ruimte en wonen	Naast de opgave voor het bouwen van nieuwbouw woningen is de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad minstens zo belangrijk. Kan het college aangeven welke wijze dit aandacht heeft gekregen in de regionale volkshuisvestingsprogramma's?	Het is de verantwoordelijkheid van gemeenten om iets op te nemen in hun lokale volkshuisvestingsprogramma's over de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. We werken aan een handreiking voor gemeenten over (o.a.) dit onderwerp.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
2	GroenLinks	Peter Korzelius	43	3 Ruimte en wonen	Het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2028-2033 wordt eind 2027 door PS behandeld. Ziet het college aanleiding en mogelijkheden, gelet op de grote droogte van deze zomer en de te verwachte droogte in de nabije toekomst, de totstandkoming van het waterprogramma te versnellen?	De planning van het Regionaal Water- en Bodemprogramma is afgestemd op de tijdlijn van het Nationaal Waterprogramma en waterbeheerprogramma's van waterschappen en we doorlopen een zorgvuldig proces van afstemming met ketenpartners en een ter-inzage-procedure. Deze planning passen wij niet aan. Tegelijkertijd is de provincie in gesprek met partners in de waterketen om af te stemmen hoe we ook op korte termijn kunnen inspelen op droogte en voeren we het staande beleid uit (o.a. zoetwaterregio's vanuit het Deltaprogramma).	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
3	GroenLinks	Peter Korzelius	90	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	De uitkering uit het provinciefonds is bij deze begroting aangepast op basis van de meicirculaire 2026. Kan het college PS informeren over de gevolgen van de septembercirculaire voor de financiën van de provincie zodra deze is verschenen?	De financiele effecten van de septembercirculaire zullen in een apart memo (actualiteitenbrief) toegelicht worden en dit memo zal gedeeld worden met PS.	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
4	GroenLinks	Peter Korzelius	111	3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	Het bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau voor vaarwegen/oevers is D. Is dat voldoende om de kwaliteit daarvan te waarborgen?	Bij vaarwegen en oevers wordt een risicogestuurde aanpak gehanteerd waarbij gekeken wordt welke risico's de degradatie met zich meebrengt. Onder het vastgestelde beleid (kwaliteitsniveau D) voeren we technische inspecties uit, waarbij het areaal veilig blijft en de kwaliteit voldoende wordt gewaarborgd.	Han Roebers	Jeroen Olthof	Ruimte	
5	GroenLinks	Peter Korzelius	142	3.8 Provinciale heffingen	Op deze pagina is een overzicht opgenomen van de opcenten motorrijtuigenbelasting van de verschillende provincies. Deze informatie is gebaseerd op de informatie per ultimo juni 2026. Geeft recentere informatie aanleiding om het overzicht aan te passen?	Ja. In de bijlage is een overzicht opgenomen met de verschillen tussen de tabel die gebruikt is in de Begroting 2027 en de tabel op basis van de laatste informatie. Bij een aantal provincies is het tarief nog gewijzigd (zie bijlage MvA). Let wel: de tarieven zijn pas op 1 december defnitief bekend.	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
6	GroenLinks	Peter Korzelius	16	2.1 Beleidsdoel	Op de PS vergadering van 29 juni 2026 is motie 81 aangenomen voor het Ontzorgingsprogramma verduurzaming maatschappelijk vastgoed om € 300.000 daarvoor beschikbaar te stellen. Waar staat dat in de begroting 2027?	Motie 81 wordt genoemd in het hoofdstuk 'Overzicht financiële ontwikkelingen' (blz. 16) in het overzicht van de aangenomen moties bij de kaderbrief 2027, en is verwerkt in beleidsdoel 2.1 (blz. 30).	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
7	BBB	Dorien Sijbenga	68	4 Natuur en Landelijk Gebied, maatregelen in veengebieden	Ondersteunt u deze transitie nog steeds in samenspraak met de agrarische ondernemers?	Ja, dat gaat in samenspraak met de agrariërs.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
8	BBB	Dorien Sijbenga	68	5 Natuur en Landelijk Gebied	Onze fractie was van mening dat het aantal bomen buiten het bos zou worden aangesloten bij het bos. Welke mogelijkheden ziet u om het aantal bomen buiten het bos te vergroten?	Vanuit de Klimaataanpak verkennen we mogelijkheden voor meer bomen buiten het bos, samen met gemeenten als recreatief groen, op bedrijventerreinen of agroforestry (op vrijwillige basis).	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
9	BBB	Dorien Sijbenga	68	5 Natuur en Landelijk Gebied	Wat bedoelt u precies met herwaardering en ruiling van gronden en hoe moet dit agrarisch natuurbeheer financieel mogelijk maken?	Onder het vorige kabinet is begonnen met het effectiever maken van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (Anlb) tot het bredere Agrarisch Natuurbeheer. Dit naar aanleiding van de ecologische evaluatie van het Anlb, waaruit bleek dat een hoger aandeel zwaar beheer met meer gecontreerde inzet nodig is. Daarom zijn instrumenten toegevoegd zoals herwaardering gronden en kavelruil, waarmee belemmeringen worden aangepakt die het Anlb zelf niet oplost. Voor herwaardering gronden komt een (landelijk ontwikkelde) subsidieregeling beschikbaar, waarmee via een kwalitatieve verplichting landbouwgrond wordt geëxtensiveerd (maar wel de landbouwfunctie behoudt, dit wordt dus geen natuur). De waardedaling wordt vergoed aan de eigenaar. Dit maakt het makkelijker voor de boer om zwaar Anlb-beheer in te passen in de bedrijfsvoering. Kavelruil kan ervoor zorgen dat de gronden van Anlb-boeren beter aaneengesloten liggen. Dat zorgt voor beheer in grotere samenhangende gebieden en draagt bij aan de (financiële) uitvoerbaarheid door individuele ondernemers. Met de extra (vrijwillige) instrumenten worden agrarische ondernemers beter in staat gesteld om structureel bij te dragen aan de Europese natuurdoelen.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
10	BBB	Dorien Sijbenga	77-78	5 Natuur en Landelijk Gebied	Verwacht het college dat het Rijk op korte termijn komt met een nieuw nationaal Programma Landelijk Gebied? En welke gevolgen kan dit hebben voor de huidige Korte Termijn Agenda en het programma Landelijk Gebied van de Provincie NH?	Nee, wij verwachten geen nieuw nationaal programma landelijk gebied. Het rijk geeft met de taskforce Landbouw natuur en stikstof richting. Voor zover nu is te beoordelen heeft dit geen gevolgen voor de Korte Termijn Agenda en het programma Landelijk Gebied.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
11	D66	Krista Jansen	74	5.4 Verbetering kwaliteit water	Op de TB RWBP van 14 september werd vanuit Landelijk Gebied aangegeven dat Gedeputeerde Staten zichzelf een stevige ambitie stelt voor het behalen van de KRW-doelen. Voor 2026 is hiervoor echter geen budget beschikbaar gesteld. Hoe wordt deze ambitie financieel vertaald in de begroting voor 2027? Welk bedrag wordt hiervoor in de begroting opgenomen en voor welke maatregelen of activiteiten wordt dit budget ingezet?	De financiële vertaling van de ambitie voor de KRW wordt meegenomen in het totale benodigde budget voor het ontwerp Regionale Water- en Bodemprogramma (RWBP). Het ontwerp RWBP en inclusief financiële vertaling zal een onderwerp van onderhandeling in de coalitiebesprekingen volgend jaar worden. De nieuwe coalitie neemt dus een besluit over de financiële consequenties van het RWBP en dus ook over de ambities voor de Kaderrichtlijn Water.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
12	PvdA	Tim Wagelaar	8	1 Inleiding	De inleiding van de begroting noemt een aantal prioriteiten voor het aankomende jaar: "stikstofaanpak, netcongestie, natuurontwikkeling, water, ruimtelijke visie en omgevingsverordeningen, duurzame economie, woningbouw, bereikbaarheid en gezonde organisatie". Bepaalde belangrijke thema's in het coalitieakkoord (bijvoorbeeld gezonde leefomgeving) ontbreken in dit rijtje prioriteiten. Waar zijn deze prioriteiten op gebaseerd? En hoe verhouden deze zich tot de prioriteiten die in het coalitieakkoord geformuleerd zijn?	De genoemde onderwerpen zullen in het komend jaar allemaal substantiële inzet en richting vragen komend jaar. In 2026 is het Beleidskader Gezonde Leefomgeving vastgesteld. Daarmee is op dat onderwerp richting bepaald en gaat het om uitvoering. Deze prioriteiten zijn specifiek genoemd, omdat ze niet alleen voorkomen in ons eigen provinciale coalitieakkoord, maar ook (a) van belang zijn in politiek Den Haag (zie bijvoorbeeld de tekst van het regeerakkoord van het kabinet-Jetten en de begrotingsstukken zoals ze deze week met Prinsjesdag zijn gepresenteerd), maar ook (b) uitdrukkelijk terug komen in veel van de nieuwe coalitieakkoorden van Noord-Hollandse gemeenten, die recentelijk zijn verschenen na de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen.	Miriam van Kuijk	Esther Rommel	Bestuur	
13	PvdA	Tim Wagelaar	35	2.3 Gezonde leefomgeving	In 2.3 op pagina 35 van de begroting staat vermeld dat er in 2027 veel inzet nodig is van de OD NZKG voor het Project Heracless-Groen Staal en de vergunning voor de kooksgasfabrieken. In hoeverre volstaan de huidige middelen voor deze extra inzet, zonder dat de OD NZKG andere prioriteiten hoeft af te schalen?	In de kaderbrief 2027 en in de begroting 2027 is rekening gehouden met deze extra werkzaamheden van de OD NZKG in het dossier Tata Steel. Het is dus niet de verwachting dat vanwege activiteiten bij Tata Steel de OD NZKG andere prioriteiten moet afschalen.	Tom Smeelen	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
14	Groenlinks	Paul Laport	31	Leefomgeving, reductie co2	Met de integrale klimaatbeleidscyclus wordt in de gaten gehouden of we de klimaatdoelen in 2030 en 2050 behalen. De doelen lijken op dit moment ver uit zicht. Welke middelen (behalve financiële) kan de provincie inzetten om partners hier een bijdrage aan te laten leveren? En welke middelen worden ingezet om te versnellen?	In de Voortgangsrapportage 2026 is per transitiepad een overzicht opgenomen waar de provincie al op inzet en waar nog mogelijkheden liggen. Dit is aanvullend op de kansen die inzichtelijk gemaakt zijn in de Provinciale Klimaat- en Energieverkenning 2025 (pKEV), waar ook per transitiepad aanvullende kansen in kaart zijn gebracht. Richting de doelen van 2030 en 2050 volgt er bij de volgende pKEV een nieuw overzicht per transitiepad waar nog mogelijkheden liggen, dit gaat ook om inzet zonder financiële consequentie. Deze pKEV verschijnt in Q2 2027 op basis van de Klimaat- en Energieverkenning die afgelopen Prinsjesdag door PBL is gepubliceerd.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
15	Groenlinks	Paul Laport	87	Cultuur	"De provincie subsidieert kunsteducatie op zo veel mogelijk Noord-Hollandse scholen." Wat is het totaalbereik van het programma?	Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) Noord-Holland, uitgevoerd door Plein C heeft een deelname van 23 kleine/middelgrote gemeenten en een provinciaal programma. In totaal bereiken we hiermee 246 Primair onderwijs en speciaal onderwijs basisscholen (totaal van 330 in het verzorgingsgebied Plein C), 9 voortgezet onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs. (totaal van 50), 3 VMBO scholen (totaal van 25) en 4 MBO scholen (totaal van 6). Voor Primair onderwijs en speciaal onderwijs basisscholen zijn we sinds 2013 bezig met CmK, daarom is hier het bereik ook het hoogst. Voortgezet onderwijs, VMBO en MBO zijn we pas sinds 2021 mee gestart binnen CmK Noord-Holland. Daarnaast bereikt Plein C met CmK activiteiten ook 20 scholen die buiten het eigen verzorgingsgebied liggen (maar onder primaire verantwoordelijkheid vallen van kunsteducatie-instellingen in de grote gemeenten boven 90.000 inwoners).	Daphne Rigter	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
16	GroenLinks	Paul de Graaf	51	4.1 Realiseren perspectief mobiliteit	1.3 RAM's: welke RAM's zijn eren wanneer wordt welke RAM geactualiseerd?	Er zijn RAM's voor de deelregio's Kop NH, Westfriesland, Alkmaar, Zuid-Kennemerland/IJmond, Zaanstreek-Waterland, Amstelland-Meerlanden en Gooi en Vechtstreek. Deze worden iedere 2 à 4 jaar geactualiseerd. Op dit moment wordt gewerkt aan de actualisatie van de RAM's voor Kop NH en Alkmaar. In 2027 volgt de actualisatie van de RAM Zuid-Kennemerland/IJmond en daarna die van de overige RAM's. De meest actuele RAM's staan op de website van de provincie (zie hyperlink).	Frans van der Linden	Jeroen Olthof	Ruimte	www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Mobiliteit
17	GroenLinks	Paul de Graaf	53	4.2 Openbaar vervoer waarborgen	Dekking publieke mobiliteit niet uit OV-concessies. Waaruit dan wel?	Zoals aangegeven worden momenteel pilots en onderzoeken met betrekking tot publieke mobiliteit, die officeel buiten de ov-concessies vallen, gedekt vanuit de ov-reserve. Dit gaat om incidentele pilots en onderzoeken. Naast de voortzetting van bestaande programma's vraagt inzet vanuit de provincie op publieke mobiliteit om structurele middelen, deze zijn er niet.In Q4 2026 wordt u nader geïnformeerd door middel van een handelingsperspectief deelmobiliteit.	Frans van der Linden	Jeroen Olthof	Ruimte	
18	GroenLinks	Paul de Graaf	55	4.2 Openbaar vervoer waarborgen	2.2 nieuwe buurtbussen: zullen dit elektrische voertuigen zijn en zijn deze op dezelfde manier te gebruiken als de huidige (8 passagiers, chauffeur met rijbewijs B)?	De insteek is dat nieuwe voertuigen op dezelfde manier te gebruiken zijn als de huidige voertuigen (8 passagiers, chauffeur met rijbewijs B). Er zijn op dit moment nog geen achtpersoonsvoertuigen die zowel elektrisch zijn alsook toegankelijk. De ontwikkelingen op deze markt worden in de gaten gehouden. Als de markt deze ontwikkeling de komende tijd niet oppakt, dan zal er met de vervanging een keuze gemaakt moeten worden tussen ofwel toegankelijke buurtbussen ofwel elektrische buurtbussen.	Frans van der Linden	Jeroen Olthof	Ruimte	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
19a	D66	Nina Sophie Vroom	85	6.2 Wat willen we bereiken	Er wordt genoemd dat het restauratiedoel 10 procent in 2030 is voor rijks- en provinciale monumenten - waarom is er gekozen voor dit percentage, en hoe wordt de keuze gemaakt welke eerst worden gerestaureerd?	De restauratieopgave is de opgave om de monumenten dusdanig te herstellen dat ze via regulier onderhoud duurzaam in stand gehouden kunnen worden. Monumenten zijn op gezette tijden weer toe aan onderhoud of restauratie, maar kunnen niet allemaal tegelijk worden gerestaureerd. De belangrijkste factoren: 1. restaureren is ingrijpend voor eigenaren en vraagt vaak om een aanzienlijke investering van hen; 2. de bestaande subsidieregelingen kunnnen vanwege de beschikbare middelen niet in de jaarlijkse vraag voorzien; 3. er zijn niet voldoende vakmensen in de restauratiesector beschikbaar om in alle vraag te kunnen voorzien. Om deze redenen wordt sinds 1994 landelijk (op basis van het strategisch plan voor de monumentenzorg 'Monumenten goed gefundeerd') beleidsmatig uitgegaan van – en toegewerkt naar – een dynamische restauratieopgave van 10% van de totale voorraad, waarmee een 'werkvoorraad' op een min of meer gelijkblijvend niveau resteert. NB Alle provincies monitoren jaarlijks de stand (zeer slecht - heel goed) van de restauratieopgave voor niet-woonhuis rijksmonumenten en Noord-Holland ook voor alle provinciale monumenten. We spreken over restauratie wanneer een rijks- of provinciaal monument dat in een matige of slechte staat verkeert, weer in een redelijke tot goede staat wordt gebracht. Werkzaamheden die plaatsvinden om een monument in redelijke tot goede staat te houden noemen we onderhoud. De provincie heeft drie aparte subsidieregelingen voor restauratie van rijksmonumenten en provinciale monumenten, met elk een andere manier van selecteren:	Daphne Rigter	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
19b						Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland, subsidie: Deze gedecentraliseerde subsidie dient in de basis voor de restauratie van rijksmonumenten die in oorsprong niet als woonhuis zijn gebouwd, of voor meer dan 50% niet als zodanig gebruikt worden. Aanvragen worden middels een tender behandeld, waarbij alle aanvragen inhoudelijk worden beoordeeld en geprioriteerd op basis van een puntentelling zoals vastgesteld in de uitvoeringsregeling. De provincie heeft een aantal beleidsmatige voorwaarden in de regeling opgenomen, waarvoor extra punten te behalen vallen en probeert op die manier via de regeling de beleidsdoelen bij de subsidieaanvragers te stimuleren en voorrang te verlenen aan aanvragen die zoveel mogelijk aan onze beleidsdoelen bijdragen. Restauratie provinciale monumenten Noord-Holland, subsidie: Deze subsidie dient voor de restauratie van alle provinciale monumenten in Noord-Holland. Aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld en dienen te voldoen aan de indieningsvereisten/weigeringsgronden zoals vastgesteld in de uitvoeringsregeling. Herbestemming, restauratie en verduurzaming monumenten Noord-Holland, subsidie Deze subsidie dient o.a. voor de restauratie (en/of herbestemming of verduurzaming) van cultureel erfgoed dat is beschermd als provinciaal monument.* Aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld en dienen te voldoen aan de indieningsvereisten/weigeringsgronden zoals vastgesteld in de uitvoeringsregeling. Subsidies worden verstrekt in de vorm van een laagrentedragende lening uit het Noord-Hollands Fonds voor Monumenten, ondergebracht bij het Nationaal Restauratiefonds. *Voor restauratie komen ook gemeentelijke monumenten die in oorsprong behoren tot het industrieel, religieus of agrarisch erfgoed van die gemeente en beeldbepalende of karakteristieke panden die in oorsprong behoren tot het agrarisch erfgoed van die gemeente in aanmerking.	Daphne Rigter	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
20	GroenLinks	Nicole van der Waart	122	3.7 Grondbeleid	Er wordt ingegaan op het grondbeleid om provinciale doelen t.a.v. natuur of infra te realiseren. Vraag: klopt het dat dit instrument ook ingezet kan worden om de realisatie van energienetwerken te versnellen?	Ja, maar dat vraagt om een nieuwe en nadere samenwerking met de netbeheerders. Op dit moment zijn de netbeheerders zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van hun investeringsprogramma's. Wij kunnen elkaar echter wel helpen en een versnelling mogelijk maken, die mogelijkheden worden de komende periode verder verkend.	Pauline Kreuwel	Esther Rommel	Bestuur	
21	GroenLinks	Nicole van der Waart	190	Reserve energietransitie	Hier staat genoemd de opgave broeikasuitstoot terug te dringen met 49% in 2030 tov 1990), Waarom staat hier niet de doelstelling van 55% genoemd? En is het dat toch niet zuiver dit te herzien?	De doelstelling van 55% staat niet genoemd omdat het ten tijde van het instellingsbesluit nog niet was verhoogd. We zetten ons in voor de doelstelling van 55% reductie in 2030.	Marco Berkhout	Anouk Gielen	Leefomgeving	
22	D66	Nina Sophie Vroom	86	6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen	Onder welk beleidsdoel valt het de pilot met de kennismakelaar kunst en cultuur/kenniscoordinator?	Beleidsdoel 6.3 Versterken culturele infrastructuur (Kennisdeling gemeenten)	Daphne Rigter	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
23	GroenLinks	Nicole van der waart	222	Bijlage Klimaatbegroting pagina 10	Voor industrie en bedrijven is weer geen uitwerking gegeven, is bekend of dit uiterlijk voor de begroting 2028 mogelijk is?	Voor de Klimaatbijlage 2028 zetten we ons in een verdiepingsslag te maken binnen dit transitiepad. We zullen dan waar mogelijk de koppeling maken tussen middelen, maatregelen en de emissiereductie.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
24	GroenLinks	Nicole van der Waart	222	Bijlage Klimaatbegroting pagina 27	Bij trends en ontwikkelingen worden belemmeringen genoemd, zoals Gebrekkige datatoegang en monitoring bij glastuinbouw / ruimtelijke beperkingen en trage vergunningsproceduren. Wat doet de provincie er aan hier meer sturing aan te kunnen geven? Dit zie ik niet terug in de activiteiten ALS provincie.	Wat betreft data en monitoring wordt gewerkt aan betere afspraken op gebiedsniveau via gebiedsakkoorden. Zo ontstaat meer inzicht in de voortgang van de verduurzaming, zonder dat bedrijfsgevoelige informatie openbaar wordt. Het gebiedsakkoord het Grootslag is hiervan een voorbeeld. Binnen deze aanpak houdt een onafhankelijke partij jaarlijks de voortgang bij van de CO_2-reductie in het betreffende glastuinbouwgebied. We willen deze werkwijze, waar passend, uitbreiden. Voor de warmtenetten stimuleren we collectieve warmtenetten o.a. via de Greenports. Om beperkingen weg te nemen onderzoeken we de haalbaarheid van een regionaal warmtebedrijf, waarmee ook warmtenetten sneller aangelegd kunnen worden. Aan de bronzijde onderzoeken we of een stimuleringsprogramma voor geothermie mogelijk is.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
25	PvdD	Henrice Vonck	29	2.1 Bijdragen aan de energietransitie	Uit welk programma en kostenpost wordt de motie M93-2026 AANGENOMEN PvdD-D66-GL-PvdA-CU-Volt-CDA motie Wind op bedrijventerreinen verkennen en faciliteren in 2027 bekostigd? En waar in dit programma is dit terug te vinden?	De kosten voor de verkenning worden gedekt uit programma 2.1 Bijdragen aan de energietransitie. Dit is terug te vinden binnen de activiteit: Wat gaan we daar voor doen? - 2.1 De provincie draagt bij aan een robuust energiesysteem dat de groeiende vraag naar elektriciteit kan faciliteren en oplossingen biedt voor netcongestie. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de samenhang tussen opwek, opslag, infrastructuur en energiegebruik.	Marco Berkhout	Anouk Gielen	Leefomgeving	
26	PvdD	Henrice Vonck	62	5 Natuur en landelijk gebied	Op welke wijze is motie 126-2025 ‘dierenwelzijn in de begroting’ in programma 5 (Natuur en landelijk gebied) van de de begroting gerealiseerd? Voor zover wij zien wordt ‘dierenwelzijn’ voornamelijk genoemd in combinatie met faunabeheer. Welke nieuwe doelen en programma’s, passend bij het coalitieakkoord, zijn hiervoor in de begroting opgenomen? [dictum: ‘met ingang van de Begroting 2027 een aantal doelen voor dierenwelzijn, passend bij het coalitieakkoord, op te nemen met een bijbehorende toelichting over het behalen hiervan.’]	De motie roept GS op om op de onderwerpen uit het coalitieakkoord waarin dieren(welzijn) is benoemd, ook te benoemen in de begroting. Dit zijn achtereenvolgens 'Kansrijke landbouw', Dierenwelzijn ('wildopvang en faunapassages) en Faunabeheer. Dierenwelzijn in de veehouderij is een Rijksaangelegenheid waarop wij geen aanvullende doelen stellen, die dus ook niet kunnen doorwerken in de begroting. Voor de steun aan de wildopvang ligt het voorstel voor om budget toe te voegen aan de begroting 2026. Faunapassages maken impliciet onderdeel uit van programma 4 omdat deze worden meegenomen in de uitvoering van het integraal Meerjarenprogramma infrastructuur. In deze programmering zijn de faunavoorzieningen terug te vinden. Faunabeheer maakt onderdeel uit van programma 5. Bij het onderdeel faunabeheer is dierenwelzijn expliciet toegevoegd. Dit aspect maakt onderdeel uit van de uitvoering van het faunabeheerplan ganzen.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
27	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting	Wat is de verhouding tussen deze 3 factoren in NH in 2027: duurzaam opgewekte energie VS energiebesparing in huishoudens, bedrijven en mobiliteit VS energieverbruik van datacenters?	Voor de verhouding van het energieverbruik in cijfers verwijzen we u door naar het Dashboard Klimaat & Energie (zie hyperlink). Een duiding in broeikasgassen en reductie kunt u per transitiepad verwachten bij de nieuwe Provinciale Klimaat- en Energieverkenning 2027.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	https://energietransitie-nh.incijfers.nl/mosaic/klimaat-en-energie
28	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 10	In het transitiepad industrie en bedrijven valt relatief veel CO2 en energie te besparen. In welk jaar denken GS eenzelfde verdiepingsslag in de begroting te kunnen maken voor dit pad als voor landbouw en landgebruik en mobiliteit?	Voor de Klimaatbijlage 2028 zetten we ons in een verdiepingsslag te maken binnen dit transitiepad. We zullen dan proberen waar mogelijk de koppeling te maken tussen middelen, maatregelen en de emissiereductie.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
29	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 11	Het te dichten gat van 4,9 Mton is nog hetzelfde als vorig jaar, ondanks het feit dat m.i.v. 2027 extra wordt ingezet op het EnergieBesparingsakkoord. Op welke besparing wordt gerekend met deze extra inzet, en waarom is die afname niet zichtbaar, cq meegerekend in het nog te dichten gat tot aan 2030?	De maatregelen worden allemaal doorgerekend en zichtbaar in de nieuwe Provinciale Klimaat- en Energieverkenning 2027. Deze wordt op dit moment opgesteld op basis van de onlangs verschenen Klimaat- en Energieverkenning van het PBL en aanvullende maatregelen die de provincie neemt. Deze nieuwe prognose laat de afname zien. We verwachten de pKEV op te leveren in Q2 2027.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
30	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 19	Waarom is de Opwek Energie op Rijksgronden (OER) verminderd van 0,07 naar 0,05 Mton?	Dit komt door een bijstelling in het EnergieTransitieModel waardoor de verwachte reductie is bijgesteld. Hier is op basis van de plaatsing van de zonnepanelen in combinatie met nieuwe rekenregels de inschatting op aangepast.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
31	D66	Nina Sophie Vroom	49	4.1 Mobiliteit	Op welke manier wordt de investeringsstrategie uitgebreid met nieuwe inzichten in sociale veiligheid? Welk deel hiervan is bestemd voor maatregelen rondom vrouwenveiligheid?	Ter voorbereiding van de besluitvorming van de nieuwe investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) door de nieuwe Staten in 2028, is begonnen met de ontwikkeling van deze nieuwe iNHi 2028-2032. Hiervoor wordt de indicator sociale veiligheid ontwikkeld waarbij vrouwenveiligheid expliciet is ingebed. De specifieke invulling is in onderzoek. De invulling van het afweegkader van de iNHi 2028-2032 met daarin alle informatie, waaronder sociale veiligheid, wordt voorgelegd aan de nieuwe Staten in 2027. In de iNHi worden geen budgetten toegekend aan indicatoren, knelpunten of wegtrajecten. Dit vindt plaats bij programmering in het iMPI.	Frans van der Linden	Jeroen Olthof	Ruimte	
32	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 19	Waarom is onder ‘Draagvlak’ het Stimuleren 50% lokaal eigendom bij energieprojecten verminderd met 1 miljoen? Is € 500.000 genoeg voor een revolverend fonds? Graag toelichting.	Het bedrag van vorig jaar is in één keer gestoken in het revolverend fonds. Omdat het revolverend is, is deze eenmalige bijdrage genoeg geweest om het fonds op te zetten en beschikbaar te stellen. Daarom is er nu geen jaarlijkse bijdrage meer nodig.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
33	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 22	Mbt Energiebesparingsakkoord | a/Waarom staat deze post (ook) onder bebouwde omgeving? b/Wat is de reden dat onder 'Energiebesparings-akkoord' het blijkbaar niet 'nader te bepalen' is wat deze besparing oplevert? Op p.23 staat immers 'Hier ligt 4,18 Mton CO_2-eq aan potentiële besparing.' c/En hoe ligt de verhouding tussen inspanning van gemeenten VS Omgevingsdiensten? Graag een overzicht op basis van bedrijven.	De potentiële besparing is niet gelijk aan de werkelijke besparing. Omdat het Energiebesparingsakkoord zowel effect heeft voor het transitiepad gebouwde omgeving, als het transitiepad industrie is gekozen het bij beide op te nemen. Wat betreft de verhouding is dat gemeenten opdrachtgever en financierder en de Omgevingsdienst uitvoerder. Een overzicht kan pas worden gegeven als het Enerigebesparingsakkoord wordt uitgevoerd.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
34	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 24	'Ambities 2050: En het zoetwaterverbruik is tot een minimum beperkt.' Hoe staat dit in verhouding tot het recent bekend geworden zoetwaterverbruik van het Equinix data center in Amsterdam?	Dit valt buiten de scope van de klimaatbijlage.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
35	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting pagina 25	Er staat geen CO2 reductie bij de Datacenterstrategie. Is er dan soms sprake van toename, en hoeveel bedraagt die voor de data centers die nu in de pijplijn zitten in NHN en NHZ?	Het transitiepad industrie en bedrijven is nu niet volledig uitgewerkt. Of er sprake is van een toename in CO2-uitstoot en wat het effect is van nieuwe ontwikkelingen wordt inzichtelijk gemaakt in de Provinciale Klimaat- en Energieverkenning 2027. Deze nieuwe prognose laat ook de toenname in elektriciteitsverbruik van datacenters zien.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
36	Volt	Julia Schneemann	70	5.2 Beheren van natuur	Binnen de totale lasten van € 90 miljoen in 2027 voor beleidsdoel 5.2, is € 39 miljoen gereserveerd voor faunabeheer en faunaschade. Naast de vergoedingen voor schade, zit hier ook budget in voor aanvullend beheer. De verwachting is dat door de huidige maatregelen om schade te verminderen, de lasten de komende jaren gaan dalen. Indien er mee- of tegenvallers zijn binnen de posten voor faunabeheer en faunaschade heeft dit geen invloed op de andere taken en doelstellingen binnen beleidsdoel 5.2. Ten laste van welke post vallen eventuele tegenvallers?	Eventuele hogere lasten voor faunaschade zullen ten laste van de algemene middelen gebracht worden, bij eventuele lagere lasten zal het verschil terugvloeien naar de algemene middelen.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
37	Volt	Julia Schneemann	43, 73	3.3 Onderhoud kapitaal goederen & 5.4 Verbetering kwaliteit water	3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie: "Het 'Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027' (met de deelprogramma's overstromingsrisico's, oppervlaktewater en grondwater) beschrijft het provinciale beleid voor water en de maatregelen die de provincie zelf gaat uitvoeren." 5.4 Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water: "De provincie zorgt er – samen met de waterpartners – voor dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor onder andere (drink)waterbereiding, landbouw, natuur en recreatie. De provincie heeft daarbij kaderstellende en uitvoerende taken." Hoe zorgt de provincie ervoor dat deze twee beleidsdoelen met gescheiden begrotingen, die beide betrekking hebben op ons water (te veel, te weinig, schoon en drinkbaar), elkaar versterken en er geen inefficiënties optreden?	Het verbeteren van de kwaliteit van het water en benutten en beheren van water maakt ook onderdeel uit van het nieuwe Regionale Water- en Bodemprogramma waar GS eind 2027 een besluit over gaan nemen. Dus alhoewel de budgetten in verschillende programma's in de begroting staan vindt de uitvoering van ons waterbeleid integraal en in afstemming met elkaar plaats.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Leefomgeving	
38a	Volt	Julia Schneemann	75-78	5.5. Regisseren programma landelijk gebied & 5.6 Versterken kansrijke landbouw	5.5 Regisseren Programma Landelijk Gebied: "Provinciale rol De provincie geeft in haar rol van gebiedsregisseur de ontwikkeling naar een toekomstbestendig landelijk gebied vorm, samen met andere partijen. Hierbij gaat het vooral om die gebieden waar de opgaven het grootst zijn en er middelen en mogelijkheden zijn om gebiedsgericht samen te werken. ' Wat willen we bereiken? In het landelijk gebied van Noord-Holland worden opgaven voor natuur, stikstof, water en bodem, klimaat, landbouw, landschap, erfgoed en recreatie in samenhang gerealiseerd. Dit leidt tot natuurherstel, een gerealiseerd Natuurnetwerk Nederland (NNN), vermindering van stikstofuitstoot, een klimaatbestendig en robuust water- en bodemsysteem, toekomstbestendige kringlooplandbouw, versterkte biodiversiteit en een sociaaleconomisch vitaal landelijk gebied." 5.6 Versterken kansrijke landbouw "Provinciale rol De provincie ondersteunt de ontwikkeling naar kringlooplandbouw en biedt ruimte voor een sterke en kansrijke sector. Wij stemmen af met het IPO, het Rijk en Europa, en ondersteunen het gemeenschappelijk (Europees) landbouwbeleid. Verder werken we aan ruimtelijke kaders en formuleren we binnen het 'Programma Landelijk Gebied' beleid om de ontwikkeling naar kringlooplandbouw mogelijk te maken.	GS beschouwt het Programma Landelijk Gebied als het overkoepelende kader voor de integrale gebiedsaanpak. Het versterken van kansrijke landbouw is daarbinnen een afzonderlijk beleidsdoel en een onmisbare voorwaarde voor een toekomstbestendig landelijk gebied. De begrotingen blijven afzonderlijk herkenbaar voor de sturing door PS. GS programmeert de middelen, maatregelen en gebiedsprocessen echter in samenhang. Per maatregel maakt GS inzichtelijk welk doel primair wordt gediend en uit welk budget deze wordt gefinancierd.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
38b					We werken een systematiek van gebiedsgerichte doelsturing uit om samen met de landbouw en andere partijen inhoud te geven aan alle doelen en kaders die op het boerenerf hun weerslag hebben." Wat willen we bereiken? 1. De provincie biedt toekomstperspectief aan agrariërs en zet zich in voor de omslag naar kringlooplandbouw. [..] 2. De provincie realiseert een structurele bijdrage aan stikstofreductie en natuurherstel, in lijn met gemaakte afspraken met de industrie en de landbouw. Hoe gaat GS deze twee aparte beleidsdoelen met ieder een eigen begroting, op elkaar afstemmen, dan wel van elkaar scheiden zodat er geen overlap plaatsvindt of inefficiënties optreden?	(vraag in twee delen gesplitst omdat vraag te lang is) zie antwoord vraag 38a.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
39	Volt	Julia Schneemann	13-14	1 Financiele Ontwikkelingen	Waarom nemen de afschrijvingslasten vanaf 2030 ineens sterk toe?	Op basis van de huidige planning wordt een aantal omvangrijke projecten, waaronder vervanging VRI's, in 2029 opgeleverd waardoor vanaf het jaar daarop -2030- de afschrijvingslasten voor die projecten start. De meeste van die projecten hebben een afschrijvingstermijn van 50 jaar, maar de afschrijving van VRI gebeurt in 15 jaar. Dat heeft een relatief groot effect op de afschrijvingslasten vanaf 2030. Dit project zou oorspronkelijk in 2028 worden opgeleverd waardoor de afschrijvingslasten nu van 2029 naar 2030 zijn opgeschoven.	Wouter Kegel	Jeroen Olthof	Ruimte	
40	Volt	Julia Schneemann	30, 161	2 Klimaat en energie	Is de verduurzaming van Paviljoen Welgelegen na 2028 voltooid? Zo nee, welke kosten kunnen er de komende jaren nog verwacht worden?	De isolerende aanpassingen zijn eind 2028 voltooid, de installatietechnische aanpassingen eind 2030. De kosten voor alle werkzaamheden zijn geraamd op 4,6 miljoen euro. Hiervan is 1,1 miljoen gedekt door een subsidie van DUMAVA en de rest is gedekt vanuit de reserve energietransitie. Er worden geen extra kosten verwacht.	Rob Tresoor	Arthur van Dijk	Bestuur	
41	Volt	Julia Schneemann	70	5.2b	Welk bedrag is er binnen programma 5.2 specifiek bestemd voor faunaschade?	In de Begroting 2027 is een bedrag van € 37,2 miljoen geraamd voor tegemoetkoming faunaschade, inclusief alle daarmee samenhangende kosten. De raming is voor het laatst aangepast bij de Kaderbrief 2027 (onderdeel T op pagina's 12, 22 en 23 van de Kaderbrief). Dit bedrag maakt deel uit van de in totaal € 39 (€ 39,2) miljoen genoemd op pagina 70 van de Begroting 2027, waarin tevens het aanvullend beheer is opgenomen.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
42	Volt	Julia Schneemann	10 & 97-98	1 Financiële begroting & 3.1 Financiering - Bestuur	Op welke investeringsplanning is de jaarlijks geraamde kasuitgave van €130 miljoen gebaseerd, en hoe zijn verwachte vertragingen door stikstof en netcongestie in deze planning verwerkt?	De investeringsplanning van € 130 miljoen is een inschatting, gebaseerd op enerzijds de lopende en toekomstige investeringsplannen en anderzijds het behaalde investeringsvolume uit het verleden. In de opbouw van dit bedrag is niet specifiek rekening gehouden met het vertragend effect van netcongestie en stikstof. In de praktijk kunnen dit belangrijke knelpunten zijn bij investeringen, zoals bijvoorbeeld ook de Impactanalyse laat zien die op 27 augustus met u is gedeeld. Dit onderschrijft het belang van een realistische investeringsplanning. We zullen het investeringsvolume de komende jaren blijven monitoren en in toekomstige begrotingen bijstellen als dat noodzakelijk is.	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
43	Volt	Julia Schneemann	41-43	3.2 Versnellen en programmeren woningbouw - Ruimte	Kan voor de activiteiten binnen beleidsdoel 3.2 worden aangegeven welke financiering tijdelijk en welke structureel is, en welke activiteiten vanaf 2030 nog worden bekostigd uit het resterende budget van €2,918 miljoen?	Dit betreft de middelen voor de zogenoemde "flexibele schil", een subsidieregeling die gemeenten kunnen benutten voor het inhuren van capaciteit voor woningbouw. Vanwege bezuiningen vervalt dit budget miv 2028.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
44	Volt	Julia Schneemann	82-84	6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie - Bestuur	Welke bedragen zijn binnen beleidsdoel 6.1 in 2027-2030 specifiek beschikbaar voor circulaire economie, uit welke begrotingsposten worden deze betaald en welke meetbare prestaties zijn daarbij voorzien?	Binnen beleidsdoel 6.1 is voor circulaire economie in 2027-2030 jaarlijks € 1,047 miljoen beschikbaar, exclusief de inzet van ambtelijke capaciteit. De middelen worden, zoals vastgelegd in de Uitvoeringsagenda Duurzame en Circulaire Economie 2025-2028, ingezet op het stimuleren van circulaire ketensamenwerking en circulair ondernemerschap, het bevorderen van circulaire industrie, het behouden en ontwikkelen van de ruimte voor circulaire economie en het ondersteunen van het circulair maken van bedrijventerreinen en circulaire innovatie in het midden- en kleinbedrijf. De provinciale inzet is gericht op het in beweging brengen van partijen, het versterken van samenwerking en het creëren van de juiste randvoorwaarden. Daarom zijn niet alle prestaties meetbaar te maken. Enkele belangrijke voorbeelden van activiteiten met meetbare prestaties, die zijn voorzien in de periode 2027-2030, zijn het stimuleren van alle Noord-Hollandse gemeenten om circulaire sloopvoorschriften toe te passen via de Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen, ondersteuning van minimaal 50 midden- en kleinbedrijven via het Circulaire Routekaart MKB programma en de ondersteuning van ten minste 30% van de deelnemende bedrijven aan het GO!-NH Versnellingsprogramma en PIM Noord-Holland bij het opschalen van circulaire innovaties. De Provinciale Circulaire Economie Monitor 2027, die begin volgend jaar aan PS wordt toegestuurd, rapporteert over de voortgang van de provinciale inzet en resultaten.	Suzanne van den Noort	Esther Rommel	Bestuur	
45	PvdA	Timothy Veenboer	63, 64	Stikstof	op pagina 63 staat de zin 'Uiterlijk in 2035 moet de stikstofuitstoot uit de landbouw met 30 procent zijn verminderd.' en de pagina daarna staat 'De landelijke kaders en maatregelen sluiten aan op deze provinciale aanpak, waaronder ..... 'Weer ruimte voor boer, natuur en bouw' (Kamerbrief 26 juni 2026).' de kamerbrief van 26 juni heeft doelen van 42 en 46%. dat is dus hoger dan de 30% van de pagina er voor. Hoe zorgt provincie dat het ruimte houdt om van die 30% af te wijken nu dat door het Rijk gevraagd wordt?	Een belangrijk doel van de door partijen ondertekende overeenkomst is het door de agrariërs realiseren van 30% generieke emissiereductie in de provincie Noord-Holland in 2035 ten opzichte van 2019. De provincie heeft € 1,6 miljoen beschikbaar gesteld voor het ondersteunen van agrariërs bij de implementatie van (management)maatregelen voor het behalen van het reductiedoel van 30%. Dit gaat nadrukkelijk om generieke emissiereductie. In de overeenkomst staat dat de maatregelen voor de aanvullende gebiedsspecifieke emissiereductie rond en in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden niet zijn meegerekend in de genoemde 30%. In het Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering bepalen we per gebied welke begrenzing, maatregelen en ondersteuning nodig zijn voor natuurherstel en weer mogelijk maken van vergunningverlening, zo gericht en passend mogelijk. Deze gebiedsspecifieke emissiereductie telt op bij de 30% generieke emissiereductie.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
46	PvdA	Timothy Veenboer	65	5 Doelen	de zeven doelen die zijn beschreven zijn -er doelen. De provincie wil 'minder' of 'meer' of 'beter'. Welk kwantitatieve cijfers (kpi) horen bij deze doelen?	De vraag wordt niet begrepen, op pagina 65 staat beschreven wat we willen bereiken, niet alleen in de vorm van -er doelen. Niet voor alle doelen is het mogelijk kpi's te kwantificeren. Rapportage over doelbereik gebeurt op verschillende manieren. U wordt in een volgende vergadering geinformeerd over het PNN, de KTA, de natuurherstelmaatregelen en bossenstrategie. NNN en Anlb komen aan bod in de jaarlijkse Voortgangsrapportage Natuur van BIJ12. Gebiedsgerichte informatie over natuurkwaliteit is te vinden in de Natuurdoelanalyses.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
47	PvdD	Henrice Vonck	41	3.2 Versnellen en programmeren woningbouw	Is uitvoeren van de ‘Agenda Natuurinclusief’ een ambitie van de provincie? Deze gaat namelijk ook over het domein Bouwen. Zie ook de Omgevingsvisie: nieuwe ontwikkelingen natuurinclusief. Maar over natuurinclusief bouwen is in Programma 3 niets terug te vinden. Klopt dat? Is er, en zo ja hoeveel, geld beschikbaar voor het natuurinclusief inrichten van de openbare ruimte in het algemeen en nieuwe woonwijken specifiek?	Ja, het uitvoeren van de Agenda Natuurinclusief is een ambitie van de provincie. Er is inderdaad geen budget hiervoor gelabeld op de begroting van programma 3. Het is wel onderdeel van onze algemene inzet op het stimuleren van toekomstbestendig bouwen, waarbij (in lijn met de Actieagenda wonen) het uitgangspunt is dat dit niet ten koste mag gaan van de snelheid en betaalbaarheid van de woningbouw. Kennisdeling gebeurd via de aanpak Groen Kapitaal	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
48	PvdD	Henrice Vonck	43	3.2 Versnellen en programmeren woningbouw	“De provincie stimuleert toekomstbestendig bouwen door kennisdelen over circulair en biobased bouwen.” Stimuleert de provincie ook marktontwikkelingen, zoals de teelt van biobased materialen via landbouwtransitie bevorderen, en korte ketens met bouwers en projectontwikkelaars van de grond krijgen?	We stimuleren biobased bouwen in samenwerking met de Uitvoeringsorganisatie Building Balance. We werken volgens een aanpak op basis van vastgestelde uitgangspunten. Zie brief aan PS (kenmerk nummer 2410334/2410338). Een uitgangspunt is dat we niet actief de productie van biobased teelt in Noord-Holland stimuleren. Dat betekent dat we inzetten op het koppelen van de vraag naar biobased bouwmaterialen in Noord-Holland aan het aanbod van teelt van buiten de provincie. Het ontbreekt in Noord-Holland aan ruimte om op grote oppervlakte biobased gewassen te telen, waardoor het verdienmodel lastig is in Noord-Holland. We leggen in onze aanpak de focus op het aanjagen van de vraag naar biobased bouwmaterialen (nieuwbouw, renovatie, utiliteitsbouw), waarbij dit moet bijdragen aan de snelheid en betaalbaarheid van de woningbouw.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
49	PvdD	Angeline Egbers	34	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	"Wat willen we bereiken? Instandhouding en verbetering van de kwaliteit van de bodem en ondergrond in Noord-Holland." Betekent dit dat de provincie het gebruik van landbouwbestrijdingsmiddelen zowel in grondwaterbeschermingsgebieden als in drinkwaterwingebieden niet toestaat?	geen technische vraag	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Leefomgeving	
50	PvdD	Angeline Egbers	34	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	1.3 Daarnaast heeft de provincie het voornemen om in 2027 vervolgonderzoek te doen naar de effecten van PFAS in natuur, milieu en de leefomgeving. a) Welke effecten worden onderzocht, die nog niet genoeg bekend zijn via andere kanalen? b) Naar welke uitstoot wordt gekeken? Industrie, landbouw, of anders? c) Wie voert dit onderzoek uit namens de provincie?	a)Het voornemen is om samen met onder andere het ministerie van IenW onderzoek te doen naar het effect van PFAS in seaspray en de effecten daarvan op de kuststrook. Dit in verband met drinkwaterwinning in de kustgebieden. b)PFAS is sinds 2024 een Zeer Zorgwekkende Stof. In dat kader wordt er gekeken naar PFAS uitstoot in de industrie. Dit gebeurt via de vermijdings- en reductieprogramma's die bedrijven aanleveren bij het bevoegd gezag. Daarnaast doen we als provincie ook vervolgonderzoek naar het gebruik van PFAS-pesticiden in de land- en tuinbouw en naar het gebruik van mogelijke alternatieve middelen. c)Voor het seaspray onderzoek zijn we in gesprek met IenW, de provincies Zeeland en Zuid-Holland, het RIVM en enkele wetenschappelijke instellingen. Het onderzoek naar alternatieven voor PFAS-pesticiden wordt uitgevoerd door bureau CLM.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
51	PvdD	Angeline Egbers	34	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	1.6 Ook in 2027 zet de provincie in op het meten en monitoren rond Tata Steel. De exacte (onderzoeks)invulling is nu echter nog niet bekend. Wanneer is de exacte (onderzoeks)invulling bekend van het meten en monitoren rond Tata Steel?	Voor een deel is dit reeds ingevuld met de geplande depositiemeting eind 2026 waarvoor het rapport in 2027 uitkomt. Het RIVM stelt in opdracht van IenW een advies op over monitoring bij en rondom Tata Steel. Dit advies wordt in 2026 verwacht. Op basis daarvan kan de verdere invulling van onderzoeken het beste worden bepaald. We verwachten hier in de loop van 2027 meer zicht op te hebben.	Tom Smeelen	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
52	PvdD	Angeline Egbers	34	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	2.1 In de uitvoeringsprogramma's wordt vastgelegd welke concrete activiteiten de omgevingsdiensten dat jaar uitvoeren. Wordt er prioritering in deze taken aangegeven, bv voor achterstallige, of tot nu toe niet uitgevoerde handhaving? Hebben PS hier invloed in?	Die werkt meestal risico gestuurd. De omgevingsdienst beoordeelt risico's per activiteit, branche of gebied. Zij kijkt onder meer naar mogelijke schade voor veiligheid, gezondheid, milieu en leefomgeving, én naar de kans dat regels worden overtreden. Activiteiten met het hoogste risico krijgen vaker toezicht, snellere opvolging en meer handhavingscapaciteit. De uitkomst wordt vastgelegd in een uitvoerings- en handhavingsstrategie en jaarlijks uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Nieuwe signalen, incidenten, klachten en bestuurlijke prioriteiten kunnen de volgorde tussentijds veranderen.	Tom Smeelen	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
53	PvdD	Angeline Egbers	35	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	3.1 Hoe past het kijken naar de gevolgen van de winning van gas met de provinciale ambitie om in 2050 CO2 neutraal te zijn?	geen technische vraag	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
54	PvdD	Melchior Mattens	69	5.2 Beheren van natuur	In hoeverre worden gelden ter bevordering voor de pleziervaart ingezet om schade aan de natuur en andere vormen van vaaroverlast tegen te gaan? Het aantal meldingen van vaaroverlast is op veel plekken in de provincie de laatste jaren sterk gestegen (snelvarende bootjes bijvoorbeeld) en via controlesystemen zoals vignetten of het afsluiten van bepaalde watergangen proberen gemeenten grip te krijgen. Welke rol pakt de provincie hierin? Zie hoofdstuk ' beheren van natuur' waar de stimulering van kleine recreatievaart in genoemd wordt.	De gelden die PNH beschikbaar stelt zijn voor de uitbreiding van recreatieve vaarnetwerken, oplossen van knelpunten in recreatieve vaarwegen. Maar ook het ondersteunen van initiatieven die een duurzame watersportsector bevorderen en activiteiten die leiden tot het verbeteren van de kleine infrastructuur op het gebied van waterrecreatie. Bij deze regelingen speelt duurzaamheid een grote rol. Schade aan de natuur en ander vormen van wateroverlast is een regelgevende taak en valt onder toezicht en handhaving. PNH draagt hier aan bij via de recreatieschappen waaraan zij deelneemt en op haar eigen vaarwegen.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
55	PvdD	Melchior Mattens	69	5.2 Beheren van natuur	Invasieve exoten: de provincie subsidieert de FBE om invasieve exoten te bestrijden, waaronder vogelsoorten als de Nijlgans en de rosse stekelstaart. In hoeverre worden budgetten van de FBE automatisch aangepast wanneer bestrijdingsprogramma's worden uitgebreid? In hoeverre heeft PS grip op deze programma's en in welke mate kan er bijgestuurd worden voor diervriendelijke methoden in de omgang met invasieve exoten?	De subsidiering aan de FBE voor de bestrijding van de invasieve exoten wordt niet automatisch aangepast. Er is momenteel sprake van een subsidie voor de bestrijding van rosse stekelstaart. Nijlgans wordt meegenomen in de uitvoering van het ganzenbeheer. Indien er aanvullende financiering voor reeds bekende of nieuwe exoten nodig is, zal dat via de PenC cyclus verlopen, zoals tot nu toe ook is gebeurd.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
56	PvdD	Melchior Mattens	73	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Binnen het stuk 'verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water' wordt gesproken over het stimuleren van drinkwaterbedrijven bij de ontwikkeling van nieuwe waterwingebieden voor schoon drinkwater. Zijn de genoemde drinkwaterprojecten adequaat gefinancierd en zijn er vanuit de drinkwaterbedrijven voor de komende jaren nog meer projecten met de provincie gedeeld die moeten bijdragen aan de doelstelling om de weerbaarheid tegen (drink)watertekorten in 2050 te verhogen? Is daar al voor gereserveerd binnen dit programma?	De financiering van de drinkwaterprojecten is geen taak van de provincie. De drinkwaterbedrijven zijn zelf verantwoordelijk om financiering hiervoor te regelen. Dit geldt ook komende nieuwe projecten.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
57	PvdD	Melchior Mattens	74	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	In hoeverre kan het niet behalen van de KRW eisen in de komende jaren een significante invloed hebben op de voorgestelde begroting? Zijn daar al scenario's voor in beeld gebracht?	Er is geen aanleiding om ervan uit te gaan dat het niet halen van de KRW doelen een significante invloed heeft op de begroting. Een mogelijke boete uit Europa omdat we de doelen niet hebben gehaald komt bij de Rijksoverheid terecht als systeemverantwoordelijke.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
58	PvdD	Angeline Egbers	63	5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur	Onder welk programma, of doel, en met welke activiteiten wordt aandacht besteed aan de Basiskwaliteit Natuur?	Het concept Basiskwaliteit Natuur sluit aan bij natuurincusief werken wat vanuit diverse programma's wordt gestimuleerd en waar we zelf invulling aan geven via inkoopbeleid en in ons eigen areaal. We verwachten dat het concept Basiskwaliteit natuur aan bod zal komen in de nadere uitwerking van de Natuurherstelverordening waarover we met het Rijk en andere overheden zullen afstemmen.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
59	PvdD	Angeline Egbers	13	1 Structureel en reëel evenwicht	Financieel kader: Europese landbouwprojecten Om welke Europese landbouwprojecten' gaat het hier en hoe dragen die bij aan de PLG-doelen, vanuit een integrale aanpak (klimaat, water, natuur, stikstof, dierenwelzijn)?	Het gaat hier om de projecten die we financieren via de openstellingen van het GLB-NSP. Voorbeelden hiervan zijn o.a. de regelingen samenwerking integrale gebiedsontwikkelingen en niet productieve investeringen voor landschapselementen en inrichtingsmaatregelen voor Agrarische Natuur- en Landschapsbeheer. De doelen van het NSP zijn o.a. Klimaat, water, biodiversiteit. In de genoemde openstellingen zijn ook de beleidsdoelen van het PLG meegenomen.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
60	PvdD	Angeline Egbers	72	5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	"De provincie investeert in het netwerk van Groen Kapitaal om de doelen van natuurinclusieve ontwikkeling te bereiken. We sluiten hiermee aan op de landelijke 'Agenda natuurinclusief'. We zetten in op vergroening van buiten naar binnen met inwoners, overheden en bedrijven om de leefomgeving te vergroenen. Concreet hebben we hiervoor projecten als de toekomstacademie, de toekomstmakers en het platform Groen Kapitaal opgezet." Wat is er in 2027 begroot voor Groen Kapitaal. Hoeveel fte is dat? Hoeveel was dat in 2026 en 2025?	Er is 200.000 euro begroot, evenveel als in 2026 en 2025. De inzet van fte's per project maken we niet inzichtelijk.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
61	PvdD	Angeline Egbers	72	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Samen met de provincies Groningen en Fryslân streeft Noord-Holland naar een Waddengebied dat in 2050 veilig, vitaal en veerkrachtig is. De Waddenzee is duurzaam beschermd en ontwikkeld als natuurgebied, met behoud van het unieke open landschap. Er is een goede balans tussen ecologie en economie, waarbij natuurherstel, leefbaarheid en duurzame economische ontwikkeling elkaar versterken. Het Waddenecosysteem is hersteld en versterkt, en de kennis over klimaatverandering en natuur is vergroot. " Welke concrete acties voor natuurherstel zijn gepland voor 2027?	Dit jaar start het opstellen van het nieuwe Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2027-2032. De verwachting is dat het Bestuurlijk Overleg Waddengebied het programma in juni 2027 vaststelt. De Agenda voor het Waddengebied 2050 is daarbij het uitgangspunt. Bij het opstellen van het nieuwe uitvoeringsprogramma worden de Waddenoverheden en maatschappelijke partners nauw betrokken. In dit nieuwe programma zullen de vervolgstappen voor natuurherstel worden beschreven.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
62	PvdD	Angeline Egbers	74	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Onder: 'wat willen we bereiken?' "Doel van de provincie is schoon en voldoende grondwater. De ondergrond wordt duurzaam gebruikt, onder andere voor de drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast is het grondwaterbeheer afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verontreiniging van grondwatervoorraden, en verdroging en verzilting van gebieden worden voorkomen. In 2027 voldoen de Noord-Hollandse grondwaterlichamen aan de doelen van de KRW." Hoeveel van Noord-Hollandse grondwaterlichamen voldoen aan de doelen van de KRW? Welke concrete acties gaat de provincie in 2027 uitvoeren om een grote slag te maken in verbetering van de waterkwaliteit, voor zowel oppervlaktewater, grondwater als drinkwater?	Op moment voldoen drie van de vier grondwaterlichamen aan de doelen van de KRW. Voor de acties in 2027 voor de verbetering van de waterkwaliteit verwijzen we naar het vigerende Regionale Waterprogramma en de Tussen evaluatie KRW in Noord-Holland uit 2025. Voor de acties in de periode 2028 - 2033 verwijzen bij naar het concept Regionale Water- en Bodemprogramma dat in oktober 2026 met uw Staten besproken wordt.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
63	PvdD	Angeline Egbers	74	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Integrale aanpak: Wij zien een integrale aanpak niet terug in de begrotingsstructuur. Zo wordt bij een gezonde leefomgeving niets begroot dat hiervoor zal zorgen door bijv. de biologische bollenteelt te stimuleren met een programma. Waarom is dit niet terug te zien? Hoe wordt de integraliteit bewaakt?	De integrale aanpak ziet men terug in de beleidsprogramma's voor de verschillende opgaven zoals het Regionale Waterprogramma en het Programma Gezonde Leefomgeving. Met andere woorden de begroting is hier niet het juiste document voor.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
64	PvdD	Angeline Egbers	78	5.6 Versterken kansrijke landbouw	"1.2 De provincie ondersteunt agrariërs met coaching en meerjarige projecten, onder andere gericht op doelsturing en key performance-indicatoren (KPI's), emissiereductie veehouderij, nutriëntenkringloop en mestverwerking. We zorgen voor afstemming met het IPO (interprovinciaal overleg), het Rijk en Europa over onder andere voedselzekerheid, ruimtelijk instrumentarium, kringlooplandbouw en doelsturing. Een duurzame, sterke en kansrijke landbouw in overgangszones en zoetwateropslag wordt nader vormgegeven. We zetten in op pilots, onder andere met gebieds-KPI's. " Graag een uitsplitsing van deze ondersteuning naar de 7 transitiepaden: hightech gesloten systemen, hightech open systemen, extensivering, biologische landbouw, natuurbeheer en -ontwikkeling, multifunctionele landbouw en stoppen.	In de begroting wordt geen uitsplitsing gemaakt per transitiepad. Sommige beleidsinstrumenten zijn heel specifiek per transitiepad inzetbaar, bijvoorbeeld voor de glastuinbouw. En andere beleidsinstrumenten voor alle transitiepaden, zoals het ruimtelijk instrumentarium, of het Gemeenschappelijk landbouw Beleid.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
65	PvdD	Henrice Vonck	78	5.6 Versterken kansrijke landbouw	"1.3 De uitvoering van de Voedselvisie richt zich dit jaar op het voortzetten van de deelname aan de Bean Deal 2.0 (eiwittransitie) in samenwerking met het Provinciaal Eiwitnetwerk NL. Daarnaast zet de provincie zich in IPO-verband in om de uitvoering van de Nationale Voedselagenda mede te faciliteren en de biologische productie én afzet te versterken. Ook in dit jaar wordt er een provinciaal streekdiner georganiseerd om banden tussen politici, boeren en burgers aan te halen. Daarnaast werkt de provincie in de Metropoolregio Amsterdam samen met het platform Voedsel Verbindt aan robuuste korte ketens en de verbinding tussen stad en platteland." Wat zijn concreet te verwachten resultaten hieruit? Hoeveel geld is hiervoor beschikbaar in 2027? Kunnen we een Technische briefing krijgen hierover voor zowel de commissie als de betreffende gedeputeerde?	Op 12 januari 2026 zijn in de Css LG de stukken van de Tussentijdsebeleidsevaluatie Voedselvisie 2020-2030 geagendeerd en op 2 feb 2026 in PS als onderdeel van het PLG vastgesteld. De financiële bijlage is hier te vinden: zie hyperlink. Er is een verschuiving op de inzet van capaciteit voor de uitvoering van de Voedselvisie doorgevoerd naar de inzet op Stikstof. Hierdoor is een aantal activiteiten en capaciteitsinzet tot nader order opgeschort. Een technische briefing over de te verwachten resultaten ligt daarom minder voor de hand. Via de website: zie hyperlink en de monitor van de Voedselvisie via: zie hyperlink. zijn de resulaten van de activiteiten te volgen.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	https://noordholland.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/ae574f90-17eb-4914-a953-a4cf59c4939f?documentId=36acd59d-7ad4-4574-8f55-5e82e223e727&agendaltemId=8ea3c86f-515d-462d-862b-48136bc7ba21
66	PvdA	Amar Karar	42	3 Ruimte en Wonen	In hoeverre leidt de inwerkingtreding van de Wet versterking regie volkshuisvesting tot extra taken en kosten voor de provincie? Waar zijn de hiervoor benodigde middelen en capaciteit in de begroting opgenomen?	De inwerking treding leidt tot extra taken (opstellen provinciaal volkshuisvestingsprogramma, ondersteuning gemeenten, interbestuurlijk toezicht) het ministerie van VRO stelt hiervoor 1,2 mln per jaar beschikbaar (vooralsnog), dit is voldoende om de extra taken te kunnen uitvoeren.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
67	PvdA	Amar Karar	38	3 Ruimte en Wonen	Wanneer kan Provinciale Staten, rekening houdend met de benodigde opstarttijd, in 2027 de eerste terugkoppeling verwachten over de uitvoering van motie M87-2026 'Arbeidsmigranten in Noord-Holland'?	De voorbereidingen voor de aanpak zijn opgestart, het uitwerken van de opdracht en afstemming met andere partijen vraagt tijd. Wij verwachten u in het eerste kwartaal een afdoeningsvoorstel te doen voor M87 en u te informeren over de voortgang. Ondertussen zijn arbeidsmigranten als 1 van de aandachtsgroepen onderdeel van de volkshuisvestingsprogramma's (gemeente en provincie) die momenteel worden opgesteld. Wij coördineren wij dat gemeenten in hun volkshuisvestingsprogramma afspraken over aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten, opnemen.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
68	PvdD	Angeline Egbers	63	5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur	In de Tweede Kamer is d.d. 03 jul. 2025 het amendement Middelen voor wildopvang en dierenambulances aangenomen over financiering middelen. Is het Rijk in 2025 of 2026 al begonnen met uitbetaling van deze gelden (30%) naar de wildopvangcentra? (Zie hyperlink)	Het Rijk heeft in 2025 het eerste subsidiebedrag overgeboekt naar de Spreekbuis Wildopvang en Dierenambulances, die belast zijn met de uitvoering en verdeling van deze middelen onder wildopvangcentra die aan de voorwaarden voldoen. Wij hebben geen inzicht in de manier waarop de Spreekbuis het geld vervolgens verdeelt onder de wildopvangcentra.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	https://www.partijvoordedieren.nl/moties/amendement-kostic-over
69	PvdA	Amar Karar	42	3 Ruimte en Wonen	Uit hoeveel fte bestaat het projectmanagementbureau momenteel en wat is de beoogde bezetting?	Het projectmanagementbureau is in juli gestart. Op dit moment is 1 persoon uitgeleend aan Beverwijk en zijn er gesprekken met Haarlemmermeer en Alkmaar. De beoogde bezetting tijdens de opbouwfase is 5 fte. Voor de langere termijn geldt dat de insteek van het PMB is dat de inzet wordt betaald en daarmee revolverend is. De omvang van het PMB kan mede daardoor - en tevens afhankelijk van de vraag vanuit gemeenten - in de toekomst verder groeien.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
70	PvdA	Timothy Veenboer	72	5.3	doel 4 gaat over de twee nationale parken. Richt de inzet van provincie zich op het versterken van de organisaties/netwerk rond die parken of direct op het versterken van die parken? het eerste is een indirect doel voor het tweede. maar als het direct gaat over het versterken van die parken, waarom zit het dan niet in programma 5.2?	Gezien de aard van de activiteiten past het beter in hoofdstuk 5.3. We verlenen subsidie aan de parken, waarmee zij werken aan de realisatie van het beleidsprogramma Nationale Parken 2023-2030.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
71	PvdA	Timothy Veenboer	70	Faunabeheer	In de TBW zagen we dat uitvoering van beheer naar voren is gehaald. Dus de hele 4 miljoen in 1 jaar. Gaat de provincie er dan ook vanuit dat het terugverdienen van die investering (dus minder ganzen is minder schade is minder kosten) eerder te zien zal zijn (dus in lagere kosten per jaar) dan de provincie dacht bij het vaststellen van faunabeheerplan?	Nee, dat is niet het uitgangspunt. De reden voor deze verschuiving van de middelen in de tijd, is dat op deze manier onderzoeksprojecten die over meerdere jaren zullen lopen, eerder van start kunnen gaan.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
72	PvdA	Timothy Veenboer	77	5.6	Met de plannen van het kabinet aangaande stikstof zal er in 2027 veel inzet van de provincie nodig zijn. De lasten van programma 5.6 nemen echter af in 2027 ten opzichte van 2026. Heeft provincie wel genoeg capaciteit/budget in 2027 om te kunnen werken aan die stikstofplannen van het Rijk?	Dit is onderdeel van de Rijksaanpak gericht op Naturrherstel en Stikstofvermindering wat samen met overheden kijkt naar de nodige uitvoeringskracht. Het Rijk heeft het voornemen de provincies hierin te ondersteunen via een vereenvoudigde SPUK met een lage verantwoordingsplicht.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
73	PvdA	Tino Wallaart	86-87	Behouden kwaliteit van erfgoed	Hoe kan het dat het monumentenbudget met 1,1 miljoen per jaar toeneemt voor de jaren 2027 tot en met 2030, maar dat de lasten dalen (14,4 miljoen in 2026, 13,1 miljoen in 2027, 12,1 miljoen in 2028 en 2029, 12,8 in 2030). Waarom is het batig saldo uit de reserve monumenten niet aan het structurele budget toegevoegd?	Het klopt dat het monumentenbudget bij de Kaderbrief in de jaren 2027 t/m 2030 is verhoogd met € 1,1 mln. Dit is ook verwerkt in de begroting. Hier tegenover staat echter een afname van de uitgaven aan de Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie. Hiervoor zijn in 2026 nog substantiële uitgaven geraamd, maar in 2027 en verder niet. Deze uitgaven komen in 2026 onder andere ten goede aan subsidie voor de vesting Muiden, Fort Pampus en Spaarnwoude. Onder de streep nemen de totale lasten van dit beleidsdoel daarom af. Het saldo van de reserve Monumenten, dat eind 2026 resteert, wordt bij de begroting 2027 toegevoegd aan het monumentenbudget. Dit heeft echter geen gevolgen voor de totale beschikbare middelen, omdat ook in de vorige begroting al was voorzien dat deze middelen in de jaren vanaf 2027 zouden worden uitgegeven. Het verschil is dat voor deze uitgaven dan geen storting of onttrekking uit de reserve meer nodig is.	Daphne Rigter	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
74	PvdA	Tino Wallaart	93	Algemene dekkingsmiddelen	Met betrekking tot de (voornamelijk rente-) lasten: wat is het verschil in de meerjarige reeks ten opzichte van de (oorspronkelijke) vastgestelde Begroting 2026? Volgens eigen berekeningen is het voordeel in 2027 8,0 miljoen, in 2028 8,3 miljoen en in 2029 8,3 miljoen. Hoe is dit voordeel te verklaren?	De verschillen tov de vastgestelde begroting bedragen voor 2027:7,7 miljoen en voor 2028 en 2029: 8 miljoen. Bij de oorspronkelijke begroting 2026 is er uit gegaan van een verwachte opbouw van de lening portefeuille (en dus bijbehorende rentelast). Deze opbouw is gebaseerd op de begroting 2026 met de daarbij behorende meerjarenraming. De opbouw van de lening portefeuille is lager dan in de begroting 2026 werd verwacht, hierdoor zijn de toekomstige rentelasten voor 2027 tot en met 2029 naar beneden bijgesteld.	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
75	PvdA	Tino Wallaart	96	Tabel 7.5 Overige	De stortingen in de reserve waardevermindering groen nemen af ten opzichte van de (oorspronkelijke) vastgestelde begroting 2026: voor de periode 2027 - 2029 gaat het om respectievelijk 0,8 miljoen, 15,2 miljoen en 28,2 miljoen. Hoe valt deze scherpe daling te verklaren?	De cijfers uit de begroting 2026 waren gebaseerd op de cijfers van mei 2025. In oktober 2025 is de realisatiestrategie NNN vastgesteld, opgevolgd door de programmering realisatie NNN. De cijfers uit de voorliggende begroting 2027 zijn hier nu op aangepast. Deze wijzigingen zijn nu doorgevoerd en verklaren de scherpe daling in de begroting nu.	Wouter Kegel	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	

Bijlage bij ID 5:

Provincie	**2027 (Geactualiseerd)**	**2027 (Begroting 2027)**	**Verschil**
Noord-Holland	82,1	82,1	0
Overijssel	84,4	82,2	2,2
Zeeland	84,4	84,4	0
Flevoland	85,5	85,5	0
Utrecht	88,2	86,4	1,8
Noord-Brabant	89,2	89,2	0
Limburg	92,0	88,5	3,5
Drenthe	92,0	92,0	0
Friesland	94,4	92,1	2,3
Groningen	95,7	95,7	0
Gelderland	101,5	101,5	0
Zuid-Holland	106,6	104,4	2,2
Gemiddeld	**91,3**	**90,3**	

Discussienota regierol provincie in de Regionale Energie Strategie

Aanleiding

Noord-Holland heeft samen met gemeenten en waterschappen afgesproken om in 2030 gezamenlijk **6,3 TWh duurzame elektriciteit** op te wekken. De herijking van de RES heeft deze ambitie opnieuw bevestigd. Tegelijkertijd blijkt dat het realiseren van deze ambitie niet vanzelfsprekend is. Met name in Noord-Holland Noord is de opgave groot en concrete acties en beleid blijven achter.

Sinds de herijking zijn nieuwe gemeenteraadsverkiezingen geweest en zijn nieuwe coalitieakkoorden gesloten. Deze akkoorden laten zien welke keuzes gemeenten de komende bestuursperiode willen maken. Opvallend is dat de concrete vertaling van de RES-afspraken naar beleid voor wind- en zonne-energie in verschillende akkoorden beperkt blijft (zie bijlage).

Daarmee ontstaat een belangrijke vraag: hoe zorgen we ervoor dat bestuurlijke afspraken niet alleen worden onderschreven, maar ook daadwerkelijk worden uitgevoerd?

Daarnaast bestaat bij initiatiefnemers van windenergie door de behandeling van de verklaring van geen bedenkingen over de windmolens in de Noorder-IJplas grote zorg over de houding en voorspelbaarheid van de provincie. Als de provincie duurzame energie wil versnellen, is vertrouwen tussen provincie en initiatiefnemers essentieel. Deze discussienota richt zich daarom op twee vragen:

1. Hoe zorgen we dat gemeenten hun RES-afspraken daadwerkelijk uitvoeren?

Gemeenten hebben gezamenlijk afspraken gemaakt over hun bijdrage aan de RES. De nieuwe coalitieakkoorden zijn echter niet overal even concreet over het mogelijk maken en versnellen van wind- en zonne-energie. In sommige gevallen zijn coalitieakkoorden zelfs afwijzend over de RES-afspraken.

De provincie heeft een rol in het bewaken van de gezamenlijke opgave. De aangenomen motie pak meer Regie bij de RES van februari 2025 geeft Gedeputeerde Staten daarbij

het mandaat om een escalatieplan op te stellen. De vraag is hoe deze in de praktijk wordt toegepast wanneer gemeenten onvoldoende voortgang boeken. Deze vraag is op dit moment relevant omdat de de concrete vertaling van de RES-afspraken in de verschillende coalitieakkoorden beperkt blijft. We zijn dus op dat moment dat gemeenten onvoldoende voortgang boeken. De politieke vraag is dan ook: Wanneer gaat de provincie van ondersteunen en aanjagen naar daadwerkelijk ingrijpen?

2. Hoe herstellen we het vertrouwen van initiatiefnemers?

Voor de realisatie van windenergie zijn initiatiefnemers noodzakelijk. Tegelijkertijd is het vertrouwen van initiatiefnemers in de provincie de afgelopen periode sterk onder druk komen te staan door handelen van het provinciebestuur (GS en PS) bij de windmolens in de Noorder-IJplas.

Een provincie die duurzame energie wil versnellen, moet voor initiatiefnemers een voorspelbare en betrouwbare overheid zijn. Duidelijke regels, een voorspelbaar proces, heldere verantwoordelijkheden en tijdige besluitvorming zijn daarvoor essentieel. De vraag is daarom niet alleen wat de provincie inhoudelijk wil bereiken, maar ook hoe zij zich opstelt tegenover partijen die deze projecten daadwerkelijk moeten realiseren**.** De politieke vragen bij dit punt zijn daarom:

- Wat gaat GS concreet doen om dit vertrouwen te herstellen?
- Hoe zorgt de provincie voor meer voorspelbaarheid in procedures en besluitvorming?
- Hoe wordt voorkomen dat tijdens de ontwikkeling van projecten nieuwe of onduidelijke eisen ontstaan?
- Is GS bereid structureel met initiatiefnemers te bespreken waar provinciale procedures projecten vertragen en hoe dit kan worden verbeterd?

Gewenste discussie

D66, Volt, GroenLinks en PvdA willen met Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten bespreken hoe de provincie haar rol bij de RES steviger kan invullen.

Daarbij staan deze twee uitgangspunten centraal:

Gemeenten moeten worden aangesproken op het nakomen van gezamenlijk gemaakte RES-afspraken.

Initiatiefnemers moeten de provincie weer kunnen zien als een betrouwbare en voorspelbare partner bij de realisatie van duurzame energie.

Bijlage Noord-Holland: coalitieakkoorden 2026–2030 versus Herijking RES 2024

Legenda

 Concrete aansluiting/borging — het coalitieakkoord neemt een relevante RES-afspraak expliciet over of zet er concrete uitvoering tegenover.

 Geen concrete borging — de RES-opgave bestaat nog, maar het nieuwe akkoord vertaalt die niet concreet naar wind-/zonnebeleid of productie.

🔘 **Expliciete beperking** — het coalitieakkoord beperkt of sluit een vorm van wind- of zonne-energie expliciet uit die relevant is voor de eerdere RES-afspraak.

/🔘 **Zowel borging als beperking** — het RES-doel wordt geheel of gedeeltelijk onderschreven, maar de ruimtelijke/technologische mogelijkheden om dat doel te realiseren worden tegelijkertijd beperkt.

🔘/◯ **Beperking, maar RES niet volledig vergelijkbaar** — bijvoorbeeld omdat de gemeente de Herijking RES zelf niet heeft vastgesteld.

Gemeente	Coalitieakkoord 2026–2030 – wind/zon	Verschil met RES	Beoordeling	Akkoord
Aalsmeer	Vooral zon op daken; geen concrete nieuwe windopgave.	RES bevat zonnezoekgebieden; geen concrete borging.		Coalitieakkoord Aalsmeer
Alkmaar	Behoudt **0,62 TWh**, maar geen grote zonnevelden in polders/natuur en geen windparken op agrarische grond.	Doel wordt overgenomen, maar ruimtelijke mogelijkheden worden beperkt.	/🔘	Coalitieakkoord Alkmaar

Gemeente	Coalitieakkoord 2026–2030 – wind/zon	Verschil met RES	Beoordeling	Akkoord
Amstelveen	Geen concrete wind-/zonneproductieopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Amstelveen
Amsterdam	Wind en zon expliciet onderdeel van energietransitie; ambities worden voortgezet.	Duidelijke aansluiting op RES.	□	Coalitieakkoord Amsterdam
Bergen	Geen concrete wind-/zonneafspraak.	RES niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Bergen
Beverwijk	Geen concrete wind-/zonneproductieopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Beverwijk
Blaricum	Expliciet voorstel voor **zonnepanelen op de geluidsmuur langs de A27**, in het kader van de RES.	Concrete uitvoering van een RES-gerelateerde zonneopgave.	□	Coalitieakkoord Blaricum 2026–2030
Bloemendaal	Geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Bloemendaal
Castricum	Geen concrete wind-/zonneafspraak.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Castricum
Den Helder	Geen nieuwe zonneweides; bestaande zonneweides uitfaseren.	Expliciete beperking grondgebonden zon.	●	Coalitieakkoord Den Helder
Diemen	Houdt vast aan RES-ambities en noemt expliciet zon en wind rond A1/A9.	Concrete voortzetting.	□	Coalitieakkoord Diemen
Dijk en Waard	Geen concrete productieopgave.	RES-zoekgebieden	□	Coalitieakkoord Dijk en Waard

Gemeente	Coalitieakkoord 2026–2030 – wind/zon	Verschil met RES	Beoordeling	Akkoord
		niet concreet geborgd.		
Drechterland	RES deels uitvoeren, maar vier jaar geen nieuwe windzoekgebieden/plannen, behalve kleine boerderijmolens.	RES deels geborgd, windontwikkeling beperkt.	□/●	Bestuursakkoord Drechterland
Edam-Volendam	Geen concrete nieuwe wind-/zonneproductieopgave.	Geen concrete aanvulling op de eerdere RES-afspraken.	□	Samenwerkingsakkoord Edam-Volendam 2026–2030
Enkhuizen	Geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Enkhuizen
Gooise Meren	Geen concrete wind-/zonneproductieopgave.	RES niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Gooise Meren
Haarlem	Geen concrete wind- of zonneafspraak.	RES niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Haarlem
Haarlemmermeer	Duurzaamheid/energie genoemd, geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Haarlemmermeer
Heemskerk	Geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Heemskerk
Heemstede	Geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Heemstede
Heiloo	Energietransitie/duurzaamheid, maar geen concrete wind-/zonneproductieopgave.	RES-zoekgebieden niet concreet geborgd.	□	Collegeakkoord Heiloo 2026–2030

Gemeente	Coalitieakkoord 2026–2030 – wind/zon	Verschil met RES	Beoordeling	Akkoord
Hollands Kroon	Geen concrete nieuwe wind-/zonneborging.	Eerder vastgestelde RES blijft bestaan, maar wordt niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Hollands Kroon
Hoorn	Duurzame energie/zonne-energie genoemd, geen concrete productieopgave.	RES-zoekgebieden niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Hoorn
Huizen	Geen concrete wind-/zonneafspraak.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Huizen
Koggenland	Geen concrete productieopgave.	RES niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Koggenland
Landsmeer	Geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Raadsakkoord Landsmeer
Laren	Geen concrete wind-/zonneproductieopgave.	RES niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Laren
Medemblik	Geen concrete nieuwe wind-/zonneopgave.	RES bevat zonnezoekgebieden, maar akkoord borgt deze niet concreet.	□	Coalitieakkoord Medemblik
Opmeer	Zonneparken op agrarische grond en grootschalige wind worden uitgesloten.	Expliciete beperking van RES-relevante vormen van opwek.	●	Coalitieakkoord Opmeer

Gemeente	Coalitieakkoord 2026–2030 – wind/zon	Verschil met RES	Beoordeling	Akkoord
Oostzaan	Geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Oostzaan
Ouder-Amstel	Zon op daken/infrastructuur; wind wordt eerst onderzocht.	Geen concrete borging eerdere productieopgave.	□	Coalitieakkoord Ouder-Amstel
Purmerend	Geen concrete wind-/zonneproductieopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Purmerend
Schagen	Geen concrete productieopgave.	RES-zoekgebieden niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Schagen
Stede Broec	Geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Stede Broec
Texel	Geen grote zonnevelden en geen windturbines hoger dan 3 meter voor grootschalige opwek.	Texel heeft NHN-Herijking niet vastgesteld; daarom deels niet vergelijkbaar.	◍/◯	Coalitieakkoord Texel
Uitgeest	Geen concrete wind-/zonneproductieopgave.	RES-zoekgebieden niet concreet geborgd.	□	Samenwerkingsakkoord Uitgeest
Uithoorn	Geen concrete productieopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Uithoorn
Velsen	Duurzaamheid/energietransitie genoemd, geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet geborgd.	□	Coalitieakkoord Velsen

Gemeente	Coalitieakkoord 2026–2030 – wind/zon	Verschil met RES	Beoordeling	Akkoord
Waterland	Steun voor zon op daken, maar **tegen windmolens en zonneakkers**.	Expliciete beperking van grootschalige wind en grondgebonden zon.	●	Coalitieakkoord Waterland
Wijdemeren	Aangeleverde bron is 2024–2026.	Niet vergelijkbaar met 2026–2030.	◯	Coalitieakkoord Wijdemeren 2024–2026
Wormerland	Geen concrete wind-/zonneopgave.	RES niet concreet vertaald.	□	Coalitieakkoord Wormerland
Zaanstad	Geen concrete productieopgave.	RES bevat onder meer windzoekgebied; geen concrete borging.	□	Coalitieakkoord Zaanstad
Zandvoort	Zon op daken/parkeerplaatsen/infrastructuur; terughoudend met natuur/duinen.	Geen expliciete afwijzing van specifiek RES-zoekgebied vastgesteld.	□	Coalitieakkoord Zandvoort

Rondvraag

De fracties van VVD, BBB en 50PLUS

Hebben de onderstaande rondvragen over onderzoek naar wat de mogelijkheden en randvoorwaarden zijn voor kleine kerncentrales (SMR's) in de provincie Noord-Holland

Aan gedeputeerde Gielen

Commissievergadering Leefomgeving d.d. 26 oktober 2026

De vragen luiden als volgt:

Op 25 september heeft de commissie Leefomgeving een werkbezoek gebracht aan de Energy & Health Campus in Petten, waar zij onder andere is geïnformeerd over de ontwikkelingen en innovaties op het gebied van kernenergie en Small Modular Reactors (SMR's).

In het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit!' is opgenomen dat:

"De komende jaren gaan we ook onderzoek doen naar andere innovatieve technieken, waarbij we ook de voor- en nadelen van thorium en small modulair reactors (kleine kerncentrales) in beeld willen brengen."

In Noord-Brabant en Gelderland is daar al een aanvang mee gemaakt.

https://www.nrgpallas.com/nl/nieuws/nrg-pallas-brengt-mogelijkheden-voor-kleine-kerncentrales-smr-s-in-brabant-in-kaart

https://gelderland.stateninformatie.nl/document/15152537/1/Bijlage+-NRG+onderzoek+naar+ruimtelijke+mogelijkheden+voor+kleine+modulaire+kernreactoren+%28SMR%29?connection_type=16&connection_id=1018526

1. In het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit!' is afgesproken dat onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden van kernenergie. Kan het college aangeven hoe hier tot nu toe uitvoering aan is gegeven en wanneer Provinciale Staten de resultaten hiervan tegemoet kunnen zien?

2. Tijdens het werkbezoek van de commissie aan de Energy & Health Campus in Petten zagen we dat Noord-Holland beschikt over veel kennis en expertise op het gebied van nucleaire technologie.

Noord-Brabant en Gelderland hebben daar al gebruik van gemaakt door NRG PALLAS te laten onderzoeken wat de mogelijkheden en randvoorwaarden zijn voor kleine kerncentrales (SMR's) in hun provincie.

Deze Noord-Hollandse organisatie heeft dat voor de eigen provincie echter nog niet mogen doen, terwijl de kosten van zo'n onderzoek zeer te overzien zijn. Is het college bereid de mogelijkheden voor kernenergie en SMR's in Noord-Holland door NRG Pallas in kaart te laten brengen?

VVD	BBB	50PLUS
Gerda Bakker	Ingrid de Sain	Anneke van der Helm-Chandansingh

Geachte leden van de commissie Leefomgeving,

De fracties van VVD, BBB en 50PLUS hebben voor de vergadering van de commissie Leefomgeving van 26 oktober 2026 de onderstaande rondvragen gesteld aan gedeputeerde Gielen.

1. Onderzoek naar kernenergie

Vraag:

In het coalitieakkoord is afgesproken dat onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden van kernenergie. Kan het college aangeven hoe hier tot nu toe uitvoering aan is gegeven en wanneer Provinciale Staten de resultaten hiervan tegemoet kunnen zien?

Antwoord:

Wij hebben invulling gegeven aan de wens om de voor- en nadelen van thorium en Small Modular Reactors (SMR's) te verkennen door deel te nemen aan de landelijke SMR-simulaties. Het Rijk heeft de beschikbare middelen ingezet voor één gezamenlijk onderzoek met provincies, gemeenten, netbeheerders, omgevingsdiensten en het bedrijfsleven. Daarmee is voorkomen dat provincies afzonderlijk vergelijkbaar onderzoek uitvoeren.

De resultaten zijn opgenomen in het onderzoeksrapport Small Modular Reactors in Nederland: bevindingen uit de SMR-simulaties. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei publiceerde dit rapport op 11 december 2025. Wij hebben het rapport in januari 2026 aan uw Staten aangeboden met de brief Aanbieding onderzoeksrapportage "Small Modular Reactors in Nederland: bevindingen uit de SMR-simulaties" (EN20120126LK1). Tijdens het commissiedebat van 19 februari 2026 is het rapport besproken. Daarbij is toegelicht dat het rapport inzicht geeft in de potentie van SMR's en in de voorwaarden voor hun haalbaarheid.

Wij blijven de onderzoeken en ontwikkelingen van het Rijk en andere provincies volgen via het Interprovinciaal Overleg (IPO). Wij nemen deel aan spoor 4 van de samenwerkingsagenda van IPO en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK): het kennisnetwerk. Daarin delen provincies, het Rijk en andere betrokken partijen kennis over onder meer vergunningverlening, ruimtelijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie. Zo vergroten wij ons inzicht in de kansen, risico's en voorwaarden voor SMR's.

In juli 2026 hebben wij uw Staten geïnformeerd over de samenwerkingsagenda met de brief Voortgang van de SMR-verkenningen in IPO-verband (DE20260415IS4).

2. Onderzoek door NRG PALLAS

Vraag:

Is het college bereid de mogelijkheden voor kernenergie en SMR's in Noord-Holland door NRG PALLAS in kaart te laten brengen?

Antwoord:

Wij kiezen er op dit moment niet voor om NRG PALLAS afzonderlijk onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijkheden voor kernenergie en SMR's in Noord-Holland. Onze inzet is vooralsnog gericht op kennisopbouw via spoor 4, het kennisnetwerk binnen de samenwerkingsagenda van IPO en EZK.

Daarmee verzamelen en delen wij kennis met andere provincies, het Rijk en andere betrokken partijen. Wij hebben uw Staten hierover geïnformeerd met de brief Voortgang van de SMR-verkenningen in IPO-verband. In deze brief hebben wij toegelicht dat de samenwerkingsagenda provincies ondersteunt bij verkenningen en beleidsontwikkeling rond SMR's.

Via het kennisnetwerk blijven wij betrokken bij de landelijke en interprovinciale kennisontwikkeling over SMR's. Wij volgen daarbij ook de onderzoeken en ontwikkelingen van het Rijk en andere provincies. Als daaruit relevante informatie voor Noord-Holland naar voren komt, informeren wij uw Staten daarover.

Rondvraag

De fractie van CDA

Heeft de onderstaande rondvraag over 380 kV netuitbreiding Noord-Holland Noord

Aan gedeputeerde Gielen

Commissievergadering Leefomgeving d.d. 26 oktober 2026

De vragen luiden als volgt:

De hoogspanningsverbinding, een belangrijke verzwaring van het energienet, heeft impact op Noord-Holland Noord. Nu het ministerie van EZK een voorkeursroute en de voorkeurslocaties bekend heeft gemaakt is het goed om te bezien wat de impact daarvan is.

Hoe kunnen we als provincie ervoor zorgen dat binnen de voorkeursroute de beste locatie wordt gekozen met de minste impact op onze inwoners?

Hoe worden GS en PS betrokken bij het vervolg van deze procedure?

Welke invloed kan de provincie nog uitoefenen om ervoor te zorgen dat de impact beperkt blijft en wat zijn de koppelkansen?

In hoeverre heeft dit impact op de Omgevingsvisie de GS nu aan het afronden is?

Geachte leden van de commissie Leefomgeving,

De fractie van het CDA heeft voor de rondvraag in de commissie Leefomgeving van 26 oktober 2026 de volgende vragen gesteld over de 380 kV-netuitbreiding in Noord-Holland Noord.

De hoogspanningsverbinding, een belangrijke verzwaring van het energienet, heeft impact op Noord-Holland Noord. Nu het ministerie van EZK een voorkeursroute en de voorkeurslocaties bekend heeft gemaakt is het goed om te bezien wat de impact daarvan is.

Hoe kunnen we als provincie ervoor zorgen dat binnen de voorkeursroute de beste locatie wordt gekozen met de minste impact op onze inwoners?

In het regioadvies 380 kV Noord-Holland Noord, dat op 18 december 2025 aan de minister – thans staatssecretaris – van Klimaat en Groene Groei (KGG) is aangeboden, is het Rijk opgeroepen om via ontwerpend onderzoek gezamenlijk de beste locatie binnen de voorkeursroute te kiezen. Hierbij werken TenneT, EZK, eventuele andere departementen, de provincie, gemeenten en professionele stakeholders samen. De impact op inwoners wordt daarbij betrokken.

De staatssecretaris van EZK is, in overeenstemming met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), bevoegd gezag in deze procedure. De staatssecretaris neemt uiteindelijk de beslissing over de locaties van de twee hoogspanningsstations en de hoogspanningslijn binnen de voorkeursroute.

Hoe worden Gedeputeerde Staten (GS) en Provinciale Staten (PS) betrokken bij het vervolg van deze procedure?

Het ministerie van EZK/KGG heeft Provinciale Staten recent geïnformeerd over het voornemen van de staatssecretaris om de ontwerpvoorkeursbeslissing voor 380 kV Noord-Holland Noord op 23 oktober te publiceren. Iedereen kan tegen deze beslissing een zienswijze indienen.

Het is aan GS om te besluiten of zij een zienswijze indienen. Als GS een zienswijze indienen, informeren zij PS hierover. Daarnaast vinden periodiek bestuurlijke overleggen plaats met EZK, gemeenten, het waterschap en de provincie. Gedeputeerde A. Gielen neemt hier als portefeuillehouder aan deel.

Welke invloed kan de provincie nog uitoefenen om ervoor te zorgen dat de impact beperkt blijft en wat zijn de koppelkansen?

De provincie oefent invloed uit via ambtelijke en bestuurlijke overleggen met EZK en TenneT. Ook kan de provincie invloed uitoefenen via het ontwerpend onderzoek en, waar nodig, via publiekrechtelijke instrumenten, zoals het indienen van een zienswijze.

In hoeverre heeft dit impact op de Omgevingsvisie de GS nu aan het afronden is?

Deze ontwikkeling past binnen de Omgevingsvisie die GS momenteel afronden. Hiermee is in de visie rekening gehouden.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
F. Kleine
BEL/GLK

Telefoonnummer +31235143660
floor.kleine@noord-holland.nl

Verzenddatum
24 SEP. 2026

Kenmerk
GLK220926FK2

Uw kenmerk

Betreft: Informatievoorziening uitvoering en handhaving provinciale bedrijven tot 16 september 2026

Geachte leden,

Met deze brief informeren wij u over de ontwikkelingen tot 16 september 2026 bij de uitvoering en handhaving (U&H) bij bedrijven die onder provinciaal bevoegd gezag vallen.

U ontvangt deze informatie volgens afspraak drie keer per jaar ter bespreking in de commissievergadering Leefomgeving. Dit is de derde en laatste brief van 2026. Deze informatie is op hoofdlijnen en in deze brief verwijzen we voor specifieke informatie naar de websites van de provincie en de omgevingsdiensten.
Het komt voor, dat inhoudelijke informatie vanwege een lopende procedure niet openbaar gemaakt kan worden. Over het algemeen wordt die informatie na afloop van de procedure dan wel openbaar.

Leeswijzer
In deze brief worden achtereenvolgens behandeld:
1 ICL Fertilizers
2 EVOS East
3 Noord-Europees Wijnopslagbedrijf (NWB)
4 Tata Steel

1 ICL Fertilizers

De inwoners van Tuindorp Oostzaan en NDSM in Amsterdam Noord ervaren geurhinder van onder meer de kunstmestfabriek ICL Fertilizers en uiten zorgen over mogelijke gezondheidseffecten van cumulatie van verschillende bronnen van luchtvervuiling. Ook uit de wijken Bos en Lommer en Houthavens komen overlastmeldingen binnen. Een overzicht van alle meldingen vindt u hier.[1] In het dossier ICL spelen met name geur- en zoutzuuremissies.

1.1 Achtergrond

Vergunningverlening
In de geactualiseerde vergunning, zoals in werking getreden op 20 februari 2026, is een geurhindernorm vastgelegd die zorgt voor minimaal 72% vermindering van de geuruitstoot. Eerder heeft u via deze

[1] https://odnzkg.nl/aandachtsdossiers/icl/overzicht-acties-meldingen-overlast-icl/

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

brief vernomen dat ICL een termijn van zes maanden kreeg na publicatie van het definitieve besluit om de geurproblematiek op te lossen.

ICL moet maatregelen treffen die voldoen aan de beste beschikbare technieken en de emissiewaarden die daarbij horen. De toegestane emissie van zoutzuur is aangescherpt van 30 mg/Nm3 naar 12 mg/Nm3.

Juridische procedures
Tegen het definitieve actualisatiebesluit lopen momenteel nog twee beroepsprocedures.

Ten tijde van de vorige U&H-brief lagen er een last onder dwangsom (LoD) wegens stofverspreiding en een LoD wegens een overschrijding van emissienormen van zoutzuur (HCl). In de vorige U&H-brief viel te lezen dat ICL bezwaar heeft gemaakt tegen laatstgenoemde LoD. De LoD aangaande stofverspreiding bevindt zich in de hoger beroepsfase bij de Raad van State.

1.2 Ontwikkelingen
Toezicht/handhaving
De laatst gedane metingen van zoutzuuremissies (mei en juni 2026) waren beide onder de vergunde norm. In juli is wederom een onaangekondigde meting gedaan. De uitslagen hiervan zijn op het moment van schrijven nog niet bekend.

Bewonersorganisatie Adem Vrij heeft een oproep gedaan om handhavingsverzoeken in te dienen. Uiteindelijk zijn er acht handhavingsverzoeken ingediend. Het verzoek om te handhaven op zoutzuur is afgewezen, omdat Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) reeds intensief toezicht houdt. De termijn voor handhaving op geur is verlengd tot 30 oktober 2026, omdat ICL de geurmaatregel aan het plaatsen is.

Vergunningverlening
De OD NZKG heeft een vergunning afgegeven voor de plaatsing van een actief koolfilter. De maatregelen zijn ingebouwd door ICL tijdens de drieweekse productiestop in augustus 2026.

In juli 2026 heeft ICL een vergunningaanvraag gedaan ten behoeve van het treffen van maatregelen om permanent aan de gestelde HCl-grenswaarden te voldoen. De OD NZKG heeft een verzoek tot aanvulling van informatie op de aanvraag verzonden. Na ontvangst hiervan vindt verdere beoordeling van de aanvraag plaats.

ICL heeft een onderzoek met plan van aanpak naar de beperking van emissies van stof, HCl (zoutzuur) en HF (waterstoffluoride) ingediend. Hierop zijn op verzoek van de OD NZKG aanvullingen gedaan. Deze worden momenteel beoordeeld.

Juridische procedures
Betreffende de LoD op de uitstoot van te hoge concentraties zoutzuur, heeft een hoorzitting plaatsgevonden bij de Hoor- en Adviescommissie (HAC) op 9 juli 2026. Hoewel de HAC het eens was met het opleggen van de last, heeft het geadviseerd om het bedrag van de last te verlagen van €1.250.000,- naar €125.000,-. Dit omdat de vierde verbeuring ad

€125.000,- onder de vorige last nog open stond. De provincie volgt het advies van de HAC. Wanneer blijkt dat ICL de nieuwe, aangescherpte normen (die in werking zijn getreden op 20 februari 2026) overschrijdt, betekent dit dat ICL nog eenmaal een dwangsom van €125.000,- opgelegd krijgt. Daarna kan een nieuwe last worden opgelegd. Het bedrag dat hieraan wordt gekoppeld, wordt te zijner tijd bepaald aan de hand van de omstandigheden van dat moment. Zowel de provincie[2] als OD NZKG[3] hebben over dit besluit een persbericht geplaatst op hun kanalen.

2 EVOS East

De EVOS-terminal in Amsterdam is voor de opslag, overslag en verwerking van petrolaten. EVOS Amsterdam East is de rechtsopvolger van Oiltanking Amsterdam. Bij EVOS spelen twee verontreinigingszaken, waarbij de bodemverontreiniging is veroorzaakt door haar rechtsvoorganger en de grondwaterverontreiniging door EVOS zelf.

2.1 Achtergrond

Historische bodemverontreiniging (bevoegd gezag Amsterdam)
In dit dossier is de gemeente Amsterdam bevoegd gezag. De provincie speelt hier verder geen rol in.

Grondwaterverontreiniging benzeen en MTBE (bevoegd gezag Provincie Noord-Holland)
In de vorige brief heeft u kunnen vernemen dat de OD NZKG in maart 2026 een nieuw besluit heeft gepubliceerd met betrekking tot het saneringsplan van EVOS en dat de sanering werd uitgevoerd.

2.2 Ontwikkelingen

Grondwaterverontreiniging
De OD NZKG heeft in juni 2026 een herstelbesluit gepubliceerd aangaande het saneringsplan, gelet op het pro-forma beroep zoals ingediend door EVOS. EVOS heeft daarop het ingediende beroep ingetrokken. Er zijn geen andere belanghebbenden die beroep hebben ingediend tegen het herstelbesluit. Het herstelbesluit is daarmee nu definitief. De sanering loopt. De OD NZKG blijft hierop toezichthouden.

Locatiebeheerplan
EVOS werkt aan een locatiebeheerplan (LBP), waarin het beheer van de locatie wordt vastgelegd. Hierover vindt periodiek overleg plaats tussen de OD NZKG en EVOS. Het is onbekend wanneer dit plan wordt opgeleverd.

Financiële zekerheidstelling
EVOS heeft een voorstel voor de verplichte Financiële Zekerheidstelling (FiZe) ingediend bij de OD NZKG. Port of Amsterdam (PoA) vereist ook FiZe van EVOS. De OD NZKG en PoA staan hierover met elkaar in contact. De bij de OD NZKG ingediende FiZe voldoet nog niet aan de gestelde voorwaarden. Hierover wordt overleg gevoerd met EVOS.

3 Noord-Europees Wijnopslag bedrijf

[2] https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2026/September_2026/Provincie_volgt_advies_en_blijft_handhaven_op_uitstoot_zoutzuur_door_kunstmestfabriek
[3] https://odnzkg.nl/nieuws/last-onder-dwangsom-voor-icl-is-terecht-bedrag-te-hoog/

Het Noord-Europees Wijnopslagbedrijf (NWB) slaat ethanol in hoge concentraties op in tanks die dicht op elkaar staan, hierdoor zijn de mogelijkheden voor effectieve brandbestrijding beperkt. Daarnaast zijn bodembeschermende maatregelen nauwelijks genomen. De OD NZKG en de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland (VRAA) staan in nauw contact met elkaar over dit dossier.

3.1 Achtergrond

De herziene revisievergunning voor NWB is sinds eind 2023 van kracht. De implementatietermijnen voor brandveiligheidsmaatregelen variëren van 6 maanden tot 3 jaar.

In de vorige U&H-brief heeft u kunnen vernemen dat de brandveiligheid bij NWB niet op orde is en dat er verschillende handhavingstrajecten lopen. De OD NZKG houdt zich intensief bezig met toezicht en handhaving bij dit bedrijf, waarbij de SEVESO-inspecties zich met name richten op de beheersing van de processen, het naleven van implementatietermijnen en het mitigeren van veiligheidsrisico's.

NWB heeft een Plan van Aanpak opgesteld waarin alle benodigde acties en onderzoeken zijn opgenomen om aan de vergunningsvoorschriften en implementatietermijnen te voldoen. NWB heeft hiervoor tevens vergunningaanvragen ingediend. NWB en de OD NZKG zijn in overleg om de aanvragen compleet en van voldoende kwaliteit te krijgen. Vooralsnog lijkt dit binnen de implementatietermijnen te lukken.

Eerder bent u geïnformeerd dat NWB een schuimblusinstallatie gaat installeren (o.a. wegens het ontbreken van functionerende scheurnaden in de tanks). De inschatting is dat deze maatregel afdoende is om de risico's op korte termijn te mitigeren. Dit dient voor november 2026 gerealiseerd te zijn. NWB geeft aan dat de tijdelijke blusinstallatie in december 2026 gereed is en de definitieve schuimblusinstallatie in januari 2027. Indien dit niet het geval blijkt, zal de OD NZKG handhavend optreden.

3.2 Ontwikkelingen

Handhaving/toezicht - algemene brandveiligheidsmaatregelen

Aangaande de LoD gericht op het operationele plan is een voornemen tot volledige inning van de dwangsom verstuurd. De laatste versie van het operationele plan heeft NWB ingetrokken omdat de OD NZKG niet kan instemmen met gehanteerde uitgangspunten. De OD NZKG overweegt opnieuw een voornemen tot opleggen van een LoD uit te brengen.

In de vorige U&H-brief bent u geïnformeerd dat er een inspectie heeft plaatsgevonden op basis van in de vergunning genoemde PGS29-voorschriften die gelden voor opslagtanks, en dat handhaving hierop in voorbereiding was. Vooralsnog neemt NWB voldoende stappen om de installatie aan de voorschriften te laten voldoen. Handhaving op dit punt is voorbereid maar nog niet opportuun.

Op 1 juli 2026 heeft NWB een aangepast uitgangspuntendocument ingediend. Hierin worden afspraken over brandveiligheid opgenomen. De OD NZKG is nog in afwachting van opgevraagde aanvullende informatie.

Het ingediende operationele plan voor brandbeheersing wordt nog beoordeeld. Het operationele plan voor brandbeheersing is door NWB ingetrokken. NWB gaat een nieuwe, verbeterde versie indienen.

Vergunningaanvragen
Begin augustus 2026 is een herziene aanvraag voor een nieuwe tankput ingediend. Deze wordt momenteel beoordeeld door de OD NZKG. Daarnaast dient NWB nog verschillende kleinere aanvragen in om verbeteringen door te voeren.

4 Tata Steel

Verduurzaming Staalindustrie
Op 3 maart 2026 heeft de OD NZKG, mede namens PNH, RWS en andere adviseurs, Tata Steel verzocht om aanvullingen op het MER HeraCless/Groen Staal, de eerste bijbehorende vergunningaanvragen en het verzoek om een projectbesluit.[4] Tata Steel geeft aan deze uiterlijk op 9 december 2026 te willen indienen. Tot die tijd kunnen de aanvragen niet worden beoordeeld en is de behandeltermijn opgeschort. Dit geldt ook voor de op 29 juni 2026 ingediende aanvraag voor de bouw van de nieuwe installaties (DRI, EAF).

Overige vergunningaanvragen
Op 25 juni 2026 heeft Tata Steel vergunningen aangevraagd voor overkappingen van de ertsvelden. Deze aanvragen vallen buiten het project HeraCless en zijn in behandeling.
Op 27 augustus 2026 heeft Tata Steel een Natura-2000-vergunning voor het hele terrein aangevraagd bij de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Bij beide aanvragen zijn inmiddels verzoeken om aanvullingen gedaan.
Op 21 augustus heeft Tata Steel een milieuvergunning aangevraagd voor het in gebruik nemen van een DeNOx-installatie bij de Pelletfabriek en een CombiBio-installatie. De DeNOx-installatie verwijdert stikstofoxiden (NOx) uit de rookgassen van de pelletfabriek. De afgevangen stikstof komt als nitraat in water dat vervolgens moet worden gezuiverd in een zuiveringsinstallatie, de CombiBio. Daarmee vermindert de stikstofuitstoot door het bedrijf. De OD NZKG heeft de aanvraag in behandeling genomen.

Op de website van de OD wordt inzicht gegeven in het procesverloop van Verduurzaming Staalindustrie.[5]

Toezichts- en handhavingszaken bij de Kooksgasfabrieken

Stand van zaken aanzeggingsbesluit Kooksgasfabriek (KGF) 2
Op 24 december 2025 is de termijn voor het herstellen van de overtredingen door Tata Steel bij de KGF2 verstreken. De OD NZKG heeft sindsdien inspecties bij de KGF2 uitgevoerd om te verifiëren of de overtredingen zijn hersteld. De inspecties zijn uitgevoerd en het rapport van bevindingen is afgerond. Het rapport maakt onderdeel uit van de procedure rondom de intrekking van de vergunning van deze fabriek.

---

[4] https://odnzkg.nl/nieuws/omgevingsdienst-verzoekt-tata-steel-om-meer-informatie-voor-verduurzamingsproject/
[5] https://odnzkg.nl/aandachtsdossiers/toezicht-op-tata-steel/verduurzaming-staalindustrie/

Zodra de besluitvorming hierover is afgerond, wordt u hierover verder geïnformeerd.

Lasten onder dwangsom (LoD's)
Batterijschoorstenen KGF1 en KGF2
Eerder bent u geïnformeerd over het vollopen van de dwangsom die is opgelegd bij de KGF1 en dat de eerste verbeuring heeft plaatsgevonden voor de LOD die is opgelegd bij de KGF2.
In januari en februari 2026 zijn in opdracht van OD NZKG emissiemetingen uitgevoerd bij de KGF2. Op basis van deze metingen constateert OD NZKG wederom een overschrijding van de stofklasse MVP1. Hierop is een voornemen tot invordering verstuurd aan Tata Steel van €3,25 miljoen. Het bedrijf heeft hierop een zienswijze ingediend, deze wordt momenteel beoordeeld. Voor overige stoffen (zoals benzeen) zijn er nog geen verbeuringen.

Op 23 april 2026 heeft de OD NZKG het bedrijf per brief geïnformeerd over het voornemen tot het intrekken van de vergunningen van KGF1 en KGF2. De OD NZKG heeft hierover op 15 mei 2026 een bericht geplaatst op haar website[6] en de brief van 23 april 2026 openbaar gemaakt[7]. De onderzoeken ter voorbereiding van deze besluiten lopen op het moment van schrijven nog. Zodra de besluitvorming is afgerond, wordt u hierover verder geïnformeerd. De OD NZKG zal daar ook een bericht over plaatsen op haar website.

Ongare kooks
Als steenkool onvoldoende verhit is geweest, komen er gassen vrij die voor schadelijke uitstoot kunnen zorgen. Dat noemen we 'uitstoot door ongare kooks'. Het ontstaan van ongare kooks is niet toegestaan, omdat deze emissies schadelijk zijn voor het milieu en de gezondheid. De OD NZKG heeft twee nieuwe uitdrukkingen van ongare kooks geconstateerd, die hebben plaatsgevonden op 21 december 2025 en 10 januari 2026. Hierdoor is de dwangsom twee keer verbeurd; de twee invorderingen zijn aan het bedrijf verstuurd. Het betreft de 10e en 11e verbeuring van de LOD die uit maximaal 15 verbeuringen bestaat. De OD NZKG heeft nog drie gevallen ongare kooks in onderzoek. De OD NZKG blijft toezicht houden, onder andere door het beoordelen van camerabeelden.

Continu-stofmonitor KGF1 en KGF2
In de vergunningvoorschriften van de KGF1 en 2 is in 2022 opgenomen dat het bedrijf de emissies van stof bij de batterijschoorstenen continu moet meten door middel van een gekalibreerde continu-stofmonitor. Tata Steel is in overtreding van dit voorschrift, omdat de stofmonitor niet gekalibreerd is. Uit onderzoek van Tata Steel blijkt dat een gekalibreerde continu-stofmonitor niet mogelijk is. Daarom heeft Tata Steel verzocht om het voorschrift te wijzigen door in plaats van de continue meting een periodieke meting voor te schrijven. In dezelfde aanvraag verzocht Tata Steel daarnaast om een verhoging van de emissiegrenswaarde van 10 naar 20 mg/Nm3.
In een verzoek om aanvullingen heeft de OD NZKG er bij Tata Steel op aangedrongen deze twee onderwerpen in afzonderlijke aanvragen in te dienen, zodat ze apart beoordeeld kunnen worden. Daar conformeert

[6] https://odnzkg.nl/nieuws/omgevingsdienst-start-procedure-tot-intrekking-vergunningen-kooksgasfabrieken/
[7] https://odnzkg.nl/wp-content/uploads/2026/05/Brief-vervolg-handhavingstraject-KGF1-en-KGF2.pdf

Tata Steel zich nu aan. Over de wijze van stofmonitoring is een gewijzigde aanvraag ingediend, met de gevraagde aanvullingen. Deze wordt momenteel getoetst. De gewijzigde aanvraag voor het verhogen van de stofnorm is nog niet ingediend.

Normverlaging NOx bij de KG
De KGF1 is landelijk een grote uitstoter van stikstofoxides (NOx). De OD NZKG heeft Tata Steel verplicht te onderzoeken of de NOx-uitstoot kan worden gereduceerd richting de 500 mg/m3. Uit twee eerdere uitgevoerde onderzoeken bleken geen kosteneffectieve maatregelen beschikbaar te zijn. Hierover bent u in eerdere U&H-brieven geïnformeerd.
Tata Steel heeft nu een derde onderzoek ingediend, naar een DeNOx-installatie. De conclusie daarvan is dat zo'n installatie wel kosteneffectief zou zijn, maar om constructieve redenen niet geplaatst kan worden. Tata Steel heeft nog een second opinion op het onderzoek gevraagd. De OD NZKG beoordeelt het onderzoek.

Kookszijdige ontstoffing (KZO) bij KGF1 en KGF2
Bij het uitstoten van kooks uit de kooksovens komt bij de deurmachines en de bluswagens kooksstof vrij. Tijdens normale bedrijfsvoering wordt dit afgevangen door een afzuigsysteem, de KZO. Als de KZO uit bedrijf is tijdens het uitstoten van kooks, worden de emissies niet afgezogen en verwaait het kooksstof naar de omgeving. Op 3 november 2023 heeft Milieuplatform IJmond Noord verzocht in de vergunningen van beide KGF'en een back-up KZO voor te schrijven.

In eerdere U&H-brieven bent u geïnformeerd over dit actualiseringsverzoek en over de inmiddels bij de KGF2 gevonden oplossingen.

Voor de KZO bij KGF1 heeft de OD NZKG aan Tata Steel een onderzoeksverplichting opgelegd naar de mogelijkheid van een volledig geïntegreerd afzuigsysteem. Tata Steel heeft dit onderzoek uitgevoerd en ingediend. Uit het onderzoek volgt dat deze maatregel bij KGF1 niet kosteneffectief is. Op basis van de onderzoeksresultaten en aanvullende informatie heeft de OD NZKG vastgesteld dat deze conclusie voldoende is onderbouwd. Gelet hierop kan uitvoering van deze maatregel niet worden voorgeschreven.

Overige lasten onder dwangsom

Lasten onder dwangsom Oxystaalfabriek
In de Oxystaalfabriek wordt ruwijzer omgezet in staal met behulp van zuurstof. Daarna wordt in een vacuümpanbehandelingsinstallatie het staal nabehandeld, waarna het naar de continugietmachines (CGM) gaat. De Oxystaalfabriek heeft er drie: CGM21, 22 en 23.

Bij de CGM 21 is sinds 16 oktober 2025 een eerste LOD opgelegd voor het overtreden van de emissiegrenswaarde voor stof (tot 2x de norm) en waterstoffluoride (69x de norm) met een totale dwangsomhoogte van €2,4 miljoen (bestaande uit vier verbeuringen). Daarbij had Tata Steel tot 5 maart 2026 de tijd gekregen om de overtredingen te beëindigen. In maart en mei 2026 zijn emissiemetingen uitgevoerd waarvan de conceptresultaten nu beoordeeld worden.

Bij de CGM 22 is sinds 13 december 2024 een tweede LOD opgelegd met een dwangsomhoogte tot maximaal € 2 miljoen (bestaande uit vier verbeuringen) voor het overschrijden van de stofnorm. Tata Steel heeft maatregelen getroffen. Deze maatregelen bleken echter niet voldoende om aan de norm te voldoen. Inmiddels is de dwangsom tweemaal verbeurd. Eveneens in maart en mei 2026 zijn nieuwe metingen uitgevoerd. Als deze LOD zou vollopen, overweegt de OD NZKG de vervolgstap in het handhavingstraject.

Op 6 augustus 2026 heeft Tata Steel de OD NZKG per brief geïnformeerd over haar visie op de problematiek bij de Oxystaalfabriek. In deze brief erkent het bedrijf dat er sprake is van overschrijdingen van de emissiegrenswaarden voor stof en dat de geïmplementeerde maatregelen nog niet het beoogde effect hebben bereikt. Ook beschrijft het bedrijf dat technische beperkingen een verdere emissiereductie bij de CGM's bemoeilijken. Het bedrijf kondigt daarbij aan een aanvraag in te willen gaan dienen voor (tijdelijke) verruiming van de stofnorm zodat in deze periode een andere nageschakelde techniek gebouwd kan worden. De OD NZKG zal deze aanvraag, wanneer deze wordt ingediend, toetsen en beoordelen aan de hand van de geldende wet- en regelgeving.

Last onder dwangsom Sinterfabriek

Bij metingen die de OD NZKG heeft laten uitvoeren bij de Sinterfabriek (SiFa) zijn overschrijdingen van de wettelijke normen voor luchtemissies geconstateerd voor de stoffen waterstoffluoride (51x de norm), chroom (1,2x) en nikkel (2,1x). Voor elk van deze drie overschrijdingen heeft de OD NZKG op 19 december 2025 een dwangsom van €800.000 opgelegd, bestaande uit 4 verbeuringen á €200.000 (totale dwangsomhoogte: €2,4 miljoen). Daarbij kreeg het bedrijf tot 1 februari 2026 de tijd om de overtredingen te beëindigen. Om te controleren of Tata Steel daarna wel aan de normen voldoet, had de OD NZKG metingen gepland in Q2-2026. Deze metingen zijn om technische redenen niet gelukt. De OD NZKG heeft nieuwe metingen gepland in Q3-2026.

Tata Steel heeft op 8 april 2026 een overschrijding gerapporteerd van de uitstoot van dioxine. Later in april 2026 heeft Tata Steel een tweede meting uitgevoerd. De definitieve meetrapporten zijn nog niet ontvangen door de OD NZKG.

Last onder dwangsom Packaging

In de Packaging-fabriek van Tata Steel staat een zogenaamde continu-gloeilijn. Daarin worden staalplaten verwarmd door aardgas te verstoken. Met deze warmtebehandeling worden de eigenschappen van de staalplaat veranderd. Uit deze gloeilijn worden stikstofoxiden (NOx) naar de lucht geëmitteerd. Per 1 januari 2025 geldt op grond van het Besluit Activiteiten Leefomgeving (Bal) voor 'indirecte middelgrote stookinstallaties (5-50 MW)' zoals deze gloeilijn een nieuwe emissiegrenswaarde voor NOx van 80 mg/Nm3. Dit was 200 mg/Nm3.

Om aan deze nieuwe wettelijke normen te kunnen voldoen, is Tata Steel gestart met de plaatsing van een DeNOx installatie. In november 2024 heeft Tata Steel geconstateerd dat het ontwerp van deze installatie gewijzigd moet worden. Tata Steel heeft aangegeven dat hierdoor deze DeNOx installatie pas eind 2026 in werking zal zijn.

Omdat er sprake is van een overtreding van het BAL, heeft de OD NZKG op 15 juni 2026 een last onder dwangsom opgelegd met een begunstigingstermijn tot en met 31 maart 2027. Dat is dus de uiterste datum waarop de DeNOx-installatie gerealiseerd moet zijn. Als na deze termijn wordt geconstateerd dat niet of niet volledig aan deze last is voldaan, is Tata Steel een dwangsom van €500.000 verschuldigd per keer dat er een overtreding wordt geconstateerd, met een maximum van €1.000.000.

Overige toezichts- en handhavingszaken en onderzoeken

Direct Sheet Plant
De Direct Sheet Plant (DSP) is een giet-walsinstallatie waarin vloeibaar staal in een doorlopend proces omgevormd wordt tot rollen van warmgewalst staal. Tata Steel heeft eind 2025 een stofmeting bij de DSP laten uitvoeren. Op 25 maart heeft Tata Steel aan de OD NZKG gemeld dat er een flinke overschrijding van de norm voor uitstoot van Chroom-6 is gemeten (tientallen keren hoger dan de norm). De fabriek is op aandringen van de OD NZKG vanaf 4 april 2026 stilgelegd.

Tata Steel heeft meerdere proeven uitgevoerd om de uitstoot van Chroom-6 bij de DSP binnen de milieuregels te krijgen. Tijdens de proeven is waargenomen dat de uitstoot flink verminderd is, maar nog niet tot binnen de grenswaarden. Vanaf 3 augustus 2026 is Tata Steel gestart met een nieuwe testperiode van vier weken. Het bedrijf heeft een verlenging van de testperiode gevraagd van twee weken, dit is toegekend. De proefperiode is geëindigd op 14 september 2026. In deze periode heeft het bedrijf de stabiliteit van de nieuw geïmplementeerde maatregelen getest en de genomen maatregelen geoptimaliseerd. Na het aflopen van de proefperiode is de DSP weer stilgelegd en de OD NZKG zal beoordelen of wordt voldaan aan de emissiegrenswaarden.

Harsco
Tata Steel is eigenaar van de ruimte bij Harsco waarin ijzerslakken worden bewerkt. Harsco is verantwoordelijk voor beheer en onderhoud. In een grote hal worden ijzerslakken vanuit bakken in een 'pit' gedeponeerd. In de pit worden ze verkleind en het stof wordt via een stoffilter en een pijp afgevoerd. Omdat de rook relatief weinig warmte bevat en de verspreidingsbron laag is, is dit extra kwetsbaar voor de directe leefomgeving (Wijk aan Zee).

In maart en mei zijn metingen uitgevoerd, door bureau Tauw, in opdracht van Harsco. Uit de metingen bleken overschrijdingen van de emissiegrenswaarde voor stof. Na overleg met de OD NZKG heeft de directie van Harsco toegezegd dat de filters op korte termijn worden vervangen.

Emissiemetingen
Voor het derde kwartaal van 2026 zijn de volgende emissiemetingen gepland:

1. Sinterfabriek
2. KGF1: batterijschoorstenen
3. Chroom-6 bij diverse bedrijfseenheden

Niet (tijdig) en onvolledig melden van ongewone voorvallen
De OD NZKG constateert dat Tata Steel niet alle ongewone voorvallen tijdig of volledig meldt. Dit betreft bijvoorbeeld de twee gevallen van ongare kooks waarvoor de OD twee concept-verbeuringen heeft verstuurd. Ook hebben er op 24 maart 2026 twee ongewone voorvallen plaatsgevonden die niet tijdig zijn gemeld. Bij de BTX-installatie van de kooksgasfabrieken was een lekkage van wasolie geconstateerd en bij de Hoogovens was er sprake van de ontsnapping van hoogovengas.
Tata Steel is verplicht ongewone voorvallen (afhankelijk van de situatie) direct maar uiterlijk binnen 15 minuten te melden bij het bevoegd gezag. Het bedrijf is eerder strafrechtelijk veroordeeld voor het niet tijdig melden van twee ongewone voorvallen. De OD NZKG heeft de nieuwe meldingen in onderzoek en heeft aangifte gedaan.
De OD NZKG constateert dat het bedrijf regelmatig ongewone voorvallen onvolledig of niet tijdig meldt. De OD NZKG bereidt een passende handhavingsmaatregel voor.

e-MJV
Het Elektronisch Milieujaarverslag (e-MJV) is een jaarlijks verplichte rapportage voor industriële bedrijven. Tata Steel is een van de grootste bedrijven in Nederland die zo'n verslag indient. In het e-MJV staan cijfers over uitstoot naar lucht, water en bodem. Ook geven ze informatie over afvalstromen, het gebruik van energie en over Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Hoe het e-MJV precies werkt kunt u teruglezen op de website van de OD NZKG.[8]

Tata Steel heeft het e-MJV over 2025 bij de OD NZKG op 31 maart 2026 ingediend. Het bevat de emissiegegevens van het bedrijf over het voorgaande kalenderjaar. In het e-MJV moeten ook de metingen die de OD NZKG heeft uitgevoerd worden verwerkt. Dat heeft Tata Steel gedaan. De OD NZKG heeft het e-MJV 2025 gecontroleerd en akkoord bevonden.

Onderzoek Afvalstromen
Eerder bent u geïnformeerd dat de OD NZKG onderzoek uitvoert naar afvalstromen bij verschillende werkeenheden van Tata Steel. Het betreft omvangrijke en complexe onderzoeken. De OD NZKG verwacht de onderzoeken begin oktober te kunnen afronden.

Bodemverontreiniging

Staalslakken/Mergelkade
Ter plaatse van de Mergelkade op het terrein van Tata Steel IJmuiden werden staalslakken tijdelijk opgeslagen. Uit onderzoek naar grondwater en bodem is gebleken dat deze opslag bodemverontreiniging veroorzaakte. Omdat het een nieuw geval van bodemverontreiniging betreft, moet Tata Steel deze verontreiniging saneren. Daartoe moesten de opgeslagen staalslakken worden verwijderd en een saneringsonderzoek worden uitgevoerd.

Eind oktober 2025 bleek dat alle tijdelijk opgeslagen staalslakken waren afgevoerd, maar dat onder het maaiveld nog een gecompacteerde laag staalslakken aanwezig was. Om bodemonderzoek te kunnen uitvoeren, moest ook deze laag worden verwijderd. Dit is in november 2025

[8] https://odnzkg.nl/nieuws/tata-steel-rapporteert-uitstoot-zo-werkt-het-e-mjv/

gebeurd. Dit restmateriaal wordt momenteel verplaatst naar een vloeistofdichte en overkapte loods. Voor de verwijdering hiervan heeft Tata Steel, op verzoek van de OD NZKG, een plan van aanpak opgesteld. Voor de opslag in de loods heeft de OD NZKG een vergunning verleend.

Na overleg met de OD NZKG, heeft Tata Steel op 20 mei 2026 een definitief saneringsplan voor het saneren van de bodemverontreiniging ingediend. Op 10 juli 2026 is de definitieve beschikking verstuurd naar Tata Steel, het bedrijf wordt verplicht binnen één jaar te starten met de sanering.

De OD NZKG heeft zowel Tata Steel als Harsco en Pelt & Hooykaas aangeschreven om een plan van aanpak aan te leveren waarin wordt beschreven hoe de bedrijven van plan zijn om te gaan met de vollopende opslagen voor staalslakken. Het doel hiervan is inzicht te verkrijgen in de maatregelen die de bedrijven nemen om de opslagproblematiek te beheersen, de kwaliteit van bodem en grondwater vast te stellen en verdere uitloging naar bodem en grondwater te voorkomen. Tata Steel heeft het plan met betrekking tot het vollopen van de opslagen aangeleverd bij de OD NZKG en dit wordt momenteel beoordeeld. Het bedrijf heeft tot 1 oktober 2026 om het plan met betrekking tot de bescherming van de bodemkwaliteit aan te leveren bij de OD NZKG.

Juridische procedures
In bijlage 1 vindt u het overzicht van de lopende juridische procedures.

Tot slot
Heeft u vragen over deze brief? Vanzelfsprekend zijn we bereid uw vragen over deze brief in de eerstvolgende commissievergadering te beantwoorden.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlagen:

- Bijlage 1. Overzicht juridische procedures Tata Steel stand van zaken 31 augustus 2026

Bijlage 1. Overzicht juridische procedures Tata Steel, stand van zaken 31 augustus 2026

	Inhoud	Status
1	Beroep van omwonenden en Tata Steel tegen omgevingsvergunning ontstoffingsinstallatie bij de pelletfabriek (2023)	Toepassing informele bestuurlijke lus - wachten op bericht rechtbank n.a.v. wijzigingsbesluit
2	Hoger beroep omwonenden tegen de uitspraak van de rechtbank inzake zwaveldioxide-emissie zwavelzuurfabriek (besluit 2021). Bref LVIC.	Wachten op zittingsdatum.
3	Hoger beroep Tata Steel inzake omgevingsvergunning bouw werktijdenontheffing; betreft de afwijzing van een verzoek om ontheffing van de werktijdenregels; in de uitspraak van de rechtbank is de OD NZKG in het gelijk gesteld.	Zitting op 21 september 2026
4	Hoger beroep omwonenden inzake handhaving ten aanzien van Tata Steel met betrekking tot de ISO-certificering; in de uitspraak van de rechtbank is de OD NZKG in het gelijk gesteld.	Zitting op 21 september 2026
5	Beroep Van der Feltz advocaten namens Tata Steel inzake afwijzing verzoek geheimhouding ZZS - inventarisatie.	Zaak ligt bij de Raad van State. Wachten op zittingsdatum.
6	Beroep: verzoek om handhaving van omwonende inhoudende intrekking vergunning KGF	Zitting op 16 november 2026
7	Beroep Tata Steel tegen het aanzeggingsbesluit KGF2.	Pro forma beroep ontvangen. Verzoek voorlopige voorziening afgewezen.
8	Bezwaar en beroep Van der Feltz advocaten namens Tata Steel tegen een invorderingsbesluit voor een overtreding van de emissiegrenswaarde voor stof bij de oxystaalfabriek CGM 22	Tata heeft beroep ingesteld. Wachten op zittingsdatum
9	Bezwaar en beroep Van der Feltz advocaten namens Tata Steel tegen een tweede last onder dwangsom voor overschrijding voor de emissiegrenswaarden voor stof bij de oxystaalfabriek CGM 22	Tata heeft beroep ingesteld. Wachten op zittingsdatum. Invorderingsbesluit is toegevoegd aan deze beroepszaak.
10	Hoger beroep Tata Steel tegen uitspraak rechtbank Noord-Holland inzake Geurbesluit I	Wachten op zittingsdatum

11	Hoger beroep Mob tegen besluit afwijzen verzoek om actualisatie vergunning TS	Wachten op zittingsdatum
12	Beroep niet tijdig beslissen inzake derde invorderingsverzoek ongare kooks	Wachten op zittingsdatum
13	Hoger beroep TS tegen weigeren omgevingsvergunning ongare kooks	Wachten op zittingsdatum.
14	Hoger beroep TS tegen uitspraak rechtbank Noord-Holland inzake derde LoD ongare kooks en bijbehorende invorderingsbesluiten en afwijzingen invorderingsverzoeken.	Wachten op zittingsdatum.
15	Diverse bezwaarzaken met betrekking tot LoD en invorderingsbesluiten brandveiligheid kantoorgebouwen (13 totaal)	In overleg met TS omtrent intrekken bezwaar
16	Hoger beroep Mob tegen afwijzing verzoek om handhaving ZZS-inventarisatie	Wachten op zittingsdatum
17	Beroep MOB tegen afwijzing verzoek om handhaving ten aanzien van onderzoeksverplichting voor NOx	Zittingsdatum 3 februari 2026. In afwachting van uitspraak van de rechtbank
18	Beroep tegen 7 deelbesluiten documenten handhaving Tata Steel september 2022 - april 2024 BOB 2302509/2473130	Wachten op zittingsdatum.
19	Beroep MOB tegen Woo-bob toezichtstukken ts	Wachten op zittingsdatum.
20	Beroep MOB tegen bob toezicht en handhaving vuile kant Tata Steel april-juni 2025	Wachten op zittingsdatum.
21	Bezwaar MOB tegen Woo-Besluit TH TS juli-sept 2025	In behandeling
22	Bezwaar Tata Steel tegen het besluit opleggen LoD medewerkingsplicht	Bezwaarschrift ingediend
23	Beroep Tata Steel tegen last onder dwangsom overschrijding emissiegrenswaarden bij de oxystaalfabriek, CGM 21	Pro forma beroepschrift ontvangen
24	Bezwaar tegen besluit omgevingsvergunning opslag noodfakkels springstoffenbunker OD2025-0043080	Pro forma bezwaarschrift ontvangen

25	Bezwaar tegen besluit invordering LoD MVP1 en MVP2 bij KGF1	Pro forma bezwaarschrift ontvangen
26	Bezwaar tegen besluit invordering LoD MVP2	Pro forma bezwaarschrift ontvangen, verzocht om gezamenlijke behandeling met nr. 25 hierboven
27	Beroep MOB inzake niet tijdig nemen besluit handhavingsverzoek voorschriften uit besluit/herstelbesluit Tata 09-05-2022 OD2026-0015077 alsmede beroep als zodanig tegen afwijzingsbesluit	In afwachting van zitting
28	Bezwaar Tata Steel tegen LoD emissie Nox uit gloeilijn 11	pro forma bezwaar
29	Beroep niet-tijdig T&H Tata Steel Q1 2026	Wachten op uitspraak
30	Beroep niet-tijdig beslissing op bezwaar T&H Tata Steel Q3 2025	Wachten op uitspraak
31	Beroep tegen invorderingsbesluit LoD CGM 22	Gekoppeld aan beroep tweede last onder dwangsom

VOLT:

TS: wat betekent later indienen MER voor tijdspad Heracless plan.

De planning van Tata Steel is nog steeds om de aanvullingen op het MER 9-12-2026 in te dienen, de planning is op dit punt dus ongewijzigd.

VOLT:

Waarom kiest TATA bij denox-installatie niet voor de betere technieken? Mag dat zomaar?

Als de betreffende installatie voldoet aan de BBT (best beschikbare technieken) regelgeving dan mag dat. In deze situatie is dat het geval.

GL:

Kunnen wij als provincie iets meer doen om di hoeveelheid dwangsommen naar beneden te brengen bij Tata steel?

Een dwangsom is bedoeld om een overtreder er toe te bewegen een overtreding te beëindigen en aan de regels te voldoen. Het is aan Tata Steel om het aantal dwangsommen te verminderen door overtredingen te beëindigen.

In algemene zin worden ook andere instrumenten ingezet om Tata Steel er toe te bewegen aan de regels te voldoen. Denk aan verscherpt toezicht, waarschuwingen en gesprekken op verschillende niveaus. Het bedrijf zal er uiteindelijk zelf voor moeten zorgen dat zij de wet- regelgeving niet meer overtreden zodat handhavend optreden niet noodzakelijk is.

GL:

Packaging fabriek: Tata Steel heeft 2 jaar de tijd om de deNOx-installatie te realiseren. kan GS uitleggen dat regels dusdanig zijn dat een bedrijf deze ruimte krijgt, ondanks de stikstofproblematiek?

Om aan de regelgeving te voldoen moet Tata Steel een deNOx realiseren. Daar is tijd voor nodig, het bevoegd gezag stelt daar een redelijke termijn voor. Mogelijk is het volgende tijdens de commissiebehandeling niet helemaal duidelijk naar voren gekomen: Tata Steel heeft niet 2 jaar, maar tot tot 31 maart 2027 de tijd om deze maatregel te realiseren. Die termijn is door de OD NZKG opgenomen in een last onder dwangsom.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

C. Opoku

BEL/OMK

Telefoonnummer +31235145742

carlos.opoku@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 SEP. 2026

Kenmerk

5S26C5RPA2R2

Uw kenmerk

Betreft: Update verkenning aanpak "De Veilige Kleedkamer", inclusief afdoeningsvoorstel motie 38-2026

Geachte leden,

Graag informeren wij u over het volgende onderwerp:
Uitwerking van motie 38-2026, daarnaast stellen we voor de motie als afgedaan te beschouwen.

Inleiding
Op 2 maart 2026 heeft u een motie ingediend waarin u oproept te verkennen hoe een aanpak vergelijkbaar met "De Veilige Kleedkamer" in Noord-Holland vormgegeven kan worden. In deze brief stellen we u op de hoogte van de uitvoering van de motie en stellen we u voor deze motie als afgedaan te beschouwen.

Doorlopen stappen
De afgelopen tijd zijn de volgende acties ondernomen om te verkennen hoe een aanpak vergelijkbaar met "De Veilige Kleedkamer" uitwerking kan krijgen in Noord-Holland.

1. Gesprek ambassadeur Veilige Kleedkamer Drenthe

De Veilige Kleedkamer is een provinciaal programma onder regie van SportDrenthe waar alle sportverenigingen in Drenthe aan mee kunnen doen. Het programma wordt uitgevoerd in samenwerking met gemeenten, sportverenigingen en maatschappelijke partners. Verenigingen doorlopen een traject gericht op sociale veiligheid, inclusie, gedragscodes en een open aanspreekcultuur, waarna zij een vignet kunnen ontvangen. Belangrijke succesfactoren zijn de combinatie van lokale begeleiding, een positieve benadering van sociale veiligheid, betrokkenheid van gemeenten en praktische ondersteuning van verenigingen.

Tijdens dit gesprek is toegelicht hoe het programma in Drenthe organisatorisch is ingericht, welke werkwijze wordt gehanteerd en welke lessen en succesfactoren relevant zijn voor toepassing binnen Noord-Holland.

2. Gesprek Team Sportservice Noord-Holland

Team sportservice NH ondersteunt sportverenigingen bij het versterken van sociale veiligheid binnen de sportpraktijk. Zij doen dit op

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

uiteenlopende aspecten van sociale veiligheid, waaronder de 4 V's voor Veiligheid van NOC*NSF. Dit betreft een Vastgestelde gedragscode, Vertrouwenscontactpersoon, VOG, en Vakkundige trainers/coaches die zich bewust zijn van hun pedagogische rol.

Door in te zetten op deze 4 basiseisen, worden verenigingen in Noord-Holland ondersteund bij het creëren van een sociaal veilige sportomgeving en dragen zij actief bij aan een veilig en inclusief sportklimaat.

3. Gesprek Initiatiefnemers van de campagne 'Nu Niet Nooit Niet' Stichting Veilig Sportklimaat (in oprichting).

Nu Niet Nooit Niet is een initiatief dat zich richt op bewustwording en het bespreekbaar maken van grensoverschrijdend gedrag binnen sportverenigingen. De campagne Nu Niet Nooit Niet is ontstaan vanuit de regionale sportpraktijk. Vanuit deze bottom-up beweging wordt gewerkt aan bewustwording en het bespreekbaar maken van sociale veiligheid binnen sportverenigingen. Om deze beweging duurzaam te organiseren en verder uit te bouwen, wordt momenteel gewerkt aan de oprichting van de Stichting Veilig Sportklimaat, waarbinnen de campagne Nu Niet Nooit Niet wordt ondergebracht. De initiatiefnemers hebben de ambitie uitgesproken om het initiatief samen met de provincie Noord-Holland en maatschappelijke partners, waaronder Rabobank, provinciebreed verder te ontwikkelen en te implementeren.

Op dit moment is Nu Niet Nooit Niet voornamelijk actief in de regio Waterland. Vanuit andere regio's, waaronder West-Friesland, Alkmaar en omstreken en Zuid-Kennemerland/IJmond, is inmiddels aangegeven door verschillende gemeenten dat zij het initiatief eveneens willen aanbieden aan sportverenigingen binnen de eigen regio. Daarmee ontstaat een bredere provinciale beweging gericht op sociaal veilige, inclusieve en pedagogisch sterke sportverenigingen.

Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat Nu Niet Nooit Niet een potentieel waardevol initiatief is dat bij kan dragen aan bewustwording en het bespreekbaar maken van sociale veiligheid binnen sportverenigingen. Tegelijkertijd constateren wij dat de organisatie nog aan het begin staat van opbouw, de voorgestelde aanpak op dit moment nog te veel gericht is op de voetbalverenigingen en op één regio. De initiatiefnemers hebben wel nadrukkelijk de ambitie uitgesproken om de aanpak verder te verbreden en vorm te geven.

Vervolgstappen

In september vinden vervolggesprekken plaats met Team Sportservice Noord-Holland en Nu Niet Nooit Niet over de wijze waarop beide initiatieven elkaar verder kunnen versterken en aanvullen. Daarbij wordt gekeken hoe gezamenlijk invulling kan worden gegeven aan de verschillende aspecten van sociale veiligheid, zodat sportverenigingen beter ondersteund worden bij het creëren van een veilig, inclusief en toegankelijk sportklimaat.

Met bovenstaande acties zetten provincie, gemeenten, sportservice-organisaties en sportverenigingen gezamenlijk een beweging in gang gericht op een veilig en inclusief sportklimaat voor alle sporters.

Tot slot
Met bovenstaande activiteiten is uitvoering gegeven aan:

1. het verkennen van een aanpak vergelijkbaar met De Veilige Kleedkamer;
2. het aansluiten bij bestaande initiatieven;
3. het voeren van gesprekken met gemeenten, Team Sportservice Noord-Holland en relevante organisaties.

Wij stellen u voor motie 38-2026 hiermee als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

M.J.H. van Kuijk

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

M38/PS02-03-2026

AANGENOMEN

Motie: Veilige en Toegankelijke Kleedkamer (Noord-Holland)

Provinciale Staten van Noord-Holland, ter behandeling van **agendapunt 8: Beleidskader Nota Sportief Noord-Holland**,

Constaterende dat:

- de provincie in het Beleidskader inzet op een **inclusief en veilig sportklimaat**, waarin iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen. Waarin *best practices* en innovatieve oplossingen en bestaande initiatieven actief in beeld worden gebracht en gedeeld met gemeenten;
- uit onderzoek van NOC*NSF blijkt dat 700.000* Nederlanders zich niet altijd welkom en/of veilig voelen in de sport, terwijl talrijke sportaanbieders zich hier niet altijd bewust van zijn.
- Wanneer een substantieel aantal sporters zich niet altijd **veilig en/of welkom** voelt binnen de sport, of sportvoorzieningen niet toegankelijk zijn en daardoor deelname kan belemmeren voor zowel de sporter als de toeschouwer.
- de Provincie Drenthe al sinds 2022 het initiatief **'De Veilige Kleedkamer'** actief ondersteunt met een concreet stappenplan waaraan een sportvereniging zich committeert en actieve inzet zichtbaar wordt gemaakt door middel van een vignet.
- De Provincie Drenthe zich door deelname aan het initiatief '**De Veilige Kleedkamer'** inzet om een positieve bijdrage te leveren aan bewustwording en zichtbaarheid gericht op een veilig en toegankelijk sportklimaat welke inmiddels in beloond met de landelijke Sportinnovator Prijs.

Overwegende dat:

- sportverenigingen van grote waarde zijn voor sportbeoefening, ontmoeting, sociale cohesie, gemeenschapszin en brede welvaart in Noord-Holland;

- een **veilige, sociaal en fysiek toegankelijke kleedkamer** drempels verlaagt voor deelname, juist voor sporters die extra kwetsbaar zijn voor uitsluiting of onveiligheid (zoals LHBTQIA+ sporters, sporters met een functiebeperking of handicap);
- maatregelen voor sociale veiligheid en toegankelijkheid verenigingen juist **toekomstbestendiger** maken, mits verenigingen daarbij praktisch en proportioneel worden ondersteund en onnodige administratieve lasten worden voorkomen;
- Noord-Holland als provincie een verbindende rol kan spelen door gemeenten, sportbonden zoals NOC*NSF, COC, Orange The World, Women Inc., unieksporten.nl en Team Sportservice Noord-Holland (en eventueel aanvullende relevante maatschappelijke partners) te koppelen en te faciliteren met als doel deelname te vergroten en uitval ten gevolge van onveiligheid en fysieke ontoegankelijkheid tegen te gaan;

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

1. Te verkennen richting de uitvoeringsagenda hoe een soortgelijke aanpak als De Veilige Kleedkamer uitgewerkt kan worden in Noord-Holland, om bij te dragen aan de sociale veiligheid, inclusie en fysieke toegankelijkheid van sport in Noord-Holland;
2. Daarbij aan te sluiten bij de bestaande initiatieven;
3. en hierover in gesprek te treden met gemeenten, Team Sportservice Noord-Holland, NOC*NSF en relevante belangen- en kennisorganisaties.

En gaan over tot de orde van de dag.

Indiener:
Marloes ten Ham PvdA
Paul Laport GroenLinks
Ilona Haas PvdD
Heidi Bouhlel-Lascaris SP
Michiel Klein CU
Dennis Heinen CDA
Julia Schneemann Volt
Klaas Jeroen Terwal VVD
Krista Jansen D66
Michiel Becker BBB

*https://nocnsf.nl/nieuws/2021/09/lancering-campagne-welkom-in-de-sport

Agenderingsverzoek C- naar B agenda

Verplaatsen van ingekomen stuk ter kennisname (C-agenda) naar de bespreekagenda (B-agenda) van de vergadering van de Statencommissie. Het verzoek wordt ingediend bij de commissieadviseur.

Naam fractie/ indiener: PvdA/ Marloes ten Ham

Naam commissie en datum: Leefomgeving 21.09.2026

- *Verzoekt de brief op de C-agenda onder nr.*

  van: Agendapunt 13C ID 1638

1. *onderwerp:* PS over Wijziging Wet nieuw stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) en Bibliotheekmonitor 2024

   ter bespreking te verplaatsen naar de B-agenda[1]

Aanleiding

De Wsob wordt naar verwachting in 2027 aangepast. Het aantal bibliotheekvestigingen in Nederland is de afgelopen jaren sterk afgenomen, waardoor niet overal een goede bibliotheek beschikbaar is.

De nieuwe wet moet ervoor zorgen dat iedere inwoner binnen redelijke afstand toegang heeft tot een volwaardige bibliotheek. Gemeenten krijgen daarom een wettelijke zorgplicht om bibliotheekvoorzieningen aan te bieden. Ze krijgen één jaar om meerjarenplannen te maken en hebben vervolgens drie jaar om aan de zorgplicht te voldoen. Provincies gaan toezicht houden op de uitvoering hiervan.

Het behandeldoel

:Onderwerp: Cultuur, Wijziging Wet nieuw stelsel bibliotheekvoorzieningen (Wsob) en bibliotheekmonitor 2024.

Graag wil de PvdA met collega's van gedachten wisselen over de mogelijk invulling van de toezichthoudende rol van de provincie en de invulling hiervan.

Vragen aan PS

● Hoe kijken fracties naar het initiatef om mogelijk gelden te reserveren voor gemeenten die onvoldoende middelen hebben om vestiging/ servicepunt/ mini-servicepunt/

zelfbedieningsbibliotheek/ afhaalpunt/ bibliobushalte te faciliteren?

Vragen aan GS

● Hoe ziet de provincie haar toezichthoudende taak?

- In de brief wordt verwezen naar de aanstaande wijzigingen van de Wsob wanneer deze door de Eerste Kamer zullen worden behandeld. Is GS bereid om met PS de IBT rol en de invulling daarvan in een eerder stadium te bespreken?

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

C.J.M. Geelink

BEL/OMK

Telefoonnummer +31235144842

karin.geelink@noord-holland.nl

Verzenddatum

03 SEP. 2026

Kenmerk

OMK20260901KG02

Uw kenmerk

Betreft: Wijziging Wet nieuw stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) en Bibliotheekmonitor 2024

Geachte leden,

Openbare bibliotheken zijn belangrijke maatschappelijke instellingen waar iedereen welkom is om zich te ontwikkelen en anderen te ontmoeten. We ondersteunen alle openbare bibliotheken in onze provincie bij het vervullen van hun wettelijke taken via een boekjaarsubsidie aan onze provinciale ondersteuningsinstelling Probiblio.

Graag informeren wij u in deze brief over de wijziging Wet nieuw stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob).
Wij baseren ons in deze brief op de conceptteksten en planning van de wetswijziging Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen zoals nu bij ons bekend. De Raad van State had geen opmerkingen bij het voorstel tot wetswijziging. In juli zijn een paar kleine wijzigingen doorgevoerd (zie bijlage Nota van wijziging).
Daarnaast bieden wij u de 'Monitor bibliotheeknetwerk Noord-Holland 2024' – uitgevoerd door Probiblio - aan.

Wijziging Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (hierna: Wsob) vormt de wettelijke basis voor het bibliotheekstelsel. Deze wet wordt naar verwachting in 2027 gewijzigd. De concepttekst van de wetswijziging hebben we bijgevoegd en u kunt deze en de voortgang ook terugvinden op de Wetgevingskalender:
https://wetgevingskalender.overheid.nl/Regeling/WGK014607.

Aanleiding voor de wetswijziging
De Wsob is in 2020 geëvalueerd. Bibliotheken hebben hun maatschappelijke functies verbreed, maar het fysieke netwerk is tegelijkertijd verschraald. Tussen 2012 en 2021 daalde het aantal vestigingen in Nederland van 843 naar 744. In sommige gemeenten ontbreekt een volwaardige bibliotheek of is deze onvoldoende toegerust.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Kern van de voorgenomen wetswijziging
Het uitgangspunt van de Wsob is en blijft dat alle inwoners van Nederland binnen een redelijke afstand toegang hebben tot een volwaardige openbare bibliotheek. De Wsob wordt nu gewijzigd om dat doel te realiseren. Dit wetsvoorstel wijzigt de Wsob met als doel de beschikbaarheid en de bereikbaarheid van de lokale bibliotheek structureel te waarborgen door middel van een wettelijke zorgplicht voor gemeenten. De bestaande bevorderingstaak wordt omgezet in een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedere gemeente voorziet in een aanbod van bibliotheekvoorzieningen. Na publicatie van de wet hebben gemeenten nog een jaar voor het opstellen van hun verplichte meerjarenplannen. Provincies krijgen een toezichthoudende rol. De volledige zorgplicht plus het toezicht treedt drie jaar na publicatie in werking. Er is voor gemeenten dus voldoende voorbereidingstijd om aan de zorgplicht te voldoen. Op dit moment brengen wij als provincie in kaart hoe we de toezichthoudende rol in willen gaan vullen.

Monitor bibliotheeknetwerk Noord-Holland 2024
Met de informatie uit de jaarlijkse Monitor bibliotheeknetwerk Noord-Holland 2024 kan de provincie vormgeven aan haar wettelijke (netwerk)taken zoals opgenomen in de Wsob. Dit om de dienstverlening van Probiblio aan te laten blijven sluiten op de wensen en behoeften van de openbare bibliotheken en hun gemeenten in Noord- Holland.
U kunt de volledige bibliotheekmonitor 2024 in de bijlage raadplegen. Hieronder brengen wij de belangrijkste punten onder uw aandacht.

- De afgelopen jaren is geïnvesteerd in het versterken en uitbreiden van bibliotheeklocaties. Rijkssubsidies via o.a. SPUK-regelingen hebben gemeenten hierbij ondersteund. In de bijlage van de monitor kunt u zien dat de Noord-Hollandse gemeenten veelvuldig gebruik hebben gemaakt van de SPUK-regeling.
- Noord-Holland telt per 31 december 2024 15 bibliotheekorganisaties en 135 locaties. Het aantal locaties is licht gedaald (142 in 2023). De daling zien we in Noord-Holland alleen terug in het aantal mini-servicepunten (van 10 naar 3) een beeld dat ook in de rest van Nederland zichtbaar was. Het aantal overige locatiesoorten is ongewijzigd ten opzichte van 2023.
- Miniservicepunten zijn locaties waar een collectie aanwezig is en minder dan 5 uur per week bemand geopend. Er kunnen verschillende redenen zijn om als bibliotheekorganisatie de focus te verleggen naar de grotere vestigingen en servicepunten. Sinds 2019 is er een daling zichtbaar in deze vorm van bibliotheek aanwezigheid
- Binnen Noord-Holland zijn in 2024 bijna 640.000 inwoners lid van de bibliotheek (21% bereik totaal aantal inwoners). Het aantal leden is hiermee ten opzichte van vorig jaar zo'n 9% gestegen.
- Bibliotheken in Noord-Holland zijn in 2024 ruim 9,4 miljoen keer bezocht, een groei van 11 %. Dit betreft zowel leden als niet-leden die studeren, werken of deelnemen aan activiteiten.
- Het aantal bezoeken per inwoner in Noord-Holland (3,2) is gestegen ten opzichte van 2023 (2,9) en ligt nog net iets onder het landelijk gemiddelde (3,3).
- Binnen Noord-Holland zijn er, als het gaat om lidmaatschap en bezoek, nauwelijks verschillen te zien tussen bibliotheken in het landelijk versus het stedelijk gebied.

- In Noord-Holland is het aantal activiteiten sterk toegenomen. In 2023 werden er ruim 47.000 activiteiten georganiseerd, in 2024 waren dit er bijna 63.000, een groei van maar liefst 33%. De meeste (ruim 40%) van deze activiteiten vielen binnen 'educatie en ontwikkeling'. Het gaat hierbij om activiteiten als digivaardigheidscursussen, taaloefengroepen en activiteiten op het gebied van cultuureducatie, mediawijsheid, digitale geletterdheid en digitaal burgerschap.
- Eén gemeente (Uitgeest) heeft nog geen volwaardige vestiging Binnenkort gaan we in gesprek met de nieuwe bestuurder bibliotheekbeleid van deze gemeente om te bespreken hoe de gemeente verwacht te gaan voldoen aan de toekomstige zorgplicht.

Tot slot
Wij hopen u met deze brief voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd over actuele ontwikkelingen binnen het bibliotheekbeleid. Zodra de wijziging van de Wsob door de Eerste Kamer is en we in kaart hebben hoe we als provincie Noord-Holland de IBT rol in willen gaan vullen, komen we bij u terug.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlage(n):

1. Concepttekst nieuwe Wsob
2. Nota van wijziging - juli 2026
3. Monitor bibliotheeknetwerk Noord-Holland 2024

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen in verband met onder andere de toevoeging van een verplichting voor gemeenten en openbare lichamen om ten minste één volwaardige bibliotheekvoorziening in stand te houden, alsmede tot wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met onder andere de toevoeging van een regeling voor een leenrechtvergoeding bij uitleningen door schoolbibliotheken

[KetenID WGK14607]

Voorstel van wet

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat bibliotheken een essentiële maatschappelijke en culturele voorziening zijn; dat alle inwoners van Nederland binnen een redelijke afstand toegang dienen te hebben tot een volwaardige openbare bibliotheekvoorziening; dat het daarom wenselijk is het bibliotheekstelsel structureel te verstevigen door te voorzien in een verplichting voor gemeenten en openbare lichamen om te zorgen dat er in elke gemeente een openbare bibliotheekvoorziening is en dat het nodig is daartoe de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen te wijzigen; dat het tevens wenselijk is de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten te wijzigen om onder andere te voorzien in een leenrechtvergoeding bij uitleningen door schoolbibliotheken;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I. Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 komt te luiden:

Artikel 1. Begripsbepalingen
In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
bibliotheekorganisatie: organisatie, genoemd in artikel 2 van deze wet;
bibliotheekvoorziening: een door een bibliotheekorganisatie verzorgde voorziening;
Koninklijke Bibliotheek: de Koninklijke Bibliotheek, genoemd in artikel 1.5, tweede lid, van de WHW;

landelijke digitale bibliotheek: bibliotheekvoorziening als bedoeld in artikel 17 van deze wet;
lokale bibliotheek: organisatie met rechtspersoonlijkheid die een of meerdere voor een ieder toegankelijke bibliotheekvoorzieningen verzorgt en die in overwegende mate door een of meer gemeenten dan wel de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius of Saba wordt gesubsidieerd of in stand gehouden;
Onze Minister: Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
provinciale ondersteuningsinstelling: in overwegende mate door een of meer provincies gesubsidieerde of in stand gehouden voorziening die een pakket aan ondersteunende activiteiten biedt voor de lokale bibliotheken in de desbetreffende provincie of provincies;
werk: exemplaar van een werk als bedoeld in artikel 10 van de Auteurswet;
WHW: Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

B

In artikel 2 vervalt de tweede volzin.

C

In artikel 3 wordt "met uitzondering van de artikelen 8, onderdelen a, b, c en e, 10, 11, eerste lid, 15 en 16" vervangen door "met uitzondering van de artikelen 8, onderdelen a, b, c en e, 11, eerste lid, en 15".

D

In artikel 4 wordt "Een openbare bibliotheekvoorziening" vervangen door "Een bibliotheekorganisatie".

E

In artikel 5 wordt "Een voor een ieder toegankelijke openbare bibliotheekvoorziening omvat" vervangen door "De lokale bibliotheek en de Koninklijke Bibliotheek, voor wat betreft haar taak tot het in stand houden van de landelijke digitale bibliotheek, vervullen".

F

Artikel 6 komt te luiden:

Artikel 6. Zorgplicht
1. Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege voorziet in een aanbod van bibliotheekvoorzieningen, dat als geheel binnen redelijke afstand voor de inwoners toegankelijk is.
2. Als onderdeel van het aanbod, bedoeld in het eerste lid, houdt het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege ten minste één bibliotheekvoorziening in stand die:
a. alle vijf functies als bedoeld in artikel 5 van deze wet vervult;
b. een fysieke collectie heeft; en
c. over een professionele personeelsbezetting beschikt.
3. Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege stelt met het oog op de taak, bedoeld in het eerste lid, iedere vier jaar een meerjarenplan vast. Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege betrekt de lokale bibliotheek bij het opstellen van het meerjarenplan.
4. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld met betrekking tot de inhoud van het meerjarenplan.

G

Artikel 7 komt te luiden:

Artikel 7. Netwerk en deelnemers

De lokale bibliotheken, de provinciale ondersteuningsinstellingen en de Koninklijke Bibliotheek, voor wat betreft haar taken op grond van deze wet, vormen een netwerk.

H

Aan artikel 8 wordt, onder vervanging van "; en" aan het slot van onderdeel e door een puntkomma en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel f door "; en" een onderdeel toegevoegd, luidende:
g. werkt samen met de andere deelnemers aan innovaties ten behoeve van bibliotheekvoorzieningen.

I

Artikel 8a. Leesbevordering in het onderwijs
1. Als onderdeel van de taak, bedoeld in artikel 8, onderdeel f, bevordert de lokale bibliotheek het lezen bij onderwijsinstellingen als bedoeld in artikel 1 van de Wet register onderwijsdeelnemers in de gemeente, gemeenten of het openbare lichaam waarin zij werkzaam is.
2. Onze Minister kan ten behoeve van het onderdeel van de functie, bedoeld in het eerste lid:
a. subsidie verstrekken; of
b. een specifieke uitkering, onderscheidenlijk een bijzondere uitkering verstrekken in die gevallen waar de bibliotheekvoorziening onderdeel is van de gemeente of het openbaar lichaam als rechtspersoon.
3. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld over het verstrekken van subsidie of een specifieke uitkering, bedoeld in het tweede lid.

J

In artikel 9, onderdeel b, wordt na "de landelijke digitale bibliotheek" ingevoegd "en het ontwikkelen en in stand houden van de landelijke digitale infrastructuur, in afstemming met de andere deelnemers aan het netwerk".

K

Artikel 10 wordt als volgt gewijzigd:
1. Het opschrift komt te luiden:
Artikel 10. Gezamenlijk collectieplan

2. In het eerste lid wordt na "elke vier jaar" ingevoegd ", in overeenstemming met vertegenwoordigers van de lokale bibliotheken en provinciale ondersteuningsinstellingen,".
3. In het tweede lid wordt "Het collectieplan" vervangen door "Het gezamenlijk collectieplan".
4. Het derde lid vervalt.

L

Artikel 11 wordt als volgt gewijzigd:
1. In het eerste lid vervalt "voor de landelijke digitale bibliotheek".
2. In het tweede lid wordt "de desbetreffende openbare bibliotheekvoorziening" vervangen door "de desbetreffende bibliotheekvoorziening".

M

Artikel 12 wordt als volgt gewijzigd:
1. Het tweede lid komt te luiden:
2. Het lidmaatschap bij de openbare bibliotheek kan lidmaatschap bij een lokale bibliotheek, bij de landelijke digitale bibliotheek of beide omvatten.
2. Het derde lid vervalt, onder vernummering van het vierde lid tot het derde.

N

Artikel 16 komt te luiden:

Artikel 16. Provinciale ondersteuningstaken
1. Gedeputeerde staten zorgen dat er een provinciale ondersteuningsinstelling ten behoeve van de lokale bibliotheken in de provincie werkzaam is.
2. Een provinciale ondersteuningsinstelling:
a. verricht ondersteunende activiteiten ten behoeve van de lokale bibliotheken;
b. biedt kennis en advies over de inrichting, exploitatie en doorontwikkeling van lokale bibliotheken;
c. is verantwoordelijk voor de distributie van fysieke werken door middel van het interbibliothecaire leenverkeer binnen de provincie of provincies waarbinnen zij werkzaam is;
d. is samen met de andere provinciale ondersteuningsinstellingen verantwoordelijk voor de distributie van fysieke werken door middel van het interbibliothecaire leenverkeer tussen alle provincies; en
e. werkt samen met andere provinciale ondersteuningsinstellingen.
3. Onze Minister wijst, in afstemming met de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, één provinciale ondersteuningsinstelling aan die de activiteiten, bedoeld in het tweede lid, onderdelen a en b, verricht ten behoeve van de lokale bibliotheken in de openbare lichamen. De activiteiten, bedoeld in het tweede lid, onderdelen c en d, hoeven niet door deze instelling in de openbare lichamen te worden verricht.
4. De aanwijzing, bedoeld in het derde lid, vindt telkens voor een periode van vijf jaar plaats.
5. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld over:
a. de procedure voor de aanwijzing van een provinciale ondersteuningsinstelling, bedoeld in het derde lid; en
b. de verstrekking van subsidie aan de aangewezen provinciale ondersteuningsinstelling voor de uitvoering van de taak, bedoeld in het derde lid.

O

Aan het opschrift van hoofdstuk 4 wordt toegevoegd "en de landelijke digitale infrastructuur".

P

Artikel 17 wordt als volgt gewijzigd:
1. In het eerste lid vervalt onderdeel a, onder verlettering van de onderdelen b tot en met e tot a tot en met d.
2. Het tweede lid alsmede de aanduiding "1." voor het eerste lid vervallen.

Q

Na artikel 17 worden twee artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 17a. Landelijke digitale infrastructuur
1. De landelijke digitale infrastructuur, bedoeld in artikel 9, onderdeel b, omvat de landelijk aangeboden digitale voorzieningen die nodig zijn voor het functioneren van het netwerk, bedoeld in artikel 7.
2. De voorzieningen, bedoeld in het eerste lid, bestaan in ieder geval uit:
a. een nationale bibliotheekcatalogus waarin het aanbod van de openbare bibliotheken ten behoeve van hun gebruikers wordt ontsloten;
b. een website-infrastructuur ten behoeve van organisaties in het netwerk op basis van uniforme specificaties;
c. een voorziening ten behoeve van de centrale gegevenslevering, bedoeld in artikel 11; en
d. voorzieningen ten behoeve van het interbibliothecair leenverkeer, bedoeld in artikel 15.

Artikel 17b. Het beheerplan
1. De Koninklijke Bibliotheek gaat in een apart onderdeel van het instellingsplan, bedoeld in artikel 2.2a van de WHW, in op de wijze waarop zij de landelijke digitale bibliotheek en de landelijke digitale infrastructuur in stand houdt. Dit onderdeel van het instellingsplan heet beheerplan.
2. Het beheerplan is afgestemd met de andere deelnemers aan het netwerk en bevat in ieder geval:
a. een toelichting op de wijze waarop de Koninklijke Bibliotheek de landelijke digitale bibliotheek in stand houdt aan de hand van de onderdelen, bedoeld in artikel 17, eerste lid; en
b. een ontwikkelagenda ten behoeve van de integrale digitale netwerkinfrastructuur, die bestaat uit landelijke, regionale en lokale voorzieningen.

R

In artikel 29 wordt "binnen vijf jaar" vervangen door "elke vijf jaar".

Artikel II. Auteurswet

De Auteurswet wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 15d wordt als volgt gewijzigd:
1. Na de eerste zin wordt een zin ingevoegd, die luidt: De besluiten van deze stichting worden in de Staatscourant gepubliceerd.
2. Aan de derde zin (nieuw) wordt toegevoegd "voor een periode van ten hoogste drie jaren".
3. Na de derde zin (nieuw) worden vier zinnen toegevoegd, die luiden: De voorzitter kan na afloop van deze periode aansluitend ten hoogste tweemaal worden herbenoemd voor een periode van telkens ten hoogste drie jaren. In het benoemingsbesluit wordt de hoogte van de beloning van de voorzitter geregeld. De in artikel 15f bedoelde rechtspersoon draagt de kosten van de voorzitter van de in eerste zin bedoelde stichting. Bij algemene maatregel van bestuur, op voordracht van Onze Minister van Justitie en Veiligheid in overeenstemming met Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, kunnen daaromtrent nadere regels worden gesteld.

B

Na artikel 15d wordt een artikel ingevoegd, dat luidt:

Artikel 15da
In afwijking van artikel 15c, tweede lid, zijn scholen als bedoeld in artikel 1 van de Wet op het primair onderwijs, artikel 1.1 van de Wet voortgezet onderwijs 2020 en artikel 1 van de Wet op de expertisecentra, instellingen als bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs, alsmede de aan die scholen of instellingen verbonden bibliotheken ten behoeve van de maker of zijn rechtverkrijgende een billijke vergoeding verschuldigd voor het uitlenen, bedoeld in artikel 12, eerste lid, onder 3°, van een exemplaar van een werk dat door of met toestemming van de maker of zijn rechtverkrijgende in het verkeer is gebracht. De verplichting tot betaling van deze vergoeding rust op de Staat. Bij algemene maatregel van bestuur, op voordracht van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, worden nadere regels gesteld over de wijze waarop de hoogte van de vergoeding wordt vastgesteld.

C

In artikel 15e wordt na "artikel 15c, eerste lid," ingevoegd: "of artikel 15da".

D

In artikel 15f, eerste lid, wordt na "artikel 15c" ingevoegd "en artikel 15da".

E

Artikel 16e wordt als volgt gewijzigd:
1. In de eerste zin wordt na "de in artikel 16c bedoelde vergoeding" ingevoegd "en de voorwerpen ten aanzien waarvan die vergoeding verschuldigd is," en wordt "wordt vastgesteld" vervangen door "worden vastgesteld".
2. Na de eerste zin wordt een zin ingevoegd, die luidt: De besluiten van de stichting worden in de Staatscourant gepubliceerd.
3. Aan de derde zin (nieuw) wordt toegevoegd "voor een periode van ten hoogste drie jaren".
4. Na de derde zin (nieuw) worden vier zinnen toegevoegd, die luiden: De voorzitter kan na afloop van deze periode aansluitend ten hoogste tweemaal opnieuw worden herbenoemd voor een periode van telkens ten hoogste drie jaren. In het benoemingsbesluit wordt de hoogte van de beloning van de voorzitter geregeld. De in artikel 16d bedoelde rechtspersoon draagt de kosten van de voorzitter van de in de eerste zin bedoelde stichting. Bij algemene maatregel van bestuur, op voordracht van Onze Minister van Justitie en Veiligheid, kunnen daaromtrent nadere regels worden gesteld.

F

In artikel 17d wordt na "artikelen" ingevoegd: "15da,".

Artikel III. Wet op de naburige rechten

Artikel 15b van de Wet op de naburige rechten wordt als volgt gewijzigd:
1. Na de eerste zin wordt een zin ingevoegd, die luidt: De besluiten van deze stichting worden in de Staatscourant gepubliceerd.
2. Aan de derde zin (nieuw) wordt toegevoegd "voor een periode van ten hoogste drie jaren".
3. Na de derde zin (nieuw) worden vier zinnen toegevoegd, die luiden: De voorzitter kan na afloop van deze periode aansluitend ten hoogste tweemaal opnieuw worden herbenoemd voor een periode van telkens ten hoogste drie jaren. In het benoemingsbesluit wordt de hoogte van de beloning van de voorzitter geregeld. De in artikel 15a bedoelde rechtspersoon draagt de kosten van de in de eerste zin bedoelde stichting. Bij algemene maatregel van bestuur, op voordracht van Onze Minister van Justitie en Veiligheid in overeenstemming met Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, kunnen daaromtrent nadere regels worden gesteld.

Artikel IV. Overgangsrecht Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
1. Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege is gedurende de eerste drie kalenderjaren na de inwerkingtreding van artikel I, onderdeel F, van deze wet niet verplicht om te voldoen aan de zorgplicht, bedoeld in artikel 6, eerste lid, van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen.
2. In afwijking van artikel 6, derde lid, van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen publiceert het college van burgemeesters en wethouders dan wel het bestuurscollege het eerste meerjarenplan na inwerkingtreding van artikel I, onderdeel F, van deze wet uiterlijk op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel V. Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Memorie van toelichting

Algemeen deel

1. Inleiding

Achtergronden en context
Op 1 januari 2015 is de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (hierna: de Wsob) in werking getreden.[1] De Wsob geeft het Nederlandse openbare bibliotheekwerk een inhoudelijk, bestuurlijk en financieel kader in de vorm van een stelsel van samenwerkende bibliotheekvoorzieningen en overheden. De stelselverantwoordelijkheid berust bij de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: de minister). De Wsob geeft invulling aan het begrip openbare bibliotheek en deelt bepaalde taken toe aan de partijen die deel uitmaken van het stelsel.

De Wsob is in 2019 geëvalueerd. Uit de evaluatie blijkt dat de openbare bibliotheken vanaf circa 2010 hun maatschappelijke functies succesvol hebben verbreed en hun impact hebben vergroot.[2] Deze verbreding is onder meer zichtbaar in de vijf wettelijke bibliotheekfuncties: het ter beschikking stellen van kennis en informatie, het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie, het bevorderen van het lezen en het laten kennismaken met literatuur, het organiseren van ontmoeting en debat, het laten kennismaken met kunst en cultuur.[3] De bibliotheken verrichten deze functies vanuit publieke waarden, zoals onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en pluriformiteit.[4]
Het beeld van de evaluatie van de Wsob is echter tweeledig. In dezelfde periode waarin de bibliotheken hun functies hebben verbreed, is het fysieke bibliotheeknetwerk verschraald. Over de periode 2012-2021 is het aantal bibliotheekvestigingen met honderd afgenomen van 843 naar 744.[5] Er zijn gemeenten en wijken zonder openbare bibliotheekvestiging en gemeenten waar wel een bibliotheek aanwezig is, maar deze onvoldoende is toegerust (bijvoorbeeld wat betreft gebouw, personeel, collectie, openingstijden, of activiteiten) om de maatschappelijke functies te kunnen vervullen.[6]

Het uitgangspunt van de Wsob is dat alle inwoners van Nederland binnen een redelijke afstand toegang hebben tot een volwaardige openbare bibliotheek. Blijkens de evaluatie wordt dit niet overal waargemaakt. Met name in niet-stedelijke regio's en in wijken van grote gemeenten. Daar hebben de inwoners onvoldoende toegang tot het aanbod dat de bibliotheken bieden, zoals ondersteuning bij basisvaardigheden. Oorzaken daarvoor liggen in het feit dat gemeentelijke budgetten onder druk staan en de taken van gemeenten en provincies ten aanzien van bibliotheken in de Wsob als bevorderingstaken zijn geformuleerd.[7] Gemeenten, provincies en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor het bibliotheekwerk, maar zij zijn vrij in de wijze waarop zij deze verantwoordelijkheid invullen. Dat kan tot gevolg hebben dat er geen of slechts een beperkte bibliotheek is. Voor het bibliotheekwerk in de openbare lichamen is specifieke aandacht nodig als gevolg van de meertaligheid, het beperkte aantal inwoners (Saba en Sint Eustatius) en het ontbreken van ondersteuning voor de bibliotheken.

[1] Stb. 2014, 471.
[2] Kamerstukken II 2019/20, 33846, nr. 57.
[3] Wsob, artikel 5. De bibliotheekfuncties sluiten aan bij de missie en visie voor openbare bibliotheken in het Public Library Manifesto 1994 en 2022 van IFLA-Unesco. Te raadplegen via: https://repository.ifla.org/items/a534bffe-ba82-4e8a-af8a-a32061e10a00, onderscheidenlijk https://repository.ifla.org/items/25ed361c-9e71-4f46-a53d-42856c61fa6f.
[4] Wsob, artikel 4.
[5] Koninklijke Bibliotheek, Bibliotheekinzicht, aantal bibliotheeklocaties per soort per jaar, 2024.
[6] Wsob, artikel 5.
[7] Kwink, Evaluatie Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen, 2019, p. 86.

Korte termijn: repareren en versterken van het stelsel via een specifieke uitkering
De openbare bibliotheek heeft zich ontwikkeld van een plek voor het lenen van boeken naar een plek voor informatie, educatie en cultuur en een ontmoetingsplaats van de wijk, de stad of het dorp. Soms als onderdeel van een multifunctionele sociaal-culturele voorziening. De openbare bibliotheek is hiermee een essentiële maatschappelijke voorziening die bijdraagt aan basisvaardigheden en brede ontwikkeling. Vanwege het grote algemene maatschappelijke belang van de openbare bibliotheek is in het coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV *Omzien naar elkaar, vooruitzien naar de toekomst* uit 2021 vastgelegd te 'streven naar een toekomstgerichte bibliotheek(voorziening) in elke gemeente'.[8] In de kabinetsbrief *Een abonnement op de hele wereld* uit 2022 is dit voornemen uitgewerkt in plannen voor de korte en voor de lange termijn.[9] Het kabinet Schoof heeft deze lijn voortgezet.[10]

Voor de korte termijn (2023 tot en met 2025) wordt het netwerk van fysieke bibliotheken door middel van een specifieke uitkering aan gemeenten (hierna: Spuk bibliotheken) gericht gerepareerd en versterkt.[11] Dit gebeurt in die gemeenten waar dit het hardst nodig is. Dat zijn gemeenten zonder bibliotheek, gemeenten waar de afstand tot de bibliotheek te groot is geworden en gemeenten met grote maatschappelijke opgaven. In drie aanvraagrondes voor specifieke uitkeringen is in totaal € 65,7 miljoen aan gemeenten beschikbaar gesteld voor de versterking van het bibliotheeknetwerk. Daarmee worden 46 nieuwe vestigingen opgericht en honderd beperkte voorzieningen doorontwikkeld naar volwaardige vestigingen. Daarnaast worden van 196 bibliotheken de bemande openingsuren verruimd. In twee gemeenten is het aantal sta-uren van de bibliobus verruimd. In totaal hebben 244 van de 342 Nederlandse gemeenten één of meer specifieke uitkeringen ontvangen.

Lange termijn: bereikbaarheid garanderen via een zorgplicht
Voor de langere termijn worden de beschikbaarheid en de bereikbaarheid van de fysieke bibliotheek structureel gewaarborgd door een wettelijke zorgplicht voor gemeenten, openbare lichamen en provincies. Dit wetsvoorstel dient daartoe en sluit aan op het advies dat de Raad voor Cultuur naar aanleiding van de evaluatie van de Wsob heeft uitgebracht.[12] Met dit wetsvoorstel wordt tevens uitvoering gegeven aan de motie Mohandis c.s., die de regering verzoekt voor iedere inwoner de toegang tot een volwaardige bibliotheek te garanderen.[13]

Wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten
Naast de wijziging van de Wsob bevat dit wetsvoorstel ook een wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten. Hiermee wordt voorzien in een regeling voor leenrechtvergoedingen voor uitleningen door bibliotheken van scholen en mbo-instellingen. Voor alle uitleningen via bibliotheken in scholen zal een leenrechtvergoeding worden uitgekeerd. Over deze voorgenomen wijziging is de Tweede Kamer eerder geïnformeerd bij brief van 24 november 2023.[14] Daarnaast is van de gelegenheid gebruik gemaakt om de regeling voor de Stichting onderhandelingen leenrechtvergoeding (hierna: StOL) en de Stichting onderhandelingen thuiskopievergoeding (hierna: SOnt), waar de hoogte van de vergoeding voor uitlenen respectievelijk privé-kopiëren wordt vastgesteld, te uniformeren. De voorgestelde wijzigingen strekken ertoe de geldende regels te verduidelijken en de governance en bekostiging te verbeteren en professionaliseren.

[8] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/01/10/coalitieakkoord-omzien-naar-elkaar-vooruitkijken-naar-de-toekomst
[9] Kamerstukken II 2022/23, 33846, nr. 70.
[10] Regeerprogramma, 13 september 2024.
[11] Stcrt. 2023, 9297.
[12] *Een bibliotheek voor iedereen* (advies Raad voor Cultuur van 11 februari 2020), bijlage bij Kamerstukken II 2019/20, 33846, nr. 56.
[13] Kamerstukken II 2021/22, 32820, nr. 474.
[14] Kamerstukken II 2023/24, 33846, nr. 71.

Omdat dit wetsvoorstel wijzigingen van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten bevat, is deze memorie van toelichting mede namens de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

2. Hoofdlijnen van het wetsvoorstel

Dit wetsvoorstel wijzigt ten eerste de Wsob met als doel de beschikbaarheid en de bereikbaarheid van de lokale bibliotheek structureel te waarborgen door middel van een wettelijke zorgplicht voor gemeenten, openbare lichamen en provincies. De wijziging van de Wsob omvat ook een structurele regeling voor de samenwerking tussen de bibliotheken en het onderwijs op het gebied van leesbevordering. Ten tweede wijzigt dit wetsvoorstel de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten met als doel een leenrechtvergoeding voor uitleningen door schoolbibliotheken in het leven te roepen en de regeling voor de onderhandelingen over leenrechtvergoedingen te verduidelijken en aan te scherpen. In paragraaf 2.1 worden de wijzigingen van de Wsob nader toegelicht. De wijzigingen in de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten worden nader toegelicht in paragraaf 2.2. Naast deze wijzigingen worden er ook enkele technische aanpassingen gedaan in de Wsob. Deze worden in het artikelsgewijze deel van deze toelichting nader uiteengezet.

2.1 Wijziging Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

Zorgplicht

Dit wetsvoorstel beoogt een solide en structurele basis te leggen voor de aanwezigheid van een bibliotheek in alle gemeenten en de drie openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Daarom wordt de bestaande bevorderingstaak voor gemeenten, openbare lichamen en provincies omgezet in een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedere gemeente en ieder openbaar lichaam voorziet in een aanbod van bibliotheekvoorzieningen, dat als geheel binnen redelijke afstand voor de inwoners toegankelijk is. Er is in iedere gemeente of openbaar lichaam tenminste één bibliotheekvoorziening, die de vijf functies uit artikel 5 van de Wsob uitvoert, beschikt over een fysieke collectie en professioneel bemand is. Deze zorgplicht betreft uitdrukkelijk een ondergrens. De zorgplicht heeft daarmee in hoofdzaak een kwalitatieve invulling. Het doel van de zorgplicht geldt voor alle gemeenten en openbare lichamen, en is gericht op een lokaal bibliotheekbeleid dat in voldoende mate aansluit bij lokale omstandigheden, behoeften en ontwikkelingen.

Van gemeenten en de openbare lichamen wordt verwacht dat zij na overleg met de lokale bibliotheek in een meerjarenplan beschrijven op welke manier zij invulling geven aan de zorgplicht. Het plan onderbouwt de lokale keuzen in het bibliotheekbeleid. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere eisen aan de inhoud van het meerjarenplan gesteld. Daarbij kan gedacht worden aan onderwerpen als de omvang, de dichtheid en samenstelling van de bevolking, de lokale maatschappelijke opgaven, hoe de gemeente invulling geeft aan de zorgplicht en rekening houdt met de positie van de bibliotheek te midden van andere sociaal-culturele voorzieningen en het onderwijs.

Provincies dragen zorg voor de ondersteuning van lokale bibliotheken door de provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's). Zij hebben hiertoe al een wettelijke taak op grond van artikel 16 van de Wsob. Deze taak wordt met dit wetsvoorstel opnieuw geformuleerd en doet daarmee meer recht aan de feitelijke activiteiten van de POI's bij het bieden van advies en verspreiden van kennis. Daarnaast houden de provincies interbestuurlijk toezicht op de uitvoering van de zorgplicht door gemeenten. In Caribisch Nederland wordt de ondersteuning verzorgd door een provinciale ondersteuningsinstelling uit Europees Nederland die daartoe door de minister wordt aangewezen en gesubsidieerd. Nadere regels hierover worden bij ministeriële regeling vastgesteld. Het toezicht in Caribisch Nederland ligt volgens de Wet openbare lichamen BES (hierna: WolBES) bij de Rijksvertegenwoordiger.

De zorgplicht ten aanzien van lokale bibliotheken is een verzwaring van de bestaande wettelijke bevorderingstaak voor gemeenten en openbare lichamen. Voor het uitvoeren van deze taak ontvangen de gemeenten via het gemeentefonds structureel aanvullende middelen. Hiervoor is een structureel bedrag van in totaal circa € 60 miljoen beschikbaar.[15] Dit budget is bedoeld als aanvulling op de bestaande gemeentelijke middelen voor openbare bibliotheken van circa € 490 miljoen en dient om de aangescherpte wettelijke taken uit te kunnen voeren en het bibliotheekstelsel duurzaam te versterken.[16] De omvang van de rijksbijdrage is gebaseerd op drie uitgangspunten. Ten eerste stelt het gemeenten zonder volwaardige bibliotheekvoorziening financieel in staat aan de wettelijke ondergrens te gaan voldoen. Daarnaast kunnen gemeenten met het budget het bibliotheekaanbod dat in de periode 2023-2025 op grond van de Spuk bibliotheken is opgebouwd of verbeterd, voortzetten. Ten slotte ondersteunt het de overige gemeenten bij de doorontwikkeling van de openbare bibliotheek als sociaal-culturele en educatieve voorziening die bijdraagt aan de lokale maatschappelijke opgaven. De zorgplicht in Caribisch Nederland wordt in eerste instantie gefinancierd door middel van individuele tijdelijke intensiveringen via een bijzondere uitkering. Hiervoor is in totaal een bedrag van € 385.000 per jaar beschikbaar. Het streven is dit budget voor de openbare lichamen uiteindelijk beschikbaar te stellen via de vrije uitkering uit het BES-fonds.

Het Nederlandse bibliotheeklandschap vertoont een grote diversiteit. Verbetering en doorontwikkeling kunnen, afhankelijk van de lokale situatie, op verschillende manieren vorm krijgen. Bijvoorbeeld een vergroting van het publieksbereik, een uitbreiding van het aantal educatieve en culturele activiteiten of een intensivering van de samenwerking met het onderwijs, cultuur en andere relevante lokale maatschappelijke organisaties. De activiteiten sluiten bij voorkeur zoveel mogelijk aan op de maatschappelijke opgaven die bibliotheekpartijen en overheden in het actuele bibliotheekconvenant zijn overeengekomen.[17] De maatschappelijke opgaven zijn voor de lopende convenantsperiode: een geletterde samenleving, participatie in de informatiesamenleving, en een leven lang ontwikkelen.

Verankering van de samenwerking tussen de bibliotheek en het onderwijs bij leesbevordering
Het kabinet Schoof geeft voor het onderwijs landelijke prioriteit aan de verbetering van basisvaardigheden als lezen en schrijven.[18] Dit tegen de achtergrond van over een langere periode teruglopende scores van Nederlandse leerlingen op leesvaardigheid en leesplezier.[19] Het regeerprogramma van het kabinet beschrijft dat de bibliotheken een belangrijke rol spelen bij leesbevordering. Zij bereiken kinderen in de voorschoolse en schoolgaande leeftijd. Ook werken bibliotheken sinds 2008 steeds intensiever samen met scholen aan programma's voor leesbevordering, zoals 'de Bibliotheek op school'. De inbreng van bibliotheken bij deze programma's bestaat met name uit expertise op het gebied van collecties, leesvoorkeuren en leesgedrag. Deze programma's hadden de vorm van tijdelijke projecten met tijdelijke financiering. Uit onderzoek is hun effectiviteit gebleken.[20] Op grond daarvan is besloten deze programma's structureel op te nemen in het leesbevorderingsbeleid voor scholen en bibliotheken.[21] De specifieke rol van bibliotheken bij leesbevordering voor schoolgaande jeugd en de bekostiging daarvan krijgen bij deze aanpassing van de Wsob een wettelijke basis. Hiermee wordt tevens uitvoering gegeven aan de motie Mohandis c.s. over de duurzame verankering van 'de Bibliotheek op school'.[22]

[15] Prijspeil 2025.
[16] CBS Statline, 2023. Cijfers over het jaar 2022.
[17] Bibliotheekconvenant 2024-2027, Stcrt. 2024, 33742.
[18] Kamerstukken II 2023/24, 2024D19455.
[19] Resultaten PISA 2022 in vogelvlucht, 2023.
[20] KWINK, Voorwaarden voor duurzame verankering van de Bibliotheek op school, 2023.
[21] Kamerstukken II 2023/24, 33846, nr. 74.
[22] Kamerstukken II 2022/23, 36200VIII, nr. 44.

Voor de duurzame verankering van de Bibliotheek op school is in 2027 € 19 miljoen beschikbaar. Vanaf 2028 gaat het jaarlijks om € 25 miljoen. De middelen voor de bibliotheken worden door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als subsidie aan de bibliotheken of in geval van een onzelfstandige bibliotheek die onderdeel is van de rechtspersoon gemeente, als specifieke uitkering beschikbaar gesteld. Voor deze bekostigingswijze is gekozen, omdat de middelen afkomstig zijn uit de onderwijsbegroting en de financiering gericht op bibliotheken moet aansluiten op de financiering gericht op scholen. Dat is niet mogelijk bij een financiering via de algemene uitkering gemeentefonds.

De fysieke en de digitale bibliotheek
De Wsob biedt de juridische en financiële basis voor het lenen van digitale werken door bibliotheekgebruikers. De omvang en het gebruik van de landelijke digitale bibliotheek hebben sinds de invoering van de Wsob in 2015 een grote vlucht genomen. In 2023 omvatte de online bibliotheek circa 50.000 titels (e-books en luisterboeken), die door circa 390.000 actieve gebruikers circa 78 miljoen keer werden geleend. [23]

Een klantvriendelijke digitale bibliotheek met relevante content is een onderdeel van elke openbare bibliotheek. Het doel is een integraal en gebruiksvriendelijk fysiek en digitaal aanbod voor de gebruiker. Om dit te bereiken hebben de Koninklijke Bibliotheek (hierna: KB) en de lokale bibliotheken verschillende stappen gezet, zoals toegang tot de online omgeving van de lokale bibliotheek en de landelijke digitale bibliotheek met gebruikmaking van één toegangsprofiel.[24] De praktijk laat echter zien dat de samenhang tussen de landelijke digitale bibliotheek en de lokale bibliotheek kan worden versterkt. Deze wet beoogt dit te doen.

Uitgangspunt bij deze versterking is het behoud van de bestaande wettelijke rolverdeling tussen partijen. Op grond van de Wsob is de KB verantwoordelijk voor de landelijke digitale infrastructuur en voor de collectie en infrastructuur van de landelijke digitale bibliotheek. De gemeenten, openbare lichamen en lokale bibliotheken zijn verantwoordelijk voor de lokale fysieke bibliotheek en voor de lokale digitale infrastructuur, die onder andere op de bedrijfsvoering en de leden- en uitleenadministratie betrekking kan hebben. In de praktijk zijn de provinciale ondersteuningsinstellingen met regelmaat betrokken op regionaal niveau, omdat zij – bijvoorbeeld – innovaties ontwikkelen. Dit wetsvoorstel legt op grond van de bestaande praktijk vast welke onderdelen de landelijke digitale infrastructuur tenminste omvat. Dat zijn: een nationale bibliotheekcatalogus, waarin het aanbod van de openbare bibliotheken voor de gebruikers wordt ontsloten, een landelijke website-infrastructuur voor bibliotheken op basis van uniforme specificaties, een voorziening voor centrale gegevensverzameling zoals bedoeld in artikel 11 van de Wsob en voorzieningen voor het interbibliothecair leenverkeer als bedoeld in artikel 15 van de Wsob. Daarnaast omvat de huidige landelijke digitale infrastructuur ook een centrale voorziening voor authenticatie van door de openbare bibliotheken aangeboden diensten en een centrale voorziening voor het vastleggen en ontsluiten van gegevens met betrekking tot de dienstverlening van openbare bibliotheken in kader van de maatschappelijke opgaven.

Afstemming tussen de KB en de andere deelnemers aan het netwerk is nodig om het geheel als één digitaal bibliotheeknetwerk te laten functioneren. Voor de inkoop van digitale content is dit wettelijk geregeld.[25] De KB koopt content in op voordracht van de lokale bibliotheken. De lokale bibliotheken hebben daarmee zeggenschap over de samenstelling van de digitale collectie. [26] Ook worden de fysieke en digitale collecties en de collectievorming in samenhang beschouwd door middel van het gezamenlijke

[23] Koninklijke Bibliotheek, Bibliotheekinzicht, 18 september 2024.
[24] Ook wel 'single identity' genoemd.
[25] Wsob, artikel 18.
[26] Wsob, artikel 18, derde lid.

collectieplan.[27] De bepalingen in de Wsob over het collectieplan geven de KB de opdracht dit plan op te stellen in overeenstemming met de andere deelnemers aan het netwerk.

Om het digitale bibliotheeknetwerk geschikt te houden voor toekomstige digitale ontwikkelingen is het noodzakelijk dat de landelijke, regionale en lokale digitale infrastructuur op elkaar zijn afgestemd en besluiten daarover in onderlinge afstemming worden genomen. Dit betreft bijvoorbeeld besluiten over de inhoud en het toepassen van een referentiearchitectuur en over het ontwikkelen en implementeren van nieuwe digitale diensten. Artikel 8, onderdeel d, van de Wsob regelt in algemene zin de samenwerking tussen partijen in het bibliotheeknetwerk bij de digitale infrastructuur. De praktijk laat echter zien dat een effectieve samenwerking gebaat is bij een specificatie van de rolverdeling. In dit wetsvoorstel is daarom een bepaling opgenomen voor de besluitvorming over de landelijke digitale infrastructuur, waarbij wordt aangesloten bij de bestaande Wsob-rolverdeling en netwerkstructuur.[28]

Caribisch Nederland
De Wsob is, met uitzondering van enkele artikelen, ook van toepassing in Caribisch Nederland.[29] Gezien de specifieke omstandigheden is extra inspanning is nodig om het bibliotheekwerk in Caribisch Nederland te versterken. Daarvoor wordt een afzonderlijk maatwerktraject opgezet. In de Wsob was ondersteuning voor Caribisch Nederland door een Nederlandse provinciale ondersteuningsinstelling niet geregeld. Daarin wordt met deze wetswijziging voorzien. De minister wijst in afstemming met Caribisch Nederland een provinciale ondersteuningsinstelling aan die ondersteuning biedt aan de bibliotheken in Caribisch Nederland.

2.2 Wijziging Auteurswet en de Wet op de naburige rechten
Leenrechtvergoeding voor uitlening van boeken via scholen en mbo-instellingen
Veel scholen verbeteren de kwaliteit van hun schoolbibliotheken. Zij breiden hun collecties uit en voegen actuele titels toe. Deze activiteiten zijn onderdeel van het beleid om het lezen onder de jeugd te stimuleren. Vaak gebeurt dat in samenwerking met de lokale openbare bibliotheek, bijvoorbeeld via het programma 'de Bibliotheek op School'. De Auteurswet staat het uitlenen van auteursrechtelijk beschermde werken zoals boeken, tijdschriften en andere geschriften toe. Reguliere bibliotheken die uitleningen verrichten, zijn daarvoor aan de rechthebbenden een billijke vergoeding verschuldigd. Die vergoeding wordt geïnd door een door de Minister van Justitie en Veiligheid in overeenstemming met de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangewezen rechtspersoon, te weten: de Stichting Leenrecht. Die Stichting keert de vergoeding uit aan rechthebbenden via zogeheten verdeelorganisaties. De Stichting Leenrecht en de verdeelorganisaties staan daarbij onder toezicht van het College van Toezicht Auteursrechten, bedoeld in de Wet toezicht collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten (CvTA).

Op grond van de Auteurswet zijn scholen – net als andere 'instellingen van onderwijs' en 'instellingen van onderzoek' – echter vrijgesteld van de afdracht van leenrechtvergoedingen bij de uitlening van werken.[30] In de praktijk blijkt onder andere door het voornoemde programma 'de Bibliotheek op School' sprake te zijn van een verschuiving van uitleningen van kinder- en jeugdboeken door lokale bibliotheken (tegen betaling van een billijke vergoeding) naar schoolbibliotheken (die zijn vrijgesteld van het betalen van betaling van een billijke vergoeding). De rechthebbenden krijgen daardoor steeds vaker geen billijke vergoeding.

Schrijvers van kinder- en jeugdboeken vormen een essentiële schakel bij leesbevordering. Zij zorgen voor een rijke en actuele collectie kinder- en jeugdliteratuur.

[27] Wsob, artikel 10.
[28] Wsob, artikel 9, onderdeel b.
[29] Wsob, artikel 3.
[30] Auteurswet, artikel 15c, tweede lid.

Fair pay is een belangrijke pijler in het cultuurbeleid. Het is van belang dat deze schrijvers evenals andere daarbij betrokken rechthebbenden, zoals illustratoren en uitgevers, een billijke vergoeding kunnen krijgen wanneer hun kinder- en jeugdboeken worden uitgeleend. Het moet blijven lonen om kinder- en jeugdboeken te schrijven en daarin te investeren en het moet worden voorkomen dat de schoolbibliotheek daar onbedoeld afbreuk aan doet. Daarom heeft de toenmalige Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in 2022 afspraken gemaakt met rechthebbenden over leenrechtvergoedingen bij uitleningen door scholen. De afspraken betreffen een tijdelijke regeling voor compensatie voor leenrechtvergoedingen die vanwege de vrijstelling niet worden afgedragen en het voornemen om te komen tot een structurele wettelijke regeling via een wijziging van de Auteurswet.[31] Met dit wetsvoorstel wordt in die structurele wettelijke regeling voorzien. Een goede regeling voor de vergoedingen voor uitleningen van boeken via scholen is een randvoorwaarde voor de samenwerking tussen bibliotheken en scholen op het gebied van leesbevordering die met dit wetsvoorstel wordt geregeld (zie onder 2.1).

Voorgesteld wordt de vrijstelling op te heffen voor uitleningen door scholen in het primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs en instellingen in het middelbaar beroepsonderwijs, en door de aan die scholen verbonden bibliotheken (hierna kortheidshalve: scholen en mbo-instellingen), waarbij de billijke vergoeding voor de uitleningen door deze scholen en mbo-instellingen rechtstreeks door de Staat wordt betaald. De vergoeding komt daarbij ten laste van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Als scholen en mbo-instellingen betalingsplichtig zouden worden gemaakt, dan zou dit er mogelijk toe kunnen leiden dat zij de boeken niet mee naar huis zouden geven. Als de boeken namelijk op school blijven, is er geen sprake van uitlenen in de auteursrechtelijke betekenis van het woord en is er dus ook geen vergoeding verschuldigd. De regering wil echter juist stimuleren dat boeken mee naar huis gaan om scholieren en mbo-studenten ook thuis in de gelegenheid te stellen te lezen.

Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gegeven over de wijze waarop de hoogte van de billijke vergoeding voor het uitlenen van werken door de scholen en mbo-instellingen wordt vastgesteld. Gelet op de strekking van het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 30 juni 2011 in zaak C-271/10 tussen Vewa tegen de Belgische Staat zal de billijke vergoeding te allen tijde verband moeten houden met het uitlenen.[32] In de algemene maatregel van bestuur zal worden geregeld dat de vergoeding wordt bepaald aan de hand van de formule P x Q, waarbij P staat voor de vergoeding per uitlening en Q voor het aantal uitleningen. Wat de P betreft, ligt het voor de hand aan te haken bij de door de StOL vastgestelde en in de loop van de jaren geïndexeerde vergoeding.

De Q zal worden benaderd door periodiek onderzoek naar het aantal werken dat door de scholen en mbo-instellingen wordt uitgeleend. Dit onderzoek zal door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap worden verzorgd. Scholen en mbo-instellingen worden er niet toe verplicht een uitleenadministratie bij te houden vanwege de daarmee gepaard gaande administratieve rompslomp en kosten. Scholen en mbo-instellingen kunnen voor beleidsonderzoek wel worden gevraagd op vrijwillige basis gegevens aan te leveren over het aantal uitleningen in algemene zin.

Aanscherping wettelijke regeling Stichting onderhandelingen leenrechtvergoeding en de Stichting onderhandelingen thuiskopievergoeding
In dit wetsvoorstel is tevens een aanpassing en uniformering van de wettelijke regeling voor de Stichting onderhandelingen leenrechtvergoeding en (op gelijke wijze) de Stichting onderhandelingen thuiskopievergoeding Daartoe worden de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten gewijzigd.

[31] Kamerstukken II 2023/24, 33846, nr. 71.
[32] HvJEU 30 juni 2011, ECLI:EU:C:2011:442 (*VEWA/België*).

De voorgestelde wijzigingen strekken ertoe de regels rondom de StOL te verduidelijken en de governance en bekostiging te verbeteren en professionaliseren. Geregeld wordt in de eerste plaats dat de voorzitters van de StOL en de SOnT, recht krijgen op een beloning voor hun werkzaamheden en dat deze beloning in het benoemingsbesluit wordt geregeld. In de tweede plaats wordt geregeld dat dat de voorzitters voor een termijn van ten hoogste drie jaren worden benoemd en maximaal twee keer kunnen worden herbenoemd voor opnieuw telkens een termijn van drie jaren.

Daarnaast wordt geregeld dat Stichting Leenrecht en de Stichting de Thuiskopie op grond van het profijtbeginsel de kosten van de voorzitter van de StOL, onderscheidenlijk de voorzitter van de SOnT gaan dragen. Onder de kosten van de voorzitter van de Stol en de SOnT worden ook de eventuele kosten begrepen ten behoeve van de secretariële ondersteuning. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen daaromtrent, zo nodig, nadere regels worden gesteld. Het gaat hierbij om een betrekkelijk gering bedrag, dat voor de StOL op nog geen duizend euro per jaar wordt geraamd. De kosten van de voorzitter van de SOnT worden voor de jaren 2026 tot en met 2028 op ongeveer € 50.000 per jaar geraamd. Dat komt neer op zo'n 0,125% van de huidige totale omzet van Stichting de Thuiskopie. Ten slotte wordt geregeld dat de door de StOL en SOnT vastgestelde tarieven voortaan worden gepubliceerd in de Staatscourant om de kenbaarheid ervan te vergroten. De SOnT deed dit al.

3. Gevolgen

Doel van dit wetsvoorstel is dat gemeenten en openbare lichamen hun inwoners toegang geven tot een aanbod van bibliotheekvoorzieningen. Het netwerk van openbare bibliotheken wordt door middel van het wetsvoorstel versterkt. In potentie kunnen daarmee alle inwoners binnen een redelijke afstand gebruik maken van de diensten en activiteiten van de lokale bibliotheek. Het wetsvoorstel voorziet in de daarvoor noodzakelijke bestuurlijke, financiële en organisatorische randvoorwaarden.

Regeldruk

Het wetsvoorstel heeft merendeels betrekking op de taken van gemeenten, openbare lichamen en provincies. Hierbij is geen sprake van regeldruk, omdat de gemeenten, openbare lichamen en provincies publiekrechtelijke organisaties zijn. Deze effecten van het wetsvoorstel zijn vanzelfsprekend wel onderwerp van de verschillende uitvoerbaarheidstoetsen.

Voor burgers heeft het wetsvoorstel geen regeldrukeffecten. Voor de POI's zijn de regeldrukeffecten beperkt: de wijzigingen met betrekking tot de taken van de POI's expliciteren de bestaande praktijk. Wel is regeldruk gemoeid met de procedure op basis waarvan door de minister een POI voor Caribisch Nederland wordt aangewezen. Deze regeldrukeffecten zullen nader in beeld worden gebracht bij de uitwerking van deze procedure in de genoemde ministeriële regeling. Eventuele regeldruk voor bibliotheken als uitvloeisel van de samenwerking met scholen op het gebied van leesbevordering zal worden geanalyseerd bij de subsidieregeling voor bibliotheken op grond van artikel 8a. De specifieke uitkering die ingezet kan worden in gevallen waarin gemeenten, openbare lichamen een onzelfstandige bibliotheek in stand houden, ziet enkel op gemeenten, openbare lichamen en heeft hierdoor geen regeldruk.

De wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten brengt geen regeldruk met zich mee.

Het wetsvoorstel is voorgelegd aan het Adviescollege Toetsing Regeldruk (hierna: ATR). Het ATR heeft het wetsvoorstel niet geselecteerd voor een formeel advies, omdat het wetsvoorstel geen gevolgen heeft voor de regeldruk.

4. Uitvoering

Dit wetsvoorstel is opgesteld na een cyclus van ambtelijke en bestuurlijke overleggen met de betrokken overheden en bibliotheekpartijen: de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG), het Interprovinciaal Overleg (hierna: IPO), de Vereniging van Openbare Bibliotheken (hierna: VOB), de stichting samenwerkende provinciale ondersteuningsinstellingen Nederland (hierna: SPN) en de KB. Dit overleg startte direct bij de uitwerking van de voorstellen in het coalitieakkoord in twee bibliotheekbrieven.[33] Vervolgens heeft het overleg zich met name gericht op de afstemming over een wettelijke zorgplicht en op de invulling van het begrip 'volwaardige bibliotheek'. De uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel, inclusief handhaafbaarheid en toezicht, was hierbij een belangrijk aandachtspunt. Daarbij speelde de vraag welke onderwerpen op het niveau van de wet moeten worden geregeld en welke onderwerpen partijen in onderling overleg kunnen regelen. Op basis hiervan is ervoor gekozen in de wet alleen de hoofdcriteria van de zorgplicht vast te leggen. Deze zijn: toegang tot een aanbod van bibliotheekvoorzieningen binnen redelijke afstand en in iedere gemeente minimaal één bibliotheekvoorziening die de vijf bibliotheekfuncties uitvoert, beschikt over een fysieke collectie en een professionele bemanning. De gemeente of het openbaar lichaam stellen een meerjarenplan op dat beschrijft hoe de zorgplicht wordt ingevuld. Voorschriften voor het meerjarenplan worden nader uitgewerkt bij algemene maatregel van bestuur. Ook het financiële kader en de verdeling van middelen over gemeenten via het gemeentefonds waren onderwerpen van ambtelijk en bestuurlijk overleg. Het wetsvoorstel handhaaft de hoofdstructuur van de Wsob en de bestaande verdeling van verantwoordelijkheden tussen de overheden en tussen de bibliotheekvoorzieningen. De toename van de administratieve lasten blijft beperkt tot het opstellen van het meerjarenplan door de gemeenten en openbare lichamen en de toezichtstaken van de provincie.

Tot slot is met betrokken overheden en bibliotheekpartijen gesproken over werkbare termijnen van inwerkingtreding voor het meerjarenplan, de zorgplicht en het toezicht. Gemeenten hebben voldoende tijd nodig om na publicatie van de wet een meerjarenplan op te stellen en te voldoen aan de zorgplicht. Het voornemen is dat gemeenten hun meerjarenplannen uiterlijk een jaar na publicatie van deze wet publiceren en dat de zorgplicht drie jaar na publicatie van deze wet in werking treedt, waardoor gemeenten uiterlijk op dat moment aan de zorgplicht moeten voldoen. Daarmee krijgen ook provincies voldoende tijd zich voor te bereiden op de nieuwe toezichtstaak.

Uitvoerbaarheidstoetsen
Tegelijk met de internetconsultatie (zie paragraaf 8) is de meest betrokken organisaties en rechtspersonen gevraagd een uitvoerbaarheidstoets (VNG, IPO, KB) te verrichten dan wel een reactie te formuleren (Caribisch Nederland) op het wetsvoorstel in de versie waarin het voor consultatie is gepubliceerd Die versie verschilde op de volgende onderdelen van het huidige wetsvoorstel: de zorgplicht was meer kwantitatief geformuleerd met een minimum aantal openingsuren (vijftien uur), het bibliotheekaanbod was omschreven met het begrip 'vestiging' en de rol van bibliotheken bij leesbevordering in het onderwijs was niet opgenomen.

VNG
De VNG heeft de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel met name getoetst op de impact op de beperkte groep gemeenten die op dit moment nog niet aan de zorgplicht voldoet. De VNG signaleerde dat deze gemeenten moeilijk zouden kunnen voldoen aan de eis van ten minste één volwaardige bibliotheekvestiging (minimaal vijftien uur professioneel bemand open, een fysieke collectie, uitvoeren van de vijf bibliotheekfuncties). Het budget dat deze gemeenten op grond van het wetsvoorstel via de algemene uitkering gemeentefonds zouden ontvangen, zou daarvoor mogelijk niet toereikend zijn. Kleine gemeenten met een groot oppervlak zouden voor het realiseren van een volwaardige vestiging in de termen van de Wsob misschien bestaande kleinere

[33] Kamerstukken II 2022/23, 33846, nr. 70 en 71.

bibliotheekvoorzieningen moeten sluiten. De VNG pleit dan ook voor mogelijkheden voor maatwerk bij de kleinere gemeenten. Het overgrote deel van de gemeenten kan naar het oordeel van de VNG wel aan de zorgplicht voldoen. Het meerjarenplan uit het wetsvoorstel acht de VNG uitvoerbaar. Het sluit aan bij de bestaande beleidscyclus en veel gemeenten werken al met een dergelijk document.

Het wetsvoorstel is naar aanleiding van, onder meer, de uitvoeringstoets op een aantal onderdelen gewijzigd. Volgens de nieuwe formulering van de zorgplicht voorziet de gemeente en het openbaar lichaam in een aanbod van bibliotheekvoorzieningen, dat als geheel binnen redelijke afstand voor de inwoners toegankelijk is met tenminste één bibliotheekvoorziening die de vijf functies uit artikel 4 van de Wsob uitvoert, beschikt over een fysieke collectie en professioneel bemand is. De aanduiding 'vestiging' is vervangen door 'voorziening' en het minimumaantal openingsuren is komen te vervallen. Dit geeft gemeenten meer mogelijkheden voor een eigen invulling van de zorgplicht op basis van lokale demografische en geografische kenmerken. Zo wordt het mogelijk voor twee gemeenten om gezamenlijk een bibliotheekvoorziening in stand te houden of een bibliobus te laten rijden, als er tenminste één voorziening is die voldoet aan de eisen: het uitvoeren van de vijf functies, het beschikken over een collectie en professionele bemensing.

KB
De KB constateert dat het wetsvoorstel uitvoerbaar is en haar bestaande taken niet veranderen. Wel legt het wetsvoorstel, meer nog dan de bestaande wet, nadruk op de samenwerking tussen bibliotheekorganisaties in het netwerk en het belang van afstemming. De samenwerking betreft zowel de fysieke, als de digitale bibliotheek. De KB wijst erop dat het aansturen van het stelsel één van haar wettelijke taken is.[34] Deze taak zal meer nadruk gaan krijgen.

De regering beoordeelt deze inbreng als volgt. Wsob ordent het bibliotheekveld als een stelsel van samenwerkende organisaties, waarbij de KB een aansturende taak heeft. De netwerksamenwerking heeft zich sinds de invoering van de Wsob verder ontwikkeld. In de eerste periode na de invoering van de Wsob lag de nadruk op het bij elkaar brengen van de partijen en vervolgens op het bereiken van wederzijdse afstemming en het formuleren van gezamenlijke doelen Dat blijkt onder meer uit het Bibliotheekconvenant 2020-2023, tussen partijen afgesloten na de evaluatie van de Wsob, en het daarop volgende convenant 2024-2027.[35] Het wetsvoorstel draagt de KB op keuzen over de landelijke digitale bibliotheek en de landelijke digitale infrastructuur te maken in afstemming met de overige deelnemers aan het bibliotheeknetwerk. Deze aanpassing betreft vooral een explicitering van de bestaande taken van de KB.

IPO
Het IPO reageert vanuit twee rollen op het wetsvoorstel: als overheid die verantwoordelijk is voor de provinciale ondersteuning en als toezichthouder op de gemeenten bij de uitvoering van de zorgplicht. Vanuit de brede maatschappelijke rol van de openbare bibliotheken ondersteunt het IPO het principe van een zorgplicht voor gemeenten. Het wetsvoorstel geeft een nieuwe, bredere omschrijving van de taken van POI's aansluitend op de staande praktijk. Het IPO onderschrijft deze taakomschrijving. Het IPO heeft verder voorgesteld de samenwerking tussen provinciale ondersteuningsorganisaties als element aan de provinciale ondersteuningstaken toe te voegen. Dit voorstel is overgenomen.

Tevens heeft het IPO vanuit de rol als toezichthouder de handhaafbaarheid van de zorgplicht voor gemeenten getoetst. Het IPO adviseert de afstand tot de bibliotheek in de zorgplicht op te nemen en gemeenten daarnaast meer ruimte voor lokaal maatwerk te geven. Naar aanleiding van de uitvoerbaarheidstoetsen en de internetconsultatie is de

[34] Wsob, artikel 9, onder a.
[35] Bibliotheekconvenant 2024-2027, Stcrt. 2024, 33742.

zorgplicht voor gemeenten opnieuw geformuleerd. Daarmee wordt tegemoetgekomen aan dit advies van het IPO.

Het IPO onderschrijft het bedrag dat voor de nieuwe toezichtstaken beschikbaar komt en stelt voor in een evaluatie vast te stellen of dit bedrag toereikend is.

Caribisch Nederland
De openbare lichamen van Sint Eustatius en Saba hebben geen reactie op het wetsvoorstel geformuleerd. Bonaire heeft aangegeven zich te kunnen vinden in de voorgestelde zorgplicht en verzoekt het bestaande contact over het vervolg en de implementatie voort te zetten. De regering is voornemens om inderdaad het contact hierover met de eilanden voort te zetten.

5. Toezicht en handhaving

Toezicht en de handhaving vinden plaats volgens het bestaande stelsel van het generieke interbestuurlijke toezicht, zoals geregeld in de Gemeentewet, de Provinciewet en de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.[36] Toegepast op het beleidsterrein van de openbare bibliotheken betekent dit het volgende. De huidige bevorderingstaak van gemeenten en openbare lichamen wordt verzwaard naar een zorgplicht. Het betreft een taak die in medebewind wordt uitgevoerd. Volgens de principes van het generiek interbestuurlijke toezicht houdt de provincie toezicht op de uitvoering van deze taak door gemeenten. Zij kunnen hierbij gebruik maken van het bestaande instrumentarium, te weten indeplaatsstelling, schorsing en vernietiging. Het gemeentelijk meerjarenplan en de jaarlijkse monitorgegevens van de KB zijn bronnen waarop de provincies zich kunnen baseren. Het toezicht op de naleving van de zorgplicht is een nieuwe provinciale toezichtstaak. Voor de uitvoering daarvan zal het Rijk budget beschikbaar stellen. Het Rijk houdt toezicht op de uitvoering van de zorgplicht en van het toezicht door de provincies. In Caribisch Nederland wordt het toezicht uitgevoerd door de Rijksvertegenwoordiger.

In een periodiek bestuurlijk overleg bespreken de minister, de VNG, het IPO, de VOB, de KB en de SPN de ontwikkelingen in het bibliotheekstelsel. Daarbij betrekken zij onder andere de bevindingen van het toezicht door de provincies, de jaarlijkse gegevens van de KB over de ontwikkelingen in het bibliotheekstelsel, de afspraken uit het bibliotheekconvenant en de gegevens uit de certificering van bibliotheken.

6. Financiële gevolgen

Gemeenten
Gemeenten en de openbare lichamen krijgen de wettelijke taak het bibliotheekaanbod ten minste op het niveau van dit wetsvoorstel te brengen. Dat is een verzwaring van de huidige bevorderingstaak van gemeenten. Een beperkt aantal gemeenten zonder bibliotheek zal een nieuwe bibliotheek moeten realiseren. Van gemeenten waar het bibliotheekaanbod het in dit wetsvoorstel beschreven minimumniveau al heeft, wordt verwacht dat zij de openbare bibliotheek op basis van lokale maatschappelijke opgaven doorontwikkelen conform de onder paragraaf 2 beschreven lijnen. Voor het geheel hiervan is een aanvullend structureel budget van circa € 60 miljoen per jaar beschikbaar. Uit dit budget wordt aan gemeenten een bedrag ter beschikking gesteld via het gemeentefonds. De uitkering per gemeente wordt berekend op basis van een bedrag per inwoner in combinatie met een bedrag dat tenminste benodigd is om een locatie te exploiteren. Het bedrag per inwoner bedraagt € 2,90 waarbij het totale bedrag per gemeente nooit lager is dan € 100.000. Deze berekeningswijze stelt kleinere gemeenten ook in staat een bibliotheekvoorziening te exploiteren.

In de periode na afloop van de Spuk en voorafgaand aan de inwerkingtreding van het wetsvoorstel ontvangen gemeenten een decentralisatieuitkering. Hiervoor is een bedrag van in totaal € 59,3 miljoen beschikbaar. Dit betreft de jaren 2025 en 2026. Hiermee

[36] Wet revitalisering generiek toezicht, Stb. 2012, 233.

kunnen gemeenten het bibliotheekaanbod dat met de Spuk is opgebouwd, voortzetten. Gemeenten zonder bibliotheek kunnen de middelen inzetten om zich voor te bereiden op de zorgplicht.[37]

Provincies
Het Rijk stelt uit het totale budget van circa € 60 miljoen een bedrag van € 0,5 miljoen beschikbaar voor het interbestuurlijk toezicht van provincies op de zorgplicht. Dit bedrag is opgebouwd uit een vast bedrag en een variabel bedrag op basis van het aantal gemeenten per provincie.

Caribisch Nederland
Versterking van het bibliotheekwerk in Caribisch Nederland wordt in eerste instantie gefinancierd door middel van individuele tijdelijke intensiveringen via een bijzondere uitkering. Hiervoor is in totaal een bedrag van € 385.000 per jaar beschikbaar, als volgt verdeeld: Bonaire € 150.000 Sint. Eustatius € 125.000 en Saba € 110.000. Het streven is dit budget voor de openbare lichamen uiteindelijk beschikbaar te stellen via de vrije uitkering uit het BES-fonds. Voor de POI die zal worden aangewezen voor Caribisch Nederland wordt bij de subsidieregeling een beschikbaar bedrag bepaald.

Bibliotheken
Voor de bekostiging van de activiteiten van bibliotheken op het gebied van leesbevordering in samenwerking met scholen is in 2027 een bedrag van € 19 miljoen beschikbaar, oplopend naar € 25 miljoen structureel vanaf 2028. De minister keert dit bedrag in de vorm van een subsidie voor dit specifieke doel uit aan bibliotheken.

Uitleningen via schoolbibliotheken
Voor vergoedingen aan rechthebbenden voor de uitlening van werken via schoolbibliotheken is een structureel bedrag van in totaal € 3,5 miljoen beschikbaar. Dit bedrag is berekend op basis van een raming van het aantal uitleningen vanuit schoolbibliotheken aan leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs. De verdeelmethode zal bij algemene maatregel van bestuur worden vastgelegd (zie paragraaf 2.2).

7. Evaluatie
De Wsob bepaalt dat de wet binnen vijf jaar na inwerkingtreding, dus binnen vijf jaar na 1 januari 2015, werd geëvalueerd. Die evaluatie heeft plaatsgevonden in 2019-2020. De inzichten en conclusies uit deze evaluatie liggen mede ten grondslag aan dit wetsvoorstel. Voor de beleidsvorming is het wenselijk dat periodiek een beeld beschikbaar komt van de resultaten van de wet en van de ontwikkelingen in de bibliotheeksector. Om die reden regelt het wetsvoorstel dat de wet, gerekend vanaf het moment van inwerkingtreding, elke vijf jaar wordt geëvalueerd. In deze evaluatie zullen onderwerpen aan de orde komen als: de ontwikkelingen in de beschikbaarheid, bereikbaarheid en het gebruik van de openbare bibliotheek, de samenwerking tussen scholen en bibliotheken bij leesbevordering en in de uitleningen via schoolbibliotheken en de daarmee samenhangende vergoedingen voor rechthebbenden.

8. Advies en consultatie
Dit wetsvoorstel is van 25 oktober tot en met 20 december 2024 voor internetconsultatie gepubliceerd. Er zijn zeventig reacties ontvangen. Meer dan de helft van de reacties is afkomstig van lokale en provinciale bibliotheekorganisaties. Daarna volgen reacties van gemeenten, landelijke organisaties en burgers. De consultatieversie verschilde op de volgende onderdelen van het huidige wetsvoorstel: de zorgplicht was meer kwantitatief geformuleerd met een minimum aantal openingsuren (vijftien uur), het lokale bibliotheekaanbod was omschreven met het begrip ‘vestiging’ en de rol van bibliotheken bij leesbevordering in het onderwijs was niet ingevuld.

[37] Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Septembercirculaire gemeentefonds 2024, p 28.

De koepelorganisaties van de gemeenten, de VNG, en van de bibliotheken, de VOB, hebben gereageerd op het wetsvoorstel. De inbreng van de VNG en van de VOB komt veelal terug in de reacties van individuele gemeenten en bibliotheken.

Reactie van de VOB
De VOB onderschrijft het doel van de wetswijziging, namelijk het garanderen van de toegang tot een volwaardige bibliotheek binnen redelijke afstand voor elke inwoner. Ook onderschrijft de VOB het meerjarenplan uit het wetsvoorstel als bestuurlijk document waarin de gemeente, na afstemming met de lokale bibliotheekorganisatie, de ambities en de lokale invulling van de zorgplicht voor het bibliotheekbeleid voor een langere periode vastlegt.

In aanvulling op dit algemene oordeel doet de VOB een aantal suggesties voor wijziging van het wetsvoorstel. In de consultatieversie van het wetsvoorstel concentreert de zorgplicht zich op de beschikbaarheid van tenminste één volwaardige bibliotheekvestiging per gemeente die mimimaal vijftien uur per week professioneel bemand open is. De VOB vindt deze omschrijving te beperkend. In de praktijk zou de ondergrens van één vestiging met een vast omschreven minimum aantal openingsuren als maximum kunnen worden beschouwd. Dat zou een beweging naar beneden op gang kunnen brengen bij gemeenten die nu al aan de eisen van de zorgplicht voldoen. De VOB pleit dan ook voor een meer generieke omschrijving van de zorgplicht, die rekening houdt met de lokale omstandigheden, zoals de geografische structuur en de bevolkingssamenstelling en -spreiding. Dat geeft gemeenten en bibliotheken meer flexibiliteit. Datzelfde geldt ook door van een 'bibliotheekvoorziening' in plaats van een 'bibliotheekvestiging' te spreken. Ook stelt de VOB voor bij algemene maatregel van bestuur nadere voorwaarden te stellen aan de inhoud van het meerjarenplan, onder andere voor het financieringsniveau, de huisvesting, de spreiding van voorzieningen en de openingsuren.

Tevens pleit de VOB ervoor de samenwerking tussen de bibliotheek en het onderwijs op het gebied van leesbevordering meer inhoud te geven en structureel te verankeren in een afzonderlijk wetsartikel. Tot slot spreekt de VOB haar zorgen uit over de vraag of het budget dat het rijk beschikbaar stelt voor de invoering van het wetsvoorstel, ook daadwerkelijk bij de bibliotheken terecht zal komen.

Veel individuele bibliotheken sluiten zich in hun reactie aan bij de inbreng van de VOB. Soms vragen zij tevens aandacht voor de specifieke lokale situatie, zoals de mogelijke inzet van bibliobussen in dunbevolkte gebieden. Veel ingebrachte individuele punten zijn te specifiek lokaal van aard om tot een aanpassing van het wetsvoorstel te leiden.

Reactie van de VNG
Ook de VNG onderschrijft de doelstelling van het wetsvoorstel. De VNG geeft twee aandachtspunten mee: de zorgplicht moet ruimte voor lokaal maatwerk bieden en de inhoud van de zorgplicht kan niet verder reiken dan hetgeen gemeenten met het beschikbare budget van circa € 60 miljoen kunnen realiseren. Daarnaast heeft een aantal individuele gemeenten gereageerd. Veelal onderschrijven zij de wens van de VNG voor lokaal maatwerk of brengen een specifiek lokaal punt in.

Aanpassingen aan het wetsvoorstel naar aanleiding van de internetconsultatie
Naar aanleiding van de reacties is de zorgplicht in artikel 6a opnieuw geformuleerd. Het minimum aantal openingsuren van vijftien uur per week is komen te vervallen en de term 'vestiging' is vervangen door 'voorziening'. De zorgplicht gaat sterker uit van het bieden van een bibliotheekaanbod dat past bij de lokale situatie. Zo wordt het mogelijk voor twee gemeenten om gezamenlijk een bibliotheekvoorziening in stand te houden of een bibliobus te laten rijden, als er tenminste één voorziening is die voldoet aan de eisen: het uitvoeren van de vijf functies, het beschikken over een collectie en

professionele bemensing. De aanvankelijk vooral kwantitatief geformuleerde zorgplicht heeft hiermee een meer kwalitatieve invulling gekregen.

Aan het wetsvoorstel is een nieuw artikel 8a toegevoegd dat een grondslag biedt voor de ondersteuning die bibliotheken het onderwijs kunnen bieden op het gebied van leesbevordering, met name bij de leesvaardigheid en het leesplezier. Dit kan bijvoorbeeld plaatsvinden via de formule de Bibliotheek op school. Het artikel regelt tevens de bekostiging van de bibliotheken voor het uitoefenen van deze taak. Vanwege het specifieke doel in relatie tot het onderwijs verloopt de bekostiging rechtstreeks tussen het rijk en de lokale bibliotheken.

Inbreng die niet tot aanpassing heeft geleid
Voor de invoering van de wettelijke zorgplicht is een structureel budget van circa € 60 miljoen beschikbaar. Het wetsvoorstel gaat ervan uit dat dit bedrag aan alle gemeenten ter beschikking wordt gesteld via de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Het zijn daarmee vrij besteedbare middelen. De VOB en veel bibliotheken vragen zich af of gemeenten de bedragen daadwerkelijk voor de openbare bibliotheek zullen inzetten. Zij stellen daarom voor een bestedingsplicht voor dit budget te hanteren.

Bij de beoordeling van dit voorstel van de VOB en veel bibliotheken voor een bestedingsplicht voor gemeenten spelen de volgende overwegingen een rol. Op grond van de Wsob zijn gemeenten verantwoordelijk voor het lokale bibliotheekbeleid. Dit blijft ook zo bij de invoering van de wettelijke zorgplicht. De inkomsten van openbare bibliotheken bedroegen in 2023 circa € 625 miljoen. Verreweg het grootste deel daarvan – circa € 500 miljoen – is afkomstig van gemeentelijke subsidies uit de algemene middelen van gemeenten.[38] Er zou een financiële inconsistentie ontstaan, als de algemene bekostiging van het lokale bibliotheekwerk langs twee routes zou verlopen: het grootste deel via de algemene uitkering gemeentefonds en een klein deel via een uitkering aan gemeenten met specifieke voorschriften. Omwille van de eenduidigheid is er voor gekozen voor de algemene bekostiging van het lokale bibliotheekwerk één bekostigingsstructuur te hanteren: de algemene uitkering gemeentefonds. Deze wijze van financieren bevestigt het vertrouwen in gemeenten bij het bibliotheekbeleid. De betrokkenheid en inzet van gemeenten bij het bibliotheekbeleid blijkt onder andere uit hun grote deelname aan de Spuk bibliotheken.

Verschillende bibliotheken hebben voorgesteld het lidmaatschap van de openbare voor alle leden gratis te maken. Op grond van de huidige Wsob is het lidmaatschap tot 18 jaar gratis. Voor volwassen leden geldt een betaald lidmaatschap.[39] Het is van belang dat zo veel mogelijk personen van de bibliotheek gebruikmaken. Bibliotheken houden daarom bij de prijsstelling van hun abonnementen over het algemeen rekening met de randvoorwaarde van een brede toegankelijkheid. In aanvulling daarop bieden verschillende gemeenten voor specifieke doelgroepen gratis toegang tot de bibliotheek, bijvoorbeeld via stadspassen. Het is niettemin niet uitgesloten dat de kosten van het lidmaatschap een rol spelen bij het niet-gebruik van de openbare bibliotheek. Er zijn echter geen onderzoeksgegevens over de gedragseffecten bij een gratis lidmaatschap bekend. De inkomsten uit lidmaatschapsgelden bij bibliotheken bedragen ongeveer € 50 miljoen per jaar.[40] Dat is 8% van de exploitatiekosten van alle bibliotheken in Nederland.

In dit wetsvoorstel is geen algemeen gratis lidmaatschap opgenomen, omdat er geen gegevens bekend zijn over de effecten daarvan en er geen budget is om gemeenten voor de kosten te compenseren. De kosten betreffen niet alleen gederfde inkomsten uit lidmaatschappen, maar ook extra kosten als gevolg van een groter gebruik van de bibliotheekdiensten.

[38] Koninklijke Bibliotheek, Bibliotheekinzicht, 2023.
[39] Wsob, artikel 13.
[40] Zie voetnoot 38.

Niet overgenomen is de suggestie van Stichting de Thuiskopie om de kosten van de voorzitter van de Stichting Onderhandelingen Thuiskopievergoedingen niet op haar af te wentelen. De Auteurswet bepaalt dat consumenten voor eigen oefening, studie of gebruik "werken" mogen kopiëren. Om de makers van die werken te compenseren voor de schade die zij daardoor lijden, betalen fabrikanten en importeurs van voorwerpen, waarop deze kopieën kunnen worden opgeslagen, een billijke vergoeding. Die vergoeding wordt uiteindelijk doorberekend aan de consument bij aanschaf van deze voorwerpen. De vergoeding wordt geïnd door Stichting de Thuiskopie en via verdeelorganisaties aan makers uitgekeerd. De hoogte van de vergoeding wordt vastgesteld in de SOnT. Daarin onderhandelen vertegenwoordigers van de betalingsplichtige fabrikanten en importeurs enerzijds en Stichting de Thuiskopie namens de rechthebbenden anderzijds. De SOnT staat onder onafhankelijk door de Minister van Justitie en Veiligheid benoemd voorzitterschap. De onafhankelijkheid van de voorzitter van de SOnT is niet in het geding wanneer Stichting de Thuiskopie zijn vergoeding moet gaan betalen, omdat de hoogte van de vergoeding door de Minister van Justitie en Veiligheid in het benoemingsbesluit wordt bepaald. Verder betaalt Stichting de Thuiskopie weliswaar de kosten, maar dit wordt zoals hiervoor geschetst door betalingsplichten gedane betalingen gedekt. Betalen uit de algemene middelen ligt veel minder voor de hand omdat de kosten dan ook ten laste komen van belastingbetalers die helemaal niets met privé-kopiëren te maken hebben. Stichting Leenrecht heeft een vergelijkbaar verzoek gedaan, dat op dezelfde gronden niet is overgenomen.

9. Inwerkingtreding

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip dat voor verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld. Het voornemen is dat artikel I, onderdeel f, waarmee de huidige bevorderingsplicht uit artikel 6 van de Wsob wordt omgezet in een zorgplicht, drie jaar na publicatie van de wet in werking treedt. Dit is van belang om gemeenten en de openbare lichamen voldoende tijd te geven om zich voor te bereiden op de inwerkingtreding van de zorgplicht.

Voor artikel 6, derde lid, waarin het meerjarenplan wordt geregeld, geldt overgangsrecht. In het kader van het eerste meerjarenplan dat aangeleverd wordt na inwerkingtreding van deze wet, bepaalt dit wetsvoorstel namelijk dat bij koninklijk besluit wordt bepaald voor welk tijdstip deze plannen uiterlijk worden aangeleverd door de gemeenten en de openbare lichamen. Dit om een uniform tijdstip van indiening van de eerste meerjarenplannen kort na inwerkingtreding van de zorgplicht te garanderen.

Artikelsgewijs deel

Artikel I, onderdeel A (artikel 1 Wsob)
Van de gelegenheid wordt gebruik gemaakt om de bestaande definitiebepaling uit artikel 1 van de Wsob opnieuw vast te stellen conform de Aanwijzingen voor de regelgeving. Tevens wordt het begrip "bibliotheekorganisatie" geïntroduceerd. Met dit begrip worden de organisaties, genoemd in artikel 2 van de Wsob, bedoeld. Ook wordt het bestaande begrip "bibliotheekvoorziening" opnieuw gedefinieerd. Hiermee wordt duidelijkheid geboden dat een bibliotheekvoorziening een voorziening is die door een bibliotheekorganisatie wordt verzorgd. De bibliotheekorganisatie zelf is, in tegenstelling tot wat de huidige Wsob bepaalt, geen bibliotheekvoorziening in de zin van artikel 1.

Artikel I, onderdeel B (artikel 2 Wsob)
Vanwege de herdefiniëring van het begrip "bibliotheekvoorziening" komt het tweede lid van artikel 2 van de Wsob te vervallen. De genoemde partijen worden vanaf de inwerkingtreding van deze wet volgens artikel 1 aangeduid als "bibliotheekorganisaties".

Artikel I, onderdeel C (artikel 3 Wsob)
Artikel 3 van de Wsob bepaalt dat de wet mede van toepassing is in Caribisch Nederland, waarbij een aantal artikelen is uitgezonderd. De uitzondering van artikel 10 van de Wsob wordt in de praktijk reeds geacht vervallen te zijn. Echter, was deze nog in artikel 3 van de Wsob opgenomen. Met deze wijziging wordt die omissie hersteld. Omdat in het nieuwe artikel 16 een bijzonder regime voor Caribisch Nederland is opgenomen, is het tevens niet langer nodig om de toepassing van dit artikel expliciet uit te zonderen in artikel 3.

Artikel I, onderdeel D (artikel 4 Wsob)
Artikel 4 van de Wsob wordt aangepast naar aanleiding van de herdefiniëring van het begrip "bibliotheekvoorziening". Inhoudelijk wordt hiermee geen wijziging beoogd.

Artikel I, onderdeel E (artikel 5 Wsob)
Omdat het begrip "bibliotheekvoorzieningen" niet langer wordt gebruikt om te verwijzen naar bibliotheekorganisaties, voor wie de verplichtingen uit artikel 5 van de Wsob gelden, wordt de aanhef van artikel 5 aangepast. Verduidelijkt wordt bovendien dat de verplichtingen uit artikel 5 van de Wsob enkel gelden voor de lokale bibliotheken en de KB, voor zover het haar taak tot het in stand houden van de landelijke digitale bibliotheek betreft. Provinciale ondersteuningsinstellingen behoeven niet aan de eisen uit artikel 5 van de Wsob te voldoen, zoals reeds de praktijk is. Materieel wordt hiermee dan ook geen verandering van het artikel beoogd.

Artikel I, onderdeel F (artikel 6 Wsob)
Met dit onderdeel wordt artikel 6 van de Wsob opnieuw vastgesteld. In het eerste lid van dit artikel is de zorgplicht voor gemeenten en openbare lichamen vastgelegd. Het gaat hierbij om de redelijke afstand tot het aanbod in het geheel. Dat komt dus neer op de redelijke afstand tot de dichtstbijzijnde voorziening. Niet bedoeld wordt de redelijke afstand tot alle voorzieningen binnen het aanbod. Voor de invulling van het begrip "redelijke afstand" ligt het voor de hand om de geografie en demografie van de betreffende gemeente of het betreffende openbare lichaam in acht te nemen.

Het tweede lid van artikel 6 een aantal minimumeisen waar de gemeente of het openbare lichaam ten minste aan moet voldoen. Met "in stand houden" wordt in het kader van dit artikel ook "mede in stand houden" bedoeld. Deze eisen hebben betrekking op ten minste één voorziening. Dit betekent dat deze voorziening aan alle drie de eisen uit het tweede lid, onderdelen a tot en met c, moet voldoen. Met "professionele personeelsbezetting" wordt bedoeld: bezoldigd personeel met passende kennis en kunde ten behoeve van hun werk in de bibliotheek. Het enkel beschikken over vrijwilligers is daarmee onvoldoende om te voldoen aan de zorgplicht.

Het derde lid van artikel 6 van de Wsob verplicht het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege een meerjarenplan vast te stellen en te publiceren. Bij het opstellen van het meerjarenplan moet de lokale bibliotheek betrokken worden. Het is aan het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege om deze betrokkenheid vorm te geven binnen de lokale context. Op

grond van het vierde lid kunnen bij algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld over de inhoud van het meerjarenplan.

Artikel I, onderdeel G (artikel 7 Wsob)
Verduidelijkt wordt dat de Koninklijke Bibliotheek voor wat betreft al haar taken op grond van de Wsob deelneemt aan het netwerk. De verwijzing naar artikel 6 komt, vanwege het opnieuw vaststellen van dit artikel, te vervallen.

Artikel I, onderdeel H (artikel 8 Wsob)
Artikel I, onderdeel F, voegt een nieuw onderdeel g toe aan artikel 8 van de Wsob. Op grond van onderdeel g zijn deelnemers aan het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen verplicht om samen met de andere deelnemers te werken aan innovaties ten behoeve van openbare bibliotheekvoorzieningen.[41] In de huidige Wsob is het werken aan innovaties uitsluitend een taak van de provinciale ondersteuningsinstellingen (artikel 16, tweede lid, onderdeel b, Wsob). Omdat het echter wenselijk is dat alle deelnemers aan het netwerk in onderlinge samenwerking bijdragen aan innovaties van openbare bibliotheekvoorzieningen, is deze taak verplaatst naar artikel 8.

Artikel I, onderdeel I (artikel 8a Wsob)
Met dit artikel wordt een nieuw artikel 8a in de Wsob gevoegd. Dit artikel ziet op het vastleggen van een taak voor lokale bibliotheken met betrekking tot de leesbevordering bij onderwijsinstellingen. Onze Minister kan subsidie verlenen aan lokale bibliotheken voor deze taak. Aan gemeenten of openbare lichamen zonder zelfstandige bibliotheek en waar de bibliotheek dus onderdeel is van de rechtspersoon van de gemeente of het openbare lichaam kan voor deze taak een specifieke uitkering worden verleend. Voor zowel de subsidie als de specifieke uitkering kunnen bij ministeriële regeling nadere regels worden gesteld.

Artikel I, onderdeel J (artikel 9 Wsob)
Dit betreft een technische wijziging van artikel 9 van de Wsob, waarmee wordt verduidelijkt dat de landelijke digitale infrastructuur geen onderdeel is van de landelijke digitale bibliotheek, maar een bredere set voorzieningen die de KB verzorgt. Hierbij vindt afstemming plaats met de andere deelnemers in het netwerk, te weten de lokale bibliotheken en de POI's. Deze uitleg komt reeds overeen met de praktijk, maar was in de huidige wettekst onvoldoende duidelijk opgenomen.

Artikel I, onderdeel K (artikel 10 Wsob)
In het opschrift en het tweede lid van het artikel wordt het begrip "collectieplan" vervangen door het begrip "gezamenlijk collectieplan", zoals dat in het eerste en derde lid werd gehanteerd. Dit betreft een technische wijziging om de gehanteerde begrippen binnen het artikel te uniformeren. Het eerste en derde lid worden samengevoegd ter verduidelijking van het artikel.

Artikel I, onderdeel L (artikel 11 Wsob)
Dit betreft een tweetal technische aanpassingen, waarmee geen inhoudelijke wijzigingen worden beoogd. In het eerste lid komt de passage over de landelijke digitale bibliotheek te vervallen, omdat de gezamenlijke catalogus betrekking heeft op fysieke werken en niet op de landelijke digitale bibliotheek. In het tweede lid komt "openbare" te vervallen, waarmee begrippen worden geharmoniseerd.

Artikel I, onderdeel M (artikel 12 Wsob)
Vanwege de formulering van artikel 2, tweede en derde lid, bestond onduidelijkheid over de omvang van het lidmaatschap van de openbare bibliotheek. Met deze wijziging wordt daarom verduidelijkt dat dit lidmaatschap het lidmaatschap bij een lokale bibliotheek, de landelijke digitale bibliotheek of beide kan omvatten.

Artikel I, onderdeel N (artikel 16 Wsob)
Met dit wijzigingsartikel wordt artikel 16 van de Wsob opnieuw gestructureerd. De belangrijkste wijziging betreft het toevoegen van een zorgplicht voor gedeputeerde

[41] Het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen bestaat op grond van artikel 7 van de Wsob uit de lokale bibliotheken, de provinciale ondersteuningsinstellingen en de Koninklijke Bibliotheek.

staten om ervoor te zorgen in elke provincie ten minste één provinciale ondersteuningsinstelling werkzaam is. Dit betekent echter niet dat in elke provincie een andere provinciale ondersteuningsinstelling werkzaam moet zijn. Zoals ook de huidige praktijk is, kan een provinciale ondersteuningsinstelling in meerdere provincies werkzaam zijn.

De taken van de provinciale ondersteuningsinstellingen worden verduidelijkt. Hierbij is van belang dat de provinciale ondersteuningsinstellingen de in het tweede lid genoemde taken reeds uitvoerden op grond van het voorgaande artikel 16 van de Wsob. Gecodificeerd is tevens de reeds door de POI's uitgevoerde taak om met elkaar samen te werken. In de praktijk ziet deze taak in het bijzonder op het ontwikkelen en delen van kennis en advies. Inhoudelijk is verder van belang dat de taak van provinciale ondersteuningsinstellingen om te zorgen voor de ontwikkeling van innovaties ten behoeve van de lokale bibliotheken is verplaatst naar artikel 8. Daarmee is deze taak niet langer alleen op de provinciale ondersteuningsinstellingen van toepassing, maar wordt het een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle deelnemers aan het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen (te weten: de lokale bibliotheken en de KB). Zie over deze wijziging nader de toelichting bij artikel I, onderdeel F.

Het derde lid regelt de aanwijzing van een provinciale ondersteuningsinstelling in Caribisch Nederland. De openbare lichamen zijn geen provincies en vallen dus niet onder het bereik van het eerste lid. Op grond van artikel 16, derde lid, van de Wsob wijst de minister een provinciale ondersteuningsinstelling aan die werkzaam is ten behoeve van Caribisch Nederland. De bekostiging van deze ondersteuningsinstelling vindt plaats via subsidieverlening door de minister. De aanwijzingsperiode bedraagt vijf jaar en de aanwijzingsprocedure zal bij ministeriële regeling nader worden uitgewerkt.

Artikel I, onderdeel O (opschrift hoofdstuk 4 Wsob)
Vanwege de wijziging van artikel 17 en het invoegen van de artikelen 17a en 17b (nieuw) Wsob wordt het opschrift van hoofdstuk 4 van de Wsob gewijzigd.

Artikel I, onderdeel P en Q (artikelen 17, 17a (nieuw) en 17b (nieuw) Wsob)
Om de verhouding tussen de landelijke digitale bibliotheek en de landelijke digitale infrastructuur te verduidelijken, worden de bepalingen omtrent de landelijke digitale infrastructuur met artikel I, onderdeel Q, ondergebracht in een apart artikel 17a van de Wsob.

Artikel I, onderdeel O, brengt het onderscheid tussen de landelijke digitale bibliotheek en de landelijke digitale infrastructuur tot uitdrukking in het opschrift van hoofdstuk 4 van de Wsob. Omdat de bepalingen over de landelijke digitale infrastructuur nu in artikel 17a zijn opgenomen, vervalt artikel 17, eerste lid, onderdeel a (artikel I, onderdeel P, eerste lid). Het tweede lid van artikel 17 komt te vervallen, omdat dit is ondergebracht in artikel 17b.

Artikel 17a gaat over de LDI. Het eerste lid van artikel 17a benoemt enkele onderdelen die de LDI ten minste moet omvatten. Deze onderdelen zijn geformuleerd op het niveau van voorzieningen omdat de KB de dienstverlening in het kader van de LDI ook op dit niveau vormgeeft. De formulering biedt ruimte om ook niet genoemde voorzieningen onderdeel te laten zijn van de LDI, door ze op te nemen in het beheerplan. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een centrale authenticatievoorziening waar bibliotheken gebruik van kunnen maken of het vastleggen en ontsluiten van gegevens over de dienstverlening van openbare bibliotheken in het kader van de maatschappelijke opgaven.

De reeds bestaande verplichting voor de KB om een beheerplan op te stellen als onderdeel van het instellingsplan wordt verplaatst naar een zelfstandig artikel (artikel 17b). Met deze technische wijziging wordt de verhouding tussen de landelijke digitale bibliotheek en de landelijke digitale infrastructuur binnen het beheerplan verduidelijkt in navolging van de eerdergenoemde aanpassing aan artikel 17. De voorgeschreven onderdelen van het beheerplan blijven in beginsel hetzelfde als vóór de inwerkingtreding van deze wet, met uitzondering van de ontwikkelagenda, die als een verbijzondering aan het beheerplan wordt toegevoegd om het belang van een integrale benadering te bevorderen. De ontwikkelagenda gaat over voorzieningen op landelijk, regionaal en

lokaal niveau. Dat betekent echter niet dat de KB verantwoordelijk wordt voor de drie niveaus; zij blijft enkel verantwoordelijk voor de landelijke voorzieningen. Verder wordt geëxpliciteerd dat de KB het beheerplan afstemt met de andere deelnemers aan het netwerk. Hiermee wordt gehoor gegeven aan de wens van de sector.

Artikel I, onderdeel R (artikel 29 Wsob)
Met dit wijzigingsartikel wordt de eenmalige evaluatie van de Wsob omgezet in een vijfjaarlijkse evaluatiecyclus.

Artikel II, onderdeel A (artikel 15d van de Auteurswet)
Het uitlenen van werken door openbare bibliotheken is toegestaan, indien daarvoor een billijke vergoeding wordt betaald. Op basis van artikel 15d van de Auteurswet is de Stichting onderhandelingen leenrechtvergoeding (StOL) aangewezen om de hoogte van die billijke vergoeding of leenrechttarieven vast te stellen. De voorgestelde wijzigingen in artikel 15d van de Auteurswet strekken ertoe de regels rondom de StOL te verduidelijken en de governance en bekostiging te verbeteren en professionaliseren.

Geregeld wordt in de eerste plaats dat de voorzitter van de StOL, die door de Minister van Justitie en Veiligheid in overeenstemming met de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt benoemd, recht krijgt op een beloning voor zijn werkzaamheden en dat deze beloning in het benoemingsbesluit wordt geregeld. De Wet normering topinkomens is van toepassing en bepaalt de maximale hoogte van de vergoeding. In de tweede plaats wordt geregeld dat dat de voorzitter van de StOL voor een termijn van ten hoogste drie jaren wordt benoemd en maximaal twee keer kan worden herbenoemd voor opnieuw telkens een termijn van drie jaren. Deze termijn sluit aan bij de geldende statuten van de StOL.

In de derde plaats wordt geregeld dat Stichting Leenrecht de beloning van de voorzitter gaat dragen. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen daaromtrent, zo nodig, nadere regels worden gesteld. De kosten worden op nog geen duizend euro per jaar geraamd. In de vierde plaats wordt geregeld dat de door de StOL vastgestelde tarieven voortaan worden gepubliceerd in de Staatscourant om de kenbaarheid ervan te vergroten.

Artikel II, onderdeel B (artikel 15da van de Auteurswet)
Er wordt een nieuw artikel 15da in de Auteurswet ingevoegd, waarin een regeling wordt getroffen voor het uitlenen van werken van letterkunde, wetenschap of kunst door scholen en mbo-instellingen. Deze onderwijsinstellingen en daaraan verbonden bibliotheken kunnen niet langer profiteren van de vrijstelling van het betalen van een billijke vergoeding voor het uitlenen ingevolge artikel 15c, tweede lid, van de Auteurswet. Zij zijn een billijke vergoeding verschuldigd. De plicht tot betaling van deze vergoeding rust echter op de Staat en drukt op de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Bij algemene maatregel van bestuur, op voordracht van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, kunnen nadere regels worden gesteld over de wijze waarop de hoogte wordt vastgesteld van de billijke vergoeding voor het uitlenen van werken door scholen. In het algemeen deel is al toegelicht wat daarin op hoofdlijnen zal worden geregeld.

Artikel II, onderdeel C (artikel 15e Auteurswet)
Dit onderdeel regelt dat geschillen over de billijke vergoeding voor het uitlenen van werken van letterkunde, wetenschap of kunst door scholen uitsluitend worden beslecht door de rechtbank Den Haag die over bijzondere expertise dienaangaande beschikt. Hiermee wordt aangesloten bij al bestaande zaaksconcentratie van auteursrechtelijke geschillen over billijke vergoedingen voor gebruik van werken van letterkunde, wetenschap of kunst bij de rechtbank Den Haag.

Artikel II, onderdeel D (artikel 15f, eerste lid, Auteurswet)
Op grond van artikel 15da komt de verplichting tot betaling van de billijke vergoeding voor het uitlenen van werken van letterkunde, wetenschap of kunst door scholen op de Staat te rusten. Het onderhavige onderdeel regelt dat de Staat die vergoeding rechtstreeks (dus zonder tussenkomst van de scholen die de uitleningen feitelijk verrichten) betaalt aan Stichting Leenrecht. Die stichting is eerder al door de Minister van Justitie in overeenstemming met de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangewezen als representatieve rechtspersoon die met uitsluiting van anderen is belast

met de inning en verdeling van de vergoeding voor uitlenen. Over de meer praktische aspecten van de betaling van de billijke vergoeding (zoals het precieze moment en de wijze van uitbetalen) worden afspraken gemaakt tussen Stichting Leenrecht en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Stichting Leenrecht staat onder toezicht van het CvTA, bedoeld in de Wet toezicht collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten. De verdeling van de vergoeding onder rechthebbenden geschiedt via verdeelorganisaties overeenkomstig een door de stichting opgesteld en door het CvTA goedgekeurd reglement. Het ligt voor de hand dat de uitkering van de billijke vergoeding voor uitleningen door scholen via dezelfde reglementen gaat verlopen. De verdeelorganisaties staan bij de verdeling van de vergoeding onder toezicht van het CvTA.

Artikel II, onderdeel E (artikel 16e van de Auteurswet)
De wijzingen die worden doorgevoerd met betrekking tot de StOL (zie nader de toelichting bij artikel II, onderdeel A) worden ook op gelijke wijze en op gelijke gronden doorgevoerd voor de SOnT. Verder wordt in de wet verduidelijkt dat de SOnT niet alleen de hoogte van de vergoeding vaststelt, maar ook de vergoedingsplichtige voorwerpen. Stichting de Thuiskopie heeft er in haar reactie op het in consultatie gegeven wetsvoorstel terecht op gewezen dat het blijkens het bepaalde in artikel 16c, eerste lid, gaat om voorwerpen die bestemd zijn om een werk ten gehore te brengen, te vertonen of weer te geven.

Artikel II, onderdeel F (artikel 17d Auteurswet)
Op de algemene maatregel van bestuur die de billijke vergoeding regelt voor het uitlenen van werken van letterkunde, wetenschap en kunst door scholen en mbo-instellingen, is de zogenaamde nahangregeling van toepassing. De algemene maatregel van bestuur treedt bijgevolg niet eerder dan acht weken na publicatie in het Staatsblad in werking zodat de Eerste en Tweede Kamer de primair verantwoordelijke minister daarover desgewenst nog vragen kunnen stellen om extra controle uit te oefenen.

Artikel III (artikel 15b van de Wet op de naburige rechten)
De wijzigingen die worden voorgesteld met betrekking tot de StOL voor het auteursrecht worden met dit artikel – op gelijke wijze en op gelijke gronden – ook verwerkt in artikel 15b van de Wet op de naburige rechten (zie hierover nader de toelichting bij artikel II, onderdeel A).

Artikel IV (Overgangsrecht)
Om te borgen dat de eerste meerjarenplannen op een uniform tijdstip worden opgeleverd, wordt bij wijze van overgangsrecht bepaald dat deze plannen uiterlijk op een bij koninklijk besluit vast te stellen tijdstip worden gepubliceerd. Bij het bepalen van dit tijdstip wordt rekening gehouden met de uitvoerbaarheid van deze verplichting voor gemeenten en openbare lichamen.

Artikel V (Inwerkingtreding)
In het kader van dit wetsvoorstel is gekozen voor gedifferentieerde inwerkingtreding. Hiermee wordt ruimte geboden om de inwerkingtreding van het wetsvoorstel aan te passen aan de behoefte van de betrokken sector.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gouke Moes

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL

Vergaderjaar 2025/26

36 902 Wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen in verband met onder andere de toevoeging van een verplichting voor gemeenten en openbare lichamen om ten minste één volwaardige bibliotheekvoorziening in stand te houden, alsmede tot wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met onder andere de toevoeging van een regeling voor een leenrechtvergoeding bij uitleningen door schoolbibliotheken

Nr. x NOTA VAN WIJZIGING

Ontvangen

Het voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel I, onderdeel F, wordt aan het voorgestelde artikel 6, derde lid, een volzin toegevoegd, die luidt: Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege draagt zorg voor de publicatie van het vastgestelde meerjarenplan, en zendt het vastgestelde meerjarenplan in afschrift aan gedeputeerde staten, onderscheidenlijk de Rijksvertegenwoordiger.

B

In artikel I, onderdeel H, komt het voorgestelde onderdeel g te luiden:
g. wisselt kennis uit met andere deelnemers en werkt samen met de andere deelnemers aan innovaties ten behoeve van bibliotheekvoorzieningen.

C

In artikel I, onderdeel I, wordt voor artikel 8a een aanhef ingevoegd, luidende: Na artikel 8 wordt een artikel ingevoegd, luidende:.

Toelichting
Met deze nota van wijziging worden drie kleine wijzigingen aangebracht in het wetsvoorstel tot Wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen in verband met onder andere de toevoeging van een verplichting voor gemeenten en openbare lichamen om ten minste één volwaardige bibliotheekvoorziening in stand te houden, alsmede tot wijziging van de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten in verband met onder andere de toevoeging van een regeling voor een leenrechtvergoeding bij uitleningen door schoolbibliotheken (hierna: het wetsvoorstel). Deze wijzigingen worden hieronder achtereenvolgens toegelicht.

Onderdeel A
Onderdeel A voorziet in een aanvulling in artikel I, onderdeel F, van het wetsvoorstel. In het voorgestelde artikel 6, derde lid, dat betrekking heeft op de verplichting voor de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten en de bestuurscolleges van

de openbare lichamen in Caribisch Nederland om vierjaarlijks een meerjarenplan vast te stellen, ontbrak ten onrechte een verplichting om de vastgestelde meerjarenplannen ook te publiceren. Met onderdeel A wordt deze omissie hersteld. Daarbij is eveneens toegevoegd – om de uitvoering van het interbestuurlijk toezicht te vereenvoudigen – dat het meerjarenplan door het college van burgemeester en wethouders of het bestuurscollege in afschrift wordt gezonden aan gedeputeerde staten, onderscheidenlijk de Rijksvertegenwoordiger.

Onderdeel B
Artikel I, onderdeel H, van het wetsvoorstel wijzigt artikel 8 van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen, dat de taken van de deelnemers van het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen bevat. Ten opzichte van het bestaande artikel 8 werd met dit wetsvoorstel reeds toegevoegd dat de deelnemers aan het netwerk samen met de andere deelnemers werken aan innovaties ten behoeve van bibliotheekvoorzieningen. Met onderdeel B van deze nota van wijziging wordt daaraan nog toegevoegd dat de deelnemers aan het netwerk onderling ook kennis uitwisselen.

In de praktijk vindt tussen de deelnemers aan het netwerk ook nu al kennisuitwisseling plaats. Naar aanleiding van verschillende vragen die zijn gesteld in het verslag van de Vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, vindt de regering het wenselijk om dit ook expliciet in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen tot uitdrukking te brengen.

Onderdeel C
In artikel I, onderdeel I, was per abuis de aanhef weggevallen. Met deze nota van wijziging wordt deze technische omissie hersteld.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Judith Zs.C.M. Tielen

Monitor bibliotheeknetwerk Noord-Holland 2024

Wij werken aan de toekomst van bibliotheken

December 2025

probiblio.nl

Inhoud

1 Inleiding **4**
2 Belangrijkste ontwikkelingen bibliotheekstelsel **5**
3 Samenvatting en conclusies **7**
4 Spreiding **17**
4.1 Bibliotheekorganisaties en vestigingen 17
4.2 Afstand tot aan de bibliotheek 18
5 Leden en bezoeken **20**
6 Uitleningen en collectie **22**
7 Kernfuncties **24**
7.1 Activiteiten 24
7.2 Dienstverlening voor de jeugd 25
7.3 Dienstverlening digitale basisvaardigheden 26
8 Bedrijfsvoering **27**
8.1 Medewerkers en Vrijwilligers 27
8.1.1 Medewerkers 27
8.1.2 Vrijwilligers 28
8.2 Baten en lasten 29
8.2.1 Inkomsten 29
8.2.2 Lasten 29
Bijlage 1: Gebruikte bronnen 30
Bijlage 2: Bibliotheekvestigingen per gemeente 31
Bijlage 3: Methode van onderzoek 32
Bijlage 4: Spuk toekenningen Noord-Holland 34
Meer informatie? **35**

Voorwoord

Beste lezer,

Met veel plezier bied ik u de monitor bibliotheekwerk Noord-Holland 2024 aan. De afdeling Marketing en Onderzoek van Probiblio stelt deze jaarlijks op voor de bibliotheken in Noord-Holland, gebruik makend van de gegevens die voor de landelijke monitor door alle bibliotheken in Nederland aangeleverd worden aan de Koninklijke Bibliotheek.

De monitor geeft inzicht in de ontwikkelingen in de bibliotheekwereld en geeft een benchmark voor de Noord-Hollandse bibliotheken ten opzichte van Nederland. Daarmee is de monitor een instrument waarmee bibliotheken, gemeenten en de provincie beleid kunnen onderbouwen, kunnen aanpassen of nieuw beleid kunnen ontwikkelen.

Op basis van de landelijk monitor is onlangs gemeld dat het aantal jeugdleden bij bibliotheken is gestegen. Een verheugende ontwikkeling. Rond de Kinderboekenweek werd ook bekend dat er meer kinderboeken worden verkocht. Het zijn eerste signalen dat de inspanning van de afgelopen jaren om de jeugd weer aan het lezen te krijgen vrucht begint af te werpen.

2024 was ook het laatste jaar van de SPUK regeling voor versterking van het bibliotheekstelsel. In aanloop naar de nieuwe versie van de wet, die volgend jaar verwacht wordt, is er vanaf 2025 een decentralisatie uitkering beschikbaar waarmee het bibliotheekwerk in Noord-Holland verder verstevigd kan worden.

De monitor 2024 biedt inzicht in wat er allemaal al gebeurt bij bibliotheken in onze provincie. Bibliotheken geven een stevige invulling aan de brede maatschappelijk-educatieve bibliotheek, en zullen dat ook de komende jaren blijven doen in lijn met convenant en netwerkagenda.

Frans Bergfeld
Directeur-bestuurder Probiblio

1 Inleiding

De provincie Noord-Holland heeft aangegeven dat zij een betrokken en goed geïnformeerde overheid wil zijn. Daarnaast wil de provincie de gemeenten in Noord-Holland informeren over de trends en ontwikkelingen bij de bibliotheken in de provincie. Om dit te bereiken heeft de provincie Noord-Holland aan Probiblio gevraagd om een beeld te geven van het bibliotheeknetwerk in Noord-Holland. Dat gebeurt via deze monitor.

Met deze informatie kan de provincie vorm geven aan haar wettelijke (netwerk)taken zoals opgenomen in de Wsob, om de dienstverlening van Probiblio aan te laten blijven sluiten op de wensen en behoeften van de openbare bibliotheken en hun gemeenten in Noord-Holland.

De voorliggende monitorrapportage is gebaseerd op gegevens die openbaar en beschikbaar zijn voor de bibliotheekbranche. Het betreft met name de openbare Wsob-cijfers die de KB verzamelt en, onder andere, via het Dashboard Bibliotheekstatistiek op bibliotheekinzicht.nl, online publiceert. Deze rapportage biedt een verdieping op de bestaande rapportages van onder andere de KB, die zich richten op geheel Nederland. Het gaat om cijfers over 2024, de meest recente cijfers die vanuit de Wsob beschikbaar zijn.

Deze rapportage geeft – voor zover beschikbaar vanuit de diverse landelijke KB-enquêtes – inzicht in de resultaten en ontwikkelingen van de functies van de bibliotheek die zijn benoemd in de Wsob. Daarnaast geeft het rapport inzicht in landelijke ontwikkelingen binnen de branche en bereikbaarheid en beschikbaarheid van de diverse bibliotheekvoorzieningen.

Deze rapportage is vorig jaar herzien qua opzet. De voornaamste reden is dat er in dit rapport wordt voorgesorteerd op de zorgplichtwet die waarschijnlijk begin 2027 ingaat. Omdat deze wet nog in ontwikkeling is, geeft deze rapportage de huidige stand van zaken weer met definities zoals die bekend zijn op het moment van schrijven.

2 Belangrijkste ontwikkelingen bibliotheekstelsel

In 2023 kwamen voor de bibliotheeksector veel extra rijksmiddelen beschikbaar waarmee ook in 2024 flink in bibliotheekwerk is geïnvesteerd. Vanuit de Specifieke uitkering (SPUK) lokale bibliotheekvoorzieningen (budget ruim 67 miljoen) worden nieuwe vestigingen en servicepunten geopend en bestaande voorzieningen versterkt.

En vanuit het Masterplan Basisvaardigheden maken bibliotheken van de mogelijkheid gebruik om basisscholen te stimuleren hun bibliotheekvoorziening te verbeteren en het leesonderwijs te versterken door middel van de Bibliotheek op school. Ook de structurele samenwerking tussen bibliotheken en kinderopvang heeft een impuls gekregen.

2024 is het eerste jaar van de looptijd van het nieuwe Bibliotheekconvenant en de nieuwe Netwerkagenda. In het convenant stellen de drie betrokken overheidslagen – vertegenwoordigd door OCW, IPO en VNG – en de drie bibliotheekpartijen KB, SPN en VOB voor de periode tot en met 2027 de opgaven en ambities voor het bibliotheekwerk. In de Netwerkagenda is opgenomen hoe de bibliotheekpartijen daaraan concreet vorm geven. Enkele nieuwe elementen: bibliotheken gaan zich richten op het versterken van burgerschap in bredere zin (naast digitaal burgerschap ook democratisch burgerschap)

en het streven naar uitbreiding van het gratis lidmaatschap naar de leeftijdsgroep 18 tot en met 26 à 29 jaar.

In 2024 is bovendien meer duidelijk geworden over de aanpassing van de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob), waarin de zorgplicht voor gemeenten is opgenomen en de verplichting voor gemeenten om voor het lokale bibliotheekwerk een meerjarenplan op te stellen. De nieuwe wet wordt waarschijnlijk per 1 januari 2027 van kracht.

Het initiatief Samen digitaal innoveren heeft in 2024 vaste vorm gekregen. Het initiatief nodigde de Nederlandse openbare bibliotheken uit aan te sluiten bij een aanbesteding voor een gezamenlijk bibliotheekautomatiseringssysteem en lid te worden van een coöperatie waarin de deelnemende bibliotheken het gekozen systeem gezamenlijk beheren. Na de aanbesteding wordt gekozen voor het Wise-systeem van OCLC, dat al door de meeste bibliotheken gebruikt wordt. 102 van de 130 bibliotheken haken daadwerkelijk aan, waarvan de eerste groep eind 2025 op het gezamenlijke systeem overgaat.

3 Samenvatting en conclusies

Spreiding

Algemeen

De afgelopen jaren is er flink geïnvesteerd in herstel en uitbreiding van het aantal bibliotheeklocaties, nadat er tussen 2012 en 2018 veel bibliotheekvoorzieningen verdwenen. Dit gebeurde onder andere via de zogenoemde Asscher-gelden, waarmee het Rijk tussen 2019 en 2021 jaarlijks 1 miljoen euro reserveerde voor gemeenten waar geen openbare bibliotheekvoorziening was, of een voorziening die slechts deels aan de Wsob voldeed. Met deze gelden werden tussen 2019 en 2022 in twaalf gemeenten in Nederland nieuwe bibliotheekvestigingen en afhaalpunten geopend, of werden bestaande bibliotheekvestigingen versterkt.

Sinds 2022 investeert het Rijk daarnaast fors in het lokale bibliotheeknetwerk, ter voorbereiding op een zorgplicht die gemeenten een wettelijke taak zal gaan geven om ervoor te zorgen dat hun inwoners toegang hebben tot een volwaardige bibliotheek (Rijksoverheid, 2022). Eén van de hiervoor gebruikte middelen is de SPUK-regeling: een specifieke uitkering als tegemoetkoming in de kosten om nieuwe vestigingen op te richten en bestaande te verbeteren of verder te ontwikkelen. Met de toegekende middelen zijn bibliotheken inmiddels al op veel manieren aan de slag gegaan. Zo zijn de middelen in 2024 (deels) ingezet voor de verruiming van de bemenste openingstijden van een bibliotheekvestiging (door 69% van de

bibliotheekorganisaties die gelden uit de SPUK hebben ontvangen). Bijna de helft (45%) van de bibliotheken zet de middelen in voor het doorontwikkelen van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening naar een vestiging, en 28% van de bibliotheekorganisaties richt er één of meer nieuwe bibliotheekvestigingen mee op. De meeste bibliotheken hebben de SPUK-gelden eind 2023 of begin 2024 ontvangen. In 2024 hadden de meeste bibliotheken de middelen dan ook nog niet (13%) of slechts gedeeltelijk (74%) besteed. Daardoor is het effect van de investeringen nog beperkt terug te zien in de bibliotheekstatistieken over 2024. Waarschijnlijk is in de resultaten van de Gegevenslevering Wsob over 2025 en 2026 goed te zien hoe met de SPUK-gelden het bibliotheeknetwerk versterkt is.

Noord-Holland

Binnen Noord-Holland is het aantal bibliotheekorganisaties stabiel gebleven op 15. Wel zijn er, net als in Nederland, in Noord-Holland in 2024 iets minder locaties dan in 2023; kijken we naar alle locaties dan zien we een daling van 142 naar 135 locaties. Het aantal locaties is verdeeld over volwaardige vestigingen, servicepunten, miniservicepunten, zelfbediening, afhaalpunten en bibliobushaltes De daling zien we in Noord-Holland alleen terug in het aantal mini-servicepunten (daling van 10 naar 3), het aantal overige locatiesoorten is ongewijzigd ten opzichte van 2023.

Drie gemeenten in Noord-Holland hebben geen openbare bibliotheekvestiging: Blaricum, Uitgeest en Oostzaan. Twee van deze gemeenten hebben met buurgemeenten afspraken gemaakt over het gebruik van de bibliotheekvoorziening (Blaricum en Oostzaan).

Het landelijk aantal gemeenten zonder openbare bibliotheekvestiging zal naar verwachting kleiner worden, aangezien een aantal van deze gemeenten gelden uit de SPUK heeft ontvangen voor het openen van een nieuwe bibliotheeklocatie. Ook in de gemeente Oostzaan heeft de bibliotheek een SPUK regeling ontvangen voor een nieuwe vestiging. Zie ook de bijlage voor een overzicht van alle gehonoreerde SPUK aanvragen in Noord-Holland.

Gemiddelde afstand

De gemiddelde afstand tot een bibliotheeklocatie is in Nederland 1,8 km. De gemiddelde afstand naar een vestiging of servicepunt is 2,0 km en tot slot naar specifiek een vestiging 2,2 km. Deze afstanden zijn ten opzichte van 2023 niet toe- of afgenomen.

Binnen Noord-Holland zijn de afstanden naar een bibliotheeklocatie lager dan dit landelijke gemiddelde; te weten 1,7 km naar een bibliotheeklocatie en 1,8 km naar een servicepunt of vestiging. Ook hier zien we nauwelijks verschil ten opzichte van 2023.

Lidmaatschap en bezoek

Algemeen

Het lidmaatschapspercentage daalt over het algemeen fors na de 18e verjaardag. Om dit te voorkomen, bood in 2024 iets meer dan de helft van de bibliotheken (56%) jongeren ook na 18 jaar korting of een gratis bibliotheekabonnement. Daarnaast proberen bibliotheken in de strijd tegen ontlezing zo laagdrempelig mogelijk te zijn door het aanbieden van boetevrije abonnementen. In 2024 bood 69% van de bibliotheken een vorm van boetevrij lenen/abonnementen aan. Dat is 12 procentpunt meer dan in 2023. Bij bijna een kwart van de bibliotheken geldt het boetevrij lenen voor ieder soort abonnement (24%), bij 17% voor alle jeugdabonnementen (tot 18 jaar) en bij 25% van de bibliotheken geldt het boetevrij lenen alleen op specifieke abonnementen voor volwassenen.

Ook de aanpak van de Bibliotheek *op school* – waarbij kinderen via de school gratis lid van de bibliotheek kunnen worden – heeft een positief effect op het aantal jeugdleden van de bibliotheek. De afgelopen jaren groeide het aantal samenwerkingen tussen scholen en bibliotheken volgens deze aanpak fors.

Noord-Holland

Binnen Noord-Holland zijn bijna 640.000 inwoners *lid* van de bibliotheek; een bereik van 21% van het aantal inwoners van de provincie. Het aantal leden is hiermee ten opzichte van vorig jaar gestegen met zo'n 9%.

Met name het aantal jeugdleden is toegenomen (+11% naar in totaal 418.000). Hiermee is in totaal 77% van de inwoners in Noord-Holland onder de 18 jaar lid van de bibliotheek (een stijging van maar liefst 7%). Het ledenbereik onder de jeugd is in Noord-Holland hoger dan in Nederland als totaal.

Naast een stijging in ledenaantallen is ook het aantal *bezoeken* sinds vorig jaar toegenomen. In Noord-Holland werd de bibliotheek in 2024 in totaal ruim 9,6 miljoen keer bezocht, een stijging van maar liefst 11% ten opzichte van 2023. Dit zijn niet alleen bezoeken van leden: ook onder niet-leden bevindt zich een vrij grote groep die de bibliotheek soms bezoekt. Zo worden bibliotheken veelvuldig bezocht door jongeren die er studeren of werken, bezoekers die gebruik maken van de leestafel en niet-leden die deelnemen aan activiteiten van de bibliotheek.

Het aantal bezoeken per inwoner in Noord-Holland (3,2) is gestegen ten opzichte van 2023 (2,9) en ligt nog net iets onder het landelijk gemiddelde (3,3).

Binnen Noord-Holland zijn er, als het gaat om lidmaatschap en bezoek, nauwelijks verschillen te zien tussen bibliotheken in het landelijk versus het stedelijk gebied.

Collectie en uitleningen

De *collectie* lijkt onder Noord-Hollandse bibliotheken iets te krimpen; de collectie omvat in 2024 ongeveer 3,2 miljoen materialen wat 7% minder is dan vorig jaar. Met name het aantal jeugdboeken in de collectie van de Noord-Hollandse bibliotheken is afgenomen, namelijk met 13%. Deze cijfers bevatten evenwel een kleine trendbreuk, omdat in voorgaande jaren bij een aantal bibliotheken ook boeken in eigendom van scholen (bestemd voor de Bibliotheek *op school*) zijn meegerekend. De collectie volwassen boeken bleef in Noord-Holland in 2024 redelijk stabiel.

In Noord-Holland is het totaal aantal *uitleningen* iets gedaald naar 7 miljoen (-6%). Deze daling zien we zowel vooral terug onder de jeugd.
Net als in totaal Nederland, steeg ook in Noord-Holland het aantal uitgeleende e-books, namelijk van ruim 720.000 in 2023 naar bijna 750.000 in 2024. Een stijging van 4% en dus min of meer vergelijkbaar met de stijging in Nederland als totaal.

Het aantal uitleningen van luisterboeken steeg in Noord-Holland met 10% ten opzichte van 2023 en komt in 2024 uit op bijna 390.000 luisterboeken.

Er zijn binnen Noord-Holland kleine verschillen in ontwikkeling van uitleningen en collectie tussen landelijk en stedelijk gebied. Zo neemt in landelijk gebied het aantal uitleningen onder jeugd af met 2%, waar deze in stedelijk gebied iets sterker afneemt (-13%).

Deze ontwikkelingen zijn ook het resultaat van de veranderende rol van de bibliotheken, die naast het uitlenen van boeken, zich meer en meer zijn gaan richten op het uitlenen van e-books, maar ook op het organiseren van meer activiteiten en het helpen van burgers met lagere digitale vaardigheden. Wel is het blijven investeren in een actueel en relevant aanbod nog altijd van groot belang.

Activiteiten

Naast het lenen van boeken weten bezoekers de bibliotheek ook te vinden voor andere dienstverlening. Dit past in de transitie van uitleenbibliotheek naar brede maatschappelijke bibliotheek in het hart van de lokale samenleving.

Binnen Noord-Holland is het aantal activiteiten sterk toegenomen. In 2023 werden er ruim 47.000 activiteiten georganiseerd, in 2024 waren dit er bijna 63.000, een groei van maar liefst 33%.

De meeste (ruim 40%) van deze activiteiten vielen binnen ‘educatie en ontwikkeling’.
Het gaat hierbij om activiteiten als digivaardigheidscursussen, taaloefengroepen en activiteiten op het gebied van cultuureducatie, mediawijsheid, digitale geletterdheid en digitaal burgerschap. We zien ten opzichte van 2023 een stijging van het aantal activiteiten binnen ‘educatie en ontwikkeling’ van ongeveer 48%.

Ongeveer een derde van de activiteiten was gerelateerd aan leesbevordering. Deze activiteiten zijn veelal gericht op kinderen en jongeren, maar ook voor volwassenen worden bijvoorbeeld leesclubs en schrijversbezoeken georganiseerd. In Noord-Holland nam het aantal georganiseerde activiteiten op het gebied van leesbevordering toe met ca. 55% ten opzichte van 2023.

Aan de kernfunctie kennis en informatie wordt onder meer invulling gegeven met bijeenkomsten en spreekuren rondom een breed palet aan thema's, zoals werk, gezondheid, duurzaamheid of financiële zaken.
Ten opzichte van 2023 zien we in Noord-Holland een daling van het aantal activiteiten op het gebied van Kennis en Informatie van ca. 12%.

Binnen de kernfunctie kunst en cultuur worden onder andere cursussen en workshops, filmvertoningen en exposities georganiseerd. Bibliotheken in Noord-Holland organiseerden in 2024 ruim 1.300 activiteiten op dit gebied, een even groot aantal als in 2023.

Activiteiten rondom de kernfunctie ontmoeting en debat hebben vaak een informeel karakter (zoals een inloopkoffie), maar ook worden bijvoorbeeld debatten rondom verkiezingen en maatschappelijke thema's georganiseerd. In totaal waren er in 2024 in Noord-Holland ruim 3.300 activiteiten op dit gebied, een toename van 30% ten opzichte van 2023.

Daarbij is er duidelijk verschil te zien tussen landelijk en stedelijk gebied binnen Noord-Holland. Binnen het landelijk gebied ligt de nadruk op activiteiten die vallen binnen educatie en ontwikkeling; zeven tiende van de activiteiten valt onder dit thema, tegenover een kwart in het stedelijk gebied. In het stedelijk gebied wordt relatief meer georganiseerd met betrekking tot leesbevordering (44% versus 16% in landelijk gebied) en kennis en informatie (22% versus 7% in landelijk gebied).

Dienstverlening voor de jeugd

Kinderen van 0 tot 4 jaar
Op het gebied van voorschoolse educatie werken bibliotheken samen met kinderopvanginstellingen, gemeenten en consultatiebureaus. Vaak gebeurt dit vanuit het programma BoekStart, waarin opvoeders en instellingen worden ondersteund in het bevorderen van (voor)lezen aan baby's.

Alle Noord-Hollandse bibliotheken namen in het schooljaar 2023-2024 deel aan Boekstart voor baby's. Daarnaast nam 93% van de bibliotheken deel aan BoekStart in de kinderopvang en drie kwart nam deel aan de Boekstartdag. In 2023-2024 werkte 60% van de Noord-Hollandse bibliotheken in Noord-Holland samen met BoekStartCoaches.

In totaal waren er in het schooljaar 2023-2024 samenwerkingen in het kader van Boekstart met 395 kinderopvanglocaties. Daarnaast werkten bibliotheken in Noord-Holland samen met 44 JGZ locaties.

Ook deelden bibliotheken in Noord-Holland ruim 10 duizend BoekStartkoffertjes uit.

Kinderen van 4 tot 12 jaar
In het primair onderwijs leveren bibliotheken in samenwerking met scholen een bijdrage aan leesbevordering en mediawijsheid. Dit gebeurt vaak in landelijke programma's zoals de Bibliotheek *op school*, maar ook in zelfontwikkelde programma's en initiatieven.

Alle 15 bibliotheekorganisaties in Noord-Holland werkten in het schooljaar 2023-2024 samen met het primair onderwijs. Deze bibliotheken verzorgden activiteiten en programma's op het gebied van leesbevordering, cultuureducatie en mediawijsheid, digitaal burgerschap en digitale geletterdheid.

In totaal bedienden de bibliotheken in Noord-Holland in dit schooljaar 879 schoollocaties: bijna 9 op de 10 schoollocaties in het primair onderwijs in het werkgebied van bibliotheken. Het gaat hierbij zowel om structurele samenwerkingen als om samenwerkingen zonder contract of gezamenlijke inspanningsafspraak.

Voortgezet Onderwijs
Steeds meer bibliotheken werken ook samen met het voortgezet onderwijs. Alle openbare bibliotheken in Noord-Holland met een schoolvestiging voor het voortgezet onderwijs in het werkgebied werken samen met het voortgezet onderwijs. In totaal wordt met 153 schoollocaties samengewerkt: bijna twee derde van alle schoollocaties in het werkgebied van de bibliotheken, dit is een stijging van ruim 20%.

In totaal bereikten de bibliotheken in Noord-Holland ruim 7 op de 10 VO leerlingen met hun dBos of vergelijkbaar programma.

Dienstverlening digitale basisvaardigheden

Algemeen
Ongeveer 1 op de 5 Nederlanders beschikt over lage digitale vaardigheden (Non & Dinkova, 2021; CBS, 2023) – terwijl die cruciaal zijn om mee te kunnen komen in een steeds digitalere samenleving. Daarom biedt de bibliotheek veel aanbod gericht op het verbeteren van digitale vaardigheden.

Noord-Holland
In Noord-Holland bieden bijna alle bibliotheken Klik en Tik en Digisterker cursussen aan om de Noord-Hollandse burgers meer digitaal vaardig te maken. Landelijke cijfers uit de Bibliotheekmonitor laten zien dat deelnemers aan deze cursussen veelal meerdere vaardigheden opdoen, en dat vrijwel alle deelnemers (96%) na de cursus beter begrijpen hoe ze de computer en het internet moeten gebruiken en het ook leuker vinden om dit te doen. Bovendien kan 65% van de deelnemers na de cursus beter contact houden met vrienden en familie.

Ongeveer twee derde van de Noord-Hollandse bibliotheeklocaties biedt daarnaast een cursus digivitaler, digitale zorg dichterbij.

Steeds meer essentiële dienstverlening – bijvoorbeeld van de overheid of van banken – verloopt digitaal. Dat is een grote uitdaging voor mensen met onvoldoende (digitale) basisvaardigheden. Daarom kunnen zij voor hulp bij elke bibliotheekorganisatie terecht bij een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO). 98 bibliotheeklocaties in Noord-Holland bieden in 2024 een Informatiepunt Digitale Overheid, ten opzichte van 2023 (86 bibliotheeklocaties) is dit nog altijd een stijging met 13%.

Dat deze informatiepunten aan een vraag voldoen, laten de cijfers duidelijk zien: het aantal vragen dat binnen deze IDO's is geregistreerd in 2024 ligt rond de 21.000. De meeste vragen gaan over hulp bij het gebruik van een computer (23% van de vragen), maar ook hulp bij het gebruik van faciliteiten (15%) is een vraag die bibliotheken binnen krijgen bij het IDO. 8% van de vragen ging over de DigiD. Dat waren dan vooral vragen over het aanvragen of activeren van de app en over het inloggen in de DigiD app.

De impactmetingen over het IDO laten zien dat in bijna alle gevallen deze vragen ook bij het IDO konden worden beantwoord. Daarnaast dragen de IDO's bij aan zelfredzaamheid: ruim de helft van de bezoekers van het IDO in Noord-Holland denkt zijn vraag de volgende keer misschien (34%) of zeker (19%) zelf te kunnen oplossen.

Bedrijfsvoering

Medewerkers en vrijwilligers
Binnen Noord-Holland is het aantal fte bij de bibliotheken sinds vorig jaar licht gestegen met 1% naar 887. Deze fte worden ingevuld door in totaal 1.294 medewerkers (2% meer dan vorig jaar). De verjonging van het medewerkersbestand zet zich ook in 2024 voort.

Naast de medewerkers zijn er in 2024 in Noord-Holland totaal 2.961 vrijwilligers werkzaam bij de bibliotheken. Dit is een stijging van 10% ten opzichte van 2023 en het aantal vrijwilligers steeg in Noord-Holland dus sterker dan landelijk het geval is. Gemiddeld zijn vrijwilligers evenwel minder uren per week actief dan personeelsleden in loondienst, hetgeen betekent dat het grootste deel van de gewerkte uren wordt ingevuld door personeel in loondienst.

Baten en lasten
De inkomsten van de bibliotheken in Noord-Holland bedragen in 2024 bijna 115 miljoen euro wat ongeveer 11% boven de inkomsten van 2023 ligt. Ongeveer eenzelfde stijging als in Nederland als totaal (+10%). In Noord-Holland zijn de overige inkomsten (+94%) relatief veel (en meer dan het landelijk gemiddelde) gestegen. De subsidies voor bibliotheken in Noord-Holland zijn iets toegenomen (+5%) en vormen nu zo'n drie kwart van de totale inkomsten van de bibliotheken in de provincie.

Sinds 2018 is een stijging zichtbaar in de totale lasten van bibliotheken. Deze stijging komt met name voort uit een stijging van de personeelskosten en hangt nauw samen met de groei die zichtbaar is in het personeelsbestand van de bibliotheken. Ook de hoge inflatie de laatste jaren speelt een rol in de stijging van de kosten. Daarnaast blijft bibliotheekwerk mensenwerk, waardoor de personeelskosten altijd wat hoger, maar de out of pocket kosten vaak beperkt zullen blijven.

De totale kosten bedragen in 2024 ruim 115 miljoen euro en stegen met 10% ten opzichte van 2023. Het grootste deel van de lasten bestaat uit personeelskosten die met 11% zijn toegenomen, de huisvestigingskosten stegen procentueel het meest, namelijk met 20%.
De 'overige' kosten in Noord-Holland zijn ten opzichte van vorig jaar licht gedaald. Hieronder vallen onder meer kosten voor activiteiten en cursussen, de informatiefunctie en de dienstverlening aan scholen.

Als er wordt ingezoomd op bibliotheken in landelijk versus stedelijk gebied komen een paar verschillen naar voren. Zowel binnen landelijk als stedelijk gebied stijgen de totale inkomsten met ongeveer 10%. Binnen stedelijk gebied zijn echter de overige inkomsten sterk gestegen met 149%. Bibliotheken binnen landelijk gebied hadden in 2024 28% extra overige inkomsten. Ook de eigen inkomsten stegen binnen het stedelijk gebied (+19%) harder dan binnen het landelijk gebied (+3%).

De kosten zijn voor bibliotheken in het stedelijk gebied harder gestegen (13%) dan voor bibliotheken in het landelijk gebied (5%). Binnen het landelijk gebied zijn met name de personeelskosten (18%) toegenomen. Binnen het stedelijk gebied is een duidelijke toename van de huisvestigingskosten zichtbaar (26%), in het landelijk gebied stegen deze kosten slechts met 3%. Ook de kosten van de collectie stegen in het stedelijk gebied harder dan in het landelijk gebied.

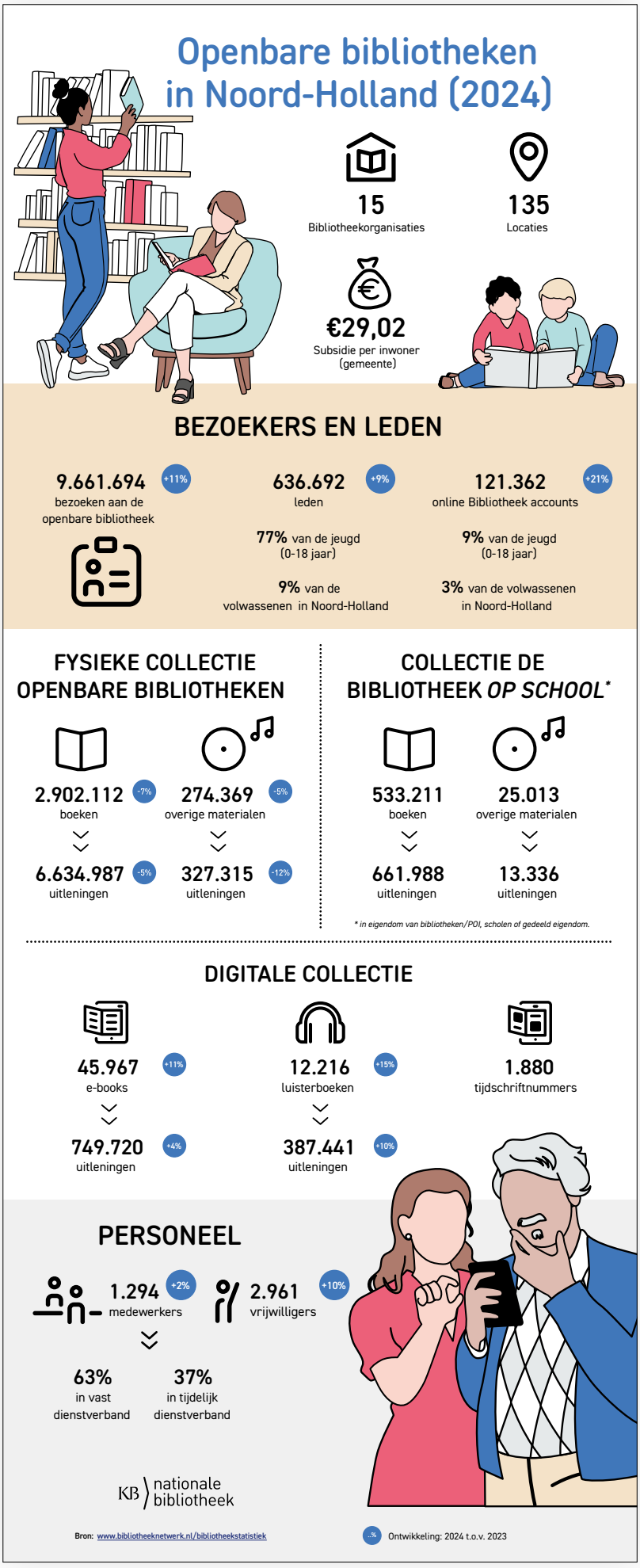
Overzicht absolute kentallen 2024 in Nederland en Noord-Holland

Om in één oogopslag inzicht te geven in alle kengetallen (absolute waarden) voor 2024, staan in de tabel op de volgende pagina de kengetallen van 2024 weergegeven voor totaal Nederland en Noord-Holland. Achteraan staat een kolom met de hoogst gemeten waarde van dat kengetal en een kolom met de laagst gemeten waarde, zodat we ook inzicht hebben in de spreiding binnen de Noord-Hollandse bibliotheken.

Op de pagina erna staat een Infographic die de belangrijkste ontwikkelingen in de tijd weergeeft.

Kerngegevens 2024	Scores in 2024		Spreiding in antwoorden per variabele	
	Totaal Nederland	Totaal NH	Hoogste in NH	Laagste in NH
Aantal gemeenten in verzorgingsgebied bibliotheken	347	46	6	1
Aantal inwoners	17,9 mln.	3,0 mln	978.000	24.000
Spreiding				
Aantal bibliotheekorganisaties	131	15	nvt	nvt
Aantal locaties	1.258	135	28	1
Gem. afstand tot de bibliotheek (in km)	1,8	1,7	4,1	0,9
Leden en bezoeken				
Aantal leden	3,7 mln	637.000	174.000	7.000
% ledenbereik	21%	21%	34%	16%
Aantal bezoeken	59 mln.	9,7 mln	4 mln	100.000
Uitleningen en collectie				
Aantal uitleningen fysieke materialen	54,3 mln.	7 mln	1,2 mln	95.000
Aantal uitleningen online bibliotheek	8.6 mln.	1,1 mln	269.000	15.000
Aantal materialen in bezit	24 mln.	3,2 mln	1,1 mln	26.000
Aanbod kernfuncties				
Aantal activiteiten	398.000	63.000	12.000	785
Bedrijfsvoering				
Aantal medewerkers	8.255	1.294	357	14
Aantal vrijwilligers	27.825	2.961	342	55
Totale subsidie	€ 578 mln.	€ 96 mln	€ 37 mln	€ 0,6 mln
Totale subsidie per inwoner (gemeente, provinciaal en overig)	€ 32,23	€ 31,84	€ 39,94	€ 21,28

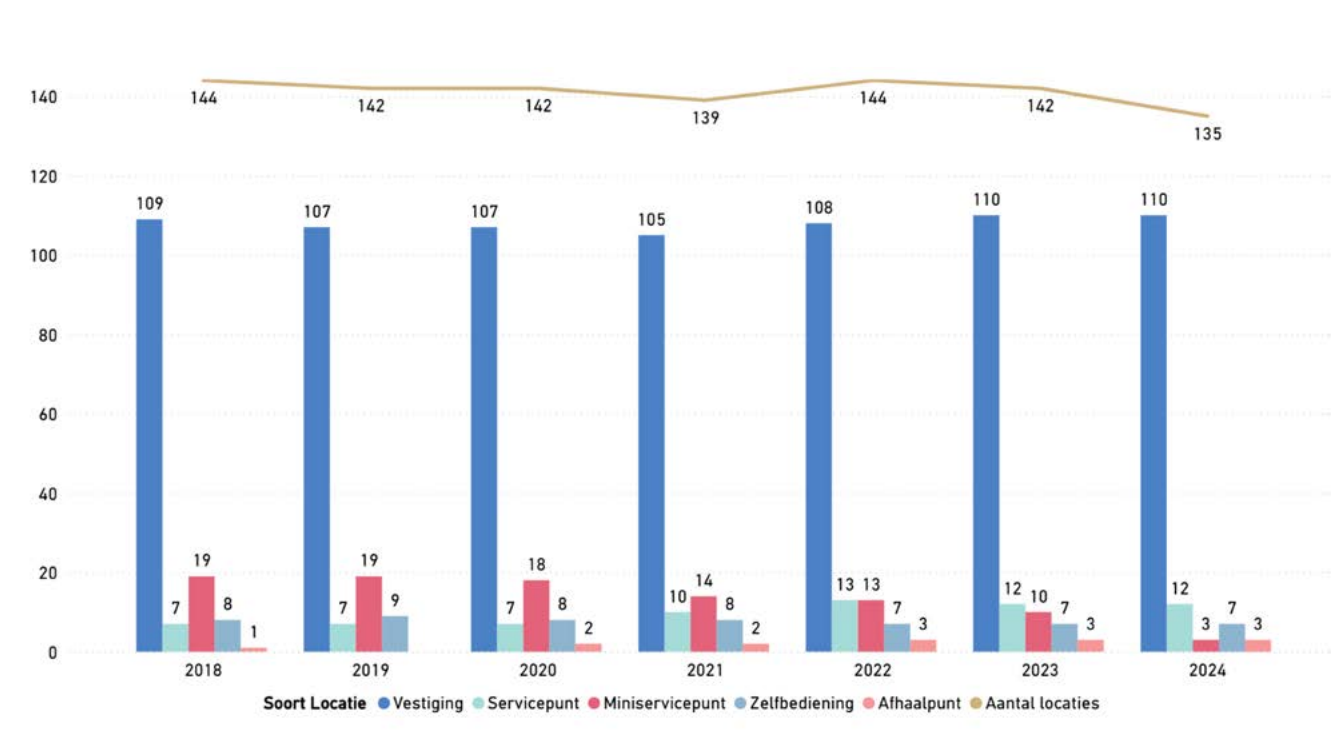
Tabel 1: Kengetallen in afgeronde absolute aantallen 2024, bron: Wsob 2024 m.u.v. gemiddelde afstand bibliotheek (CBS)

Figuur 1.
Belangrijkste ontwikkelingen in Noord-Holland.
Bron: Wsob-enquête.

4 Spreiding

4.1 Bibliotheekorganisaties en vestigingen

Figuur 2. Aantal vestigingen in Noord-Holland naar type locatie in 2024 Bron: Wsob-enquête.

De volgende definities worden gehanteerd voor de verschillende typen locaties:

- **Vestiging**
  een locatie waar een collectie aanwezig is en die meer dan 15 uur per week bemand geopend is;
- **Servicepunt:**
  een locatie waar een collectie aanwezig is en die 5 tot 15 uur per week bemand geopend is;
- **Miniservicepunt:**
  een locatie waar een collectie aanwezig is en die minder dan 5 uur per week bemand geopend is;
- **Zelfbedieningsbibliotheek:**
  een locatie waar een collectie aanwezig is en die 0 uur per week bemand geopend is;
- **Afhaalpunt:**
  een locatie waar geen collectie aanwezig is;
- **Bibliobushalte:**
  een halte waar de bibliobus stopt, in een gebied waar andere locaties ontbreken.

4.2 Afstand tot aan de bibliotheek

Definitie CBS van de afstand tot de bibliotheek:

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot de dichtstbijzijnde bibliotheek, berekend over de weg. Het betreft hierbij bibliotheken, hun vestigingen en servicepunten. De miniservicepunten, zelfbedieningsbibliotheken en de bibliobussen zijn niet opgenomen.
Een vestiging voldoet aan de volgende criteria: minimaal 15 uur per week open, digitale toegang tot de gehele collectie en activiteitenaanbod, vraagbemiddeling, culturele/literaire activiteiten, aanbod voor scholieren/instellingen passend bij de keuzes die gemaakt zijn in het spreidings- en- marketingbeleid, en studiemogelijkheden.
Een servicepunt biedt minimaal het volgende dienstverleningsniveau: is minimaal 4 uur per week open, biedt digitale toegang tot het totale activiteitenaanbod en voorziet in vraagbemiddeling (zowel persoonlijk als via internet).

Gemeente	Alle typen		Vestigingen en servicepunten		Vestigingen	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Totaal Nederland	**1,8**	**1,8**	**2,0**	**2,0**	**2,3**	**2,2**
Totaal Noord-Holland	**1,7**	**1,7**	**1,7**	**1,8**	**1,8**	**1,8**
Uitgeest	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1
Texel	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8
Oostzaan	0,9	0,9	3,1	3,1	3,1	3,1
Blaricum	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Zaanstad	2,8	2,8	2,9	2,8	2,9	2,8
Wijdemeren	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
Medemblik	1,4	2,4	2,8	2,8	2,8	3,9
Aalsmeer	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Uithoorn	2,5	2,4	2,5	2,4	2,5	2,5
Edam-Volendam	1,3	1,3	2,4	2,4	2,4	2,4
Dijk en Waard	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
Hollands Kroon	2,3	2,2	2,3	2,2	4,5	4,4
Koggenland	1,9	1,9	2,3	2,3	2,3	2,3
Purmerend	1,5	1,5	2,3	2,3	2,3	2,3
Hilversum	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
Haarlemmermeer	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Amstelveen	1,9	2,0	1,9	2,0	1,9	2,0
Drechterland	1,5	1,7	1,9	1,9	3,2	3,2
Huizen	1,8	1,9	1,8	1,9	1,8	1,9
Schagen	1,8	2,2	1,8	2,2	3,0	3,2

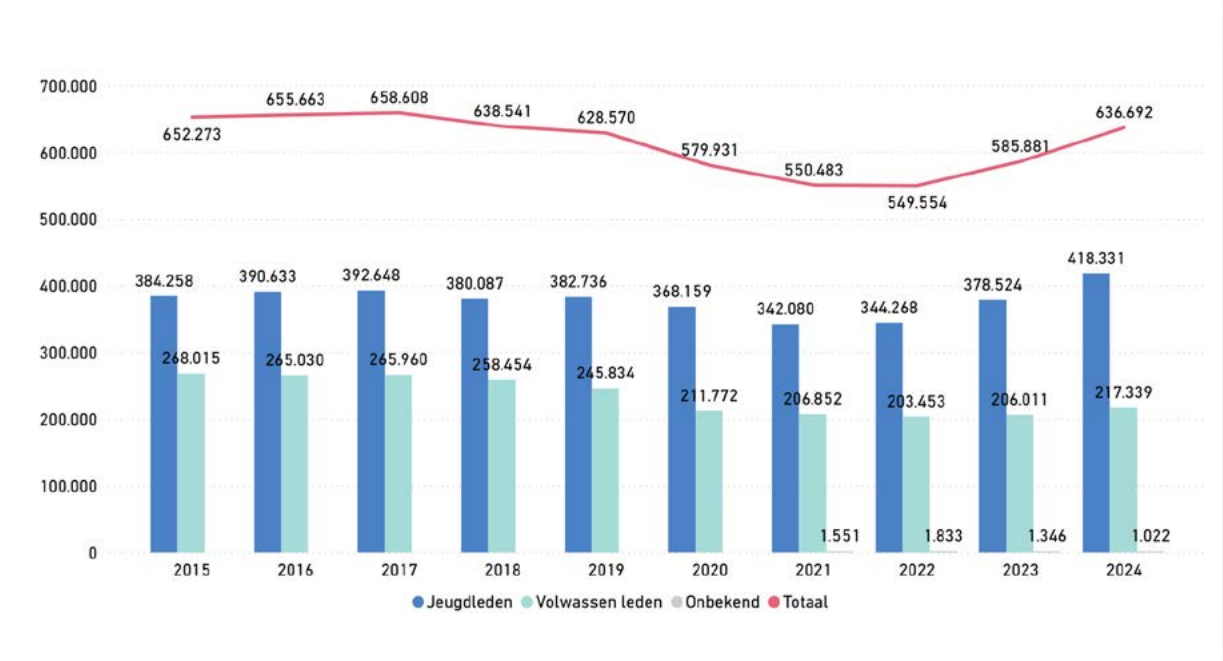
Tabel loopt door op volgende pagina

Gemeente	Alle typen		Vestigingen en servicepunten		Vestigingen	
Hoorn	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Velsen	1,7	1,9	1,7	1,9	1,7	1,9
Opmeer	1,5	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Alkmaar	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Bloemendaal	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,8
Heemskerk	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Wormerland	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Bergen (NH.)	1,2	1,2	1,6	1,6	1,6	1,6
Stede Broec	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Beverwijk	1,4	1,4	1,4	1,4	1,6	1,6
Gooise Meren	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Heemstede	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Enkhuizen	1,3	1,3	1,4	1,3	1,4	1,3
Amsterdam	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Den Helder	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Diemen	1,3	1,2	1,3	1,2	1,3	1,2
Haarlem	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Heiloo	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Zandvoort	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Castricum	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Landsmeer	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
Waterland	1,1	1,1	1,1	1,1	1,9	1,9
Laren (NH.)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Ouder-Amstel	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9

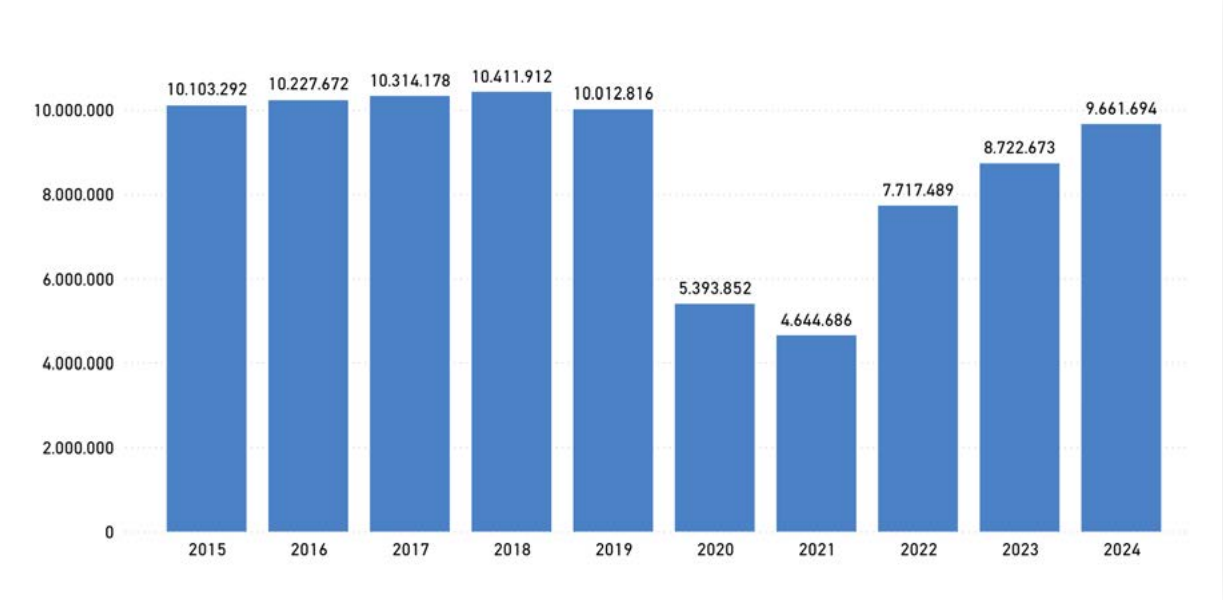
Tabel 2: Afstand tot aan de bibliotheek per gemeente. Bron: CBS

5 Leden en bezoeken

Figuur 3. Ledenverloop naar jeugd/volwassen leden in Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête.

Figuur 4: Verloop aantal bezoeken in Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête.

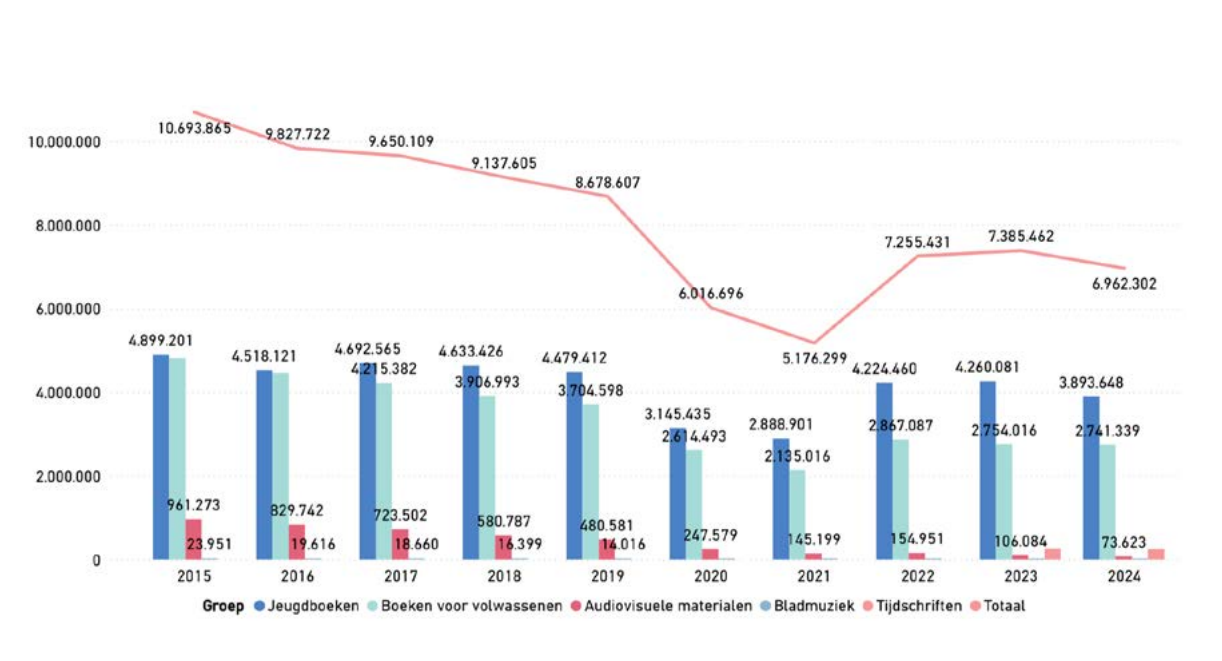
Leden en bezoeken	2023	2024	Index
Totaal Nederland			
Ledenaantal fysiek	3.600.000	3.700.000	102
Ledenaantal online	608.000	723.000	119
Jeugdleden	2.300.000	2.400.000	103
Volwassen leden	1.300.000	1.300.000	98
Ledenbereik	20%	21%	105
Bereik volwassenen	9%	9%	100
Bereik jeugd	70%	73%	104
Aantal bezoeken	57.000.000	59.000.000	104
Aantal bezoeken per inwoner	3,2	3,3	103
Noord-Holland			
Ledenaantal fysiek	586.000	637.000	109
Ledenaantal online	100.000	121.000	121
Jeugd leden	380.000	418.000	111
Volwassen leden	206.000	217.000	106
Ledenbereik	20%	21%	105
Bereik volwassenen	8%	9%	113
Bereik jeugd	70%	77%	110
Aantal bezoeken	8.700.000	9.700.000	111
Aantal bezoeken per inwoner	2,9	3,2	110

Tabel 3: Leden en bezoeken in 2023 en 2024. Bron: Wsob-enquête. De getallen zijn afgerond, de indexcijfers zijn op basis van de exacte aantallen berekend.

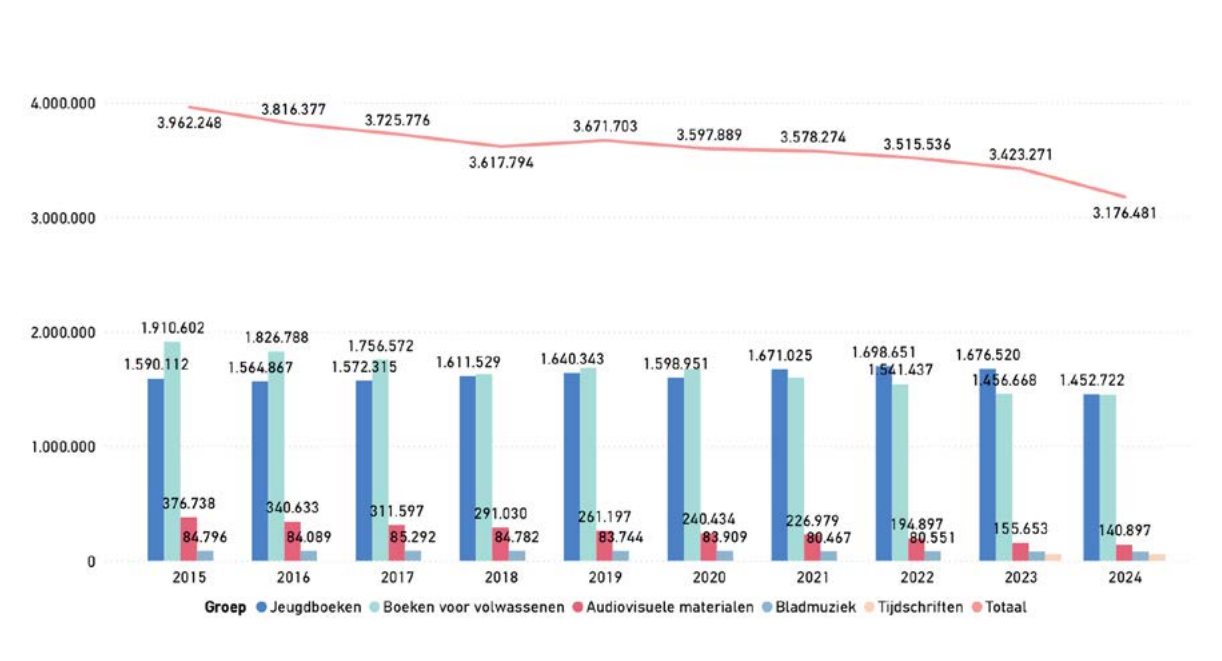
*Vanaf 2021 is in de ledenaantallen geen rekening meer gehouden met de coulanceperiode, waardoor een bibliotheeklid tot uiterlijk 3 maanden na het aflopen van een lidmaatschap nog lid bleef. Op verzoek van bibliotheken is deze coulance-periode in de definitie geschrapt.

6 Uitleningen en collectie

Figuur 5: Aantal uitleningen fysieke materialen in Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête.

Figuur 6. Materialen in bezit, Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête.

Uitleningen en collectie	2023	2024	Index
Totaal Nederland			
Aantal uitleningen fysiek	57.000.000	54.000.000	95
Aantal uitleningen fysiek jeugd	33.000.000	31.000.000	95
Aantal uitleningen fysiek volwassenen	21.000.000	21.000.000	97
Aantal uitleningen e-books, luisterboeken en digitale tijdschriften	8.200.000	8.600.000	106
Fysieke collectie	24.000.000	24.000.000	100
Fysieke collectie jeugdboeken	12.900.000	12.600.000	98*
Fysieke collectie volwassen boeken	9.600.000	9.900.000	103
Noord-Holland			
Aantal uitleningen fysiek	7.400.000	7.000.000	94
Aantal uitleningen fysiek jeugd	4.300.000	3.900.000	91
Aantal uitleningen fysiek volwassenen	2.800.000	2.700.000	100
Aantal uitleningen e-books, luisterboeken en digitale tijdschriften	1.100.000	1.100.000	106
Fysieke collectie	3.400.000	3.200.000	93
Fysieke collectie jeugdboeken	1.700.000	1.500.000	87*
Fysieke collectie volwassen boeken	1.500.000	1.500.000	100

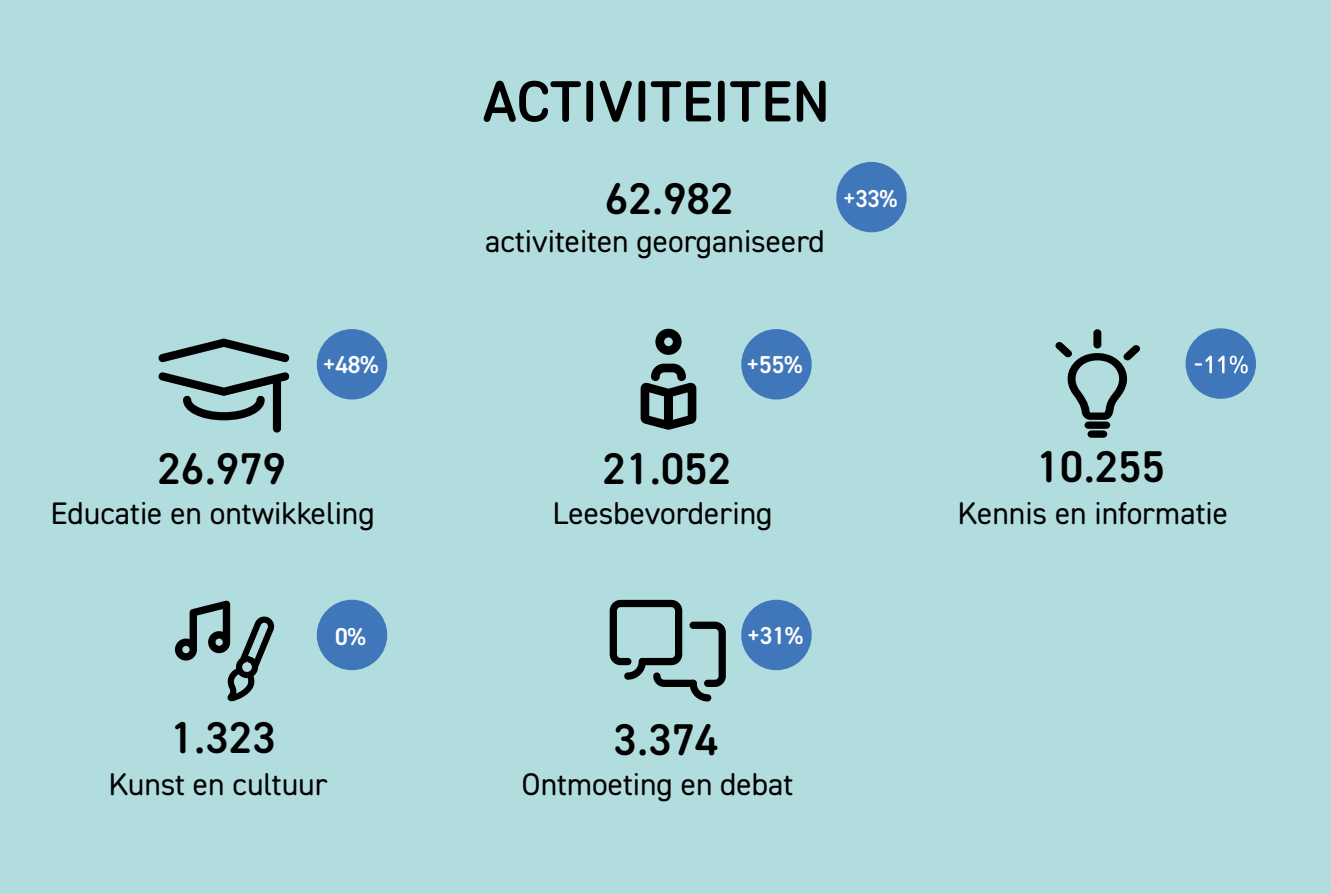
Tabel 4: Uitleningen en collectie in 2023 en 2024. Bron: Wsob-enquête. De getallen zijn afgerond, de indexcijfers zijn op basis van de exacte aantallen berekend.

*Deze cijfers bevatten een kleine trendbreuk, omdat in voorgaande jaren bij een aantal bibliotheken ook boeken in eigendom van scholen (bestemd voor de Bibliotheek *op school*) zijn meegerekend

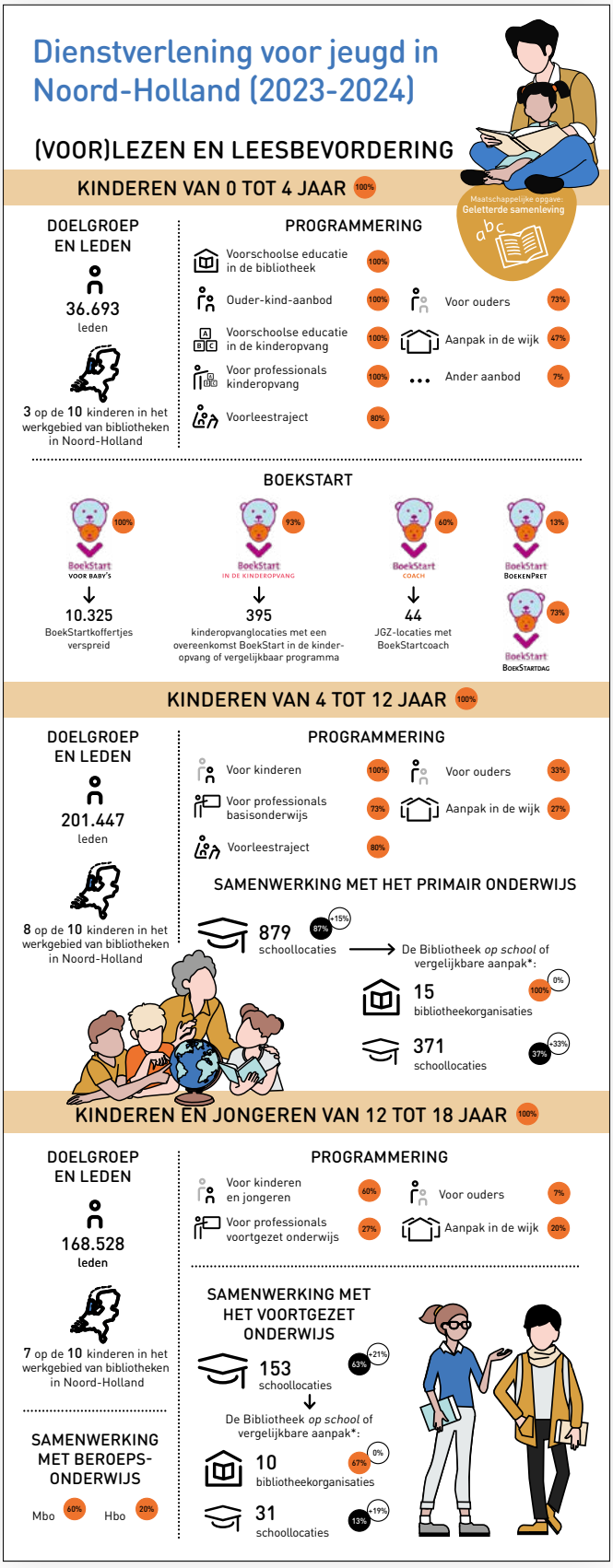
7 Kernfuncties

7.1 Activiteiten

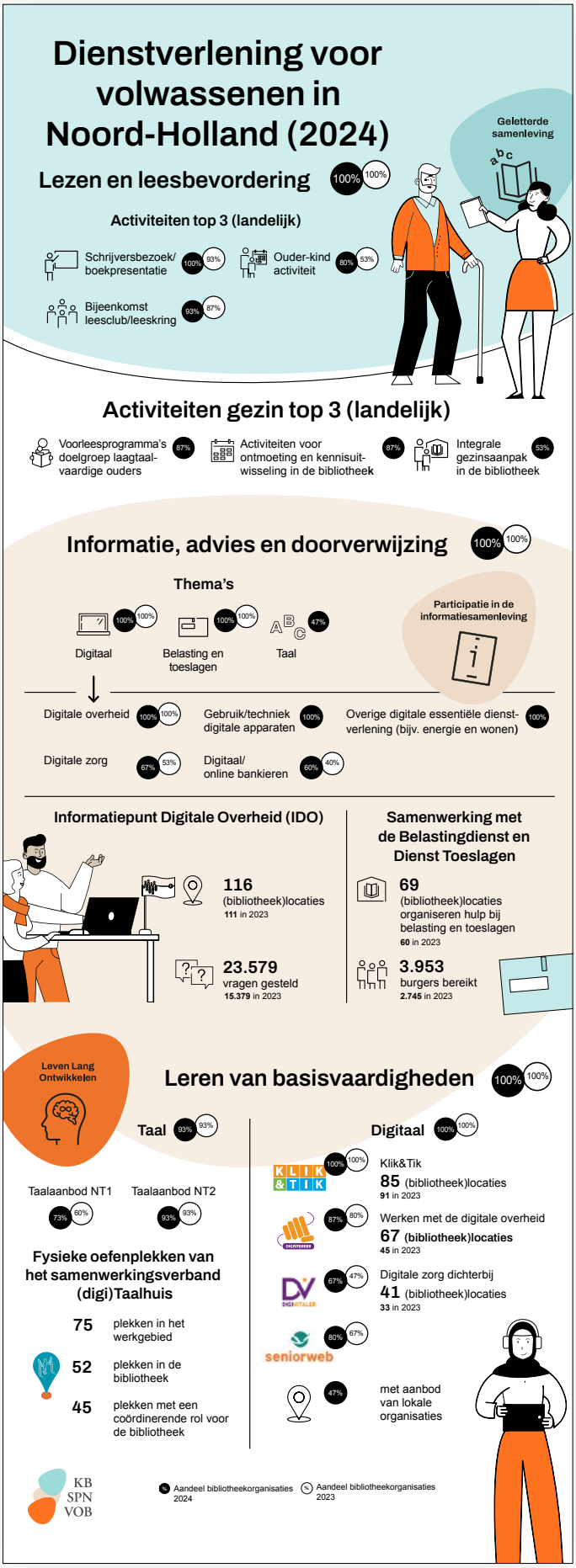
Figuur 7. Activiteiten in 2024, Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête.

7.2 Dienstverlening voor de jeugd

Figuur 8. Dienstverlening voor de jeugd in 2024, Noord-Holland. Bron: Bibliotheekmonitor.

7.3 Dienstverlening digitale basisvaardigheden

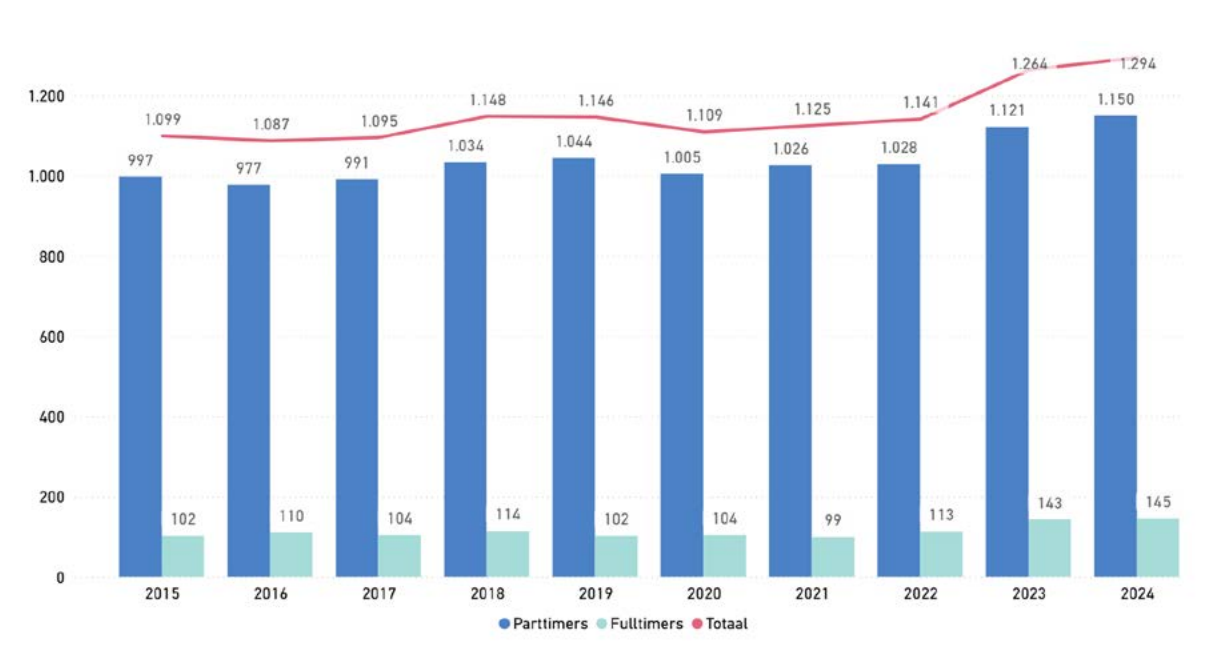

Figuur 9. Dienstverlening digitale basisvaardigheden, Noord-Holland. Bron: Bibliotheekmonitor.

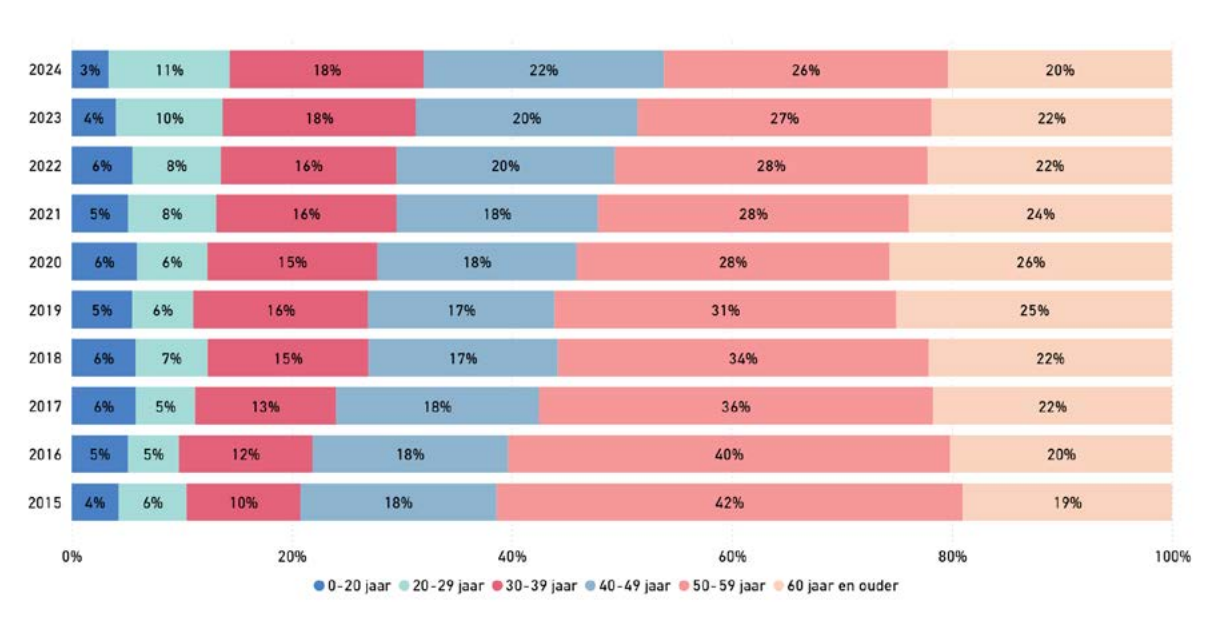
8 Bedrijfsvoering

8.1 Medewerkers en Vrijwilligers

8.1.1 Medewerkers

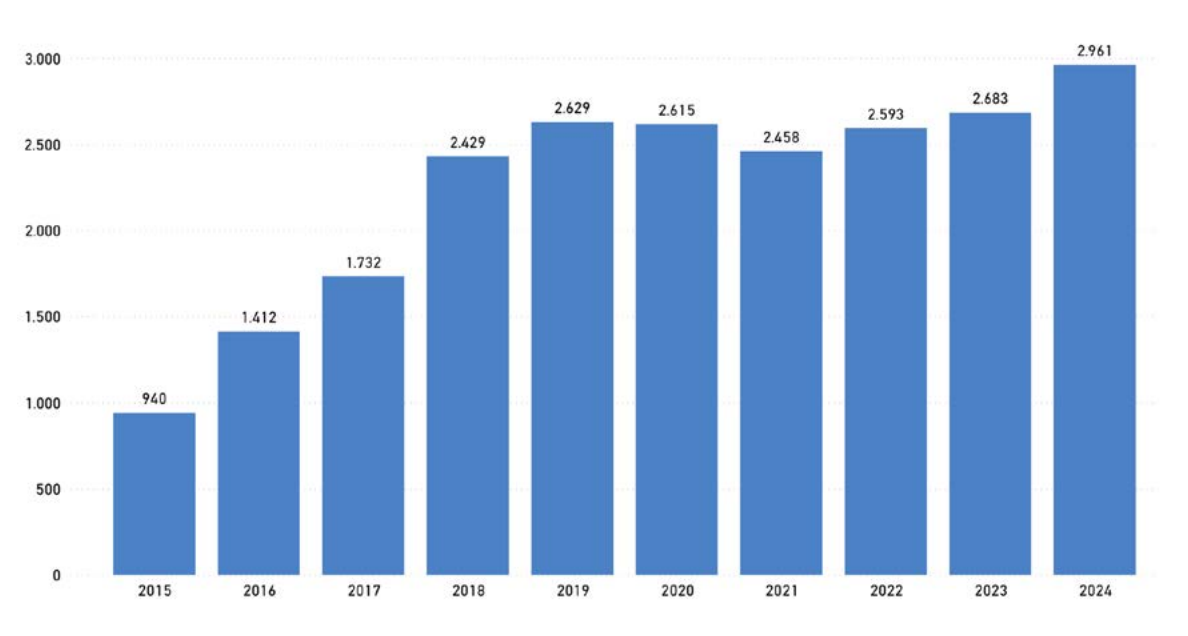

Figuur 10. Aantal medewerkers in Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête.

Figuur 11. Aantal medewerkers naar leeftijd in Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête. De getallen zijn afgerond, de indexcijfers zijn op basis van de exacte aantallen berekend.

8.1.2 Vrijwilligers

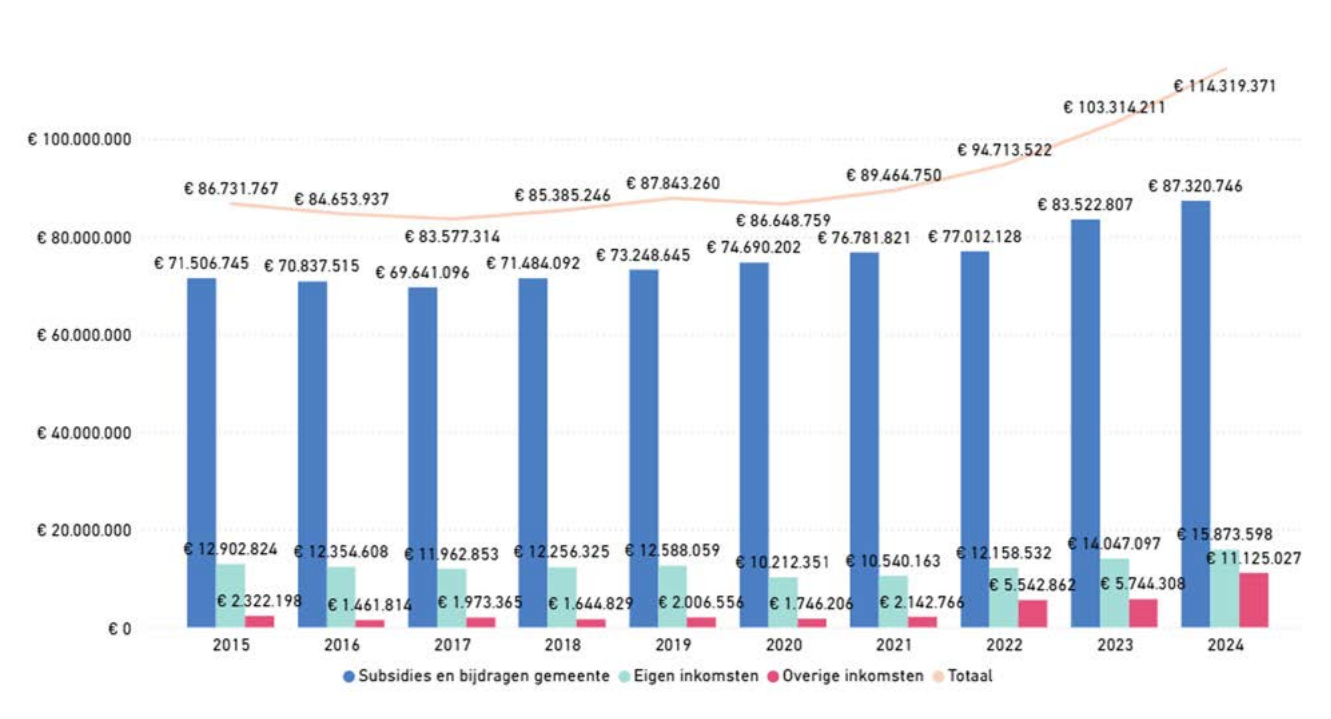
Figuur 12. Aantal vrijwilligers in Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête.

Medewerkers en vrijwilligers	2023	2024	Index
Totaal Nederland	**7.907**	**8.255**	**104**
Man	1.303	1.393	107
Vrouw	6.592	6.910	105
Onder 20	269	245	91
20 tot 30	745	791	106
30 tot 40	1.379	1.558	113
40 tot 50	1.649	1.814	110
50 tot 60	2.092	2.084	100
60 en ouder	1.783	1.825	102
Aantal vrijwilligers	26.216	27.825	106
Totaal Noord-Holland	**1.264**	**1.294**	**102**
Man	238	252	106
Vrouw	1.021	1.036	101
Onder 20	51	44	86
20 tot 30	122	143	117
30 tot 40	222	228	103
40 tot 50	255	282	111
50 tot 60	337	334	99
60 en ouder	277	264	95
Aantal vrijwilligers	2.683	2.961	110

Tabel 5: Medewerkers en vrijwilligers in 2023 en 2024. Bron: Wsob-enquête. De getallen zijn afgerond, de indexcijfers zijn op basis van de exacte aantallen berekend.

8.2 Baten en lasten

8.2.1 Inkomsten

Figuur 13. Totale inkomsten Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête.

8.2.2 Lasten

Figuur 14. Totale lasten Noord-Holland. Bron: Wsob-enquête.

Bijlage 1: Gebruikte bronnen

Onderzoeken

- Koninklijke Bibliotheek (oktober 2025). Dataset Wsob-enquête 2024 en grafieken. Geraadpleegd via: Dashboard Bibliotheekstatistiek (Gegevenslevering Wsob) | Bibliotheekinzicht op bibliotheekinzicht.nl
- Datasets uit overige KB-enquêtes (november 2025) Bibliotheekmonitor | Bibliotheekinzicht
- Toekomstige samenwerking gemeenten Noord-Holland. Geraadpleegd via: www.metatopos.eu

Artikelen

- Dossier Bibliotheekstatistiek 2024 | Bnetwerk
- SPUK toekenningen - VOB (Vereniging Openbare Bibliotheken)
- Artikelen | Bnetwerk

Bijlage 2: Bibliotheekvestigingen per gemeente

Naam bibliotheek	Omvang	Gemeenten	Vestigingen met minimaal 15 openingsuren per week
OBA	XL	Amsterdam Diemen Ouder-Amstel	25 1 2
de Bibliotheek Zuid-Kennemerland	XL	Bloemendaal Haarlem Heemstede Hillegom Zandvoort	2 4 1 1 1
de Bibliotheek Amstelland	L	Aalsmeer Amstelveen Uithoorn	1 2 1
KopGroep Bibliotheken	L	Den Helder Hollands Kroon Schagen Texel	4 3 2 1
Cpunt	L	Haarlemmermeer	6
de Bibliotheek IJmond Noord	M	Beverwijk Heemskerk Uitgeest	1 1 0*
de Bibliotheek Hilversum	M	Hilversum	2
De Bieb voor de Zaanstreek	L	Oostzaan Wormerland Zaanstad	0** 1 2
de Bibliotheek Hoorn	M	Hoorn	3
de Bibliotheek Waterland	L	Edam-Volendam Landsmeer Purmerend Waterland	2 1 2 3
De Westfriese Bibliotheken	L	Drechterland Enkhuizen Koggenland Medemblik Opmeer Stede Broec	1 1 2 3 1 1
de Bibliotheek Velsen	M	Velsen	2
Bibliotheek Gooi +	L	Blaricum Eemnes Gooise Meren Huizen Laren Wijdemeren	0*** 1 4 1 1 2
de Bibliotheek Kennemerwaard	XL	Alkmaar Bergen (Noord-Holland) Castricum Dijk en Waard	6 3 3 3
de Bibliotheek Heiloo	S	Heiloo	1

Tabel 6: Bibliotheken in NH en hun gemeenten en vestigingen. Bron: Wsob-enquête

S = 0 - 50.000 inwoners
M = 50.000 - 100.000 inwoners
L = 100.000 - 200.000 inwoners
XL = 200.000 inwoners of meer

* In de gemeente Uitgeest is geen bibliotheekvoorziening aanwezig
** De bibliotheek van Oostzaan is 12 uur per week onbemand geopend. De gemeente Oostzaan voert echter verkennende gesprekken met de gemeenten Amsterdam (bestuurlijke fusie), zaanstad (bestuurlijke fusie) en Wormerland en Landsmeer (bestuurlijke of ambtelijke fusie)
*** In de gemeente Blaricum is geen bibliotheekvoorziening aanwezig

Bijlage 3: Methode van onderzoek

Bronnen
De rapportage is gebaseerd op de volgende bronnen:

Wsob-enquête
De Wsob-gegevens zijn openbaar sinds 2015. Derhalve toont de rapportage de gegevens van 2015 tot en met 2024 die tot nu toe beschikbaar zijn. Deze rapportage werkt zowel met de exacte cijfers als met indexcijfers van 2024 ten opzichte van 2023, zodat op een eenduidige manier inzicht kan worden verkregen in de ontwikkeling van de kengetallen.

In deze rapportage zijn de Wsob-gegevens grotendeels gehaald uit het Dashboard Bibliotheekstatistiek op bibliotheekinzicht.nl, waar de KB een deel van de Wsob-gegevens online publiceert. Hiertoe hebben wij in overleg met de provincie besloten omdat het sinds 2019 mogelijk is om selecties te maken in dit dashboard, waaronder op provincie en omvang van de bibliotheek, en grafieken uit te draaien.

Na overleg met de provincie is besloten om vanaf de rapportage over het jaar 2023 een beknoptere rapportage te maken, waarbij de nadruk ligt op spreiding en bereik.

Overige Bibliotheekmonitor-enquêtes
Naast de Wsob-enquête, gebruikt de KB ook andere enquêtes om informatie van de bibliotheken te krijgen met betrekking tot de kernfuncties. Zo is de product- en dienstverlening van bibliotheken rondom basisvaardigheden voor volwassenen in kaart gebracht en is onderzoek uitgevoerd naar BoekStart en de Bibliotheek op school, programma's die worden aangestuurd door Kunst van Lezen. In deze rapportage is gebruik gemaakt van een aantal uitkomsten van deze onderzoeken, die meer inzicht verschaffen in de invulling van de kernfuncties. Hierbij is ook (deels) gebruik gemaakt van het Dashboard Bibliotheekstatistiek.

Datamutaties
De WSOB data in het Dashboard Bibliotheekstatistiek wordt één keer per jaar bijgewerkt. Bij de publicatie van het laatste jaar (2024) worden ook correcties doorgevoerd op de data van het vorige jaar (2023) die tussen de publicatie van de cijfers over 2023 en 2024 bij de KB zijn gemeld. Op sommige punten kan de data van 2023 daarom afwijken van de eerder gepubliceerde monitor van 2023.

Indexcijfers
In dit rapport presenteren we, naast de absolute aantallen, ook de indexcijfers van de kengetallen. Deze zijn berekend door het absolute aantal van 2024 te delen door het aantal van 2023. Op deze manier krijgen we inzicht in de ontwikkeling van de belangrijkste kengetallen. Een indexcijfer in 2024 van bijvoorbeeld 110 wil zeggen dat een stijging van 10% heeft plaatsgevonden ten opzichte van 2023. Een indexcijfer van 95 in 2024 wil zeggen dat er ten opzichte van 2023 een daling van 5% heeft plaats gevonden.

Definitie landelijk en stedelijk

Basisbibliotheken in landelijk gebied	Basisbibliotheken in stedelijk gebied
de Bibliotheek Hoorn	OBA
de Bibliotheek Heiloo	de Bibliotheek Zuid-Kennemerland
Bibliotheek Gooi+	de Bibliotheek Amstelland
de Westfriese Bibliotheken	Cpunt
de Bibliotheek Waterland	De Bieb voor de Zaanstreek
KopGroep Bibliotheken	de Bibliotheek IJmond Noord
de Bibliotheek Kennemerwaard	de Bibliotheek Hilversum
	de Bibliotheek Velsen

Tabel 7: Indeling naar landelijk en stedelijk. Bron: Wsob-enquête

Bijlage 4:
Spuk toekenningen Noord-Holland

Toekenning SPUK aan gemeenten voor een nieuwe vestiging	
Aalsmeer	de Bibliotheek Amstelland
Alkmaar	de Bibliotheek Kennemerwaard
Amsterdam	OBA
Amsterdam	OBA
Edam-Volendam	Bibliotheek Waterland
Hilversum	Bibliotheek Hilversum
Koggenland	Westfriese Bibliotheken
Oostzaan	De Bieb voor de Zaanstreek
Velsen	Bibliotheek Velsen
Waterland	Bibliotheek Waterland
Waterland	Bibliotheek Waterland
Zaanstad	De Bieb voor de Zaanstreek

Toekenning SPUK aan gemeenten voor het versterken van een vestiging	
Aalsmeer	de Bibliotheek Amstelland
Alkmaar	de Bibliotheek Kennemerwaard
Amstelveen	de Bibliotheek Amstelland
Amsterdam	OBA
Amsterdam	OBA
Bloemendaal	de Bibliotheek Zuid-Kennemerland
Diemen	OBA
Drechterland	Westfriese Bibliotheken
Enkhuizen	Westfriese Bibliotheken
Haarlem	de Bibliotheek Zuid-Kennemerland
Haarlem	de Bibliotheek Zuid-Kennemerland
Heiloo	Bibliotheek Heiloo
Hilversum	Bibliotheek Hilversum
Hollands Kroon	KopGroep Bibliotheken
Hoorn	Bibliotheek Hoorn
Hoorn	Bibliotheek Hoorn
Koggenland	Westfriese Bibliotheken
Laren	Bibliotheek Gooi+
Medemblik	Westfriese Bibliotheken
Medemblik	Westfriese Bibliotheken
Opmeer	Westfriese Bibliotheken
Ouder-Amstel	OBA
Purmerend	Bibliotheek Waterland
Stede Broec	Westfriese Bibliotheken
Velsen	Bibliotheek Ijmond Noord
Wormerland	debieb
Zaanstad	debieb

Meer informatie?

Meer weten over deze rapportage of verder praten?
Neem contact op met onze adviseurs Onderzoek via
onderzoek@probiblio.nl

Colofon
In opdracht van de provincie Noord-Holland, uitgevoerd door Probiblio

Aan deze rapportage werkten mee:
Ingrid Balijon - Probiblio
Eva Bruinsma - Probiblio
Frans Bergfeld - Probiblio
Dick van Tol - Probiblio

Pro biblio

Rondvraag D66 over aangepaste website OD NZKG naar aanleiding van signalen van Adem Vrij aan het IJ aan gedeputeerde Olthof
commissie Leefomgeving 26 oktober 2026

De D66 fractie las afgelopen week een bericht: Nieuw formulier overlastmeldingen - Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Het gaat over de door de OD NZKG aangepaste website naar aanleiding van signalen van Adem Vrij aan het IJ.

We hebben daar de volgende vragen over.

1. Zijn er klachten van omwonenden gemist door hoe de website eerst opgezet was?

2. waarom zijn de gebreken aan de site pas naar boven gekomen door signalen van omwonenden?